

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

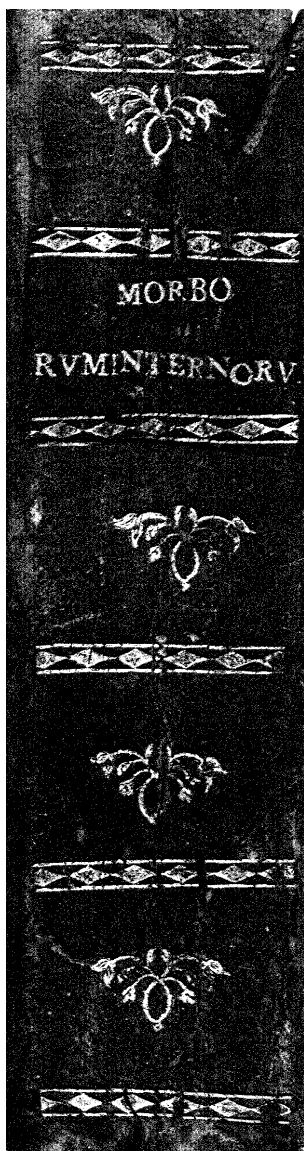
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

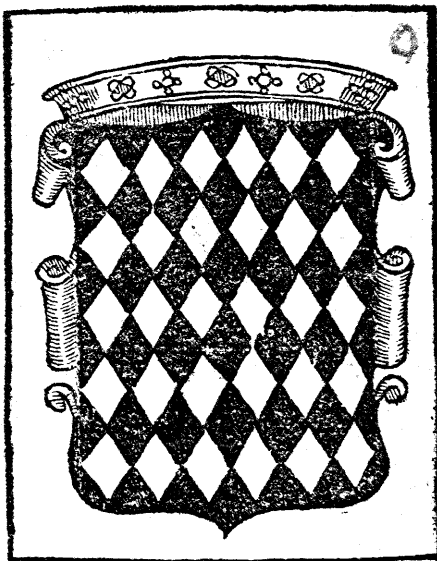

MORBO

R V M I N T E R N O R V M

ferè omnium, & quorundam externorum cura
tio breui methodo comprehensa, per Mi-
chaëlem Ioannem Paschaliū Medici-
cinæ professorem Valentinum.

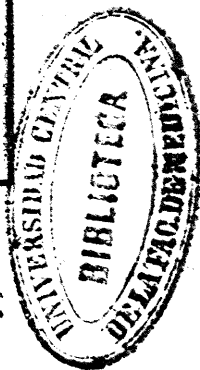
Huic disputatio quædam medica accessit.

Cum priuilegio imperatorie, ac regie
maiestatis ad decennium.

V A L E N T I A E,

Typis Ioannis Mey Flandri. 2 5 5 5.

ILLVS

TRISSIMO DOMI-

no Petro Centelles Oliuæ Comiti,

&c. Michaël Io. Pascha-

lus Medicus.

S. D.

*V*IA in animum
induxi meum, diuini
Platonis sententia
iam pridem commo-
tus, Philosophiam
& potentiā princi-

pum ita coniungi oportere, vt hi eius mu-
nere consecrentur immortalitati: illa verò
vicissim ab ijsdem defendatur, decreui li-
brum hunc medicum ad te mittere: qui
quum genus ducas à nobilissimis Duci-
bus, & Regibus, & vnus reliquos anti-
qua nobilitate superes, fiet profectò, vt

✠ ij tua

tua nobilitate facile eum defendas, & ita tutus ab iniurijs possit ab omnibus legi, & consuli. Ideoq; meæ erga te, quandiu hic liber vixerit, obseruatiæ testimonium & monumentum erit futurum. Quem non vlla gloriæ spe, neq; inani popularis auræ præmio allectus exire passus sum: hoc enim prorsus ab animo meo abhorret: sed vt tuo nomine & nouos medicinae studiosos iuuarem, & senum memoriæ vacillanti aliqua ex parte succurrerem. Horum ergo gratia librum ædidi, qui totum hunc fructum tibi, qui æditi defensor fueris, nisi debere confiteantur, ingratis mi omnium iudicentur necesse est. Confitebuntur verò cum intellexerint non solum reliquas bonas artes, quæ principum beneficijs solitæ sunt augeri, vehementer ornari, sed Medicinam, eiusq; Doctores præcipuè coli, & obseruari ab eo, qui Medicinae,

dicina, & aliarum optimarum artium nobilitatem antiquissimam, & ab omnibus scriptoribus celebratam generis clarissimi splendore superet. Quare librum hunc exercentibus artem Medicam apprimè utilem quum tuo nomine gratum esse debere confidam, eo animo accipies, quo ad eum legendum & omnes excitentur, & tui animi magnitudinem multis, præclarisq; rebus probatam, & in defendendis literis præstantem diligenter cognoscāt. Deus te in perpetuum seruare & clarissimum statum tuum dignetur.

Vale.

✱ iij

Lectori candi-

do. S.

V O D facien-
dū scriptoribus ali-
quarum artium pu-
taui, vt lectores,
qui ad opus illud le-
gendum sint accessuri, aliquarum
rerum admoneant, quibus instructi
possint melius proficere: id ipsum
hoc loco mihi faciendum esse arbi-
tror, vt ex hac commentatione no-
stra fructus aliqui capiantur. Qui
igitur huius operis medicinalis le-
ctores erunt, velim, vt cū genera-
lia Medicinæ præcepta audiuerint,
morborum particularium curatio-
ni adaptent. Fiet verò, si libros om-
nes Galeni de differentijs, & causis
mor-

morborum, symptomatumq̃: si libros de locis affectis, & de differentijs febrium perfectè intellexerint, & empiricorum omnes fabulas contemplerint, qui quum magna promittāt, & facilia, ineptissimas, & obscurissimas nugas ostendunt. Quorum libros fugiendos tanquam scopulum censeo. Talis autem liber nostris tēporibus prodiit nomine Benedicti Victorij Fauentini viri, quārum eius opera ostendunt, Galeni studiosissimi, quem nec eius esse puto, nec quisquam persuadebit: quia Galenicus est, & in libro de morbo Gallico, & curāda pleuritide credidit solum eum esse verè medicum, qui rationē cum experientia cōiunxerit, & eam sententiam pronuntiavit iudicio Galeni veram esse. Hoc

igitur libro cōsultum est adoleſcen-
tibus, vt cauſis, ſignisq; morborum
alijsq; rationibus neglectis ſic teme-
rariè ad curationē venirent, & nil
amplius deſiderarēt. Quam ſenten-
tiam mihi non eſt propoſitum con-
futare, quia Galenus ſatis confuta-
uit, ſed tantum iuuenes admonere,
vt rationem ſequantur, & experiri
diſcant. His omnibus peractis ad no-
ſtrum opus cum acceſſerint vide-
bunt nos eam mediocritatē in eius
confectione eſſe ſequutos, qua & bar-
baram moleſtiam fugeremus, & offi-
cinarum nomina in ſimplicibus &
compoſitis recēſendis ſeruaremus.
Atq; id medicorum & pharmaco-
pæorum conſuetudo effecit, qui
quum res diligenter obſeruent, de
nominibus non multum ſunt ſolli-
citi:

citi: quid quod tractari hæc non pos-
sunt ea puritate, qua multa scripta
sunt, quia factitatio Medicinæ aspe-
riora paulò quædam vocabula acce-
perit, quibus etiã utimur. Atq; hæc
omnia ita proposuimus, ut sunt
exercenda, & ut eorum in medica-
mentis applicandis ordo seruandus,
quod utilissimũ esse duxi, illis, qui
hoc opus sequentur. Cum quo ve-
lim etiam comparent, quæcunq;
apud illos medicinæ maximos ar-
tifices Hippocratem & Galenum ex-
tent, quæcunq; Paulus, Aëtius, Tra-
llianus, Celsus & Plinius scripserint,
quæcunq; etiam nostra ætate tan-
tus eruditorum medicorum pro-
uētus aut è veteribus collegerit aut
ipsis addiderit. Quibus omnibus
maximum honorem deferri volo:

Arabibus verò, & Barbaris aliquid
condonandum puto, qui etsi super
iores non potuerint equare, aliqua
tamen habent, & experti sunt, quib
us iuuari poterit diligens medici
næ exercitator. Quibus omnibus in
structus medicus, ita se geret, ut
cum in curatione medicorum
præcepta & experimenta
seruarit, reliqua diui
næ voluntati re
linquat.

Vale.

2 Elenchus bre=

uis eorum quæ singulis capitibus continentur. Primus numerus caput; Secundus folium indicat; a, primam paginam; b, secundam.

capitulum liliacea corollae lobis ad apicem
 triinduratis, lobis corollae in fructu de-
 gallina y de puer cubo con la pima

D E pilorum decidentia	cap. 1. folio. 1. a
De morbo Gallico	2. 13. b
De ulceribus capitis manantibus & curatione pediculorum capitis & aliarum partium	3. 18. b
De dolore capitis à quacunque causa contingat	cap. 4. fol. 21. b
De phrenitide	5. 28. b
De lethargo	6. 32. b
De vertigine	7. 35. b
De morbo comitali	8. 38. a
De melancholia	9. 45. a
De incubone	10. 50. a
De ijs qui amore insaniunt	11. ibid. b
De apoplexia	12. 51. b
De paralyfi, Latini resolutione	13. 55. b
De conuulsione	14. 59. a
De	

De tremore	15.	64.	b
De ophthalmia	16.	65.	b
De imbecillo aspectu	17.	68.	a
De albugine oculorum	18.	70.	a
De suffusione	19.	ibid.	b
De dolore aurium	20.	72.	b
De sanguinis è naribus profluio	21.	74.	b
De rubedine faciei	22.	77.	a
De dolore dentium & de ipsis denigratis & molibus	23.	79.	b
De angina	24.	82.	a
De coriza catarrho, raucedine & tussi	25.	85.	a
De orthopnea, asthma, dyspnea	26.	89.	a
De peripneumonia & pleuritide	27.	92.	b
De sanguinis spu to	28.	96.	a
De empyema e. i. suppuratione & tabe	29.	99.	a
De palpitatione cordis & syncope	30.	103.	a
De imbecillitate ventriculi & de dolore & inflammatione eiusdem	31.	107.	a
De singultu.	32.	111.	b
De appetentia immodica quam caninam appellant capit. 33.		fol. 113.	a
De cibi fastidio	34.	115.	a
De cholera	35.	117.	a
De diarhaea	36.	119.	b
De lyenteria	37.	125.	b
De dysenteria	38.	128.	a
De tenismo	39.	130.	b
De cholico dolore & ileo	40.	132.	a
			De

De inflammatione hepatis	41. 138. a
De obstructione hepatis	42. 140. b
De ictero	43. 143. a
De hydropē	44. 146. a
De lienis obstructione	45. 152. a
De suppressione urinae	46. 154. a
De renum calculo & vesicae	47. 157. a
De ardore urinae	48. 166. a
De mictu sanguinis	49. 168. a
De diabete	50. 169. b
De lumbricis	51. 172. a
De hæmorrhoidibus	52. 175. b
De procidentia ani	53. 180. b
De procidentia uteri	54. 181. b
De immodicis mensibus	55. 182. b
De suppressis mensibus	56. 185. b
De uteri suffocatione	57. 188. b
De mola uteri	58. 190. b
De partu laborioso & secundis detētis	59. 191. b
De ramice	60. 193. a
De arthritide	61. 199. a

 Finis tabulæ primi
libri.

INDEX CAPIT- tum secundi libri.

D E syncho	cap. 1.	fol. 205. a
De febre ardenti	2.	208. a
De tertiana exquisita	3.	212. a
De tertiana notha	4.	213. b
De quotidiana	5.	216. b
De quartana	6.	218. a
De febribus compositis	7.	221. b
De hectica	8.	222. b
De pestilenti febre	9.	228. b
De exanthematibus quæ à nostris medicis variolæ & morbilli dicuntur.	10.	238. a

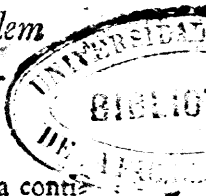
Finis tabulæ secundi
libri.

DE MORBORVM

INTERIORVM FERRE OMNIYM, ET QVORVN
dam externorum curatio, breui metho-

do comprehensa: per Michaelem

Ioannem Paschaliū Me-
dicū Valentinū.

De pilorum decidentia: in quo multa conti-
nentur tyronibus necessaria ad curationem
omnium morborum.

CAPVT 1.

Decidentia pilorum (quam cal Descrip-
ultimam appellamus) affectio tio.
capitis est, qua vniuersi eius
capilli defluunt. Prouenit ea Cause
aut ob cutis raritatem, aut ob
humoris defectū, ex quo ipsi
generantur, atq; nutriuntur.

Porrò si à cutis laxitate id contingat, promptè &
à calore, & à frigore caput læditur: quod raritatis
propriū signum est. Sin ex alimenti defectu, pri- Signa.
mum extenuantur, deinde cōcidunt uniuersi. Quam
rem in ijs, qui tabe laborant, quotidie cernimus eue-
nire; maximū inde argumentū desumentes, deciden-

A tium

DE CVRÂND. MORB.

tium pilorum ob alimenti defectum tabis indicium esse. Huiusmodi affectio morbi Gallici symptoma plerunque est, ubi non tam ex prædictis fit causis, quàm ex humorũ corruptelâ: à qua & Alopeciam, & Ophiasin fieri Galenus existimat. Quo in casu cutis colorem spectare oportet. Nam si pro naturæ modo albidior sit, pituitæ soboles erit morbus: sin pallidior, bilis flauæ: sin nigrior, atræ bilis: sin rubicundior, sanguinis. Sed anteaactam uitam etiam considerabimus, prius tamen scientes, quæ qualem huius morem soleant adaugere. Pilorum decidencia (nam de vero caluitio hic non agimus) curatur, primum, si à sanguine fiat, victu refrigerante & exsiccante, & sanguinem minuente: si à flaua bile, victu refrigerante & humectante, vt sunt aer frigidus arte paratus, nempe floribus, herbis, & liquoribus, si naturalis non reperiatur: cibus sit ptisana hordeacea, lactuca, cucurbita, portulaca, & ius pulli refrigeratum, illis vel similibus. Nocent huic calida, vt piper, cinnamomũ, eruca, cæpe, & similia. Si fiat à pituita, curatur primum victu calfaciente, & exsiccante. Quare exercitatio, & motus, præsertim ventriculo vacuo maximè huic prodest, quemadmodum & vsus rerum calidarum, vt sunt piper, crocus, cinnamomum, sceniculus, & similia: frigida, quæ pituitam augent, nocent: vt pisces, herbe frigide, & legumina omnia præter cicera. Si ab atra bile fiat, primum curatur victu calfaciente, & humectante, vt quicte, & aere simili veris, & iure gallinæ, & arietis, cum bon

Curatio
Primo-
Victus
ratio.

eum borragine, vel buglossa. Quæ atram bilem augent, huic incōmoda sunt, vt caro bubula, hircina, leporma, & ceruina, caseus antiquus, & omnia salasa. In omni tamen pilorum decidentia, quæ humores corrumpunt, diligentissimè vitanda sunt, vt inordinata ratio sumendi cibos, veluti si cibus difficilioris concoctionis præcedat alterum facilioris. Fugienda etiam est ciborum multitudo in eadem mensa, tum cibatio post cruditatem, necnon exercitatio immodica statim ab esu: lac deniq; & butyrum si alijs alimentis, præsertim piscibus immixta comedantur, vitari debent: quoniam maximè humores corrumpunt, elephantiasimq; efficere solent.

Deinde curetur decidentia pilorū sanguinea per Sectionem basilicæ dextræ, educaturq; sanguinis quantitas respondens plenitudini: habeaturq; ratio præcipua roboris facultatis, secundo magnitudinis morbi, vt Galenus lib. de ratione curandi per sanguinis missionem docuit: quanquàm Hippocrates. 4. de rat. vict. in morbis acutis, præter illa duo, etatem floridam addit, & Galenus in Commentario quartū considerandum esse iudicat, videlicet aëris dispositionem. Hæc tamen omnia sub duobus primis comprehenduntur.

Tertiò, post sanguinis missionem euacuetur bilis flaua sequenti potione, quâ etiam sanguinis feruor, & caliditas immodica remittitur: R. medullæ cassiæ fistulæ recens per setam extractæ, & medullæ tamarindorum in aqua mentæ prius infusorum.

A ij

si fuerit

DE CVRAND. MORB.

si fuerit ventriculi imbecillitas, an. ʒ. ʒ. rhabarbari electi infusi per noctē in aqua endiuia. ʒ. 1. electuarij de succo rosarum. ʒ. ij. ʒ. decoctionis florum cordialiū. q. s. misce, & fiat potio sumenda in aurora.

De somno in positione.

An verò sumpto medicamento purgante ante opus inceptum sit semper dormiendum, discrimen est inter autores: eorum tamen verior pars vult parum esse dormiendum sumpto medicamento purgante benigno & liquido: diutius tñ post medicamentum potens & liquidum: multò diutius post medicamentum medium inter liquidum & solidum, quod à nostris medicis dicitur bolus. Maximè verò dormiendum erit sumpto medicamēto siue benigno, siue potenti, in forma pilularum, quia primum minori calore eget, dum reducitur de potentia ad actum: vltimum verò maiori.

Opere autem incepto semper somnus nocet, nisi sit immoderatum opus, egens restrictiōe. Post opus sufficiens per horam ante prandium ad lauandū ventriculum, & intestina, bibat uncias quatuor iuris Valētini. sine sale, vt noster Valētinus mos est, vel uncias quatuor decocti hordei cum cortice, addendo unciam Itali. vnam sacchari: quo decocto Itali vtuntur. In prandio parçē comedat, & à prandio dormiat. Die vero sequenti mundificetur intestina sequenti, vel simili clystere: R. decocti foliorum maluarum, violarum, siclae, furfuris & hordei. ʒ. xv. olei rosati. ʒ. iij. sacchari rubei. ʒ. ij. salis ʒ. j. misce, & fiat clyster: & si opus fuerit, adde diacatholiconis. ʒ. j.

Si fuerit

LIBER PRIMVS. 9.

Si fuerit pilorum decidentia à flaua bile, euacuan-
da est medicamentis cholagogis, prius tamen facta
illius leui concoctione. Nolo in præsentia demon- De conco-
strare, quid sit concoctio: neq; quomodo medicorū ctione bi-
coctio fieri soleat in duplici transmutatione, natu- lis.
rali videlicet (quæ circa alimenta versatur, nihil
aliud est, quàm alteratio nutrimenti ad propriam
qualitatem nutriti) & altera, quæ in putrida sub-
stantia versatur, & est alteratio cessare faciens pu-
tredinem manente substantia, autore Galeno vltima
parte artis parua. Nolo etiam hic ostendere, an o-
mnis humor præter sanguinem corruptus, vel putri-
dus, vel ad nutriendum ineptus egeat secunda cons-
coctione: neque libet mihi explicare, an tenuis hu-
mor, qualis est flaua bilis, indigeat ea, vt reuera in-
diget: quæ an fieri debeat per reductionem ad me-
diam substantiam incrassatione (vt crassus humor
concoquitur attenuatione) non est presentis insti-
tuti. Quidam ex recentioribus volunt tenuem hu-
morem calidis & attenuantibus medicamentis cons-
coqui, quibus dedit ansam errandi cōmen. 24. lib. 1. *mo non*
Aphor. quo loco Gal. docet concoctionem in mor- *esse con-*
bis acutis (si necessaria sit) faciendam esse melicra- *si sap. pos-*
to decocti origani, mentastri, pulegij & similium. *Refertur*
Alij volunt tenuem humorem per se nulla cōcoctio-
ne egere, contra quos est autoritas Hippocratis, Ga-
leni, & aliorum autorum, ratio, & experientia, cri-
sis facta 7. vel. 14. die morborum, qui sunt à flaua
bile: quæ in eorum initio bona esse non potest pro-

DE CVRAN. MORB.

pter priuationem concoctionis. Concoctio enim, auctore Galeno lib. 1. de crisi- bus, celeritatem, & certitudinem iudicij ostendit. Villanouanus contra Mānardum, & cōtra alios docet nullum humorem corruptum, putridum & ineptum nutritioni, cōcoqui posse. Hæc omnia in expositione. 22. Aphor. lib. 1. tractanda sunt: nobis tamen hoc loco sufficit, humores neq; à natura, neq; ab arte rectè euacuari posse non præcedente concoctione: quæ licet à calore natiuo præcipuè fiat, alia tamen multa coadiuuant, vt sunt syrups, decocta, succi, & aquæ, quæ vias aperiendo in obstructione (quæ in omni febre dependente ex putredine humorū inuenitur) vel reducēdo substantiam rei concoquendæ ad mediocritatem, vel illius acrimoniam & intemperiem corrumpendo præparāt. Quilibet igitur humor ante vacuationem concoctione eget, crassus tamen difficilius concoquitur. Sed vt sit tyronibus omnibus notus catalogus medicamentorum omnium humores concoquentium, quæ sequuntur, adiecimus.

Medicamenta humorem biliosum concoquentia sunt, quæ sequuntur.

Primò omnia medicamenta frigida, à primo ordine vsq; ad tertium, siue sint in forma decocti, vel succi, vel aquæ: quibus vsi sunt Arabes, & alij multi. Neq; quorundam iuniorum ratio de vi pernicio- sa plumbi, & æris, quibus destillātur aquæ vi ignis, obstat. Cū etiam omnia medicamenta composita fiant illis vasis: dum tamē decocta & succi inueniri possint,

possint, eis est vtendum, propter maiorem facultatem. Aquæ omnes fermè præter rosacæ, violaceam & vitis, carent proprio odore, & sapore. Vbi tamen aquis vtendum est propter defectum simplicium, vel ægrotantium gustum, augenda est quantitas earum. Sunt etiam medicamenta hæc in formâ melicrati (quo Græci utebantur propter sacchari inopiam, vel in forma syruporum (quibus nos utimur) propter sacchari copiam, & ægrorum deletionem, præcipuè in morbis calidis: nam multi fieri solent syrups cum melle in morbis frigidis. Pe- In phar-
stilentes tamen pharmacopole, si syropos frigidos macopo-
melle vel saccharo rubro conficiant, ægros interfi- las.
ciunt: quos pœna capitali puniendos censeo.

Simplicia flauam bilem concoquentia (quæ officinarum more scribuntur, ne à pharmacopolis vnum pro alio infirmis tribuatur) sunt hæc: Endiuia, Cichorea, Lactuca, Portulaca, Cucurbita, Vermicularis, Semperuiua, Virga pastoris, Solatrum, Umbilicus Veneris, Nenuphar, & alia similia. Composita sunt syrupus acetosus. S. syp. endiuie. S. syp. de iniuibis, oxysaccharæ. S. syp. endiuie compos. syp. violarum. syp. rosarum. syp. de succo acetose. syp. de agresta. syp. de pomis. syp. acetositatis citri. syp. acetositatis limonum. syp. de nenuphare. syp. de papauere: iulep rosarum & violarum.

Flauam
bilem cō
coquētia

Simplicia, quæ pituitam concoquere valent calfaciendo, attenuando, incidendo, & aperiendo meatus, sunt fœniculum, petroselinum, hyssopus, sca-

Pituitā
cōcoquē
tia.

DE CVRAND. MORB.

bioſa, betonica, capillus veneris, pulegium, calamentum, ſatureja, menta, ſerpillum, origanum, meliſſa, pæonia, mel, & ſimilia.

Compoſita ſunt ſyrupus acetofus. ſ. rhodomel, ſyp. de bizantijs, oxymel. ſ. ſyp. de liquiritia. ſyp. capillorum veneris. ſyp. acetofus compoſi. ſyp. de hyſſopo. oxymel. comp. ſyp. de ſtichados. ſyp. de eupatorio. ſyp. de abſinthio. ſyp. de praſio & oxymel ſcilliticum.

Atram Simplicita, quæ atram bilem concoquere valent, bilem co- ſunt borrago, bugloſſa, lupulus, fumus terræ, ſcolo-
quentia. pendria, ceterac, tamarifcus, rubea tinctorū, & ſi-
milia. Compoſita ſunt ſyp. borraginis, ſyp. bugloſſæ
ſyp. de pomis, ſyp. de fumo terræ. ſ. & comp. quæ-
uis compoſi. pro parte ſit purgās. Syp. regis Sabor
ex Meſue cap. de melancholia ſanguinea. ſyp. de
epithymo. Concoquuntur humores calidi & tenues
breui tempore: frigidi & craſſi longiori: exhibēdo ſemel, vel bis, vel ter in primis humoribus, vi-

Error ex delicet tenuibus, qui parua egent concoctione. In
hibentiū craſſis autem & frigidis, multo tempore. Quare
ſyrupos. errant qui in omni morbo perpetuo ter exhibent
hæc medicamēta, cum quandoq; fieri poſſit vacua-
tio ab arte ſine concoctione ab eādē facta, quādo

Dofis ſyr talis à natura proſecta eſt: Dofis tamen ſyruporū
vnaquæq; eſt vncia vna cum ſemiſſe uſque ad duas
& aquarum eſt trium vnciarum. Carpetani ſolent

Caſtella. & optimè tantum doſin vnam ſyruporum & aquarum præſcribere: et ſi opus fuerit maiori concoctio

ne, secundam, quandoq; tertiam & quartam dosim
prescribunt. Nos verò Valentini tres simul doses Valentini
describere solemus, quem morē nō laudo, cū sepe
sit sufficiens minor concoctio, sepe maior sit neces-
saria, vt prædiximus. Galli autem syropos aquis Galli.
miscent, addentes sacchari parum, & puluerem ali-
quem: quam mixtionem lento igne confectam syru-
pum aromatissatum appellant. Concoquetur bilis
flaua Valentino more sic R. syp. endiuie. s. & oxy-
sacchar. s. an. ʒ iij misce. item R. aquarum cicho-
ree, endiuie & lactuce an. ʒ iij, misce. Eodem mo-
do dabitur forma syruporum & aquarum pituitam
vel atrabilem concoquentium, quamuis (vt præ-
diximus) maiori egeant concoctione pituitosi hu-
mores, maxima verò atrabiliarij.

His itaque concoctis humoribus fiat eorum va-
cuatio proprijs & necessarijs medicamentis, tum
simplicibus, tum cōpositis, quorum catalogū nota.

Simplicia purgantia flauam bilem sunt hec, rha- Purgan-
barbarū, scamoniū, myrobalani citrini, castia fistula tia flauā
māna, tamarindi, succus rosarū, aqua casci, & aloë. bilem.

Composita verò sunt electuarium de succo rosarū,
elect. diaprunis solutium, elect. de psyllio, quo non
vtuntur Valerini: biera. s. pilule de biera. s. pilu-
le de rhabarbaro, pilule auree, pilula aggregatæ
quamuis bilē mixtam cū pituita euacuent, quæadmo-
dū & elect. diaphenico, cuius vis nō transit hepar.

Simplicia medicamenta pituitam purgantia sunt Pituitam
agaricus, turbit, myrobalani chebuli, emblici, belliri

DE CVRAND. MORB.

ei, coloquintida, euphorbium, esula, hermodactylis: Composita sunt diaphenicon, electuarium indum vtrunq; benedicta, hiera. s. & composita, pilule de hiera, elephāgimæ, aggregatiuæ, de agarico, cochiae de hermodactylis maiores, lucis, foetidae, stomachicæ, sine quibus esse nolo.

Atram Simplicia purgantia atram bilem sunt, myrobala
bilem. ni indi, lapis armenus, lapis lazuli, sena, epithymū, polypodiū: sunt tamē præter iuniores, qui damnent lapidem armenum, quia non cognoscitur; & lapidem lazuli, propter eius vehementiam. Si tamen bene præparetur lapis lazuli, & lauetur, est medicamentum cardiacū, cū confectio Alchermes Regū hoc lapide etiam bene lauato constet. Composita sunt diasene, confectio medicaminis, quod scripsit Hamec, Hiera Rufi, pilule indæ, pilule de fumo terræ, de lapide armeno, de lapide lazuli.

Formule purgantiū medicamentorū compositorum, quarū tres purgant bilē flauā, tres pituitā, aliæ verò tres atram bilē dictæ sunt: perpetuò tamen nō est exhibenda similis quantitas, cū varianda sit secundum naturam ægri & humoris: certa enim rei quantitas neq; calamo scribi potest, neq; lingua proferri: imò quod difficilius est, idem homo in diuersis ætatibus diuersam habet naturam, vt constat ex Hippocratis aphorismo vigesimo, secundi lib. quibus iuuenibus aluus &c. Et propterea optime Hip. libello de purgantibus medicamentis docuit, quæ à medico sunt consideranda in purgandis humoribus:

quibus

quibus etiam egeat interrogationibus: ubi etiam docuit alimenta non recte adhibita morbum efficere, quanto magis medicamenta, à quibus potentius alteratur nostrum corpus.

Prima formula potionis purgantis flauam bilem.

Rx. medullæ cassiæ fistulæ recens per setam extractæ Potio. tractæ ʒ vi. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ j. squamanti grana. iij. elect. de succo rosarum ʒ iiij. syp. violarum ʒ j. decocti florū cordialium quod. s. misce, & fiat potio.

Secunda formula buccellarum (quas bolos appellāt) purgantium flauam bilem.

Rx. medullæ cassiæ fistulæ recēs per setā extractæ Boli. vel loco eius diaprunis simp. ʒ f. elect. de succo rosarū ʒ iiij. sacchari quod. s. misce, & fiant septē buccelle, & plures, si opus fuerit.

Tertia formula pilularum purgantium eandē bilem flauam.

Rx. massæ pilularum aurearū ʒ j. diagridij optimi Pilulæ. grana. iij. fiant cum aqua endiuivæ pilulæ septem & aurentur, si diues fuerit. Poterit eger, si nō potest deglutire pilulas, neque potionem bibere, aut detinere, ad euacuādā bilem flauam accipere grana quinq; vel septem diagridij optimi cum ʒ j. syp. violati, vel cū ʒ j. cōseruæ violarū, vel borraginis, vel rosarum, vel cum iure sine sale. Poterit etiam si abhorret à medicaminibus mali saporis, accipere ʒ ij. syp.

DE CVRAND. MORB.

syp. rosarum alexandrinarum, vel rhodomellis eandem rosarum.

Prima formula potionis purgantis pituitam.

Potio. Rx. diacatholiconis 3 f. elect. indi maioris 3 iij. rhodomellis 3 j. aquæ feniculi quod. s. misce, & fiat potus.

Secunda formula buccellarum purgantium pituitam.

Boli. Rx. diaprunis simp. 3 vj. agarici trochiscati 3 j. elect. indi maioris 3 iij. sacchari quod. s. misce & fiant septem buccellæ, seu boli.

Tertia formula pilularum purgantium eandem pituitam.

Pilula. Rx. pilularū de agarico & de hiera simp. an. 3 f. diagridij. g. iij. cum aqua feni fiant pilule vj. & aurentur.

Prima formula potus purgantis atram bilem.

Potio. Rx. medullæ cassiæ recenter per setam extractæ 3 vj. confectiōis medicaminis Hamac & diasenæ. an. 3 iij. syp. borraginis 3 j. decocti florum cordialium, addendo 3 f. epithymi & folliculorum senæ, quod. s. misce & fiat potus, fieri potest cum sero caprimo decoctum.

Secunda formula bolorum purgantium bilem atram.

Boli. Rx. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ per setam. 3 f. pulueris epithymi. 3 j. confectiōis medicaminis

caminis Hamac. 3 iij. ℥. f. sacchari, quod f. misce,
 & fiant boli. viij. saccharo cooperti.

Tertia formula pilularum pur-
 gantium atram bilem.

Rx. pilularū de fumo terre & indarum. an. 3. f. Pilula.
 diagridij. g. iij. cum sero caprimo fiant pilulae. viij.
 & aurentur, si non fuerit pauper. Similibus formu-
 lis uti poteris addendo, vel minuendo quantitatem
 medicamentorum purgantium tam simplicium, quam
 compositorū, secundum variam quantitatem, & na-
 turam humorum, & egri: vnum est tamen maximè
 considerandum, ne tempore, quo purgare volumus
 egrum, misceamus plura medicamēta siue simplicia,
 siue composita: nam tempore breui multorum medi-
 camentorum mixtura non potest vnicam temperatu-
 ram, & formam acquirere. Actio illa, quam medici
 barbari fermentationem appellant, sufficienti & lon-
 go tempore eget, quamvis interdum maiori, inter-
 dum minori, secundum variam naturam simplicium,
 temporis, & regionis. Quemadmodum iheria-
 ca magna ad sui generationem, seu fermentationem
 sex, ut minimam, eget mensibus, antea tamen dum
 recens, & non fermentata esset, somnum inducit à
 3. f. vsq; ad. 1. 3. postea verò corruptis formis &
 temperamentis omnium simplicium, introductaq; vni-
 ca forma, & temperatura, calida est in fine secundi
 ordinis. Compositum enim medicamentum purgans,
 si recens fuerit, non potest felicem & optatū finem
 inducere: nam prius vnum medicamentum purgabit
 altero;

DE CVRAND. MORB.

Error
querun-
dam.

altero, & quandoq; vnum impedit opus alterius.
Quare errant medici nostri in purgandis aegris va-
ria medicamenta miscentes, cum sufficiat vnum, aut
alterum, etiam si humor euacuandus sit mixtus, cum
inueniri possit medicamentum vnicam temperatu-
ram & formam habens, quod purgare valeat mixtū
humorem. Quemadmodum diaphenicon & pilule
aggregatiuæ. Sed quia in vsu medicamentorum pur-
gantium timor est, ne maior copia humoris educa-
tur, quam cōueniat, ad quam facultas necessario sol-
uitur, cum cuiusq; vacuationi sit annexus casus vir-
tutis, aliquando quoq; ab immodica purgatione sūt
aliq; affectus præter naturam, vt febris: Quare per-
petuò vacuatio parca tutior est immodicā: natura
enim sepe vel euacuat, vel resoluit derelictum à me-
dicamento humorem: immodica tamen & laboriosa
purgatio ferè semper fieri solet à medicamentis pra-
uam ac venenosam qualitatem habentibus: benigna
enim & salubria, vt casia fistularis, rhabarbarum,
manna, tamarindi, & myrobalani omni tēpore, omni
ætate, & etiam vterum gerentibus audacter tri-
bui possunt.

Si scire cupis quæ sint benigna & quæ valentia
& qua hæc egcant præparatione & correctione
Mesues suo primo lib. doctissime tradidit, & post
ipsum breui epitome Ioannes Tagautius duobus li-
bris de purgantibus medicamentis simplicibus, quo-
rū priori vniuersales canones Mesuæ collegit, pos-
teriori verò simplicia omnia medicis summe neces-
saria

Jaria quinquaginta quinq; capitibus scripsit, & illorum veram cognitionem etiam cum Græcis demonstrat, & alijs paucioribus componuntur omnia ferme medicamenta purgantia, quorum dosis in forma elect. rarò excedit 3 iij. & in forma pilularum 3 j. quamuis si clementibus & benignis tantum componantur, dosis augeri possit.

Ad integram tamen & veram huius rei cognitionem (præter ea quæ Mesues suo antidotario & Arnaldus de Vilanova, & nunc eruditus Euchsius suo Nicolai Myrepsij opere medicamentorum scripta reliquerunt) notate numerum sequentium medicamentorum purgantium, præcipue eorum, quibus nostræ officinæ & nos utimur. Hic tamē quantitatem scammonij, esule, colocynthidis, hellebori, & similium potentiū, vnciæ vnius electuariorū, & drachmæ vnius pilularum demonstrabo, quod non parum necessariū est medico: aliō qui tanquā cæcus in foueam caderet. Animaduertendū tamen est 3. g. xxiiij. continere, quamuis multi granis. xx. cōstare velint, apud primos 3. constat xxiiij 3. vel viij 3. scire etiam oportet in construēdis electuarijs 3 iij. puluerum indigere lib. j. mellis, aut sacchari.

Diaphænicon Mesuæ tota compositio constat lib. vj. scammonij: quantitas est viginti duarū drachmarum: errant ergo qui duodecim drachmas tantum miscent. Huius electuarij quælibet vncia constat Error nō nullorū. viginti duobus granis scammonij, propter dactylos tamen eius vis non transit hepar. Dos̄is eius est 4 drach-

DE CVRAND. MORB.

drachmis quatuor & semis vsq; ad drachmas decem & semis.

Electuarij rosarum compositio Mesf. constat libris tribus, & vncijs octo, scammonij quantitas est duodecim drachmarum: quælibet vncia huius electuarij habet grana decem & nouem scammonij cum dimidio: cuius dosis sunt drachmæ quinq;.

Confectionis medicaminis, quod scripsit Hamec. Mesf. constat libris quinq; compositio, scammonij quantitas est drachmarum duodecim: quælibet vncia huius electuarij habet grana tredecim cum dimidio scammonij, dosis eius est à drachmis duabus vsq; ad quatuor.

Electuarij indi maioris Mesf. cõpositio constat libris sex: habet hæc compositio præter alia potenter purgantia drachmas duodecim scammonij; & eius quælibet vncia habet grana duodecim scammonij: dosis est drachmarum quatuor.

Electuarij indi minoris compositio constat libris quatuor, habetq; drachmas duodecim scammonij: quælibet igitur vncia huius electuarij habet grana decem & octo scammonij, dosis est drachmarum quatuor & semis apud Mesuen, licet videatur maior inesse vis huic, quàm electuario indo maiori.

Electuarij diaprunis solutiui Nic. quælibet libra habet drachmas septem scammonij: quare quælibet eius vncia habebit grana triginta octo scammonij: dosis eius est à drachmis duabus vsq; ad vnciam semis, quâuis Nic. vnius castaneæ quantitatē tribuat.

Electuas

Electuarij de succo rosarū Nic. cōpositio libris duabus constat, habetq; drachmas duodecim scammonij, quare quælibet eius vncia habet triginta sex grana scammonij, dosis est à drachmis duabus vsq; ad quatuor, Nicol. tñ castaneæ quātitatē tribuit.

Benedictæ. s. Nic. cōpositio est trium librarum cum dimidia, habet hoc medicamentum drachmas quinque scammonij & drachmas decem esulæ quælibet eius vncia grana octo cum dimidio scammonij, habet & grana decem & septem esulæ: dosis est ad modum castaneæ Nicolao, alijs à drachmis duabus vsq; ad vnciam vnā.

Hiera Logodionis Nic. cōpositio est librarum duarum & octo vnciarum, eius quælibet vncia habet scammonij minus quā duo grana, & colocynthidis grana triginta sex. Dos is est Nicolao ad modum castaneæ, alijs tamen à drachmis duabus & semis, vsq; ad drachmas quinque, in clysteribus verò datur vncia vna & semis.

Electuarij Sebesten. Montagnanæ cōpositio est trium librarum & trium vnciarū, & eius quælibet vncia habet grana sex cū dimidio scammonij: dos is est drachmarū quinque vel sex.

Electuarij Elefscoph Mes. cōpositio est libræ vnius cū dimidia, habetq; drachmas sex scammonij, & totidē turbit, eius quælibet vncia habet scammonij & turbit. an. vigintiquatuor grana. Dos is est à drachmis tribus & semis vsq; ad quatuor & semis.

Electuarij de psyllo Mes. cōpositio cōstat libris

DE CVRAN. MORB.

quatuor cum dimidia, & eius quælibet vncia habet scammonij grana viginti sex, & tertiã partem grani: dosis est à drachmis tribus vsq; ad drachmas quatuor & semis.

Electuarij de psyllio Montagnanæ cõpositio constat libris octo, habetq; eius quælibet vncia scammonij grana viginti quatuor. Dos is est à drachmis quatuor vsq; ad quinq;.

Pilularum aurearũ Nic. cõpositio est triũ vnciarum, habet scammonij drachmas quinq;, habetq; drachma earũ scammonij grana quindecim: dos is est à drachma vna vsq; ad scrupulos quatuor. Nicolaus dat nouẽ vel vndecim ad magnitudinẽ ciceris, huius magnitudinis septẽ habet quælibet drachma.

Pilularum aggregatiuarũ Mes. cõpositio est sex vnciarum & duarũ drachmarum: habet scammonij drachmas sex, & quælibet drachma habet scammonij grana octo & tres quartas grani vnius. Dos is est à drachma vna vsq; ad drachmã vnã & semis.

Pilularum fumarie Auicennæ cõpositio est vnciarum triũ, & trium drachmarũ, habet drachmas quinq; scammonij, & earum quælibet drachma grana tredecim, & tertiã partem grani vnius: dos is est à scrupulis quatuor vsq; ad drachmas duas.

Pilularum foetidarum Mes. cõpositio est vnciarum septẽ & drachmarum duarum, habet scammonij drachmas tres, & esule drachmas duas, & colocynthidis drachmas quinq;: quælibet drachma earũ habet scammonij grana tria & tres quartas grani vnius

vnus & esule grana duo cum dimidio, & colocyn-
thidis grana sex, & quartam grani vnus, purgant
potenter. Quare errāt qui cum Rhase cap. de reso- Error
lutione dant drachmas duas & f. cum earum dosis quorum-
sit à drachma vna vsq; ad scrupulos quatuor. dam.

Pilularum mezereon Mes. compositio est vnciarum duarū, habetq; drachmas quinque mezereon, & quolibet drachma earum grana viginti duo cum dimidio: quare earum vsus est suspectus, nisi in morbis magnis & presente virium robore: dosis est à scrupulis duobus vsq; ad drachmam vnā.

Pilularum hermodactylorum maiorū Mes. compositio est vnciarum octo, habet quolibet drachma earum colocynthidis grana sex, & tres quartas grani, & euphorbij grana tria cū dimidio, & hermodactylorum grana sex & tres quartas grani: dosis est à drachma vna vsq; ad drachmas duas.

Pilularum hermodactylorum minorum Mes. compositio est vnciarum trium, quæ habet scammonij drachmas duas & semis, & earū quolibet drachma scammonij grana septem cum dimidio, & hermodactylorum grana quindecim: dosis est à drachma vna vsq; ad drachmas duas.

Pilularum Arabicarum Nic. compositio est vnciarū vndecim, habet scammonij drachmas octo, & quolibet drachma scammonij grana sex cum dimidio, dosis est ab vncia vna vsq; ad vncias duas.

Pilularum cochiarū Rhase cōpositio est vnciarum trium & drachmæ vnus, & quartæ partis
B ij drachmæ

DE CVRAN. MORB.

drachmæ vnius, habet scāmōnij drachmas duas & semis & colocynthidis drachmas tres & quartam drachmæ vnius, & turbit drachmas quinq; & quælibet drachma habet scāmōnij grana sex, & ferme bis tertiam partem grani vnius, & colocynthidis

Error ferme octo grana, & turbit grana prope quindecim. Quare errant qui cum Rhase cap. de cephalalgia drachmas duas & semis dant, cum earum dosis sufficiens sit drachmæ vnius.

Pilularum indarum Mesu. compositio est vnciarum septem & drachmarū quatuor: habet hellebori drachmas quinq; & colocynthidis drachmas quatuor, & eius quælibet drachma hellebori grana sex & colocynthidis grana quatuor, & quatuor quintas vnius grani: dosis Me. est à drachmis duab; vsq; ad drachmas tres, quamuis drachma vna nostris temporibus sufficiat, vt multis placet.

Pilularum de lapide lazuli Me. cōpositio est vnciarum septem, drachmarū quatuor, habet scammonij & hellebori nigri. an. drachmas duas & semis: & earum quælibet drachma scammonij & hellebori. an. grana tria, dosis est drachmarū duarum cum aqua casei & succedit foelix vacuatio.

Pilularum de Agarico Mes. compositio est vnciarum trium, habet colocynthidis drachmas duas, & turbit drachmas quinq; & earum quælibet drachma colocynthidis grana sex, & turbit grana quindecim, dosis est Mes. drachmarum duarum, alij vero dant scrupulos quatuor tantum.

Pilularum

Pilularum de elaterio Nico. Compositio est sex vnciarum, cuius dimidium est elaterium: quare quælibet drachma habet grana triginta sex elaterij, & ideo potenter purgant, & nō sunt in vsu. Dosis est ab scrupulo vno vsq; ad drachmam vnā.

Pilularum de opopanace Mes. cōpositio est vnciarū septē, & quatuor drachmarū: habet scāmonij drachmas duas, & colocynthidis drachmas quinq; & earū quælibet drachma colocynthidis grana sex & scāmonij grana duo, & quintas duas grani: dosis est à drachma vna vsq; ad drachmā vnā & semis.

Pilularum de Euphorbio Mes. compositio est duarum vnciarū, habet hellebori & colocynthidis an. drachmas duas, & quælibet earū drachma hellebori & colocynthidis. an. grana octo: dosis est à drachma semis vsque ad vnā.

Pilularum sine quibus esse nolo Nico. compositio est vnciarum quatuor: habet scammonij ferme drachmas tres & semis: & earum quælibet drachma scammonij grana octo: dosis est Nicolao decem, vel tredecim pilule ciceribus similes, & est pondus drachmæ vnius & semis. alijs verò est à drachma vna vsque ad drachmas duas.

Ex his & similibus quæ à doctōribus scribūtur scire potest medicus dosim medicamentorum compositorum purgantium, quamuis simplicium dosim prius oportet cognoscere, etiam si talium in compositis propter correctionem & alia maior quantitas dari potest: scammonium enim solum & non cor

DE CURAN. MORB.

Rectum malo cotoneo raro datur: si quantitas excedat grana septem, in electuario de succo rosarum, vel diaprunis solutiuo, passim dantur grana decem & octo, vel plura, cum dosis eius sit vncie semis.

Vnum tamen est maximè considerandū à nobis, ne vtamur medicamentis potenter, & violenter purgātib: vt sunt scāmoniū, colocynthis, belleborus, & similia nisi raro, et in magnis morbis, et cum sunt bene correctā, præsertim in febribus, & morbis calidis. Nostris enim temporibus (quæ in hoc fœliciora sunt) vti possumus semper etiam in vterum ge-
Benedi- rentibus, et pueris, clemētioribus, quæ benedicta dē-
cta medi- cuntur, vt sunt, manna Arabū, cassia fistula, rhabar-
camenta. barū, myrobalani et tamarindi: tempore tamē Græ-
corum pruna damascena erant cognita clementissī-
ma in purgando, & aloe quoq;.

Redit ad curatio- nem. Deriuatio. Facta iam totius euacuatione siue per sanguinis missionē cū oportet, siue per medicamenta purgan-
tia, necesse est euacuare à parte affecta per partes proximas, scilicet per nares vel palatum, præcipue cum est materia pituitosa. de his tamen cap. de apoplexia fiet sermo copiosior. Laborans hoc morbo sæpe post totius euacuationem mandāt sequentem apophlegmatismum, (quod nostri barbari medici masticatorium appellant) præcipue ventriculo va-
Apophle- cuo. R. pulueris mastichis, sinapis, piperis, pyrethri-
gmatis- zinziberis, origani, thymi, pulegij. an. 3. f. cum sy-
mus. rupo de stichade fiant pilulæ ad ciceris magnitudi-
nem. Naribus quoq; sæpe tunc admoueat̃ sequens
liquor

liquor ore tamen pleno aqua: ne descendat ad ventriculū prædictus liquor. Cuius hæc est descriptio.
 Rx. succorum cyclamini, siclae, ceparum, et maiora Errhinū,
 ne an. 3 f. pulueris piperis et castorei an. 3 j. misce.
 His iam factis raso capite & confrieto panno lineo
 præcipuè in causa frigida, vbi maiori opus est fri-
 ctione, admouenda sunt parti affecta olea, vngueta
 & alia medicamenta, de quibus Gal. primo de com-
 positione secundū locos, et Aetius. 6. sermone. cap.
 55. et Paulus. 3. lib. nos tamen duo tantum vnguen-
 ta describemus experta, et optima prius alopecia, Vnguenta
 quæ fit à causa calida. Posterius ei, quæ fit à frigida tum caus
 Rx. pulueris corticum auellandarum, amygdalarum, sc calidæ
 castanearum et nucum tostatorum an. 3 j. pulueris stercor-
 is caprarum 3 ij. olei laurini, et rutæ an. 3 ij. olei
 rosarum. 3 j. aceti cochleariū. j. ceræ quod. f. misce
 et fiat vnguentum, quo vtire in defluuiis hoc pilo-
 rum, quod fit à raritate cutis et penuria materiæ pi-
 los generantis: cui etiam confert mixtura ex oleis
 lentisci, myrtillorum, & omphacino cum laudano. Al-
 terū vnguentū conferens causæ frigida est sequēs.
 Rx. pulueris vtriusq; bellebore, staphisagriae, sinapis Cause
 piperis, stercoris columbi, radicum cannarum et fo frigidæ.
 liorum ficuum an. 3 j. oleorum euphorbij, castorei &
 rutæ an. 3 ij. ceræ quod. f. misce et fiat vnguentū, quo
 sepe vngatur pars depilata præcedente forti fri-
 ctione et incisione aliquarum partium, quæ nō est
 facienda cum est causa calida.

Postquam de pilorum decidētia egimus, non erit

DE CVRAN. MORB.

*extra præsens institutum in præsentia agere de ijs
quæ pilos augent, & quæ ipsos aureos efficiunt, &
tandem de ijs, quæ nigros reddunt.*

*Augētia
pilos.*

Frequens & assidua frictio, & capitis lotio decocto adianti auget pilos, dicitur tricomenes quia facit luxuriare capillos & subnasci, vel polytrichon, quia creat capillorum multitudinē: & dicitur etiam callitrichon, quod crines denset, crispet, pulchriorēsque reddat, ab alijs ebenetrichon appellatur, præcipue genus nigrum, vox enim ebeni capillum significat nigrum: est officinis capillus veneris.

Pectinatio etiam assidua idem efficit: & quæ causas pilorū augent præsertim effectricem, ut vnum & alimenta omnia calida, & vaporosa.

Idem facit lotio frequēs decocti agrimonie, corticis ulmi, verbenæ, corticis salicis, absinthij, abrotani, seminis lini combusti, & cimeris radicis arundinū, adde in fine parū lactis caprini. Lotio aquæ vite addendo parum aquæ rosarum, vel myrtillorum idem solet efficere.

*Aureos
redactia.*

Aureos efficiunt capillos multa, quorū nostræ fœminæ satis plenam & certam tenent cognitionē: inter ea tamen, quæ maximam habent vim, est aqua (qua aurum ab argento separatur, & dicitur ab illis fortis) cautè tamen est admouenda, nam si tægat cutim & carnem, corrodet.

Aqua mellis per distillationē facta vitreo instrumento aureos reddit pilos, & sine cutis & carnis nocumento, quamuis ipsos scindat. Decoctum seu
lixivium

lixiiii ex cinere genistæ seu genestæ, (quam spartum seu spartion appellant, & Arabes albahum seu albrachim) capillos aureos sine dubio efficit; hoc quoridie nostræ Valentiniæ experiuntur.

Nigros capillos multa faciunt, ut Dioscorides, Nigros
Gal. Paulus & Actius volunt, de quibus omnibus efficiatis
in præsentia agere esset præter nostrum institutū:
aliqua tamen experta primo simplicia, deinde composita scribemus semen myrti, semen papaueris nigri, cortex nucis, cortex mori ceisi, sumac, alcana, & lac ficuum, folia cupressi, fumus picis liquida, fumaria.

Compositum hoc pilos fatis nigros efficit, quorum nigror viginti diebus conseruatur, accipe calcis uiuæ integræ (quæ dicitur gleba) libra. j. f. infundatur in aqua per diem facta noua infusioe quinquies, eiectionis prioribus aquis, postea reiecta aqua adde illi calci lotæ lithargyrii puluerizati ℥. j. f. horis sex: & tali mixtura vnge pilos nocte ponendo desuper foliū brasicæ, vel pannum lini: postea præcedenti eorū leui frictione, seu agitatione lauentur saponē & lixiuio cōmuni, clementi: est expertum. Hoc quoq; medicamentum ipsos nigros reddit. Accipe lixiuij potentis, quo saponarij vtuntur lib. j. pulueris lithargyrii ℥. j. bulliant simul, donec pili candidi illo liquore nigrescant facto sæpe & sensim experimento, deinde conseruetur liquor, quo actu calido, cū opus fuerit, poteris nigros facere capillos interponendo pectinem inter cutim & ca

DE CVRAN. MORB.

pillos, quos, cum denigrati fuerint, exsiccari, & aqua calida ablui oportet.

De morbo Gallico.

CAPVT II.

Descrip-
tio mor-
bi Galli-
ci.

St morbus Gallicus, quem & Hispanum & Neapolitanum nominant, nostro sane malo hisce temporibus affectus notissimus, antiquioribus vero ne per somnium quidem notus: de-

testandus tamen perpetuo, qui cum a pudendis incipiat, in linguam terminatur vario & dolorum & pustularum prouentu, ac precipue noctu corpus di-

Causa. scrutians. Fit autem a quatuor humoribus a naturali temperie per exustionem in malignam quadam naturam degenerantibus, a contagio ut plurimum

Signa. primo affectis. Deprehenditur hoc malum, quia in pudendis a principio pustula appareret, crustis obte-
cta, sicca & lenta nonnunquam sanie manantes. Iam & in fronte, & circa radices capillorum pustulae, seu verius dixeris, tubercula diuersi coloris oriuntur, modo citra vllius medicamenti opem desiccata, modo hinc inde frequenter renascentia. In capite summa inest grauitas, in collo, humeris atq; adeo omnibus articulis perpetuus cruciatus, dolorificis ibi tumoribus praeter naturam obortis: qui cum difficile discutiantur, tardeq; suppurentur, in nodos saepe ac durities migrant. Ad extremum fauces, palatumq; & insuper lingua nigris foetidisq; erumpentibus

pentibus pustulis turpiter exeduntur.

Hic morbus curatur primò victu humectante, et Curatio.
in actiuis temperato, vel parum calido: quæ atram Primò.
bilem efficiunt maximè nocent, vt caro leporina, bu Viſtus.
bula, hircina, & ceruina, caseus antiquus, omnia sal
sa, & legumina: similiter quæ facile putrescunt, vt
pisces, & lac. Conferunt, quæ bonum succum effi
ciunt, vt panis optimi tritici, pullus gallinaceus, gal
lina, caro arietina hispanica, vitulina, hœdi, coturni
cis & similium: de quibus libello de bono & malo
succo, libris de tuenda valetudine & de facultati
bus alimentorum multa à Gal. tradita sunt copio
siſſime: perpetuò tamen considerandæ sunt vires
egri, & morbi magnitudo, consideranda quoq; est
sententia Hippocratis primo lib. aphorismorum, qui
bus semel, aut bis & c. in cibâdis omnibus ægris: vt
tur si potest exercitatiõe, præsertim ventriculo va
cuo, abstineat venere & animi pturbationibus, quæ
bilem atrâ augment, vt sunt ira, tristitia & similes.

Secundò, sanguinis missione, præsertim si fue= Secundâ
rit morbus recēs: vbi vires sunt maiores secta vena Sanguis
iecoraria, aut communi, vt sanguinis copia respon= nis missio
deat plenitudini, fiatq; vacuo ventriculo & intesti
nis, nisi timeatur subita suffocatio, aliquândo bis aut
ter sanguis est mittendus.

Tertiò cōcoctione per hæc vel similia. R. syru= Tertiò.
pi sumariæ. s. & borraginis an. 3. vj. syrupi suma= Conco
riæ comp. & de epithymo an. 3. ij. misce. Item R. cilio.
aquarum sumariæ, borraginis, lupulorū, & quinq;
radicum

DE CVRAND. MORB.

radicum. an. 3 viij. misce facta iam concoctione diebus nouem.

Purgatio. Quarto vacuatione atræ bilis per hoc, vel simile medicamentum. **Rx.** medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ 3 vi. confectionis medicaminis quod scripsit Hamec 3 iij. f. diachartami 3 ij. f. syp. borraginis 3 j. decocti florum cordialium. quod. f. misce & fiat potus. Vel **Rx.** pilularum de fumo terræ, & hermodactylorum maiorum. an. 3. f. diagridij. g. iiij. cū aqua buglossæ, fiant pilulæ. viij. Deinde per aliquot dies roboretur ventriculus, & partes principes, sanguisq; purior efficiatur electuario diarhodon Abbatis, vel conserua borraginis, aut buglossæ cum aqua, aut decocto borraginis, vel buglossæ, vel fumi terræ. Fiat quoq; bis, vel ter in mense corporis purgatio, his, aut similibus pilulis. **Rx.** pilularum de fumo terræ, hermodactylorū maiorum, & indarum. an. 3 ij. cum aqua buglossæ: fiant pilulæ xv. adde cuilibet earum granū. j. optimi diagridij, dosis tres.

Exercitatio & balneum. Quinto exercitio forti & balneo, donec sudet copiose, bibat tunc per aliquot dies oleum cōmune quantitatis 3 iiij. cum 3 j. optimi sacchari. His omnibus solet curari Gallicus morbus, si fuerit recens: qui si habuerit pilorum decidentiam, eget præter iam dicta frequenti capitis rasure, frictione & lotione frequenti decocto pulegij, stichados, origani, saluiæ, roris marini & camomillæ & similitū. Si his omnibus mederi nō possumus huic morbo, adhibebit

LIBER PRIMVS. 15.

hibebitur syrupus sequens. R^x. Corticis ligni Indis
ci, seu Guaiaci in minimas partes diuisi ℥ viij. In: Syrupus
terioris eiusdē similiter incisi ℥ iij. senæ ℥ ij. epi- ex deco-
thymi, polypodij. an. ℥ j. fumariæ, borraginis, ci- cto guaia-
choreæ, rostri porcini, radicum buglossæ. an. m. ij. flo ci.
rum cordialium. an. m. j. liquiritiæ, radicum diuretica
rum. an. ℥ f. fiat decoctū in libris viginti quatuor
aquæ optimæ, prius per diē in ea infuso ligno guaia
co ad medietatem secundum artem. Cuius percolati
accipe libras decem, & cum quatuor libris saccha-
ri fiat syrupus non perfectē decoctus ad modū muls-
sæ: cui addes pulueris hermodactylorum ℥ ij. pul-
ueris diarhadon abbatis ℥ ij. cinnamomi electi
℥ j. Cuius dosis summo mane erunt vnciæ quinque, Laus hui-
vel sex. hic syrupus in omni tempore etiā prægnan- ius syrue-
tibus, & febrientibus est exhibendus intrepidē, & Pi.
si opus fuerit, dum bibit hunc syrupum ager, eua-
cua ipsum per pilulas superius scriptas, vel per mez-
dicamentum hoc, si non possit deuorare pilulas. R^x. Altera
cassie fistulæ præparatæ & diacatholicon an. ℥ j. purgatio
confectionis medicaminis Hamec, & diasenæ an. ℥
vj. diachartami & cōseruæ buglossæ an. ℥ iij. syp.
borraginis. quod. s. misce, & fiat confectio ad mo-
dum opiata: dosis cochlearia duo semel in heb-
domada.

Si his peractis semper morbus permanserit, for-
san curabitur aquis ligni guaiaci, prima valentiori,
quæ bibitur bis in die, in aurora & nocte à cœna
parca per quinque horas: & altera clemētiori seu de-
bili, quæ

Aquæ lig-
ni guaiac-
ci.

DE CVRAND. MORB.

bili, quæ sola in prandio & cœna, & inter prandium & cœnam erit potus: quarum formæ sunt hæc, quamvis secundum variam naturam morbi, & ægri, temporis, & regionis possunt fieri valentiores, vel clementiores. R. ligni guaiaci lima, vel torno in minimas partes diuisi lib. j. aquæ optimæ lib. xx. maneant per diem simul, deinde decoquantur ad medietatem, cuius colatura, reiecta parte terrestri, seruetur in vase vitreo, quæ erit prima potentior: eius dosis est vncie quinque, vel sex. Deinde accipe lignum primæ aquæ, & iterum cum libris triginta aquæ decoquatur: donec quinta pars consumatur, & hæc erit secunda remissior primâ. Quibus iam bibitis fiant aliæ duæ eiusdem formæ, vel similis, mutata aliquantum natura earum, si opus fuerit. Et finitis aquis secundæ libræ ligni guaiaci fiant ex tertia & quarta libra eodem modo, donec æger sanetur. Accipiat qualibet hebdomada tres ex pilulis superius scriptis, vel duo cochlearia confectionis purgantis.

Aquæ smilacis asperæ Fiunt ad idem efficiendum aquæ ex aspera smilacis lace nostri tēporis, & est sarça parrilla, quæ ab India ad Hispaniam aduehitur, forma earum est. Accipe vncias sex dictæ sarçæ parrillæ conquassatæ, & per diem naturalem infunde in libras duodecim optimæ aquæ, deinde decoquatur ad medietatem, cuius colatura in vase vitreo conseruetur sumenda mane, & vespere, quantitate vnciarum quinque, & hæc est prima valentior. Deinde accipe eandem

dem smilacem asperam prius decoctam, & in libris triginta aquæ decoquito, donec quinta, vel sexta pars consumatur: & hæc erit secunda mitior ad potum in prandio & cœna, & inter prandium & cœnam. Quibus finitis parentur aliæ eiusdem, vel similis formæ, quemadmodum fiunt ex ligno guaiaco. Tempus accipiendis ijs commodius est Ver, de in ^{Tempus} de Autumnus. Aestas verò est vehementer inepta ^{curandi} & aduersa, Hyems accommodatior æstate, Vere & ^{morbum} Autumnus deterior. Nostris quoque temporibus res Gallicum perta est radix chyna, cuius aqua curare solet morbum Gallicum, & articulare, de qua liber extat scriptus à doctissimo Vesalio. Lege etiam methodum propinandi decoctum huius radices apud Amatum Lusitanum centuria. 2. curat. 3. 1. rectissime traditam. Viæ ratio (dum bibuntur hæ aquæ) præscripta est iam superius, quamuis in cœna nullæ carnes sunt exhibendæ, sed panis nauticus, vulgò biscoctus, vix passæ, vel radix buglossæ conacta, vel cucurbita conacta: præcipuè si fuerint Castellani. Semper tamen est sequenda Hippocratica veritas superius repetita, quibus semel, aut bis &c.

Curatur quoq; morbus hic usu vini sancti, quamvis biliosis & dispositis ad hecticam minus, quam sanctum aqua ligni guaiaci conferat. Eius forma hæc est.
 ℞. corticis ligni indici lima vel torno diuisi in partes minimas ʒ ix. interioris eiusdem ʒ iiij. folliculorum senæ, epithymi, polypodij an. ʒ j. fiat decoctum in libris viginti quatuor aquæ ad medietatem,

DE CVRAND. MORB.

tatem, de cuius colatura accipe lib. decem, quibus probè calefactis adde vni generosi lib. quindecim, & omnia simul maneant in vase fictili, donec calor absumatur, postea conseruetur mixtura in vasis vitreis: quibus adde pulueris hermodactylorū vncias duas: bibat in aurora & vespere libram semis huius vni loco primæ aquæ potentioris, & fiat ex ligno, & cortice iam prius decoctis aqua pro potu in prandio & coena cum libris viginti quatuor aquæ, donec quarta pars consumatur, qua bibita & vino fiat secundo eodem modo, vt dictum est superius, cum de aqua ligni guaiaci agebamus. Hoc tamen breuius, quam aquæ solæ curare potest etiam antiquum Gallicum morbum.

Antiqui Si fuerit antiquus, & curatu difficilis, fortior
& diffici- remq; poscat curationem, facta iam clementiori me-
lis morbi dica (nisi morbi & symptomatum magnitudo so-
curatio. litum ordinem inuertat: nam autore Celso lib. 2. nō
 potest vehementi malo succurr. re, nisi æquè vehe-
 mens auxilium) potentioribus opus erit, inter quæ
 à multis expertum est, & à me laudatum medica-
 mentum ex Mercurio, & alijs. partibus externis
 admotum ordine consueto, consentientibus viribus
Facultas ægri, quia vbi illæ non adsunt, non oportet labora-
argēti ui re: neq; facultas ipsius argenti viui est tunc perti-
ni anti- nescenda, cum olim sæpe morbis multis leuioribus
menda. admoueretur, vt scabiei. Galenus tamē nunquam fecit
 periculum de eo an interius sumptum, vel exte-
 rius admotum interficiat.

Expeu

Expertum à nobis vnguentum hoc, R^x. axungie vnguenti
porcinæ sine sale ʒ iij. oleorum laurini, de lilio, & tum.
rutæ. an. ʒ j. f. theriacæ magnæ ʒ iij. rubeæ tin-
ctorum ʒ ij. argenti viui ʒ iij. croci, cinnamomi.
 an. ʒ j. musci & ambre an. g. iij. misce & fiat vn-
guentum. Poterit augeri, vel minui, aucto, aut immi-
 nuto mercurio, habita ratione viriū egrotantis, &
 morbi. Certa rei quantitas neque præfiniri potest,
 neq; scribi. Aliquando sufficit prima vnguenti ad-
 motio, aliquādo duæ sunt necessariae, aliquādo tres,
 & plures quàm sex, quod per sudores, alui excre-
 tiones, & oris deprehendes. Quæ par- tes ungue-
 uetur, sunt extremæ, videlicet brachia, tibiæ, spina, da.
 & venter versus inferiores partes.

At cor, & ventriculus omnino custodiantur, ne
 ab illo medicamento ledatur pars nobilis, vel ei,
 & toti seruiens. Vnguentum cum admo-
 uetur, sit actu benè calidum, & habitaculum, etsi non sudaue-
 rit, ægri pedibus apponantur lateres calidi cum via-
 no: quod si his nō sudauerit, neq; oris excretiones,
 neq; alui deiectiones habuerit, cum ijs, vel saltem
 aliqua ex ipsis euacuationibus soleat hoc medica-
 mentum morbū hunc curare: tunc totius suffitu erit
 opus dempto capite, ne vis venefica per nares &
 palatū cordi & alijs partibus noceat. Quare æger
 stans vestiatur conopæo, quod vulgò dicitur paua-
 llon, capite solo nudo apparente, & inter illius ti-
 bias supra prunas spargatur sequens puluis. R^x. cin Puluis.
abrii ʒ j. rubeæ tinctorum, cinnamomi, & croci
 C. an. ʒ f.

DE CVRAND. MORB.

an. 3 f. misce, & fiat pulvis ad primū suffitum, & si opus fuerit, fiant duo vel tres: tunc, imò etiā tempore vnguenti ex mercurio habeat in ore crystal- lum, vel aliquem liquorem astringentem, & repel- lentem, ad defensionem dentium, & oris. Si verò fuerint vlcera & caliditas, quemadmodū ferme sem- per esse solent, lauetur sepe os sequenti mixtione.
Rx. aque plantaginis 3 iij. aque portulacæ, rosæ- rum, & lactucæ. **an. 3 ij. f.** rhodomellis, syrupi ro- sarū, & oxysaccharæ. **S. an. 3 ij.** pulueris aluminis vsti, & mastichis. **an. 3 ij.** misce: hoc vel simili me- dicamento curantur oris vlcera. Aliarum verò par- tium vlcera omnia, si fuerint sine ossium corruptio- ne, solent curari sine medicamentis externis, facta curatione totius corporis per ea, quæ diximus: ossiū tamen corruptio cauterio eget, & propria curatio- ne, quæ ab erudito chyrurgo administrabitur. Non nulli in curatione huius morbi antiquissimi, & for- tissimi, præter iam dicta, vtuntur pilulis addendo grana aliqua pulueris iohannis de Vigo: ego non aus- derem vti illo puluere, ne in parua quidem quanti- tate & correcto: quia est corrodens medicamentum: fit ex argento viuo, & aqua, seu lixiuio forti, & potenti, quo aurifices vtuntur. Illius tamē autor Vi- go secunda parte sui operis in peste dat duo grana huius pulueris, quæ (ipso dicente) vomitu & ven- tris profluuiō violenter purgant, in colica quoque grana duo eiusdem pulueris cum drachma semis phi- lonij Romani laudat tanquam vtile & optimum aus-
xilium.

Pulvis
 Ioānis de
 Vigo non
 probatur
 in pilulis.

xilium: eius tamen vis corrodens externis partibus Pulvis
 clemens est, & sine periculo, & pauci doloris: ali- Ioānis de
 quando tamen opus est miscere parum vnguenti ali- Vigo ex-
 bi; ne dolor magnopere intendatur, & ideo vnguen- terius ad
 to superiori loco argenti viui indere parum huius motus lau-
 pulueris, potentius hoc esset, & tutius, quā inte- datur.
 rius assumere. Qui deuorandum esse hūc puluerem
 censent, aquis frigidis, & cordialibus, & alijs corri-
 gunt. Huius pulueris emendatio, autore Petro An-
 drea Matthæolo Senensi fit. R. pulueris præcipi-
 tati ex Mercurio (qui fit, vt docet idem Matthæo-
 lus, libro de ratione curandi morbi Gallici) ʒ ij. Corre-
ctio pul-
ueris.
 aquarū plantaginis, & acetosæ. an. ʒ ij. maceretur
 per noctem, & summo mane prioribus aquis eiectis
 de integro alias eiusdem ponderis superinfunde in
 vase æneo, seu testaceo, ad ignem collides, & non
 cesses agitare ferrea, vel lignea spatula, donec in
 puluerem redigantur, ex quo sic correcto poteris
 pilulas, quæ sequuntur, cōponere, & fiet maior cor-
 rectio. R. electuarij cordialis Conciliatoris ʒ f. Pilulae
 margaritarū præparatarum, hyacinthorum, pulue-
 ris præcipitati, seu Vigonis. an. g. v. pulueris dia-
 musci, & diamargaritonis frigidi an. ʒ f. fiant ex
 his catapotia quinque, quæ sumantur ante solis or-
 tum. Hæc enim eodem autore breui tempore Gallic
 ei morbi dolores tollit, educendo vomitu & eiectio-
 ne pituitam, & atram bilem. Plurima aliorum mor-
 borū genera idem doctor hoc puluere curauit, ad-
 dendo diuersa medicamenta, pro ratione diuersorū

DE CVRAND. MORB.

morborum, quod ego, quemadmodum dixi, periculosum existimo, etiamsi præter autoritatem Pauli, & Arabis Auicennæ, tot experimentis sit credendum, & cum Hippocrate extremis morbis extrema exquisitè remedia optima sint. Laudat similiter hic autor in hoc, & alijs morbis, qui ex atra bile fiunt, pilulas ex helleboro: quas Mes. capite de eo helleboro ex Haly describit: earū tamen vsus in vere tantum iuuenibus & robustis confert.

De vlceribus capitis manantibus, quæ à Græcis achores, & à iunioribus barbaris tineæ dicuntur. Et de curatione pediculorum capitis, & aliarum partium.

CAPVT III.

Descriptio ulcerū capitis manantium.

Vas Græci Achores dicunt, Plinius manātia capitis vlcera appellat. Vulgus, quia vestiū tineis simillima sunt capitis tineas nominauit. Est autem autore Paulo, hic morbus affectio

quædam capitis tenuissimis foraminibus cutem perforans, quibus glutinosus humor depellitur. Causam habet nitrosam, salsamq; pituitam: seu mixtū quendam humorem, qui partim tenuem saniem, ac mordacem, partim verò crassum succum in se habet: vnde si qui excernitur humor; tenuis sit, biliosam dominari saniem conijcimus: sin crassus, atq; glutinosus, pituitam. Pediculorum verò generatio, quam pediculationem Latini, Græci phthiriasin nominant, à

Pediculorum generatio, & causa.

calidis

calidis fit humoribus, crassis tamen, sed cutim subeuntibus, atq; in eius profundo pediculos generantibus. Quod plurimum etiam iuuat, & immundities, & crassorum ciborum, earumq; rerum vsus, quæ excrementa ad cutim detrudunt: vt ficus. Morbus per se patet.

Curatur primò hic morbus victu temperato in Curatio
actiuis, & humido, & alimentis boni succi: vt pullo Victus.
gallinaceo, gallina, & similibus. Omnia quæ atram
bilem generant, maximè nocent: de quibus capite su
periori de curatiõe morbi Gallici abundè dictũ est.

Secundò materiam apparatibus his, & similibus. Cõcoctio
Rx. syrapi fumarie, S. & borraginis. an. ʒ iij. rho
domellis, syp. endiuie compositi. an. ʒ ij. misce.
Item Rx. decocti borraginis, fumarie, radice bu
glossæ, & petroselini addendo parum epithymi
libram vnã semis.

Tertiò, vacuantibus per medicamenta conferenda Purgatio
tia, quæ humorem terrestrem mixtum cum seroso
tenui purgant: de quibus superiori cap. disputauimus,
vt Rx. diacatholiconis ʒ vj. confectionis me
dicaminis Hamac ʒ iij. diacarthami & electuarij
de succo rosarum. an. ʒ j. syp. buglossæ ʒ j. aquæ
borraginis. quod. s. misce, & fiat potus. Præter hanc
primam purgationem est utilis, & necessaria leuis
purgatio, bis saltẽ in mense, inter quas accipiat ele
ctuarium diarhodonis abbatis, vel conseruam bor
raginis cum decocto, vel aqua buglossæ, vel borra
ginis. Hæc & similia tollunt nocumenta, quæ veni
unt.

Iteranda
purgatio
modo le
uis fit.

DE CVRAN. MORB.

triculo hepatis, cordi, & toti corpori inferre solent purgantia medicamenta, fiet levis purgatio per pilulas has: Rx. pilularum indarum ℥ iij. agarici trochiscati ℥ ij. cum aqua buglossæ fiant pilule quimdecim: adde diagridij. g. decem, & aurentur: ad vsum tres pro dosi. Si non potest deuorare pilulas vtatur hac mixtura. Rx. diacatholicon & diasene. an. ℥ j. diacarthami & cōfectionis medicaminis Hamec. an. ℥ f. agarici trochiscati ℥ ij. syp. borraginis. q. s. misce, & fiat cōfectio: dosi cochlearia duo.

Deriuatio. Quarto, vacuātibus à parte affecta per loca propinqua, videlicet, per palatum, & per nares: vt si succus siclæ admoueaturnaribus, vel puluis piperis, vel mandat mastichen, vel alia cōposita: de quibus capite de apoplexia abundè dicemus.

Repulsio. Quinto, repellentibus, & astringentibus, si incipiant achores, quod lotione assidua partis affectæ, decocto baccharū myrti, plantaginis, rosarum, portulacæ, & similiū fiet, vel vngatur bis in die hoc vnguento. Rx. vnguenti albi ℥ j. f. vnguenti rosati santalati ℥ f. misce.

Resolutio. Sexto, cūm morbus est in augmento, vel vigore, per ea, quæ materiam partis affectæ extrahunt, & dissoluūt: primo fiat lotio decocto vrticæ, lapathij, fumariæ, scœnu græci, camomillæ, & similiū, raso

Vnguentum. prius capite: & vngatur hoc vnguento. Rx. succi lapathij ℥ j. olei camomillæ & laurini. an. ℥ j. f. olei rosarum ℥ f. aceti cochlearium. j. sulphuris ℥ ij. tuthiæ, spumæ argenti. an. ℥ j. ceræ quod sufficit

ficit, misce, & fiat vnguentū. In hoc vlcere & alijs
 capitis affectibus laudantur à Galeno, primo de cō-
 positione medicamentorū secundum locos, & à Pau-
 lo. 3. lib. & ab Actio. 6. sermone multa medicamen-
 ta: semper tamen à clementioribus est incipiendum,
 vt sunt duo superiora. In infantibus tamen omnia Ab etate
 sunt suspecta, nisi quæ sequuntur: Primo post ratio contra in-
 nem victus nutriticis debitam capiti infantis sepe ad ^{dicatio.}
 moueatur semen sesami mansum, vel medulla, seu
 interior pars ossiū mali persici, vel frictio sepe fiat
 carne porcina veteri cum cuti, decocta vino albo.
 Hæc conferunt ad dolorem, & impediendum incre-
 mentum, quamuis omnes ferme cutanei morbi capis-
 tis impediāt epilepsiam futuram in ipsis. Cū ægro-
 ti nouem iam, aut decē annos nati sunt, fueritq; hic
 morbus confirmatus, & factus ab humoribus adu-
 stis similiter, & crassis, cuti adeo contumaciter ad-
 hærentibus, vt in se quippiam schirrosus habeant:
 hi post vacationem egent medicamentis valentiori-
 bus, de quibus Gal. Paulus, & Actius locis iam di-
 ctis satis plenè scripserunt. Inter quæ sal, sex vini
 adusta, & arsenicum laudantur, & alia his similia.
 sequens tamen medicamentū spectatum & probatū
 est in timea, & alijs vetustis vlceribus. R. vtriusq; Vnguentū
 hellebori, sulphuris viui, atramenti, auripigmenti, tum præ-
 calcis viuæ, vitreoli, aluminis, gallarum, fuliginis, ci- stantissi-
 neris clauellatarum. an. ʒ ʒ. argenti viui extincti, mum.
 viridi eris. an. ʒ ij. fiat ex his puluis, & cū sequenti
 bus misceatur. R. succorum borraginis, scabiose,
 C iij fumi terre.

DE CVRAND. MORB.

fumi terræ, & lapatij acuti. an. 3 j. f. bulliant
 omnia, & adde facis olei antiqui 3 iiij. aceti 3 ij.
 picis liquidæ 3 ij. ceræ, quod. f. misce, & fiat vnguentū,
 quo sine dubio curabitur hic morbus, dum-
 modo post curationem ipsam fiat bis saltem in anno
 corporis euacuatio, ne natura assueta emittere à to-
 to ad caput, iterum expellat. Hoc quoq; vnguentū
 est optimum. R. gallarum 3 iiij. seminis cuscute
 3 ij. arsenici rubri, aristolochiæ. an. 3 iiij. salis ar-
 moniaci, fuliginis furni, sulphuris, amygdalarū ama-
 rarum, colocynthidis, radicis papaueris, foliorū fi-
 ci, foliorum oliuæ, radicis arundinis, viridis, alu-
 minis, sieph memitæ, mirrhæ, aloes, olibani. an. 3 j.
 f. fiat ad formam vnguenti cum aceto ad solem.
 Hoc quoq; est probatum, & habet minorem vim,
 & intrepidè potest medicus vti eo: R. cimeris ca-
 pillorum humanorum 3 j. corticum auellandarum
 combustarum 3 j. f. facis olei 3 iiij. mellis sine
 spuma 3 iiij. myrrhæ 3 j. f. aloes 3 f. croci 3 iiij.
 misce, & fiat vnguentum. Primum ex tribus iam di-
 ctis est potentius, & eo liberata fuit quædam iuue-
 nis, quæ quatuordecim annos laborauit hoc morbo.
 Curatio Curatur etiam hic affectus à multis doctoribus,
 & à nostris foeminis nouem pileis, hac forma. Acci-
 pe pannum ceruleum laneum, super quem extende
 picem nigram, & resinam pini, & impone capiti ra-
 so, actu calidum: ibiq; adhæreat nouem diebus, dein-
 de violenter extrahatur pileum adeò, vt pili euela-
 bantur saltem vulsellis, quas vulgò pinças vocamus,
 vel alijs

vel alijs ferreis instrumentis: postea lauatur caput decocto rerum dictarum, addendo parum hederæ: deinde imponatur secundum pileum eadem forma: & eodem modo imponatur tertium & quartū, vsq; ad nonum seruando eundem ordinem, & modum in omnibus. Curabitur dubio procul, & forsan perpetuo habebit pilorum glabritiem, nō secus ac si esset verum caluitium: semper tamen saltem per annum ab hac curatione fiat frequens corporis purgatio.

Pediculi interficiuntur, & prohibentur ne fiant: primo debita ratione victus per ea, quæ bonum gi-
gnunt succum, & sanguinis corruptionē impediunt, Curatio
& excrementorum augmentum: quare nimia copia pediculorū.
ciborum, & eos immoderatus sumendi ordo nocet, Victus ra-
tione.
similiter & ocium, & alia multa: de quibus libris
de tuenda sanitate, & libello de bono & malo suc-
co agit Galenus.

Secundo per sectionem venæ iecorariæ, præci-
puè si sint rubri pediculi, aut corpus sanguineum. Sectio ve-
næ.

Tertio vacuātibus materiam putrem, à qua fiūt, Purgatio.
per medicamenta propria humori, precedenti illius
concoctione per accommodata medicamenta: de qui-
bus omnibus primo capite dictum est: semper tamen
prius est cognoscēda causa per sua signa. Quandoq;
sola vestium mutatio satis idonea est ad curationem
morbi huius.

Quarto post vacationem curatur balneis aquæ Balnea,
marinæ, vel decocti lapathij, hederæ, absinthij, lupi- & lorices
porum, & similium. Quibus si addas parum helle-
bori

DE CYRAN. MORB.

bori & staphisagrie, maior vis merit balneo, seu
Necantia lotioni. Multa sunt, quæ pediculos necant, vt argen
pediculos tam viuum mixtum cum sanguine porci, & admo
tum scapulis, & parti media inter thoracem & ven
Vnguen triculum. Hoc vnguentum potenter eos necat, si cū
tam. zona imponatur corpori, maximè si partes multa
corporis eo vngantur: R^x. olei ℥ iij. mercurij ext^r
eti ℥ j. cere ℥ f. misce & fiat vnguentum.

**De dolore capitis à quacunque
causa contingat.**

C A P V T I I I I.

Descrip
tio & dis
cussio dolo
ris capitis

Descriptio & diagnosi doloris capitis

Dolor capitis, quem cephalalgia Graeci vocant, barbari sodam, affectus est caput infestans, qui si diuturnus sit, cephalaea appellatur: graue quidem malum est, & quod vel leui occasione vebementes excitet accessiones, ita ut neq; strepitum, neq; vocis vllius vehementiam, neq; splendorem tolerare possit infirmus: sed obscuritatem, tranquillitatemq; intra cubiculum querat, idq; ob doloris vehementiam: quippe malleo se nonnulli percuti arbitrantur, alij caput distendi, alij aliter affliguntur: idq; aut media solum capitis parte, & hemicrania dicitur: aut omnibus simul, atque adeo vel intra caluariam, vel extra. quod inde diiudicare poteris. Quibus enim intra caluariam morbus est,

Causa ijs ad radices oculorum morbus porrigitur.
generales Provenit generatim hoc malum aut ob nudam in-

Das gemischte stete pflanzliche ^{temperiem}
 Element der Gattung. Die in
 quabifera

temperiem, aut ob succorum redundantiam, aut ob
 intemperiem simul, & succorum copiam, nonnun-
 quam per consensum aliarum partium, sæpe etiam à
 causis externis (quas procatare'ticas dicunt) vt v'stio-
 ne, frigore, ic'tu, & ebrietate, alijsq; huiusmodi. Si Causa s'o
 ab intemperie sola acciderit, à frigore quidem, atq; lius intem
 calore obortus capitis dolor vehementior erit, ab periei.
 alijs qualitatibus, remissior: aut fortasse nullus, nisi
 frigori aut calori coniungatur. Communem autem Signa san-
 notam habebit, à quacunq; fiat intēperie, quod nula
 la aderit grauitas in capite: quæ semper, cum ab hu- periei.
 more fit, capitis dolor adesse solet. Si à succorum re
 dundantia contingat dolor capitis. Si quidem à san
 guine, causam habet immoderatam vicius rationem Causa
 sanguinem generantis, vel quòd ab euacuationibus, sanguis
 & exercitijs, alijsq; rebus eius copiam minuenti- nei dolor
 bus cessauit infirmus: cognoscetur id per has notas, ris.
 Rubor in facie adest, & oculis: venæ distenduntur, Signa
 non maiores tantū, sed etiam minores adeò, vt quæ sanguinis
 præ tenuitate nullam sui phantasiā præbebāt, con-
 spiciuæ fiant. Pulsus magnus, vehemens ac plenus,
 vrina subruffa, & crassa, dolor capitis grauans. Si à Causa do-
 bile: hūc efficere possūt capitis dolorem, quæcunq; loris bi-
 immoderatè vniuersum corpus, atq; adeò caput & liosi.
 calfaciunt, & siccant, & bilis insuper copiam coa-
 ceruant: cuiusmodi sunt ira, dolor, sollicitudo, vigi-
 lie, labor, exercitatio, inedia, abstinentia cibi, bilem
 procreantes: ætas vicens, hominis temperamentum Signa bi-
 biliosum, æstas, atque alia id genus. Qui sic affecti liosi dolo-
 sunt, ris.

DE CVRAND. MORB.

sunt, dolore acriore, magisq; pungente, quàm supēa-
riores tentantur: os his amarescit, sitiunt & gene-
ratim omnia, quæ bilem generare diximus, pro no-
tis sint: quin ea quoq; quæ in ijs quos calor solis in-
festat, reperiuntur: accidit autem ipsis morsus inte-
rim maior, & pallor faciei, siccitasq; oculorum, &

Causæ narium, & linguae. Si à pituita, quæcunq; pituitam
doloris à in capite coaceruant, hanc peperisse affectionem
pituita. certum est, vt holera, fructus, pisces, lac, aërem fri-
gidum, vitamq; nullis negotijs impeditam, ac desit-

**Signa pi-
tuita.**

dem. Quæ omnia considerare oportet, & insuper
ægri temperamentum, ætatem, anni tempus, & fa-
ciei alborem, vt ab his in morbi notitiam deduca-

**Quando
est per cō
sensum
aliarum
partium.**

Quando si à melancholia: causæ & signa ex
capite de melancholia petenda sunt. Si per consen-
sum dolor capitis fiat, à ventriculo, vt plurimū, ori-
tur, sæpe etiam ab alijs partibus, vt vtero, hepate,
& splene: vbi consideranda sunt signa, quæ primo-
geneam affectionem ab ea, quæ per consensum est,
distingunt: ea sunt, quòd pars quæ per consensum
aliam infestat, prior ipsa laborat, & pro modo in-
tensionis, & remissionis eius morbi, quò ipsa affici-
tur, illa similiter, aut intentius, aut remissius affligi-
gitur: adde quòd hæc iugiter, illa quæ per consen-
sum & sympathiam ægrotat, nō necessariò semper,
sed per interpolationem condolet. Affectiones ve-
rò, causæ & signa partium, à quibus per sympa-

Causæ & **signa do-** munda sunt. Si à causis procatarepticis: nempe ab
vstione

uisione, aut calore. Causas ex sermone laborantis venabimur, cuiusmodi sunt longior in sole mora, aut in balneo, ira, exercitium, rerum calidarum odora, et flammæ vicinitas. Indicium laborantium, cute tactu calida, et primo statim manus in tactu aridior quam primum elucet. Sic præterea affecti, præsertim qui ob ardorem laborant, rubris admodum sunt oculis. Si ab alijs fiat causis externis dolor capitis, eadem utemur methodo causas ab egro exquirentes. Quibus scitis, morbus procul dubio constabit.

lōris capi
tis à cau
sis exte
nis.

Curatur sex remediorum generibus dolor hic, si à sanguine fit: primo victus ratione frigida, et sicca, videlicet aëre (si naturalis non sit) arte refrigerato herbis, floribus, et aquis cum aceto, ut rosis, myrto, plantagine, violis, et similibus. Cibus sit frigidus, et qui paucum generet sanguinem, ut sunt, lac amygdalarum dulcium parum tostorum (ne oleum earum noceat capiti) ptisana hordeacea cum iure pulli gallinacei, si opus fuerit, lactuca cocta, et postea cum aceto rosato, similiter cucurbita, et cichorea, et similia maximè cōueniūt. Quæ sanguinē multū augment, et calefaciūt, nocēt, ut caro et ova. Magis etiam quæ vaporosa sunt ut vinū, cruce, sinapi, cepe, et allia. Prima mensa iuuant, quæ aluum lubricant, ut pruna damascena, et vuae passæ sine granis. Secunda, quæ prohibent vaporum ascensum claudendo ventriculi orificiū, ut sunt caro maiorum cotoneorum saccharo condita, mala cotonea, et pyra

Curatio
sanguis
nei dolo
ris.

Victus

DE CVRAN. MORB.

¶ *pyra tosta, & coriandrum præparatum.*

Sanguinis missio Secundo, sanguinis missione, præcedenti ventris lenitione per hunc clysterem, vel similem. R^x. maluarum, foliorum violarum, siclæ, surfuris, mercurialis. an. m. j. fiat decoctū, de quo accipe uncias quinas decim, cui adde olei violarum ʒ j. olei rosarū ʒ iij. cassiæ fistulæ præparatæ, & diacatholiconis. an. ʒ j. salis ʒ j. misce & fiat clyster. Facta iam ventris vacuatione scindatur, si fuerit plenitudo totius, media vena, quæ rectitudinē habet cum capite, quia ad cephalicam terminatur, & ab hepate vacuat per iecorariam, & mittatur sanguis respondens plenitudini. Si verò non fuerit plenitudo totius, cephalica secetur, nisi ex suppressis mensibus, & hæmorrhoidibus dolor factus fuerit. Tunc enim tibiæ, vel pedis vena incidenda est, secta prius vena media primo, & secundo humerali, si oportuerit.

Repulsio. Tertiò, repellentibus sanguinem fluentem ad caput potestate & actu frigidis, si fuerit in æstate et æger iuuenis: & in hyeme & sene tantum potestate frigidis, qualia sunt aqua, aut succus rosarum, endiuie, portulacæ, lactucæ, plantaginis, semperuiui, solani, singula per se, vel mixta cū illis, aut cum aceto, & oleo rosarum futura coronali facta rasiōe sepe admoveantur, vel ab alto in modum torrentis impellantur ad maiorem penetrationē, quamvis Galenus ea in parte capitis statim sensit citissimam claudicationē; refrigerationē sola infusione rosacei frigidi. Hæc tamen repellentia, astringentia, & robora-

rantia

Tantia partem affectam, nocent, si fuerit febris. Inhibent enim transpirationem febrilis vaporis, augentq; febrim: nocent quoq; cum materia iam partem obsederit, quia ibi eam detinent. Deniq; si fuerit cephalalgia cum catarrho nocent, quia per compressionem eum augent.

Quarto, purgantibus bilem flauam turgentem, Purgatis aut proximam turgenti medicamentis cholagogis. Pars enim calidior, & tenuior sanguinis in bilem conuertitur. Medicamenta hæc simplicia, & cōposita multa sunt, de quibus cap. i. egimus. Vnum tamen est maximè notandum, huic affectui præter naturam non conferre purgantia medicamenta uehementia, quæ malefica & insalubria dicuntur, sed bona Salubria & salubria, vt cassia fistularis, manna Arabum, medicamentum tamarindi, pruna damascena, rhabarbarum, & myrobala meta quæ balani citrinæ. Prima enim calfaciunt nimis sanguinem, & eum ad superiora mouent. Altera uero sanguinis feruorem tollunt, bilemq; benignè vacuant: vt R. cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorū. an. ʒ. f. rhabarbari electi infusi per Potio. noctem in aqua endiuivæ ʒ j. f. decocti florum cordialiū, prunorū damascenorum, iuiubarū, & drachmæ vnius corticum myrobalarū citrinarum quod sufficit, misce, & fiat potus, cui adde syrupi violarum ʒ j. Si non possit bibere potum, vel amat magis Pilulæ. accipiat ʒ j. pilularum de rhabarbaro, vel ʒ j. pilularum de hiera. S. hæc purgant sine noxamento.

Quinto

DE CURAND. MORB.

- Sección** **Quinto**, sanguinis missione ex vena frontis vasa
ne ad de cuante materiam sanguineam à parte affecta: & ma
riuadum. teriam biliosam, & sanguineam in capite fixam di
 gerentibus, seu clemēter resoluentibus: qualia sunt,
 fotus capitis ex seminibus althææ, fœnugræci, lini,
 floribus camomillæ, meliloti, & similibus, in suffia
Topica. cienti aqua coctis. Oleum camomillæ, vel de semine
 lini, vel lumbricorum, si capiti admoueaturs idem fa
 ciet. Similiter si pullus gallinaceus, vel paruus canis
 vel pullus columborū recens per spinam scissorum,
 vel pulmo arietis actu calidus.
- Alteratio** **Sexto**, remedijs frigidis sanantibus intemperient
 calidam relictā in capite ab humoribus calidis: quas
 lia sunt quæ diximus in tertio genere. Hoc quoque
 vnguentum erit optimum inter hæc genera reme
 diorum R^x. olei rosarum ʒ j. olei violarum ʒ f.
 mucilaginis psyllij ʒ iij. aceti rosati cochleariū. j.
 cereæ quod. s. misce, & fiat vnguentum.
- Curatio** **Biliosa cephalalgia** eisdem sex præsidiorum ge
biliosæ. neribus curatur: primo victu refrigerante, & humo
 etante, prohibente generationem bilis, aut genitam
Victus. temperante: qualis est victus febricitantium febre
 biliosa, frigidior tamen sit victu laborantium ce
 phalangiā sanguinea.
- Reuulsio.** **Secundo**, venæ humeralis sectione, præcipue si
 dolor sit vehemens reuulsioni gratia; ne fiat inflam
 matio in membranis cerebri: minor tamen copia san
 guinis euacuanda est in hac, quàm in sanguinea.
- Cōcoctio** **Tertio**, concoquentibus materiam biliosam medi
 camentis

camentis annotatis primo cap. & his: R^x. syrupi rosarum ꝓ iiiij. oxysaccharæ. S. ꝓ ij. misce. Item R^x. aquarum cichoreæ, endiuie, & acetosæ. an. ꝓ iiij. misce, vel ꝓ ix. decocti prædictorū, vel similium medicamentorum.

Quarto, vacuantibus bilem medicamentis cholæ Purgatio
gogis, de quibus vide caput primum: vt hoc: R^x. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorū. an. ꝓ f. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ꝓ iiiij. squinantij. g. iiij. diaprunis solutiui ꝓ iiij. f. syp. violarum ꝓ j. decocti florum cordialium, quod. f. misce, & fiat potus: vel si abhorret à potu, R^x. pilularum de rhabarbaro, et assaiaret. an. ꝓ f. diagridij. g. iiiij. cum aqua buglossæ fiant pilulæ septem, & laurentur.

Quinto, & magis tertio post secundū genus repellentibus & refrigerantibus frigidis etiam actū, Repellen-
tia.
de quibus diximus in curatione sanguinæ cephalalgie: quamuis in hac frigidiora conferant.

Sexto, calidam intemperiem alterantibus frigidis, sincipiti raso ex alto inflictis: qualia sunt iam dicta in curatione sanguinæ cephalalgie, & fortiora vsq; ad narcotica & stupefacientia tactum. His Refrigerantia.
tamen cautè vttere, ne noceas parti principi, & frigidæ, soporemq; altissimum inducas, à quo pauci liberantur: sed quomodo eis & quando sit vtendum, Observatio.
capite de curanda phrenitide demonstrabitur: & cap. de colico dolore. Naribus quoq; sunt admouenda frigida, vt aqua rosata, & similia, nō nostra camphora

DE CVRAND. MORB.

phora, quia calida est.

Curatio pituitosa. Pituitosa cephalalgia eisdem sex remediorū generibus curatur. Primo, victu calfaciente, & exsiccante: vt aëre æstiuo, vel arte factō per ignem, ac suffitu cinnamomi, garyophyllorū, & similium aromaticum, vel anthos, vel calendulæ, vel aliorum similium.

Victus. Cibus sit panis fermentatus & saluus, habens parum anisi; vel melanthij, vel sacchari; vel sit bis coctus. Carnes sint musculosæ, & auium montanarum, & animantium, quæ exercitio vtuntur, & nō sint pituitosa. Piper, & alia aromata maximè conferunt, & omnia calida; nisi vaporosa sint: vt allium, cepe, & similia: hæc enim nocēt; quia caput feriūt, & vapores sursum ferūt. Quare sinapi, cruce, & crocus (nisi in parua quātitate, vt medicamēta) ledunt, pisces, herbe frigide, & legumina, ciceribus demptis, & tandem pituitosa similiter nocent.

Concoquentia. Secundo, apparantibus pituitam, attenuantibus, & incidentibus; de quibus. 1. cap. vt hoc, vel simili: Rx. rhodomellis ℥ vj. oxymellis. s. ℥ iij. misce. Itē Rx. decocti saluie, sceniculi & petroselini lib. 1. f.

Vacuātia. Tertio, vacuātibus pituitam medicamētis phlegmagogis, de quibus cap. 1. & hoc, Rx. diacatholiconis ℥ v. agarici trochiscati ℥ j. diaphimiconis ℥ iij. rhodomellis ℥ j. aquæ scenicuii q. s. misce; & fiat potus: vel si magis amat pilulas, Rx. pilularū assaiaret, & cochiarū an. 3 f. diagridij g. iij. cū aqua sticados fiant pilule septē; & aurētur; si fuerit diues. In hac cephalalgia bis & ter est necessaria purgatio, sc

Observatio.

tio; secunda vehemētior primā per pilulas cochias,
 & tertia vehementior secunda per pilulas cochias,
 & foetidas, vel de opopanaco, vel serapino; aut per
 potū ex electuario indo maiori; & hiera logodiōis
 & alijs similibus, præcedēti maiori cōcoctiōe ante
 secundā purgationē per syrūpos de duabus radica-
 bus & de sticados, et oxymelli cōpositū, & decoctū
 rerum calidarū: & ante tertiam purgationem præ-
 cedat maxima concoctio per syrūpū de quinq; radi-
 cibus, syrūpū de sticados. S. & oxymel squilliticū,
 cum decocto rerum intense calidarū; vel aquis, vt
 sunt salua, ros marinus, sticados, anethū, & origa-
 nū, & similia. Et quia hæc cephalalgia diuturna est,
 præter has tres purgationes magnas, utilis erit, &
 necessaria purgatio frequēs sine custodia clemētior
 siue per scrupulum vnū pilularū cochiarū factis tri-
 bus pilulis, siue per cochlearium electuarij indi ma-
 ioris; vel huius mixturæ: R. diaphimiconis & dia-
 catholiconis an. ʒ j. agarici trochiscati & turbit
 gummosi an. ʒ ij. electuarij indi maioris ʒ f. rho-
 domellis. q. smisce, et fiat cōfectio ad modū opiatæ.

Quarto, reuellētibus, seu auertētibus deorsū pi-
 tuitā, quæ sursum p impetū ruit: qualia sunt præter
 dicta tertio genere, acres clysteres; & balani, seu
 suppositoria; de qbus cap. de morbo comitiali; et de
 apoplexia; & partiū extremarū dolorifica vincula,
 & frictiōes validæ, & lotio earū ad partiū decocto
 rerum capitaliū: cuiusmodi sunt ros marinus, salua,
 rata, sticados, & origanū, & similia. Cucurbitule

Auertēti-
 tia.

D ij

cervici

DE CVRAN. MORB.

Repellen- *cervicibus & scapulis affixæ sunt optimæ in hoc ge-*
nere. Repellentia quoq; remisse frigida, & calidis
tia cum *asttringentibus mixta sunt utilia: & etiam in lethar-*
go cum Galeno. 13. methodi: vt R. aquæ rosarum
astringen- *3 j. aceti 3 f. pulueris castorei 3 j. misce.*
tibus.

Derivati- *Quinto, particularis euacuatio post prædictas,*
tia. *& post primam purgationem est necessaria per lo-*
ca propinqua parti affectæ: videlicet per palatum,
& nares: qualia sunt succus siclæ, aut maioranæ na-
ribus instillatus, vel puluis piperis, aut sepe mandu-
cet ex sequentibus apophlegmatismis, seu mastica-
torijs R. pulueris mastichis 3 ij. pyrethri, zinzib-
eris, & galangæ. an. 3 j. cum syrupo de sticade,
aut aqua maioranæ, aut cera fiant globuli ad magni
tudinem lupinorum. de his tamen capite de apople-
xia copiosius.

Discurien- *Sexto, dissipantibus pituitam capitis, & corrobo-*
ria, & ro- *rantibus ventriculum, & totum corpus, ne iterum*
borantia *tanta copia pituitæ gignatur. Elektuarium rosatæ*
nouellæ, vel aromatici rosati Gab. vel diacymini
multis diebus in aurora in quantitate duarum drach-
marum cum decocto, vel aqua, vel syrupo capitali
cōmendatur, dissipabit enim pituitam capitis. Idem
facit diamusculus dulcis, vel amarus, vel theriaca ma-
gna, vel mithridatum. Hæc mixtura erit optima in
Mixtura *hoc genere R. diamusci dulcis 3 j. f. diambæ 3*
utilis. *f. pulueris aromatici rosati Gab. pulueris diagalan-*
gæ, & rosatæ nouellæ. an. 3 ij. syp. de sticade. q. f.
misce & fiat confectio, cui adde theriacæ magnæ,
& mithri

& mithridati an. 3 j. dosis est cochlearium vnum
 cum aqua saluæ, vel sticados, vel his simili. Parti Topica.
 dolenti admoenda sunt; & vnguenta calida, & fo-
 tus ex decoctu rerum capitalium. Hoc vnguentum Vnguen-
 est optimū tunc: R̄. olei rutæ & lauri an. 3 j. pul- tum.
 ueris euphorbij; castorei, & sticados an. 3 f. ce-
 ræ; quod. s. misce, & fiat vnguentū. In diuturno do-
 lore; ne æger in peßimos cerebri morbos incidat,
 vel in suffusionem (quam cataractam medici barba-
 ri appellant) venæ temporum incidantur, sanguisq;
 copiose per eas egrediatur: hoc tamen auxiliū, quan-
 quam multis placet, mihi est suspectum, quia peri- Auxilium
 culosum est, & nostris temporibus inusitatum. Est suspectū.
 in eo vtile hoc potentiale causticum, si futuræ coro-
 nali admoveatur: R̄. vnguenti rosati 3 j. canthari-
 darum 3 ij. pulueris sinapis, & stercoris columbi- Cauter-
 ni an. 3 j. misce. Hunc antiquum dolorem curant rium.
 multa, & parua actualia cauteria aurium. Alij cau-
 teria actu futuræ coronali admovent: hæc enim ma-
 teriam partis dolentis extrahūt. Alij filo lineo, vel
 argenteo per ceruicem traiecto, quod setale vocāt;
 hunc dolorem antiquū curant. Oleum pyrethri, &
 castorei, si capiti admoveatur, optimum est auxi-
 lium. Semen quoq; rutæ cum castoreo, si cum vino
 & oleo decoquantur, & parti laboranti apponan-
 tur, erit præsens medicamentum. Idem potest effi-
 cere cataplasma ex centaurea, betonica, & branca
 vrsina, si cum vino & oleo fiat.

Cephalalgia, quæ fit ab atra bile curatur, quem- melanchol-
 licæ.

DE CURAND. MORB.

admodum melancholia, de qua cap. 9. huius libri.

Curatio Cephalalgia per consensum totius, ut in febris
eius, quæ bus; vel partis alicuius, videlicet ventriculi, iecoris,
fit per cō splenis, vel matricis: curatur per præcisionem cau=
sensum. se prius curato morbo partis primo affectæ; nisi
symptoma ad se curam trahat. horum tamen suis in
locis fiet mentio. Sed quia frequentius fit per con=
sensum ventriculi; tunc si sit multitudo bilis eu=
aporantis, euacuetur. Et comedat panem succo ma=
lorum granatorum acidulcium, vel agrestæ; aut
acetosæ intinctum, aut cum rob malorum coto=
neorum.

Curatio Cephalalgia ab æstu curatur eodem modo, quo
eius, quæ curantur cephalalgia sanguinea, & biliosa ultimo
fit ab æ= genere remediorum.

Curatio Cephalalgia à casu, vel ictu, curatur primo tenui
eius q̄ fit victu, prohibente generationem tumoris præter na=
ab ictu, turam in parte affecta. Nutriatur ergo lacte amyg=
uel casu. dalarum, cucurbita saccharo condita, vuis passis, py=
Viñtus. ris, & cotoneis tostis; abstineat à carnibus & vino.

Señtio Secundo, sanguinis missione per sectionem venæ
uena. mediæ, si fuerit plenitudo: vel humeralis, si nō fue=
rit. Si vulnus sit, consule doctum chyrurgum. Si au=
tem tumor fuerit absq; vulnere; ab initio parti affe=
ctæ oleū rosaceū cum puluere myrtillorum & rosa=
rum est admouendum; vel mica panis cum aceto, &
aqua decocta cum eodem puluere, post tertiū diem
hoc medicamentum est necessariū: R. emplastri cō=
tra conuassationem; & oxycroci an. partes æqua=
les, ex

les, extendantur super alutam ad formam datam partis dolentis.

Cephalalgia ab ebrietate quandoq; in mortē ter Curatio
minatur, aliquando non : quare ea, quæ Arist. tertia eius, quæ
parte problematum docet ; sunt maximè animaduē fit ab e-
tenda. Aphorismus quoque sextus quinti libri, & brietate.
quingagesimus sexti libri nō est tradendus obliuio
ni ; videlicet si ebrius quispiam repentē obmutue-
rit. &c. & quicunq; sani dolore capitis. &c.

Curatur hæc cephalalgia primo tenui, aut tenuis Viētus.
simo victu, & prohibēte vaporū ascensum. Si vinū
in ventriculo sit, ipsum euomere est necessariū fri-
ctione, aut titillatione radicis lingue, & oris ; digitis Vomitus
proprijs, aut calamo oleo madefacto, vel per potum
vnciarū trium syrupi acetosi. S. vel per decoctū se-
minis raphani, aut seminis anethi cum syrupo ace-
toso. S. Si per vomitum vinum non egeritur, tunc Potio.
per vnciam vnā hieræ. S. aut vnciam semis diaphæ-
niconis euacuetur : deinde dormiat, postea balneum
ingrediatur, & partes extremæ oppositæ vinculis
& frictionibus dolorificis afficiātur, vt ad se trahāt
atq; à parte læsa reuellāt : oxyrhodinū hoc capiti se Oxyrho-
pe apponatur : R. aquæ rosarū ℥ ij. olei rosarū ℥ j. dinum.
aceti ℥ f. misce. Brasicæ, præcipuè radix, prohibēt
futuram ebrietatem, & curant factam. Vltimo, ala-
tur pullis gallinaceis, cum agresta, vel acetosa de-
coctis, pyris, & malis cotoneis tostis, & in fine men-
se puluere coriandri cū saccharo. Potus sit aqua de
coctionis coriandri præparati, aut brasicæ.

D iij In cepha

DE CVRAN. MORB.

- Antiquæ cephalalgia cura- tio.** In cephalalgia tamen antiqua, siue continua, siue cum intermissione, necessaria est frequens purgatio per pilulas clementes, seu benignas, quales sunt de Hiera. S. Galeni, & assaiaret & similes à coena, vt vis earum citius & melius ad caput ascendat. Neq; hoc repugnat Hippocrati, neq; Galeno, licet Fuchs- sius in suis paradoxis aliter sentiat, miscuit enim Ga- lenus succum alliorum cum medicamentis caput pur- gantibus. Quare Aetius sexto sermone dum minuit croci quantitatem in Hiera, quoniam caput purgat, non est laudandus, neq; crocus (vt ipse vult) caput Plinius. multum percutit, cum, autore Plinio; qui crocum prius biberint, crapulam non sentiant.

De Phrenitide.

CAPVT V.

Descrip- tio & di- gnificatio.

Phrenitis inflammatio est cerebri, aut membranarum eius, cuius tres in vni- uersum ponuntur differentiae à Gal. pro numero principū cerebri facul- tatum. Prima est cum sola læditur

Sedes ce- rebri di- uersas læ- di scribit Aetius ser. 6. c. 2 imaginatio, quæ in priore ventriculo sedem habet. Secunda, cum ratio; illæsis alijs corrumpitur; quod in medio ventriculo fit. Tertia, cum memoria amittitur manente & imaginatione, & ratione; qui mor- bus posteriori cerebri parti inest: quæ omnia fusis- simè à Galeno tractantur quarto de locis affectis.

Signa. Comitatur autem phreniticos peruigilium; nonnun- quam tamen inquietus, & turbulentus quidam som-

*ni phrenitide in d. m. c. m. s. s. 2. d. m. n. u. s. ita
vntis in Enab. g. p. s. g.*

mus ita, vt subinde exurgentes exiliant, & vociferentur. Ceterum si sanguinea sit phrenitis, ridentes delirant; sin biliosa, velut furore quodam perciti sunt. Qui pleniorē signorum notitiā desiderat, adeat Paulum lib. 3. Oritur autem phrenitis, aut à Causa: sanguine exuperante, aut à flaua bile cerebri substantiam, aut meningas eius imbuente. Nonnūquam per consensum à ventriculo fit; aliquando à toto; vt in febribus, & paraphrenitis vocatur.

Morbus igitur hic incipiens quinq; auxiliorum Curatio generibus curatur: primo victu tenui refrigerante, Victus. & astringente, vt aqua hordei, ptisana hordeacea, aut succo malorum granatorum, vel limonum; aut lacte amygdalarum tostatarum; cucurbita saccharo condita, radice buglossæ condita, pyris, aut malis coto-neis tostis; vel lactuca; aut cichorea cocta, & cum saccharo & aceto preparata. Abstineat omnino à Quæ ui- vino, & carnibus: bibat aquam hordei, nisi facultas tanta esset imbecilla; tunc enim ius pulli, aut gallinæ tene sint. ræ est necessarium. In declinatione quoq; & vinum bene dilutum aqua. Aër, si frigidus natura non est, arte refrigeretur; & humectetur aqua rosarum, aceto, floribus; & herbis per aream sparsis. Obscurus quoq; sit: diuersi enim colores & figuræ nocent. Astantes blandè eum alloquantur; quandoq; tamen acerbius ipsum increpare debent.

Secundò, auertentibus; vt cephalica secta; si non Auertent fuerit plenitudo: nam si adsit, media; aut cubiti vena tia. hepatica est secunda. Aliquando etiam tibiarū; aut

DE CVRAND. MORB.

- Sectione uenæ.** pedum venæ sunt secundæ, videlicet si ex suppressis mensibus, aut hæmorrhoidibus genita fuerit phrenitis. Præter primam sanguinis missionem sepe necessaria est secunda, & tertia; ubi fuerit plenitudo, & morbus post primam & secundam sanguinis missionem augetur. Perpetuò tamen robur viscerum sit præsens, quo deficiente; vel si ætas fuerit ante decimum quartum annum, vel post septuagesimum, sanguis extrahatur per cucurbitulas cum scarificatione inter scapulas appositæ; quamuis præsentem robore virium extra hanc ætatem possit secari vena. Auertunt quoque cucurbitulæ sepe ceruici, scapulis, & partibus infernis admodum. Similiter frictiones, & vincula artuum, & unguentum partium extremarum, & lotiones tibiæ decocto rerum partim attrahentium, partim inducentium somnum.
- Purgantia.** Vacuatio quoque per medicamenta cholagoga præcipuè salubria & benigna auertit; vt hoc. R. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ, & medullæ tamarindorū an. ʒ iij. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ iiij. syp. violarum ʒ j. decocti florum cordialium, quod. s. misce, & fiat potus. Si fuerit magna copia bilis, medicamenta purgantia valentiora: vt (electuarium de succo rosarū, & diaprunis solutiui) erunt necessaria, vt quinto genere auxiliorum dicemus.
- Repellentia.** Tertio, repellentibus materiam fluentem; quælia sunt oxyrhodinum ex parte vna aceti, duabus olei

olei rosarum, & quatuor aquæ rosarum, & alia: de quibus capite de sanguinea, aut biliosa cephalalgia dictum est. Hæc omnia sincipiti sunt admo- uenda, vel ab alto infligenda, aut collo pannus li- neus madidus liquore repellente est circumponen- dus, vt impediatur motus, & ascensus humorum. Omnia tamen hæc ante mutanda sunt, quàm incae- lescant. An verò intensè frigida actu oporteret es- se, an remissè, dictum est capite de cephalalgia san- guinea. Odera frigida naribus adiungantur sæpe, vt aqua rosarum, acetum, violæ, myrtus, nenuphar, Santali, & similia. Admos-
nitio.

Odores:

Quarto, corridentibus calidam intemperiem à bile, aut sanguine bilioso relictam, & laxitatem viarum per quas ascendit: quæ sunt frigida & as- stringentia omnia, vt syrupus rosarum, de agresta, granatorum acidorum, & cotoneorum cum du- plo aquæ rosarum, aut portulacæ, aut plantagi- nis, vel solani. Hæc & similia sumantur mane, aut post coenam, vt petant citius caput cum vaporibus à cibo elatis. Sincipiti quoque & fronti sunt admo- uenda dicta capite de cephalalgia sanguinea, aut biliosa. Corrige-
tia intem-
periem.

Quinto, digerentibus & vacuantibus materiam, quæ in meningibus superest, per ea quæ bilem pur- gant, si non suffecerit prima & vnica purgatio (de qua in secundo genere diximus) secundo per simi- lia, vel valentiora medicamenta cholagoga fiat va- cuatio sumptis prius medicamentis concoquentibus bilem:

DE CVRAN. MORB.

bilem: qualia sunt iam dicta in superiori quarto genere remediorum. Capiti quoq; ad materiam euacuandam resoluendo admoucantur tertia quaq; hora pulmo arietis calens naturali calore (si fieri pos-

Topica. sit) aut pulvis gallinaceus, capo, canis paruus, catulus, aut columbus per spinam sectus, & exenteratus, habens tamen calorem aliquem vitalem: et si supra hæc animalia sic parata apponatur parum pulueris sequētis, erit efficacius remedium, somnumq;

Pulvis. inducet. Rx. florum camomillæ; & meliloti an. p. ij. rosarum, violarum, & coriandri præparati an. p. f. corticum papaueris albi 3 iij. contundantur

Admo- omnia. Hæc resoluentia non conferunt, nisi in vi-
nitio. gore, & declinatione: ante tamen vigorem in ipso incremento est optimum auxilium ex alto in caput instillare lac humanū, aut caprimū actu calidum.

De cura Et si vigilie fuerint immodicæ; vt sæpe sunt, præ-
tiõe sym- fertim in biliosa phrenitide, ex alto infunde capiti
ptomatū hoc decoctum; Rx. hordei sine cortice 3 j. corian-
huius dri præparati, & corticum papaueris albi an. 3 f.
morbi. florum camomillæ, rosarum; & violarum an. p. j.
Vigilie. radicis inschiamt 3 ij. fiat decoctum cum libris tri-
Decoctū. bus aquæ ad dimidium. Quia per vigilias febris & inflammatio augentur; facultasq; omnis soluitur; summa cura oportet somnum cōciliare; præter iam dicta primo temporibus; & suturæ coronali admo-

uendum est vnguentū populeonis: secūdo in cœna vtetur iure pulli gallinacei; si opus fuerit, cum lacte drachmæ vnius seminis papaueris albi. Tertio
naribus

naribus sæpe instilla oleum violaceum; aut papauerinum cum .g. tribus, aut quinque opij. Quarto admoveatur ano suppositorium mellis cum paucio opio.

Quinto & ultimo; cum alia iam dicta non suffecerint, & morbus fuerit acutissimus, bibat drachmam semis usque ad drachmam unam philonij Romani, dum modo non sit defectus caloris innati; quia ab his & similibus medicamentis narcoticis interius sumptis extinguitur paucus calor. Hæc tamen & similia Narcotica ante annum sunt pessima & post annum, quanto antiquiora, tanto meliora; ut docet Galenus duodecim methodi.

Ischuria, seu urinae suppressio est alterum symptoma huius morbi, cuius curatio capite proprio tradetur. Vnctio tamen radicis penis, & pectinis oleo scorpionum cum cuniculi pinguedine, & titillatione eiusdem penis promouet urinam suppressam. Eandem suppressam mouent paritaria, & apium; & alia diuretica vino cocta pectini admota.

Paraphrenitis est delirium non continuū; sed cum intermissione, symptomaque febris ardentis; & non inflammatio facta, sed fiens. Hanc febrem nostri medici proprietariam, seu habentem prauam & veneficam qualitatem appellant: cuius symptomatis curatio similis est ferme curationi phrenitidis, cum quæcunque curant morbum factum, curent & fientem, mitioribus tamen auxilijs hic affectus indiget. Maior & prior cura est adhibenda febrī, tanquam causa, quam effectui; nisi symptoma ad se curam omnem traheret.

Suppres-
sio urinae
Paraphreniti-
dis curatio.

Febris
prius curanda, si
nil obster-

DE CVRAND. MORB.

traheret propter sui magnitudinem. Animaduerten
 dum tamen est, ne victus sit tenuis, vt in phrenitide
 absoluta, quia hæc febris propter malignitatem
 suam venenatam facultatem spiritum vitalem res-
 soluit. Quare maiori copia alimentorum eget:
 qui enim viriliter comedunt, liberantur melius à pe-
 ste: nutriatur ergo laborans hoc symptomate iure
 gallinæ cum aqua carnis & succo agrestæ, aut ace-
 tose, aut malorum cotoneorum, aut limonum, aut
 citri. Si fuerit magna imbecillitas, utilis, & neces-
 sarius erit hic, aut similis huic clyster nutriens, &
 refrigerans, & purgans. R^x. iuris pulli gallinacei
 decocti cum hordeo sine cortice lib. j. casie fistu-
 laris preparatæ (si sit aluus dura) ℥ j. olei viola-
 rum ℥ iij. sacchari rubri ℥ j. mucaginis psyllij a-
 quâ rosarum extractæ ℥ f. vitellorum ouorum na-
 mero. ij. misce. Præter repellentia & reuellentia,
 siue per sanguinis missionem, siue per purgationem,
 & alia iam dicta superius: oportet humectare, re-
 frigerare, & mundificare os, & linguam primo la-
 uæ amygdalarum dulcium sine saccharo, & coctio-
 ne: deinde mucagine seminis psyllij, & cotoneo-
 rum aquâ rosarum extracta, his sepe & similibus
 os abluatur. Ad totius refrigerationem & humec-
 tationem utile est electuarium diatrium santalo-
 rum, aut diarhodonis abbatis, aut diamargaritonis
 frigidi, si mane cum aqua endiuie aut buglossæ, aut
 iure pulli gallinacei refrigerato, hordeo sine corti-
 ce, aut lactuca, aut alia simili herba frigida sumat-
 tur ali

Obserua

Clyster
optimus.

Os & lin-
gua qui-
bus ablu-
da.

Electua-
rium.

tur aliquot diebus. Cor omni tempore, etiam ante
 vacuationem (quia non potest obstructione labo-
 rare, vt alie partes) hoc epithymate refrigeretur Epithy-
 sepe, atque adeò in horas: R^x. aquæ rosarum ʒ iiij. ma-
 aquarum acetosæ & buglossæ an. ʒ ij. aceti albi
 ʒ f. pulueris diamargaritonis frigidi & santalo-
 rum omnium an. ʒ j. misce. Ad calorem febris re-
 mittendum, & corroborandum, & resistendum pra-
 uæ qualitati & venenosæ est optima hæc confectio
 cordialis: R^x. theriacæ de citro ʒ j. f. confectio- Cardia-
 nis de hyacintho, & requiei magnæ. an. ʒ iiij. con- ca confe-
 seruæ acetosæ & buglossæ an. ʒ f. pulueris dia- ctio diuis-
 margaritonis frigidi, & coralli rubri præparati tibus.
 an ʒ j. margaritarum electarum ʒ f. foliorum aus-
 ri numero. ij. syp. acetositatis citri. quod. f. misce,
 & fiat confectio. Cuius dosis est cochlearium vnũ
 omni hora, cum aqua acetosæ, aut rosarum, aut bu-
 glossæ. Si fuerit pauper sola theriaca de citro cum Pauperi-
 conferua acetosæ, & syrupo de acetositate citri bus.
 erit bona. Similiter ad eundem effectum, & ad si-
 tim confert sepe, præcipuè ventriculo vacuo bibe-
 re aquam decocti hordei cum hac mixtura: R^x. iij. Mixtura
 lep rosarum ʒ iiij. syrupi acetositatis citri ʒ ij.
 misce. Aut cum hoc condito, R^x. conferuæ rosa-
 rum ʒ ij. conferuæ acetosæ, violarum, & nenu- Conditũ
 pharis an. ʒ j. conferuæ borraginis ʒ f. saccha-
 ri. quod satis est, misce, & fiat conditum auro coo-
 pertum.

De Lethar

DE CVRAND. MORB.

De Lethargo.

C A P. V I.

Descri-
ptio.

Lethargus, quem Latinorum nonnulli
veternū nomināt, affectio est phre-
nitidi contraria; ab obliuione sic di-
cta, quòd eā correptos rerū omniū
obliuio inuadat: vnde marcorem &

inexpugnabilem quandam dormiendi necessitatem
cum obliuione, & alienatione mentis eam dixeris.

Diuisio.

Lethargi (autore Aetio) duplex origo est; quan-
doque enim à præcordijs & visceribus per sympa-
thiam oritur; quandoq; in cerebro primo incipit. Ac
quibusdam statim ab initio euenit, quibusdam non
nisi ex acutorum morborū decidentia; præcipue ex
phrenitide, vbi ob medicamentorum stupefacien-
tium vim ea cerebri pars fuerit refrigerata. Sæ-
piusimè etiam à febre synocha in lethargum incidi-
tur; & à pluribus alijs ægitudinibus, & generatim
ab omnibus, quas ingentes inanitiones consequun-
tur. Sed nec obliuisci oportet, quòd sæpe in singu-
lis diuturnarum febrium circuitibus ægrotantes so-
por inuadit, quemadmodum in quotidianis, hemitris-

Causæ.

teo, & quartanis etiam nonnunquam vsu venit. Fit
hoc malum à putrescente pituita posteriorem cere-
bri partem imbuente, & refrigerante, & in somnos
impellente.

Signa.

Comitatur autem lethargicos lenta quedam fe-
bricula; nec adeò vehemens; vt ea, quæ laborantes
caro;

caro, præcedere solet: qua in re lethargus & carus distinguuntur. Pulsus horum rarus est, magnus, & undosus, spiratio rara, & imbecilla. Somnolenti oēs huiusmodi sunt, desidiosus, ignaui, interrogantibus ægrè respondent: sunt etiam vsq; adeò obliuiosi, vt ad meiendum sæpe excitati, porrectam matulam manu tenentes obliuiscantur. Delirant porrò, & expergesacti clamantes intuentur, sed illicò ad somnum reuertuntur. Oscitant frequenter, & quasi claudendi oris obliti hiantes persistunt. Supini iacentes ad pedes delabuntur, & increbrescente morbo velut cadauera segnes decumbunt. Quibusdam alius humidior est, alijs ita sicca, vt nihil reddat. Lotium, præterea quale iumentorū esse solet, emititur. Ad extremū stertentes veluti sepulti arctissimi somno tenentur.

Curatur lethargus quinque remediorum generibus. Primo, victu tenui calfaciente, & exiccante, vt aëre calido arte facto, si sit hyems, aut autumnus, suffitu rerum calfacientium, sereno & lucido. Parietes quoq; ardeant picturis versicoloribus, nutritiatur mulsæ, aut iure cicerum nigrorum, aut ptisanæ hordeaceæ cū decocto fœniculi facta, aut grana pineis saccharo cōditis (est pyñonada Hispanis) aut cortice citri cōdito. Si facultas sit imbecilla, iure columborū & cicerū indigebit; semper tamen Aphorismum decimū octauum primi libri sequere, considerando tempus, regionem, ætatem, & consuetudinem infirmi. Omnia pituitosa alimenta maxime nocent,

Quæ alia
meta no-
ceant.

DE CVRAN. MORB.

cent, & vaporosa, præter porrorum barbas, quæ si cum hordeo decoquantur, sunt optimæ. Inter cateæra caparum esus, copiosus magis lethargum gignit, vix quoq; recentes hunc morbum efficiunt. Potus sit decoctum cinnamomi, aut seminis fœniculi, aut aqua mellis potens, videlicet constans quatuor partibus aquæ, & vna mellis, & hæc erit nutrimentum optimū. Vinum maximè nocet, nisi in declinatione, & in ægro imbecillo, & nisi sit debili stomacho.

Auerten
tia. Secundo, auertentibus, vt sectione humeralis, aut mediæ, si sit plenitudo; extrahaturq; sanguinis copia respondens plenitudini & viribus: & quia semper reformidanda est cruditas, ne sanguinis quantitas sit copiosa, diligenter obseruabitur. Auertunt etiam & clysteres acres, de quibus capite de apoplexia. Quamuis aliquantò mitioribus indigeat lethargus. Cucurbitulæ scapulis admoueantur sæpè, & aliquando cum sanguinis vacuatione, præsertim si æger fuerit iuuenis, & sanguineus. Vincula & frictiones dolorificæ partium extremarū satis reuellunt. Vomitus sine violentia solius ventriculi auertit à capite, siue fiat solâ frictione, & titillatione oris, & linguæ, siue oxymelle. S. cum decocto seminis raphani, aut anethi; vel cum syrupo acetoso S. & eodem, aut simili decocto. Vacuatio per Hieram. S. Gal. aut Agaricum trochiscatum auertit satis, aut per vnciam semis diaphæniconis.

Repel-
lentia. Tertio, repellentibus actu calidis, quæ sint minus frigida, quàm in phrenitide, & primo & secundo die

do die capiti, præcipuè posteriori parti rasæ admo-
ueatur oxyrhodinum ex aceto, oleo, & aqua rosa-
rum: post secundū diem adde oxyrhodino pulueris
castorei drachmam vnā, & semper iuxta septimū
adde quantitatem eius, & loco olei rosati adhibe
oleum ex lilio, & parum aceti squillitici.

Quarto, vacuantibus materiam à capite per me- Vacuan-
dicamenta purgantia, præcedente prius concoctio- tia.
ne syrupis, & aquis, aut decoctis materie pituito-
sæ (de quibus caput primū vide) videlicet vsu rho-
domellis, oxymellis compositi, aut syrupi ex hyssō-
po, aut ex stæcade cū oxymelle squillitico. Hoc aut
simili potu fiet vacuatio: R̄. diacatholiconis ʒ v. Potio.
electuarij indi maioris ʒ iij. f. agarici trochiscati
ʒ j. rhodomellis ʒ j. decocti cōmunis. quod. f. mi-
sce, & fiat potus. Alexāder Trallianus solebat pur-
gare lethargicos hoc medicamento; R̄. castorei ʒ ij.
diagrydij ʒ ij. cū aqua, aut syrupo, vel decocto fiat
potus. & post illum omnes fermè autores laudant
illud, quamuis nostris tēporibus minuenda sit quan-
titas diagrydij, & augenda castorei, vt R̄. pulueris
castorei ʒ j. diagrydij. g. vij. cum rhodomelle fiant
pilulæ, aut potus. Ex hoc habemus medicamentum
purgans bilem flauam, mixtū cum medicamento non
purgante, fieri purgans pituitam, vt in superiori mi-
xtura experientia docuit. Similiter purgatorium
bilis mixtum cum purgatorio pituitæ purgat pi-
tuitam, vt in electuario indo scammonium mixtum
cū turbit, & alijs purgat pituitam. Vacuatio quoq;

Deriuantia.

E ij

per lo

DE CVRAN. MORB.

per loca proxima, videlicet, per nares & palatum
est necessaria: quare sæpe naribus & palato admo-
Errhina. ueatur parum huius decocti: R^x. pulegij, origani,
stæcados, rutæ an. m. j. sinâpis, euphorbij an. 3 ij.
fiat decoctum cum libra vna aceti ad tertiam par-
tem. Intrudatur puluis hic naribus; R^x. pulueris hel-
lebori, & condisi an. 3 ij. misce. Os & palatū sæ-
pe fricentur mithridato, & theriaca magna, & sa-
le: hæc, & similia in forma apophlegmatismi, &
Apophe- errhini vacuant materiam à capite per dicta loca,
legmatif de his capite de apoplexia sermonem habebimus co-
mus. piose: sed tamen oportet scire, lethargum semper
omnia remedia desiderare minora, tum quia minor
Obserua est morbus, quàm apoplexia, tum propter febrim.
Euacuat & resoluit materiam sal cum milio bene to-
Topica. stus, calidus, & admotus capiti raso. Idem fiet hoc
cataplasmate: R^x. caricarum p. ij. sinâpis p. j. cum
aceto fiat cataplasma. Cucurbitulæ bene ignitæ oc-
cipiti affixæ idem faciunt. Optimè quoq; euacuat
castoreum mixtum cum humanis capillis adustis, &
aceto admotum capiti raso, & excitat à somno.
Eandem, aut saltem parem vim habet hoc medica-
mentum: R^x. pyrethri, sinâpis, scillæ an 3 j. casto-
rei, euphorbij an. 3 v. cum succo aphroditillorum,
aut sampsucii fiat cataplasma: si ante appositionem
horum pili euellantur dolore, erit melius. Si morbus
hic diuturnus fiat, æger multis diebus in aurora bi-
bat tria aut quinq; grana castorei cum rhodomelle,
aut syrupo de stæcade, aut aqua saluiæ, aut sampsu-
chi:

ebi: vel accipiat drachmā vnā mithridati, aut the-
riacæ magnæ, aut diagalangæ, aut diatrium piperū:
post hæc & in vigore maximè confert balneum de-
cocti rerum calfacientium: vt pulegij, thymi, roris
marini, saluæ, rutæ, & similiū. Obserua historiam *Historia.*
Tralliani, quam Fuchsius lib. 1. cap. 13. de morbis
curandis refert.

Quinto, per ea, quibus symptomata huius morbi Sympto-
curantur, quæ solent esse duo præcipua, somnus vi- matu cu
delicet profundus, & excrementorū primæ, & se- ratio.
cundæ concoctionis suppressio. Primi curatio ex su-
perioribus, præsertim quarto genere remediorum
expositis peti potest: præter illa pedes & tibiæ fri- *Somni*
cari debent vehementer cum sale & aceto. Odor ru *profundi*
tæ decoctæ cū aceto excitat à somno, similiter euul- *curatio.*
sio violenta pilorum ex partibus infernis & super-
nis. Sonus tubarum, & voces scrofularum excitant
à somno. Fumus, qui æditur ex vstione pilorum ho-
minis, maximam ad hæc vim affert. Simili ratione
fumus pennarū vulturis. Eiusdem est facultatis pul-
mo suillus capiti admotus. Tantundem efficiet san-
guis testudinis fronti appositus. Aequè est efficax
frictio plantarum pedum vrticâ & sinâpi aceto de-
coctis. Pili capræ vsti, & cornu cerui, & capræ ad-
ustum si naribus admoueantur, possunt expergefa-
cere quamuis altissimè dormientem. Ad expellenda
stercora, glandes acres, & clysteres multum valent
(de quibus aliqua scripta extant capite de apople-
xia) & alia pleraq; hoc capite secundo, & quarto

DE CVRAND. MORB.

Suppres genere remediorum explicata, maximo adiumento
erunt. Suppressio vrinae curatur ijs, quæ diximus in
sa urina extremo capite de curatione phrenitidis, & ijs,
curatio. quæ dicenda sunt capite quadragesimo sexto huic
 morbo proprio.

De Vertigine.

CAPVT VII.

Descri-
prio.

*U*m in morbo obtenebrationes, hebe-
 tudinesq; oculis obuersantur, & om-
 nia rotari & circumferri videntur,
 malum illud est, quod Latini verti-
 ginem, Græci verò scotoma appella-
 lant. Valeant ergo barbari, qui nodū in scirpo quæ-
 runt, scotomiam à vertigine differre volentes. Nam
 si discrimen vllum ponendum sit in affectione, non
 in nominibus erit constituendum. Vnde Gal. quare-
 to de ratione vict. in morbis acutis, cōmentario qua-
 dragesimo tertio differre inter se dimon, & scoto-
 dimon autumat: cum enim caput circūagi videtur,
 dimon, id est, vertigo vocatur affectio. Cū autem
 & præter id, tenebricosus fuerit aspectus, scotodis-
 nos, hoc est tenebricosa vertigo dicitur. Fit autem
 ob inordinatam spiritus flatuosi motionem, qui vel
 in capite generatur, vel sursum ex infernis extolli-
 tur partibus. Qui, præter ea quæ dicta sunt, plu-
 ra de vertigine volet cognoscere, adeat Galenum
 loco superius citato, & tertio de locis affectis: no-
 bis

bis enim breuitatem affectantibus hæc satis sunt.

Curatio non potest esse eadem in omnibus, semper tamen, quæ humores, & spiritus immobiles red-
dunt, conferunt: ut aer temperatus, aut frigidus, & sione.

obscurus, quies, cibus frigidus, & astringens, excepta vertigine, quæ à pituita fit, quæ calidis indiget cibis. Sit quoque tenuis victus, quia morbos ex reple-
tione (cuiusmodi est apoplexia) gignit, nisi ex coitu, & fame fiat, in quibus cibi boni, & multum sanguinis sunt necessarij. In omni vertigine nocent ali-
menta difficilis concoctionis, & vaporosa, & rerum
aspectatio, quæ in orbem torquentur, aut quæ cele-
riter mouentur, despicere ab alto, & ambulare per
loca periculosa. Ira, tristitia, & timor maximè no-
cent. In initio mensæ, quæ aluum molliunt, ut pruna
damascena, & passæ vix sine granis, sunt comedenda: in fine, quæ os ventriculi astringunt, & impe-
diunt ascensum vaporum: ut caro malorum cotoneo-
rum condita, aut coriandrum præparatum. Potus sit
aqua ex cinnamomo, & aqua mellis, aut aqua deco-
ctionis coriandri, si fuerit à causa calida. Vinum non
bibat, nisi habeat ventriculum imbecillum, aut sit
totius corporis defectus. In accessione quies est ne-
cessaria, & frictio partium infernarum, & odor ro-
sarum, myrti, & similium, quæ spiritum animale
quiescere faciunt. Si verò accessio fuerit magna,
aut longa, vacuatio per acrem clysterem, aut glan-
dem fiat, de quibus capite de epilepsia, aut apople-
xia dicemus. Aliquando in ipsa accessione est neces-
saria

Victus:

Quæ sus-
cenda.

Reuulsio

DE CURAN. MORB.

Iaria sanguinis missio per venæ sectionem, vel per cucurbitulas cum scarificatione, ne transeat in epilepsiam, aut apoplexiam. Extra accessionem, quando extra accessione est ex sanguine præcedenti debita ratione victus iam dicta fiat sanguinis missio per sectionem venæ humeralis, aut mediæ, si sit magna plenitudo: deinde concoquatur bilis per duos, aut tres dies syrupo rosarum cum decocto coriandri. Post hæc euacuetur bilis hoc aut simili medicamento; R̄. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ ʒ f. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ j. diaprunis soluti ʒ iij. f. syrupi rosarum ʒ j. aquæ buglossæ, quod. s. misce, & fiat potus, vel fiat vacuatio per ʒ j. pilularum de rhabarbaro: ultimo fiat corporis refrigeratio, & partium corroboratio per electuarium diarhodon Abbatis cum syrupo rosarum, aut aquâ frigida, & astringente: & hepar unguatur cæroto santalato.

Ex bile flava. Quando fit à bile flava, eadem est curatio dempta sanguinis missione, quæ aut non fit, aut si fiat, minor copia sanguinis in hac, quàm in sanguinea extrahatur.

Ab atra bile. Ab atra bile raro, aut nunquam fit; si autem fiat, inquire eius curationem capite de curatione melancholicæ. Quum est per consensum ventriculi, à quo sepe nasci solet, vomitus statim est utilis, quem concitat decoctum seminis raphani, aut anethi, aut atriplicis cum syrupo acetoso. S. aut si maiori vi opus est oxymelle. S. aut cū vncia vna oxymellis scillitici.

Raro

Rarò in hoc morbo conuenit vomitorium potētius, quia nocet cōmotio magna. Deinde euacuetur huius mor, qui est in ventriculo, per propria medicamenta purgantia præcedenti concoctione per rhodomel, aut syrupum de hyssopo, aut oxymel compositum cum decocto, aut aquis conferentibus. Hiera. S. aut pilule elephanginæ, aut agaricus trochiscatus, aut diaphimicon, aut pilule stomachicæ optimè euacuant materiam detentam in ventriculo. Tandem quæ ventriculum corroborant, conferunt, siue sint interna, siue externa: de quibus capite de curatione imbecillitatis ventriculi satis copiosè dicemus. Mica panis cum succo malorum cotoneorum sæpe comesta ventriculo vacuo vertiginem tollit.

Euacuatio.

Corroboratio.

Si fiet per consensum vteri, aut aliarum partium, suis in locis patefiet curatio.

Quando est à pituita (à qua fit sæpe) post victum tenuem & calidum, secūdò decoquatur pituita per medicamenta dicta capite primo, incipiendo à mitioribus: vt est rhodomel, vsque ad valentiora: vt sunt oxymel compositum, syrupus de quinque radicibus, & oxymel scilliticum, cum aquis, aut decoctis conferentibus.

A pituita.

Victus.

Concoctio.

Tertiò, vacuantibus pituitā curatur, qualia sunt: Agaricus, turbit, Hiera. S. & comp. diaphimicon, electuarium indum, & pilule de Agarico, & alia multa dicta capite primo. Sed quia hic morbus diuturnus esse solet, multis purgationibus est vtendū, sumpto mitio à leuioribus ad valentiora, præcedente

Purgatio.

Observatio.

E v semper

DE CVRAND. MORB.

semper concoctione apta, & debita. Hoc medicamentum est medium: R̄. diacatholicon ʒ ʒ. Agarici trochiscati ʒ j. diaphanicon ʒ iij. f. rhodomelalis ʒ j. decocti saluie. quod. s. misce, & fiat potus.

*Pilulæ
nobilissi-
mæ.*

Hæ pilulæ, si sæpe deuorentur, sunt efficaces, valent q̄ plurimum ad affectum hunc tollendum, & radicatus euellendum, caput & omnes sensus confirmant: R̄. nucis muscatæ, cubebæ, gariophyllorum, xyloaloes, mastichis an. ʒ j. cardamomi, spicæ, seminis maioranæ, rutæ, pæoniæ, siseleos, zinziberis, asari, piperis an. ʒ ʒ. agarici electi ʒ iij. colocynthidis ʒ iij. myrobalanorum chebulorū ʒ ij. serapini, hellebori an. ʒ j. salis gemæ, nitri an. ʒ ʒ. aloes hepaticæ pondus duplum, fiant pilulæ cum benedicta. Earum dosis est drachmæ vnius, & in vsu frequenti scrupuli vnius.

Deriuatio.

Vacuatio per loca propinqua, videlicet per nares, & palatum est necessaria in formis diuersis: de quibus dictum est cap. de cephalalgia pituitosa, & capite de lethargo; copiosius tamen dicemus de eis cap. de apoplexia, vbi nomina omnium harum formarum, & barbara, & Latina indicabimus.

Resolutio, & corroboratio.

Vltimò, euacuanda est, & resoluenda materia capitis per interna, & externa medicamenta, & cerebrum corroborantia: vt drachma vna theriacæ magis, aut Mithrydati, aut diatrion piperon, aut dialangæ multis diebus sumpta cum vncia vna aquæ saluie, aut stichados, aut roris marini, aut similis naturæ capitalis in forma aquæ, aut decocti, aut syrupi.

per Cer

pi. *Cervix & caput vngantur oleo rutæ, aut lauri- Topica.*
no, aut costino, aut ex castoreo. Emplastrum ex ru-
ta, scilla, serpillio, satureia, & cæpe cum melle, &
oleo camomillæ confectum, capiti raso admotum
cum lana succida omnem vertiginē tollit. Quidam
laborans vertigine antiqua, post vacationem per Exemplū
pilulas cochias curatus fuit lotionē assidua capitis
rasi decocto camomillæ, & rosarum. In diuturna
vertigine, & fermē incurabili est summū auxilium
venas non pulsatiles, post aures abscindere. Quo-
rundam experientia probatum auxilium est caute-
rium prædictarum partium. Passus est quidam ver-
tiginem propemodum insanabilem, amisso ferē sens- Exemplū
su capitis, & cum immenso stupore ob frigus intens-
sum, & post multa remedia, quæ nihil profuerunt,
cataplasmate ex sola urtica toti capiti raso per no-
ctem admoto curatus est, factis post ea multis am-
pullis plenis aquosa pituita, à quibus multa emana-
uit pituita. *Cata-*
plasma
ex urtica

De morbo Comitiali.

CAPVT VIII.

Orbus comitalis (quem epilepsiam
 Græci vocant) cōuulsio est omnium
 corporis partium non perpetua, vt
 in emprosthotano, opisthotano &
 tetano conuulsionis speciebus, sed
 temporum interuallis accidens: neque hac solum re
 ab illis differens, sed mentis quoq; ac sensuum obla-
 sione: *Descri-*
prio.

DE CVRAN. MORB.

Diuisio. Etis, capite quinto. Cuius tres sunt differentie, quarum prima in cerebro per primariam affectionem fit: secunda per consensum ab ore ventriculi: tertia quæ tamen & ipsa raro accidit) cum à parte aliqua incipit affectus, post sentiente agro ad cerebrum usq; ascendit: ut in eo puero accidit, è cuius crure velut frigida quædam aura per coxam, & lumbos in caput tendens quotidie cerebrum afficiebat: visus quoq; est (autore Paulo) morbus comitialis ab utero in quadam muliere, quo tempore uterum gerebat, qui post edito fœtu quieuit. Omnibus tamen his formis commune est, quòd cerebrum afficitur.

Causa. Fit autè hic morbus à crasso humore pituitoso, aut melancholico, spiritus animalis meatum, qui in cerebri ventriculis est, obstruente. Cum verò per sym-

Causa
humoris
biliosi p
sympa-
thiam.

pathiam quis laborauerit, simile quiddam cerebrũ patitur, ventriculo à re aliqua infestato: nam ut singultire hunc cernimus, quoties aut ciborũ mole grauat, aut putres humores ipsum infestant, ita etiã & neruorũ principium concuti credibile est, ut à se expellat, quicquid id sit, quòd à parte primo affe-

Signa. Et ad ipsum effertur. Præcedit hunc morbum mœ-

stitia corporis, atque animi inconstantia cum motu minimè voluntario, eorũ, quæ perceperunt, obliuio, insomniorum visiones turbulente, dolor capitis, & faciei pallor, lingua, præter hæc, inordinatè mouetur, quam etiam nonnulli mordent. Inuadente accessione statim concidunt, conuellunturq; nonnunquam stertunt,

stertunt, & circumaguntur. Præcipuum verò, ac maximum signum est oris spuma; nam cetera communia sunt, & in alijs morbis. Obnoxij huic morbo ante omnes sunt pueri, & inter hos recens in lucem editi, post hos adolescentes, ab his ætate constantes, omnium minimè senes & decrepiti. Hæc affectio proxima est apoplexiæ, cum idem locus ubi bique laboret, & idem humor in causa sit: verum apoplexia ob omnimodam carentiam illius potetie, quæ ad nervos defluit: morbus autè comitialis, propter motum vitiosum, generatur, ut habet Gal. secundo Aphorismo. commen. 45.

Morbus comitialis, si hæreditarius fuerit, nõ su- Curatio.
scipit curationem: si non fuerit hæreditarius, & ce-
rebrum primo afficitur, difficilis est curatu: præse-
tim si æger sit natus vigesimum quintum annum, affe-
ctusq; fuerit ante illam ætatē simili, aut eodem mor-
bo. Infans recens natus (cuius multi fratres in ea- Infantium
dem, aut simili ætate perierunt epilepsia) præceden- curatio
ti prius optima præuisione in victu materno, si ante præse-
primam lactationem parum huius mixturæ accepe- uans.
rit, liberabitur à futura epilepsia; R. sacchari opti- Victus.
mi bene puluerizati ʒ ij. olei sisamini recentis, aut Confe-
amygdalarum dulcium. quod s. misce, & fiat confe- ctio.
ctio ad modum loch: quæ non solum ante primam la-
ctationem, sed multis diebus est sumenda; semper
tamen ventriculo vacuo. Aliqui loco olei penūt bu-
tyrum recens, purgat hoc medicamentum prauos hu-
mores ventriculi, & intestinorum, à quibus prauī
vapores

DE CVRAN. MORB.

vapores ascendunt, epilepsiamq; efficiunt. Paulus
 Aegineta infanti nato ante lac exhibet mel. Nostræ
 foeminae Valentinae consilio medicorū ante lac etiā
 primum exhibent cum melle parum decocto pulve-
 rem radice pæoniae, & fel testudinis, aut parū limo-
 natæ smaragdorum. Ego sequutus multorum expe-
 rientiam hæc duo medicamenta summopere laudo,
 primum bis, aut ter in die sumptum, alterum verò se-
 mel in hebdomada: hæc enim corroborant cerebrū,
 nervos, & ventriculum, & purgant ab eisdem par-
 tibus; R. limonatæ smaragdorum ʒ ij. pulveris ra-
 dicis pæoniae maris, & seminis eiusdē an. ʒ j. coralli
 rubri præparati ʒ ij. visci quercini, & cranei hu-
 mani pulverizati an. ʒ ij. pulveris vermium rubi,
 & succi rutæ an. ʒ j. cornu cerui vsti, & unicorni
 an. ʒ ij. pulveris pullorum hirundinis adustorum
 ʒ f. rhodomellis, aut syrupi de hyssopo. quod. f. mi-
 sce, & fiat confectio: ex qua sæpe accipiat infans
 quantitatem vnius castaneæ; R. Hieræpicræ. S. ʒ ij.
 agarici trochiscati ʒ iij. rhodomellis ʒ iij. misce,
 & fiat confectio. Dosis semel, aut bis in hebdoma-
 da cochleariū vnum. Aliquando est necessarius hic
 aut similis clyster, præsertim in acceßione ipsa; R.
 decocti rutæ, saluæ, & roris marini ʒ iij. f. olei
 rutæ ʒ j. f. hieræ logodionis ʒ iij. salis ʒ j. misce,
 & fiat clyster. Glandes, seu suppositoria hæc, &
 similia sunt optima: pulveris hieræ picræ. S. ʒ iij.
 salis gemæ ʒ f. mellis quod sufficit, misce & fiant
 duo suppositoria, aut tria. In ipsa quoq; acceßione
 frictio

*mirister f. ab
 r. r. r. r. r.*

Duo me-
 dicamēta
 præstan-
 tißima.

Clyster
 in acceß-
 sione.

Glandes.

frictiones extremorum, vincula dolorifica, & cucurbitulæ scapularum sine scarificatione ante primum annum, & post cum scarificatione maxime conferunt. Curantur quoq; infantes hoc laborâtes morbo cauterijs paruis auribus, & superiori parti ceruicis, quam nonnulli Nucam appellant, admotis. Radix præoniæ maris secta ad modum coronæ collo appensa præseruat ab epilepsia. Eandem, aut similem vim habet corallium, aut lapis smaragdus, aut hyaspis viridis. At quia infantes, & pueri in nostra vrbe Valentia sæpe laborant hoc morbo, & pereunt, præter dicta in curatione, & præseruatione eorum, his decreui alia non pauca addere. Da infanti summo mane postposito lacte, saltem tribus horis, quantitatē vnius ciceris huius mixturæ, & liberabis eum ab epilepsia, Deo fauente; R. succi rutæ co-
 lentinorū chlearium vnum, folia auri numero quinque, lapidis smaragdi præparati. g. x. misce. Eandem, aut maiorem habet facultatem notum Plinij auxilium, quod affert Antonius Carthaginensis, vermiculorum lacinuginosorum in rubo repertorum, quorum tres, aut quatuor lacte, vel aqua mellissæ simul deuorentur. Prodest mirū in modum infantibus hoc medicamentum, accipe cape album, perforatum, plenum the-riaca magna, & croco, decoctum in furno, & ab eo exprimatursuccus: cochlearia tria bibat infans, reliquum in forma emplastri ventriculo impone. Confert quoque multum huic infantili morbo drachma vna frequenter sumpta hieræ. S. cum decocto roris marini

Auerten-
 tia, & re-
 uellentia
 in acces-
 sione.

Diligen-
 tia cura
 tio in gra-
 tiam Va-

ascendendum
 in vno

DE CVRAN. MORB.

marini, aut saluæ. Summè prodest huic morbo puerorum, ventriculo mundificato cochlearium vnum Syrupus. huius syrupi; R. florum buglossæ, borraginis, rosarum, radicum, & seminum pæoniæ, gentianæ, limaturæ eboris, vsnæ an. ʒ. f. cranei humani ʒ ij. croci. g. x. fiat decoctum in libris quatuor aquæ ad mediæ dietatem, de quo colato accipe libram vnâ, & cū saccharo sufficienti fiat Syrupus.

Si ex lacte coagulato in ventriculo. Si morbus comitialis fiat ex lacte in ventriculo infantium coagulato, à quo symptomata veneni generantur, hoc cataplasma ventriculo bis aut ter admotum deijcit ventriculi repletionem; R. foliorū vlmī. p. iij. decoquantur in vrina puerorū, & cum

Topica. vncijs duabus butyri fiat cataplasma: paris, aut maioris facultatis est hoc; R. foliorum maluarum, absinthij, & vlmī an. p. j. decoquantur in vrina hominis, & cum vncijs duabus butyri, & fermenti, & vncia vna olei nardini fiat cataplasma: quod ter admoveatur ventriculo ante, & retro. *Sal cum melle.* Sal cum melle deijcit ventriculi repletionem, siue sit ex lacte coagulato, siue corrupto, vel ab alia causa, autore Galeno, quinto de sanitate tuenda, & tertio de facultatibus alimentorū. cap. 14. Si mel & sal lacti misceantur, ipsius in ventriculo coagulationem impediunt:

Error A- fallitur ergo Auicenna fen. 6. lib. 4. tr. 2. cap. 21. de *cenna.* congelatione in stomacho, dicens salita lactis coagulationem, vel (vt ita dicam) caseationem efficere. Si superioribus non euacuatur lac concretū in ventriculo, neq; eius symptomata finiuntur, præbe in-

fanti 3

fanti ꝛ f. coaguli hœdi, aut leporis, cum aqua pauca calamenti. Aut da, præsertim grandioribus hanc potionem; Rx. Pulueris calamenti ꝛ j. theriacæ magnæ, ꝛ coaguli hœdi an. ꝛ f. aquæ rubæ tinctorum ꝛ j. syrupi acetosi. S. ꝛ f. misce. Hæc coagula, quamuis lac coagulatum non sit, id coagulant: coagulatum verò dissoluunt, ꝛ per inferiora, aut per vomitum depellunt, quemadmodum theriaca magna veneno affectos curat, ꝛ sanos veneno afficit. Hæc tamen theriaca magna sola (teste Galeno in libello de theriaca ad Pisonem) nocet pueris, præsertim calidis: quia superat vires caloris naturalis, ꝛ spiritus infantium, ꝛ multum lætificat, ꝛ cordis spiritus dissoluit: mixta tamen cum alijs, ꝛ eius parua quantitas dari solet audacter, præsertim in hoc morbo mortem denuntiante.

Valentine scemina ad deijciendam ventriculi infantium plenitudinem, ꝛ cruditatem exhibent mixturam seminis sinapis, milij, ꝛ sesami cum rhodomelle, ꝛ oxysacchara comp. has non damno. Aliæ eis dant pulverem contra indigestionem, qui vulgò dicitur, la Pellejana, quia eius inuentrix fuit scemina Valentine dicta Pellejana: constat medicamenti calidis, ꝛ ferri fece, quare has minus laudo. Aliæ præbent eis succum burse pastoris, quæ à Valentinis nominatur paxeripeu, hoc medicamentum restringit, ꝛ non purgat, nisi per accidens, ideoque has damno. Aliæ homicidæ imprudentes infantibus exhibent cerusam, aut argentum vivum, aut minium, quod me-

Vis theriaca magna.

Fœmine Valentine.

Pellejana damnatur.

Bursa pastoris.

Aduerte

dicamen

DE CVRAND. MORB.

In phar-
macopô-
las. dicamentū Betici vulgato prouerbio derident. Alii
qui pharmacopola eos interficiunt medicamentis va-
lenter purgantibus, quos summē reprehēdo, & poe-
na capitali dignos censeo. Aliquando infantes affi-
ciūtur capitis hulceribus manatibus, & tumoribus

Error im-
peritorū.

aurium, & mandibularū: & aliquādo per nares, &
palatū mucorem, & excremēta pituitosa depellūt:
per has enim vias cerebrū, & nerui deponūt excre-
menta, quæ retēta parere solent morbū comitiale.
Quare errāt imperiti medici, & foeminae, dum hæc
curare nituntur. Possem ego inpraesentia exempla
aliquot adducere, sed breuitatis causa praterco.

Grandio-
rum cura-
tio.

Si fuerit ager grandior iam factus, in ipsa accē-
sione summo studio oportet statim eum excitare,
ne pereat subitō, aut in apoplexiam incidat: semper
tamen considerandum est, an fiat per consensum
ventriculi, aut vteri, aut aliarum partium: vt me-
dicus possit ijs partibus prius medicinam facere, de
quibus suis locis dicemus. Quæ verò solent labo-

In accē-
sione.

rantem ex accēssione excitare, & liberare, sunt
vincula extremorum dolorifica, frictiones etiam
illarum partium cum sale, & aceto, clysteres acres,
& suppositoria valentiora, de quibus capite de a-
poplexia loquemur: voces & strepitus magni ex-
citant, quamuis maximi & repentini soni extra ac-
cēssionem eam inducere possunt, & aliquando mor-
tem inferre, vt contigit filio Matthæi de Gradire:

Exemplū

pentino tubarum clangore. Conferunt quoque in
ipsa accēssione in conspectum aegri illata magna lus-
tre & rubra radij, sibi pendula, & mira
quæ nunc rana sibi suble-

mina subito capite, & corpore agri erectis, & apertis palpebris. Si vinciantur dolorificè testes agroti, fiet dubio procul, vt ab epilepsia excitetur. Hoc quoque medicamentum sepe naribus ad-
 motum idem efficere solet; R. succi Cyclamini, Deriuat.
 pulueris seminis rutæ, & coaguli leporis an. 3 ij. tia.
 misce, mouet sternutationem, & excitat: sed prius
 scindenda est vtraque humeralis, vel inter scapulas per cucurbitulas cum scarificatione sanguis est
 mittendus. Quod si prædictis non liberatur ab accessione, naribus impone sepe parum huius pulueris;
 R. hellebori 3 j. castorei, euphorbij, condisti an. 3 f. misce, & fiat puluis.

Ioannes Agricola in lib. quem de Herbis inscripsit, cuiusdam aque meminit ex ceraseis, quam etiã
 multi experti sunt, ipsius verba subiiciam: Ex ceraseis distillata aqua certissimum statim affert remedium, cum primum in os epileptici iam paroxysmo correpti inditur. Vnde ilico reuiuiscit, & eodẽ temporis puncto surgit liberatus, neq; vlllo spasmus amplius conuellitur, donec per cremenũ noua materia aucta, vt fieri solet, alius paroxysmus oriatur. Elicitur hac arte: In vas extillationi accommodũ imponuntur cerasa nõ multo ante decerpta, adhuc succi plena, fiat humoris intra cerasa contenti ex igne mediocri eliquatio, quem diligenter, vt rem pretiosam, atque ere multo redimendam, curabis asseruauandũ, de quo in os epileptici paroxysmo laborantis coeundas drachmas quatuor, aut plures, & statim
 F ij inhibebis

DE CVRAN. MORB.

Inhibebis impetum violenti morbi. Considerabis tamen ex tribus cerasorum generibus, ea esse ad hanc distillationem eligenda, quæ Valentini dicuntur reginals, dulcia quidem illa plus quam alia duo genera, quorum alterum magis rubrum, alterum magis nigrum.

Extra ac Extra acceptionē si fiat à pituita, à qua ferè semper
ceptionē. per dependet, curatur quinque auxiliiorū generibus. Primo, victu calfaciente, & exsiccante: ut aëre, natura, aut arte parato, xinzibere, cinnamomo, gario phyllis, rore marino, stecade, & similibus igni appositis, dum modo hæc non moueant, & detegant epilepsiam, qualia sunt pellis caprina, odor hepatis caprimi, & suffitus cornu illius, lapis gagates ignis tus naribus subiectus conuulsionem concitat. Hoc quoque facit suffitus sulphuris: apium, ut multorum est sententia, quibus videtur Plinius assentire, epilepsiam detegit. Contrariū scribit Galenus libello de puero patiente morbum comitiale, si Galeni sit. Suffitus ex Galbano, & odor myrrhæ epilepsiam mouent, præsertim corpore non euacuato, quamuis nonnullis displiceat, cum apud eos maximè huic morbo conferant, præsertim in declinatione. Dioscorides tamen sentit myrrham calfacere, astringere, glutinare, exsiccare, & sopire: nonnulli sunt qui affirmant prædicta, & similia medicamenta in acceptione ipsa conferre, & in intermissione nocere, & detegere, ut dictum est initio huius capituli de theriaca magna, & de coagulo in lactis coagulatione. Cibus sit,

bus sit, qui bonum, paucum, & calidum sanguinem efficiat, vt est ius pullorum columborum agrestium cum ciceribus nigris, & pauco pipere: & quia solet esse diuturnus hic morbus, & eget multis euacuationibus, maiori nutritione & liberaliore opus est. Vtatur ergo turture, perdice, pullo gallinaceo, gallina tenera, lepore paruo, & cuniculo: semper tamen parum piperis, aut cinnamomi, aut zingiberis addatur: aut cruca, aut sinâpi melle conditum. Canes arietinæ sunt bonæ, præsertim in Hispania: capita tamen arietum & hircorum pessima sunt, reperitur in eis succus putridus malè olens, à quo forsan fiet epilepsia. Coturnix noxia est in hoc morbo, & forsan Arabes loco eius perdicem scripserunt, quam apud eos æquè perdix & coturnix nocent, quia solent laborare epilepsia. Similiter anguilla, pisces, legumina omnia præter cicera, herbæ frigidae, lacticia, & omnia vaporosa, vt cape, allium, & quæ sunt difficilia concoctu maximè obsunt. Cœna sit minor prandio. Potus erit aqua mellis, aut cinnamomi. Si verò habuerit ventriculi imbecillitatem bibat vinum optimum benè aqua dilutū per horam saltem ante potum. Immodica agitatio, & motus nocet præsertim à cibo, coitus quoque & animi perturbationes.

Quæ nos
ceant.

Potus.

Secundo, sanguinis missione (præsertim si sint signa sanguinis cum pituita) per sectionem duarum simul humeralium, & extrahatur sanguis respondens plenitudini. Si ætas & virium robur absint,

Reuulsio

DE CVRAND. MORB.

extrahatur sanguis per cucurbitas cum scarificatione
 Praeserue ne ex scapulis. Si ex suppressis mensibus, aut he-
 uatio. morroidibus genitus est hic morbus, vene tibiariū,
 aut pedum sunt secandæ; in vere tamen magis con-
 uenit sanguinis missio ad præseruationem.

Conco- Tertio, concoquentibus pituitam, vt rhodomel-
ctio. le, oxymelle. S. & comp. syrupo de hyssopo, de stæ-
 chade, de duabus radicibus, oxymelle, scillitico, cū
 aquis, aut decocto capitali; videlicet, saluie, pæo-
 niæ, stæchados, & roris marini, & similium. Hæc
 materia per multos dies est apparanda; primo mi-
 tioribus; secundo post primam purgationē medijs;
 tertio post secundam purgationē valentioribus, &
 si opus fuerit, quarto & quinto.

Purgan- Quarto, phlegmagogis, de quibus primo capite
tia. diximus, vt drachma vna hieræ. S. cum drachma vna
 agarici trochiscati facto potu cū decocto, aut aqua
 capitali; pilulæ elephanginæ, de agarico, Hiera com-
 posita, benedicta, pilulæ mastichinæ, diaphanicon,
 electuarium vtrunque indum; pilulæ cochine opti-
 mē euacuant pituitam. His pilulis sine magna custo-

Pilulæ ad dia vti poterit; R. pilularum cochiarum, agarici
usum. trochiscati, & pilularum assaiaret an. ʒ ij. optimi
 diagridij. g. quindecim, cum aqua pæoniæ fiant pi-
 lula quindecim, & aurentur; ad vsum tres pro do-

Cōfectio si: aut si magis amat aliam formam; R. diacatholi-
 con ʒ j. f. diaphinicon ʒ j. agarici trochiscati ʒ
 ij. electuarij indi maioris ʒ iiij. pulueris rosate no-
 uelle ʒ ij. rhodomellis, quod sufficit misce, & fiat
 confectio

confectio. Dosis semel in hebdomada cochlearium
vnum.

Quinto, resoluentibus materiam reliquam, & Resolu-
cerebrum calfacientibus, & siccantibus, & robo- tio.
rantibus, ne postea similem materiam generet; qua-
lia sunt: theriaca magna, mithridatum, & diamu-
scus dulcis, & pliris arcoticon, & conserua aco-
ri veri; quorum drachma vna multis diebus sumo
mo mane cum vncijs duabus aque, aut decocti, aut
syrupi capitalis sumatur, post primam & alias pur-
gationes maximum in hoc genere auxilium erit.

Sequens quoque confectio est optima in hoc ge- Confe-
nere omni hora sumpta, præsertim mane; Rx. limo- ctio opti-
natæ smaragdorum ʒ i. f. dianusci vtriusque an. ma.

ʒ f. theriacæ magnæ ʒ ij. pulueris galangæ, ca-
lami aromatici, & radicis pæoniæ an. ʒ iij. cra-
nei humani ʒ j. syrupi de stæchade: quod satis est
misce, & fiat confectio. Hoc electuarium est mi-
rabile; Rx. pulueris rosatæ nouellæ, & aromatici
rosati an. ʒ i. f. pulueris calami aromatici, & ga-
langæ an. ʒ ij. pulueris cranei humani, & coralli
rubri præparati an. ʒ j. sacchari dissoluti in aqua
pæoniæ, quod. s. misce, & fiat electuarium in tabu-
lis. Curatur hic morbus radice eryngij cū melle con-
dita, si multis diebus comedatur; aut sequenti conser-
ua; Rx. carnis radicis pæoniæ, & eryngij prius benè
decoctæ lib. j. mellis. q. s. misce & fiat conserua: ad-
de pulueris galangæ, & calami aromatici, & cin-
namomi an. ʒ iij. Nicolaus Florentinus vir ma-

Electua-
rium mi-
rabile.

Radix
eryngij.

Conserua

DE CURAN. MORB.

gni nominis nostris tēporibus curauit nobilem quamdam quadraginta annos natam, quæ ab infantia affecta fuit eodē morbo (quod Gordonius tanquā dīse-

Obserua sicile non credit) hoc medicamento ; Rx. herbae sancti Pauli, seu paralesis (hæc dicitur à Gattmaria costus, seu pipella, & à Dioscoride Phlomis, & est verbasculum) m. iij. & cum iusta mellis parte fiat confersua, cuius cuilibet libræ adde pulueris gario-
phyllorum, pyrethri, & radice pæoniæ an. ʒ iij.
Dosis est vnciæ. f. cum aqua, aut syrupo capitali.
Vncia vna & semis aquæ herbae prædictæ cum pau-
co saccharo si triginta diebus bibatur, curat hunc
morbum. Eandem habet vim oleum terebinthinæ,
si in quantitate mediij cochlearij sumatur. Drachma
vna sequentis pulueris est eiusdem ferme facultatis
Rx. cinnamomi electi, galangæ, & spicæ nardi an.

Caute ʒ f. pulueris cranei humani ʒ j. f. misce. **Lauda-**
ria laudā tum & expertum remedium in hoc sunt cauteria
tur. actualia & potentialia suturæ coronali admota eua-

cuant à parte affecta. Probatū est aliquos epilepti-
 cos vulneribus capitis affectos, curatis vulneribus

Scilla uis nunquam in morbum comitalem recidisse. **Medica-**
mentum ex scilla est in hoc morbo summum reme-
 dium, præcedenti tamen prius euacuatione consen-
 tanea, autore Galeno, in libello de pueri morbo co-
 mitiali laborante, quod omnes post Galenū experti
 sunt. Accipe cæpe narcissi diuisum in partes mini-
 mas, ponaturq; in vase vitreo, in quo prius mel con-
 seruatum fuerit luto, aut alia re bene obturato, &
 per qua

per quadraginta dies caniculares soli exponatur,
 & singulis quibusq; diebus multum moueatur, &
 agitetur: quo tempore exacto accipe liquorem ex Confe-
 scilla expressum, & cum sufficienti mellis quantita-
 te fiat confectio, Cuius dosis in iuuenibus, & seni: scilla.
 bus sit cochlearium vnum in singulos dies. Puero-
 rum verò dosis à quarto anno vsq; ad decimū quo-
 rum erit dimidium cochlearij. Infantibus recens na-
 tis vsq; ad quartum, & quintum annum minimè cō-
 uenit. Illorum enim ætas non fert huius medicamēti Consiliū.
 valentem facultatem: neque potest vacationes ne-
 cessarias prius tolerare. In periculosijs remedijs non
 laudo audaces medicos: hoc enim auxilio infantem,
 & canem recens natos subito mori vidimus.

De Melancholia.

CAPVT IX.

Melancholia quædam est mentis aliena Descri-
 tio citra febrem ab humore melincho prio.
 lico proueniēs, qui mentis sedem, que
 cerebrum est, occupat, & eius tempe-
 riem immutat. Trifariam ea fit, vt au Cause
 tor est Gal. Interdū enim vniuerso, qui in venis con & diuisio
 timetur, sanguine melancholico effecto, cerebrum
 ipsum cōmunem etiam totius corporis noxam sen-
 tiens ob generale vitium afficitur: nonnunquam ve-
 rò reliquo sanguine naturam seruante, & innocuo
 existente, solus is qui in cerebro inuenitur, dignus

E D

est, qui

DE CVRAND. MORB.

est, qui notetur, cum in melancholicam naturam sit alteratus. Quod bisariam contingit; aut enim aliud de in ipsum deriuatur, aut in ipsomet genitus est, cum videlicet internus calor, aut bilem, aut crassum, atrumq; sanguinem superassauerit. Quæ sanè distinctio non parum ad curationem conducit. Si quidem ubi vniuersus corporis sanguis melancholicus extiterit, auspicari curationem à sanguinis missione conuenit: ubi verò solum is, qui in cerebro continetur; infirmus (quantum ad hanc attinet dispositionē) secta vena non indiget, quamuis ob aliam causam secari possit, quod aut propter plethorā erit faciendum, aut præseruationis gratia, ut Aetius opinatur.

Est præterea tertium melancholiæ genus, quod à ventriculo oritur, medicis plerisque hypochondriacum flatuosumq; nominatum, propter ascendentem in cerebrum melancholicam quandam exhalationem similem ei, quæ oculorum suffusiones inducit.

Signa cō-
munia. Operæpretium autem erit communes primum notas recensere, post ad peculiare deuenire. Sunt verò communes notæ, metus, tristitia, hominum odium & auersio. Variæ præterea sunt melancholicorum imaginationes, alij se fictilia vasa arbitrantur esse, alij animalia bruta, alij mortem expetunt, quam sibi non rarò consciscunt: simul etiam & perhorrescunt eandem, atq; abominantur, quod admiratione magis dignum est. Nonnulli semper vident, Democritum imitati: alij Heraclitum referentes, in perpetuo sunt

tuo sunt luctu. Sunt qui se Deo plenos, & cœlesti
 numine afflatos opimentur, futurâque prædicere
 posse. Sed longum esset omnes horum imaginatio-
 nes recensere, & longius multo omnium causas red-
 dere, cùm hæc vna res ex earum genere sit, quæ fie-
 ri non possunt. Verùm si quis exercere se in hac con-
 templatione volet, licebit sanè illi per me, verùm
 ea lege, vt philosophiæ conuenientia dicat, verbi
 gratia siccitatem, in eo qui se testam esse credebat,
 causam explicabit: in eo verò, qui se caput non ha-
 bere arbitrabatur, leuitatem, quam spiritus eleua-
 tus præstabat. In cuius curationem, præter alia di-
 citur excogitasse Philotimus pileum plumbeum, cui
 ius pondere oppressus caput se habere intellige-
 ret. Iam ad peculiare notas accedamus, Eos qui Signa pe-
culiaria.
 per consensum totius corporis melancholici fiunt,
 hæc sequuntur, graciles sunt, macilentique, venas
 habent latas, hirti sunt, squallent, duri, nigri: ali-
 quando ruffi, nonnunquam flauī; denique vndiquæ-
 que & ex toto melancholici apparent, idque aut
 propria natura, aut propter vigilias, sollicitudines,
 iras, mœrorem, ciborum vsum & antea actam victus
 rationem, quæ ad torrendum sanguinē, & in melau-
 cholicū conuertendū aptissima est. Quæ postquam
 optimè consideraris, cubiti insuper venam secato,
 certissimā enim hinc coniecturam facies, secabis au-
 tem mediam, quod si emanans sanguis melancholicus
 sit, pro laborantis viribus educatur, sin purus &
 syncerus, nequaquam: sumpto hinc argumēto, quod
 solum

DE CVRAN. MORB.

Solum is, qui cerebrum occupat, sit melancholicus: qui aliter est educendus. Hypochondriaca melancholia sic dignoscitur. Primo enim stomachi accidentia emergunt, flatus inquam gurgulationes, cruditates, eructationes acidæ, & alui desiccatio, & ab egestionibus vomitu, & eructatione percepta leuitas, & quod æger omnes molestias circa hypochondria versantes percipiat.

Initiò quinq; auxiliorum generibus sanatur. nam confirmata egrè, aut omnino nunquam curari potest. Primo, victu humectante, & in actiuis temperato, vt est ius arietis, & gallinæ cum borragine, aut buglossa alteratum. Bibat vinum buglossatum, id est, habens radicem buglossæ rubrum, medium in ætate, & substantia, bene dilutū aqua. Quæ atram bilem gignunt, maximè nocent, vt salsa omnia, caro ceruina, hircina, bubula & leporina, nisi hæc tria animalia essent propinqua ortui: tunc ratione humoris optimi sunt alimenti. Legumina quoque nocent, & multum calida, qualia sunt eruca, sinapi, piper, zingiber, & similia. Animi perturbationes, & coitus immodicus satis nocent, aliquando tamen prodest, si moderatus sit, præsertim si ex semine detento, & corrupto profectus fuerit hic morbus. Blandè ijs inferuendum est, aliquando tamen acerbius sunt increpandi, & tractandi, sed perpetuò cautè. Nam aliqui sunt obiurgandi, verberandi & vinciendi, ne manus violentas medico, aut alijs inferant. Sæpe oportet obseruare melancholici phantasiam, & imaginem

Imaginationem. Siquis enim eorum mente sua infor-
met & fingat in ventre se habere ranas, aut serpen-
tes (vt quidam melancholici iam figurarunt) pro-
mittat medicus se animalia illa facile expulsum,
& post purgantis medicamenti effectum, ea animas-
lia deiectionibus immixta viua egroto ostendat. Si
eger cibum, potumq; fastidiat, ei omnia ferme gene-
ra alimentorum, vt licebit, sunt offerenda, vt possit
gratum sibi accipere. Si verò nihil, aut parum come-
derit, hoc nutriatur clystere; R. iuris gallinæ, deco-
ctionis florum cordialium lib. j. oleorum violarū, &
amygdalarum dulcium an. ʒ ij. butyri recentis, &
castiæ fistularis preparatæ an. ʒ j. vitellorum ouo-
rum numero. ij. misce, & fiat clyster. Nutriatur
quoque bonis odoribus, præcipue hac mixtura sæpe
naribus admota; R. succi pomorū redolentium lib.
j. aquæ rosarū ʒ iij. vini albi optimi, & bene olen-
tis ʒ j. f. misce. Somnus conciliandus est ijs, quia
longa est eorū vigilia, & maximè eis nocet. Quod
si lactuca, & lac seminis papaueris non possint som-
num inducere, tibis, & pedes sæpe lauentur deco-
cto lactucæ, violarum, foliorum salicis, & arundi-
nam, corticum papaueris albi, & iuschiiani. Naribus
quoque, & fronti, aut temporibus admouenda sunt
olea violarum, aut papaueris, aut vnguentum po-
puleon.

Clyster
nutriens

Somnum
inducens

Topica
soporifica

Secundo, apparantibus atram bilem syrupo de po-
mis, de buglossa, de borragine, de sumaria. S. & cōp.
de epithymo cum duplo aquarum, aut decocti bu-
glossæ

Prepara-
tio.

DE CVRAND. MORB.

glossæ, borraginis, fumariæ, lupulorum, scolopendriæ. Hæc tamen multis diebus sunt bibenda, quia terrestris est, & admodum resistit atra bilis.

Vacuatio Tertio, vacuantibus melancholiam, quæ si sit sanguinea, aut cum præsentia sanguinis: & si fiat per

Sectio consensum totius, statim à legitima & iusta vena.

Etus ratione est vena media, seu communis secanda, autore Galeno tertio de locis affectis, capite sexto; sanguinisq; tantum extrahendum est, quantum respondeat plenitudini, cum ex repressis men-

Quæ ue- sibus, aut hæmorrhoidibus inhibitis nascitur, vena
na secan- ribiarum, aut pedum sunt incidenda, & in confirma-
da. mata iam & veteri frontis vena aperienda erit. Va-

Purgatio cuanda quoque erit lenibus & clementibus, qua-
lenis. lia sunt epithymus, & aqua casei & myrobalani indi; vt R^x. pulueris epithymi ʒ ij. aquæ casei ʒ iiij. misce; vel epithymi ʒ f. corticū myrobalanorum indorum ʒ j. f. fiat decoctum in vncijs sex feri caprini, donec vnciæ duæ consumantur. Deim-

Valerior de valentioribus, vt folliculis sene, diasene, confectio-
ne medicaminis, quod scripsit Hamec, pilulis indis, & de fumo terræ. Multi quoque lapidem armenum, & lapidem stellatum, seu lazuli laudant in purgando hoc humore, sed ego his non auderem vti simplicibus, neque in compositione, quia primus incognitus est, secundus verò est malignus, nisi

Decoctū si fuerit bene electus, & preparatus lapis stellatus;
die pur- in die tamen purgationis per pilulas ab opere bi-
gationis bat ager decoctum fructuum, & florum humectan-
sumendu tium;

tium; ut sunt vuae passæ sine granis, pruna damasce-
na, viola, borrago, & similia: ne intēperies sicca à
medicamento sicco multū intendatur. Quia morbus
hic est diuturnus, necessaria est vacuatio frequens,
quæ fiet optimè hac confectiōe; R̄. cassiæ fistulæ **Cōfectiō**
preparatæ ʒ ij. cōfectiōis medicaminis Hamec, &
diasenæ an. ʒ j. cōseruæ borraginis ʒ f. pulueris dia-
rhodion abbatis ʒ ij. syp. buglossæ. q. s. misce, &
fiat cōfectiō: dosis est cochlearia duo semel in heb-
domada. Pulvis hic optimus & fermè diuinus est, **Pulvis sa-**
expertusq; à multis grauiſſimis medicis, & eo multi **luberris**
melancholici curati sunt; R̄. epithymi ʒ iiij. lapidis **mus.**
lazuli optimi, agarici trochiscati an. ʒ ij. scāmonij
ʒ j. gariophyllorum numero. xx. misce, & da ʒ ij.
cum sero ouino, aut caprino, aut cum aqua borragi-
nis, aut buglossæ: hoc medicamentum dilige, & eo
vtere, si vis salutem aegris restituere, & honores
assequi. Dicitur à quibusdam Pulvis benedictus.

Quarto, auertētib; à cerebro & corde ad igno- **Auerſio.**
biles partes: ut partiū extremarū frictiōibus, vin-
culis, fotu ex decocto rerū parū calidarū, cucurbi-
tulis, balneis, & clysteribus; ut hoc; R̄. maluarū, fu- **Clyster.**
mariae, borraginis, lupulorū an. m. j. epithymi, thy-
mi, senæ. an. ʒ iiij. fiat decoctū; de quo accipe lib. j.
cassiæ fistularis preparatæ ʒ j. olei violarū & sesa-
mini an. ʒ ij. salis ʒ ij. misce & fiat clyster.

Quinto, reliquias resoluētib; & corroborāti- **Discurſi-**
bus caput & cor, & tandē humectātib; & intēpe- **ta, corro-**
riem capitis, & totius sicca sanātib;: primū fit per **borātia,**
dianu **& alterā**
tia.

DE CVRAN. MORB.

diamuscum dulce, & amarum, per electuarium de
gemmis, per electuarium lætificans Rhafis in quans-
titate drachmarum duarum, cum aqua buglossæ. Fit
etiam resolutio, & illarum partium principum cor-
Cōfectio roboratio per hanc confectiōem; R̄. margaritarū
3 f. hyacinthorum, zaphirorum, smaragdorū,
vtriusq; coralij an. 3 f. cinnamomi, macis, galan-
gæ, nucis muscatæ an. 3 j. gariophyllorum, piperis
longi, cubearum, ligni aloes, storacis, calaminthæ,
seminis basiliconis an. 3 f. croci 3 j. musci, ambre
an. g. iiij. sacchari candi, carniū, vuarum passarū
an. 3 i. conseruæ borraginis, & buglossæ an. 3 ij.
aquæ rosarum, muscatæ 3 j. sacchari optimi, quod
sat est, misce & fiat confectio: dosis quolibet mane
drachmarum trium, cum vncijs tribus aquæ buglosæ

Simpli. se. Corroborant etiam caput auellane & amygd-
cia robo- læ tostæ a cibo. & coriandrum præparatum, & se-
rantia ca quens pileum; R̄. coriandri præparati 3 ij. rosarū,
put. florum borraginis, buglossæ, & violarum an. 3 f.
Pileū cor cubearum, nucis muscatæ, stachados, maioranæ, an
roborans thos an. 3 j. corticum papaueris albi 3 ij. in pul-
uerem redigantur omnia, & fiat pileum.

Alterat- Intemperies sicca curatur balneo totius capitis
tio. ex maluis, violis, althæa, lactucis, borragine & bu-
glossa, capitibus & intestinis veruecum. Capiti ras-
so admoueat butyrū recens, & farina bordei, vel
Vnguen- hoc vnguentum, quod spina etiam admouendum est
tū hume- ad totius humectationem; R̄. olei amygdalarum dul-
ciens. cium 3 ij. olei violarum, & papaueris an. 3 j. f.
butyri

butyri recentis ꝓ j. mucilaginis albæ & scænu-
græci an. ꝓ ij. axungie gallinæ ꝓ ij. ceræ, quod. s.
misce, & fiat vnguentum.

Si sit per consensum partium circa hypochondria habita ratione victus iam dicta superius; cui addes in hac & in omni carnem accipitris, cum succo maioranæ, quæ habet miram facultatem in curanda melancholia, & pulli noctuæ. Est etiam exper-
ta in curatione eius aqua per distillationem ex muribus boni pastus cum gallinæ, & aquis cordialibus facta: forsan est in muribus vis, & natura curandi hunc morbum, quemadmodum in accipitre: quia accipiter nutritur muribus. In præcedenti quoque evacuatione, & alijs multis remedijs præter sanguinis missionem, quia rarò in hac confert, summopere est resoluendus flatuosus spiritus, quod primo & præcipuè fiet per clysterem hunc, & similem, tertio quoque die injectum; Rx. blitis, matricariæ, cuscuthæ, mellisæ, maioranæ, an. m. s. polypodij, senæ carthami an. ꝓ j. epithymi, thymi an. ꝓ s. ameos, seminis anethi, seminis feniculi & carui an. ꝓ ij. fiat decoctum, de quo accipe lib. j. cui adde diasenæ, Hieræ logodionis, & confectionis medicaminis Hamæc an. ꝓ s. olei camomillæ, & de lilio an. ꝓ ij. salis ꝓ ij. misce. Spiritus flatuosus dissipatur fotu ex camomilla, meliloto, calendula, rore marino, radicibus quinque diureticis, seminibus anethi, feniculi, cymini, ameos, carui, & baccis lauri ventriculo semper vacuo; saltem bis in die, & post fotum quoti-
die,

Hypochō-
driacæ cu-
ratio.

Accipi-
trise mu-
rium vis.

Clyster
flatu di-
scutiens.

Topica.

Fotus.

DE CVRAN. MORB.

die, ad dissipandum flatum venter vngatur hoc vngu-
 guento; R \acute{x} . olei anethi, de lilio, laurini, & rutæ an.
 Vnguentū 3 j. pulueris rosatæ nouellæ & diacymini an. 3 ij.
 ceræ, quod sufficit, misce, & fiat vnguentum. Si ante
 cibum comedat cochlearium vnum huius pulue-
 ris, flatus valenter dissipatur; R \acute{x} . coriandri præpa-
 rati 3 j. pulueris radicis buglossæ 3 f. cinnamomi
 Puluis. electi, corticis citri, seminis fœniculi, anisi, & car-
 ui an. 3 iij. origani 3 ij. ligni aloes 3 j. sacchari
 3 iij. misce, & fiat puluis. Syrupus sequens est ad
 flatum dissipandum accommodatissimus, & caput
 cum corde corroborandum; R \acute{x} . serici crudi 3 ij. se-
 Syrupus minis basiliconis, gariophyllorū, foliorum citri an.
 dissipans 3 j. corticum mali cidonei, & corticum citri an. 3
 flatus. & iij. radicum buglossæ, numero septem, foliorum bu-
 firmans glossæ. m. iij. fiat decoctū in quātitate debita aquæ
 caput. de qua accipe quantitatem conuenientem ad libras
 quatuor optimi sacchari, & fiat syrupus, aromati-
 zetur hoc puluere mastichis, zingiberis, galangæ,
 zedoariæ, spicæ an. 3 ij. ligni aloes, gariophyllo-
 rum, nucis muscatæ an. 3 j. musci, ambre an. 3 j.
 Pauperi- Dosis 3 ij. Pauperes tamen loco eius, & diuites si
 bus utilia velint vtantur electuario rosatæ nouellæ, aromati-
 co rosato, diacymino, & similibus. Si melancholia
 fiat per consensum hepatis, aut splenis, aut vteri
 aut aliarum partium, curatis illis facilis erit cura-
 tio huius morbi, de quibus suis in locis agemus.

De Incu

De Incubone.

CAPVT X.

Incubo, vel incubus, quem Græci ephialten appellant; sumpta quidē appellatione vel ab huius nominis viro, aut quod magis credibile est, à vocis significatiōe, cum hoc morbo correpti inuadi se ab alio opinentur: porro & à Themisone pnigamon, aut pnigalion dicitur; quod prefocari egrotantes videantur. Vtut tamen nomi- Descri-
netur, malum est, ubi aliquis in somno opprimi se, ptio:
& incumbente quadam mole teneri arbitratur. Ce- Cause.
terum oritur is morbus à crapula potissimū, & iu-
gi in ventriculo cruditate, vaporibus nimirum inde
in cerebrum ascendentibus, qui & ipsum obruant,
& iter spiritibus animalibus, aut facultati animali
per nervos occludant. Qui sic affecti sunt, tardē
admodum difficileq; moventur, torpent in somno, Signa.
cum in corpus cerebri facultas nō defluat; suppres-
sam vocem, aut frustra conantur rumpere, aut in-
certam, inarticulatamq; reddunt. Ad hæc suffocari
se imaginantur, & ab ingruente aliquo detineri,
deniq; ea omnia, quæ vigilantes epileptici perpe-
tiuntur, hæc eadem per quietem perferunt, qui hac
molestantur affectione. Cum summa tandem anxie-
tate tenuiori facto spiritu, & in halitum digesto,
discussione, & reseratis cerebri meatibus subito exo-
pergesunt. Succurrendum huic malo est incipienti,

G ij

si enim

DE CVRAND. MORB.

fi enim semel inualuerit, graues saepe affectiones parit, Epilepsiam, scilicet, Maniam, & Apoplexiam, cum horum velut praeludium quoddam sit, autore Aetio. Hic tamen si inter somnum, & vigiliam superuenerit, malus est, deterior vero si cum sudore frigido.

Curatio. Curatio eius similis est curationi morbi comitialis, quamuis mitior, semper tamē aeger a somno excitetur violenter, & cum increpatione, saepe quoque fiat in eo vacuatio per Hieram. S. Galeni, & agarium trochiscatum.

De ijs qui amore insaniunt.

C A P. X I.

X amore posse aliquos insanire argumento est Antiochus Seleuci filius, qui Stratonicam nouercam miserè deperiuit, atque alij quàm plurimi, quorum frequens est in historijs men-

tio, & in Poëtarum monumentis non rara, quamuis

Descri- sub fabularum inuolūcro. Est verò (vt Ouidius ce-
prio. cinit) amor res plena solliciti timoris; sollicitudo

Descri- autem, vt ait Paulus Aegineta, animi quædam affe-
prio solli- ctio, cum videlicet ratiocinatio in vehementi, ac la-
itudinis. borioso quodam motu constituitur. Occasionem

Nota.

huic morbo exhibet res ipsa amata. Deprehenditur malum, quia oculi concaui fiunt, lacrymas nullas effundunt, sed voluptate quasi perpetua perfusi apparent,

parent, agitantur & subsiliunt identidem palpebræ; & alijs omnibus corporis partibus illæsis, ac consistentibus, solum hi amantibus cōcidunt. Pulsus peculiaris huic morbo nullus est, quod medicorum aliqui sunt opinati, sed quales solent esse illorum, qui multis sollicitudinibus sunt impliciti. Erasistrati denique arte oportet uti, ut morbus ex toto detegatur.

Præcipua huius morbi curatio tradita est capite *Curatio* de curatione melancholiæ, præter illa duo sunt maxima remedia eorum, qui amore insaniunt, primum & firmissimum dare ei, quam diligit. Cum hoc non Praesens suppetat, alterum est necessarium, & primo stude, uario. ne fiat melancholicus per ea quæ diximus cap. nono. nam ij imaginationem læsam habent, & aliquoties rationem; quare statim fugiat: absentia enim & Aversio. aliarum rerum occupatio est summum remedium, auctore Ouidio libello de remedio amoris.

Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus,

Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Consule igitur Poëtam eo in libro. Necessariæ ergo sunt venationes, piscationes, ludi, instrumenta musicæ, ambulatio per loca viridia, & iucunda, ubi aues & philomelæ resonant, communicatio, & frequens cum amicis, & consanguineis confabulatio prodest: & tandem opitulatur multum profectio ad longinquas regiones, præcipuè ad insignes vrbes, ut Valentiam & Barchinonam apud Hispanos; Lutetiam Parisiorum apud Gallos, & Romanam

DE CVRAN. MORB.

Christianorum caput, quod si hæc non satis sint,
cum Ouidio

Hortor vt & pariter binas habeatis amicas,

Fortior est plures si quis habere potest.

Et post hæc omnia sic finit curationem Ouidius,

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?

Successore nouo vincitur omnis amor.

Aliquando curatur hæc infania ebrietate, & cois-
tu non immodicis.

De Apoplexia.

CAPVT XII.

Descri-
ptio.

Ttonitum morbum Græci apople-
xiam nominant, est autem Apople-
xia animalium functionum in vni-
uerso corpore subita cessatio, cum
videlicet omnes pariter nervi tum
sentiendi, tum mouendi vim amiserunt propter noc-
xam communi nervorum origini, cerebro inquam
illatam. Hæc eadem cum alterutram tantum partem
infestauerit, dextram nempe aut sinistram, Hemi-
plexia & paralyfis Græcè, resolutio Latine dici-
tur, de qua sequenti capite sumus dicturi. Initium
huic morbo dare procatactica cause sæpenumerò
consuevere, cum videlicet caput alicuius, aut casu,
aut vehementi aliquo ictu vulneratū est, aut aliqua
alia re percussum. Tunc enim ad eam partem humo-
res confluunt, vt quæ propter ingentem cerebri cõe-
cussionem

effusionem eos ad se venire permittat. Aëris quoque admodum frigidi occurfus eandem solet noxam cerebro inferre. Nam & caput, spongiæ instar velut manibus apprehensum constringit: & illius humores, atq; excrementa in internos cerebri meatus cumulatim retrudit. Magna tamen ex parte à causis internis prouenit, nempe à copiosa pituita, quæ nihil aliud est, quàm frigidus quidam, crassus atq; viscidus humor, qui cerebri ventriculos confertim & semel impletos ita obturat, vt animalibus spiritibus nequaquam peruios esse patiatur. Quod si, vnde generatus sit hic humor, quæscis, meminisse debes, quæ superius cum de cephalalgia agebamus dicta sunt, & quòd nimie cruditates, crebræq; potissimum ebrietates huiusmodi succos peperere.

Porrò tam grauis hæc affectio est, vt probè de ea scripserit veræ medicinæ vetustissimus autor Hippocrates, Apoplexiam fortem soluere est impossibile, debilem verò non facîle, cum illa statim interficiat, hæc verò in paralyfim transiens non nisi longo tempore curetur. Interficat autem propter respirationis læsionē, à qua etiā hoc habet, vt vel fortis, vel debilis dicatur. Nam si prohibita sit penitus transpiratio, maxima est & acutissima apoplexia, sicut omniū maximè debilis, quæ parū habet in anhelitu impediementi, quæ inter has duas interiacent, prout magis ad alterutram accedunt, fortiores, aut debiliores dicētur. Leditur verò maximè anhelitus, cum priuatur: quando verò respiramus, sed magna

DE CVRAN. MORB.

cum vi laesus sanè est, & tunc anhelitus, sed minus, minus etiam cum neq; intentus, neq; violentus est; inæqualis tamē atq; inordinatus. Præter hæc etiam intermissus editur, omnium tamen minimè cum aliquem seruat ordinem. Et mirari quidem subit, quos modo musculis omnibus feriat & motu carentibus in apoplexijs illi, qui respirationi inserviunt, quamuis difficulter moueantur, tamen plerunque. Videtur autem hoc fieri propter respirandi necessitatem, quæ nervorum vim excitat ad operationem. Præcedit hunc morbum (autore Paulo) capitis confertus, & acutus dolor, venarū, quæ in iugulo sunt, elatio, vertigo, oculorum incerti & discurrentes lucis splendores, extremarum partium sine causa refrigerationes, dentium stridores, in somno lotium emittitur atrum, paucū, & farinaceum habens sedimentum. Qui iam in hoc malo sunt sensu omnino carentes (vt Aetius ait) mortui viuūt, quapropter clausis oculis dormientiū more decumbunt stertentes. Opprimit hoc mali genus senes, atque eos maxime, qui temperatione sunt magis pituitosa: quod si iuuenem, & æstiuo tēpore corripuerit, maxima est apoplexia, & quæ magnam arguat causam, vt ex aphorismo. 34. sectionis secundæ didicimus.

Nota p.
sentis
morbi.

Signa.

Curatio

sanguis

ne.

Reuulsio

Sanguinea apoplexia tribus remediorum generibus curatur. Primo, reuellentibus, vt secta vena basiliica primum, si magna est plenitudo; aut vtraque cephalica simul: quia seruata rectitudine in morbo breuissimo, & fortissimo cephalicæ sectio est utilior.

lior. Frictionibus totius corporis, præcipuè partiū infernarum, & earundem ligaturis dolorificis, lotionibus calidis, cucurbitulis sine scarificatione primo, deinde cum scarificatione, clysteribus, & glistibus acribus, minus tamen potentibus quàm in pituitosa.

Secundo, vacuantibus materiam cerebri, & venarum Deriva-
tricolorum eius iterum secta vna, aut duabus cephalicis, post vena frontis. Deinceps fiat vacuatio per hoc, vel simile medicamentum; R. Hieræ picræ. S. Purgatio
3 j. pilularum de rhabarbaro 3 j. rhodomellis 3 j.
aquæ cichoreæ. q. s. misce, & fiat potus.

Tertio, alterantibus intemperiem calidam d sanguine relictam; vt oleo, & aceto rosatis, & similibus: quæ initio non conducunt (quamvis repellant) propter obstructionem. Electuarium diarhodon abbat is est in hoc genere optimum. Altera-

Pituitosa apoplexia, quæ ferè semper fit, curatur quatuor auxiliorum generibus; primo, victu tenuissimo, præsertim primis tribus diebus, deinde solo iure pullorum columbi cum ciceribus nigris, & pipere nutriatur, & aqua mellis, & nucleis pineis saccharo conditis. Pituitosa
Victus.

Secundo, auertentibus; vt acribus clysteribus caput & pituita vacuantibus, qualis est hic; R. vtriusq; cyclamini, centaureæ minoris, hellebori albi, colocynthidis in ligatura posite an. m. j. fiat decoctum in lib. tribus aquæ ad consumptionem duarum, cuius 3 vj. in anum mittantur, & si cito ab ano elabuntur,
G v

DE CVRAN. MORB.

buntur, rursus repetatur, & infundatur, donec huius morum copia una cum clystere deijciatur: sequens clyster est optimus, & potens; Rx. saluæ, roris marini, stæchados, rutæ, hyssopi, & pulegij an. p. j. fiat decoctum, de quo accipe libram unam, cui adde Hieræ logodionis ꝓ j. pilularum cochiarum ꝓ j. olei rutæ & de lilio an. ꝓ ij. salis gemmæ ꝓ j. f. misce & fiat clyster. Glandes acres quoque auerunt, & euacuant, & maxime sunt necessariae, præcipuè cum clyster accipi, aut retineri non potest; quales sunt hæ; Rx. pulueris Hieræ logodionis ꝓ v. salis gemmæ, colocynthidis, & hellebori an. ꝓ j. mellis quod sufficit, misce, & fiant tria supposito-
ria filo appensa.

Purga- tio sine Tercio, vacuantibus pituitam crudam (quia hic morbus est acutissimus, dependens à materia fixa in membro principe, & ideo quodammodo turgida, quare moram, & tempus apparandi non concedit) etiam valentibus, & largioribus medicamentis purgantibus: virtus enim expultrix in ijs est sopita, & meatus angusti, ut sanguis & spiritus per ipsos permeare non possunt. Huiusmodi sunt pilule cochiae, pilule foetidae, pilule de sarcocolla & euphorbio: dissoluta ꝓ j. f. earum cum ꝓ ij. aquæ stæchados, & ꝓ j. syrupi de hyssopo: aut fiat vacuatio per hunc aut similem potum; Rx. electuarij indimæioris ꝓ iiij. agarici trochiscati ꝓ j. rhodomellis ꝓ j. aquæ saluæ, quod sufficit, misce, & fiat potus.

Pilula.

Potus.

Deriva- tio. Deinde fiat vacuatio per loca propinqua gargari-
zatu.

zatu, vulgò gargarisma dicitur, & errhinis (quæ dicuntur à medicis & pharmacopolis barbaris nasalia, aut caputpurgia) & sternutamentis & apophlegmatismis (quæ à nostris dicuntur masticatoria.) Hæc quia magnam agitationem prope affectam partem efficiunt, nocent ante vacuationem vniuersalem, aut totius corporis, nisi in maxima necessitate, vbi timetur subita mors. Aduerte.

Errhina, seu caputpurgia medicamenta, quæ sternutamenta efficiunt, aut sunt

Mitiora, vt { Aquæ capitales destillatæ, anagallidis vtriusq; succus, caparum succus, cyclamini succus, brassicæ succus, succus siclæ, succus foliorum enulæ campanæ. Aut,

Valentiora, vt { Ireos succus, manubij succus, radicis nigellæ succus, hellebori succus, radicis agrestis cucumeris succus, castoreum, piper, helleborum album, euphorbium

Apophlegmatismi (vocant nostri masticatoria) aut sunt Apophlegmatismi.

Mitiores, vt { Hyssopus, origanum, thymus, pulgum, cappares: Aut

Valentiores, vt { Sinapi, mastix, radix acori, zingiber, piper, pyrethrum.

Hoc schemate continetur cognitio medicamentorum à capite purgantium per proxima loca, tam habentium facultatem mitem, & clementem; quam eorum, quæ sunt valenti facultate prædita: quorum formas

DE CVRAND. MORB.

formas tyronibus in hunc modū describemus. Gargarizatus clementis formula; Rx. maiorana, origani, saluie, roris marini, stachados an. p. j. fiat decoctum in lib. ij. aquæ, donec tertia pars absumatur. Cuius colaturæ adde rhodomellis, oxymellis compositi an. ʒ iiij. misce, & fiat gargarizatus. Valentioris formula est; Rx. aquarum saluie, stachados, betonica, roris marini, an. ʒ iiij. aquæ vitæ ʒ j. Hieræ. S. ʒ j. Mithridati, & theriacæ magnæ an. ʒ ij. oxymellis scillitici ʒ ij. syrupi acetosi. S. & rhodomellis an. ʒ iiij. misce & fiat gargarizatus, quo sæpe os & palatum abluatur. Formula errhini solidi mitioris est hæc; Rx. pulueris maiorana, saluie, piperis, gariophyllorū & nucis muscatæ an. ʒ j. the rebinthinæ & ceræ, quod. s. misce, & fiant errhina seu nasalia effigiem pyramidis referentia. Valentioris errhini formula hæc est; Rx. pulueris pyrethri, piperis longi, bellebori, castorei an. ʒ j. terebinthinæ & ceræ an. quod. s. misce, & fiant errhina, seu nasalia formâ pyramidis, quæ naribus imponantur.

Forma errhini liquidi, seu caputpurgij mitioris; Rx. succi betæ, brassicæ, & cyclamini an. ʒ iiij. misce. Valentioris formula hæc est; Rx. succi ireos, marrubij & cucumeris sylvestris an. ʒ ij. pulueris nigellæ & piperis an. ʒ j. pulueris bellebori & euphorbij an. ʒ f. misce, & huius parum naribus instilletur. Formâ pulueris hæc medicamenta naribus immissa sternutamenta efficiunt, & caput purgant.

Forma

Forma apophlegmatismi, seu masticatorij mitioris hæc est; R \acute{x} . pulueris piperis, mastichis, zingiberis & galangæ an. 3 f. origani, thymi, pulegij an. 3 j. cum oxymelle. S. & pauca cera fiant formulæ ad magnitudinem lupinorū. Valentioris formula hæc est; R \acute{x} . pulueris sināpis, stasifagiæ, piperis, & pyrethri an. 3 j. f. hellebori 3 j. cum oxymelle scillitico & cera fiant formulæ ad magnitudinem lupinorum, quorū vnus in ore detineatur semper, & manducetur.

Post hæc capiti raso admoueatur hoc vnguentū, Topica: seu sinapismum; R \acute{x} . olei costini, castorei, & de euphorbio an. 3 j. pulueris sināpis, euphorbij, & serapini an. 3 j. aceti cochlearium vnum, ceræ quod sufficit, misce, & fiat vnguentum. Demum frigidum ferreum, seu candentem sartaginem tantopere oportet capiti admoueri, vt capilli ægri comburi videantur.

Et quia ab hac apoplexia, quæ debilis vocatur, Obserua multi euadunt, non omnes (Galeno teste) quibus signa lethalia sunt, moriuntur: multi etiam citra expectationem vllam sanantur, quia accidunt monstrum in rerum natura: ad cognoscendum viuat'ne, an Mortis, mortuus sit æger, cum sit similimus mortuis, obseruanda erunt hæc signa, quæ à respiratione colliguntur, priusquam operi manum admoueamus, ne vsu veniat nobis, quod aliquibus medicis, qui in mortui aluum clysterem infuderunt, & venam cadaueris inserunt secari. Si lana carpta, aut gossipium carptum

naribus

DE CVRAN. MORB.

naribus, aut ori admota, vel candela accensa, aut cyathus aquæ plenus pectori etiam appositus, moueantur, vitæ certissimum est indicium. Speculum quoq; tersissimum ori & naribus admotum, si macula letur, respirationem & vitam testatur: & quamuis nulla indicia vitæ appareant, si fuerit ager imbecillus, aut suapte natura frigidus, non est sepeliendus, nisi post tres dies. Illo enim spatio mouentur omnes corporis humores, & extra illud, aut mortis, aut vitæ euidens demonstrabitur signum: & ideo Evangelium sacrum de Lazaro, inquit, solet, quia quadriduus est: primis tribus diebus aliqui corde frigidi visi sunt reuixisse.

Tempus
sepeliendi.

De Paralyfi, quam Latini resolutionem dicunt.

CAPVT XIII.

Ictum superiori capite iam est, paralyfim tunc fieri, cum alterius lateris nervi dextri scilicet, aut sinistri motu pariter ac sensu priuantur, quibus si pauca quedam adiecerimus, nihil (vt reor) quod ad naturam morbi spectat, desiderabitur. Est ergo paralyfis alterius lateris mollificatio cum priuatione sensus & motus. Animaduertente tamen oportet, quod non semper integrum latus resoluitur, nam & tota manus, & totum crus interdum

Descri-
ptio.

terdum (vt inquit Galenus) resoluitur, atque solus in crure pes, & quæ sub genu sunt, & vt verbo rem complectar, sæpenumero vnius tantum membri sensus deperditur, ac motus, vt linguæ, oris, vesicæ, & aliarum corporis partium. Porro cum in paralyfi nunc motus, nunc sensus, sæpè verò vterq; simul pereat, resolutio potissimū tūc dicitur (autore Gale.) cum motus amissus est. Nam cum sensus tantū eripitur, expertem sensus particulam magis dicimus, quàm resolutam, quamuis id etiam in vsu sit, vt resolutam appellemus. Vnde tamen id accadat, vt perditō sensu particulæ seruetur motus, & contra: & quare etiam ambo simul intereant, consulere quintum caput oportet quarti libri de morbo & symptomate, nunc illud nouisse satis erit, propter horum amissionem paralyfim fieri. Sequitur hic morbus frequenter apoplexiā, & (Galeno autore quarto de victu acutorum, commentario vigesimo octauo) paraplexia priuatim dicitur. Quare generalius nomen erit paralyfis, omnem resolutionem complectens, siue ea apoplexiam sequatur, siue aliunde proveniat. A quacunq; verò fiat occasiōe humorem *Causa.* frigidum, crassum, & lentum causam habet, qui nervos obstruens spiritibus motū, ac sensum deferentibus viam præcludit. Morbus cuius ex amisso sensu, *Nota.* ac motu facile patet: monere tamen interim cōuenit imperitiores huius artis in faciei resolutione quādo alterius partis nervi resoluti sunt, vt in ea affectiōe (quam Græci caninam conuulsionem appellant, valē

DE CVRAN. MORB.

gus medicorum oris torturam dicit) malum non in
 Pars de ea parte consistere, in quam altera inclinata est, sed
 lapsa la- in illa, quæ se ipsam declinat, & in contrarium tra-
 borat. bitur: cui etiam medicamenta sunt admoûenda, quod
 ad curationem non paruum affert momentum. Sed
 quando oris tortura fit à conuulsione, egra pars tra-
 hit ad se sanam, vt docet Gal. lib. 2. de causis morbo-
 rum. cap. 7. & lib. 3. & 4. de locis affectis. Errant
 ergo Auicenna, & Gentilis calumniantes Galenum
 optimum veritatis indagatorem. Cognosces tortu-
 ram fieri à conuulsione, dolore, tentione, & duritie
 quadam. Contraria sunt, quando fit à resolutione.

In quo Differt verò hic morbus ab stupore, quamuis sub
 differant eodem genere vterq; cõtineatur, magnitudine: cum
 paraly- enim incipit affectio, stupor fit: postquam verò con-
 jis & stu- summata fuerit, resolutio: vnde Galenus lib. 2. de lo-
 per. cis affectis. cap. 1. mediam quandam dispositionem
 stuporem facit, inter resolutionem, & integram va-
 letudinem.

Curatio. Curatio resolutionis quinq; remediorum generi-
 bus constat, primò victu calfaciente, siccante, & pi-
 victus. tuitæ generationem prohibente; vt aëre arte para-
 to, suffitu rerum calfacientium, si opus fuerit, ini-
 tio tamen dum fluit materia, & ante euacuatio-
 nem, calfactio fiat remissa, ne si maior fiat, hu-
 mores calefiant, & augeatur fluxus. Panis sit bis
 coctus, & aniso inpersus, vel semine melanthij, vt
 est mos Agarenorum, ab illis dicitur xenuz. Carnes
 sint auium montanarum, quales sunt perdices, tur-
 tures,

tures, colūbi sylueſtres, & ſimiles ijs. Bibat aquam cinnamomi, aut aquam mellis, quia vinum nocet neruis, tum quòd in acetū in ijs conuertitur, tum etiam quòd ad ipſos demittit humores: quamuis in medicamentis cum melle, aut ſaccharo non noceat acetum, vt in oxymelle. S. & ſimilibus.

Secundo, concoquentibus pituitam incidendo, Præparando, & tergendo eam: clementioribus, primò ratio. per quinque, aut ſex dies; vt Rx. rhodomellis 3 x. Item Rx. aquarum ſaluie & fœniculi an. 3 vii. miſce. Secundò, valentioribus, vt ſunt ſyrupi de hyſſopo, de ſtæchade cum oxymelle. S. & comp. Tertiò, valentiſſimis, vt ſunt ſyrupi de quinque radicibus, oxymel compoſ. & ſciluticum, & ſyrupus de ſtæchade. His omnibus ſimul, aut aliquibus cum dupla quantitate aquarum, aut decocti rerum capitalium paratur pituita: perpetuò tamen ſit quantitas maior ſyruporum ſine aceto, quia, vt dixi, maximè neruis nocet.

Tertiò, vacuantibus pituitam primo clementiori Purgantibus, vt ſunt Hiera. S. Agaricus trochiſcatus, pilule tio. elephanginæ & aſſaiaret. Secundò & tertiò valentioribus, vt ſunt pilule de Agarico, pilule cochie, fœtidæ, de ſarcocolla, de euphorbio, & ſimiles: electuarium indum vtrunq; poſt ergo primam concoctionem clementem fiat vacuatio ſic; Rx. pilularum de Hiera. S. & agarici trochiſcati an. 3 ij. ſiant pilule ſeptem: aut recipe diacatholicon 3 f. agarici trochiſcati 3 j. electuarij indi maioris 3 ij. f. rhodomellis

DE CVRAND. MORB.

domellis ꝓ j. aquæ foeniculi. q. s. misce, & fiat potus. Post secundam concoctionem fiat per hoc, aut simile medicamentū vacuatio; Rx. pilularū de Agarico, & cochiarum an. ꝓ f. cum aqua saluæ fiant pilule septē; aut Rx. Agarici trochiscati, & turbit electi an. ꝓ f. electuarij indi maioris ꝓ iij. rhodomellis ꝓ j. aquæ saluæ quod s. misce, & fiat potus. Tertio, & quarto, si opus fuerit, fiet vacuatio per pilulas foetidas, aut de sarcocolla, quamvis inusitatae sint hæ de sarcocolla; vel vnciam semis electuarij indi maioris; vel diacharthami facto potu cū aqua; aut decocto capitali addendo vnciam vnam rhodomellis: quia pilule diutius in ventriculo detinentur in ijs & similibus morbis, qui à ventre longo intervallo distant. Landantur magis, si q; per eas melior & maior euacuatio.

Auersio. Quarto, auertentibus materiam in partem contrariam, ne fluat ad spinalem medullam: quod fiet per medicamenta purgantia: de quibus tertio genere diximus, per clysteres, & suppositoria dicta cap. præcedenti. Auerti etiam potest materia erubinis, sternutatorijs, apoplegmatis, & gargarismatis, de quibus in extremo cap. superiori abundè diximus. Huic tamen mitiora, & illi valentiora conueniunt, quia apoplexia maximus & acutissimus est morbus.

Resolutio & corroboratio. Quinto, dissipantibus & resoluentibus materiæ partium affectarū, & cerebrum, & ipsas roborantibus: perpetuò tamen est diligēter animaduertēda sententia

ententia Galeni aurea primo locorum affectuum
 illius, cui ex casu è curru digiti resoluti erant, quem
 sanauerat admoto emplastro spinali medullæ: qua
 parte affecta nerui ab ea ad digitos progredientes
 obstructi erant: ab alijs imperitis medicis medica- Observa
 menta tantum digitis imponebantur. Drachma vna tio.
 theriacæ magnæ, aut mithridati cum aqua, aut sy-
 rupo calido capitali multis diebus sumpta hæc om-
 nia efficit. Drachmæ duæ diamusci dulcis eandem
 habent vim, si multis diebus deuorentur, radix a-
 cori condita, aut eryngij est optima. Hæc confes-
 ctio habet quoque eandem, aut similem facultatem;
 R. diamusci dulcis ʒ ij. acori conditi ʒ j. confere-
 ue anthos, & stachados an. ʒ iij. theriacæ ma-
 gnæ, & mithridati an. ʒ ij. pulueris galangæ, pi-
 peris, casie lignæ, calami aromatici an. ʒ j. syruci Cōfectio
 pi de stachade, quod satis est misce, & fiat confes-
 ctio: Dosis ʒ ij. cum ʒ ij. aquæ, aut decocti, aut
 syruci capitalis. Partem resolutam, & spinalem
 medullam iuxta vertebrae, per quas oriuntur ner-
 ui, quibus sensus & motus illi parti datur, unge bis
 in die hoc vnguento; R. olei euphorbij, castorei, Topica
 rutæ, & de lilio an. ʒ j. vnguenti aragon & dial-
 thææ compositæ an. ʒ f. ceræ quod satis est, misce,
 & fiat vnguentum. Aliquando præsertim præce-
 denti hac vnctione, & existente humore in profun-
 do cucurbitulæ admotæ parti resolutæ materiâ dis-
 soluunt. Balnea potentia calida, & sicca natura-
 lia, & artificiosa sunt optima, vt sunt sulphurea,

H ij & quæ

DE CVRAND. MORB.

Historia. *Et quæ fiunt ex decocto roris marini, camomillæ, saluæ, rutæ, origani, & similium. Quidam affectus diuturna resolutione post consentaneas vacuationes curatus fuit hoc medicamento: Accipe lapidem molarem ignitum, quem sparge vino maluatico, cuius suffitu & euaporatione pars resoluta calefiat, bis in die, post vaporem vngatur hoc vnguento; R. olei de euphorbio ꝓ iij. olei rutæ ꝓ j. castorei, pyrethri, trionpiperon an. ꝓ j. pulueris rosarum ꝓ j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum.*

Pilulæ. *Hæ pilulæ sunt maximè efficaces in hoc genere; R. castorei, assæ fœtidæ an. ꝓ j. ligni aloes electi ꝓ ij. cū mithridato pilulæ. xij. fiant: quarū dosis sunt tres tertio quoq; die ante solis ortū per horam. Si multis*

Aqua roris marini. *diebus bibat uncias tres aquæ roris marini cum granis tribus pyrethri erit ad hæc optimū remediū.*

In paralysi p pri mariam affectio- ne obseruatio. *In resolutione, quæ fit cerebro primo affecto cauterium actuale in initio colli iuxta nucam, vulgo ita dictam, est efficax remedium, & alterum post vltimam vertebra, sed eorum penetratio debet esse non magna. Si verò sit particularis, cauterium fiat in parte affecta, sed prouidendum est, ne his, alijsq; remedijs calidis pars resoluta inflammetur, vt sepe fieri solet ab imperitis medicis.*

In paralysi ex ca- su, aut ictu, &c. *Si resolutione laboret aliquis, propterea quòd ex alto ceciderit, aut propter inflitum vulnus, desperatus est ille æger, præsertim si tumor induruerit, à quo obstruantur nerui, & tandem resoluantur. Si verò ab aliquarum vertebrarū luxatione re-*
solutio

Solutio genita sit, per reductionem vertebrarum in suum locum curabitur. Post reductionem ad dissoluendum humorem, si sit in nervis, hoc medicamentum affectæ parti semel in die admoveatur; R. fariæ scœnugræci, bdellij, armoniaci an. ʒ j. piperis albi, seminis been an. ʒ ʒ. axungie anatis ʒ iij. olei de lilio ʒ j. ʒ. misce, & fiat ex his secundum artem cataplasma, seu emplastrū, quod parti resolutæ, & origini nervuorum admoveatur.

Empla-
strū resti-
tuto mē-
bro ad-
mouen-
dum.

De Conuulfione.

С А Р. X I I I I.

Onuulsio, quam Græci spasmus appel-
lant (autore Galeno sexto aphorismo
rum cōment. trigesimo nono) affectio Descri-
est inuoluntaria ad similem venienti- prio.
bus neruosis partibus dispositionem,

quam etiam in motibus voluntarijs assumunt. Vnde & ab eodem rectè dictum est lib. 5. de morbo & symptomate, conuulsionem esse, quæ neruos, musculosq; ad eundem cogit affectum, in quem ipsi ab animali facultate, cùm habitum naturalem seruarent, ducebantur. Quæ si ita sunt, constabit sanè, conuulsionem in conuulsis partibus factam hac sola ratione à motu naturali differre, quòd præter voluntatem nostram conuulsio fiat, cùm in ea non ab arbitrio, sed à morbi imperio nerui in suam originem conuellantur; quæ sola in parte dissimiles sunt naturalis

H iiij motus,

Deo datus est forma in tribus in dolo
nec vult uideat quidam in dolo

DE CVRAND. MORB.

motus, quem voluntariū dicimus, & is, qui in cōuul-
sionibus reperitur, cætera similes sunt ferè. Quod
rem ipsam consideranti, & Galeni insuper librum
tertium de locis affectis, & quintum de morbo &
symptomate legenti faciliè constabit. Eodem enim
modo fiūt: nam & voluntarius motus interim inten-
tis versus principium musculis, interim ab irruente
spiritu impletis perficitur, ita conuulsio eodem mo-
do accidere solet. Nam & spiritus intra ipsos gene-
rantur, qui eos inflare possint, & complures etiam
affectus, qui illos intendere queant: cuiusmodi est
phlegmone: quos omnes Galenus ex Hippocrate in

- Diuisio.** duo capita reuocauit, plenitudinem, & inanitionē.
Phlegmone plenitudinem parit, ardentissimæ &
aridissimæ febres inanitionem. Porro quòd neruo-
sa corpora omnia tendi possunt, siue oppleta ea
sint, siue inanita, argumēto sunt musica instrumens-
ta: etenim rumpuntur eorum chordæ, siue in humi-
do, vaporosoq; siue in arido & squallenti cubiculo
- Species.** intentis etiamnum chordis collocentur. Quod cum
intelligant huius rei haud ignari artifices, eas ante-
quam reponunt, laxare solent. Conuulsionis in vni-
uersum tres species traduntur Græcis appellatæ no-
minibus, quarum prima emprosthotenus dicitur, id
est, tensio ad anteriora, & fit quoties caput, ceruix
reliquumq; corpus in pectus contrahitur. Secunda,
opisthotonus, id est, tensio ad posteriora, acciditq;
cum caput in dorsum conuellitur, scapulisq; velut
annectitur. Tertia ex vtraq; cōposita Tetanus ap-
pellatur

pellatur, Latinis tensio, Celso rigor: qua affectione qui laborant, recta ceruice velut frigore cōcreti rigent ita, vt neq; in hanc, neq; in illam partem flecti possint: sed quasi ab vtraq; impediuntur, in neutram inclināt. Quæ sanè species, aut differētia cōuulsio- nis reliqs periculosior est, autore Hippocrate. Qui cunq; tetano corripitūtur, in quatuor diebus pereūt si verò hos effugerint, salui fiunt: peracutus enim morbus est: vnde & iudicationē fieri oportet in primo circuitu dierū criticorū, nō toleranti natura longiori tēpore tentationis laborem. Et cōtingit sanè per has differētiās interdū vniuersum corpus cōuulsioe tentari, interdū vnā partē: perinde ac in paralyfi quoq; fieri diximus. Conuulso verò vniuerso corpore (vt oēs quidem autumāt) talem quampiā partem affici necesse est: quæ vt in arbore caudex ramorū, sic ipsa sit omnium neruorū cōmunis origo: at quoties vel crus, vel altera tantū manus cōuellitur, illius mē- bri cōuulsio neruorum, qui ad ipsum perueniūt, originem affectam fuisse declarat rami cuiuspiā exemplo in arbore. Atq; huius quidem cōuulsionis, quæ scilicet particulare aliquod membrū afficit, multe sunt differētiæ: quippe si quis violēti aliquo dentiū stridore vexetur, maxillares muscoli cōuulsione laborant, per inuersiones verò & strabismos conuel- luntur oculorum muscoli. Iam & gonorrhæa cōuulsionis species censetur, verū distinctione adhibita, si enī rigido penē semē effluat, veluti cōuulsio quædam est: si nō rigeat penis, ad retentricis facultatis

5. lib. A-
phorif. 6

Simile.

DE CURA N. MORB.

imbecillitatem referri debet. Sed longum esset omnes differentias recensere. Causas huius morbi, tametsi superius obiter eas attigimus, clarioris tamen & vberioris institutionis causâ accuratius repetemus. Duæ ab Hippocrate in vniuersum ponuntur plenitudo, & inanitio: oppletis siquidem, aut vehementer exinanitis nervosis partibus conuulsiones accidunt, quemadmodum euenire in lyricis fidibus antea dictum est: & in tergoribus quoq; ac loris accidere Galenus ait: verû tertiû eis adijcere cõuenit, nempe consensum aliarû partiû, à quibus conuulsio non raro excitatur, quam cõuulsionis differentiam, qui Arabum sequuntur placita, spasmus non proportionatum ad materiam appellant, quod scilicet non contingat propter materiæ multitudinem nervos implentis, neq; propter eiusdē inopiam eos inanientis, atq; exsiccantis: fit autem quoties aliquid à parte primo affecta ad cerebrum ascendit, quod ut excutiat, vehementer & inquietè cõcutitur. Solet autem per consensum infestare nervorum originē ita, ut ad ipsam aliquid ascendat, quod hanc conuulsionem mouebat, vel sit impactus nervosis partibus erodens aliquis humor, ut in eo, qui propter æruginem in ventriculo contentam conuulsionem patiebatur, ut videre est quinto Aphorismorû cõment. primo, aut venefica aliqua qualitas, aut spiritalis substantia in cerebrum elata, ut de puero refert Gale. qui quotidie in epilepsiam incidebat, propter nescio quid, quod à crure in cerebrû ascendebat simile illi quod

quod ab scorpione, & ab alijs venenatis feris in ista parte relinquitur, quod cum mole minimū sit, facultate maximum est. Iam & neruorum punctura hoc ipsum efficere potest (quod Galenus confirmauit tertia parte artis medicinalis) quoniā ea pars cerebro continuatur, promptaq; est ad conuulsionem excitandam. & vniuersim, id omne quod propter illatum parti nocumentum cerebrum ita afficit, vt ipsum ad expulsionem rei noxiæ per huiusmodi motus excitet, hoc genus conuulsionis efficere potest.

Notis, quibus morbus dignoscatur, non est opus, Notæ.
 satis enim per se patet, à qua tamen fiat causa, sic deprehenditur. Conuulsio, quæ à plenitudine fit, sanum corripit subito eueniens, aut saltem non multò post morbi initia: quæ verò propter inanitionem accidit, non similiter euenit, sed post ardentes febres, plurimasq; euacuationes, siue per sudores, vomitū, deiectiones infernas, sanguinis profusionē, siue aliquo alio modo factæ fuerint. Hæc enim omnia, atq; alia his similia cū corpus exhauriant, conuulsionē inaniendo inducunt. Tertiā illam differentiā, quæ per consensum est, ab ægrotantis, aut assidentium sermonibus oportet exquirere.

Conuulsio ex repletionē pituitosa (à qua frequentius fit) curatur sex remediorū generibus. Primo calfaciente, & siccante victu simili resolutorū victui. de quo præcedenti capite. Curatio pituitosa. Victus.

Secundo, pituitam concoquentibus, primo elementibus

DE CURAND. MORB.

mentibus, secundo valentioribus, tertio valentissimis: de quibus capite superiori abundè diximus, nisi doloris vehementia & magnitudo ordinem peruer

Purga- teret, tunc oportet vacuare materiam, etiamsi non
tio sine p̄ sit turgida, ne pereat ager. Ante concoctionē etiam
paratiōe per medicamenta valenter purgantia, quorum for-
mas capite superiori docuimus, & sequenti etiam ge-
nere trademus.

Purgatio Tertio, purgantibus materiam paratam, si inter-
missionem fecerit dolor, aut crudam, si vehemēs &
magnus fuerit. Quales sunt pilulæ de agarico, de
hiera cōposita, cochiae, foetidae, de sarcocolla, & de
serapino, & opopanace: quamvis tres ultimæ non
sint deuorandæ, nisi agri vires validæ sint, & mor-
bus magnus, & alia minus valenter purgantia medis-
camenta nō satis idonea sint. Eleſtuarium etiam in-
dum purgat pituitam, & alia, de quibus primo cap.
& capitibus de cephalalgia pituitosa, de apople-
xia, & de resolutione satis copiose diximus. Primū
ergo propter tyrones post primam mitiorem conco-
ctionē, sequētibus pilulis fiat vacuatio; R. pilularū
Vacuatio cochiarū, & agarici trochiscati an. ʒ f. cum aqua
secūdaua cochiarū, & agarici trochiscati an. ʒ f. cum aqua
lidior. saluiæ fiant pilulæ. viij. aut hoc; R. diacatholicon ʒ
f. eleſtarij indi maioris ʒ iij. f. agarici trochiscati
ʒ j. rhodomellis ʒ j. aquæ peoniæ q. s. misce, &
Tertia. fiat potus. Secūdo, post secundam valentem conco-
ctionem his pilulis euacua; R. pilularū cochiarū, de
agarico, & foetidarum an. ʒ j. diagridij. g. iij. cum
aqua saluiæ fiant. viij. pilulæ; aut R. eleſtarij indi
maioris

maioris 3 iij. f. agarici trochiscati, & turbit electi an. 3 f. salis 3 f. rhodomellis 3 j. f. aquæ stæchadis q. s. misce, & fiat potus. Tertio, post tertiam valens tiorem cōcoctionem fiat his pilulis vacuatio; R. pilularū scetidarū 3 iij. pilularū cochiarū 3 j. diagri- Quartæ
dij. g. iij. cū aqua roris marini fiant pilulæ. vij. Aut R. agarici trochiscati, & turbit electi an. 3 f. dia-
chartami, & electuarij indi maioris an. 3 iij. rho-
domellis 3 j. f. aquæ roris marini, quod satis est,
misce, & fiat potus.

Quarto, auertentibus ad inferiora materiam, vt Auerfio
clysteribus acribus, & glandibus, frictionibus, &
vinculis dolorificis in parte contraria, errhinis, apo-
phlegmatismis, gargarizatu, & similibus: quorum
copiosam tractationem vide cap. duodecimo de cu-
ratione apoplexiæ.

Quinto, digerentibus, seu resoluentibus mate- Discussio
riam neruis affixam internis, & externis, vt vsu lon-
go diamusci vtriusque, mithridati, aut theriacæ ma-
gnæ, confectiois anacardinæ, & similium. Acorus
conditus est etiam in hoc utilis cum aqua, aut deco-
cto, aut syrupo capitali. Hæc mixtura cōfert multū Cōfectio
in hoc genere; R. diamusci dulcis 3 j. diagalange
3 f. pulueris diacimimi, & aromatici rosati an. 3 iij.
pulueris calami aromatici, galangæ, & radicis pæo-
niæ an. 3 j. f. radicis acori cōditæ 3 iij. syrupi de stæ-
chade. q. s. misce & fiat cōfectio: Dosis est cochlea-
riū vnū cū aqua roris marini, aut alia simili. Vnctio Topica
mura.
ex oleo de lilio, vulpino, de semine lini, rutacco, de
casto

DE CVRAND. MORB.

castoreo, & de euphorbio, & similibus est optima: Admouere etiam parti cōuulsæ pulmones arietum, aut animalia parua bruta recens per dorsum incisa est quoq; optimum remedium ad resoluendum, vt sunt pulli gallinacei, columborum, parui canes, & catuli. Confert quoq; manum, aut partem conuulsam in bouem, aut aliud animal recens cæsum immittere, & ibi, dum cale scat, tenere. In vinum nouum

Balnea. feruens immittere manū est vtile. Probatissima sunt in hoc morbo balnea, præsertim naturalia, vt sulphurea, aluminosa, & salsa; aut à nobis parentur ex sulphure, sale, alumine, & herbis, & floribus capitalibus incoctis. Suffitus, & vapor prædicti decocti per lapides ignitos in cacabum iniectos, si toto corpore, aut parte resoluta (si totum non fuerit) sub conopæo, ne expiret vapor, exceptus maximè conducit: post quem aut balnea vnctio melior erit, &

Vnguentum. validior oleis iam dictis, & hoc vnguento; R. olei rutæ, & de lilio an. ʒ i. f. olei de euphorbio & laurini an. ʒ i. dialthææ compos. & vnguenti aragon. an. ʒ f. pulueris castorei, & diacymini an. ʒ i. f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum. Præstantissimum quoq; est remedium partes conuulsas obli-

Linimentum. nere adipe anseris pinguis, exenterati, & cato paruo minutatim conciso, & lardo veteri, myrrha, thymo, terebinthina abietis, farti, & consuti, & tosti. Accipiaturs adeps non primus, sed secundus decedens, & destillans in vas ferè plenū aceto. Post perfectam tosturam anser in paruas partes diuisus eodem

dem aceto percoquatur, à quo fuit adeps extra-
ctus, & alio, si non sufficiat primum vsq; ad separa-
tionem ossium, & iterum colligatur adeps superna-
tans, qui mixtus cum priori valentiori reseruetur
ad idem hoc, quod supra diximus, efficiendum. Se-
quens quoq; vnguentum est optimū; R^x. olei rutæ, Vnguentum
lumbricorum, & de lilio an. ʒ j. f. olei castorei, tum.
& costini an. ʒ j. agrippæ, dialthææ, & marciaton
an ʒ f. ceræ quod sat est, misce, & fiat vnguentū:
quo pars conuulsa vngatur, & vertebæ, per quas
nerui oriuntur illi parti sensum & motum tribuens
tes, aut ceruix, & tota spina, si fuerit vniuersalis
conuulsio.

Sexto, corrigentibus symptomata, præcipue do Sympto-
lorem, qui aliquando solet esse tam intensus, & in- matu cor
tolerabilis, vt vix æger possit illum ferre. Balneum rectio p
olei cōmunis est bonū mediocriter calidum: melius topica.
si sit cum decocto seminis lini, fœnugræci, lumbric-
orum, foliorum maluæ, violarum, & camomille:
optimum erit balneum ex oleo vulpino, sed hoc ma-
iori pretio emitur. Dolorem hunc lenit oleum rosæ-
ceum cum ouorum vitellis aliquot. Eiusdem, aut ma-
ioris etiam facultatis panis calidus est, cum è furno
educitur, cum lacte caprino. Oleorum, camomille,
lumbricorum, & terebinthinæ mixtura pari facul-
tate pollet, aut maiori sæpe. Aliquando, præcipue
in maximo dolore, & alijs iam expertis est necessa-
rium hoc, aut simile medicamentum narcoticum; R^x.
olei rosati ʒ iij. thebaici ʒ f. iusquiami, papauer-
is albi

DE CVRAND. MORB.

ris albi an. 3 ij. corticū mandragoræ 3 j. aceti 3 ij.
 misce, & fiat instar vnguenti. Aut Rx. medullæ pan-
 nis triticeæ. p. ij. lactis. q. s. vitella ouorū numero. iij.
 opij 3 f. misce, & fiat cataplasma, adde croci in
 puluerem redacti 3 f.

Sanguinea. Si ex sanguine sit conuulsio, à quo rarò depēdet,
 vena secanda est contraria, vt si brachium dextrum
 conuellatur, basilica sinistra, & vicissim: si verò tim-
 Sectio ue
 na. bia, basilica eiusdem partis: si totū, basilica dextra;
 aut vtraque simul, si sit magna plenitudo. In omni
 parcè sanguis extrahatur, ne vires dissoluantur,
 quod docet Aetius sermone sexto. cap. 28. agens de
 sanguinis missione in resolutione, quæ parem expo-
 scit curationem. Oportet autem moderatè detrache-
 re sanguinem, ne refrigeretur.

**Piliosa & atrabi-
 liaris.** Si sit conuulsio à bile flaua, aut ab atra bile, va-
 cuetur statim, præcedenti tamen iusta concoctione,
 præcipuè quæ gignitur ab atra bile, per propria
 medicamenta: de quibus capite nono.

**Eius quæ
 est à siccitate.** Si est ab inanitione & siccitate, curatur humec-
 tantibus alimentis, & medicamentis, vt cap. de he-
 ctica, libro secundo longius demonstrabitur; videli-
 cet iure gallinarum pinguium, caporum, perdicum,
 vituli, arietis, suis teneri, & similium animantium
 cum herbis, aut rebus humectantibus; vt est crea-
 Viscus hu-
 medans. mor hordei. Ius etiam, aut aqua testudinum, lima-
 cum, & ranarum in salubribus aquis degentiū con-
 fert, lac humanum primo, secundo asininum, ter-
 tio caprinum alimentum salutare est in hac conuul-
 sione.

sione. Vinum generosum, dilutum potenter hume-
 stat. Balneum ex folijs maluarum, violarum, radic-
 cum althææ, caricarum, passularum enucleatarum,
 capitum & pedum arietinorum est optimum ad hu-
 mectandum. Partes conuulsæ, & tota spina vngan-
 tur hoc vnguento; R. oleorum sesamini, amygdæ ^{Vnguentū}
 larum dulcium, & violarum an. ʒ ij. mucilaginis,
 seminis lini, & fœnugræci an. ʒ j. f. axungie gala-
 linæ ʒ ij. ceræ, quod satis est, misce, & fiat vn-
 guentum.

Si conuulsio est ab ictu animalium venenatorum, Eius quæ
 extrahere venenū admoto parti affectæ ano galli gal-
 linæ, aut gallinæ glabro, scabiosa pertrita, & tu uenes-
 cum vitello oui instar cataplasmatibus apposita vene-
 natorum
 num educit, ideoq; carbunculis pestiferis imponi-
 tur. Cape crudum, vel coctum, admotum parti læsæ,
 eiusdemq; succus venenū expellit. Idem efficit the-
 riaca magna applicita (quanquam vtilior est inte-
 rius assumpta) cucurbitula cum scarificatione parti
 punctæ affixa est adiumento. <sup>Venenū
educetia.</sup>

Si à casu, aut percussione aliqua conuulsio se-
 quatur, post victum tenuem, & sanguinis missio-
 nem, & euacuationem per clysteres, parti affe-
 ctæ, quæ parum emolliant, dolorem sedent, & mo-
 derate resoluant, sunt admouenda: ut est hoc; R.
 hordei decorticati, camomillæ, farinæ fœnugræci,
 foliorum maluarum an. p. ij. omnia decoquantur,
 & cum oleo camomillæ, rosarum, & terebinthinæ
 fiat cataplasma. <sup>Eius quæ
est à casu
& percus-
sione.</sup>

Si ex

DE CVRAN. MORB.

Eius quæ fit ex punctura neruorum. Si ex punctura non penetrante nerui est, scindatur neruus, aut perforetur: melius enim est viuere parte vna priuata sensu, & motu, quàm mori. Deinde apponantur quæ resoluant, & exsiccent humorem in neruis inculcatum, & aperiatur vulneris os, vt possit optimè & liberè pus effundi, & ideo oleũ hypericum, sulphur, euphorbium cum oleis lumbri-
corum, & rosarũ, & pauca terebinthina erit optima mixtura in hac conuulsione.

De Tremore.

CAPVT XV.

Descri-
ptio.

Remor (vt autor est Gale. quinto de morbo & symptomate) contrarius quidam motus est ex contrariorum in se motuũ successione proueniens. Cum enim facultas imbecillior reddita membrũ in sublime tollit, ipsa verò grauitas deorsum trahit, pugna quædam fit inter facultatem, & membri grauitatem non permittente facultate deorsum ferri membrum, vt in resolutione membrorum solet, neq; grauitate concedente, vt facultas ipsum sublime seruet, vt consueuerat, dum valebat. Itaque vicißim facultas nũc vincitur, nunc vincit, atq; hinc nascitur tremor, ex duobus scilicet motibus contrarijs compositus motus, altero, dum membrum sursum à facultate fertur; altero, dum ob grauitatem, *Causa.* & morbu deorsum premitur. Fit autem in vniuersum tre

Sum tremor ex imbecillitate nervorum, quod palam senectus ipsa (vt Paulus ait) testatur, in qua est insurabilis tremor; specialiter verò id omne, quod motoricem facultatem imbecilliore reddit, huiusmodi solet symptomata inducere: cuiusmodi est frigidius naturæ temperamentum, frigida aquæ potus nō in tempore sumptus, pituitosi humoris abundantia, vini multi, præsertim meracioris immoderatioꝝ vsus, senectus, & animi affectiones: vt timor. Vnde his, qui per prærupta ingrediuntur, crura tremunt, & qui incurrentem in se feram videntes fugiunt, tremuli euadunt; neq; non toto corpore tremunt, quibus coram terribili aliquo magistratu negotiū est: quippe loqui iussi ne vocem quidē citra tremorem reddere poterunt. Signa ex ægri temperamento, Notæ. & sermonibus patebunt: si ijs enim animum aduersitas, procul dubio nō solū notas, sed & causas quoq; intelliges.

Tremor curatur abscissa causa eius: sed quia ferè Curatio
 mè semper fit à pituita, vt resolutio, & conuulsio per reme-
 ex plenitudine, superuacaneum esset in præsentia dia mitio-
 eandem rem iterum tractare, postquam satis abunda.
 dè capitibus duobus præcedentibus de ea dictum
 est, mitioribus tamen remedijs indiget hic
 affectus, quam resolutio, & con-
 uulsio ex repletione pi-
 tuitosa, quia à mi-
 nori fit cau-
 sa.

DE CVRAN. MORB.

De Ophthalmia.

CAP. XVI.

Diuisio.

Ophthalmiam Medici aliqui duplicem faciunt, veram, & nō veram: non veram conturbationem oculi, seu vacillationē appellant, & ab externa alia qua occasione fit, verbi gratiā, sole, igne, fumo, puluere, ictu, alijsq; id genus, & à Grecis taraxis dicitur, hoc est, lucis perturbatio, vt apud Paulum videre est, qui sic eam nominat, & velut genus quoddam facit eius (quæ vera dicitur) ophthalmiæ. Porro tam facilis curatu hæc est, vt vel cognita tantum causa, ac separata discutiatur, modò id in principio fiat, alioqui neglecta in veram sepe ophthalmiam transit. Est autem vera appellata ophthalmia, quam Latini lippitudinem nominant, adnatæ membranæ, seu (vt barbari dicunt) **Causæ.** coniunctivæ inflammatio. Fit hoc genus morbi (de vltima, quæ dicitur vera, loquor) aut ob plenitudinem vniuersi corporis: ob quam adnata quoque humoribus plena distenditur; vel propter acrimoniam humoris in oculum influentis, vel propter crassorum humorum, aut flatulenti spiritus tensionem. **Notæ.** Notæ sunt adnatæ rubor, ex oculis lacrymæ manantes, & in maioribus oculi angulis, qui ad nasum sunt, sordes quædam acervatæ, & vniuersim omnia, quæ in inflammationibus reperiuntur externis: quia perpetuò internas sequitur febris, symptom.

ptoma necessarium : ab hac tamen febris non procreatur, nisi sit dolor ingens, & corpus paratissimum ad eam.

Curatur vera ophthalmia sex remediorū generi: *Curatio.*
bus: primo, victu refrigerante; vt aëre natura frigido, vel industria nostra sparsa aëre aqua, floribus, *Victus.*
 & folijs refrigerantibus: & aëre obscuro, quia lumē resoluunt spiritus, humoresq; cōmouet; & victu tenui, quo partes inanitæ retineant tenacius humores ne ad oculū confluant. Carnes, oua, vinū, quæ sanguinem augent, interdicta sunt: somnus, & quies laudantur: his enim oculus quiescit, & humores.

Secundo, auertētibus sanguinem fluentem; vt *se-* *Reuulsio*
 ctione cephalicæ eiusdem partis, si non fuerit magna plenitudo: tunc enim media, aut iecoraria est *sectio*
 secanda. Si verò in utroq; oculo fuerit ophthalmia, *sectio*
 utraq; cephalica est secanda, aut utraq; media *San-* *uena.*
 guinis copia, & numerus sectionis venarum respondeat plenitudini, magnitudini morbi, & viribus *agri.* Sed si hæc, aut alia quæuis inflāmatio à mēsis; *Aduertit.*
 aut hemorrhoidibus detētis proficiscatur, venatibiærum, aut pedū est secanda. Fit quoq; auersio in hoc morbo per clysteres parū acres ex cassia preparata *Auersio.*
 diacatholico, & similibus, per frictiones partiū extremarū, per ligaturas dolorificas, per cucurbitulas sine scarificatione, & cū scarificatione in scapulis, & per fotum ex aqua calida partiū extremarū, & per purgationē hāc; aut similem factā medicamentis *Purgatio*
 benignis, & salubribus; vt R. medullæ cassiæ fist. recēs

DE CVRAN. MORB.

extractæ, & medullæ tamarindorum an. ʒ f. rhabbari electi infusi per noctem in aqua endiuivæ ʒ j. f. syp. rosarum ʒ j. aquæ buglossæ, quod sufficit, misce, & fiat potus.

Repellen Tertio, repellentibus materiam fluentem fronti
tia topi admotis, si fluxio fit per venas, & arterias extra
ca. cranium, ut sæpe accidit: quia hæc tunica à pericra-
 nio producitur: qualia sunt aquæ rosarum, plantagi-
 nis, portulacæ, solani, albumen oui, acetum, corti-
 ces, granatorum balaustræ, & bolus Armenus præ-
 paratus aqua frigida maceratus. Si verò per venas
 & arterias intra cranium materia fluat, nocent hæc
 repellentia capiti, & fronti admota, cum materiam
 versus nervos opticos impinguant: tunc enim naribus
 & oculis sunt repellentia admouenda. Ipsi oculo,
 aut oculis immittimus sæpe aquam rosaceam albumi-
 ni oui permistam, aut lac cum è mamma emulgemus:
Topica aut hanc mixturam; R. aquæ rosarum ʒ iiij. colly-
oculis rij albi Rhasis sine opio ʒ ij. tuthiæ præparatæ ʒ j.
apta. sarcocollæ nutritæ ʒ f. misce, & fiat collyriū, adde
 corallij rubri præparati ʒ j. mica panis lacte capri-
 no cocta, & oculis admota, est etiā optima ad repel-
 lendū & dolorem sandāum. Sed si his dolor nō vin-
 catur, adde emulsionem seminis papaveris, & mu-
 caginē psyllij, & in summo dolore sit collyrium al-
 bum Rhasis cum opio; hoc tamen medicamentum,
 & simile narcoticum non est oculis admouendum,
Admoni nisi in vehementissimis doloribus, & quando alia
tio. mitiora, & securiora non sufficiunt, quia spiritus
 crassos

crassos reddunt, & videndi facultatem infirmant, lege cōmentarium. 31. sexti libri aphorismorum: in maximis tamen doloribus, & vigilijs, vbi etiā mors timetur, necessaria sunt hæc medicamenta narcotica. Vide historiam de quadam nobili, capite de ophthalmia doctoris Gatinarie.

Quando dolor est remissior, alia priora absque narcoticis satis sunt, vt in non vera, quæ sæpe curatur sola absente causa externa, seu primitiua, & alijs leuioribus, quæ superius diximus: vel decocto seminis foenugræci, & seminis psyllij, aqua rosarum facto. Pomum quoq; putre coctum cum aqua rosarum, & oculis calens admotum, optimum remedium est.

Quarto, apparantibus bilem non naturalem, & Præparatam crassam syrupo acetoso. S. & rhodomelle, aut syrupo ratio. po malorum granatorum, & endiuie comp. cum syrupo rosarum, cum aquis foeniculi, rosarum & plantaginis, & similibus.

Quinto, materiam concoctam euacuantibus, vt Purgatio. rhabarbaro, myrobalanis citreis, agarico trochiscato, & pilulis de rhabarbaro, aut aggregatiuis, & alijs pari facultate præditis, vt hoc est; R. diacatholicon 3 v. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie 3 j. electuarij de succo rosarum 3 iij. diaphenicon 3 j. f. syrupi rosarū 3 j. decocti florū cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Sanguinis missio ex cephalica eiusdem partis euacuat omnes humores, à parte affecta, & ab alijs proximis.

DE CVRAN. MORB.

Resolutio. Sexto, reliquias materiae ex oculo vacuantibus,
 110. & resoluentibus: vt admoto decocto seminis foenu
 Topica. græci, seminis foeniculi, & camomillæ, spongia, aut
 molli linteo. Balneum, & vini potus cum Hippo-
 crate. 6. Aphorismorū potēter resoluunt. Idem effi-
 cit ouum ita coctum, vt concretū & induratum sit,
 oculis impositū. Pari vi pollebit drachma vna aloes
 cum vncia vna aquæ foeniculi, si oculo applicentur.

Corroboratio, & alteratio. Hoc medicamentū oculos roborat, reliquias siccāt,
 & absūmit. Idem præstat sarcocolla, aqua rosarū,
 vel potius lacte muliebri nutrita, & soluta.

**Ophthalmia anti-
 que cura-
 tio.** Si antiqua fuerit ophthalmia, & intermittens,
 præcedenti debita victus ratione, & humoris cōco-
 ctione syrupo rosarū, & rhodomelle, cum aqua aut
 decocto seminis foeniculi, purgabis 3 1 pilularū lus-
 cis ma. aut sine quibus esse nolo, aut de agarico se-
 mel in hebdomada. Iterum purgabis scrupulo vno

Cautio. prædictarū, aut similium pilularū, & oculis nō sunt
 admouenda repellentia intense frigida: imò ijs sem-
 per adde parū aquæ foeniculi, aut rutæ, ne fiat albu-
 go, aut suffusio oculorū: hanc tamē, & vlcera oculo-
 rum gigni prohibet filiū collo traiecitū per tres digi-
 tos sub nuca, prius tamen apprehēde forcipe cutem
 donec sensus tactus abeat, & post acui inserto filo
 crasso facto ex pilis caudæ equinæ, vel (ne tantus
 dolor excitetur) seta, vel limo perforamus, vt in
 vulnere. Acu ablata filum maneat, quod vlcus diu
 apertū seruet, vt per id puris multitudo euacuetur.
 Diuitibus aurcum annulum immittunt, loco fili acui
 ablata.

ablata. Quotidie remouent dictū filum, vel annulū
 & mane & periq; tergunt materiam. Hoc auxilio
 reuellente & vacante multis oculi acies ferme *Historia.*
 amissa fuit in pristinam sanitatem restituta, vt ego
 sepe expertus sum in plerisque, & in filio meo na-
 to octo menses.

De imbecillo aspectu.

CAPVT XIX.

Culorum visus, vt aliarum partium
 operatio, tripliciter leditur (autore
 Galeno, cap. 80. artis medicinalis)
 aut quia vix, aut quia vitiose, aut quā
 nullo modo cernimus: de vltimis duo
 bus in praesentia non agimus, cū de ijs in sequenti-
 bus capitibus, & alijs locis verba facturi simus. De *Descri-*
 prima igitur lesione hoc loco sermonem institui- *ptio.*
 mus, quæ est affectio oculorum, qua minus eger vi- *Causa.*
 det. Cuius variae sunt causæ externæ, & internæ iux-
 ta illud carmen,

Allia, vina, venus, puluis, ventus, saba, fumus,

Ista nocent oculis, sed vigilare magis.

Ex his, aut alijs fit hic affectus: aut per consensum
 totius, vt in hectica: aut aliarum partium, de
 quibus suis locis; vel oculis primario affectis Quo- *Nota.*
 rum omnium causæ, & notæ satis ex aegri dictis, &
 per se patebunt.

Quando vitium proprium est in hoc ab hu- *Curatio.*
 more largiori, curatur quinque generibus reme-

1. inq. diorum

*For a long epistola dicitur. alij amipris
 in ... et non deest et*

DE CVRAND. MORB.

Viſtus. diorum: primo, viſtu tenui, & ſiccante, dum modò ſit cibus facilis concoctu, obſerueturq; ordo traditus à Galeno in libris de alimentorum facultatibus, & de ſanitate tuenda circa ordinem, horam, quantitatem, & qualitatem ciborum. A cibo comedenda ſunt, quæ vapores prohibent ad caput ferri, vt panis toſtus, coriander toſtus, aut conditus, caro cydoneorum, vel ipſa cydonea toſta, aut pyra, addendo parum ſacchari, & ſeminiſ fœniculi: fœniculus enim oculos roborat, vt in ſerpentibus, & buſſonibus ex-

Vis rapa perientia demonſtrat. Rapæ ſi bene concoquantur, ſua proprietate viſum roborant. Viperarum carnes bene apparatus ſimiliter aciem oculorum confirmât. Eius præparatio cap. de elephantiaſi demonſtratur. **Auis pica,** & hepar hirci tota ſubſtantia corroborant aſpectum. Similiter & lentium frequens eſus, **Noxia** oſi ab humiditate naſcatur imbecillitas. Quæ verò **culis.** huic aſſectui maximè nocent, ſunt cruditas, coitus immodicus, & ſomnus diurnus.

Præpara Secundo, apparatus materiam, primo melle roſato colato, & oxymelite. S. cum aquis, aut decocto fœniculi, hyſſopi, ſaluia, & ſimilibus. Secundo, ſyrupo de hyſſopo, de ſtachade, oxymelle cōpoſ. cum decocto, aut aquis ſuperius dictis, & ſimilibus.

Purga Tercio, materiam concoctam vacuantibus, pri-
tio. mum pilulis ex Hiera. S. elephanginis, maſtichinis, agarico trochiſcato: aut Hiera. S. Secundum pilulis de agarico, ſine quibus eſſe nolo, & lucis. m. Vltimo ſi opus fuerit, valentibus pilulis cochijs, aut fœtidis. Doſis

dis. Dosis omnium horum medicamentorum ex dictis primo cap. & ex doctrina Mes. & Nicolai in eorum antidotarijs est satis cognita.

Quarto, auertentibus ad infernas partes, aut posterioriores, vt clysteribus, glandibus, ligaturis brachiorum, & crurum, frictionibus, fomento, & lotionem ex decocto rerum capitalium, multo pexu versus occipitium reuersi capitis, apophlegmatismis, errhinis, cauterio post aures, aut in coronali commissura, vel filo collo affixo, de quo dictum est in fine decimi sexti capitis.

Auerfio

Quinto, roborantibus partem affectam, & resoluentibus reliquias materię: vt nuce muscata quotidie sumpta visus recuperatur: myrobalani quoque cepulae, si duae bis in hebdomada, aut ter sumantur, visum reficiunt. Idem praestant acorus conditus, the

Roboratio, & resolutio.

riaca magna, mithridatum, diamusculus, & pliris arconicon, si multis diebus in quantitate drachmae vnius usque ad drachmas duas sumat aeger. Hoc quoque auxi-

Acuentia visum.

lium validè visum corroborat; R. succi sceniculi depurati ℥ vi. succi rutae depurati ℥ iij. mellis ℥ j. sacchari ℥ f. foliorum auri numero. iij. misce, & per duos, aut tres dies aestatis insolentur omnia, facta saepe permutatione ab vno vase in aliud, vt omne excrementum abijciatur. Eandem, & maiorem habet vim haec aqua oculis saepe admota; R. chelidoniae, sceniculi, rutae, sileris montani, euphrasiae, verbenae, rosarum rubrarum an. lib. f. pulueris gario-

perduos, aut tres dies aestatis insolentur omnia, facta saepe permutatione ab vno vase in aliud, vt omne excrementum abijciatur.

l v

stillatio

DE CVRAN. MORB.

stillationem instrumento vitreo & igne paucō.
 Pulvis autis pice si oculis admoueat, ipsos vehemēter iuuat. Idem præstat succus, aut pulvis hepatis hircini asii: cui si addas parum pulueris gariophyllorum, & piperis, erit efficacior. Hoc medicamentum visum maxime confirmat; R. tuthiæ Alexandrinæ quinquies incensæ, & extinctæ vrina puerorum, & iterum toties incensæ & extinctæ aquâ rosarum ℥ f. balsami optimi ℥ iij. vini albi odoriferi ℥ j. misce. Serpentes nemorales abscessis capitibus, & caudis, si coquantur vino albo, & fœniculo, donec caro ab ossibus separetur, visum miris modis tuentur. Hoc medicamentum est omnium in hac re nobilissimum; R. fileris montani, maioranæ, euphragiæ, rutæ, chelidoniæ, fœniculi, an. ℥. iij. Zingiberis, spicæ, piperis longi, gariophyllorum, tuthiæ incensæ & post restinctæ, vt diximus, sarcocollæ nutritæ lacte asinæ, ligni aloes an. ℥ j. fellis vnius anguille, & vnius accipitris, & vnius hirci montani, si possumus nancisci, balsami ℥ f. mellis rosati colati ℥ iij. Omnia simul mixta, & redacta in puluerem, quæ possunt redigi, vase vitreo, benè obturato insolentur in æstate per quadraginta dies, & in hyeme sub stercore quolibet die bis, vel ter agitetur illud vas, postea conseruetur liquor vase vitreo, qui oculis ad motus sæpe visum corroborat, & auget etiam. In senibus tantam vim habet hoc medicamentum, vt aliquibus visum sit nullum medicamentum huic simile

Medica-
 mentum
 nobile.

mile, aut par haftenus extitisse; quorum summam
veritatem ego felicissimo successu sepe expertus
sum.

De curatione albuginis oculorum.

CAP. XVIII.

Albuginum oculorum due sunt differe^{Diuisio.}
rentiæ, quedam enim in summa cor-
neæ superficie consistunt, & Græcis
nephelia, atq; vlæ, Latinis verò nu-
beculæ, caliginesq; & tenues albu-
gines nominantur: quæ verò in interiori parte sunt,
& vt Paulus ait, altius radices egerunt hæ leuco-
mata Græcis, Latinis albugines crassæ dicuntur.
Vtræq; autem cicatrices sunt, ac maculæ, in cornea
post vlcerum curationes relictæ: sic autem appellan^{Descrip-}
tur, quod oui albumen referant, omnes enim cicatri-^{ptio.}
ces (autore Aetio) in nigro oculo candidæ viden-
tur: densata enim cornea tunica subiectus cæruleus
color non amplius pellucet. Eminentiores præcipuè al-
bescunt, planæ minus candidant, cauiiores parti nigre
oculorū quodam modo assimilantur. Hæc Aetius.
Morbis intuenti patet, non est igitur opus signis.

Albugo in senibus est incurabilis, præsertim an-^{Curatio.}
tiqua, in iuuenibus difficilis curatu, in pueris & in-
fantibus faciliior: semper tamē est similis curatio præ-
cedenti, in victus ratione, vacuatione, auertentibus:
præsertim

DE CVRAND. MORB.

Fotus. presertim per filum, de quo cap. 16. His omnibus iam factis, & admotis oculis medicamentis dictis in quinto genere auxiliorum precedentis capituli, præter illa, frequēs fotus ex decocto seminis fœniculi, fœnugræci, camomillæ, rutæ, & raparum est utilis, & necessarius: post quem potentius medicamenta poterant albuginem dissipare, & omnino abstergere.

Abstergentia. Mel, & eius aqua bene eam tollit, similiter & aqua distillationis ex rhodomelle. Pulvis sacchari candi habet eandem vim, & maiorem, si addas parū pulueris ossis sepiæ. Sequens aqua optima est in hoc

Aqua probata. & à me in meo filio probata, qui natus erat octo menses; R. fœniculi. m. ij. rutæ, chelidonie an. m. j. mellis optimi ℥ ij. sacchari candi, & rhodomellis an. ℥ j. tuthiæ Alexandrinæ, & sarcocollæ nutritæ an. ℥ ij. vini albi optimi cochlearia duo; misce & fiat ex his aqua per distillationem igne paulo.

De Suffusione.

CAPVT XIX.

Definitio

Vod Latinis suffusio sonat, hoc Græcis hypochyma, & hypochysis, barbaris verò cataracta dicitur, & nihil aliud est, quàm frigidi, crassi, & lenti humoris, & glaciei instar congelati inter ceratoidem tunicam, id est, corneam & crystalloidem, seu manis humorem tenuem affusio. **Causæ.** se iam dictæ sunt, nempe humores crassi per nimias cruditates

cruditates iuxta pupillam inter corneam, & crystal-
loïdem aceruati: præter hæc etiam violentus vomia-
tus, & ictus, & ventriculi affectiones. Notæ ab
Aetio hæc referuntur. Inchoante suffusione pusilli *Signa.*
culices, & caliginosa quædam corpuscula assidue
oculis occurfare solent; quibusdam veluti lanarum
filamenta, & telæ araneorum, quibusdam circa lu-
cernas circuli offeruntur: quæ cum apparere incia-
piunt, pupilla minus accuratè spectantibus interdû
pura videtur, interdû colorem pelagi præ se ferre.
Sed incremente ægritudine accidentia quoq; incre-
brescunt, quæ ubi ad summû peruenerint, ægri ex-
cecantur, & pupilla ad candidum colorem sine ullo
penitus splendore mutatur. Quamuis in varijs suf-
fusionibus varij colores conspici soleant: quædam
enim aëris colorem, quædam vitri imitatur, quædam
subalbescit, quædam ad cæruleum vergit, quædam
glaucescit, quædam insanabilis est. hæc Aetius. Por-
rò tunc cognoscitur, num sanabilis sit suffusio, quo-
ties altero oculo clauso pupilla eius oculi, in quo est
suffusio, & clarior apparet, & dilatatur, vt docet
Galenus. 4. de morbo & symptomate, cap. 2. Si cul-
pa neutrius oculi accidat suffusio, in utroq; oculo,
& nō in altero tantû, id fit & per intervalla quoq;
& prius aliquid in ventriculo præsentitur.

Suffusio curatur quinq; remediorum generibus, *Curatio.*
quemadmodum imbecilla visio, & albugo, sed va-
lentioribus. Quæ absoluta est, & confirmata, acu-
curatur: eget tamen viro docto, & probato: si verò
absoluta

DE CVRAN. MORB.

Viſus. absoluta nondum fuerit, curatur primo viſtu calido, & ſicco (quia materia eſt vaporoſa, & aquoſa) de quo diximus cap. 16. Sed ſi aër cōueniens deſit, vt in hyeme, arte oportet moliri, igne, ſcilicet, & ſuffitu. Abſtinentia quoque, & ieiunium huic morbo diuturno plurimum eſt ſalubre. Cœna ſit levis, ſi ſemel comediffe his non ſufficit, vino, iuſculis, & pituitoſis alimentis minimè vtendum eſt: ſemper enim ſunt eligenda calida & ſicca.

Præparatio, & uacuat. Secundo & tertio concoquentibus materiam aquoſam, & vacuantibus per ea, quæ diximus cap. 16 & alia ſimilia: ſed toties eſt coquenda materia, & vacuanda, donec in totum ſit affectus curatus, non ſolum ſemel, ſed bis, ter, quater.

Auerſio. Quarto, auertentibus, vt acribus clyſteribus, balanis, frictionibus, ſotibus partium extremarū, & alijs omnibus, de quibus dictum eſt ſatis cap. 16.

Reſolutio. Quinto, reſoluentibus, & diſſipantibus reliquias materie: primo interius ſumptis, vt drachma vna theriacæ magnæ, aut mithridati, aut duabus drachmis diamuſci dulcis, multis diebus cum ſyrupo, aut aqua capitali ſumptis tempore capiendi ſomni, vt cum cibi vapore eorum viſ rapiatur in cerebrū. Si ſepè accipiantur drachmæ duæ cōfectionis humain. Meſ. cap. de imbecillitate viſus valenter & optimè diſſipabitur materia. Admouenda ſunt oculis aliqua, præter dicta duobus ſuperioribus capitibus quæ poſſint reſolvere, & tergere maculam, albuginem, & ſuffuſionem non confirmatam: ſemper
tamen

tamē optima præcedat corporis euacuatio, aliās fie-
 ret attractio vaporis, & aquæ ad oculos. Inter eas, Tergen-
 quæ potenter oēm albuginē, & suffusionem nō con- tia.
 firmatam tergunt, est sagapenum mixtum aqua fœ-
 niculi, & aqua mellis, & saccharo concreto. Idem
 præstat puluis capitum hirundinum, si cum aqua
 destillationis urinae puerorum, & fœniculi oculis
 sæpe admoueatur: post hæc valentiora conferunt,
 vt sunt genera fellis: sed prius oportet experiri
 antè dicta, & aquam destillationis corticum faba-
 rum. Hæc quoque aqua est optima, & efficaciss-
 ma; R̄. vini albi ℥ iij. succi fœniculi sine sedimen- Aqua ef-
 to ℥ ij. camphoræ ℥ i tuthiæ Alexandrinæ ℥ i. f. ficaciss-
 zingiberis ℥ f. mellis ℥ iiij. omnia simul in vase ma.
 æneo nouem diebus in umbra conseruentur, postea
 per filtrum fiat distillatio. Cuius aquæ duæ guttæ
 mane, & sero oculis instillantur: ultimo verò, &
 cum alia non sufficiant, sunt admouenda fella, prius
 mitiora, videlicet, piscium, suum, agnorum, gal-
 linearum, & perdicum: deinde acriora, vt accipiz-
 tris, falconum, & aquilæ. Ultimo verò est admo-
 uendum fel viperæ: sed quia est venenosum, eo non
 esse vtendum censeo, sed in eius vsu oportet os ple- Cautio.
 num esse aqua, & theriaca magna, ne aliquid
 venenosum in ventriculum, aut tho-
 racem descendat: fel tamen tau-
 ri, & apri est viperæ
 tutius, & satis
 potens.

DE CVRAN. MORB.

De dolore aurium.

C A P. XX.

Dolor qd
sit ex lib.
de symp-
to. causis

Causa.

Vres perinde, ac alie quoque partes nostri corporis dolore infestantur, & vehementi: plurimo enim sensu pollent. Dolent autem nonnunquam propter causas externas, cuiusmodi

sunt refrigeratio in peregrinatione à ventis frigidis proueniens: interdum propter intromissum humorem in balneis aquarum frigidarum: aut insigni aliqua qualitate præditarum. Oritur etiam & ex causa calida, à quacunque occasione accadat, ut sole, igne vento, balneis, atque alijs id genus. Præterea & ex ictu, vulnere, contusione, acri aliquo medicamento, aut vermi in aurem ingresso. Internæ quoque cause multæ sunt, ut intemperies aliqua, aut nuda, aut cum humoris affluxu, inflammatio, flatulentus spiritus,

Nota.

ulcus, ac vermes intra aures geniti. Signa causarum externarum ex ægri sermonibus colligi possunt. Internarum verò notas sic exquires: si nuda fuerit intemperies, nulla adest grauitas, sed si calida fuerit, ardor, & maius acumen doloris: si frigida, obtusior quodammodo dolor est, & frigus sentitur. Idem de reliquis est iudicandum. Si verò præter qualitatem humor quoque infestat, præter iam dicta grauitas inest, ac pondus quoddam. Omni autem intemperiei, seu nuda fuerit, seu cum humore, hoc est commune, ut à similibus lædatur. Luuetur autem modis prolixi et subtilitate. Ita si inspirato contrita cum algida ut in la quoniam pro pio. et hoc est sed hoc est in in de la an fiam gubus

rato contrariorum usu, si sit inflammatio, adest febris, grauitas, pulsatio, & dolor intolerabilis: si flatulentus spiritus, tentio, & tinnitus in aure sentiuntur: si vermes, interiorum motum quandam æger sentit, & in splendido aliquo loco cerni possunt, vel ex ijs aliquis foras prodit. Si vlcus, pus inde promanat.

Curatur quinque remediorum generibus, primo victu tenui, & refrigerante. Quare à carnibus & vino abstinendum est. Sit eorum cibus lac amygdalarum, cremor hordei, lentes, cichorea, lactuca, pyra, & mala cydonia assa, & potus aqua hordei. Curatio
si ab intē
perie ca-
lida.

Secundo, auertentibus secta vena humerali eiusdem partis, si non fuerit plenitudo: vel media, existente plenitudine. Mixtatur sanguis respondens doli, & plenitudini semel, bis, & ter, si opus fuerit. Si ætas, & vires nō ferant sanguinis missionem, per sectionem venæ, per cucurbitulas, & scarificationes inter scapulas sanguis extrahatur, fiatq; debita reuulsio. Clysteres refrigerantes, & parum acres, cucurbitulæ, ligaturæ, & frictiones partium extremarum, & fots quoque auertunt, & maximè conferunt. Vacuatio per medicamenta benigna similiter auertit, & est necessaria, vt per hoc, aut simile; Reuulsio

Auersio.

Purgatio

Rx. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie 3 j. f. medullæ cassiæ fistularis recens extractæ 3 vj. syrupi violarum 3 j. aquæ buglossæ. q. s. misce, & fiat potus. Si magis amat pilulas (quamuis utilior sit potus) drachma vna pilularū de rhabar-

DE CVRAN. MORB.

baro fieri potest euacuatio, aut alijs pilulis, quæ bilem purgant.

Topica repellentibus, ut oxyrhodino, aut lacte humano, vel caprino, vel ouino. Hæc, & similia parum calida sunt auribus instillanda. Aut oleo de portulaca, aut violato, aut de nenuphare, aut de papauere. Oleum rosaceum, & terebinthina simul mixta dolorem aurium tollunt, & repellunt, si oleum rosaceum sit in magna quantitate, & terebinthina in parua.

Symptomatis curatio. Sed si dolor fuerit vehemens (qui autore Galeni commentario. 38. primi presagiorum facultates destruit) ad se irabit curationem, egetque narcoticis medicamentis, quæ non abscissa causa ipsum dolorem curant. De his Galenus. 3. de compositione medicamentorum secundum locos satis abunde: inter alia tamen laudat mixturam ex lacte humano cum albumine oui, & paucio opio: laudat quoque Galenus castoreum cum opio æquo pondere vtrunque, aut sit dupla portio castorei; vel vicissim, si maior & vehementior fuerit dolor. Hæc mixtura est etiam optima in hoc genere; R. mica panis, aut farina hordei lib. f. sapa, quod sufficit, misce, & fiat cataplasma:

Cautio. adde castorei 3 f. opij. & croci an. 3 ij. Hæc tamen narcotica non sunt admouenda, nisi cum alia non possunt curare, aut in maximis doloribus alijs non precedentibus.

Resolutio. Quarto, dissipantibus, & resoluētibus reliquias materie; ut oleo lumbricorum, camomille, amygdalarum dulcium, sesamino, terebinthina sola, & decocto

decocto camomillæ, fœnugraci, & seminis lini, altheæ, & similibus.

Quinto, frigidis sanantibus intemperiem calidam Alteras in auribus relictam: qualia sunt oxyrhodinum, & tialia dicta tertio genere, & oleum rosaceum cū mucagine seminis psyllij.

Si inflammatio in suppurationem terminetur, (quod per doloris, & febris remissionem post augmentum cognoscitur) pus per incisionē instrumento ferreo factam extrahendum est, aut vocibus; & sternutamentis; aut medicamentis parum acris, si non appareat pars suppurata: deinde abstergentibus; & mundantibus; & postremo glutinantibus; & exsiccantibus curabitur. In his tamen consule chirurgum doctum.

Dolor ab intemperie frigida: præcedenti debita Si à frigida vacuatione: si fuerit cum materia, curabitur oleo gore sit. camomillæ, nardino, ex lilio, laurino, rutaceo & costimo, cæpe tostum etiam curat illum dolorem. Succus rutæ cum sanguine anguillæ statim mitigat omnem aurium dolorem. Topica Succus roris marini cum oleo sedantia rosaceo, & sapone Gallico vetustissimos aurium dolores curat: adeps pulmonis vulpis auribus admotus est optimum præsidium in dolore aurium. Idem præstat spoliū serpentis decoctū oleo: aut succo conuenienti calido, aut frigido habita ratione cause: Pili Naqueræ facultate prædita sunt à tota substantia curandi omnem aurium dolorem. Pili Naqueræ.

DE CVRAND. MORB.

De sanguinis è naribus profluuio.

CAPVT XXI.

Causa.

Anguinis è naribus profluuij, quod
Græci hæmorrhagiam appellant, mul-
tae sunt causæ, partim internæ, par-
tim etiam externæ, eas autem omnes
breuitatis gratia, iuxta Galeni placi-

ta quinto metho. medend. in tria capita reducimus:
fluit enim sanguis à venis, arterijs ve nasi, vel resera-
tis illarum orificijs, vel tunicis ruptis, diuisisq;, vel
sudoris instar transcolatus. Porro reserantur arte-
riarum, venarumq; ora, aut propter nimiam sangui-
nis multitudinem, quæ vel in toto sit corpore, vel
capite, vel hepate, liene, vel vtero, præsertim si nõ
probè fluant menses, vt ex Aphorismo. 33. sectionis
quintæ deprehenditur: in caput enim tunc fertur,
atq; inde per nares vi erumpit: nonnunquam & ei-
tra plenitudinem propter vasorum imbecillitatem:
hoc ipsum accidit aut ob acrem aliquam qualitatem
in humoribus repertam. Diuiditur autem tunica ex
vulneratione, contusione, ruptione, & erosione,
velut sudor transmittitur, aut tunica ipsa rarefacta,
aut sanguine tenuiore facto: quod multis de causis
contingit: aut quia plus æquo exercitationibus ho-
mo sit vsus, aut medicamentis calidis sanguinem te-
nuantibus, aut victus ratione, qui sanguinem bilio-

Notæ. siorem reddiderit. Notæ tum ex ægri sermonibus,
tum ex

tum ex eius temperamento, aut anteaſta vita colliguntur: quamobrem omnes eas recensere non erit opus: hoc tamen animaduertere oportet, cū à capite ſanguis per nares profluit, in eo ſummam adefſe grauitatem: cū ab hepate, in hypochondrio dextro: cū ab ſplene, in ſiniſtro: cū à matrice, circa vmbilicum dolores, ac tenſiones quaſdā ſentiri: cū per criſin ſanguinis profluuium fit, ea ſigna accidunt, quæ ab Hippocrate numerantur. 3. Prognosticorum 33. prognostico, & à Galeno in libris de criſibus, atq; alibi frequenter.

Aduerte

Sanguinis profluuium, à quacunque fuerit parte ortum, ſi vires non deficiant, non eſt ſiſtendū, quia eo multis liberamur morbis, vt in libris de iudicijs Galenus teſtatur. Non criticum verò quatuor remedium generibus ſiſtetur, primo victu refrigerante, & aſtringente meatus per quos ſanguis fertur, vt aëre arte parato per acetum, aquam roſarum, lactucæ, plantaginis, folia ſalicis, myrti, lactucæ, nymphææ, & ſimilium. Cibis ex ſucco acidulcium granatorum, limonum, aranciorum, acetosæ, & ſimiliū paratis, qui, ſi glutinoſi fuerint, magis laudantur, quales ſunt pedes, & capita vituli, arietis, hœdi, & aliorum animalium, amygdum, farina orizæ, caſeus recens pinguis, oua dura, quia paucum, & craſſum ſanguinem gignunt, præſertim albumina. Initio cū facultas non eſt imbecilla, abſtine à vino, carnibus, & ouis ſorbilibus, & tremulis, largiorem, & liquidiorem ſanguinē generantibus. Potus ſit aqua chalybeata,

Curatio.

Victus.

DE CVRAND. MORB.

lybeata, tandem animi & corporis quies est necessaria illis, & silentium.

Quersio. Secundo, auertentibus, in quibus precipua spes curationis versatur, vt crurum, & brachiorum dolorificis ligaturis, frictionibus, fotibus ex aqua actu & potestate calente; cucurbitulis sine scarificatione hypochondrio apposis, è regione naris, à qua sanguis effluit, & inter scapulas cū scarificatione, vbi vena scindi nō possit ob viriū defectum, aut etatem

Sectio ue puerilem, quamuis sanguinis missio per venæ sectionem reuel nem sit remediū efficacissimū ad reuocandum impetum floris in contrarium, secunda est vena media eiusdē partis, si sit totius plenitudo, vel humeralis, si nō sit plenitudo: quod si ab vtraq; nare fluat sanguis, vtraq; media, aut humeralis simul scindatur. Post primam sanguinis missionem, si secunda fuerit necessaria, & tertia, semper secunda est humeralis eiusdem partis: aliquando tamen prius est facienda sanguinis missio, per sectionem venæ pedum, aut

Admonitio. tibiarum, videlicet cū ex detentis mensibus, aut hæmorrhoidibus nascitur hoc profluvium, præsertim si natura tentauerit per infernas partes sanguinem vacuare, & hæc sit vniuersalis regula Hippocrat. Gale. rationi, & experientie accommodata. Duo quoq; sunt, quæ maximè auertunt subito reuocando sanguinem, calorem, & spiritum, timor incussus, & aqua frigida iniecta in faciem ægri incogitantis:

Consiliū sed videndum ne sit æger maximè imbecillus, aut morbo comitiali obnoxius, quia hæc duo epilepsiā efficiunt

efficerent, aut subito interficerent. Ligatura arcta
testium, vel eorum ablatio aqua frigida, si subito
fiat, potenter auertit.

Tertio, sistētibz, & cohibentibus sanguinem, Sumenda
& glutinatibus sumptis, vel admotis, vt lactuca, por & admo-
tulaca, & alijs alimētis dictis initio huius capitis, sy uenda-
rupō rosarū, cydoneorū, malorū granatorū, de ace-
tositate limonum, & citri, præcipuē vbi sanguis est
biliosus, & nimis tenuis, & conserua rosarum, ace-
tose & nenupharis: 3 ij. aut 3 j. trochiscorum de
terra sigillata, aut de carabe cum 3 ij. aquæ plan-
taginis, aut portulacæ, aut similium cohibent san-
guinem. Naribus, collo, & fronti sunt admouenda Repellen-
quæ refrigerant, & impellunt inchoando à mitio-
ribz ad valentiora. Prima mixtura bona est ex
aqua rosarum, albumine oui, & aceto, cui si addas
puluerem astringentem, vnientem, & obstruentem,
erit efficacissima: qualis est ex rosis, balauistijs,
gallis, sumac, farina moletrinarum, mastiche, aloe,
& mirrha, thure, & pilis leporis, & similibus.
Ex his omnibus, aut aliquibus accipe duas drach-
mas cum aqua, aut succo astringente, naribus im-
pone, & collo, & fronti: sed si supra venas ruptas
apponatur medicamentum citius sistet sanguinem.
Gypsum cum albumine oui, aut aqua, aut aceto na-
ribz admotum videmus potenter sanguinem si-
stere. Puluis limacum cum crusta tostorum sistit
sanguinem, & puluis ranarum combustarum. Ali-
qua sanguinem sistunt statim à tota substantia, seu

K iij

Sistentia
sanguine
à tota
substantia
proprie

DE CVRAND. MORB.

proprietate, vt stercus asininum, urtica, porrū, ocimum, seu basilicon. Hæc enim recentia, trita, & innares immissa, aut illorum succus possunt sanguinem inhibere. Acetum potens cum gossypio, aut panno lineo sæpe frōti, aut collo applicitū illico sanguinem sistit. Quædam vetula Monspessulana sola menta naribus imposita curavit sanguinis profluvium è naribus trium dierum. Cinis panni linei prius atramento tincti aceto mixtus, & cum gossypio naribus immixtus consilio cuiusdam viri sapientis curavit hoc profluvium. Medicamentum ex pulvere corticū ouorum, & gypsi cum albumine oui, naribus & fronti adiunctum cito reprimat sanguinem. Idem sit mixtura luti reperti in mola fabrorū, & bolo armeno cum albumine oui. Cauteria actu, & medicamenta escarotica, quæ vrendo escharas, & crustam gignunt, potenterissime sanguinem, & subito inhibent, sed si eschara deciderit, maior, & periculosior hæmorrhagia fiet. Quare eis non est utendum, nisi cū alia iam scripta, & similia non suffecerint. Quando salus deplorata est, & victa à morbo facultas omnium prædictorum, De narcoticis. narcoticis curatur, quæ sanguinem glaciant, & mēbra stupefaciunt, vt athanasia recenti, & requie magna à scrupulis duobus vsq; ad scrupulos quatuor, & philonio antiquo Persico, aut Romano à drachma semis vsq; ad drachmā vnā. Hæc somnum cōciliant, & hoc etiā modo fluorem sedāt, sed hæc & similia narcotica partibus externis admota, tutiora sunt, vt capite. s. de curatione phrenitidis docuimus.

Quarto

Quarto auferētibus causam hæmorrhagiæ, vt me Purgatio dicamētis cholagogis, si biliosus fuerit sanguis, quælia sunt rhabarbarū, myrobalani citrini, & tamarindus, & hæc mixtura vel similis. R. medulle tamarindorum 3 vj. rhabarbari electi & corticum myrobalanorum citrinarum an. 3 j. syrupi rosarum. 3 j. aquæ buglossæ. quod. s. misce, & fiat potus. Si verò sanguis Cœcotia fuerit pituitosus præcedēti cōctione per rhodomel, piuitæ, & aquā basiliconis, phlegmagogis curatur, vt R. dia Potio. catholicon 3 vj. corticum myrobalanorum Kébulozum & agarici trochiscati an. 3 j. syp. de menta 3 j. aquæ buglossæ. quod. s. misce, & fiat potus.

De rubedine faciei.

CAP. XXI.

Vbedo faciei malum est nulli non manifestum, cum oculata fide cognoscatur. Quare superuacaneū erit in enarratione causarum, & signorum immorari, hoc tantum dixisse sat erit, pro Causa. uenire eam affectionem sæpe à causis exterioribus, vt verbi gratia à sole, sæpius verò propter calidam hepatis temperaturam immodicam, a qua sanguis biliosus fit, aptiorq; est ad ascensum.

Curatur primo faciei rubedo & macula, à sanguine victus. ne bilioso nascens victu refrigerante, de quo capite quinto de curatione phrenitidis.

Secundo, auertētibus, vt sanguinis missione per se Reuulsio. etionem venæ mediæ, si fuerit plenitudo, aut hume-

K v ralis

DE CVRAND. MORB.

ralis dextrae, si desit ipsa plenitudo: euacuato sanguine secundum naturam, & plenitudinem aegri, frictionibus, ligaturis, & fociis partium inferarum, & cucurbitulis cum scarificatione, & sine scarificatione, & filo collo traiecto, præcipue si antiaqua, aut magna fuerit macula rubra.

Preparatio. Tertio, parantibus humorem biliosum per medicamenta utilia, qualia sunt syrupus rosarum, oxysacca. S. syrupus acetosus. S. syrupus de acetositate citri, & limonũ, & decocto, aut aqua endiuie, plantaginis, portulacæ, acetosæ, & similia.

Purgatio. Quarto, vacuatione per medicamenta, qualia sunt rhabarbarum, myrobalani citrine, castia fistularis, & tamarindi, diaprunis solutiũ, & electuarium de succo rosarum; & similia; vt R. medullæ tamarindorum, & medullæ castiæ fistule recens extractæ an. ʒ iij. rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ʒ j. diaprunis solutiui ʒ iij. syrupi violarum ʒ j. aquæ cicharæ. q. s. misce, & fiat potus.

Alteratio. Quinto, refrigerantibus hepar, & prohibentibus bilis, & sanguinis calefactionem; vt electuario diatrium santalorũ, diarhodon Abbatis, & diamargariton frigidi, cum aquis, aut syrupis refrigerantibus, de quibus tertio genere remediõrum est dictum: aut cum infusione drachmæ vnius rhabarbari, in libra vna aquæ endiuie, & ceroto santalato hepatis admoto.

Sexto, vacuantibus clementer, & resoluentibus materiam partis affectæ, & repellentibus, & inducentibus

centibus albedinem; vt lacte humano, caprino, aut ouino, vnguento citrino, lacte, seu emulsione quatuor seminum frigidorum, mundatorum, & lacte seminis papaueris, & lacte virginali, quod fit ex duplici Lac uirginea aqua satis tenui, & dissimili lacti, sed ambæ simul gineum, mixtæ substantiâ lacti similem constituunt; modus faciendi hic est; ℞. aceti ex vino albißimo facti lib. f. lithargyri dealbati 3 f. misce, & postea per ellychnium distilletur aqua ex vno vase in aliud. Item ℞. aque fontanæ lib. f. salis armoniaci 3 iij. infunde per noctem, deinde distilletur per ellychnium aqua ab vno vase in aliud: conseruentur in vasis vitreis, & postea vtriusq; aque guttis duabus mistis sæpe laua faciem: habet hoc lac magnam vim corrumpendi rubedinem, & albedinem inducendi faciei. Ego expertus sum sæpe, & hoc lacte curantur ij, qui facie leprosa videntur esse, & dicuntur à Gallis coporose. Aqua ex lacte caprino & albuminibus ouorum vitreo vase per distillationem facta, faciem candidam, & pulchram reddit. Eandem vim habet aqua limacum, seu cochlearum. Simili facultate valet aqua ex floribus typhæ. Aqua quæ fit ex vna gallina secta in exiguas partes, et vncijs duabus sacchari, & vnciâ vna chrysocolle (boracem vocat) faciei omnes maculas detergit. Idem fit mixtura pinguedinis renu hœdi, sacchari, & chrysocolle noctu faciei admota, dummodo die sequenti facies lauetur aqua raphani, aut alia simili. Aqua aut succus qui ex raphano diuiso in partes, & melle, aut saccharo fit, potenter

Aqua faciem terreflorem, et candidiorem reddentes.

DE CVRAN. MORB.

potenter tergit, & tollit omnes faciei maculas. Hæc mixtura (quæ ab Hispanis muda dicitur & à Rhase quinto ad Almanforem cap. 17. gumeta) faciem pulchriorē reddit, eiusq; labes detergit, si initio noctis apponatur, & mane aqua raphani aut alia lauetur.

Rx. radicis lilij albi, raphani, amygdalarū amararum an ʒ j. mellis. q. s. misce, & fiat ad modū opiatæ, aut confectionis. Idem aut par efficere potest mixtura ex semine brasicæ, amygdalis amaris, & melle. Decoctum lupinorum aqua pluuiæ factū abstergit naues faciei, interiora nucleorum persicorum, eorūdemq; oleum eandem habent facultatem. Aqua radicis lilij albi tergit faciei omnes maculas, & rugas illius tollit. Sanguis leporinus non dissimilis est superioribus facultate in delendis labeculis oris, similem vim affert in his aqua vitæ, qua vtuntur Germanæ in abluenda facie. Aqua per destillationē ex sanguine leporis & vino oēs faciei maculas eluit, faciemq; formosam efficit. Idem præstat aqua ex floribus fabarum, stercus columborum cum aceto, si in formā vna-

Historia. guenti factum fuerit, faciem emaculat, quo nobilis quedam foemina septem diebus, & noctibus curata fuit. Hæc aqua est optima, & serme diuina ad maculas faciei. Imò etiam vestigia exanthematum & pa-

Aduerte. pularum remouenda, Rx. florum fabarum. p. iij. stercoris columborum ʒ j. aceti ʒ iij. aquæ vitæ ʒ iij. sanguinis leporis ad pondus omniū, misce, ex his fiat aqua instrumento vitreo & igne paruo. Hæc aqua similiter omnes maculas faciei tergit, etiā illas, quæ dicuntur

dicuntur panys, & barros vulgò; R̄. florū fabarum lib. f. terebinthinæ optimæ decies lotæ 3 j. aloes 3 j. lactis caprarum lib. j. misce, & fiat aqua igne paruo, & instrumento vitreo, adde in fine extra ignem chrysocollæ 3 ij. camphoræ 3 j. sed postea sæpe moue vas.

Ad tergendos tumores paruos faciei, qui dicuntur Latinis vari, nobis barros, mane & vespere laua faciem mixtura ex albumine oui, & aqua rosarū bene mixtis, & post ad cutem defendendam unge eam adipe hœdi parato more Valentino.

Habet similem facultatem hæc aqua; R̄. centum pedes, animalcula sunt, quæ dicuntur porcelletes à Valentinis, numero. xij. sacchari candi 3 ij. succi limonū lib. j. ex his fiat aqua, quæ est optima in hoc. Hæc aqua similiter multam efficientiam habet, & experta est quemadmodum & aliæ; R̄. cucurbitulam vnā absq; cortice diuisam in partes minimas, duodecim oua sine vitellis, & cum corticibus, boracis, sacchari candi an. 3 j. lactis capræ lib. f. terebinthinæ abietis decies lotæ 3 ij. ex his fiat aqua instrumento vitreo, & igne paruo. Inter alia maxime laudata medicamenta hanc aquam probabis in hac re. Oleum mirrhæ est optimū & expertum ad omnes faciei maculas abstergendas, fit hoc modo. Accipe mirrhā in puluerem redactam positam in vase terreo, & sæpe iuxta ignem moue illud vas, & à mirrhā egredietur oleum compressa panno lineo, quemadmodum fit oleum amygdalarum, aut sesaminum.

DE CVRAND. MORB.

num. Hæc aqua faciem candidissimam, & pulcher-
rimam efficit, sine detrimento vlllo, & ea sæpe nobi-
les foeminae Valentinae suas abluunt facies; R. subli-
mati pellucidi puluerizati 3 f. aquæ fluuiatilis lib.
iij. in vase vitreo, & diu violento motu misce, &
postea adde tria albumina ouorū benè prius agitata
ita, vt ab eis spuma separetur, & deinde omnia sæ-
pe moue, sicq; post tres dies hac aqua vttere.

De dolore dentium, & de ipsis denigratis, & mobilibus.

C A P. X X I I I.

Causa.

Dentium dolores partim à causis ex-
ternis excitantur, partim ab intera-
nis. Externe causæ sunt casus, per-
cussio, & vsus rerum immoderatè ca-
lidarum, vel frigidarum. Res etiam
duras & contumaces vel mandisse, vel dentibus di-
uisisse, & in vniuersam, id omne, quod eos, aut alte-
rare potest, aut commouere. Internæ autem causæ
erunt intemperies aliqua, vel nuda, vel cum humo-
re, aut frigido, aut calido: abscessus porro existens
vel in ipsismet dentibus, vel in neruo, qui illorū ra-
dici inseritur; vel in gingiuis, propter quas etiam
contingit dentes dolere. Sæpè ab stomacho malum
ascendit propter sublato vapores; frequentissimè
tamen prouenit propter humorū defluxum (quem
doloris in cor fice mali quam rheuma
venerit quam in illat vngult
conspire subit in acc. vngult
soluunt et melis et exor. m. m. i)

rheuma appellant.) Imbibitus enim ille humor calidus nonnunquam, nonnunquam frigidus, sæpè etiam salsus, vel in gingiuis, vel in nervo, vel in ipsis dentibus dolores & vehementes parit. Signa causarum externarum ex sermonibus ægri sunt petenda. Internarum verò hæc sunt, si intemperies fuerit nuda, quæ in capite sit, & per consensum dentes afficiat, non est dolor aggrauans, quemadmodum esse solet, ubi humor quoque infestat. Quod si fuerit calida intemperies, acutior est dolor, quàm si frigida. Si abscessus fuerit, in dente ipso dolor sentitur, quo etiam auulso sedatur dolor. Si in nervo, in intimis partibus dolor discruciat. Si in gingiuis, circa ipsas erit & præter id, tumor quoque in ipsis cernitur. Si fuerit fluxus humoris à capite per frontem, & tempora sentiente ægroto in mandibulas, & dentes humor descendit, qui si sanguis fuerit, pulsatio quædam adest, tumor, ac calor. Si bilis, acutus est dolor, ac pungens, ac vix tolerabilis. Si pituita, dolor est remissus, & candicant in ore partes omnes, & multa insuper est salivæ copia. Si melancholia, liuent & gingivæ, & dentes: nec dolor tantum infestat, & aliquando duræ apparent gingivæ. Porro si à ventriculo dolor hic nascatur, quod fieri posse diximus, prius in ipso & dolor, & quædam conturbatio sentiuntur.

Dentium dolor si sit à sola intemperie profectus, Curatio alteratibus cōtrarijs absq; euacuatione curatur, de quibus dicemus ubi de curatiōe doloris, qui fit à ma-

Notes

rethia

DE CVRAND. MORB.

- Victus.** teria post illius euacuationē agendū erit. Cū est à sanguine curatur primo victu refrigerante, & abstinentia vini, carniū, & ouorū, & omniū quæ nocent dentibus in omni fermē causa, vt potus actu frigidus, præsertim à cibo, vel potu actu calido, lac, dactyli, & ventriculi cruditas.
- Reuulsio.** Secundo, sanguinis missione per sectionē mediæ venæ eiusdem partis, si sit plenitudo in toto corpore, & dolor in altera parte dentiū: si verò in omnibus, scindatur media dextra: cū verò non est plenitudo, humeralis est secanda ita, vt sanguinis copia respondeat ex æquo nature ægroti, & morbi.
- Preparatio.** Tertio, parantibus bilem, vt syrupo rosarum, endiuæ. S. granatorum, & similibus, cum aquis, aut de cocto cichoreæ, endiuæ, lactucæ, & portulacæ.
- Purgatio.** Quarto, purgantibus bilem per medicamēta cholagoga; vt sunt rhabarbarū, myrobalani citreæ, cassiæ fistulæ, electuariū diaprunis solutiui, & de succo rosarū, pilulæ de rhabarbaro, & similia, quorum formulæ notæ sunt ex dictis præcipuè cap. 1.
- Quinto, refrigerantibus moderatè, quia frigidū omne inimicum est ossibus, ex Hippoc. 5. aphorismorū, vt decocto hordei, lacte humano, aut ouino, aut caprino parum calidis, aut lacte amygdalarum dulcium, aut aqua rosarum, aut myrtillorum, & similium.
- Alteratio.** Si sit à bile dolor dentiū similis est fermē facienda medicina ei, quæ cephalalgie biliosæ adhibebatur. Si verò à pituita, curatio fermē talis erit, quæ
- Uterque cum primo sibi unum commodat. Si pituita additur lagema pro vltimo hyggm quæ ut dicitur dicitur*

lis pituitosæ cephalalgie, non secus fiet, si sit ab atra bile.

Si verò dolor dentium fuerit ab inflammatione gingiuarum, curatur vt phrenitis, aut angina.

Cum est dolor dentium à distillatione humoris à capite, obserua quæ dicenda sunt cap. 25. quia hæc curatio similis est illi: in omni tamen quæ fit à causa **A calore** calida per distillationem, post vacationem, & corroborationem partis primo affectæ, à qua fluit humor, est optimum hoc auxilium; R. balaustrarū, rosarum, myrtyllorum, sanguinis draconis, mastichis, sandaracæ Arabum, hypocistidos, spodij an. 3 iij. fiat decoctum in lib. ij. aquæ ad dimidium, de quo percolato accipe 3 ix. cui adde syrupi rosarū 3 iij. rhodomellis & oxysaccharæ. S. an. 3 j. misce, & fiat mixtura, qua sæpè abluantur os, & dentes.

Quando dolor est à vermibus, curatur rebus **A uermibus.** maris, & acribus, quæ habent facultatē interficiendi ipsos, qualia sunt absinthium, mirrha, aloë, lupini, colocynthis, & tithymalus. Ex his fiat decoctū, **Vermes** quo laua sæpè os. Suffitus ex semine porri, & ius- **necantia.** quiامي ipsos enecat, & etiā sensum omnem eripiendo dolorem curat: hoc tamen & alia narcotica (vt philonium) non sunt admouenda, nisi in maximis doloribus, & cum alia nō iuuerint. Si dolor fiat à corruptione dentium, ipsorum extractio est necessaria & sufficiens cura, quæ ab experto viro fiet instrumentis ad hoc necessarijs, & sine magno dolore. Ali

qui eos medicamentis euellunt, sed cum maiori do-
L lore, quam

DE CVRAN. MORB.

lore, quamuis tithymali lac cū farina mixtū dentes
(vt quorundā est opinio) sine dolore extrahit. Quā
do dolor dentium est ab vlcerebus prauis, & corro
dentibus consule chirurgū doctum, & interim vte:

Dolores re hoc liquore sēpe; R. aquarum plantaginis, & fo
dentū se liorum oleastri an. ʒ iiij. syp. acetosi. S. ʒ ij. f. rho
dantia. domellis ʒ j. aceti scillitici ʒ f. pulueris aluminis
vsti ʒ ij. misce. Vlcera tamen oris parua, & su
perficiem carnis tantum occupantia (quibus pue
ri & infantes laborant, dicuntur à Græcis apthe,
& ab Arabibus alcolā) curantur hoc auxilio; R.
aquæ plantaginis ʒ iiij. aquarum lactucæ, & por
tulacæ an. ʒ j. f. rhodomellis, & syp. rosarum an.
ʒ ij. syp. acetosi. S. ʒ j. misce.

Vnum hoc est maximè animaduertendum, exu
uias, seu senectam serpentis omnem dentiū dolorem
curare à tota substantia, siue per suffitum, siue alio
modo. Quare in dolore dentiū infantū, cum oriun
tur, solent multi fieri tunc morbi, autore Hippo. 3.

Aphorismorū, videlicet febris, ventris profluium,

Cura in & cōuulsio: hæc enim curantur, aut prohibentur fie
ri, si gingiua theriaca magna perfricetur, aut lacte
canis, aut puluere cerebri leporis. Suffitus spoliū sera
pentis est in hoc optimus, & lotio facta illius deco
cto: hæc enim faciem efficiunt exitum dentium, &
sine magno dolore. Si dentes liueant, aut nigricent,

Quando
liuent, &
mouētur
corpore euacuato sēpe perfricentur hoc puluere;
R. salis ʒ j. pulueris ossis sepiæ & pumicis an. ʒ f.
misce, & fiat puluis; adde pulueris aluminis ʒ ij.

Aqua

DE CVRAN. MORB.

quos spirandi difficultas comitatur, Hippocrates, atq; alij veteres anginae nomine appellabant; ut ex tertio Prognosticorū est colligere. Definitur etiam angina à Galeno. 4. de ratione victus in morbis acutis.

Genera. tis, partium, quæ in gutture sunt, phlegmone. Cuius quatuor traduntur genera ab eodē. 4. de locis affectis, cap. 5. his verbis: Atq; hæc sunt quatuor earum genera, primum, ubi fauces inflammantur, fauces voco internum oris locum, ad quem simul cōveniunt & gulæ, & gutturis partes extremæ. Alterum, cum neq; fauces, neq; reliquæ oris partes, neq; etiam externarū partiū vlla inflāmata videtur: laborans tamen suffocationis periculum in gutture sentit. Tertium, ubi extrinsecus circa fauces inflammatio apparet. Quartum, ubi gutturis partes tum externæ, tum internæ similiter affectæ sunt. Hactenus Galenus. Quem locum si paulò inferius legas, quintum etiam genus videbis positum ex vertebrarum cervicis luxatione. Recentiores medici, inter quos Aetius, & Paulus nominantur, sic de Angina differentijs disputant, ut multum interesse putent inter synanchen, & parasynanchen, & cynanchen, & paracynanchen: sic enim de illis sentit Paulus lib. 3. Inflammatis faucium interioribus musculis ea oris affectio fit, quæ Græcis synanche dicitur: exterioribus verò phlegmone infestatis parasynanche. Pari quoq; modo, & in gutture, cuius inflammatis interioribus quidem musculis cynanche: exterioribus verò, paracynanche nascitur. Quæ sanè nominum

curiosa distinctio, tametsi aliàs nō videatur esse im-
 probanda, vt. 4. aphorif. cōmento. 34. apertè tamen
 à Galeno damnatur. 3. Prognost. cōment. 18. & 4.
 de locis affectis cap. 5. quippe (vt eo loco dicit Ga-
 lenus) tunc primum homines res ipsas neglexerunt,
 cū nimio studio nomina querere inciperent. Ori- Cause.
 tur hic morbus propter nimiam sanguinis aut copiam,
 aut efferuescentiam, qui in partes iam dictas impetu
 ruit, & oborta inflammatione respirandi angustiam
 parit. Omnibus fermè, vt ait Paulus, eadem euenta Note.
 sunt: verbi gratia nō nisi recta ceruice, & difficul-
 ter spirant, dolor adest, & aliquādo febris, ruborq;
 semper tum vultus, tum colli, atque tumor quoque.
 Quibusdam os perpetuò hiat, diductumq; est, &
 deglutire omninò sic affecti non possunt, atq; dolo-
 re afficiuntur, idq; præcipuè, cū potus eis per na-
 res effluit.

Angina, quia morbus acutissimus est, statim initio Curatio.
 antequā absoluta fiat, sex generibus remediorū cu-
 ratur. Primo, victu tenui, & refrigerate, prohibete Viſtus.
 phlegmonē augeri: vt aëre frigido, & inedia vnus
 vel duorū dierū, si vires poterūt ferre, vel saltē sola
 ptisana hordei, vel amylo lacte amygdalarū parato,
 aut lacte amygdalarū, aut iulep rosarū, aut succo ma-
 lorum granatorū, aut cichorea cocta, aut cucurbita
 saccharo condita, aut cidoneis tostis, aut pyris: liqui
 da tamē facilius deglutiūtur. Potus sit aqua hordei:
 vini enim, ouorū, & carniū abſtinentia est summè
 necessaria: quia hæc sanguinē augent, & calfaciūt.

DE CVRAND. MORB.

- Reuulsio.** Secundo, auertentibus impetum sanguinis fluentis ad partem affectam, & prohibentibus augmentum inflammationis; vt sanguinis missione vsque ad animi deliquium, si vires ferunt: eam tamen partiri est tutius. Secatur cephalica statim propter necessitatem subitam euacuationis, & reuulsionis simul per eam venam, seruata rectitudine, quod cum Galeno omnes iuniores medici docet, & etiā magister meus Falco doctor Mōspessulanus vir magnæ doctrinæ, & experiētiae: & hæc aliquando bis, & ter est secanda, dum fluit humor. Si vires, & ætas nō ferūt sanguinis missionem per sectionē venæ, auersio fiet per cucurbitulas cū scarificatione inter scapulas; cū
- Cucurbitula.** verò sistit fluxio, vena sub lingua scinditur. Auertunt etiam purgationes per clemētia medicamēta facta, cū sanguis est deprauatus qualitate aliqua, aut
- Deriuatio.** in alios humores est cōuersus: vt hoc medicamēto,
- Purgatio.** aut simili; R. medullæ cassiæ fistularis recens extra-
ctæ, & medullæ tamarindorum an. ʒ. f. rhabarbari electi infusi per noctē in aqua endiuivæ ʒ. iij. syp. violarū ʒ. j. decocti florū cordialiū. q. s. misce, & fiat
- Auersio.** potus. Auertimus quoq; clysteribus clemētioribus, cū est inflāmatio à sanguine, aut bile: si verò fuerit à pituita, valentioribus. Reuellūt etiā cucurbitulæ scapulis affixæ. Frictiones, & ligaturæ partiū extremarū quoq; auertūt, et fotus earū dē ex aqua calida.
- Repellentia sumpta, & ad mota.** Tertio, repellentibus materiam, & prohibentibus cynanchen augeri, qualia sunt frigida, & astringentia leuiter gargarizata, relictā, donec incalescāt
- in vlti

in ultimis faucibus: hæc enim partem affectam roborando, & vias, per quas materia fluit, contrahendo optimè inflammationis huius incrementū prohibēt. Quorum aliqua sunt simplicia, & alia cōposita, vt aqua, & succi rosarū, plantaginis, portulacæ, lactucæ, acetosæ, solani, granatorū, nucum viridiū, mororum, & acetū. Ex his, & similibus fieri possunt multa cōposita medicamēta; vt R̄. hordei decorticati, & lentiū an. p. j. plantaginis, lactucæ, & solani an. m. j. fiat decoctū, de quo accipe lib. j. dianucum, & diamoron an. ʒ ij. oxysacchar. S. & syp. rosarum an. ʒ j. f. misce, & fiat gargarisma hoc, & simile.

Absolutè repellenti vti oportet initio: vbi verò habenda ratio etiam est materie, quæ fluxit simul, & fluentis, miscenda sunt medicamēta dissipātia, & res soluentia, cū repellentibus: eorū tamen vis æqualis, aut inæqualis respondere debet proportioni materie delapsæ, & fluentis: vbi tamē intentio repellēdi excedit dissipandi necessitatē duplo, fiat hic, aut similis gargarismus; R̄. hordei decorticati. p. j. lactucæ, & plantaginis an. m. ij. liquiritiæ rasæ ʒ f. f. si-
cus numero. x. camomillæ. p. f. fiat decoctū. de quo colo transfuso accipe ʒ x. diamoron, & dianucum an. ʒ ij. rhodomellis ʒ ij. f. syp. de liquiritia, & oxysacchara. S. an. ʒ j. misce, & fiat gargarismus.

Quarto, apparatibus pituitam, aut materiā mixtam; vt melle rosato colato, oxymelle. S. syp. de liquiritia, & de hyssopo cum decocto, aut aqua liquiritiæ, absinthij, & similitum.

Indicatio
à reperi-
bus mor-
bi sumen-
da.

Prepara-
tio.

DE CVRAN. MORB.

Purgatio. Quinto, vacuantibus materiam hanc per medicamentum mixta, ut est diaphanicon, pilula aggregatiue, & similia: aut hoc potus; Rx. diacatholicon ℥ f. Agarici trochiscati ʒ i. diaphanicon ʒ iij. rhodomellis ʒ i. aquæ buglossæ, quod satis est, misce, & fiat potus.

Resolutio. Sexto, dissipantibus, & resoluentibus materiam externis, & internis: ut oleo camomillæ, amygdalarum dulcium, sesamino, de semine lini, de lilio, laurino, rutæ, & similibus. Hoc medicamentum, seu cataplasma collo admotum potentissimè, & optimè resoluit; Rx. farinæ scœnugræci, seminis lini, & camomillæ, an. p. j. pulueris vnius nidi hirundinum: omnia simul cum sapa decoquantur, & in fine adde olei de lilio, & anethi an. ʒ i. f. croci puluerizati ʒ i. misce, & fiat cataplasma. Filum laneū purpure tinctum, & quo postea vipera est strangulata, collo appensum curat anginam. Cataplasma ex farina hordei, & succo apij potenter dissipat, & resoluit materiam anginæ. Expertum à multis, & à me est.

Externa. Hic gargarismus dissipat, & resoluit materiam salis; Rx. camomillæ. p. j. dactylorū, uuarū passarū an. p. j. f. scœnugræci. p. f. ficus. x. numero fiat decoctū de quo colo transfuso accipe ʒ viij. diamoron ex maturis moris, & sapa an. ʒ ij. rhodomellis, & oxy mellis compos. an. ʒ i. f. misce, & fiat gargarismus.

Interna. Stercus canis album cribratum, cum melle mixtum instar loch, si deglutiat, est præstantissimum remedium ad resoluendum. Eandem, aut similem habet vim

bet vim puluis hirundinum vstarum solum, aut cum melle. Hæc, & similia in vigore, aut declinatione tantum conferunt. Si verò angina nequeat resolui, quæ curandi ratio aptior est, sed in suppurationem tendit, quod febris & doloris intensio demonstrant, suppurantibus curatur; vt gargarismo, & emplastro ex rebus, quæ pus gignunt: qualia sunt foenugræcum, semen lini, malua, radix althææ, radix lilij, oleaginea, & pinguis. Facto pure abscessus rumpatur instrumento ferreo, si videri possit, aut manso, & deglutito pane duriori, vel digito altius immisso, aut candela: caput tamen inclinetur, ne pus descendat in thoracem. Deinde vlcus est abstergendum rhodomelle, & decocto hordei, & similibus: postremò verò est glutinandum mastiche, thure, bolo armeno, sanguine draconis, & similibus.

A tempo
re.

Curatio
anginæ
suppu-
randæ.

Ruptio
abscessus

De coriza, catarrho, rau- cedine, & tussi.

C A P. XXV.

Orizæ, catarrhi, raucedinis, ac tussis eadem prope est natura: omnes enim hæ affectiones fiunt ab humore excrementoso à capite in subiectas partes descendente: qui quidem humor, si in nares fuerit destillatus, atq; eas aggrauet, coriza Græcis malum dicitur, Latinis grauedo. Si verò humor fluat in os, palatum, & fauces, catarrhus sim- pliciter

Descri-
ptio.

Diuisio.

Grauedo
ad nares

DE CVRAND. MORB.

Cathar- pliciter appellatur: quæ sanè vox Latinis distillatio
rhus ad nem sonat. Si verò idem humor descendens, in fau-
fauces. ces, & guttur, & asperam arteriam cadat, & in-
 teriorem eius membranam asperio-rem, atq; in aqua-
 lem reddat, raucam tunc vocem fieri necesse est, &
 morbus nascitur branchus Græcorum idiomate di-

Raucedo ctus, raucedo verò Latine. Ex his etiam colligere
ad aspe- possumus, raucedinem esse catarrhum, non tamen
ram arte- grauedinem, quod Galenus tertio de symptoma-
riam. tum causis, capite vndecimo, & secundo Prognō-
 sticorum commentario quadragesimo nono docet.
 Idem Paulus confirmat tertio libro capit. vigesimo
 octauo, & Aetius sermone octauo, cap. quinquage-
Brassauo simo tertio. Quare decipitur doctissimus Brassauo-
lus. lus, credens catarrhum esse vocabulum commune
 ad omnes defluxus humorum, quod barbari medici
 rheumati tribuunt, iuxta illud,

Si fluit ad pectus, dicatur rheuma catarrhus,

Ad fauces branchus, ad nares dico corizam.

Causa. Porro eius humoris, qui sic à capite descendit, cau-
 sa est cerebrum, seu quòd à frigore in frigidam in-
 temperiem deductum sit, seu quòd ab aestu calefiat,
 atq; repleatur. Vinum quoq; si ultra modum hau-
 stum sit, caput replet, & balnea calidiora, & lar-
 gior perfusio capitis ex aqua calida, maxime si aliàs
 calidius caput existat, & cibus sanè, quæ in ventre
 incoctus per inferiorem partem non excernitur, in
 caput impetum facit: quod sic repletum in partes
 se inferiores eo modo, quo dictum est, demittit ex-

crementa

crementa. Atq; hæ sunt generales harum affectionum cause, particulares verò multe sunt. Et coriza sanè non ob aliam causam videtur fieri, quam ob humoris descensum: Raucedo verò non ob hanc solum causam, sed à vehementioris quandoq; atq; altioris vociferationis conatu, & egelidi aeris, spiritus ve ingressu. Tussis autè multe sunt cause, quas Paulus Aegineta lib. 3. sic colligit. Ceterù ex alijs quoq; occasionibus tussis fit, sæpius quidem ex distemperantia, quandoq; calidiori, ceu in febribus, nonnunquam frigidiori, quemadmodum in tempestatibus Aquilonijs, quæ aridior est plerunque. Quin & tussis aliorù sæpenumero morborum symptoma est, morbi scilicet lateralis, peripneumoniæ, inflammationis iocinoris, phthisis, & aliorum similium. Note hæ sunt: quicunq; aliqua ex dictis affectionibus laborant, si à calore ea nascatur, hi circum patentes affectus caloris nōnihil sentiunt, fluxio quædam acriumbumorū, ac tenuium cum per nares, tum maxime per os defluit. Rubor partes faciei, nariumq; inficit. Quibus contrà ex frigore, partiū circa caput, & frontem fit distentio, meatuumq; qui à percolandi adminicula isthmoides vocantur, obturatio, ita, vt resonare vox deorsum per nares nequeat. Longiore illis tēpore permanēt, & accidunt tusses, pituitæq; excretiones, nūc quidem crude, nūc verò liquide, interdū viridis. Nonnullis febris oboritur nihil eos iuuās, q ab aestu inuadūtur: eos autē, qui ab algore, plurimū, cum ad concoctionē promoueat.

Quando

DE CVRAN. MORB.

Quando tussis aliorū morborū symptoma est, ex alijs capitibus notæ sunt petendæ, omnis tamen distillatio siue ad nares, siue ad os & eius partes, est à materia calida, aut frigida, aut mixta ex ijs, & vtraq; cum causa effectrice simili, aut dissimili, vt cum materia est calida, à frigore cōprimente distillans, aut frigida materia, à calore liquante. Cū ambæ causæ sunt similes, eadem remedia requirunt, si verò causæ sint contrariæ, remedia postulant contraria, sed maior habenda est ratio vrgentioris causæ, altera tamen non neglecta.

Curatio
distillatio
nis à cau
sa frigida.

Distillatio à capite ad nares, aut os à materia frigida, à qua sæpius fit, & aëre frigido facta sex remedium generibus curatur: primo, victu calfaciente moderatè; ea tamen, quæ caput offendunt, nocēt, vt vinū, sināpis, allia, cæpæ, coitus, & somnus diurnus, præsertim à cibo, & similia.

Preparatio.

Secundo, materiam frigidam apparatibus, vt rhodomelle, syp. de liquiritia, syp. capillorum veneris, de hyssopo, & oxymelle. S. cum aquis, aut decocto liquiritiæ, hyssopi, passularum, fœniculi, & similiū:

Consiliū.

oportet tamen miscere, quæ motum, & fluxum humoris impediunt, vt est syrupus rosarum, & decoctum coriandri; quamuis in materia calida frigidioribus vti oportet, vt est syrupus de papauere.

Purgatio.

Tertio, purgantibus materiam pituitosam: vt agarico, turbit, pilulis de agarico, diaphanicon, electuario indo mai. pilulis cochys, & similibus. Sed quia morbus hic aliquando est diuturnus, multis egens

vacua

vacuationibus, post primam his pilulis uti poterit;
 R. Agarici trochiscati 3 j. pilularum assaiaret &
 cochiarū an. 3 f. optimi diagrydij. g. xij. cum aqua
 stachados fiant pilule quindecim. Utatur his. Dosis
 erunt tres quaq; hebdomada.

Quarto, auertentibus, ut ligaturis, frictionibus Auerfio.
 extremorum, & fotibus, cucurbitulis in natibus, &
 scapulis, & clysteribus acribus, vacuatione per loca
 propinqua, videlicet per nares, si humor ad partes
 oris fluat, errhinis & sternutamentis clementioribus.
 De quibus capite de apoplexia: si vero ad na- Deriua-
 res distillat humor per palatum, & os, facienda est tio.
 vacuatio reuulsoria, ut mastiche, aqua mellis cum
 puluere hyssopi, & alijs clementioribus apophlega-
 matismis. In diuturna & assueta distillatione, præ-
 cipue à materia calida filum ceruice traiectum est
 optimum remedium ad auertendum; de quo auxilio
 cap. 16. & 17. dictum est. Multi utuntur, & bene
 ad reuellendum cauterio in sutura coronali, aut post
 aures: per vlcus enim à cauterio factū materia diu,
 & salubriter euacuatur.

Quinto, sistentibus fluxum, ut mastiche degluti: Sistentia
 ta, & thure, spica, gummi iuniperi, succo liquiritie, fluxum.
 & similibus: hoc tamen genus auxiliorū magis con-
 fert distillationi, quæ fit à materia calida mobili:
 hæc enim indiget incrassatione, ut bolo armeno, sac-
 charo rosato, syrupo rosarum, syp. de papauere, &
 alijs etiam narcoticis, ut trochiscis de spodio, de ca Admoni-
 rabe, & de terra sigillata, ne fiat vlcus in naribus, tio.
 aut in

DE CURAND. MORB.

aut in partibus oris, & aspera arteria, & tandem in thorace. Vltimo vtendum est pilulis de cynoglossa Mes. cum alia non sufficiunt, & distillatio est maxima.

Corroborantia, et resoluentia. Sexto, corroborantibus caput, quæ est pars primo affecta, & à qua materia descendit, vt puluere ex coriandro, garyophyllis, mastiche, & similibus; aut hoc sacculo; Rx. coriandri præparati 3 iij. rosarum, mastichis, thuris, garyophyllorum, anthos, stæchados & macis, an. 3 j. fiat ex his sacculus ad magnitudinem manus, qui capite raso coronali commissura admoueat. Capitis lotio ex decocto rerum capitalium laudatur in hoc genere. Diamuscus dulcis, theriaca magna, Mithridatum, electuariū aromaticum rosatum, & similia cum aqua, decocto, aut syrupo capitali valenter corroborant caput, & dissipant materiam eius.

Interna.

A causa calida. Distillatio, quæ fit à materia, & causa omni calida, sex etiam remedium generibus curatur contrarijs, vltimo tamen genere oportet aliquando curare vlcera narium, & oris, quæ solent succedere: in his tamen curandis consule doctū chirurgum.

Tussis causa. Tussis, multas habet causas, vt diximus, aut fit à sola intemperie, aut ab vlcere, vt in tabe: aut à tumore ventris, vt in hydropo: aut à morbo laterali, aut inflammatione iecoris, aut à materia frigida,

Curatio tussis à causa frigida. quæ à capite distillat, à qua sæpe fieri solet. Quare de curatione huius in præsentia agam. Huic sex remedium generibus mederi possumus: primo, vt

Et a calfaciente, & exsiccante, de quo dictum initio huius capituli: sal & acetum maximè nocet huic, ^{Victus.} quia mouent tuſſim, quamuis cum melle, aut saccharo sit vtile, & necessarium ad purgandum pectus, & attenuandam materiam crassam.

Secundo, apparantibus materiam ad fluendum præparatam, crassam attenuantibus, & lentam incidentibus & tergentibus, vt rhodomelle, oxymelite. S. syp. capillorum veneris, de liquiritia, de hyssopo, de praxio, & oxymelite compos. cum decocto pectorali, simul & capitali.

Tertio, vacuantibus materiam hanc frigidam, pi Purgatis lulis de agarico, cochijs, de benedicta, hiera composita, electuario indo maiori: sed quia hic affectus diuturnus aliquando est, & eget post primam euacuationem alijs, vsus harum pilularum est vtilis & necessarius; Rx. pilularum de hiera simp. ^{Pilule.} plici, & cochiarum an. 3 f. pilularum de Agarico 3 j. cum aqua hyssopi fiant pilule duodecim. Tres pro dosi qualibet hebdomada. Si à pilulis alienus est, hoc medicamento vacuatio facienda est; ^{Confectio.} Rx. diacatholicon 3 j. f. diaphenicon, & electuarium indi maioris an. 3 f. agarici trochiscati 3 ij. rhodomellis, quod satis est, misce, & fiat confectio. Dosis singulis hebdomadis à cochleario vno vsque ad duo.

Quarto, auertentibus omnibus dictis superius Auctoris. hoc capite, vbi de curatione distillationis ad nares, aut os agebamus quarto genere remediorum.

Quinto,

DE CVRAN. MORB.

- Eductio materia.** Quinto, conceptam pulmonibus materiam facilem ad expuendum reddentibus, in quo pars præcipua curationis consistit; vt eclegmate, seu loch sano & experto, aut de pino, aut de pulmone vulpis, aut electuario Diaridis, syrupis pectoralibus, aut hoc
- Loch.** loch; R. loch sani & experti, loch de caulibus an. ʒ i. pulueris Diaridis ʒ f. sacchari candi, & penidiarum an. ʒ i. succi liquiritiæ ʒ ij. syp. de hyssopo, quod satis est, misce, & fiat loch: adde ad corroborandum pulmones, pulueris pulmonis vulpis ʒ ij. quo, & alijs omnibus vtendum est sæpe, & omni hora paulatim deglutiendo, vt ab vna via in aliam medicamentum possit per poros penetrare. In hoc genere confert multū foris ad mouere emplastrum
- Topica.** filij Zacchariæ, & de meliloto an. æquales partes super alutam ad formam & magnitudinem thoracis, vel bis in die hoc vnguento illmere; R. olei sesamini, & amygdalarum dulcium, & de lilio an. ʒ i. mucilaginis, fœnugræci ʒ f. croci puluerizati ʒ j. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum.
- Resolutio.** Sexto, materiam reliquam resoluentibus, & digerentibus, vt suffitu sulphuris, & trochiscorum, & aliorum, de quibus capite sequenti de asthmate, & etiam omnibus auxilijs dictis sexto genere remediorum distillationis, de quo superius.

De Ortho

De Orthopnæa, Asthmate
Dyspnæa.

CAP. XXVI.

Ria sunt nomina apud Græcos, quæ eandem rem fermè significare videntur, videlicet dyspnæa, asthma, & orthopnæa: quæ omnia suspiriosos & anhelosos significant, de quibus Celsus lib. 4. cap. 4. abundè egit. Propriè à Græcis dicitur dyspnæa difficultas anhelitus modica, quamvis Paulus. 3. lib. cap. 29. velit esse difficultatem spiritus & animæ, & cōmune accidens alia plurima præter hæc comitans. Asthma Græcis est difficultas anhelitus vehementior, & cū æger non potest spirare sine anhelatione. Orthopnæa verò est, cū respirare non potest, nisi recta ceruice spiritus trahatur: fiunt hæ affectiones (vt inquit Actius) cū aut crassa *Causæ* siorum & tenuium humorum multitudo pulmonis bronchia obstruxit, aut tumor quisspiam abscessui similis in ipso consistit. Similiter autē difficulter spirant, quibus aspera arteria multa distillatione madet, repletaq; est. Ab alijs quoq; fit causis, vt ab *conuersa* vlcerē pulmonum. Quæ omnia sic docet distinguere Actius. Distillatio etiam sanis ex manifesta causa repente accidit, in totum verò citra febrem comitantibus etiam proprijs distillationis signis. Si verò tumor abscessui similis in pulmone fiat, necessariò febris sequitur, neque ita post inflammatione in pus *conuersa* *vt hæc conuersio* *opd. f. v. d. i. g. r. o. p. i. o.*

Note:

DE CVRAN. MORB.

conuersa, pus reijcitur cū tuſi. Qui autem propriè orthopnici, & difficulter ſpirantes appellantur, in totū febrem nō ferunt, grauitatis autem ſenſus eis contingit, neq; quippiam purulentū per ſputū reie-

Curatio. ſtant. Cū igitur aſthma fieri poſſit à ſanguine extra venas, eius curatio cap. 28. de ſanguinis ſputo deſcribetur; aut ab inſlāmatione pulmonū, de qua cap. 27. de peripneumonia; aut ab vlcere pulmonum, de qua cap. 29. de phthiſi; aut à luxatis vertebriſ ſpinæ cuius curatio in reductione eius in propriū ſitū conſiſtit; aut ſit à materia craſſa pituitoſa pulmones obſtruēte, & ab hac vltima cauſa ſermè ſemper pēdet.

Quare in præſentia de curatione eius agendū eſt, prius tamē oportet ſcire an æger ſit in ipſa acceſſione, an in quiete. Quia morbus hic, quemadmodū comitialis & articularis, habet acceſſiones aliquando

Curatio ordinatas, aliquando inordinatas. In ipſa acceſſione
à pituita curatio ſit per ſolās frictiones, ligaturas & cucur-
in acceſ- bitulas extremorum ad reuellendum, ne ſubitò ſuſ-
ſione per focetur æger, qui ceruice erecta vigilet, & dor-
reuellen- miat parum, & non in die, quies ſummè neceſſaria
tia. eſt. Quare tunc vacuatio per medicamenta purgan-

tia, & per ſanguinis miſſionem maximè nocet, mo-
uens humores, & augens fluxum ad pulmones & tracheas arterias. Si tamen ipſa acceſſio fuerit magna, & longa, ſubitam ſuffocationem indicans, indiget vacuatione per clyſteres acres, & per ſanguinis miſſionem ſecta vena, aut per cucurbitulas inter ſcapulas. In tempore quietis curatur aſthma

pituita

pituitosum sex remediorum generibus: primo, vi-
ctu calido & sicco, vt aëre estatis, aut arte parato, Curatio
rore marino, saluia, stachade, & alijs calidis medijs extra ac-
camētis, vt cibo, pane scilicet fursuraceo, & salito, cepionem
& bene fermētato: carnibus auiū montanarū, & ani ^{Vitus.}
malium cōcoctu faciliū, & non humidorū; assis, aut
tostis, nō neruosis, nec pinguibus: vt potu parco in
pastu, & post pastū nullo, qui sit aqua cinnamomi,
vel decoctionis anisi, vel seminis fœniculi: eorū ta-
men sitis vehemens est ob calorem cordis refrigera-
tum minus quā res exigit. Tunc enim laua os egri
lacte caprimo, vel ex amygdalis dulcibus expresso
sine saccharo, aut aqua frigida, aut mucagine semina-
nis psyllij, vel cydoniorum. Sed quia potus cōprimit
septū transuersum ventriculo distēto, & difficultatē
respirandi auget, quoniā ventriculus cōcoquit cibū
donec ab eo egressus sit, potus maximē nocet.

Secundo, apparantibus materiam collectam in ce Prepara
rebro, pulmone, vel alijs partibus transmittentibus, tio.
qualia sunt calfaciētia, incidentia, tenuantia, & ter-
gentia: initio clemētiora, ne resolutio tenui crassum
ineptū expuitioni relinquatur. Conueniūt primo sy Syrupi
rupus de liquiritia, syp. capillorū Vene. oxymel. S. demētes.
cū decocto pectorali, aut aquis capillorū Ve. & li-
quiritiæ. Secūdo post primā vacuationē conducunt Syrupi
syrrupus de hyssopo, de prasio, & oxymel cōpositū uehement
cū aquis, aut decocto hyssopi, prasiij, fœniculi, dacty ^{tiores.}
lorū, & vuarū passarū. Tertio, post secundā vacua- ^{Vehemē-}
tionē profūt ad cōcoquendū syp. de quinq; radicib; ^{tissimi sy}
rapi.

DE CVRAN. MORB.

Consiliū eum oxymelle compos. & scillitico cū decocto aut aquis prasi, hyssopi, radicis lilij sicca: quia succus eius valenter purgat in parua quantitate; inter has tamen coctiones & purgationes intericeant dies aliquot, vt natura quiescat. Et q̄a hic affectus chronicus est, necessaria est medicamentorū omnium sermē frequens permutatio, ne natura longa consuetudine ijs similis fiat, ac proinde reluctetur, aut ab eis nihil patiatur. Præterea ob occultam quandam proprietatem, seu familiarem quasi amicitiam quædam magis amat nostrum corpus, & alia refugit propter inimicitiam, quod sola experientia demonstrare potest.

Purgatio. Tertio, purgantibus materiā, si multa est in pulmonibus, aut etiam non multa in toto. Nam si pauca fuerit in pulmonibus, vt per spūta expelli possit,

Prima. non opus est purgatione: prima ergo purgatio fiet per 3 j. pilularum de Agarico, aut per potum 3 j. diacatholiconis, & 3 j. agarici trochiscati cum decocto pectorali, aut aqua capillorū Veneris.

Secunda. Secunda purgatio fiet per has pilulas; R̄. pilularū cochiarum, & de agarico an. 3 f. diagrydij g. iij. cū aqua hyssopi fiant pilulæ. vij & aurentur, si opus fuerit: vel fiat per hunc potum; R̄. diapheniconis 3 iij. electuarij indi maioris 3 ij. agarici trochiscati 3 j. diacatholiconis 3 v. rhodomellis 3 j. decocti pectoralis. q. s. misce, & fiat potus. Tertio, si opus fuerit, fiat purgatio per 3 j. pilularum cochiarum, aut foetidarum, aut de sarcocolla; vel per hunc potum; R̄.

tum; R^x. electuarij indi maioris 3 iiij. agarici trochiscati, & turbit electi an. 3 f. rhodomellis 3 j. aque hyssopi. q. s. misce, & fiat potus. Si opus fuerit, quia morbus est chronicus, vtatur his pilulis semel, vel bis in mense; R^x. pilularum de hiera compos. & de agarico an. 3 j. f. agarici optimi, & turbit electi an. 3 j. salis gemmæ 3 j. zingiberis 3 f. cū aqua hyssopi fiat massa, cuius dosis quinque pilule ponderis 3 ij. Si verò non possit pilulas transglutire quæ magis huic morbo conueniunt, quàm purgantia liquida, quia priora diutius in ventriculo detinentur, ideoq; magis & à partibus longinquioribus, melius purgant: hac mixtura fiet purgatio ad vsum; R^x. diacatholiconis 3 ij. electuarij indi maioris 3 j. agarici trochiscati 3 ij. turbit gummosi 3 j. syrupi capillorum Vc. q. s. misce & fiat confectio. Dos̃ cochlearium vnum.

Pilulæ
laudantur
in hoc
morbo.

Quarto, auertentibus auxilijs, vt ijs quæ per nas Deriuat
res & palatum purgant, errhinis scilicet, apophlegma.
matismis, & alijs multis, de quibus cap. 25 præce-
denti, quales sunt clysteres, & glandes acres, &
cauteria in capite.

Quinto, promouentibus sputa, hoc est, inciden- Promouē
tibus, dilatantibus asperam arteriam, & roboranti- tia spurā
bus pulmones: horum quædam sunt simplicia, vt ca- & robo-
pillus Vc. liquiritia, vae passæ, crocus, ficus, iui- rātia pul-
bæ, hyssopus, scabiosa, aristolochia, folia & semen mones.
urtice, enula campana, pulmo omnis, præcipuè ta- Simplia
men vulpis, dulcia omnia, salsa, amara, & acriso- cia.

M iiij

mul. Ex

DE CURAN. MORB.

- mul.** Ex his fiunt decocta, syrups loch, & electua-
Syrupi. rium, vt syrups capillorum Ve. de liquiritia, oxymel
 S. syrups de hyssopo, de prasio, oxymel cōpos. oxy
Loch. mel scilliticū, loch sanum & expertū, loch caulium,
 loch de pulmone vulpis, loch de pino : electuarium
Electua- Diariz; hæc & similia detineātur in ore, & sensim
ria. transglutiantur, vt à gula in asperam arteriam per
 poros penetrare possint, aut saltem eorum vis. Hæc
 mixtura seu cōfectio est optima in hoc genere quin-
 to ; R̄. succi liquiritiæ, hyssopi, scillæ, radicis lilij
 an. 3 viij. capillorū Ve. siccorum 3 viij. seminis vr-
 ticæ, cordumeni, piperis, aristolochiæ rotundæ, na-
 sturtij, baurac, carui, amygdalarum amararum an.
Cōfectio 3 v. fiat ex his cum melle sufficienti cōfectio, eu-
 ius cochlearium vnum dosis sit mane & vespere,
 cum vncijs tribus sequentis liquoris; R̄. caricarum,
Liquor. daetylorum an. numero. x. radicis liquiritiæ, hyssop-
 pi, calamenti, prasij, capillorum Ve. an. 3 j. radicis
 apij, fœniculi, & seminis eorum, seminis vrticæ, &
 fœnugræci an. 3 f. fiat decoctum in lib. duodecim
 aquæ, donec tertia pars consumatur, percoletur, et
 cum lib. duabus mellis fiat instar mulsæ. Hæc aqua
Aqua stil- in hoc genere remediorū est vtilissima; R̄. pulmonā
lauria. hirci castrati in paruas partes diuisi numero. iij. pul-
 monem vnū vulpis, si nancisci possumus, capilli Ve.
 m. vi. hyssopi. m. ij. radicis iari, seu serpentariæ con-
 tusa 3 ij. liquiritiæ recentis, si licet aliunde para-
 re 3 iij. fiat ex his aqua instrumēto vitreo, & igne
 paucō; eius dosis 3 iij. cum paucō saccharo cando,
 aut sac-

aut saccharo communi. Aqua ligni guaiaci, seu indi cum medicamentis pectoralibus facta, est etiam optima, & experta à me in hoc genere remediorum. Ius galli gallinacei veteris cum medicamentis pectoralibus factum est ab omnibus laudatum, & expertum. Thoraci sunt admouenda medicamenta quæ in hoc genere conferunt, vt facilius & citius medicamenta pectoralia sputum promoueant; vt Rx. olei amygdalarum dulcium, & sesamini an. 3 j. Topica, olei de lilio 3 f. croci puluerizati 3 j. axungie gallinæ 3 ij. cere, quod satis est, misce, & fiat unguentum. Vel, Rx. emplastri filij Zacchariæ, & de meliloto an. æquas partes, extendantur super alutam ad formam & magnitudinem pectoris.

Sexto, reliquias materiæ siccantibus, & dissoluantibus, vt Mithridato, theriaca magna, diamorbo, scio dulci, & amaro, pliris arcoticon, & suffitu cum thure, & sulphure: quamuis sulphur interius cum melle, aut ouo, aut syrupo pectorali conferat huic morbo. Ab aliquibus laudatur suffitus ex arsenico, ego tamen non laudo; etsi sit aquis cardiacis castigatum. Nonnulli in ultimo genere præbent pilulas ex mirrha, costô, aristolochia, castia lignea, croco & arsenico; ego semper damno hæc medicamenta, & his similia, quanquam arsenici sit parum. Caute terium in furcula superiori thoracis in hoc genere remediorum à multis doctissimis medicis maxime laudatur.

Aqua li-
gni sana-
cti.

Ius galli
veteris.

Topica,

Resolutio.

Aduerte;

Cauterij
laus.

DE CVRAND. MORB.

De Peripneumonia, & Pleuritide.

CAPVT XXVII.

Definitio
nes.

Via Peripneumonia, quæ est pulmonum inflammatio: & Pleuritis, seu lateralis morbus, quæ est inflammatio membranæ costas succingentis, vel musculorum ei propinquorum,

(autore Galeno. 5. de locis affectis) iisdem ferme

Causæ.

remedijs curantur; hoc capite de his duobus affectibus non immeritò agere statuimus. Fiunt ab iisdem propè causis; quamvis peripneumonia à sanguine magis pituitoso, & pleuritis à bilioso: vt docet Galenus cōmentario. 3. 3. libri. 6. Aphorismorū: vtriusq; tamen affectus causa externa calida per se, & frigida per accidens cōprimendo esse potest. Peripneumonia quoque fit ab angina, à pleuritide, & capitis distillatione: nonnunquam verò (vt ait Paulus) eius

Pleuritis
contagio
sa.

Nota.

origo est sola inflammatio. Lateralis morbus aliquando est epidimialis, fitq; per contagionē, quemadmodum pestis. Peripneumonia (vt vult Galenus. 2. de locis affectis, cap. 3.) deprehenditur ex tanta respirandi difficultate, & angustia, vt suffocari laborantes videantur, ac recti sedere conentur, quem affectum orihopneam nominant; Aetius tamen sexto sermone. cap. 66. omnes peripneumonia notas depingit longo satis sermone, nimirū febrem acutam, grauitatem thoracis absq; dolore, inflammatis tamē pelliculis

pelliculis thoracis sentitur dolor, faciem rubicundam, præcipuè malas, nasum in summo sinum, appetentiam lesam, lingue siccitatem, aque frigida maiusq; etiam aeris desiderium, tußim siccam, vel, si expuant, spumosum id est.

Accidentia inseparabilia pleuritidis (si Galeno & veritati credimus) sunt febris acuta, dolor perinde ac si locus vel intendatur, vel pungatur, respiratio frequens & exigua, pulsus parvus arteriam duram, & quodammodo tensam indicans, tußis magna ex parte cum sputis coloratis, nonnunquam verò sine his; has incoctas pleuritides appellat Galenus loco superius citato. s. scilicet de locis affectis. cap. 2. quæ vel celeriter hominem rapiunt: vel longo temporis spatio finiuntur, quo in loco multas doloris lateris species proponit.

Curatur vera pleuritis sex generibus remediorum: primo, ratione victus tenui vsque ad quartum diem, cum vires ferre possunt, ut lacte amygdalarum dulcium sine pane, ptisana hordei colata, vel non colata: à quarto vsq; ad septimum pane loto & lacte amygdalarum cum saccharo & radice buglossæ condita saccharo; post septimum iure pulli refrigerato cremore hordei; semper tamen ægri natura & consuetudo est consideranda. Bibat aquam hordei, aut saccharatam, aut ex decocto liquiritiæ remissè calidam; vinum nullo modo bibendum est: nisi vires sint admodum imbecillæ: tunc enim vinum dilutum, & ius gallinæ, aut aqua eiusdem per distillationem conueni

Curatio
Pleuritidis.
Victus.

Alb

rent,

si vires non sint admodum imbecillæ, aqua eiusdem per distillationem conueni

DE CVRAN. MORB.

rent, aut in declinatione. Dormiat supra affectam partem. Talis enim incubatio minorem dolorem infert, augeturq; calor partis affectæ, & magis resolvit materiam phlegmones.

Alius sit facilis, ut minimum semel in die. Animi perturbationes, quæ augere possunt inflammationem, tollantur, ut ira, timor, & similes.

Reuulsio
et macu-
tio simul.

Secundo, auertentibus materiam, quæ augere pos-
sit inflammationem, vt sectione venæ internæ cubiti,
quam vocât hepaticam, eiusdem partis, seruata sem-
per rectitudine, vt duplex scopus propositus sit, al-
ter ad reuellendum, alter ad vacuandum: quod fieri
non potest per sectionem venæ partis oppositæ. Si
non apparet vena interna cubiti, cõmunis secanda
est, aut humeralis, si duæ aliæ nō appareant: semper
tamen sanguinis copia respõdeat morbi magnitudi-
ni, naturæ ægri, viribus, regioni, & consuetudini. Si
morbus semper augeatur post primâ sanguinis mis-
sionem, fiat secûda, & tertia, si opus fuerit, & vires
patiantur: semper tamen ab eadem vena, posteaquã
ex diuersis fieri nō potest: quemadmodũ in inflama-
tionibus & tumoribus aliarũ partiũ, in quibus, cũ
fluit humor, facienda est sanguinis missio ex parte
longinqua per reuulsionẽ; cũ iam fluxit ex parte
eadem, aut propinqua, vt in angina diximus. Si vi-
res deficiãt, & ætas nō sit florida, sanguis mittatur
per cucurbitulas cum scarificatione inter scapulas,
si non sit plenitudo, & in natibus si fuerit plenitudo.
In quacunq; parte fuerit dolor, etiamsi infestet
partes

partes, quæ sunt sub septo transuerso, vt docet Gal. cōment. 11. secundi de ratiōe victus in morbis acutis, quāuis vacuationem per medicamenta purgātia Hippocrates tum eligat, sequēs aphorismū. 2. 2. primi libri, quæ ducere oportet: sed ego cū Galeno semper ad reuellendū & euacuandum simul, magis laudo eius sententiam, quia in inflammationibus interinis, & febribus ardentibus medicamenta purgātia, præcipuē Græcorū sunt satis calida, & valenter mouent, ideoq; timenda. Præterea alui profluuium in pleuritide, & peripneumonia, si adueniat, malum; vt Hippocrates. 6. lib. Aphorismo. 16. scribit. Quare in his duobus morbis benedictis medicamentis et salubribus purgabis suo tempore, quarto videlicet genere remediorum. Auertunt quoq; frictiones, Auerfio, ligaturæ partium extremarum, & clysteres.

Tertio, materiam apparātibus (quæ si fuerit turpida absq; coctiōe vacuāda est) vt syrupo violarū, ratio, syp. endiuie. S. cū aquis endiuie, cichoreæ, & borraginis: aut cum decocto hordei sine cortice, violarū, & liquiritiæ: idq; cū materia est biliosa. quæ si fuerit admodū tenuis, syrupo nenupharis, & de papaue re est incrassanda: crassa verò aut mixta cum crassa syrupo capillorū Vene. de liquiritia, de hyssopo, cū oxymelle. S. & decocto pectorali, est concoquenda.

Quarto, purgātibus nō valentioribus, qualia sunt Purgatio Græcorū, sed clemētioribus, & salubribus; quæ Arabes, et nostra ætas cognouerūt, exceptis stipticis, et astringentem substantiam habentibus, vt est rhabarbarum,

DE CVRAND. MORB.

barum, & myrobalani, præcipuè cum tota substantia: eorum tamen infusio est probata, & laudata, & aliquando scammoniata correctâ, quando salubria non sufficiunt, vt in electuario de succo rosarum, & diaprunis solutiui, & in parua quâtitate, & mixta alijs salubribus; vt R^x. medulle cassiæ fistularis recens extractæ 3 vj. medulle tamarindorum (quum est ardentissima febris) 3 iij. (nec timeas acetosita tem tamarindorum) infusionis rhabarbari per noctem in aqua endiuie factæ 3 iij. syrupi violarum 3 j. decocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Si copia bilis fuerit magna, adde 3 ij. diaprunis solutiui: & si crassa & mixta cum pituita, adde 3 f. agarici trochiscati; aut 3 ij. si amat magis pilulas, quæ minus in hoc morbo conferunt, has accipiat hora idonea; R^x. pilularum de rhabarbaro, & agarici trochiscati an. 3 f. fiant pilulæ septem cum aqua endiuie, & aurentur, si non est pauper.

Sputum
iuuaniæ.

Quinto, sputum materiæ pleuritidis, quæ in pulmonem & thoracem exudat, facile, & fluidum red dentibus in omni tempore pblegmones, & omni hora diei, alijs atq; alijs medicamentis, vt syrupo violaceo, de iuiubis, capillorū Vene de liquiritia, syrupo acetoso. S. & oxymelle. S. pilulis bechichis, saccharo cando violato, electuario diadraganto frigido, & similibus, & hoc eclegmate, seu loch; R^x. penidiorū, sacchari candi violati an. 3 j. pulueris diadraganti frigidi 3 f. succi liquiritiæ, & pulmonis vulpis an. 3 ij. gummi cerasi 3 j. syrupi violarum

Loch.

3 ij. f.

℥ ii. ꝑ. syrupi acetosi S. ℥ j. misce, & fiat loch.
 Hec omnia quæ spūm promouent, retineantur ore,
 & sensim deglutiantur. Hic liquor, seu syrupus nō Liquor.
 perfectè decoctus spūm promouet; R̄ capillorum
 Veneris, violarum an. m. ij. iuiubæ numero. x. vna-
 rum passarum sine granis. ꝑ. ij. liquiritiæ ℥ ij. fiat
 decoctum, de quo percolato accipe libras octo, sac-
 chari libras duas, pōst parum ferueant. Foris ad spū Topica-
 tum excitandum confert hoc vnguentum; R̄. olei
 sesamini, & amygdalarum dulcium an. ℥ j. ꝑ. em-
 plastri filij Zacchariæ loco ceræ. q. s. misce, & fiat
 vnguentū; vel R̄. emplastri filij Zachariæ. q. s. extē-
 datur super alutā ad formā mediij folij papyri. Quis Obserua-
 dam in hac inflāmatioe parti affectæ admoūet repel-
 lentia medicamēta; & male: quia augēt inflāmationē. Resolu-
 tio.

Sexto, reliquam materiam resoluentibus, & disti-
 pantibus, vt vnguētis, emplastris, cataplasmatis, &
 foru per spongiam ex decocto camomillæ, meloti,
 seminis lini, scœnugræci, fursuris, vel per vesicam Vesica.
 plenam simili decocto. Saccus ex milio, sale, & fur-
 fure bene tostis est optimus in hoc genere remedio Sacculus
 rum. Hec tamen omnia, & similia initio veræ pleu-
 ritidis maxime nocent, & in augmento: valenter Error in
 enim augent inflammationem. Quare errant multi doctorū.
 indocti medici, qui inconsiderate fomentis & cale-
 factorijs vtuntur. Solet enim (Galeno autore com-
 ment. 3 i. sexti lib. Aphoris.) in his fomentum ali-
 quantum mollire dolorem, sed alteram fluxionem
 aduocare, experientia tamen gratia ad cognoscen-
 dum qua Curatio
 tentatiua
 vulgō di-
 sta.

DE CVRAN. MORB.

dum qualis sit affectio, Hippocrates & Gale. medici sapientissimi, & prudentissimi ijs vsi sunt. In non vera pleuritide ad flatū dissipandū optima sunt, & ijs vbi dubitat medicus an sit vera, an nō, vti oportet: semper tamen cautē ne attrahatur humor ad laborantem locū, & ne ex nō vera fiat vera, vel si vera fuerit, ne augeatur. Si autē pleuritis suppuretur, à qua pauci liberantur, natura non est impedienda,

Medica- sed potius eam ars imitari ferē semper conatur, vt
mentum hoc medicamento interno; R. malue, bis malue an.
int. rnum m. j. ficum. p. j. seminis lini, & fœnugræci an. p. f.
pus effi- fiat decoctū, de quo percolato accipe libras. iij. cui
ciens. addē butyri recentis ℥ j. olei amygdalarū dulcium

℥ iij. misce, & sepe in die transglutiat paulatim partem huius medicamēti. Foris admoueatur hoc cataplasma; R. soliorū maluarū. m. ij. radicis althæe. m. j. caricarū, seminis lini an. p. j. omnia decoquātur, & postea cū vncijs duabus farine fœnugræci, & cū vncijs duabus & semisse olei sisamini, & vncia vna butyri, addēdo vnciā semis axungie gallinæ, drachmam semis croci, & duos vitellos ouorū, misce, & fiat cataplasma: quod parti affectæ admoueatur.

Quæ ab- Confectio pure rūpatur abscessus frequenti tussi, &
cessum vociferatione, vomitu, & sternutamentis, & corporis
rumpunt vehementi cōcussione. Deinde abstergatur vlcus
Abstergio aqua hordei cū cortice saccharata, & si nō suffecerit ipsa, cū hydromelle ex decocto furfuris, & cice-

Glutinā- rum, præsertim, si non sit febris. Vltimo verò vlcus
na. glutinabunt terra sigillata, bolus Armenus, & alia

quæ

quæ dicentur capite de Phthisi, sed in hoc, simili-
busq; vlceribus consule doctum chirurgum.

De sanguinis sputo.

CAP. XXVIII.

Mnes sanguinis expulsionēs (auto- *Species.*
re Galeno lib. sexto, cap. secundo de
causis symptomatum) toto genere
præter naturam censentur, excepto
sanguinis profluuiō, quod mulieria-

bus ab utero defluit: sanguinis tamen deiectio per
os, & cruentum sputum alijs est deterius, præse-
ratim quando ex pulmonibus manat, quia tabem effi-
cere solet. Hoc accidit nonnunquam à causa exter- *Causæ.*
na, & aliquando ab interna, quas omnes capite vi-

gesimo primo de sanguinis è naribus fluxu scripsi-
mus: eas tamen ex Galeni sensu longius & eruditè *sed demum Ge-
sio Valerio.*
collegit Aetius sermone octauo, cap. quinquagesi-

mo nono. Causæ externæ ex sermonibus egri, aut *Nota om-*
assidentium cognoscuntur; internæ verò per hæc nū causa
indicia, quæ omnia ferè Aetius loco superius adno- *rū, & par*
tato demonstrat. Si enim ob sanguinis plenitudinem *tiū à qui-*
accidat, ante reiectionem sentitur grauitas, & post *bus sana-*
melius, leuiusq; habet. Si propter oris, venarumq; *guis fuit*
apertione calidus victus & morbus calidus præces-
sit Si ob venarū erosione, cruentū apparet sputū, nō
subito, sed paulatim sanguis cum tussi expuitur, &
semp peius habet. In magna tamē erosione cōfertim
sanguis

DE CVRAND. MORB.

sanguis cū tuſſi expuitur ſine caſu, & externa violenta cauſa. Quando eſt ex pulmone, ſanguis educitur ſpumofus, ſubalbidus, atq; ex intervallo cū tuſſi ſine dolore prodiſt, ſi verò cum leuiori tuſſi abſque ſpuma pituitofus ſit, ex aſpera arteria educitur, ſi niger, & in grumū concretus ſanguis cum tuſſi, & dolore partis affectæ reiſcitur, ex thorace eſt, ſi verò ex locis, quæ ſunt circa fauces, & palatum, ex ore ne, an è gingiuis ſanguis ſeratur, ex ſenſu deprehendes. Nonnunquam propter hirundinem deuorata alicui parti in hærentem per palatū ſanguis tenuis & ſerofus educitur, ſi tamen à capite ſanguis deſertur, titillatio palati adeſt, & frequens excreatio; aliquando cum tuſſi, & præcedenti capitis dolore, aut pondere. In colore ſanguis niger, aliquando pituitofus, & aliquando mixtus cum pure. Si ex ventriculo, parua copia ſanguinis vomitu educitur. Si ex hepate, aut ſplene colore & dolore partis affectæ percipitur.

Curatio. Sputum ſanguinis curatur quinque auxiliiorum generibus: primo, victu refrigerante, & aſtringente, vt aëre, in æſtate ſparſis bumi herbis, floribus, & victus. aquis frigidis, & aceto roſato, vt cibo tenui ſaltem primis diebus, & glutinofis, vt hordei cremore, lacte ouino, aut caprino, aut bubulo, cum amylo cocto, aut hordei farina: ſuccus agreſtæ, aut acetofæ, aut malorum granatorū acidulcium ſolus; aut cum alijs eſt optimū alimentum. Poſt primos dies, præſertim cum eſt neceſſaria, inſtauratio maior, ſuccus gallinæ,

gallinæ, aut perdicis cum iure pedum arietinorum, aut vitulinorum citò & multum nutrit, & sanguinem craſſiorem reddit. Farina orizæ cū lacte bene cocta, aut cū iure pedum eſt optima. Deniq; omnia, quæ ſanguinem incrassant, & venarum ora obturant, huic morbo vtilia ſunt; vt caſeus recens, lenates, pyra, mala cydonea, portulaca, & ſimilia. Potus ſit aqua chalybeata, niſi ventriculi, aut totius imbecillitas vino egeat: ſit tamen id rubrum, & bene aqua chalybeata dilutum, qua omnia alimenta ſunt coquenda. Quies animi & corporis, ſilentium, & ſomnus fluxus omnes cohibent.

Secundo, auertentibus à rupta vena, vel aperta, Reuulſio vt ſeſſione venæ internæ cubiti frequenter, vt ſexta quoq; hora, ſi opus fuerit, pauco tamen miſſo ſanguine, cū multus per ſputum reieſtus fuerit: ſi verò paucus & ager ſit plethoricus, largiori. In mēſibus, aut hæmorrhoidibus ſuppreſſis ſanguis mittatur per ſeſſionem venarum pedum, aut tibiæ. Auertunt quoq; cucurbitulæ coxis, natibus, & inguinibus affixæ, & ligaturæ, & friſtiones dolorificæ, & fotus ex aqua calida partium infernarum. Calor enim, & dolor trahunt ad ſe, & hac ratione auertunt à parte affeſta. Auertentia.

Tertio, æquantibus ſanguinem, & ipſum red= Reuocacentibus ad iuſtam proportionem quatuor humo= tior ſanrum, quibus conſtitutus eſt ſanguis ipſe, vt tenui vi guinis ad ætu parū nutriente, ſi fuerit largior ſanguis, ſi acer propo= bilioſus ac mordax ſyruporoſarum, myrtillorum, tionem.

DE CVRAN. MORB.

endiuiæ. S. cydoneorū, & similibus cum duplo aqua-
rum, aut decocti, aut succi, acetosæ, endiuiæ, rosarū,
portulacæ, & plantaginis; vt R̄x. syrupi rosarū, &
acetositatis citri an. ʒ iij. Item R̄x. aquarū endiuiæ,
portulacæ, & acetosæ an. ʒ iij. misce: sumptis his,
aut similibus tribus diebus aut quatuor, vacuāda est
bilis nō scāmoniatis, neq; alijs valentibus & acribus
medicamētis purgātibus, sed astringentibus; vt R̄x.
medullæ cassiæ fist. recens extractæ ʒ ʒ. corticum
myrobalanorū citrinarum, & rhabarbari electi in-
fusi per noctem in aqua endiuiæ an. ʒ ʒ. syrupi ro-
sarū ʒ ʒ. aque portulacæ. q. s. misce, & fiat potus. Si
pituita fuerit sanguini mixta, rhodomelle & aqua
absinthij fiat cōcoctio eius, & euacuatio per myro-
balanos cepulas, vel rhabarbarū, vel turbit sine zin-
gibere; vt R̄x. corticum myrobalanorum cepularū,
& rhabarbari electi an. ʒ ʒ. Turbit electi ʒ ʒ. rho-
domellis ʒ ʒ. aque absinthij ʒ iij. misce, & fiat po-
tus: quod si malit pilulas; R̄x. corticū myrobalanorū
cepularū, & agarici trochiscati an. ʒ ʒ. cum aqua
sceni fiant pilule septē, & aurētur, si nō est pauper.

Resfri- Quarto, glutinantibus vlcus, & contrahentibus
ctio san- oris hiatū, & tandem sistentibus sanguinē, hoc tan-
guinis. men genere auxiliorum semper est vtendum, & sta-
aut uenæ tim cum ager visitur, ne sanguis immodicē fluat: vt
obtura- portulaca mansa, & ore retenta, lapide hematite,
tio. corallo albo vsto, bolo armeno, terra lemnia, balau-
stijs, semine myrtillorum, dragaganto, gummi Ara-
bico, mastiche, & similibus simplicibus. Sunt quoq;
*libra ʒ. iij. m. s. p. q. p. q. p. in aqua portulacæ composita
ut per asumptu ut signa de delecta et c.*
appra caliditate

composita, quæ eadem, aut simili facultate valent,
 & vasis hiatus opplent, vt trochisci ex terra si-
 gillata, & trochisci de Karabe, & de spodio: horū
 singulorū, siue simplicium, siue cōpositorū drach-
 ma vna cum aquis, aut syrupis astringentibus ex di-
 etis potenter astringit, & glutinat: asininū stercus
 recens odoratum, vel potum, quodcunq; sanguinis
 profluuiū sistit; vt R^x. succi stercoris asinini ʒ ij. sy-
 rupi myrtillorū ʒ j. aquæ portulacæ ʒ ij. misce, & Admonitio.
 fiat potus: quem bibat actu frigidū, & oīa alia medi-
 camenta, & etiā alimenta oīa, si fieri possit. Narco-
 tica medicamēta huic morbo sunt necessaria, etiam
 in initio, ne subito pereat aeger, aut ne fiat tabes, si
 breui tempore nō consolidetur vena: ideoq; in hoc
 sanguinis profluuiū Galenus audacter ijs vtitur, præ-
 ter tamē trochiscos superius in hoc genere laudatos
 (qui sunt narcotici, quāuis parū opij suscipiant) præ-
 ter etiam requiem magnam & athanasiam, quæ sunt Narcotica.
 narcotica cōposita clemētia, cum prædicta nō suffi-
 ciūt, vtendū est philonio Romano, aut Persico, aut
 Tharsensi ab scrupulo vno vsq; ad drachmā vnam:
 semper tamen his narcoticis, aut similibus nō egent
 qui calidum innatū imbecillū habēt, ne ab ijs admo- Aduerte
 dum frigidis omninō extinguatur, vt multis conti-
 git, qui perpetuo dormierunt ex potu narcoticorū:
 sed trochisci, qui sequūtur sunt optimi, & à multis
 experti in hoc morbo; R^x. acaciæ, balaustiarū, nucis
 cupressi, gallarū, hypocystidos, nucleorū vnae sylue-
 stris, caudæ equinae, corrigiolæ, myrti, sumac an.

DE CVRAND. MORB.

3 ij. thuris, mastichis, myrrhae, lapidis hematitis, carabæ, santalorum, coralli rubri, sanguinis draconis, terræ sigillatæ, boli Armenici, aluminis fossi an. 3 v. stercoris asinini sicci, capræ & leporis, spongiæ combustæ, centaureæ minoris, cornu cerui vsti, spodij, cupullorum rosarū rubrarum, bedeguar, rhabbari tosti an. 3 iiij. seminis papaveris albi, seminis iusquiami albi an. 3 j. corticum mandragoræ, opij, castorei, casis lignæ an. 3 ij. croci, camphoræ an. 3 j. fiant trochisci cum succis, aut aquis plantaginis, & portulacæ; Dosis 3 j. cum 3 ij. aquæ, aut succi portulacæ, aut plantaginis, aut sanguinariæ: sed ijs non est vtendum, nisi post tres menses, vt minimum. In vsu tamen horum, & aliorum medicamentorum quæ sanguinem à pectore fluentem sistunt, semper sunt permiscenda, quæ pulmones & thoracem iuuant, vt electuarium diadragantum frigidum, syrupus de liquiritia, & succus eius, & similia. Quare hoc medicamentū est huic affectui summè vtile; R. conseruæ rosarum antiquæ 3 ij. gummi dragaganti, gummi Arabici, & cerasi an. 3 iiij. (dissoluatur in aquis portulacæ, & plantaginis) succi liquiritiæ, boli Armenici præparati, terræ sigillatæ, lapidis hematitis, coralli rubri præparati, sanguinis draconis, mastichis, thuris an. 3 j. Karabæ 3 ij. f. syrupi papaveris, & myrtillorū an. æquas partes, & quæ satis sint confectiōni faciendæ ad modum loch, cuius cochleariū vnum frequenter te-

Topica. neat eger ore, & sensim transglutiat. Thoraci ad-

monetur
*non his vult. quia in illis admodum
 pinguis vis est. Semel f. 32*

moueantur medicamenta actu & potestate frigida
& repellentia atq; astringentia eaq; sepe, quales
sunt succi, aut aquæ plantaginis, portulacæ, rosarū,
solatri, & similes cū pauco aceto & bolo Armeno.
Vnguenta frigida, vt cerotum santalatū est bonum.

Quinto, corrigentibus symptomata, præcipuè Grumos
sanguinis concretionem; vt oxymelitæ. S. & cōpos. sangui-
dosis sunt 3 ij. huic symptomati confert coagulum nis dissol-
hædi, vel leporis ab 3 j. vsq; ad 3 j. cum vino albo. uentia, et
Drachma vna theriacæ mægne, aut diacurcumæ cū expurgā
aqua hyssopi, aut scabiosæ, est etiam optimum auxi- tia pe-
lium huic symptomati: hoc medicamentū est exper- ctus.
tum; R. amydi 3 ij. f. farinæ fabarum, seminum
melonū, & maluæ an. 3 iij. f. boli Armenici, semina-
num, cydoneorum an. 3 ij. farinæ hordei sine fursu
re 3 v. gummi Arabici dragaganti an. 3 j. f. oxy-
mellis. S. quod sufficit, misce, & fiat confectio ad
modum loch, quæ sepe vtatur.

De Empyemate, id est, sup- puratione, & tabe.

C A P. X X I X.

Empyema Græcis, Latinis suppuratio
est affectio pectoris eorum, quibus Descri-
in succingente costas interius mem- prio.
brana abscessus, aut in aliqua alia pe-
ctoris pellicula factus, acervatim ru-
ptus est, & in vacuum pectoris locum effusus inter
pulmonem

DE CURAN. MORB.

Causa. pulmonem & membranam costas succingentem. Vnde de constat ex non curata pleuritide hanc affectionem maiori ex parte nasci, quod Aphorismo octavo sectionis quintae vetustissimus Hippocrates docuit. Interdum tamen & ex sanguinis eruptione hoc malum oritur, dirupto scilicet vase aliquo in thorace, & ad cicatricem non perducto. Iam & propter confluxum à capite, & permutatam anginam in pulmonem saepe fit, iuxta aphorismum decimum sectionis quintae. Ex causis quoque præcatis

Nota. Aticis fieri potest, sed raro. Suppurati sic deprehenduntur, autore Aetio: cum lateris dolor præcesserit, deinde vehementes febres quieverint, & ex magna parte quoque dolor, gravitatis autem sensus remanserit, intus in lateribus in profundo thoracis, simulque transfluere aliquid appareat iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maxime cum ab uno latere in alterum decumbunt, tunc sanè multitudo puris manifestatur, & fluctuationis cuiusdam sonitus saepe sensibilibiter in reclinationibus ipsorum auditur. Cognoscitur itaque suppuratio facta tum ex prædictis, tum quòd nihil relatu dignum reiecerunt in eo, qui præcesserit vehementi lateris dolore. Sed quoniam vicina admodum affectio huic morbo phthisis est (autore Hippocrate quintae sectionis Aphorismo decimo quinto) non iniuria de utraque affectione uno capite agatur. Dicamus ergo de phthisi aliquid, ut deinceps curationem aggrediamur. Phthisis pulmonis exulceratio ab omnibus censetur, ex empye-

mate

Descri-
ptio, &
causa
phthisis.

mate (vt dictum est) nata, nonnunquam verò & ex defluxu humoris acris, atq; erodētis oritur. His autē notis cognoscitur, totius corporis summa adest exte-
 nuatio, nares acutæ sunt, tempora collapsa, oculi
 concaui, scapulæ alarum more prominentes, ad hæc
 tuſiunt qui sic affecti sunt, & quod expuitur foæ-
 tidum est, & feberi corripiuntur hectica, quam in-
 sequuntur ea omnia, quæ à Galeno numerantur pri-
 mo de differentijs febrium. cap. vndecimo, quæ si
 probè consulas, & præter hæc etiam, quæ ab Hip-
 pocrate dicuntur Aphorismo vndecimo, duodeci-
 mo, & decimo quarto sectionis quintæ, plenam hæ-
 bebis signorum cognitionem ad hanc affectionem
 dignoscendam. Suppuratio hæc diligenter est cu-
 randa, ne fiat vlcus in pulmonibus, & tandem in-
 sanabilis morbus ob motum perpetuum pulmonum,
 eorumq; substantiam raram, & hecticam febrem
 coniunctam: quæ sola est incurabilis si fuerit confir-
 mata. Magis etiam insanabilis est, si sit coniuncta
 cum ulcere pulmonum, quod indiget mundificatio-
 ne, & exiccatiōe: hectica verò inſtauratione, & hu-
 meſtatione, quamuis ouis tabe laborans agnoscat
medicamentum, quo curatur.

Note.

Curatur suppuratio hæc medicamentis purgan-
 tibus pus iam dictis capite de pleuritide in fine, cū
 terminatur per suppurationē post rupiū abscessum:
 aliquando tamen ubi magna est copia puris, incisio
 est faciendā secundū longitudinem costarum, inter
 quartam & quintam thoracis mēdosā, facta prius

Curatio
suppuratio-
nis.

DE CVRAN. MORB.

Observatio. experientia fili actu humidi admoti supra locum, si exiccatur. Sed aduerte, ne totum pus, vel illius magna quantitas extrahatur semel, sed multis purgationibus, quamuis cito & cautè in habitatione calida propter conseruationem caloris innati & spiritus. **Historia.** Nostris enim temporibus fuit integra sanitati restitutus hac curatione quidam nomine Lupus, qui ex vulnere magno partis superioris thoracis in supurationem peruenerat magnam cū febre acuta & maxima difficultate respirationis, educto pure per nouam incisionem partis inferioris thoracis nō vno die, sed multis, ne vires deficerent.

Curatio phthisis. Phthisis, si curari possit, quinque generibus remedium curatur: primo victu refrigerante, & hume-
Victus. stante habitatione hectica: si verò spectes vlcus, febris causam (quod prius & magis curandum esse volunt autores) calido, & sicco victu curabis. Sit ergo in actiuis qualitatibus temperatus victus, sed ficior vlcus gratia, ob id Galenus quinto methordi phthisicos ad Thabias mittebat, vbi erat aer sicci-
Lactis fa- cior, & sanabantur. Sint cibi faciles concoctu, boni
cultas, & multi sanguinis: quia calor est imbecillus, & corpus macrum: sint etiam tenues & liquidi ob eorum vias siccatas, & contractas, & causa febris refrigerent parum, & propter vlcus sint apti ad detergendum. Ab his etiam ad consolidandum & glutinandum, quæ omnia insunt lacti, & saccharo rosato. Lac enim facile concoquitur, ac maximè nutrit butyro & caseo: optimi est succi, liquidum quoque est, & sub

Et subfrigidū, tergit acrimonia seri, et sapore dulci substantiæ butyroſæ alit, glutinat caſeo: facultates tamē variæ lactis augētur, vel minuūtur diuerſa ratione victus. Refrigerans facultas augetur lactuſca, cichorea, endiuiā, portulaca, et ſimilibus. Terrens verò vis augetur hordeo, adianto, ſœniculo, et hyſſopo. Natura glutinoſa creſcit rubo, lentisco, ſalice, et ſimilibus. Humanum lac eſt omnium præſantiſſimum, omnium tamen tenuiſſimum eſt lac camelorum, deinde equarum, poſt aſinarum. Caprarum lac eſt temperatum, ſed vaccarū lac et ouium magis nutrit. Humano tamen lacte nobiliori omnibus, et magis familiari eſt nutriendus hoc morbo laborans, ſugatq; ipſum ab uberibus, dum modò ſit ſana, et iuuenis lactans, nec candida admodum, aut nigra. Bonis quoque nutriatur cibus, fugiat Venerem tanquam peſtem. Si verò non poſſit vt infans lac à mammis fugere, ſummo ſtudio ipſum bibat actu calidum, calore naturali, quod fiet ingenio aſtantium in aëre temperatè calido. Primo bibat vnciam vnā, deinde ſenſim progrediatur ad vncias ſex, vel octo, parum ſacchari addendo, ne coaleſcat in ventriculo; alij addunt parum mellis, aut ſalis, ſed ego magis laudo ſaccharum, dummodo non adſit ventris profluuium, quod prohibet lactis uſum; quemadmodum et alia multa, vt diſtillatio à capite, dolor capitis, febris putrida, præſertim ardens, ſuſpenſa hypochondria et murmurantia, inimicitia et diſcordia inter ipſum et ægrum: vbi tamen illius vi et ope ma-

Qualia ſunt omnia ferè lactis genera.

Modus ſumendi lactis.

Lac diſſuadetia.

DE CVRAN. MORB.

ximè eget egrotus quibusdam dissentiētibus. Oportet cum nutrirī, præcedenti tamen aliqua correctio-
ne, vt in vētris profluvio lac fiat acidum per sex ho-
ras, aut per noctē eductis partibus butyrosis, facta

Lege Ga eius commotione in vase vitreo aut terreo quibus-
lenu lib. dam virgulis & spuma sæpe extracta, erit illud lac
de facul. astringens & refrigerans: quemadmodum est lac,
alim. de in quo extinguitur quinquies ferrum ignitum, aut
lacte. chalybs; quo nutriatur sine saccharo. A sinimum lac
Lac asini post humanum eligatur tanquam tenuius, & facile
num. concoctu, deinde caprinum, præcipue ad refrigeran-
dum & tergendum, quia est serosius. Ovinū & vac-
cæ valentius glutinat, & magis (vt diximus) nutrit:

Sumpto ad omnia est præstantissimū si esset eius copia. Non
lacte non est dormiendum agro hausto lacte, sed quiescendum
est dor- ne lac crudum in corpus trabatur. Quare tunc fri-
miendum ctio cutis maximè noceret. saccharū rosatum his om-
nibus facultatibus præditum est, quamvis recens ma-
gis tergat, antiquum verò conglutinet, sed de eo in
quarto genere remediorum loquemur. Nutrimen-
tum gallinarum iuuenum, caponum, perdicum, atta-
ginis, hœdi, turturis, coturnicis est optimum, & iu-
corum cum bordeo, & ciceribus cū amydo, & cum
lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminum
frigidorum maiorum, cancri fluuiatiles benè præpa-
rati, similiter limaces saltem eorum aqua, aut ius be-
nè nutriūt humidumq; gignūt, glutinosum, & tarde
dissolubile. Testudines, & rane degentes in aquis
salubribus

Salubribus maximè laudantur ab omnibus, horum ta-
men mentio fiet capite de curatione hectice lib. se-
cundo. Hæc aqua est optima & omnibus melior, &
huic morbo vtilior, omnibusq; facultatibus necessa-
rijs prædita est; R. foliorum lactucæ. m. iij. capil-
lorum Veneris. m. j. hyssopi. m. j. liquiritiæ recentis præstans
si fieri possit 3 iij. pulmones duos hirci, aut vituli; tipima.
pulmonem vnum vulpis, si reperiatur; carnis can-
crosum secundum artem paratæ (quam obseruabis
cap. de curatione hectice secundo libro) 3 iij. car-
nis testudinis nemoralis, carnis limacis benè paratæ
an. lib. f. carnis ranarum bonarum 3 iij. sacchari
candi 3 viij. pulueris diadraganti frigidi 3 iij. boli
armenici præparati 3 ij. fiat ex his omnibus aqua
instrumēto vitreo, & igne paucis: quolibet die sum-
mo mane bibat uncias quatuor illius cum paucis sac-
charo Potus sit aqua hordei, & vinum album tenue
benè dilutum autore Rhase, inter Arabes viro mul-
tæ experientiæ. Quidam laborantes tabe persana-
ti sunt solius lactis potu, & si ferrum, aut chalybs,
aut lapilli candentes in eo fuerint extincti, erit præ-
stantius. sed ego nō laudo permixtionem lactis cum
alijs alimentis.

Secundo abigētibus causas phthisis, quæ si fuerit Cause
distillatio, curatur vt diximus cap. vigesimo quinto. remotio.
Si verò vas ruptum, curetur vt diximus præcedenti
capite: si humor in pulmonibus erodens, appareatur
& vacuetur, vt diximus cap. de catarrho. Detergē-
Tertio tergētibus vlcus pulmōis dulcib⁹ & amaris tia vlcus.
vt rhodo-

DE CURAND. MORB.

vt rhodomelle, syp. de liquiritia, syp. capillorum Vene. de byssopo, de prasio, & decocto pectorali, & cicerum solo cum saccharo; aut aliquo ex prædictis syrupis. Dosis vncie tres, quamvis frequenter & omni hora sensim transglutiendo sit vtile, & necessarium aliquod ex supradictis medicamentis.

Sarcotica, uel carne ulcus impletia.

Quarto, implentibus carne vlcus, & glutinantibus: hæc tamen propria sunt opera naturæ, præcipue præcedenti debita tersione, vt bolo Armeno, sanguine draconis, & similibus cum syrupo pectorali. Saccharum tamen rosatum antiquum potenter glutinat ratione substantiæ rosarum: quamvis recens tergat magis, vtrunq; tamen nutrit ratione sacchari. Quare recenti opus est, cum vlcus est sordidum, & vetusto, vbi fuerit tersum: hoc multis iam morbi proximis fuit sanitas restituta, præcipue si semper etiam in prandio & cœna eo nutriantur egroti. Aliqua sunt, quæ totius substantiæ proprietate prosunt huic morbo, vt pulmo vulpis, pulmo ericij siccatu: ex his & alijs fiat loch; vt R. pulueris pulmonis vulpis, & ericij an. ʒ iiij. pulueris diadreganti frigidi ʒ i. sacchari rosati ʒ vi. gummi cerasi, & Arabici an. ʒ ij. syp. de liquiritia q. s. misce, & fiat confectio, ad modum loch. Est etiam herba quædam nobis incognita, qua ouis curatur, ipsamq; naturali cognitione inquit & amat, vt auctoritate Democriti aliqui scribunt.

Corre-
ctio syn-
ptomati

Quinto, corrigentibus symptomata, vt alui profluuium, de quo capitibus. 36. 37. & 38. dicemus:

Fit 14

Fit tamen hoc symptoma ab imbecillitate facultatis retentricis, & concoctricis ventriculi, & aliarum partium: pulvis diarhodonis Abbatis est optimus, & in vsu frequenti: emaciationē laborantiū phthisi corrigunt aqua carnis, iura optima, dicta primo genere remediorum, & alia quæ dicemus capite de hæctica, libro secundo. Si verò fuerit confirmata & antiqua phthisis insanabilis est, blandè tamen tractanda, & callus excitandus per siccantia. Vixit enim quædam furnaria phthisica viginti octo annis, inspirato sæpe aëre sicco furni. Historia amota da.

De palpitatione cordis & syncope.

CAP. XXX.

Alpitatio cordis, seu tremor (quam recentiores medici malè cardiacam appellant) motus cordis deprauatus est, nimirum dilatatio eius præter naturam. Fit palpitatio propter inclusum vaporem crassum, ac multum. Hæc enim est generalis causa omnium palpitationum, cuiuscunque fuerint loci, ut docet Galenus. s. de symptomatum causis: quamvis quinto de locis affectis scribēs causas affectuum præter naturam cordis, & ventriculi de huius affectus causis; porro inquit utriusque partis, tum oris ventriculi, tum cordis dispositiones, aut forti dumtaxat intemperie, aut venenoso humore; non

Descriptio prior.
Causæ.
 sed pro his legimus negat si legimus scribere

DE CVRAN. MORB.

re, nonnunquam ab erisipelate, aut inflammatione, aut aliquo præter naturam tumore fieri solent.

De syncope. Ab iisdem causis, sed maioribus fit syncope: quæ est (autore Galeno libro duodecimo methodi) præceps virium lapsus, qui sæpe à causis externis accidit, ut à dolore, timore, ira, & terrore, & vacuationibus maximis, vigilijs, & inedia, & alijs multis, quæ vires dissolvere valent.

Nota palpitatio cordis. Deprehenduntur hæ affectiones, palpitatio quidem, ex agrototo euidenter sentiente hoc malum, & ex pulsu; qui in causa calida velox est, & aliquando cum febris: in frigida, contrarium apparet. Si ab humore intra pericardion collecto palpitatio cordis fuerit, pulsus est mollis, & languidus.

Nota syncope. Cognoscemus syncopen ex pulsu maximè languido, & deficienti; ex frigore extremorum, & colore faciei albo, & exanguis; ex sudore frigido, & priuatione sermonis, & motus totius. Quando per consensum ventriculi fit syncope, sentitur prius dolor in ipso ventriculo, & grauitas, & sæpe nausea, ac vomitus cum angustia præcedit, de quo capitibus sequentibus agemus.

Curatio palpitatio cordis. Curatur palpitatio cordis quinque remediis generibus: primo, victu, si causa calida est, refrigerante, ut aëre refrigerato rosis, santalis, aceto, violis,

Victus. nenubare, myrto, addito vino, aut moscho, aut ambra, ut frigida promptius penetrent ad cor. A causa verò frigida, calfaciente, ut aëre commutato, & alterato rore marino, maiorana, basilicone, salvia, moscho,

sebo, amtra, mellisa, & similibus. In his cordis morbis ratio aeris præcipua est habenda. Mox enim penetrat ad cor inspiratus aer. Cibi sint boni succi, & faciles cõcoctu, refrigerati in calida acetosa, aceto, agresta, succo malorũ medicorum (vulgò naranjas vocant) limonũ, & citrorũ: & in frigida causa, maiora calefacti, basilicone, rore marino, fœniculo, & similibus. Vinum in hac est optimũ; sed in calida vitetur, præcipuè generosum, & vaporosum: dilutũ tamẽ aqua hordei, aut rosarũ, vel alia refrigerante confert. In omni tamen causa, si ventriculus sit imbecillus, bibat vinum, aut aquam cinnamomi.

Secundo, sanguinis missione, præsertim si fuerit Reuulsio à sanguine, & æger carnosus, per sectionem iecora rie dextre, non vnã tantũ, sed plures, si non fuerit senex. Si verò fiat à flatu implente ventriculum sinistrum cordis, secunda est basilica sinistra, & parcè sanguis mittendus.

Tertio, apparantibus materiam crassam tenuantibus, & calidam frigidis, eius acrimoniam remittentibus: sed tam calidis, quàm frigidis moderatis: ne offendatur cor, pars princeps & fons vitæ.

Quarè in causa calida medicamentis frigidis aliis Consiliũ. qua aromata calida sunt miscenda, vt eorum frigiditas immodica reprimatur: & vis etiam frigida mixta calido medicamento promptius (vt dixi) ducatur ad cor. Optimè igitur trochiscis de camphora Camphora additur crocus, & alia quedam calida secundum rationem nostram quosdam: quamuis calida sit officinarum camphora. calida est Calida

DE CVRAND. MORB.

Calida ergo materia apparatus per duos aut tres dies syrupo violato, rosato, endiuie. S. & comp. & in magna caliditate syrupo acetositis limonū, aut citri, cum aquis, aut decocto rosarum, endiuie, portulacæ, lactucæ, plātaginis, nenupharis, & similiū. Frigidam vero, & pituitosam incidunt, & tenuant mel rosatum colatū, syrupus de hyssopo, oxymel. S. & comp. syrupus de duabus, & de quinque radicibus cum aquis foeniculi, mellisæ, betonicæ, scabiosæ. Hæc materia eget maiori concoctione, quæ nō fiet tribus tantum diebus, nec forsan sex: quamuis ob loci nobilitatem vacuatio sit facienda aliquando non expectata concoctione. Materiam melancholicam concoquere valent ea, quæ diximus. i. cap. ut sunt syrupus borraginis, buglossæ, fumarie. S. de pomis, de epithymo, & syrupus fumarie compos. cum aquis buglossæ, borraginis, mellisæ, & sero caprimo. Sed hæc terrestris materia eget magna concoctione.

Aduerte

Purgatio.

Obscrua

Calida
causa.

Quarto vacuantibus materiā calidam medicamentis cholagogis, de quibus diximus cap. i. sed in hoc affectu semper sunt miscenda cardiaca, & raro conueniunt scamoniata, quia nocent cordi, nisi bene correctæ; & quādo clementia non sufficitur; ut R. rhubarbari electi infusi p noctē in aqua endiuie ʒ. iiij. medullæ cassiæ fist. recens extractæ, aut mannæ electæ ʒ. j. syp. borraginis ʒ. j. decocti florum cordialium. q. s. misce & fiat potus. Si sit materia pituitosa, hoc aut simili medicamento vacuabitur; R. agari ci throchiscati ʒ. iiij. corticum myrobalanorum cerbulorum

bulorū 3 j. diacatholiconis 3 vi. rhodomellis 3 j. aque fœniculi. q. s. misce, & fiat potus. Si verò sit materia melancholica, hoc aut simili medicamento Melancholia vacuetur; R. corticū myrobalanorū indorū 3 j. f. cholicæ pulueris epithymi 3 j. seri caprimi 3 iiij. misce, & materia fiat potus. Quandoq; necessarium est, laborantem cardiaca biliosa, vacuare 3 iiij. diaprunis solutiui cū alijs iam dictis, & laborantem pituitosa 3 iiij. electuarij indi maioris, & melancholica cardiaca 3 iiij. confectionis medicaminis hanc cū cassia, aut manna; quando humores redundarint.

Quinto, auertentibus materiam à corde ad partes Auersio-
tes ignobiles, præsertim urgentibus symptomatis, & in ipsa accessione; vt secta vena malleoli, præsertim in mensibus detentis, aut hæmorrhoidibus, frictionibus, & vnculis dolorificis, & sctibus partium extremarum, clysteribus, & cucurbitulis.

Sexto, corroborantibus cor, & ipsius intemperiam Corrobo-
riem corrigentibus, sumptis, vel admotis. In calida ratio, & sumantur ex simplicibus, spodium, rose, violæ, nenuphar, acetum, corallus, succus limonum, succus citri. Ex cõpositis, electuarium diarhodonis Abbatis Sumenda
tis, diatrium sagtalorum, diamargaritonis frigidi, S. & com
confectio de hiacyntho, confectione Gentilis cordialis pos. refri
lis contra melancholiam, conserua acetose, rosarū, geratias
& violarum. Sæpe enim his & similibus vti debet multis diebus summo mane: accipiat drachmas tres electuarij diarhodonis Abbatis, aut diamargaritonis frigidi cum vncijs tribus aque acetose, aut syru
pi rosa

DE CVRAN. MORB.

Diuiti. pirosarum, aut alio ex prædictis liquoribus. Accia-
 piat si diues sit, omni hora in hac cardiaca cochlea-
 rium vnum huius confectionis cum pauca aqua ro-
 sarum, aut acetosæ, aut alia simili; R. conseruæ
 rosarum, & acetosæ an. ʒ j. confectionis de hyas-
 cintho, & Gentilis cordialis cōtramelancholiā an.
 ʒ f. pulueris diarhodonis Abbatis, & diamargari-
 tonis frigidi an. ʒ ij. margaritarum electarum, &
 osium de corde cerui an. ʒ j. foliorū auri numero
 iij. syrupi acetositatis citri. q. s. misce, & fiat con-
 fectio: adde musci & ambre an. g. iij. Cordi admo-
 ueatur sæpe hoc epithima, aut simile, in hyeme actu
 calidum, & in æstate aut frigidum, aut remissè ca-
 lidum; R. aquæ rosarum ʒ iij. aquæ acetosæ ʒ ij.
 aquæ mellisæ, & vini albi odoriferi an. ʒ j. pulue-
 ris diamargaritonis frigidi, & trochiscorum de cam-
 phora an. ʒ j. croci puluerizati ʒ f. misce & fiat
 epithima. Sacculus hic cordi semper admotus, est
Sacculus. optimus in hac calida cardiaca; R. florum nenuphar-
 ris, rosarum, violarum, & buglossæ an. ʒ ii. pulue-
 ris diamargaritonis frigidi ʒ j. f. santalorū omniū.
 an ʒ j. musci, & ambre an. g. v. fiat sacculus ad for-
 mam cordis, seu scuti cum sindone coccinea. Si ta-
 men fuerit pauper, epithima ex sola aqua rosarum
 cum aceto, & croco, erit optimū ad corroborandū.
Pauperi. Similiter in omni palpitatione cordis odor succi po-
 morum, aquæ rosarū, & nymphææ cum pauco vino
 albo & musco simul cū ambra potēter corroborat
 cor. In frigida sumantur calida simplicia cardiaca,
 & com

Admoue-
da refri-
geratia.

Epithi-
ma.

Sacculus.

Pauperi.

Odorife-
ra pro-
sunt.

igda

& cōposita, vt buglossa, mellisa, zedoaria, doroni- Sumenda
 eum, cortex citri, crocus, moschus, ambrā, & simi- calfacien
 lia: cōposita, vt diamoschus dulcis, & amarus, ele-
 ctuariū de gemmis, diamargaritonis calidi, cōfectio
 Alkermes, & similia: multis diebus ventriculo va-
 cuo accipiat drachmas quatuor electuarij diamarga-
 ritonis calidi, aut electuarij de gemmis cum vncijs
 duabus aquæ mellisæ, aut basiliconis, aut alia simili.
 Omni hora accipiat cochlearium huius, aut similis
 confectio; R. theriacæ de citro, & diamusci dul- Cōfectio
 eis an. ʒ i. confectio Alkermes ʒ iij. conseruæ
 buglossæ ʒ f. pulueris diamargaritonis calidi, &
 electuarij de gemmis an. ʒ ij. margaritarum electa-
 rum ʒ i. foliorum auri numero. iij. syrupi buglossæ
 q. s. misce, & fiat confectio. Hoc epithima in hac fri-
 gida cardiaca est optimum; R. aquæ mellisæ, & bu- Admo-
 glossæ an. ʒ iij. vini albi odoriferi ʒ i. pulueris uenda.
 vtriusq; diamargaritonis an. ʒ i. croci puluerizati, ma.
 & coralli rubri præparati an. ʒ f. musci, & am-
 bræ an. g. iij. misce, & fiat epithima. Hic sacculus,
 aut similis est optimus in hac cardiaca; R. florū bu- Sacculus
 glossæ, citranguli, & coriandri præparati an. ʒ iij.
 corticis citri, gariophyllorū, cinnamomi, zedoariæ,
 doronici, basiliconis an. ʒ f. rosarū ʒ i. musci, &
 ambræ g. v. fiat ex his puluerizatis sacculus ad for-
 mam cordis cū sindone coccinea. Si fuerit hæc pal- Si fuerit
 pitatio à vermibus capite. ʒ i. dicemus de ea. Si au- à ueneno
 tem à veneno oportet scire per proprias notas de palpitae
 ueni speciem & naturam, vt propria medicamenta tio.

DE CVRAND. MORB.

cardiaca exhibeantur. Sed hæc ab Italis & Romanis tractantur frequētius, cū apud eos multi veneno pereant. Lege tamen librum de venenis doctoris Santes de Ordenies. Lege etiā Alexipharmaca Nicandri, & eiusdem antiquissimi medici, & poëtæ librum quoq; de theriaca vtilissimū, quem noster ciuis & amicus doctor Petrus Iacobus Steue fidelissime interpretatus est, doctissimisq; expositionibus illustravit.

Curatio
Syncopes

Syncope curatur primo per asperisionem faciei, & aliarum nudarum partium aque frigide, præsertim rosatæ. Prohibet enim hoc remedium spiritus resolutionem, dum modò non proueniat syncope à causa frigida, vel alui profluvio: tunc maxime nocet.

Admoue

et aque frigide inspersio, sed cū est ab æstu, aut febris incendio spiritibus resolutis, saluberrima est aqua frigida, aut rosata sola, aut aceto faciem ægri aspergere, & nutrire spiritus bonis odoribus naribus admotis, nisi sit syncope ab vteri præfocatione: quia tunc odora naribus admota nocerent, vt dicemus capite de vteri præfocatione. Spiritus tamen intus in corde quasi conculcati, quod sæpè cōtingit in hoc morbo, reuocandi sunt ad partes externas

frictionibus & ligaturis partiū externarum, & cucurbitulis, & euellendo pilos, & naribus auribusq; dolorem inferendo, ne fiat subita strangulatio. Si syncope fiat ob spiritus resolutionem post sanguinis vacationem, aut alui fluorem, aut aliam euacuationem nocent maxime, quæ dolorem inferunt, &

quare

quæ reuocant spiritum ad partes externas: odora-
 tamē omnia naribus admota sunt optima, & necessa-
 ria: autore enim Galeno comment. 11. secundi libri
 Aphoris. quæ cito nutriunt, sunt liquida; vinum ci-
 tius, & omniū maxime & celerrime sunt odores,
 vt hæc optima mixtura; R. aquæ rosatæ ℥ iiij.
 aquæ florum aranciorum ℥ ij. vini optimi albi, &
 succi pomorum redolentiū an. ℥ j. musci, & am-
 bræ an. g. viij. misce, & sæpe naribus & faciei ad-
 moueatur parum huius mixturæ. Nutriatur aqua Viſtus.
 carnis gallinæ iuuenis, aut capri, & perdicis, & arie-
 tis, quam nostri Valentini destillat appellant. Hæc
 enim celeriter nutrit, ac subito ferme in sanguinem
 & spiritū transmutatur: ideoq; à multis laudatur,
 tanquam vltimum & maximū alimentum ad cordis
 & totius corporis imbecillitatem. Quæ cor corro-
 borant, spiritumq; vitalem instaurant, vel saltem
 perfectiorem efficiunt, multa sunt, de quibus dictū
 est superius hoc capite. Curatio syncopes, quæ ab Admoni-
 alijs fit causis, tradita est à Galeno. 12. methodi, & tio.
 primo de arte curatiua ad Glauconem, & nos in cu-
 ratione aliorum morborum eam trademus.

De imbecillitate ventriculi, & de dolore & inflamma- tione eiusdem.

CAP. XXXI.

O ij

Quæ

DE CVRAN. MORB.

Vanquā quelibet vētriculi lesio imbecillitatē gignit, ea tamē, quae in coctiōe est, etiā si valida sit appetētia, dicitur ventriculi imbecillitas. Quo affectu laborātes stomachicos appellant medici, quēadmodū & hepaticos Galenus nominat. 6. de symptomatū causis eos, qui imbecilla cōcoctiōe icimoris infestātur. Hae coctiō, vt quaelibet alia actiō, tripliciter laeditur, vt diximus Gale. autos. re. 3. de symptomatū diffē. & cap. 80. artis medicinalis; quia vix, aut quia vitiosē, aut quia nullo modo: vltimū symptoma dicitur à Græcis, Apepsia, & Latinis cruditas: duo priora dicuntur homonymos, mala scilicet concoctiō ventriculi: quae si tarda sit, cruditas quoq; dicitur, ita vt cibi vix propriam suscipiant transmutationē, & haec à Græcis dicitur bradypepsia, de qua in praesentia agimus. Si verò omnino corrūpantur cibi, vt nullam bonam coctiōem admittere possint, sub mala & vitiosa coctiōe cōprehenditur, quamuis nullū proprium habeat nomen.

Causa. Tarda cōcoctiō fit, quia cibi difficulter concoquuntur, vel quòd potētia illos nō superat, vel quòd somnus breuior fuit, quā vt eos vincere posset, vel quia immodica copia sumpta sit, vel quòd cōcoctiōni repugnēt, vel quòd inordinatē sumantur. Quòd si praeter haec, acrem aliquam, aut alienam habeant qualitatem, nō tam imbecillam concoctiōnem, quā corruptam pariunt. Potentia illos non superat, aut quia per essentiā laesa sit, aut propter aliquē morbū
instru

instrumentorū, vtcunq; tamē fiat imbecilla reddita
 est. Per essentiā verò leditur ventriculus, cū intem-
 perie aliqua primarū qualitātū laborat, vel simplici
 vel coniugata; nuda, vel cum humore. Per instrumē-
 torum verò morbos, vt sunt erysipelata, edemata,
 phlegmone, scirrhi, abscessus, atque alij huiusmodi
 morbi. Deprehenditur hoc malū. Si culpa quidē ci- Nota
 borū fuerit & potus, ab egro, & alijs scies: libera-
 lioris tamē potus indicium est fluctuatio. Cibi verò
 grauitas in ventriculo percepta. Deinde num inge-
 sti cibi fuerint concoctu difficiles, vt panis in clibas
 no nō benè coctus, vel fermenti expers (quem azy-
 mum appellant) aut carnes bubulæ, suillæ, hircinæ,
 asininæ, atq; camelinæ. nam his vltimis Alexandriæ
 homines vescūtur. Deinde imbecillitas ventriculi,
 quæ cibos superare nō potest, cognoscitur; si ab intem-
 perie nuda proueniat, per ructus. Nidorem enim nisi libere
vide galen.
 referētes calidam arguūt intemperiem, acidi verò fri-
gidam. Præterea vbi calor infestat, sitis adest: secus
 vbi frigus: si humor quoq; cū intemperie affuerit, de-
 prehenditur & ex grauitate, & ex ructibus, & ex
 ijs, quæ foras emittūtur, aut deorsum per secessum,
 aut sursum per vomitū. Tumores verò præter na-
 turam, vt erysipelata, edemata, & reliqui, proprijs
 signis cognoscūtur, & q his tumoribus laborāt, cō-
 trarijs nō in totū iuuātur. Ab iisdē his causis, quæ su- Causæ
 pra numeratæ sunt, duæ quoq; affectiōes fiūt, dolor doloris.
 scilicet vētriculi, & inflāmatio: dolor ab intemperie & inīam
 sola fit, aut ab humoribus calidis, & frigidis sine pu-
 nationis

DE CYRAN. MORB.

Nota, tredine. Inflamatio verò ab influxu humoris calidi, & sanguinei putridi dolor per se manifestus est. Inflammatio deprehenditur, quia in ventriculo dolor adest immensus, assiduus, & qui nullis medicamentis admotis mitigari potest: præterea tumor, æstus, qui tactu dijudicari queat, febris, grauitas, & nausea.

Hæc ventriculi imbecillitas nullam propriam habet curationē, cum à multis causis (vt diximus) fieri possit: sed cessat morbus eius causa profligata.

**Curatio imbecillitatis reualescen-
tium per roboran-
tia.**

Sæpe tamen reualescen-
tibus à diuturno, aut magno morbo adest imbecillitas ventriculi, quæ curatur roborantibus qualitate tum manifesta, tum occulta: de quibus in ultimo genere remediorum dicemus: neque verò in ventriculo imbecillo sunt utilia calida, sicca, & astringentia: præsertim cum est ab intemperie calida, vt docet Galenus. 7. methodi, contra suos præceptores; imò in frigida causa calida medicamenta prudenter sunt admouenda, & exhibenda, ne ex accidenti resoluatur naturalis calor. Sed quia frequentius fit hoc symptoma à morbo frigido, cum materia illius curationem in præsentia ponimus, & describimus.

Curatio reperiendi frigidae cum humore.

Curatur ergo hæc quinque generibus remediorum: prima victu calfaciente, & exiccante, & cibis facilibus concoctu, vt sunt perdices, coturnices, turtures, & similes. Ius arietis cum menta aut fœniculo, aut salvia, aut petroselino est vtile. Exercitatio moderata ante cibum confert. Coitus maximè nocet, & animi perturbationes. Bibat vinum rubrum Saguntinum,

*apud Galenum
in libro 7. methodi
capitulum 7.*

tinum, aut simile benè dilutum, aut aquam cinamo-
mi, aut decoctum seminis fœni, vel anisi. Omnia pi-
tuitosa alimenta nocent, vt pisces, legumina, & her-
bæ frigida.

Secundo, curatur apparantibus pituitam, vt rho-
domelle, syrupo de absinthio, syrupo de menta, oxy-
melle. S. & compos. cum decocto, aut aquis fœniculi,
seminis anisi, mentæ, absinthij, maioranæ, & similiū.
Concocta pituita per sex, aut octo dies.

Prepara-
tio.

Tēpus co-
ctionis.

Tertio, vacuantibus ipsam pituitam myrobala-
nis cebulis, qui simul purgant & corroborant ven-
triculum. Eorum enim vsus continuus est optimus,
& expertus: Aloe, agarico, turbit, pilulis de hiera
S. aut hiera. S. quæ magis purgat, quàm sicca, autore
Galeno. 7. methodi. Errant ergo Arabes, dicentes
ipsam cū melle minori vi præditam esse. Pilulis ele-
phanginis, pilulis stomachicis, electuario diapheni-
con, & similibus: quæ non attrahunt ab alijs parti-
bus longinquis ad ventriculum. Hiera tamen. S. ob-
timet principatum in morbis ventriculi curandis.

Purgatio

Error Ae-
rabum.

Hiera cō-
medatio.

Quare vncia vna eius cum rhodomelle, & decocto
fœniculi purgat clementer ventriculum, si semel in
hebdomada capiatur; vel scrup. quatuor pilularum
hieræ. S. aut elephanginarū erit foelix in huius mor-
bi curatione successus.

Quarto, dissipantibus flatum, & intemperiem
frigida corrigenribus, vt puluere diarbodon Ab-
batis, & rosatæ nouellæ simul, aut aromatico rosa-
to, si maiori calore indigemus, aut diacymino, aut

Flatus di-
scutiētia
& alterā
ria.

Q v diaga

DE CURAN. MORB.

diagalange, aut diatrion piperon drachma una, aut
 due. Ex his cum aqua absinthij, aut mentæ, aut fœ-
 niculi pondere vnciarũ duorum quolibet die ventri-
 culo vacuo validè dissipant flatum, & curant intem-
 periem frigidam: aut grana sex, septem, vel octo pi-
 peris integri deuorata hora ante cibum, aut drach-
 ma una theriacæ magnæ, aut mithridati mane sum-
 pta in septimana. Vinum ex absinthio est optimum
 in hoc genere. Hoc medicamentum est optimum,
 si æger fuerit senex, & morbus antiquus; R. pulue-
 ris diagalange, pulueris diatrion piperon an. ʒ iij.
 pulueris aromatici rosati, & rosatæ nouellæ an.
 ʒ ij. pulueris diacymini ʒ j. conseruæ anthos ʒ f.
 diamusci dulcis ʒ j. mellis myrobalanorum chebu-
 lorum, aut cõmunis. q. s. misce, & fiat confectio: do-
 sis cochlearium vnũ, aut duo cum vino optimo, aut
 Topica. aqua fœni, aut mellisæ. Supra ventriculũ pellis vul-
 Lege con- turis est optima in hoc genere: similiter vnguentum
 filii unde hoc; R. olei absinthij, anethi & de lilio an. ʒ j.
 cimũ Ioã pulueris mentæ. garyophyllorum, & cinamomi an.
 nis Bapti ʒ j. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum: quod bis in
 stæ Mon die actu calidum ventriculo admoueatur tam parti
 tani Ve- posteriori, quàm anteriori: quia posterior pars est
 ronensis. propinquior ventriculo; vel R. emplastri stomatis
 ʒ iij. f. ʒ iij. chonis. q. s. extendatur super alutam ad formam scus-
 ti, seu ventriculi: fiat duplicatum vt tam pars antes-
 rior, quàm posterior defendantur ab externis, &
 melius dissipetur flatus & intemperies frigida cor-
 rigatur: vel fiât duo sacculi ex absinthio sicco, men-
 ta, came

*maior pars
 de lilio
 n. 1074.*

*San-
 ctimo seruo
 ʒ iij. f. ʒ iij.*

ta, canomilla, aniso, semine fœniculi, carui, cymino, cinamomo, garyophyllo, cortice citri, & similibus.

Quinto, corroborantibus ventriculū internis, & Corrobo
externis, qualitate tam manifesta, quā à propria ratio per
te, seu tota substātia: quales sunt ventriculorū galli sumenda
narum pellicule interiores: Syluius tamen cū Galeo & admo
no has pelliculas, & mergi & struthiocameli dam- uenda.
nat, Galenus. 3. de alimentorū facultatibus capite de
differentia, quæ est in partibus animalīū volatiliū,
uentriculum mergi, & struthiocameli tantum dam- Sumēda.

nat: at. 11. de facultatibus simplicium medicamento
rum improbat gallinæ & mergi pelliculam interna
nam ventriculi, contra quosdam antiquos. Diosco
rides tamen libro secundo, cap. 41. ventriculi, in
quit, galli pelliculam internam siccata, & tri
tam cum vino in potu conferre stomachicis. Puluis Puluis.
hic ante cibum sumptus quantitate vnius cochlearij
cum vino, aut iure, corroborat ventriculum; R.
coriandri preparati ʒ ij. seminis anisi, fœniculi,
cinamomi electi an. ʒ iij. pellicularum interna
rum ventriculorum gallinarum secundum artem
preparatorum ʒ ij. corticis citri, & ligni aloes
an. ʒ j. f. coralli rubri preparati ʒ j. f. cœburi opti
mi ʒ vj. misce, & fiat puluis. in longis morbis,
presertim calidis, puluis solus diarrhœon Abbatis
summo mane, & ante pastum cum paucio iure vene
triculum vehementer corroborat. Corallus si tan
gat regionem ventriculi diu, corroborat ipsum. Admonē
Eandem habet vim lapis smaragdus. Pulegium monēda.

tanum.

DE CVRAND. MORB.

tanum, & betonica quoque corroborant ventricu-
lum. Manus sana, & iuuenis alicuius saepe detenta
supra ventriculum suo naturali calore eum confir-
mat; eodem modo si aliquod animal viuum, vt canis,
admoueatur ventriculo.

Doloris Dolor ventriculi, si sit à sola intemperie, curatur
ab intem tur contrarijs ei; vt si à flatu, & frigida intempe-
perie nus rie fiat, mederi illi debemus per ea, quæ diximus
da cura- quarto genere remediorũ hoc capite, & etiam per
tio. frequentem forum. Saltem quolibet die his vacuo

Ab intemperie cū
affluxu
humoris.

Sectione
na.

Purgatio

Doloris Dolor ventriculi, si sit à sola intemperie, curatur
ab intem tur contrarijs ei; vt si à flatu, & frigida intempe-
perie nus rie fiat, mederi illi debemus per ea, quæ diximus
da cura- quarto genere remediorū hoc capite, & etiam per
tio. frequentem sotum, saltem quolibet die bis vacuo
ventriculo hoc decocto spongijis madidis, vel phil-
tro; Rx. absinthij, mentæ, camomillæ, calendulæ, an-
thos an. m. j. galangæ, corticis citri, spicæ, gario-
phyllorū, nucis muscatæ, cinamomi, zingiberis an.
3 ij. seminis fœniculi, anisi, carui, & cymini an. 3
iij. rosarum, coriandri preparati an. 3 j. vini opti-
mi rubri lib. iij. aquæ chalybeatæ lib. ij. fiat ex his
decoctum ad consumptionem tertiæ partis. Si à ca-
lida intemperie, per frigida curatur: si cum materia,
per illius euacuationem, per sanguinis missionem: si
etas, & facultas adsint, & æger sit carnosus: quam-
uis in omni vehementi dolore habita ratione ipsius
sit necessaria sanguinis missio ex sententia omnium.

Sectio ue Si verò alij humores abundauerint, illorum euacua-
na. tio per medicamenta purgantia est necessaria. Ali-
Purgatio quando tamen hoc symptoma eget curatione coacta
per narcotica, & non per causæ ablationem, si fac-
rit vehemens, & non expectans propriam curatio-
nem, de quibus cap. de colico dolore: quamuis pro-

*pro d'lore b'n'i carli legi ma l'p'mz e'nd'i p'ter
Lod el'gras f. 257. facit 2. n. m. adell
volong*

pter ventriculi maximum sensum solet hic saepe esse fortis. In vsu horum semper sunt considerata, & De usu mente tenenda, quæ diximus capite de phrenitide, narcotico rum.
de facultate ægri, & de fermentatione medicamēti narcotici; quia ante sex menses nō possumus eo vti. In vehementi igitur ventriculi dolore accipiat hūc potum; R. philonij Romani 3 f. syrupi de absinthio, & aquæ mellisæ an. 3 j. misce. Tutior est atha Quæ tu-
nasia, & requies magna, tutiora etiam sunt exter- tiora sint
na, in primis temperatē calida, deinde narcotica re- Topica.
gioni ventriculi admota, vt mica panis cum cortice papaueris, lacte & croco: vel absinthium cum fo-
lijs mandragoræ coctum oleo rosarū, vel menta: & lijs
absinthium & folia mandragoræ decocta cum oleo papaueris, addendo parum croci.

Inflammatiō ventriculi curatur, vt hepatis phleg Inflammatio
mone, & phrenitis; videlicet primo, victu tenui, & nonis cu-
refrigerante: secundo, sanguinis missione ex basilari- rario.
ca ad reuellendum, hanc quoq; reuulsionem faciunt Victus.
clysteres, frictiones, ligaturæ, & fatus extremorū. Reuulsio
Tertio, repellentibus externis, de quibus capite de Repellen-
cura phrenitidis, & internis; vt syrupo rosarum, tia exter-
myrtillorum, & cydoneorum, cum aquis plantaginis na & in-
portulacæ, lactucæ, & similium sæpè sumptis, & terna.
omni hora, in æstate & iuvene actu frigidis; in hye- Indicatio
me, & senibus, tepidis. Quarto, in augmēto repel- à tēporis
lentibus, & digerentibus, seu resoluentibus, vt sy- bus mor-
rupo rosarum, & de absinthio simul, aut rhodomel bi.
le cum decocto hordei, & camomillæ: in statu resol- uentibus

DE CVRAN. MORE.

uentibus solis, vt syrupo de absinthio, rhodomelle,
 Altera. & decocto camomille. Quinto, interperiem calia-
 tio. & cor dam relictam alterantibus, & corroborantibus par-
 roboratio. tem affectam, vt syrupo rosarum, & decocto semina-
 nis psyllij, & cydoneorum, & similibus. Si verò in
 suppurationem terminetur, curatur per ea, quæ dia-
 ximus, in fine capitis. 27. de curatione pleuruidis.

De singultu.

CAP. XXXII.

Descri-
 ptio.

Ingultus velut quedam ventriculi
 conuulsio est, non tamen vera cens-
 setur: cum in musculus non fiat, quod
 ad conuulsionis essentiam requiritur.
 Ventriculus verò musculus non
 est, neq; eius hostiolum, vt apertè Galenus demon-
 strat libro sexto de morbo & symptmate, capite
 secundo. Vt cunq; tamen res habeat, motus est ven-
 triculi, quò ad expulsionem rerum molestarum, aut
 quantitate, aut qualitate, mouetur. In hoc differt à
 vomitione, quod (vt ait Galenus) per vomitiones
 ea, quæ in spatio continentur eiciantur: per sin-
 gultum verò ea, quæ ventriculi corpus impluerunt.
 Causa. Fit generaliter (vt autor est Hippocrates sexta se-
 ctionis Aphorismo trigesimo nono) aut à plenitu-
 dine, aut inanitione: & præter has causas etiam ab
 humoribus vellicatibus, & rebus acri facilitate præ-
 ditis: item quoties quispiam offatim deuorauerit cas-
 tidum

lidum aliquod medicamentum, deinde calidam portionem biberit, & ex cruditate etiam, præsertim in pueris. Morbus per se patet, cause partim ex ægri Notæ. dictis, partim ex his, quæ supra cap. de conuulsione dicta sunt, perspicui poterunt.

Singultus, qui ab inanitione fit, raro curationem Curatio.

suscipit; similis tamen est curationi conuulsionis ex inanitione; de qua cap. 14. dictum est, & hæctice,

de qua capite octauo secundi libri dicemus. Si à so-

lâ intemperie fit, per alterantia contraria curatur; perie u-

plerunq; tamen fit, à plenitudine humoris pituitosi, da, per al

cuius curatio similis omnino est curationi imbecilli terantia

tatis ventriculi, quæ fit ab humore frigido pituito- cõtraria.

so, de qua capite præcedenti abundè diximus. Si vis

tamen hunc & alios affectus præter naturam ventri

culi rectè curare, lege octauû lib. Galeni de cõposi-

tione medicamentorum secundum locos, & quin-

tum continentis Rhase, qui inter Arabes primas

tenet; fuit enim vir magnæ experientie, & in om-

nibus Galenum magis, quàm alij omnes Arabes am-

plectitur. Si fiat à rebus acerbis, & mordacibus, Rhase.

vt à piperibus, præsertim sumpto vino, & aqua

calida, super id, vt Galenus docet octauo de com-

positione secundum locos, & commentario qua-

dragesimo, sexti Aphorismorum: tunc necessa-

ria est vacuatio per rhagbarum, & myrobala-

nos citrimos, cum manna electa, aut casia fi-

stulari: & si opus fuerit, ubi materia est fixa ni-

mis, & multa, addè drachmas tres, aut quatuor

electuarij

DE CVRAND. MORB.

Antecedat præparatio. **Vomitus utilis.** **Alteratio.** **Sedatia singultu.**

electuarij diaphinicon, præcedenti leui præparatio-
 ne per syrupum rosatum & acetosum. S. cum deco-
 cto hordei. In omni tamen materiali singultu est vti-
 lis vomitus, præsertim si materia non fuerit fixa, &
 non penetrarit tunicas ventriculi. In hac, quæ fit à
 causa calida, post vacationem electuarium diarho-
 don Abbatis est optimum, & potus solius aquæ fri-
 gidæ: quæ omnem ferè singultum curat, aliquem per
 se, & aliquem per accidens: quemadmodum & ani-
 mi perturbationes, vt ira, tristitia, timor, & gau-
 dium, si subito acciderint, sternutatio, cohibitus an-
 belitus, frictiones, & vincula extremorum, cucur-
 bitula magna, & similia singultum curant. Si verò
 fiat ab inflammatione, ipsa curata curabitur & sin-
 gultus. In antiquo tamen singultu, qui fit à materia
 frigida, præter ea, quæ dicta sunt capite præceden-
 ti, hoc medicamentum est optimum & expertum;
 R. squinantij, calami aromatici, anisi, marathri, fo-
 liorū mentæ, & absinthij, costi an. ʒ i. croci, ligni
 aloes, ambre, gariophyllorum, aloes Alexandrinæ
 an. ʒ ij. apij, coriandri præparati, seminis papaue-
 ris albi, cassiæ lignæ an. ʒ j. conferuæ aranciorum
 ʒ ij. sacchari. q. s. misce, & fiat confectio, vel in
 hyeme cum melle; cuius vicia semis cum decocto foe-
 niculi, aut alio simili huic summo mane per aliquot
 dies curat singultum indubitato. Similiter post va-
 cuationē curatur singultus, si ventriculo admovea-
 tur castoreum, cum oleo rosato, aut si accipiat æger
 drachmas duas seminis rutæ cum paucō vīno, aut deo
costo

cocto foeniculi: in singultu magno, & ubi alia non contulerint, praesertim cum sit à maximo ventriculi sensu, drachma semis vsq; ad drachmam vnam philo vltimum nij Romani cum syrupo papaueris, & aqua absin=remediũ. thij, aut mentae, est vltimũ, & probatũ remedium.

De appetentia immodica, quam caninam appellant.

CAP. XXXIII.

Appetentia immodica, quam caninam Descrio appellant, tunc fit, cum ventriculus ptiõ. ea comedendi rabie vexatur, vt satia ri, qui sic affecti sunt, non possint, nec post ingestos ad nauseam vsque cibos: quos cum citra noxam ferre nequeant, eorum plenitudine velut intolerabili quadam sarcina gra uati ad vomitum, quod vltimum est remedium con fugiunt; vt per eum à tam graui pondere liberen= tur. Verum cum inexplebilis sit eorum appetitus, denuò ad cibos famelici cõuertuntur, & in similem priori necessitatem detrusi, iterum vomere cogun= tur: quod eousq; perseuerat, donec velut canes (vn de etiam morbo nomen inditum est) in edendo, atq; euomendo toti sunt: quo fit, vt quæ dum inchoabat, vomendi erat necessitas, consuetudo inualecente morbo efficiatur. Cause à Galeno sic breuiter ex= Causea plicantur quarto de morbo & symptomate, cap. 7. Caninae igitur appetentiae causa vna est acidorũ hu

P. morum

DE CVRAN. MORB.

morum vitium, altera vero (vt dictum est) plurimā totius corporis inanitio, siue ipsa caloris vim, siue retentricis facultatis imbecillitatē sequatur. Porro acidorū humorū vitium rofionem, quæ suæctioni proportionē respondet, inducit, appetentiamq; (vt inquit Galenus) haud aliter, quā naturale pathema

Nota. excitat. Cognoscitur eorū, quæ ingesta fuerūt, deiectione, si multa simul & liquida fuerit, & ructu in superacorem referente, corporis verò inanitio, quæ (vt inquit Aetius) ob plurimi caloris vehementiam fit, qui instar ignis cibos consumit, cutem rarefacit, & exhalationem mouet, sic deprehenditur: ventris egestionēs longē pauciores procedūt, quā pro eorum, quæ ingeruntur, modo, & proportionē: & stercus insuper, quod egeritur, siccius est. Quod si propter retentricis facultatis imbecillitatem, quæ cibus dominari non potest, corporis facta sit dissipatio: tunc multus est deiectionum prouentus.

Curatio. Si fiat hæc immodica appetentia ab inanitiōe, vt in conualescentibus, curatur cibo boni succi, facili

Ab inani cōcoctu, & sepe sumpto, nō tamen multo. Alimen-
tionē. ta pingua semper laxant ventriculū, excitant pauc-

Ab imbe concoctu. Si fiat à ventriculi imbecillitatē, illa se-
cillitate. mota, cessabit affectus. Si à iecoris calore, similiter

A calore sublata causa tollitur & effectus. Si à vermibus,
hepatis. ipsis eductis sanabitur, vt cuidā puellæ cōtiguit, quæ

A uermi- fame canina laborans à verme duodecim cubitorum
bus. sanitati restituta fuit, verme illo magno purgato.

Historia. Si ob

Si ob succum melancholicū à liene ad ventriculi os
largius transmissum fiat, vt Arabibus placet, quod ^{A succo}
nō repugnat Galeno, volenti retentricem facultatē ^{melancholico.}
corroborari melancholia, cū per accidens ipsa con-
trahendo, & comprimendo inanitionem faciat, &
appetitum augeat ideoq; melancholica alimenta aus-
gent appetitum, præcipuè sale condita, horū tamen
omnium curatio suis locis referenda est. Si à pituita ^{A pituita}
immodica, frigida, acida, os ventriculi infestante, ^{acida.}
qua sæpius fit, curatur quinq; remediorum generi-
bus, primo, victu calido, & sicco cōmuni omnibus pi-
tuitosis affectibus, demptis acribus, vt sunt cape, al- ^{Victus.}
lia, porra sināpi; & acida, quæ excitant appetētiā,
& ob id nocēt huic affectui: quanquam alijs pituito-
sis affectibus sint salubria, quia incidunt, tenuant, &
tergūt pituitam: menta tamē, & salvia, petroselinū,
fœniculus, cicera, & similia, sunt salutaria cocta cū
carne arietina, aut hœdina. Potus sit, vinum vetus,
mediocriter dilutū, vel aqua decoctionis fœniculi.

Secundo, apparantibus materiam hanc medicamē ^{Prepara-}
tis iam sæpè dictis, præsertim primo capit., & 3. 1. tio.
de curatione imbecillitatis ventriculi: vnum tamen
iterum scire oportet, syruos acidos nō conuenire ^{Observa-}
huic affectui, vt est oxymel. S. & cōpositura, & si- ^{tio.}
miliane excitent appetentiam, nisi pauca quantitas
ipsorum sumatur, & sint alijs mixta.

Tertio, vacuantibus materiam pituitosam, medi- ^{Purgatio}
mentis frequenter dictis, præsertim primo cap. & ^{Diaphi-}
3. 1. huius libri. Inter composita tamen diaphnicon ^{nico quæ}
P ij est vtile ^{le sit.}

DE CVRAN. MORB.

est vtile, & quantitate drachmarum quatuor vsque ad drachmas sex, quia eius vis nō transit hepar, & purgat materiam mixtam ventriculi.

- Resolutio.** Quarto, resoluētibus reliquias materie, medicamentis sēpē descriptis, maxime. cap. 31. quarto gñe remediorū: vt theriaca magna, mithridato, diagalanga, electuario rosata nouella, & aromatico rosato, cum aqua, aut decocto fœniculi, aut anisi, aut petroselini, & similibus. Vinum quoq; generosum post cibos pingues, & oleaginosos statim famem caninam sedat, autore Galeno cōment. 21. secundi aphorismorum; non tamen eam, quæ fit ex longa inedia, vel alui profluuiio, aut fluxu sanguinis, aut aliqua alia vacuatione. Nam qui huiusmodi aliqua causa esuriunt, plurimum offenduntur vini potu; in eo cōment. Galenus distinguit bulimon à fame canina.
- ¶ Appetitus ablatio.** Quinto, prosternentibus appetitum, & laxantibus ventriculum, qualia sunt cibaria & iura omnia pingua, vt oriza cocta cū pinguibus rebus, & hoc medicamentum, aut huic simile; R. decocti maluarum, & seminis lini an. ʒ iiij. olei sesamini, & butyri recentis an. ʒ j. misce, & fiat potus. Si ab in-temperie calida ventriculi fames canina oriatur, (quæ autore Galeno quarto de symptomatum causis appetentiam prosternit per accidens, meo quidem iudicio, quemadmodum & fames augetur à frigore per accidens) curatur alimentis coctu difficilibus, vt sunt castaneæ, caro bubula, suilla, panis azimus, & similia.

De cibi

De cibi fastidio.

CAP. XXXIII.

Appetentiam nobis omnibus prouida natura indidit, ne eius, sine quo con-
stare animantium vita nō potest, per perentia negligentiam obliuisceremur. ea in est neces-
saria. hunc modum fit. Cū quolibet ani-

mal in ambientem aërem per cutem dissipetur, prin-
cipio partes cuti subditæ inanes redduntur, hæc ve-
rò, quia talis est natiua earū facultas, à vicinis parti-
bus ad se alliciunt alimentum, vt id quod fuit exina-
nitū, repleatur: mox illæ rursus ex sibi vicinis, atq;
eodem modo aliæ ex alijs sibi proximis, donec ad
ventriculum deuentum sit: & ab ipso suction fiat, re-
liquis omnibus partibus ante ipsum per eam suctionem
iam euacuatis. Quam quidem suctionē cū ven-
ter ferre non possit, sed inde veluti diuellatur, hu-
iusmodi molestiæ remedium cibum exquirat: atque
inde tum fames, tum appetentia nascuntur. Est enim
fames suctionis sensus, Appetentia verò implendi *Quid fa-*
desiderium, vt copiosius Galenus docet libro quar-*mes.*
to de causis symptomatum, cap. 7. Porro cū trifas-
riam appetentia ledatur, perinde ac omnes corpo-
ris functiones: vnus lésionis eius modus est, cū ani-
mal nihil appetit: contraria sanè canimo appetitui af-
fectio, anorexia Græcis, Latinis appetentiæ amissio,
aut abolita appetentia, nobis verò cibi fastidiū *Causæ.*
appellata. Hæc fit (vt loco citato ait Galenus) vel

DE CURAN. MORB.

quia suctionis sensus perijt, vel quia suction non fit, vel quia corpus non inanitur. Præter hæc causas etiam alias recenset Aetius libro nono, capite vigesimo primo, in hunc modum. Contingit autem sæpe ob immoderatam ventris, & intestinorum fluxionem, & ob biliosum humorem in ventrem dea-
latum, tenacis & acris, ac porri speciem referen-
tem, & ob phar-maci potionem, & sanguinis immo-
deratam detracti-onem, & in continuis ac vehemen-
tibus febribus, stomachi, ac ventris inflammatio-
tionem, item hepatis, vesicæ, ac vultus. Contingit
etiam in colica & voluulosa affectione. Maxima
autem, quod quis non esuriat, causa caliditas exis-
tit: quæ solida corpora laxando dissolvit, & ad at-
tractionem imbecilliora reddit: humida autem dis-
fundit, atque amplius extendit. A pluribus etiam
alijs causis appetitus perijt, quas facile quivis inue-

Nota. niet. *Nota, cum à fluxu ventris hæc passio fit, mani-
festæ sunt. Si à biliosis humoribus, vetriculi morsus
adeft, nauseaq; & sitis vehemens: si ab humoribus
putridis, etiã interdũ febris adeft: at quibus crassi,
lentiq; humores fastidium cibi pariunt, ij nec roffio
nem vetriculi, nec sitim patiuntur. Communiter au-
tem omnibus superuenit nausea. Indicia verò, quibus
calida intèperies dignoscatur, quæ huic morbo occa-*

Curatio. sionem præbuit, sæpe in alijs capitibus dicta sunt.

Vidus. In omni tamen cibi fastidio nocent pingua, &
Appeten oleaginea, & crocus, cum ipsis augment appetitum
tiam au- odorifera omnia alimēta, præsertim si habuerint na-
gentia. *ga la nedia del stom a p v lere emant h
phor dextis fillo effe cadu li cunctis ant a
lignina exojs f.*

turam contrariam cause; acris etiam, vt cepe, allia, porrum, piper, sinapis, cinamomum, gariophyllus, nux muscata, & similia: pari modo stiptica omnia, vt menta, ab sinthiū, pyra, cydonea. Acida quoq; oīa, vt acetosa, agresta, acetum, succi granatorū, citri, limonum, & aranciorū. Salita omnia quoq; mouent appetitum, vt caseus, oliuæ, capparis, caro suilla, & similia. Seruetur tamē modus prescriptus nono cap. huius lib. obseruata semper natura infirmi. Nā sunt inimicitie quedam inter nōnulla alimenta, & singularem hominem: quemadmodum & esse potest amicitia magna, & familiaritas, quæ solo experimento cognoscenda est. Deinde materia est preparanda, si calida fuerit & biliosa per syrupum acetosum. S. & rosarum, cum decocto hordei: si frigida, rix calidius per rhodomeli, & oxymel. S. per syrupum de absinthio, de menta, cū decocto fœniculi, & similibus; de gida. quibus. i. cap. Deinde vacuanda est materia calida Purgat rhabarbaro, myrobalanis citrinis, hiera. S. & nō me- calida. dicamēris, quæ attrahunt ab alijs partibus ad ventriculum; vt R. rhabarbari optimi infusi per noctē in aqua endiuie cū pauco vino albo, & corticū myrobalanorū citrinorū an. ʒ j. pulueris hieræ. S. ʒ ij. syrupi violarū ʒ j. aque buglossæ. q. s. misce, & fiat potus; aut R. pilularum de hiera. S. & rhabarbari electi an. ʒ f. cum syrupo rosarum Alexandrinarū fiant pilule. viij. & aurentur, si nō est pauper. Si materia fuerit pituitosa, vacuanda est agarico trochiscato cū hiera simplici, & myrobalanis chebulis; vt

Purga
frigida

quæ aia or̄ adicet vomiti in materia biliosa
Lr̄ miter ad hunc & affl̄o c̄ 17 s̄ioni sine lib̄a p̄s
Fid̄ing oriḡ ventri c̄eli mor̄s p̄s c̄p

DE CURAND. MORB.

Rx. agarici trochiscati, & corticum myrobalanorū chebulorum an. ʒ j. pulueris hieræ. S. ʒ j. f. rhodomellis ʒ j. aquæ fœniculi ʒ ij. misce, & fiat potus. Si materia mixtam habuerit pituitam, & bilem misce. ʒ iiij. diaphinicon vacuanda est, aut ʒ j. pilulariū aggregatiuarum. Postremò, curatur resoluentibus, & corroborantibus ventriculum, vt in causa calida puluere diarhodon Abbatis quolibet die sumpto quantitate ʒ f. vsq; ad ʒ j. cū ʒ j. syrupi rosarū. In frigida syrupo de absinthio, cū aqua hordei cum cortice, mastiche, interius & exterius, & similibus, vt carne cydoneorū in calida cum saccharo condita: & in frigida, cum melle; in qua electuarium rosate nouelle, & magis puluis conducit, & aromaticū rosatum cum aqua, aut decocto absinthij, mēte, aut alia simili. Theriaca magna, mithridatum, aut diamuscus dulcis, aut diambra resoluunt, & corroborāt ventriculū: si sepe magnitudine drachmæ vnius capiantur cum liquore aliquo calido, vt est decoctū cinamomi, corticis citri, coriandri, fœniculi, anisi, & similium. Hoc ventriculo admotum tam posteriori parte, quàm anteriori resoluit, & corroborat; **Rx.** emplastri stomatichonis partes duas, mastichis partem vnā, extendatur super alutam ad formam scuti; aut **Rx.** olei nardini, absinthij, & de lilio an. ʒ j. pulueris rosate nouelle, cinamomi, gariophyllorum, mentæ, & corticis citri an. ʒ f. cere. q. s. misce, & fiat vnguentum; quod mane, & vespere ante coenam actu calidum ventriculo admoueatur.

De cho

De Cholera.

CAP. XXXV.

Quam barbari cholericam, & choliricam passionem appellant, hanc tum Græci, tum etiam Latini choleram dicunt, quæ (autore Paulo lib. 3. cap. 39.) immoderata est ventris perturbatio, quæ multo bilis fluxu, & supernè per vomitum, & infernè per alui deiectiones fit. Contingit ob multam cruditatem, quæ nonnunquam prauorum admodum alimentorum (vt docet Galenus. 2. de alimentorum facultatibus, capite de peponibus, & libello de cibo boni & mali succi, vbi ex boletis, inquit, non benè coctis cholera excitatur) interdum verò vitiosorum succorum culpa oritur. Malum sic apprehenditur, per superiora & inferiora excretio fit. Vtroq; enim ostiolo ad expulsionem ventriculus vtitur, & eò, quòd ad gulam superius, & eò, quòd ad pyloron, id est, ianitorem, vt testatur Galenus. 6. de morbo y symptomate, cap. 2. Sitiūt præterea qui hoc morbo laborāt, & copioso sudore madent, pulsūq; habent concisum, & in musculis manuum ac pedum, maximeq; surarum contractionem, ac tensionem quandam sentiunt. Quæ per vomitum redduntur, aut acescunt, aut amara planè sunt. Deiectiones vel pituitosæ, vel melancholicæ, vel biliosæ, nonnunquam etiam carniū recenter cæsarum lotioni simillimæ excernuntur. Facies sæpenumero, qualem

Descriptio.

Causæ.

Notæ.

DE CVRAN. MORB.

Hippocrates describit. 1. Prognosticorū. Conspiciatur & color, nō dissimilis ei, qui in iam iam morituris cernitur, nec immeritō. Frequenter enim hanc affectionem mors insequitur, nisi celeriter medicus opem tulerit, deniq; & in ventriculo, & intestinis summus adest dolor, angustia, & vellicatio.

Curatio. Primo, victus debita ratio instituenda est, parū frigida. Calor enim humores mouet, & frigus si immodicū sit (quamuis immobiles ipsos efficiat, spiritum & calorem nativū resolui prohibeat) nocet, humores ipsos subito ad intestina reuocans. Alimenta sint boni succi, & facilia cōcoctu, parū & sepe sumpta, praesertim deficientibus viribus. Nam sepius utilis est abstinentia, vt reddantur ceterae partes quasi auaere. Ius ergo ex gallina tenera, ex perdicibus, ex animalū quae bonum succū gignunt, extremitatibus est bonum, melior succus eorū, & optima aqua per distillationē expressa, praesertim si parū aquae rosarum, aut florū myrtillorū, aut malorū cydoneorū miscetur cum cinamomo, antequā fiat aqua. Si fuerit ciborū magnū fastidium, vna pensilis erit utilis, oua sorbilia, testiculi gallorū, & hepata gallinarum sunt salutaria, & alia dicta cap. superiori. Potus in causa frigida sit vinū generosum aqua dilutū, seruata consuetudine agri, aut aqua cinamomi, aut seminis fœnici. In calida vero aqua hordei, aut aqua decoctionis coriandri preparati, aut vinum granatorū. Animi perturbationes maximē nocent, praesertim quae ad interiora reuocant, vt timor, & tristitia.

Secundo,

Secundo, si materia & causa fuerit in ventriculo, vomitu curatur aqua tepida cum pauco aceto & saccharo, aut decocto seminis raphani cū syrupo aceto so. S. Si verò fuerit multa materia, & aliunde venerit ad ventriculū & intestina, apparatus syrupo rosarum, syrupo de agresta, oxysacchara. S. syrupo de endiuia. S. & similibus, cum aquis rosarum, plantaginis, portulacæ, & alijs eiusdem naturæ.

Vomitus

Preparatio.

Tertio, vacuantibus cum corroboratione, vt rhabarbaro, myrobalanis citrimis, & chebulis, si fuerit materia pituitosa; vt R. rhabarbari electi parū tosti & j. corticū myrobalanorū citrinorū parū tostorum & iij. syrupi rosarū & j. aquæ portulacæ & ij. misce, & fiat potus. In repletionem tamen ex cruditate, sola hiera. S. bene purgat; aut & j. pilularū stomachicarum, aut & j. agarici trochiscati, aut & iij. diaphinicon.

Purgatio

materiæ pituitosæ.

Si repletio sit ex cruditate

Amatus Lusitanus centuria. 2. curatione. 44. & alij iuniores ante ipsum malè rhabarbarum assatum, & myrobalanos in hoc, & in alijs ventris profluuijs damnāt; cum hæc duplicem habeant substantiam, vnam tenuem, igneam, & æream: alteram verò terrestrem, crassam, & astringentem. Prima purgans, mundificans, & abstergens per modicam assationē, & torrefactionem amittitur: crassa verò, & astringens sola summè necessaria est, quādo materiam & causam profluuij cum corroboratione & astringitione, & absq; acrimonia clementissime educere volumus. Credunt iuniores medici idem esse assationem, adustio

Error iuniorū medicorū super assatione rhabarbari.

DE CVRAND. MORB.

adustionem, incinerationē, & calcinationem, quod falsum est.

Reuulsio, Quarto, reuellentibus, & trahentibus ad cutem:
& resolu ut balneo, quo raro est vtendum propter facultatis
tio. imbecillitatem; frictionibus, & ligaturis extremorum, & cucurbitulis.

Corrobo Quinto, roborantibus ventriculum, & intesti
ratio. na, & prohibentibus motum humorum, & sym-
Sumēda. ptomata quædam, vt potu solius aquæ rosatæ tepide,
Porus a- quantitate vnciarum quatuor, maximè cum sit
que tepi à sola bile, est à me expertum remedium, & laudatum
da. à grauissimis medicis: 3 j. pulueris diarhodon Abbatis, cum 3 j. syrupi de agresta, aut alio simili, est in hoc genere optimum remedium. Similiter rob de agresta, de cydoneis, mīua cydoneorum non aromatizata, nisi causa cholerae esset cruditas, tūc enim aromatizata esse debet: & syrupus de menta, de absinthio, puluis rosatæ nouellæ, & electuarium eiusdem, puluis seu electuarium aromaticum rosatū Gabrielis, & similia calida medicamenta stomachica interna, & externa, de quibus cap. 31. de imbecillitate ventriculi abundè dictum est. Hæc quoq; mixtura est optima in hoc genere, in calida causa & venenosa; Rx. conseruæ rosarū antiquæ 3 iij. conseruæ acetosæ 3 j. coralli rubri præparati, & boli Armenici præparati an. 3 j. margaritarū electarū, pulueris crysalli præparati an. 3 j. f. sacchari optimi. q. s. misce, & fiat conditum auro coopertum.

Conditū

Dosis est cochlearium vnum mane; & quacunq; hora, cum

ra, cum aqua acetosa, aut portulacæ, aut chalybea-
 ta aqua. Ventriculo, & toti etiam ventri admouen: Admoue
 da sunt astringentia, & corroborantia, vt oleū ma- da.
 stichinum rosatum, myrtillorum, cydoneorum, nara-
 dinum, de absinthio, cum pulueribus astringentibus:
 vnguenta ex ijs fieri possunt; vt, R̄. olei de absin- Vnguenta
 thio, myrtillorum, & cydoneorum an. ℥ j. pulue- tum.
 ris mastichis, thuris, trochiscorū de spodio an. ℥ j.
 cere. q. s. misce, & fiat vnguentum; aut R̄. fari-
 næ hordei lib. j. pulueris spodij ℥ ij. albuminum Catapla
 ouorum numero. iij. succi plantaginis, aut bursæ pa- smata.
 storis, aut caudæ equinæ. q. s. misce, & fiat cata-
 plasma: adde parum aceti chalybeati, & semel in
 die ventri admoueatur actu frigidum, vel parum ca-
 lidum; aut R̄. micæ panis tost. p. j. carnis cydoneo-
 rum melle conditæ ℥ ij. mentæ, absinthij an. m. j.
 vini rubri, aut aceti chalybeati, si est à causa vehe-
 menter calida. q. s. misce, & fiat cataplasma; adde
 pulueris gariophyllorum, cinamomi, ligni aloes,
 mastichis, spicæ an. ℥ ij. Magna cucurbitula ven- Cucurbi
 triculo, & vmbilico admota detinet vomitum, & tula uos
 deiectionem. Multi in hoc genere remediorum lau- mitū, &
 dant aquæ frigidæ subitam irrorationem supra cru- deiectione
 ra, & pedes, & testes: sed hoc faciendum in agro nem cohi
 robusto. Aliquādo necessaria sunt narcotica, vt re- bet.
 quies magna, micleta, athanasia, & alia valentiora,
 vbi alia non prosunt, seruatis ijs, quæ diximus supe-
 rius cap. de phrenitide, & cap. de sanguinis proflu-
 uio è naribus, & quæ dicuntur cap. de ventris pro-
fluuiio

DE CURAN. MORB.

fluio sequenti. Si ad sit initium ulcerationum intesti-
morum curabitur per ea, quæ dicemus cap. 38. de
curatione dysentericæ.

De Diarrhæa.

CAP. XXXVI.

Descri-
ptio.

Diuisio.

Criticum
quod non
est cohi-
bendam.

Diarrhæam Barbari corrupto vocabu-
lo Diarriam appellant. Est autem ac-
si diceret simpliciter alui profluuium
cum sine exulceratione & inflamma-
tione fit. Cuius varia sunt species ac
differetia, quas sigillatim recēsebimus, causas simul
ac notas cuiusq; breuiter perscringentes. Alui ergo
profluuiū seu à toto corpore, seu ab aliqua eius par-
te oriatur, aliquando quidē sit natura per iudicatio-
nes (quas crises appellant) humores inutiles expel-
lente: aliquando verò vi symptomatum. Magnopere
tamen ad iudicari oportet, an hoc vel illo modo alui
fluor contingat. Si enim crisi nature fiat, curatione
non indiget iuxta Hippocratis præceptū aphorismo
vigesimo sectionis primæ, quæ indicantur, & iudica-
ta sunt integre, neq; mouere, neq; nouare aliqd siue
medicamentis, siue aliter irritando, sed sinere opor-
tet. Porro num per nature crises sequutus sit alui
fluor, cōsulare oportet ea, quæ ab Hippocrate dicta
sunt lib. 2. prognosticorū prognostico. 14. & à Gal.
ibidē in cōmentario, & lib. 3. de crilibus: maximū ta-
mē signū est, si cōfert, & egri tolerāt. Quod si sy-
mptomatum sit, de his in libro de febribus & de
diffinitione febrium tractatur.

ptomaticum fuerit, & nō à natura vincente factum
 curationem requirit; & de huiusmodi alui profluvio
 hoc loco agitur: cuius vna differentia est quoties ab
 hepate nascitur ob multitudinē bilis ad aluū defluen-
 tis, quæ irritat ad excretionē, vnde vētriculus & in-
 testina, nō expectata in totū cōcoctione, chylosam
 substantiā expellūt; & huius alui profluvij meminit
 Gal. aphorif. 20. sectionis secundæ. Deprehenditur Chylos
 quia in deiectionibus cōmixtus bilioso humori chy- sum & bi-
 lus apparet, et quia in iuuenibus tēperamēto biliosis liosum si-
 accidit, & æstiuo tēpore, & noctu magis, & citissi- mul.
 mē in dysenteria degenerat. Provenit etiam nōnun-
 quam obturatis mesenterij venis, quibus hepar ve-
 lut manibus vtitur, dum alimentū ad se trahit. Nota
 sunt, quōd in deiectionibus nihil præter chylū cerni Chylos
 tur, & in dextro hypochondrio gravitas quædā sen sum tan-
 titur, & antea vita, quæ humores crassos genera- rum
 ret, extitit: verū animadvertere oportet, sepe præ-
 dictas venas obturari propter abscessum aliquem in
 ipsis existētem: quod cognoscitur, quia febris adest
 calor ac dolor dextri hypochondrij, lienis quoq; vi-
 tio accidit, quod sic agnoscitur, egestionēs nigrae Lyenae
 sunt, sinistrū hypochondriū dolet, adest in eo gravi sum.
 tas & cætera melancholice signa cernuntur, iam & Ex utrius-
 ventriculus huius mali origo est, vel quia eius ex- to ventri-
 pultrix facultas fortior est, vel quia retentrix im- cula.
 becillior, vel quia intemperie aliqua laborat, &
 concoquere cibos non potest. Consideranda verò
 sunt ad id deprehendendum, quæ supra de ventriculi
 affectionibus

DE CVRAND. MORB.

affectionibus sunt dicta, & quòd cibus semicoctus protruditur, & in ventriculo dolor, & grauitas sentiuntur. Multis à capite alui profluuium prouenit: Ex capite. cognoscitur verò, quia distillatione aliqua laborat, & dolor, & grauitas capitis præcesserunt: & quòd ea quæ deijciuntur, spumosa sunt iuxta Hippocratem septima sectione, aphorismo. 29. Sunt & aliæ differentie, quæ nobis prætermittuntur, quòd illorum in alijs capitibus mentio fiat.

Curatio. Diarrhæa curatur primo, victu refrigerante, & Viçtus. astringente, vt aëre arte parato, aceto, aqua rosarũ, & similibus: quem si epidemialis fuerit (vt anno 1450. Ferrariæ omnibus fermè hominibus accidit) omnino oportet relinquere, & saluberrimum quæuere, si fieri tamen nõ possit, considera quæ dicuntur cap. nono secundi lib. semper tamen necessaria sunt, quæ simul restringunt, & veneno resistunt.

Cibus. Cibus sit paucus, & parum nutriens, præsertim initio, & facilis concoctu, vt reliquæ corporis partes quasi auaræ reddantur, propriumq; retineant alimentum. Tunc enim pyra, & cydonea tosta satis nutrent, aut ius pulli gallinacei aqua chalybeata factum, & eius caro tosta. Vbi diuturna fuerit diarrhæa, aut facultas imbecilla, nutriatur hepate gallinæ, ouis sorbilibus, testibus pullorum gallinaceorũ, succo carnis gallinæ, aut perdicis, aut arietis, iure pedum arietinorum, suillorum, & similium: amido, aut oriza assata, aut pane bis cocto, & cū iure optimi nutrimenti, & aqua chalybeata facto: perdix tam assata,

affata, quàm elixa restringit. Si facultas fuerit admo-
 dum imbecilla, nutriatur aqua carniū gallinæ, per-
 dicis, & arietis, quæ fit per distillationem, vase vi- Per dīx
 treo apposito supra aliud vas semiplenū aqua effert: semp res
 uescente, miscendo ante illius distillationem aquam stringit.
 malorum cydoneorū, aut myrtillorū: semper tamen
 ante cibum comedat offam parū affatam immersam
 miua cydoneorum, aut rob cydoneorū, aut de agre-
 sta. Acria omnia nocent, quemadmodum glutinosa, Noxia &
 & astringentia iuuant. Toties & tantum cibi sus utilia.
 mendum, quoties & quantum consueuerat cape-
 re, licet parum & sepe sint alendi, qui facultatem Admon-
 habent imbecillam. Potus sit aqua chalybeata, aut tio.
 pluuiialis, si tamen fuerit ventriculo imbecillo, aut Potus.
 sit solitus vinum bibere, sit rubrum & astringens,
 quale est Saguntinum, benè aqua chalybeata dilutū.
 Tandem quiete animi & corporis utatur, & som-
 no magis, quàm vigilia. Quando ventris profluiū Si sit ab
 fit à medicamēto immodicè purgante, acrimonia ob: hyperca-
 tynditur quatuor, aut sex vncijs aquæ calidæ, aut de tharsti.
 cocti hordei cum vncia vna sacchari, vel hoc potus;
 R̄. mucaginis seminis psyllij, & cydoneorum an-
 z ij. decocti hordei 3 iiij. misce. Hæc tamen immo-
 dica purgatio multis curatur modis, causis eius ab-
 scissis, primò per ea, quæ vim medicamenti purgan-
 tis frangunt, incrassant, & à corpore expellunt cō-
 pingendo, vt sunt mucagines supradictæ; aut per ea
 quæ canales, & partes seruientes expulsionī robo-
 rant, & constringunt, vt est mastix, & similia: aut

Q per ea

DE CVRAN. MORB.

per ea, quæ ad contrarium vacuant, & trahunt, quæ
lia sunt, vomitus, balneum, frictiones, & cucurbi-
tule: aut per ea quæ laboriosum motum sedant, per
quietem scilicet, & somnū: & per ea, quæ cor cor-
roborant, & animum oblectant. Si quis tamen hanc
rem perfectè cognoscere cupit legat caput Mesuæ

Si ab he- de medicamēto immodicè vacuante theoremate ter=
morrhoi- tio, Canone primo. Sanguinea diarrhæa, si sit ab he
dibus. morrhoidibus, curabitur cap. 52. huius libri. Si à mē

Si à sup- sibus suppressis nascatur, capite. 56. Si critica, vt in
preßis synocha, nulla eget curatione, nisi modum excedat:
mensibus tunc curatur sanguinis missione, per sectionem ve-
Curatio næ cubiti internæ, extracto paucō sanguine: maior
critica. tamen copia sanguinis est educenda, cum diarrhæa

sanguinea est à mutilatione membri. In vtraq; ta-
men præcedenti sanguinis missione vtile, & necessa-
rium est hoc: aut simile medicamentum; Rx. conserva-
ue rosarum antiquæ ʒ ij. micletæ ʒ j. lapidis hæ-
matitis, coralli rubri præparati, Karabæ, mastichis,
boli Armenici præparati an. ʒ ij. syrupi myrtillor-
um, quod satis est, misce, & fiat confectio. Do-
sis, mane, & omni hora cochleariū vnum cum aqua

Curatio caudæ equinæ, aut sanguinariæ. Diarrhæa biliosa,
biliosa. præcedenti victu prædicto initio huius capitis, cu-
ratur vacatione bilis per medicamenta stiptica; vt
Rx. rhubarbari parum assati, & corticum myroba-
lanorum parum assatorum an. ʒ j. syrupi rosarum
ex infusione siccarum ʒ j. aquæ portulacæ ʒ ij.
misce, & fiat potus. Aliquando initio, vbi mate-

ria sue

via fuerit multa, ante purgationem necessarius est
 vsus syruporum de agresta, cydoneorum, rosarum
 ex infusione siccarum, & similiū, cum dupla quan-
 titate aquarum, aut decocti portulacæ, plantagi-
 nis, & similium: & tunc fiet vacuatio per rhabar- Observa
 barum non tostam, & per myrobalanos non to-
 stos. Diarrhæa pituitosa curatur, si materia fue- Curatio
 rit multa, per vacuationem factam myrobalanis pituito-
 chebulis eodem modo paratis, & aliquando adden- ja.
 do scrupulum vnum agarici trochiscati, præceden-
 ti concoctione facta per rhodomel, per decoctum,
 & syrupum de absinthio. Diarrhæa melancholi- Melancholice
 ca curatur per vacuationem factam myrobalanis curatio.
 indis, & epithymo, præcedenti concoctione per sy- Prepara
 rupos & medicamenta dicta capite primo: quam- tio. & cua
 uis aliquando si fuerit ob obstructionem lienis, hæc tuatio.
 diarrhæa egeat propria curatione, de qua capite
 45. huius libri loquemur copiose. Deinde auer- Reuulsio
 tentibus curatur, vt vomitu autore Hippocrate lib.
 de locis in hoīe, quo libro docet vomitū curari vo-
 mitu, & vētris profluuiū ventris proflauio. Sangu- Sectio ue
 nis missioe, si sint signa sanguinis & robur viriū. Mo- na.
 uentibus sudorem & vrinam cientibus, præsertim si Sudoris,
 simul ventrem restringāt, & vrinā prouocēt, vt cy- & urine
 donea. Friccione externa totius corporis, demptis prouocatio.
 infernis partibus. Postea curatur per ea quæ inter-
 stina lauāt, & simul corroborāt, doloremq; sedant,
 ac defendunt illa ab vlcere, vt clystere hoc pauca Clyster
 quantitatis; *rx. decocti hordei 3 vi. sacchari 3 ij.* lauans,
Q ij misce,

DE CVRAND. MORE.

misce, adde lutea duo ouorum. Ex solis vncijs octo lactis (in quo lapides marini extincti fuerint, aut chalybs ignitus) clyster est optimus & utilissimus huic profluvio ventris: in dysenteria tamen sunt maioris momenti clysteres, & magis ad multa necessa-

Constipatio. rij. Deinde curatur incrassantibus, meatus constri-

ngentibus & corroborantibus retentricem facultatem, ut thure, cymino assato, & aceto infuso, aniso

Aduerte. tosto, semine nasturtij assato: hæc tamen calida magis prosunt, si sit profectus morbus à causa frigida; quamuis in calida sint utilia, præcipue si misceantur his syrupi, aut aquæ astringentes frigide, ut syrupus myrtilorum, rosarum ex infusione siccarum, syrupus de agrestia, cydoneorum, & similium. Simplicia tamen, & cõposita medicamenta huic profluvio

Mastices, com necessaria sunt, omnia ferme frigida: quamuis maxime calida obtineat principatû in omni profluvio. quare ea perpetuò vtendum est etiam loco salis in cibis. Oriza etiam assata est optima, adeps quoq; ca-

medatio. primus, quo multi diarrhæa laborantes etiam inueterata sanati sunt, mixta cum pane facto in modum di-

Adeps ca ratum ab Hispanis migas. Drachma vna casei antiqui

primus. i. etum ab Hispanis migas. Drachma vna casei antiqui

capra, in aqua chalybeata per diem infusi, deinde decies

aut capri eadem, aut simili aqua loti, si sæpe cum cibis, aut sy-

castrati. rupo, aut liquore aliquo astringente comedatur, curat omne ventris profluvium. Similiter drachma vna

Virga cerui, coacta virgæ cerui in puluerem redactæ. Coagulum hœdi

cerui, coa ab scrupulo vno vsq; ad drachmam vnâ cum vncijs

gulû hœ- duabus, aut tribus aquæ plantaginis, aut portulacæ,

di. aut alia

aut alia simili astringente, potentissime curat hoc profluuium, incrassantur eo humores ac coalescunt. Sed hoc auxilio & antiquo casco non est utendum, Tempus nisi post alia remedia clemētiora, vt sunt omnia sim utendi. plicia astringentia, vt balaustie, spodium, hypocy- Simplicia stis, sanguis draconis, thus, sandaraca Arabum, nux cupressi, myrtillorum bacca, & similia. Composita Composita etiam vtilia sunt multa huic profluuiio, vt syrupus ta asirina rosarum ex infusione siccarū, syrupus cydoneorū, gentia. syrupus myrtillorum, syrupus de Ribes, syrupus de agresta, miua cydoneorum, rob de agresta, aut cydoneorum, conserua rosarum vetus, conserua cydoneorum, caro cydoneorum saccharo condita. Hæc composita summo mane sumpta sola, vel cum aqua chalybeata conferunt, & etiam tempore sitis. In prandio Ante ci- tamen, & cœna semper in fine nocent, quia impel- bos sumē lunt cibum, ideoq; initio mensæ offa tosta & mada esse. facta aliquo ex supradictis syrupis, aut rob, sumen- da est. Micteta omne ventris profluuium curat, siue per os, siue per clysterem iniecta, est ab omnibus et Micteta. à me probata diligēter. Sunt multa alia medicamen- ta composita à varijs doctoribus scripta, & longa experientia probata, lege Antidotariū Mesue, Ni- Qui auto colai, & Arnaldi de Vilanoua, in quibus medicamē res legen- ta oīa cōposita inuenire licet; quamuis nostris tēpo di in hoc ribus extet opus diuinum Nicolai Mirepsij à Leo- Cōfectio uardo Fuchσιο Latinitate donatū. Hoc medicamen- causæ ca- tum est à me, & à multis expertum in hoc proflu- lida pro- uio, præcipuè à causa calida; R. granorū myrti, spo- batissima- dij, su

DE CVRAN. MORB.

diij. sumach. santalorum omniũ, gummi Arabici an. 3 j. f. osium myrobalanorum omnium assatorum 3 vij. coriandri preparati tosti 3 iiij. seminis acetosæ, seminis plantaginis, seminis rosarum an. 3 j. omnia in puluerem redacta infundantur cum succis plantaginis, agrestæ, & acetosæ per diem, deinde exsiccata, & cum sufficiente quantitate miuæ cydoneorum fiat confectio ad modũ opiata. Dosis drachmæ tres cum aqua, aut succo aliquo astringente.

Causa frigida. In causa frigida hoc medicamentum est expertum; *R. ligni aloes, spicæ, galie muscatæ, cypêri, calami aromatici an. 3 j. cymini infusi per diem in aceto, deinde tosti, seminis porri tosti an. 3 ij. f. seminis nasturtij tosti 3 iiij. granorum passularum 3 ij. f. granorum myrti 3 viij. balaustie, conchularum tostarum, thuris, fructus lentisci an. 3 j. ameos 3 j. f. omnia bene puluerizata infundantur in vinum rubrum Saguntinum, aut simile per diem, deinde exsiccentur, & iterum infundantur in aquam cydoneorum, aut aliam similem, & cum siccata fuerint omnia cum sufficiente quantitate miuæ aromaticæ fiat confectio. Dosis drachmæ tres cum vncijs duabus aquæ, aut succi, aut syrupi ex superius dictis alicuius. Quando laborans ventris profluuiio afficitur animi deliquio à materia venenosa, hoc remedium est optimum; R. conseruæ rosarum antiquæ, & micletæ an. 3 j. confectionis de hiacintho, & confectionis Gentilis cordialis contra melancholiam an. 3 f. coralli rubri preparati,*

Deliquij curatio, qd symptomata est.

Confectio *margari*

margaritarum electarū, seminis portulacæ an. 3 ij.
 lapidis smaragdi 3 j. syrupi cydoneorum, quod sa-
 tis est, misce, & fiat confectio cordialis. Dosis co-
 chlearium vnum omni hora cum aqua cydoneorum. Aqua.
 Lapis smaragdus curat profluvium ventris veneno- Smarag-
 sum autore sene Auenzoar. Nostris enim tempo- di facul-
 ribus curatus fuit hoc lapide illustris Ioannes de tas.
 Mendoca post multa alia auxilia. Quare hac in re Historia.
 non est audiendus Aloisius Mundella, qui sua prima Arabum
 epistola damnat vsum lapidis smaragdi contra Ara- defensio
 bes, à quibus certè aliqua scripta sunt partim à Græ cōtra A-
 cis prætermissa, partim ignorata, vt docet Andreas loisiū Mū
 Turinus nostræ ætatis doctissimus medicus. Postea, dellam.
 imo semper vacuata causa ventri sunt admoenda Turinus
 vnguenta, emplastra, cataplasmata astringentia, laudator
 præcipuè si præcedat sctus hoc, aut simili liquo- Arabum
 re factus; R. aceti chalybeati partem vnam, aque Topica-
 chalybeate (præsertim si fuerit in qua extinguant-
 tur enses, pugiones, & gladij igniti) partes duas
 foliorum & fructuum myrti, cydoneorum, mēspi- Forus.
 lorum, sorborū an. m. ij. nucum cupressi numero. x.
 fiat ex his decoctum ad medietatem, & reseruetur
 ad sctum. Bis in die admoueatur ventri hæc mixtu-
 ra; R. mastichis, & emplastri stomatichonis an.
 æquas partes, extendantur super alutam ad for- Empla-
 manscuti, & magnitudinem ventris. Hoc quoque strum.
 vnguentum si bis, aut ter in die admoueatur est opti-
 mum; R. olei mastichis, cydoneorū, & myrtillorū Vnguent-
 an. 3 j. pulueris sanguinis draconis, thuris, & gūmi tum.

DE CVRAND. MORB.

- draganti an. 3 j. cere. q. s. misce, & fiat unguen-
tum. Hoc cataplasma, aut simile, si quolibet die se-
mel ventri admoueat, ventris hoc profluuium cus-
Catapla rabit; Rx. micæ panis tostæ & infusæ in acetum cha-
sma opti lybeatum, carnis cydoneorū cum melle conāta an.
mum. partes equas, decoquantur cum oleo mastichino, &
vino rubro, addendo pulueris mastichis, thuris, sans-
guinis draconis an. 3 ij. misce, & fiat cataplasma.
- Emplast. Emplastrū diaphinicon Mesuæ ex Alexandro Tral-
diapheni liano, & est secundæ descriptionis (Sylvius non cre-
con. dit esse Alexandri) omne ventris profluuiū sine du-
bio curat, ventriculumq; corroborat, est à me sæpe
probatum. Fetus rerum astringentium (vt sunt fo-
lia & fructus dicta) per anum confert non parum
- Fotus. huic morbo. Similis est & expertus fotus pini ha-
bentis nodos igniti, & postea extincti vino rubro.
- Narcotiz Postremo curatur hoc pfluuium quemadmodum
ca. alia omnia immodica profluua narcoticis medica-
Somnia mentis; quia somnus omnes vacationes detinet præ-
uis. ter sudorem, ijs tamen nō est vtendum, nisi cum alia
non contulerint, & presenti aliqua constantia vi-
rium; multi namq; his medicamentis perierūt extin-
cto calore nativo. Quare doctus & prudens medis-
cus primo ijs externis admotis vtatur; minus enim
- Quid ca- hæc nocent, & à medico, & ab astantibus amoueri
uendū sit possunt & debent, somno iam incepto: ne nobis cō-
docto me tingat quod multis medicis eruditis Italæ, præci-
dico. pientibus famulis, vt statim ab incepto somno amō-
uerent narcotica fronti, aut egrorū capiti admotā,
quibus.

quibus præcepti oblitis, multi perierunt perpetuò
dormientes. Secundo, si hæc externa non suffice- Supposita
rint, parti inferiori sunt admouenda narcotica in for- toria, aut
ma suppositorij, aut clysteris. Tertio, & in maxima clysteres.
fermè necessitate opiatu & interius deuoratis vten-
dum est. Primo igitur fronti & naribus admoue- Topica
tur parum huius mixturæ: R. vnguenti populeonis, efficacissi-
& olei papaueris an. ʒ i. Thebaici grana. v. misce; ma ad so-
solum tamen vnguentum populeon aliquando som- mnium in-
num inducit. Hoc etiam medicamentum laudatur in ducendum
hoc genere; R. lactis sceminei ʒ ij. Thebaici. g. v.
misce; vel R. olei violarum, & papaueris an. ʒ i.
Thebaici. g. v. misce. Secundo, si externa non suffice- Clyster
cerint, hic clyster, aut similis somnū afferet; R. lac- ad som-
tis caprimi, aut ouini ʒ vij. olei papaueris ʒ ij. num.
philonij Romani ʒ f. misce, & fiat clyster: vel
R. philonij Romani, & micletæ an. ʒ i. pinguedi-
nis caprinæ, aut ceræ. q. s. misce, & fiant duo supposi-
toria cum filo magno bombicis, aut lini. Tertio, & Narcotica
vltimo, laudantur interna narcotica, quorum atha- ca sunt en-
nasia, & requies magna sunt tutiora. Dosis horum da.
duorum à drachma semis vsque ad drachmam vnam.
Postea potentiora, vt sunt trochisci de Karabe, de
spodio, de terra sigillata. Dosis est ab scrupulo vno
vsq; ad scrupulos duos, aut drachmam vnam. Pilule
Nicolai contra fluxū sunt probatæ in hoc numero. Potentio-
Dosis est quarta pars vnius drachmæ, fiant ad ma- ra.
gnitudinem grani Orobi. Valentiora sunt philonij Pilule
Romanum, Tarsense, & Persicū ab scrupulo semis Nicolai.

DE CVRAN. MORB.

vsq; ad drachmam semis, vel drachmā vnam. His tamen narcoticis non est vtendum, nisi post sex menses, & quantò vetustiora sunt, tantò tutiora, vt sæpè diximus cum Galeno. 12. methodi. Theriaca recens à drachma semis vsq; ad drachmam vnam inter narcotica adnumeratur. Hoc quoq; medicamentum in genere remediorum narcoticorū recensetur; Rx. micletæ ʒ i. conseruæ rosarū antiquæ ʒ f. trochiscorum de Karabe, de spodio, & de terra sigillata an. ʒ ij. pilularum Nicolai contra fluxum ʒ i. requiei magnæ ʒ ij. f. syrupi myrtillorum. q. s. misce, & fiat confectio. Dosis semel in die drachmæ duæ cum aqua, aut syrupo astringente ventriculo vacuo. Pilula hæc sumpta hora vndecima noctis omne ventris profluuium curat, experta est à me, & à multis medicis Valentinis; eius autor fuit doctor Torrella; Rx. opij granum vnum parci ponderis, cinamomi, cassiæ lignæ, croci an. grana. iij. cum glutine dragagati fiat pilula vna. Composita tamen narcotica post sex menses, & post annum sunt tutiora, vt diximus cum Galeno, quia vis opij, & forma corrupta est, saltem maiori ex parte, quod in theriaca fermentata demonstratur, quæ calida est in fine secundi ordinis.

De lyenteria, id est, læuitate intestinatorum.

CAP. XXXVII.

Lyente

Yenteriam, quam Latini leuitatem
 intestinorū nominant, Galenus apho Descri-
 rismo. i. sectionis. 6. tum carentiam prio.
 concoctionis dicit esse, cū scilicet
 neq; secundum consistentiam, neque
 colorem, vel odorem in ventriculo facta fuerit mu-
 tatio ciborum: tum velocem exitum eorum, quæ co-
 meduntur, & bibuntur: quæ talia deijciuntur, qua-
 lia fuerāt deuorata. Veteres medici, qui primi lyen-
 teriæ nomen huic affectioni indiderunt, id voluere
 significare, tale quippiam per hanc affectionem in-
 testinis euenire, quale extrinsecus in corporis cuti-
 cula ex cicatricibus contingere solet: existimarunt
 enim fieri ipsam propter internæ superficiē intesti-
 norū leuitatem, ob quam cibos in eis contentos non
 amplius retinent, vt cum suam & sibi à natura indi-
 tam asperitatem seruarent, retinebant. Siquidē gra-
 ui aliqua dysenteria præcedente, intestina ab ero-
 dentibus humoribus altè exulcerantur, deinde cica-
 tricibus densis & leuibus succedentibus ipsa tum
 densa, tum leuia redduntur: vnde propter densitatē
 ciborū per corpus distributio fieri nō potest, cū ora
 vasorū sint velut obturata, vasorū inquam, quæ ali-
 mentū ex intestinis ad se attrahūt: propter leuitatē
 verò, cibus antequam plenè concoquatur, nullo reti-
 nente delabitur, atq; sic de lyenteria sentiunt: quos
 Galenus nō probat. Quam rem (vt puto) animadu-
 tens Paulus Aegineta lib. 3. cap. 40. duplex lyentes
 riæ genus facit, alterū quidem quod ex intestinorū
 exulce

Dimissio
 ex Paulo

DE CVRAN. MORB.

exulcerationibus, & eorū cicatricibus oritur, quod mali genus, intestinorū tormina plerunq; sequitur. Aut ex alijs distillationibus rheumatisq; inducitur; Alterum verò, quod ex infirmitate languoreq; facultatis, quæ alimentum in stomacho retinet, provenit: hac enim languente, ac imbecilla, cibi neq; concoquuntur, concoctiue distribuuntur: sed crudi, humidi, & nihil immutati excernuntur cōtinuo fluxu tentata aluo. Ex his, quæ dicta sunt, constare potest

Causæ. à quibus causis hoc malum proveniat: fit enim vel ab exulcerationibus, & cicatricibus intestinorum, vel à facultatis imbecillitate. Interdum & post vultuosa tormina, & post alui ingens profluvium sequitur. Aliquando etiam & aqua inter cutem per

Signa. ventrem euacuata cōtingit. Signa sic ab Aetio adnotantur lib. 9. cap. 51. Ex quacunque igitur causa lyenteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & malis corporis habitum acquirunt, quod utrunq; malum inemendabile est: succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima citra sanguinis ac bilis cōplexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium comitatur. Videtur autem bonum & amicū signū in eis ructus acidus esse: indicat enim iucundi quippiam factum esse & ventrem ac intestina non velut inania cibum sinere pertransire. Hactenus Aetius. Verum hoc ultimū confirmat etiam aphorismus supra citatus primus sectionis sextæ in longis leuitatibus intestinorū, si acidus ructus fiat, qui

qui prius non erat, signum bonum, & quæ à Gale-
no in cōmento dicuntur. Præcedenti cap. multa scri-
psimus nō solum diarrhææ vtilia, & necessaria, sed
lyenteria, & omni ventris profluuiō: ideoq; paucis
curationem hanc expediemus.

Si intestinorum & ventriculi leuitas fuerit à re lyenteria
acri irritante expultricem facultatem, & retentrix ex acri-
cem imbecillam efficiente curatur primo, ratione vi monia.
ctius conueniente, de qua superiori capite. Secundo, Viſtus.
vacuatione materiæ calidæ per rhabarbarū tostum Purgatio
facta, & per myrobalanos citrimas similiter toſtas. Corrobo-
Deinde per frigida ſtiptica corroborantia, vt ſunt ratio.
electuarium diarhodō Abbatis, ſyrupus de agreſta,
ſyrupus roſarum ex infuſione ſiccarum, & ſimilia.
Si fuerit ab vlceribus ventriculi & intestinorum Curatio
(quod per excrementa cognoſces, & per dolorem, ex ulceri-
bus.
quo tempore ſumendus eſt cibus, præſertim acer &
expellenda excrementa) curatur per abſtergentia
mundificantia & conſolidantia. De quibus cap. de
pleuritide & ſuppuratione dictum eſt. Si fiat à ma Curatio
teria multa ventriculo affixa (à qua ſæpius fit) cu- lyenteria
ratur primo, viſtu tenuante, incidente, tergente, vt ex mate-
rebus ſaliſis parum amariſ, & parum acribus. Secun-
do, paretur pituita rhodomelle, ſyrupo de abſinthio ventricu-
& oxymelite. S. cū decocto, aut aquis abſinthij, fœ: lo.
niculi, mentæ, & ſimilium. Tertio, vacuetur vomitu Viſtus.
tu, aut deiectione facta per vnciam ſemis diapheni Præpara-
con, aut per drachmam vnam pilularum elephangi- tio.
narum, aut ſtomachicarum, aut per drachmam vnam Vacuatio
agarici

. D E C V R A N . M O R B .

- Corrobo ratio.** agarici trochiscati. Postremo, corroboracione facultatis cōcoctricis, & retentricis medicari poterimus per ea, quæ diximus cap. 31. de curatione imbecillitatis ventriculi. Hoc cataplasma est in hoc genere bonū; R̄. mentæ siccæ, balaustię, myrti, corticis mali granati, seminis mali granati, antere, florum roris marini an. ʒ i. myrrhæ, mastichis, gummi Arabici an. ʒ ij. vini rubri & succi cydoneorum an. æquas partes & sufficientes pro cataplasmate. Hoc medicamentum est in hoc expertū; R̄. pulueris caudæ equinæ, balaustię, mentæ, mastichis an. ʒ ʒ. foliorum myrti, seminis lini tosti an. ʒ iij. syrupi myrtillorum. q. s. misce, & fiat confectio. Dosis drachmæ duæ sunt mane & vesp̄eri cum syrupo & aqua aliqua asringēte. Hoc cataplasma ventriculo & ventri sæpe admotum, est optimum in hoc genere; R̄. acaciæ, psidie, gypsi, granorum vuarum, boli Armenici, hypocistidos, balaustię, galbani, myrti, mastichis an. ʒ ʒ. gariophyllorū, cinamomi an. ʒ ij. vini rubri optimi, & succi cydoneorum an. æquas partes & sufficientes pro cataplasmate. Semper ante cibum comedat eger duo, vel tria cochlearia misuæ aromaticæ, aut duas offas tostas & madefactas prædicta minia, desuper addendo parum coriandri præparati, & cinamomi, vel parum pulueris scripti capite. 31. Ius & carnes perdicis elixæ aqua chalybeata, & prius plenæ cera noua, pinguedine hirci castrati & cydoneis, mespilis q̄; curat hoc & quodcunque aliud ventris profluuium.
- Topica.**
- Cataplasma.**
- Confectio sumenda.**
- Cataplasma optimum.**
- Ius perdicis.**

De dysenteria.

CAP. XXXVIII.

Vm quatuor sint dysenteriae differen Descri-
 tiae (vt apud Galenum videre est se- ptio.
 xto de morbo & symptomate. cap. 2.
 ad finem) de vltima nobis agendū est
 quam describentes, & solam dysen-
 teriae nomine dignantes dicimus, esse vlcus intesti-
 norū; Galenus verò citato loco supra eius notas si-
 mul enumerans de hac, hunc in modū loquitur. Per Notae.
 quartam verò, scilicet dysenteriae differentiā paula-
 tim, & breuib; interuallis deie ctio fieri solet, non
 nunquam sinceri sanguinis, nōnunquam grumosi, cū
 quo interdū puris quōq; nōnihil excerni cōspicitur,
 itidem & ramēta (Graeci vocāt ephelcidas) & par-
 tes quaedā intestinorū membranis similes, sepe nu-
 mero densum quōq; stercus excernitur cruentis gut-
 tis respersum. Porro Latini hanc affectionē tormi-
 na appellant, ob id, vt cōiungere licet, quòd intestin-
 vlcerationis dolore admodū torqueantur: vnde hoc
 malo affecti torminosi perinde ac Graeci dysenteri-
 ci dicuntur. Prouenit autem Aetio cap. 43. lib. 9. ab Cause.
 externis causis veluti frigiditate, ardore, pernicio-
 forū medicamentorū potu, vt scāmōnij, & colocyn-
 thidis. Itē à cruditatibus & ciborū acriū sumptioe:
 Gale. verò lib. 1. de loc. affe. mordax humor dysente-
 ric causa statuitur, vt qui ab initio & abstergat, &
 abradat: deinde tēporis intervallo vlceret intestinū.

Nonnun

DE CVRAND. MORB.

Nonnunquam à tenesmo incipit hoc malum, sepe etiam per se. Si à causis exterioribus accidat, interrogandus eger erit, sin minus per traditas sepe me-
 Notæ p̃ thodos internæ causæ sunt inuestigandæ. Signa ven-
 ferrim in rō, quibus morbus cognoscitur, iam supra à Galeno
 testinorū tacta sunt, quibus alia quoq; addit Aetius, sed dicta
 affectorū satis sunt. At cum aliquando contingat tenuia, ali-
 quando verò crassa intestina in hoc morbo vlcerari, breuiter Paulus in hunc modum docet distingue-
 re. Si cum stercore mixta exulcerationis signa cum labore, & circa vmbilicum torminibus excernatur, in gracilibus intestinis exulcerationem esse cognosces. Si verò absq; vllius rei cōmunionem immixtum stercus egeratur, in crassioribus. Hæc multo fusius ab Aetio, & à Galeno. s. de locis affectis. cap. 5. tra-
 ctantur. Cæterum tam grauis est hæc ægritudo, & curatu difficilis, vt quamuis eius curatio nonnun-
 quam sit expectanda, maiori tamen ex parte despetur, maxime in ijs, de quibus aphorismo. 3. sectionis. 6. scriptum est, in longis difficultatibus intestinorum cibi fastidium malum est, & cum febre peius: & 23. sectionis. 7. à deiectione syncera difficultas intestinorū malum: & Aphorismo. 24. sectionis. 4. difficultas intestinorum si ab atra bile inceperit, lethalis est; cui aphorismo consonare videntur, quæ dicuntur sectionis. 6. aphoris. 43. Quicunq; lienosi à difficultate intestinorū capiuntur, ijs superuenientem longam difficultatem intestinorum aqua intercutem, aut leuitas intestinorū excipit, & moriuntur.

Quatuor

Dysente-
 ria cura-
 tu diffi-
 lis.

Quatuor itaque remediorum generibus mederi Curatio
 dysenteriae possumus: primo, victu refrigerante, &
 astringente, si sit causa calida, (à qua sepius fit.) Vt Victus.
 cibis parum acidis ad excitandam appetentiam, pau-
 cis, & facilibus concoctu, & bonum sanguinem gi-
 gnentibus, quales sunt testes gallorū gallinaceorum
 oua sorbilia, hepata gallinarū, succus, aut aqua gale-
 linae, vel perdicis cum succo agrestae, aut acetosae.
 Vitentur acetum, salsa, acria, quia vlceribus nocent Quae nos
 mordacia. In hoc genere, quae scripta sunt cap. 36. de ceant.
 curatione diarrhaeae, conueniunt.

Secundo materiam vacuantibus biliosam, (à qua
 fit crebrius) vt myrobalanis citrimis parum tostis, Vacuatio
 rhabarbaro etiam tosto, vt Rx. corticum myrobala Potio bi-
 norum citrinorum, parū assatorum, rhabarbari pa-
 rum tosti. an. 3 ij. syrupi rosarum 3 j. aquae portu-
 lacae 3 ij. misce, & fiat potio. Si à pituita salsa sit
 dysenteria, hac potione, vel huic alia simili vacuabi-
 tur, Rx. corticum myrobalanorū citrinorum & che Pituitos
 bulorum parum tostorum. an. 3 f. agarici trochis-
 cati 3 j. syrupi rosarum 3 j. aquae plantaginis 3 ij.
 misce, & fiat potio. Si fuerit ab atra bile myrobala Melanc-
 nis indis parum tostis vacuabitur. cholicae.

In fine. 3. generis cap. 35. docuimus purgationem
 in omni ventris profluvio esse faciendam per medi-
 camenta astringētia, & quae omni carent acrimonia,
 & facultate ignea, quale est rhabarbarum parum
 assatum, & myrobalani modice assati. Quare deci-
 pitur Amatus Lusitanus Centuria. 2. curatione. 44.

DE CURAND. MORB.

credens lotionem & infusionem solam in aqua plantaginis, aut alia simili posse acrimoniam, & vim purgatoriam tollere, cum substantia horū sit terrestris, & densa, à qua sola decoctio, aut assatio potest re-
 ctè acrem, & purgantem facultatem separare remanente sola astringente, & parū purgante, & vlcera curante, qua indigemus in ventris profluuijs præsertim in dysenteria, cui maxime nocet mel cum autore Gal. 5. de facultatibus alimentorum cap. 39. mel sit tenuium partiū habens acrimonie quippiā, quæ præterquam quòd aluum ad excretionem excitat vlceribus multum nocet. Est quoq; calidum, & siccum secūdo ordine, vertiturq; in bilem in iuuenibus & biliosis, & nō potest materiā huius, & alterius profluuij purgare. Neq; contrarium sentit Galenus. 2. de facultatibus simplicium medicamentorum cap. 12. & 14. docens prius esse educēdos humores facientes morsiones, & postea, quæ morsiones & acrimoniam tollunt, dare per os, & per inferiora in aluum infundere. Purgat Galenus humores facientes morsiones melle, quo nunquā Galenus in dysenteria usus fuit nisi iniecto per clysterem ad lauanda, & tergendā vlcera, vel per os sumpto ad purgationem mixto cum aqua plantaginis, aut alia, & pauco decocto. Pari modo lac siue asinum, siue caprinū iniectum per inferna vtilissimum est, præsertim si in eo lapides igniti extincti fuerint: per os verò sumptum nocet huic morbo, maxime si eger fuerit biliosus, laboretq; febre putrida.

Tertio,

Tertio, sanantibus vlcera, primo lotis intestinis
 à muco, & materia mordaci hoc, aut simili clystere; Deterge-
 Rx. decocti hordei lib. j. sacchari rubri ʒ ij. misce. *tia ulcus.*
 Si vlcera sint in superioribus intestinis bibat uncias
 quatuor, aut sex superioris liquoris. Cum maiori
 egent lotione intestina, hoc aut simili clystere vte-
 re; Rx. decocti hordei, cicerum nigrorum, & fursu-
 ris ʒ x. oxymellis simp. & rhodomellis an. ʒ j. mi-
 sce: aut bibat uncias quinq; si vlcera sint in intesti-
 nis superioribus. Si vlcera fuerint sordida, maiori
 egent lotione, decocto scilicet lupinorum, myrrhæ,
 & absinthij, & oxymelle simp. & compos. Sed hæc
 & similia vlcera raro curantur, etiam si sint in inte-
 stinis inferioribus. Lac chalybeatū, vel in quo ex- *Lactis*
 tincti fuerint lapides marini igniti, siue per os, siue *chalybea*
 per clysterem infundatur, lauat moderatè, refrige- *tilaus.*
 rat, & dolorem sedat, quare eo sæpè vtendum est:
 præcipuè injecto per clysterem, quando intestina
 inferiora affecta sunt vlceribus. Lotis intestinis,
 & eorum vlceribus mundificatis, necessaria est in-
 carnatio, glutinatio, & consolidatio addendo, quæ
 internam superficiem tegant & muniant, vt sunt
 pinguedines, cera, & similia, quod his clysteribus *Sarcotia*
 perfectè fiet; Rx. succi plantaginis & portulacæ *ca.*
 an. ʒ iij. albuminis duorum ouorum, pulueris masti-
 chis, sanguinis draconis, gummi draganti an. ʒ j. f.
 ceræ, pinguedinis caprinæ an. ʒ ij. misce, & fiat
 clyster; vel Rx. iuris pedum, in quo sint decocta so-
 lia sanguinarie, plantaginis, portulacæ, & caudæ

R ij equina

DE CVRAN. MORB.

equinæ 3 viij. pulueris mastichis, sanguinis draconis & boli Armenici an. 3 ij. cere, pinguedinis capræ an. 3 f. misce, & fiat clyster; vel Rx. lentium tostiarum, orizæ assatæ, rosarum, balaustiarum, sanguinariæ, caudæ equinæ an. m. j. fiat decoctum, de quo accipe vncias octo, micletæ 3 f. trochiscorum de Karabe 3 j. vitella ouorum aceto elixorum nus

Clyster mero duo, misce, & fiat clyster. In hoc profluvio sit minor ventris, & in quocunq; alio quantitas clysteris sit lib. j. minor vna libra, ne suo pondere noceat. Aliquando Antiqua in antiqua dysenteria, vbi alia nō sufficiunt, necessaria curatio sunt narcotica primo externa, secundo iniecta per inferiorem partem, tertio per os sumpta, obseruando semper, quæ diximus cap. 36. præsertim viarium modum, cum in hoc morbo semper ferè sit facultas imbecilla.

De Tenesmo.

CAP. XXXIX.

Descriptio.

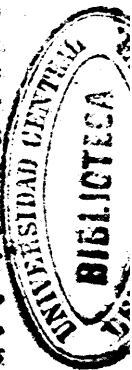

Molestus utero gerentibus hic affectus.

Tenesmus vehemens & inanis est deiiciendi appetitus cum paucō sanguine, lenta, & muccosa eiectione. Quæ definitio placuit Paulo lib. 3. cap. 41. & Actio lib. 9. cap. 43. Hic affectus, (quæuis Celsō autore lib. 4. cap. 18. neq; acutus, neq; longus sit, cum facile tollatur, vt ipse inquit, & nunquam per se iugulet) molestus tamen est omnibus, & vterum gerentibus molestior. Nam (senecæ & sapientissimo Hippocrate autore. 7. lib. aphorismorum. 27)

LIBER PRIMVS. 131

mo. 27.) mulieri uterum gerenti si tensio superuenit, facit abortum: qui aphorismus licet quinquagesimus in antiqua Constantini translatione cum commentario Galeni reperiatur quinto lib. in quo Philotheus exponit sic aphorismū, Tensus, inquit, est continuus, & violentus motus, & secretio pituitosarum, atq; pinguium materiarum, cum pauco stercore, & breui sanguine astricto: in antiquo tamen, & Aldo contextu hic aphorismus nō reperitur in quinto libro, & propterea Theodorus, Leoniceus, Musa, Hieremias, Fuchsius, & alij docti scriptores tantum in septimo libro collocant hunc aphorismum, qui siue semel in aphorismis ab Hippocrate scribatur, siue bis, ut multi alij, nimirum si qualis oportet purgare &c. Et ille uterū gerentes si conuenit purgare à quarto vsq; ad septimum &c. Verus est, ut Galenus in commentario demonstrat, dicens ob talem igitur tensionem, atq; molestiam, & totum aliud corpus laborat, sed præ ceteris matrix, quæ cognata est recto intestino nihil enim mirum, si propter vehementes, atq; crebras exurrectiones foetus abortitur, quando ex alijs omnibus fortibus motibus, atq; doloribus mulieres grauidæ solent abortire. Fit hoc malum aliquando ab ulcere intestini recti, quamuis Gal. initio commentarij dicti. 27. visus sit sentire, ab hac causa semper fieri Tensum, ut in difficultate intestinorum fit vlcus in intestinis, quæ superius sunt. Neq; audiendus est Erasistratus, qui (ut ait Gale. cōmentario. 1. sexti lib.

DE CURAND. MORB.

aphorismorum) tres esse species leuitatis intestino-
rum voluit, difficultatem videlicet intestinorum, le-
uitatem proprie dictam, & Tenesmū. Nonnūquam
fit à frigiditate externa, aut ab inflatione recti inte-
stini, aut à salsa pituita, aut ab humoribus serosis,
acribus, & biliosis. Aliquando (vt scribit Aetius lo-
co superius annotato) obstructio stercoris coacti in

Nota. intestino caco efficere potest tenesnum. Frigidam
causam externam ex agro deprehendes. Humores
& excrementa ex ijs, quæ cernūtur, dignosces. Vl-
cus ex pure & sanguine minimo stercori immixto
inflammationem ex dolore grauante, & ex febre
significat. Stercoris multitudinē cognosces ex gra-
ui sensu, & distentione circa ventrem imum, & ex
priuata deiectione.

Curatio. Pro varia causarum ratione variè etiam medici-
nam facere consueuimus: curatur tamen primo, via-
ctū iam dicto tribus superioribus capitibus, vel sal-

Vicius. tem contrario causæ. Deinde si ab vlcere fiat, curaa-
bitur, vt diximus capite præcedenti de dysenteria,
Si ab alijs causis per ordinem curabis. Si ab inflam-
matione fit sequenti capite curationem demonstra-

Vacuatio bo. Si corpus bile redundet, vacuabitur per drach-
bilis, si re mam vnā rhabarbari, aut per drachmam semis cor-
dundet. ticum myrobalanorū citrinorum, deinde per clyste-

Clyster rem lauātem; vt R̄. decocti hordei ℥ v. succi si-
lauans. ele ℥ ij. sacchari rubri ℥ j. misce, & fiat clyster,
adde vitellia ouorū numero duo, olei rosati ℥ ij. f.

Pituita. Si causa sit pituita salsa; R̄. decocti fursuris, & ci-
cerum

LIBER PRIMVS. 132

cerum 3 v. succi siclae, & rhodomellis an. 3 ij. misce, & fiat clyster. Si à scæcibus induratis fiat; R. Exceibus foliorum maluarū, violarū, & mercurialis an. m. j. induratis furfuris, passularum sine granis, prunorum damascenorum an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe 3 vij. diacatholicon & butyri recentis an. 3 j. benedictæ 3 f. olei sesamini 3 iij. salis 3 j. misce, & fiat clyster. Si à causa sit frigida lignum nucis, aut cupressi benè calidum, & ignitum sedi admotum curabit. Succus ex camomilla, anthos, calendula, vino optimo decoctus, sedi admotus est remedium salutare huic tenesmo.

Tapsus barbatus diuisus in partes paruas, & vis Tapsus, no optimo decoctus, sedi admotus sepe est non mediocriter remediū, & à me feliciter expertum. Si dolor & appetitus deiiciendi fuerit magnus, & superioribus remedijs non curatur, necessaria sunt suppositoria ex athanasia, aut philonio cum pinguedine, aut cera noua, & filo magno: præsertim si ægra fuerit vterum gerens, ne abortum patiatur, vt Hippocrates timuit.

De Colico dolore & ileo.

CAP. XL.

Dolor, qui in intestino laxiore, quod Descri colon Græcè vocatur, accidit, colica pñio. à nostris medicis dicitur, & aliorum etiam duorum intestinorum crassorum dolor, de quo Paulus lib. 3. cap. 43. dicit, Co-

R. iij lon cum

DE CVRAND. MORB.

Ion cum pars sit intestini crassi à dextra iliorum regione procedens ad sinistram, cincturae modò pertinet. Et Aetius lib. 9. cap. 29. & Gale. varijs locis, præsertim lib. 2. de locis affectis, cap. 1. ubi ponens discrimen inter dolorem, qui fit ab humore acri, &

Colica cum, qui fit à multitudine, Porro, inquit, mihi ipsi Galeni. accidisse dolorem vehementissimum, ut mihi viderer in intimo ventre terebro perforari, in eo potissimum spatio, quod à renibus ad vesicam vteres scimus extendi. Quo loco docet Galenus hunc dolorem sæpe præcedere dysenteriam, & aliquas ascribit huius doloris notas, quamvis lib. 6. cap. 2. quomodo medicus hunc affectum à nephritide discerne

Causa. re possit, docet. A varijs fit causis hoc symptoma, ut videre est apud Galenum, Paulum, & Aetium locis supra notatis. Sed à quatuor potissimum nascitur, interdum à crassis ac pituitosis humoribus oritur, ut Galeno contigit, qui laborans hoc symptomate excrevit simul cū dolore grauissimo pituitam vitream. Interdum fit à flatulentis spiritibus, aut propter inflammationem molestantem, ac distendentem crassum intestinum, aut ob acres, & erodentes humores prædictum intestinum vehementer affligentes: fieri solet ab stercore indurato, & alijs. Quando crassus, & pituitosus humor est causa, per totum abdomen in alto, præsertim ubi est coli situs, sentitur dolor perinde, ac si intestinum tunderetur, & perforaretur. Adest nausea, ructus, vomitus pituitæ, maxime si natura ægri, & victus pituitam amēt.

Note crassi humoris.

Qui

Qui dolent ex flatulento spiritu, tensionem expeririuntur, flatum quoq; sentiunt, & emittūt. Qui inflammationis causa dolent, febrium sentiunt seruerem, sitiunt, circa ventrem pulsationem sentiunt, laboriosè urinam, & stercora depellunt, bilem etiam aliquando euomunt, & hæc colica tanquam grauis-
sima in ileum transire solet. Similes ferme sunt notæ, quando ab acris humoribus: quamuis urina & deiectiones biliosæ apparent, & earū suppressio sit minor.

Ileum malum est tenuium intestinorum, grauissimos & lethales dolores inferens. De quo symptomate Paulus lib. 3. cap. 44. dicit ileos cum affectus sit maximus, acutus, & dolorificus, symptoma quoddam habet periculo grauius, & Aetius lib. 9. cap. 28. dicit, voluulus est affectio intestinorum lethalem dolorem inferens, & Galenus cōmentario. 10. lib. septimi aphorismorū, in quo innuit in ilijs nihil descendere ad inferiora, quod est proprium illis, & inseparabile. Sed vomitus ijs non semper adest, sed quando exitiales sunt, etsi vehemētius distorqueantur, stercus eis ascendit, atq; singultiunt, & alia multa scribit de desipientia, & conuulsione, quæ in hoc morbo exitialia fiunt. An reperiatur ileum sine vomitu, vt vult Galenus, Musa dubitat, cum longa satis experientia semper vomere iliosos omnes ipse viderit. Huius symptomatis duæ differentiæ ponuntur à Celso lib. 4. cap. 14. Prima est, cum obstructio est in parte superiori gracilioris intestini, in qua ci-

Acriū hu-
morum.

Descri-
ptio ilei.

Dubitas
no.

Differen-
tia.

R v bus per

DE CURA MORB.

bus per vomitum exit: altera quando obstructio est in parte inferiori, in qua exit stercus per os. Causæ & notæ similes sunt colicæ causis, & signis: quamvis Gale. cōment. 40. lib. 6. aphorismi huius, quibus dolor ilium fit absq; inflāmatione, his febris superueniens morbum soluit, causas oēs fermē huius symptomatis scribat, præter illas tamen est illa de veneno sumpto. Nonnunquam verò intestinū vnā cum stercore descendit in scrotum, quos fermē semper mori vidi sine voce.

Curatio Curatur primo, victu contrario causis huius symptomatis: semper tamen molliente, præsertim si ex colici doloris. focibus desiccatis fiat; vt iure pingui, beta, prunis victus in damascenis, passulis sine granis, butyro recenti, oleo sesamino, & oleo amygdalarum dulcium. Cibi deficcatis bonum sanguinem generent, & sint faciles concoctu ob dissolutionem facultatis, qualia sunt ius gallinæ, oua sordilia recentia, testes gallorū gallinaceorum, hepata gallinarū. In frigida causa misceri oportet parum cinamomi, gariophyllorum, croci, & zingiberis. Alia sunt optima, laudanturq; à Galeno. 12 In phlegmone. methodi, neq; sitim efficiūt, vt cepæ. Aliquando indiget aeger inedia, vt si fiat ab inflammatione ex In calida cruditate, & flatu, præcipue in principio. In calida causa nutriatur iure pullorum gallinaceorum, ptisana hordeacea, spmachijs, prunis damascenis, & similibus. Potus in frigida sit vinum potens, moderatè aqua dilatum, vel aqua cinamomi, vel seminis fœniculi, vel anisi, vel mulsæ. In calida, aqua hordei, aut

LIBER PRIMVS. 3034

dei, aut liquiritiæ, aut aqua sacchari. Deinde curatur
 abscissione causarum. Sed prius oportet regulas
 quasdam generales satis obseruare, & eas maximè
 memoriæ mandare. Prima est, quamuis propria *Regula*
 iusq; morbi, & symptomatis curatio fiat per causæ 1. dolorē
 abscissionē: in vehemēti tamen dolore, breui tēpore esse sedā
 facultatē vitālē, & omnē dissoluētē, prius, & subi- dum.
 tō curandus est dolor per narcotica medicamenta,
 quæ sensum partis dolētis potius semouēt, quàm cau-
 sam amoueāt. De his nos abundè cap. 4. de cephalal-
 gia, & 36. de diarrhæa, cum Galeno duodecimo *Appēdix*
 methodi diximus, quo libro Galenus multa satis ne- *De usu*
 cessaria in usu narcoticorum scripsit: vbi etiam do- *narcotia*
 cuit narcoticorum vsum esse vtiliorem in colico do- *corum.*
 lore à bile: nam præterquam quòd magna refrige-
 ratio minus illi nocet, narcotica etiam incrassant, et
 concoquunt bilem, ipsamq; immobilem faciunt. Hæc
 regula desumpta est ex Galeno. 12. methodi, quam
 postea confirmauit Auicennas. 4. sen primi libri, ca- *Auicennæ*
 pite penultimo his verbis semibarbaris. Et quādoq; *opinio.*
 est res, in qua fiducia est, quòd dolor ea remouea-
 tur, sed est tardè operans, ita quòd dolor ille vsque
 ad horam illam tolerari non potest, sicut euacuatio
 materiæ dolorem facientis colicæ retentæ in villis
 intestinorum: aut citò operans; sed ex ea timetur
 finis vehementer malus, sicut stūpefactio mem-
 bri dolentis in colica, cum medicinis, quæ hoc ope-
 rari solent, & sit medicus in hoc non raro ambi-
 guus. Oportet ergo ut apud ipsum sit estimatiua
 fortis

DE CURAND. MORB.

fortis, ut sciat, quod duorum temporum sit longius, aut tempus fixationis virtutis, aut tempus doloris: & etiam quæ duarum rerum sit deterior, an dolor, an malus finis, qui ex stupefactione timetur, ut eligat prætermittere illud quod magis est cōueniēs: fortasse enim si dolor remanserit, fortitudine sua & magnitudine interficiet: & stupefactio forsā non interficiet, licet ex alia parte impediāt, cuius nocumētum fortasse corrigere poteris, & redibit forsā do-

Regula lor, & tu curabis medicina conuenienti. Secunda
2. de meo regula, colica quæ sit à materia pituitosa, & flatu,
diocriter curatur medicamentis mediocriter calidis, incidenti-
calidis ad bus, tenuantibus, coquentibus, & poros aperienti-
hibendis bus, externis & internis: nam si initio non vacuato
initio in- humore nimis calidis uteremur, fieret maior attra-
fiatus. ctio ad partē dolentem, dolorq; augetur & pars
 dolens posset facillime laborare inflammatione, aut
 alio tumore præter naturam. Perpetuò ergo à cle-
 mentioribus ad valentiora est procedendum, & vl-

Regula timis vtendum post vacationem. Tertia regula,
3. de pur vacuatio in dolore intestinorū faciēda est per me-
gantibus dicamenta clementer purgantia, quæ non attrahant
 ab alijs partibus, & longinquis, præsertim si humor
 tantum in intestinis fuerit, qualis est biera simplex,
 pilulæ elephanginæ, & de biera simplici, agarius
 trochiscatus & diaphenicon: hæc tamen, & similia
Discrimē per clysterem in colico dolore, & per os in ilco mac
sumendi.

Regula gis conferunt. Quarta regula, in hoc dolore sem-
quarta. per præcedat vacuatio per clysterem mollientem,

& cle

& clementem, vacuationem aliam, siue facienda sit
 per acres clysteres, siue per porum, aut pilulas, aut
 alia medicamenta, vt per hoc, aut simile; R^x. decocti
 maluarum, bismalæ, seminis lini, foenugræci, & fur-
 furis lib. j. butyri recentis, dialthææ, & benedictæ.
 an. ʒ j. olei sesamini, & de semine lini. an. ʒ ij. sa-
 lis ʒ j. misce, & fiat clyster, quo sumpto decumbat
 æger in partem dolentem. Si flatus impediat ingres-
 sum clysteris, instrumentum, quo infunditur liquor
 clysteris, habeat fistulam biforem, vt vna via mate-
 riam clysteris inijcias, altera flatus foras erumpat,
 sit ita conformatum. His benè consideratis citò cû-
 randus est dolor colicus, quia ob vehementiam vi-
 res prostermit. Primum ergo clysteri superiori, aut
 hoc vacua, vt viam aperias, per quam vacuatio fa-
 cienda est; R^x. foliorum maluarum, betæ, bismalæ.
 an. m. j. seminis lini, foenugræci, ficuum siccarum,
 furfuris. an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato
 accipe vncias decem, cui adde benedictæ, butyri re-
 centis. an. ʒ j. olei camomillæ, & de semine lini
 an. ʒ ij. salis ʒ j. misce, & fiat clyster. Si verò ob
 stercora exsiccata, aut aliam causam non fiat vacua-
 tio, vt sæpe contingit, necessarius erit alter clyster
 acrior, & aliquando tertius, addendo, cum sit deco-
 ctum, drachmas duas carthami, drachmam vnâ bel-
 lebori, & drachmam semis colocynthidæ, in ligatu-
 ra, ne substantia colocynthidæ intestinis noceret.
 Aliquando ad facultatem expultricem irritandam,
 atq; mouendam indiget æger his, aut similibus sup-

Clyster
molluens.

Clyster
aperiens

Clyster
acrior.
Substantia
colocyn-
thidis no-
cet inte-
stinis.

posito

DE CURA N. MORB.

positorij; R^x. pulueris benedictæ, & pulueris hieræ
Supposi- logodionis an. 3 iij. salis gemmæ 3 j. f. mellis. q. s.
toria. misce & fiât duo, aut tria suppositoria filo appensa.
Deinde vacuis intestinis, si materia est in alijs parti-
bus pituitosa: (à qua sæpius fit) concoquatur rhodo
Prepara melle, syrupo de absinthio, de duabus radicibus, &
tio. similib⁹ et decocto, aut aq^s feniculi, petroselini, me-
lissæ & alijs eiusdē naturæ. Postea vacuetur drach-
ma vna pilularū de agarico, aut drachma vna pilula
Purgatio rū cochiarū, aut hoc, & simili potu; R^x. diacatholico
3 f. agarici trochiscati. 3 j. electuarij indi ma. 3 iij
rhodomellis 3 j. aquæ feniculi. q. s. misce, & fiat po-
tus. Si materia fuerit in intestinis fixa, & in parti-
bus propinquis, sola hiera simp. & agarico, aut dia-
phenicon fiat vacuatio. Die sequenti post euacua-
tionem bibat eger hunc, aut similem potum, R^x. de-
Decoctū. cocti camomillæ 3 iij. theriacæ magnæ, aut mithria-
dati 3 j. rhodomellis 3 j. misce. Aut hic clyster,
Clyster. aut similis iniiciatur: R^x. decocti hordei, & radicis
althææ lib. j. rhodomellis 3 j. olei de semine lini,
& camomillæ an. 3 ij. misce, & fiat clyster. Dein-
Sublata de curatur dolor clysteribus ex oleo camomillæ, vi
causa cu- no optimo, & aqua naphæ, aut ex solo oleo rutæ,
ratio do- & camomillæ, aut ex iure intestinorum, & pedum
loris se- arietinorum (quod dicitur malcozinado) cum oleis
quitur. camomillæ, de semine lini, & sisamino. Si intestina
Intestina lupi qua- sint lupi, maiorem habebunt facultatem, & vim ad
lia sint. corroboranda humana intestina, & eorum dolorem
Siercus curandum: siercus tamen lupi per superiorem par-
tem

tem sumptum, & per inferiorem iniectum omnem dolorem colicum à proprietate curat, quamvis magis à causa frigida. De quo, & alij, quæ à proprietate iuuant, in fine huius capituli copiosius dicemus. Si cum colico dolore renalis coniungatur, curatio mixta erit ex hac, quæ nunc traditur, mixta dos & alia, quæ dicetur capite quadragesimo septimo leri colici. huius libri, ut est hic clyster; Rx. parietariae, malae. Grenū. uae, bismaluae, rutae. an. m. j. camomillae, seminis lini, foenugraeci, anisi, carui, cymini. an. p. f. fiat decoctum. De quo percolato accipe libram unam: cui addæ benedictae, diacatholicon. an. unciam semis, butyri recentis, & dialthae. an. unciam unam, Clyster olei camomillae, & de semine lini. an. unciam unam communis. semis, olei scorpionum unciam semis, salis drachmam unam, misce, & fiat clyster. Ex praedictis, & similibus decoctis in duabus partibus aquae, & una Fotus. vini fotus frequens parti dolenti est optimus, vel liquor hic ex clepsydra ab alto ventri affusus, vel potius admotus ex magna spongia expressa, aut in vesica; Aut ex hoc, Rx foliorum lauri, origani, calamenti, pulegij, salviae, rutae. an. m. j. utriusque stachadis, camomillae, meliloti. an. p. j. seminis anisi, anethi, carui, dauci. an. 3 f. vini, & aquae. an. aequas partes. Fotus etiã ex solis oleis bene calidis camomillae, de semine lini, rutae, & scorpionum curat hunc dolorem à flatu, & causa frigida factum. Filum ex luxurio cum Filum ex cineribus coctum, admotum & bene calidum curat hunc luxurio. dolorem. Inseffus ventris inferioris per semihoram in balneo

DE CVRAND. MORB.

Balneum in balneo ex superioribus medicamentis decocto alio quo apparato adiumento est: mora tamē in hoc balneo vires fractas dolore, vigilijs & inedia nimis affligit: quare bono odore, vino & alijs huiusmodi opus est.

Stercus pus est. Stercus vaccarū, præsertim mense Maio coluaccarū. lectū, siue recēs, siue antiquū sit, est in hoc optimū Cucurbi solum, & cum alijs. Cucurbitula magna ventri ad- rula in mota curat dolorem ex flatu. Clyster hic ex iure fiatu. galli gallinacei veteris, & alijs obtinet in curando

dolore principatum; R. seminis anisi, fœniculi, fœnugræci. an. 3 ij. thymi, epithymi. an. 3 j. agarici, colocynthidæ, salis indi. an. 3 f. sticados, camomil-

Clyster læ. an. m. f. carthami 3 ij. His omnibus semipulue- præcipuus rizatis farciatur, & consuatur gallus gallinaceus ve ex iure tustissimus, ante mortem verberatus, & post deco- galli gal quatur, donec ossa separentur à carnibus: deinde ex linacei ue libra vna buius iuris fiat clyster. Cui iuri percolato terrimi. si adderes benedictæ vnciam vnā, olei camomillæ

vncias tres, esset clysteri maior, & acrior vis. Huic etiam clysteri magna vis inest in hoc dolore curan- do: R. vrinæ pueri lib. j. olei de lilio, & de semine lini. an. 3 ij. theriacæ magnæ 3 ij. misce, & fiat cly-

Curatio ster. Si dolor colicus sit ab inflammatione, curatur pri ex phleg mo victu tenui, & refrigerante. mone.

Secundo, auertentibus per sectionem iecorariæ.

Viſus. Tertio, repellentibus internis per os, cum est in sua Reuulsio perioribus intestinis, & si in inferioribus sit, per cly Repellen sterem, vt decocto hordei, & oleo rosato, aut solo ria sumē lacte caprino, aut ouino, aut solo oleo violaceo, aut da.

de papa

de papauere, aut succis plantaginis, portulacæ, so-
 lani, & similibus. Quarto, & ultimo, dissipantibus, Resolus
 & resoluentibus, vt decocto camomillæ, scœnugræ-
 ci, radicis althææ, seminis lini, & similium. Si à bi-
 le fiat colicus dolor primo vacuata bile, secundo,
 moderatè frigidis, vt est lac, & oleum rosatum, &
 similia, curabitur. Si à veneno fiat hic dolor, cura-
 tur statim vomitu per potum, syrupi acetosi simpli
 cis, cum decocto seminis raphani, aut per infusio-
 nem hellebori cum raphano, & postea cū oxymelle
 simp. Secundo, oleo sesamino, & de semine lini in
 quantitate vnciarum quatuor. Non dormiat vene-
 no sumpto, quia somnus reuocat venenum ad inte-
 riora. Tertio, curatur ijs, quæ à tota substantia, seu
 proprietate veneno sumpto repugnant. Theriaca
 magna, & mithridatū omnia fermè venena curant.
 Si vis scire perfectè naturam cuiusq; veneni, & fa-
 cultatem medicamentorum contrariorum venenis,
 lege sextum librum Dioscoridis, & libros de facul-
 tatibus simplicium medicamentorum Galeni, & li-
 bros de alexipharmacis, & de theriaca antiquissi-
 mi medici, & poetæ Nicandri: lege etiam opus de
 venenis doctoris Santes de Ordonyes. Quæ curant
 omnem dolorem colicum, & iliacum, à tota substan-
 tia, seu proprietate, omni tempore, sunt stercus lu-
 pi per os cum rhodomelle, aut aliquo liquore. Do-
 sis est drachma vna per clysterem cum conuenien-
 tium aliorum medicamentorū drachmis duabus, aut
 tribus. Si recens fuerit, ventri admotum ad modum

Si à bile.
 Si à uene-
 no.

Vomitus.

Somnus
 uitandus

Alexi-
 pharma-
 ca.

Qui libri
 legendi.

Vtrumq;
 dolorem
 curantia

rotâ sub-

DE CVRAN. MORB.

cataplasmatibus curabit hunc dolorem. Ossa etiā, quæ reperiuntur in stercore lupi parua quantitate sumpta curāt dubio procul eum, & ne iterum fiat, prohibent. Idem os collo suspensum à multis in hoc laudatur. Lupi intestina, si comedantur, curabūt ipsum dolorē. Radix iusquiami ventri ad mota colicum dolorem curat, & qui fieri potest, prohibet. Ventriculus anseris affatus, si comedatur, curat hūc dolorem. Drachma vna semis cornu cerui tosti, liberat ab hoc symptomate. Vena vmbilici masculi infantis curat colicum dolorem masculi: & foeminae, foeminam sanat Deo auspice. Virgæ cerui pulvis laudatur à quibusdam in hac curatione. Pes lupi collo suspensus ab alijs laudatur, ius cācrorum hunc dolorem leuat.

De narco In vehementi dolore deueniendum est ad narcotica
ticis. medicamenta, semper tamen sunt maximè consideranda, quæ de horū usu diximus cap. 36. de diarrhæa, primo parti dolenti admoueat hunc cataplasma; Rx. parietariæ, foliorum iusquiami an. m. ij. fari
Topica. na foenugræci, seminis lini, & camomillæ. p. ij. fiat
Catapla decoctum, & ex his bene pistis fiat cataplasma,
sma. addendo olei de papauere, & de camomilla an. ʒ ij. croci puluerizati drachmam vnā, Thebaici scrupulum vnum, vitellos ouorū numero. iij. aut si fortiori egeat auxilio, narcotico, & simul purgante; Rx. benedictæ ʒ f. diaphenicon ʒ iij. philonij Romani ʒ j. olei camomillæ, & de semine lini an ʒ ij. misce, & fiat clyster. Rhazes miscet narcotica cum purgantibus. Aliquando cogimur in vehentissimo dolore

dolore exhibere drachmam vnā athanasie, aut res-
 quiei magnæ, aut philonij Romani cum vncijs tri-
 bus decocti camomillæ, & vncia vna syrapi papau-
 ris. Ileus dolor curatur iisdem fermè auxilijs, quam-
 quam valētioribus, ijsq; magis per os sumptis, quā-
 per clysterem iniectis: semper tamē vti oportet clydem ster-
 cibus nō tantū mollientibus, sed acribus, vt per
 loca apta stercore depellantur.

De inflammatione Hepatis.

C A P. X L I.

Inflammatio in hepate perinde fit, Inflammatio hæc
 atq; in alijs visceribus, & ab iisdem causis. Quare quæ diximus capiti-
 bus de phrenitide, de peripneumonia alijs pete-
 & de pleuritide iterum inspicere, si-
 de.

militer, quæ à Paulo lib. tertio cap. 46. in quo mul-
 ti alij iecoris affectus demonstrantur. Aetius quoq;
 de hoc morbo agit lib. decimo, cap. tertio, & Gale-
 nus lib. quinto de locis affectis, cap. sexto, quo cap.
 omnes fermè huius affectus notas describit, dolo-
 rem scilicet dextri hypochondrij, grauitatemq; per-
 uenientem sursum ad iugulum vsq; , deorsum verò
 ad costas spurias. Tumor in eodē dextro hypochon-
 drio est, præsertim si gibba pars fuerit inflammata.
 Acuta febris adest, tussis sicca, difficultas spiritus, si-
 tis inexhausta, cibi fastidiū. Aliquādo hepati inflam-
 mato singultus aduenit, vt docet vetustissimus Hip-
 pocrates

DE CVRAND. MORB.

Error
Oribasij.

pocrates aphorismo. 58. lib. 5. non semper, vt inquit in commentario Galenus, sed quando ad maximam attollitur inflammationem. Propter neruorū communicationem singultus hic est per consensum vaporis acris, & etiam cōpresso ventriculi ore: errat ergo Oribasius dicens hunc singultū esse ex inani-
 tionem. Aphorismū hunc confirmat Celsus Latinus Hippocrates lib. 2. cap. 7. dicens, frequens singultus & prater consuetudinem continuus iecur esse inflā-
 matum significat. Philoteus exponens finem huius aphorismi, quod iecore, inquit, inflammato fit, non talis, sed singultus, & maxime si simam partem in-
 flammari contingat, cum in inflammatione caliditas ad se ipsam humiditates, quæ in stomacho sunt, tra-
 hit, & consumit, & hinc stomachus exiccatur, & ex siccitate consumitur, ad quam cōuulsoriam dispo-
 sitionem singultus fit. Quo in loco Philotheus vi-
 sus est sequi Oribasium; sed ipsis repugnat Galenus cōmentario quoq; 17. lib. 7. aphorismorum, dicens per consensum os ventriculi ab hepatis magna inflā-
 matione laborare, atq; morderi & singultire certū est. Scire quando pars sima inflammata est, & quan-
 do gibba, & quādo muscoli Galenus apertè, & lon-
 go sermone cap. 6. lib. 5. de locis affectis demonstrat.

Curatio
inflāma-
tionis in
parte ca-
ua iecoris

Curatur septem remediorum generibus: primo,
 victu refrigerante, tenui, reddente sanguinem inea-
 ptum motui: vt aëre natura frigido, vel arte parato
 aquis, herbis, & floribus frigidis, lacte amygdala-
 rum, cremore hordei, succo malorum granatorum,

cichorea,

cichorea, & lactuca coctis, pane bene loto, & iure pulli gallinacei, si fuerit imbecilla facultas; Abstinētia vini, carniū & ouorum, & ceterarū rerū, quæ sanguinem augent, & calfaciunt.

Secundo, auertentibus, vt sanguinis missione per *Reculsio* sectionem iecorariæ dextræ, extrabaturq; sanguinis quantitas, & numerus respondens plenitudini, & naturæ infirmi, & magnitudini morbi. Vbi ætas & vires prohibent venæ sectionem, fiat sanguinis missio per cucurbitulas admotas natibus, aut scapulis cum scarificatione. Ligaturæ, frictiones, & fottus extremorum satis auertunt.

Tertio, repellentibus frigidis, & stipticis, inter-
 nis & externis, mitioribus, & semper admixto ali-
 quo corroborante parum calido, ne conuersa phleg-
 mone in scirrhum, aut facta obstructione inter ie-
 cur, & vesicam fellis, hydrops, aut mors sequatur;
 vt sumpto hoc medicamento, aut simili, tertia quaq; *Interna.*
 hora, quantitate duarum vnciarum; R^x syrupi rosarum
 ex infusione siccarū ℥ iiij. syrupi endiuie com-
 pos. ℥ ij. aquæ endiuie, & cichoreæ. an. ℥ iiij. a-
 quæ eupatoriij, aut absinthij ℥ ij. misce. Hepati sc.
 pe admoueat^r vnguentum santalatum, vel cerotum
 santalatum, tepidum; aut liquor hic remissè calidus;
 R^x. aquæ rosarum, & endiuie. an. ℥ iiij. aquæ ab-
 sinthij, & olei rosati. an. ℥ ij. aceti sambucini ℥ f.
 misce, & fiat epithema, quod sæpe hepati admouea-
 tur. Hoc vnguentum repellit satis benè; R^x. olei ro-
 sarum ℥ ij. olei myrtillorum ℥ j. olei de spica, &
 S ij de absin

*Repellen-
tia.*

Externa.

DE CVRAN. MORB.

de absinthio an. ʒ f. santalorum omnium, & trochiscorum de camphora an. ʒ j. ceræ quod. s. misce, & fiat vnguentum.

Prepara Quarto, concoquentibus materiam mixtam ex
tio humo pituita, & bile, additis semper astringentibus, par-
tis misti, tem principem roborantibus, vt R̄. rhodomellis vncias iij. syrupi rosarum vncias ij. misce, & R̄. decocti hordei sine cortice, endiuie, & absinthij vncias x. si magna fuerit copia pituitæ, syrupo de duabus radicibus, & rhodomelle cōcoquenda est. Si verò atra bilis mixta fuerit, syrupo de fumo terre, de buglossa, & similibus.

Purgatio Quinto, vacuantibus materiam mixtam medicamentis habentibus mixtam facultatem purgandi bilem, & pituitam: vt R̄. diacatholicon ʒ v. agarici trochiscati, & rhabarbari electi infusi per noctem in aqua endiuie an ʒ j. diaprunis solutimi ʒ iij. syrupi endiuie simplicis ʒ j. aquæ borraginis quod. s. misce, & fiat potus; aut R̄. pilularum aggregatarum ʒ j. fiant pilule septem. Ex medicamentis, quæ pituitam, & bilem purgant, poteris componere augendo, vel minuendo habita ratione humoris dominantis. Si verò atra bilis sit mixta cum pituita, aut flaua bile, quæ purgant ipsam, sunt miscenda:

Observa. semper tamen, quæ iecur corroborant, adde, vt sunt
Curatio omnis endiuia, absinthium & spica. Sed si materia fuerit in gibba hepatis parte mouentibus vrinam vti oportet, vt syrupo capillorum Veneris, de liquiritia, de duabus radicibus, & decocto qua-

tuor seminum frigidorum maiorum, & radicum du-
reticarum in parua quantitate, quia tam purgantia,
quàm vrmatoria medicamēta clementi, & benigna
egent vi, & natura.

Sexto, resoluentibus, & digerentibus reliquias Resolu-
materiæ sensim, & mixtis stipticis: vt R^x. florum tio cū a-
camomille, meliloti, anethi, alihæ an. p. j. absin- strictione
thij. m. f. rosarum. p. f. spicæ, squamanti, & ma-
stichis an 3 iij. fiat decoctum in libris tribus aque
ad medietatem. Quo percolato vtere ad formam Fotus.
foti. Ex his etiam fiat sacculus hepatis ad mouendum, Sacculus.
vel oleum comomille, rosarum & de spica simul Olea.
calida hepatis ad moueantur, vel hoc vnguentum,
R^x. olei camomille uncias duas, olei de lilio, de ab- Vnguen-
sinthio, & nardini an. unciam f. pulueris squaman- tam.
ti, rosæ nouellæ & absinthij an. drachmam vnā,
ceræ quod sufficit misce, & fiat vnguentum quo
inungatur hepar.

Septimo, intemperiem calidam à sanguine, & bi- Alteratio
le relictam corrigentibus internis, vt electuario dia Interna
trium santalorum, diarhodon Abbatis, conserua ro corrigen
sata, syrupo rosarum, endiuie simplici & compo- tia.
sito, & similibus. Et externis dictis tertio genere Externa
remediorum. Si phlegmone suppuratur (quod scies
autore Hippocrate aphorismo quadragesimo septi-
mo, libri secundi, ex febris, & doloris intensione)
coctio & suppuratio iuuari debent cataplasmate Suppus
ex decoctis ficibus, maluis, bismalua, semine li- raniæ.
ni, fœnugræco, vuis passis, oleo amygdalarum dul-

DE CVRAN. MORB.

Ruptio. *co.* Deinde abscissum motu violento rumpes, saltu videlicet, tuſi, vocibus, ſternutamento. Poſtea tergebis hoc, aut ſimili medicamento, ſi eſt in gibba

Tertio in parte gibba. *parte* *gibba.* *an. p. j.* liquiritiæ, radicis petroſelini. *an. 3 ſ.* fiat decoctum: de quo percolato accipe libras duas, cui adde mellis & ſacchari. *an. libram ſemis,* aceti vnciam vnam, miſce, & fiat ad modum oxymellis. Si

In parte ſima. *In parte ſima.* verò fuerit in ſima, tergebis caſia, manna, ſero caprino, & ſucco roſarū in parua quantitate, & alijs

Glutinitia. *Glutinitia.* alium deijcientibus. Poſtremò vlcus eſt glutinandum bolo Armeno, terra ſigillata, ſanguine draconis, thure, & ſimilibus. Si hepar obduruit, emplaſtro de meliloto, aut filij Zacchariæ molliatur, aut

Vnguētū ad duri- tiem. *Vnguētū ad duri- tiem.* hoc vnguento; *Rx.* olei ſeſamini, amygdalarum dulcium, & de ſemine lini. *an. 3 j.* mucilaginis, ſœnugræci, & de ſemine lini, aqua biſmaluæ extractæ. *an. 3 iij.* axungię gallinæ & medullæ cruris vituli *an. 3 ij.* emplaſtri de meliloto loco ceræ, quod ſufficit, miſce, & fiat vnguentum; vel *Rx.* emplaſtri filij Zacchariæ, & de meliloto. *an. æquas partes:* extendantur ſuper alutam ad formam mediæ lunæ, & hepatis admoueatur.

De obſtructione hepatis.

CAP. XLII.

Itecoris

Ecoris venæ tam si mæ partis, quàm
 gibbæ obstructionem patiuntur: ta- Quæ par
res labo
rent.
 met si priores frequenter: quod an-
 sam (vt reor) Actio dedit illas tan-
 tum memorandi: reuera tamē vtræq;
 in id vitium incidūt, vt obstruātur. Fit autē vt prio-
 ribus id magis contingat, quòd alimentum ad cauam
 iecoris partem crassum adhuc, atq; illaboratū perue-
 niat: quam iniuriam gibba non sentit: & si aliquan-
 do sentiat, obturatur similiter: nec ob hanc solū cau-
 sam, sed propter alias quoq; quas tam gibba, quàm Cause
 caua iecoris pars habent cōmunes. Hæ sunt proca- externe.
 tarticæ nonnunquam; vt ictus, casus, aut duræ ali-
 cuius rei ad dextrum hypochondrium collisio. Præ-
 terea cinguli, aut alterius cuiuspiam rei arctæ con-
 strictio, frigus exterius, & quicquid suo compressu
 hepatis venas potuit arctare, ita, vt quasi cōtineant
 aut saltem doloris sensu per cōpressionem excitato
 eam sanguinis molem attrahant, qua venæ ultra mo-
 dum repletæ in obstructionem incidunt. Sæpè verò Internæ.
 internæ: quas Galenus lib. de locis affectis quinto,
 cap. 6. binario numero comprehendit. Obstructio-
 nes, inquiens, iocinoris fieri vel propter crassos, &
 viscidos humores, qui à crasso, & pituitoso alimen-
 to generantur; vel à flatuoso spiritu, cui exitus non
 patet. Cause procatacticæ ab egrotante sunt pe-
 tendæ. Internæ sic deprehenduntur; si à crassis, & Notæ.
 viscidis humoribus obstructio fiat, grauitas in hy-
 pochondrio dextro sentitur; si à flatuoso spiritu

DE CVRAN. MORB.

præter gravitatem, tensionis quoq; sensus adest obstructos pallor totius corporis sequitur tussis, & difficultas anhelitus, maxime si exercuerint seipsos, vel in altiore locum ascendere tentauerint: trahitur enim ad inferiora propter hepatis gravitatem septum transuersum. vnde difficulter anhelant. Porro cum multa sint signa tã obstructioni hepatis, quàm inflammationi communia, febris inter alia solius inflammationis proprium signum est.

Curatio. Hepatis obstructio, quæ fit à frigidis, & crassis humoribus, curatur quinq; remediorum generibus:

Victus. primo, victu tenuante, calido, & aperiente, non immodico, præsertim ante purgationem, cum in quarto genere valentioribus sit vtendum: vt asparagis, iure cicerum nigrorum, radicum petroselini, foliorum raphani, senationū, vel nasturtij aquatici, Hispanis berros, de quo Dioscorides libro quarto, capite. 82. & similia cum carne, & sine carne. Potus sit vinum album, aqua dilutum, vel decoctum, capilli Veneris, aut ceterac. Vitanda sunt omnia alimenta crassioris succi, balnea, coitus, & exercitationes à cibo.

Præparatio celerima. Secundo, celerrime (quia inueterata obstructio non solum in iocimore: sed in omni corporis parte putrefactionem parit, febrimq; accendit) attenuantibus, & incidentibus materia concoquatur, vt R. rhodomellis ꝯ vi. oxymellis simplicis, & syrupi de absinthio an ꝯ ij. Item R. decocti, aut aquarum capillorum Veneris. fœniculi, & absinthij an. ꝯ vi. misce,

misce, parato humore pituitoso his, vel alijs similibus medicamentis.

Tertio, vacuantibus materiam crassam; vt Rx. dia: Vacuatio catholicon ʒ f. diaphenicon, & electuary indi maioris. an ʒ ij. f. rhodomellis ʒ j. aquæ scæniculi quod. s. misce, & fiat potus; vel Rx. pilularum de agarico ʒ j. fiant pilulæ septem. Vacuata pituita, hoc, aut alio medicamento phlegmagogo. De quibus Sectio uebus cap. i. Aliqui laudant sectionem basilicæ dextræ nā cōfert vt per eam humores moti facilius educantur si ægrotetur, & viæ melius aperiantur, obstructioq; benè curetur. Hoc non damno, sed aliquando laudo, præsertim si æger sit sanguineus.

Quarto, curantibus obstructionem hanc internis & externis, vt iecore lupi, fumo terræ, absinthio, eupatorio, nostris agrimonia, camomilla, asæro, radice acori, quinq; radicibus diureticis, casia lignea, spica, capparis, amigdalibus amaris, lupinis. Ex his simplicibus, & alijs similibus fieri solent multa composita. Inter quæ leuant ab hac obstructione præclare citra omnē molestiā syp. de byzantijs, de endiuia cōp. de duabus radicibus, & de quinque radicibus, oxymel comp. diacurcuma, dialaca, trochiscus de eupatorio, de rhabarbaro, de absinthio. His ergo multis diebus sumptis curatur obstructio iecoris, præsertim partis gibbæ, hoc medicamento vel simili. Rx. diacurcumæ, & dialacæ an. ʒ j. trochiscorum de rhabarbaro & de absinthio an ʒ f. pulueris diarbodon. abbatidis ʒ ij. hepatis lupi præp. ʒ iij. quatuor seminum frigidiorum

Obstructionē curantia.

Internasimplicia.

Cōposita

Cōfectio

DE CVRAND. MORB.

maiorum mundatorum. an. 3 f. syrupi de scolopendria. q. f. misce, & fiat confectio. Dosis quolibet die cochlearium vnū cum vncijs duabus aquæ capillorum Veneris. Curat hanc obstructionem ex mul-

Syrupus torum experientia syrupus hic; R. ceterac, capilli laudarijsi Veneris, lapathij, lentisci, & rutæ. an. m. f. quinq;

mus. radicum diureticarū, radicis acori, gladioli. an. 3 j. quatuor seminum frigidorū maiorum 3 ij. seminis apij, fœniculi, petroselini Macedonici. an. 3 ij. camædreos, camæpyteos, vallerianæ. an. m. j. hordei mundi. p. j. infundantur radices & semina per noctem in aceto, & postea fiat decoctum in vino albo, & aqua sufficiens, cui percolato adde mellis. q. f. misce, & fiat syrupus. Dosis quolibet die vnciæ

Topica. tres. Bis in die post duas primas concoctiones vngatur hoc vnguento; R. succorum apij, petroselini, fœniculi, senationum, endiuie, & cichoreæ. an. 3 j. aceti 3 f. olei 3 iij. bulliant omnia ad consumptionem vsq; succorum & aceti: deinde adde santalorū omnium, & spicæ. an. drachmam semis, ceræ. q. f. misce, & fiat vnguentum.

Corroborantia. Quanto corroborantibus iecur: vt theriacamagna, mithridato, trochiscis de rhabarbaro, puluere diarhodon Abbatis. Drachma vna alicuius medicamenti ex his cum aqua absinthij, & endiuie multis diebus sumpta corroborat iecur. Hepar lupi, auellane, passulæ, & cichoreæ, & endiuia corroborant iecur.

Confectio cur. Hæc confectio est optima in hepate corroboranda; R. trochiscorum de eupatorio 3 j. trochiscorum

scorum de spodio cum semine acetosæ 3 f. seminis endiuie, cassiæ lignæ, spica cinamomi, ameos, hepatis lupi. an. 3 j. seminis lentisci 3 iiij. rhabarbari electi puluerizati 3 ij. f. sacchari lib. f. misce, & fiat confectio. Dosis drachmæ duæ cum aqua absinthij, & endiuie. Et hoc vnguentum est maximo auxilio; R. ceroti santalati 3 j. olei de spica 3 f. pulueris absinthij, & rosarum. an. 3 j. misce. Vnguentu
utilissi
mum.

De Ictero.

CAP. XLIII.

Votiescunq; vniuersi corporis color propter bilis aut flauæ, aut porraceæ aut nigre effusionem immutatur, malum fit, quod Græci icterum appellant, Latini regium, & arquatum, & auriginem ab ijs, quæ tum in morbo, tum in eius curatione accidunt, appellatione sumpta. Quod longum esset referre. Porro errant, quicunq; vitio tantum hepatis hanc affectionem putant provenire: sepe enim nihil patiente iocimore, saltem primaria affectione icterus oboritur, nonnunquam ex iudicio nature, quoties in febribus bilis vniuersa ad cutem defertur. Qui si ante septimum appareat, malum est signum, iuxta aphorismum. 62. sectionis. 4. Si verò post septimum, non perpetuò bonum, præsertim si dextrum hypochondrium obdurefcit, vt ex aphorismo. 64. sectionis. 4. colligitur. Interdum ex venenatorum Quid ic
terus.

Error
quorum
dam.

Cause
interna

DE CVRAND. MORB.

natorum animalium morsu, vt imperatoris cuiusdam seruo cōtigit, qui ex vipere ictu, quarū viperarum venatio ipsi cōmissa erat, ictericus est effectus nimii colore totius corporis prasinā, aut si mauis porraceā bilem referente: vt fusius Galenus ait. 5. de locis affectis cap. 7. sepe tamen hepatis occasione fit, vel quia inflammatum sit aut intemperie calida laboret, aut obstructione. Accidit quandoq; ob imbecillitatem (vt ait Aetius) vesicæ bilē excipientis, quæ biliolum humorem, veluti consuevit, in sese ex hepate non attrahit, ideoq; impurum sanguinem relinquit. Fieri etiam potest, vt ipsa nimium repleatur & propter repletionem multam non euacuetur. Magna tamen ex parte contingit hic morbus ex obturatione aut debilitatione venarū, quarum ora ex ipsa ad hepar ferūtur, aut illius meatus, qui bilem ad intestina effundit. Sed neq; illud tacendum erit, quod lien quoq; ictericam affectionem parit: illam, inquam, in qua tota cutis nigro colore inficitur, quod accidit; aut quia ab ipso liene hepar non bene purgatur, aut seipsum purgare p̄ solitos canales nō potest: vtrūq; verò, vel propter imbecillitatē aliquam, aut obstructionem fit. Præter iam dictas causas à procacitate quoq; generatur, vt ab immoderata exercitatione, rerum calidarum vsu, & aëris ambientis calida intemperie. Vnde in Sardinia ex aëris corruptione scribunt quidam incunte æstate, aut in autumno in hanc affectionem incidere indigenas ferè omnes, exceptis ijs, qui propter robur temperamenti, aut aliā de causa

de causis resistere malo possunt. Cæterum si à cau- Nota.
sis procatur & icterus contingat, aut ex venena-
tæ feræ morsu, interrogare ægrum tantū conuenit,
aut aëris naturam considerare. Aliarum causarum si-
gna nunc docebimus. Si igitur ex ludicio naturæ fa-
ctus sit arquatus morbus, tã vrina, quàm alui excre-
menta à naturali modo non recedunt. si ab inflamma-
tione hepatis, febris adest, & dextri hypochondrij
grauitas, & deiectiones sunt biliosæ. Si ab intempe-
rie, citra grauitatē feruor inest. Si ab obstructione,
citra grauitatem vna cū grauitatis alicuius sensu cir-
ca dextrū hypochondriū alui excrementa alba dei-
ciuntur. Si ab imbecillitate facultatis, vel attractricis
quæ bilem ab hepate trahit: vel expultricis, quæ ip-
sam ad intestina expellit, citra grauitatem, & ster-
cora alba sunt, & vrina biliosissima. Deniq; si à vis-
tio splenis cōtingat, quod genus icteri atrum appella-
nt, fit enim ab atra bile vna cū sanguine ad cutē de-
lata, grauius multo afficiuntur, consequitur enim
eos (vt inquit Aetius libro decimo, capite decimo
septimo, cuius placet verba referre) tristitia præ-
ter rationem, & mordacitas eorum, quæ circa ven-
trem sunt, difficultasq; spirandi. Cibos auersantur
& nigrum lotium excernunt. Aliquando autem
& per intervalla quædam corpora ipsorum tepes-
cunt, stercora verò chalcanti colorem referunt, &
alius magis his exiccatur. Cæterum eos, qui ex
pallida bile arquatum contrahunt, nulla mordaci-
tas eorum, quæ circa ventrem sunt, consequitur:
neq;

DE CVRAN. MORB.

neq; etiam tantum auersantur cibos, sed obtusior aliquando fit in ijs ciborum appetitus. Et stercora quidem albida egeruntur: vrina autem crocei coloris, turbata tamen, & tenebras referentes permanent.

Signa cōmunia. Signa præterea omnibus iſtericis communia sic Aetius scribit. Communiter autem omnibus iſtericis pigritia ad motum corporis accidit, & à dulcibus cibis sunt animo alieno: amaros verò non admodum auersantur. Et varijs imaginationibus vexantur. Pruritus etiam vniuersi corporis comitatur, & difficulter exudant: porro alba oculorum, & partes faciei tēporibus propinquæ, itemq; malæ pallorem ostendunt. Venæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Curatio iſteri critici. Curatur iſterus criticus quatuor generibus auxiliorum: quamuis si perfecta fuerit crisis permutationis, nihilq; bilis interius remaneat: sola cutis infectio, & intemperies eget curatione. Si aliquid intus sit, & hepatis & venarum intemperies calida fuerit, primo, curatur victu refrigerante, & humectante; vt cremore hordei, endiuiæ, cichoreæ, lactuca, & similibus. Et aqua hordei, aut vino albo benè aqua diluto.

Preparatio. Secundo, apparantibus bilem: vt syrupis endiuiæ simp. & compos. granatorum, violarum, nenupharis, acetositis limonū, & citri, cum duplo aquarū, vel decocti cichoreæ, endiuiæ, lactucæ, portulacæ.

Vacuatio. Tertio, vacuantibus bilem; vt cassia fistula, manna, tamarindis, rhabarbaro, & alijs cholagogis; vt
Rx. medullæ

LIBER PRIMVS. 145

Rx. medullæ casie fistule recens extractæ, & medul-
læ tamarindorum an. ʒ f. infusionis rhabarbari in
aqua endiuie per noctem factæ ʒ iiij. cū granis. iiij.
squimanti, diaprunis solutiui ʒ iij. syrupi violarum
ʒ j. aquæ borraginis. q. s. misce, & fiat potus, vel si
malit pilulas; Rx. pilularum de rhabarbaro ʒ j. fiant
cum aqua endiuie septem pilulæ. Si toti corpori est. De sectio
communis intemperies, aut æger iuuenis, & carno: ne uenæ
suis venæ iecorariæ dextræ sectio est necessaria, ex-
trahaturq; sanguinis copia respondens nature ægri
& morbi.

Quarto, tollentibus intemperiem calidam hepa- Alteratio
tis internis, & externis medicamentis, dictis tertio,
& septimo genere remediorum, cap. 41. de curatio
ne inflammationis hepatis.

Si verò icterus est ab obstructione per crassam Curatio
bilem, aut pituitam, quatuor remediorum generibus icteri ab
obstru-
curatur primo victu tenuante, aperiente, & calfa- obstru-
cientem: minus si à bile est, quàm à pituita, vt alimen- ctioe cras-
tis, & alijs iam dictis cap. præcedenti de hepatis ob- si humo-
structione. ris.

Secundo, apparantibus materiam, vt syrupis, & Præpara-
aquis incidentibus, tenuatibus, & aperientibus, pri- tio.
mò mitioribus, vt dictum est cap. præcedenti secun-
do auxiliorum genere.

Tertio, vacuantibus bilem crassam, & pituitam Vacuatio
ei admixtam: vt medicamentis dictis capite præce-
denti, tertio auxiliorum genere. Vena secatur quoq; Sectio ve-
basilica, vel saluatela media inter anularem, & mini na.

DE CVRAN. MORB.

num dextræ manus digitum, si fuerit iuuenis, aut bilis, vel pituita sanguini mixta: per eam humores hepatis fixi agitantur, faciliusq; obediunt medicamentis leuantibus obstructionem.

Aperientia. Quarto, aperientibus meatus: vt medicamentis dictis secundo, & quarto genere remediorum capitatis præcedentis. 42. Vnciæ quatuor aquæ, vel decocti foliorum raphani, aut eupatorii, aut præsij, aut matris syluæ matutinis quinq; vel septem sum-

Simplicia pte sanant icterum. Drachma vna pulueris lumbricorum terrestrium tribus matutinis sumpta, vel pluribus, cum vino albo, & saccharo saporis boni gratia sanat icterum, vel fiant pilulæ auro intestæ ex eodem puluere lumbricorum cum syrupo de byzantijs. Idem præstat stercus canis osibus tantum nutriti, serum capræ nutritæ herbis aperientibus, vt foeniculo, apio, petroselino, senationibus, & similibus factum cum semine cartami, quantitas carthami

Cöposita vncia semis ad libras tres lactis. Sanant quoq; icterum aperientia hæc, dialacca scilicet, diacurcuma à drachmis duabus ad quatuor, & trochisci de rhabbaro, de eupatorio, & de absinthio ad drachmam vnā, cum aquis prædictis aperientibus, sæpe mutata remedij forma, & specie, vt in asthmate, & cæteris affectibus diuturnis; ne natura vni assuescat. Decoctum caprisolij, scolopendriæ, hepaticæ, capilli Veneris, & quatuor seminum frigidorum maiorum septem matutinis sumptum curat icterum, præsertim si postea sumatur hic potus tribus matutinis

matutinis; R̄. seri caprini llbram vnā rhabarbari
 electi drachmas duas, pulpæ coloquintidæ, spicæ nar
 di an. dracchmā vnā, sachari rosati, & violati an.
 drachmam semis misce, & fiat potus. Quidam tem- Hist
 pore Arnaldi de Vilanoua multos laborantes iſtero
 sanauit hoc medicamento vacuatione per sudorem
 & vrinam; R̄. stercoris asini recentis pugillū se-
 mis, vini albi odoriferi vncias quatuor, misce. Co- Color
 lor flauus cutis, & oculorum tollitur mouentibus uus q
 vrinam prædictis medicamentis aperientibus, & bus t
 balneo ex decocto camomillæ, meliloti, althææ, & tur.
 similium, aut sulphureo aëre calido, & alijs omni-
 bus aperientibus poros. Conferunt oculis sternutas
 menta, fots decocti camomillæ, & parum croci in
 aceto, quamuis antequam appareat iſterus oculis
 aqua rosacea sit admouenda, vt in variolis, & mor- Aqui
 billis fieri solet. Si alia remedia, & omnia ferme scri- sacea
 pta à grauissimis doctoribus scire cupis, lege caput lis ac
 quintum, sermonis quinti, tractatus sexti Nicolai uena
 Florentini. Si iſterus niger est, vt præcedens cura- Iſter
 tur, sed remedijs valentioribus, & melancholiæ de gri
 bitis de quibus in affectibus lienis dicemus cap. sci tio.
 licet quadragesimo quinto.

De Hydrope.

CAP. XLIIII.

T ij

Hydrops

DE CVRAND. MORB.

Quid hydropis.

Ydrops omnis vitiatō hepate, & in frigidam intēperiem perducto oritur. Neq; enim, quod dudum de istēro dictum est: nempe non semper vitiatō hepate fieri, id quoq; de hy-

drope dici poterit. Quicunq; enim hydrops hepatis vitium causam habet, siue illud per primariam affectionem, siue per consensum aliarum partium nascatur. Negari enim non potest aliarum quoq; partium occasione, cum scilicet vehementer fuerint debilitatæ hydropem oriri: nō tamen ob id fateri cogimur intacto hepate tale quippiam cōtigisse, cum eam affectionem, nisi ipsum in sui cōsensum

Species illæ vocassent, nunquam potuissent inducere. Sunt *hydropis* autem in vniuersum hydropis, seu aquæ intercutem tres species, quarum primam Græci Ascitem, secundam Tympanitem, tertiam Anasarcam, hyposarcam, & leucophlogmatiam appellāt. Ascites, quam *Ascites* *unde.* Barbari corrupto vocabulo ascitem nominant, fit ab humore aquoso cum per exiguo spiritu inter peritoneum, & partes sibi subiectas coaceruato, sic dicitur Græcis, quod virem aqua plenum ea pellicula referre videatur, ascos enim latine virem sonat.

Tympanites. Tympanites accidit quoties in prædictis locis multus spiritus flatulentus modico humori commixtus includitur. Sic affectis venter tympani instar sonitum, si percutiatur, edit, vnde malo nomen inditum est. Hyposarca contingit, cum vniuersa corporis molles prætumida est, & spongiæ instar laxa, & made-

facta

*Hydrops apparet
in vniuersa corpore
virescente*

facta propter frigidum & pituitosum sanguinem per vniuersum quidem corpus diffusum, non tamen unitum. Omnis hydrops, vt supra dictum est, vitio contingit hepatis, aut per primariam affectionem, aut per societatem affecti: per primariā quidem affectionem vel quia inflammatione, scirrho, aut obstructione laboret, quando per has, aut similes affectiones impēse refrigeratur: per societate autē aliarum partiū, vt lienis, vētriculi, intestinorū maximē gracilium, pulmonis, renum, & septi transuersi. Ex immodica præterea hæmorrhoydū euacuatione, aut menstruorum, & eorundem retentione, & ex quocumq; alio vteri affectu, si ingens fuerit, hydrops contingit: in omnibus euim his affectionibus ex sola hepatis frigidityte hydrops nascitur nō secus, ac solet oriri, quoties ob intempestiuā refrigerationem iecur valde refrigeratur: tunc enim antequam in tumorem scirrhosum attollatur, aqua intercutē sequitur: magna tamen ex parte euenit ijs, qui cibum non sentiunt, & malo corporis habitu præditi sunt, & iætero infestātur, aut dysenteria, aut cœlica affectione. Generaliter omnibus hydropicis spirandi difficultas adest, & tumor, & grauitas, & vitiatu corporis signa
 lor ex virore, vt inquit Aetius, albicantibus ægris. Fastidiūt ad hoc cibum, qui sic affecti sunt, potu autem impleri quam maximē appetunt, præsertim qui ex ascite laborant. Humor enim, qui intra peritonæum includitur cum & salsus sit, & putris inextinctam sitim excitat, quam febris, vt plurimum, se-

DE CVRAN. MORB.

quitur, traditis generalibus his notis distinguere in
 en uicem hydropis species conuenit. Anasarca ab ascite, & tympanite in hoc differt, quod in anasarca tam supernæ, quàm infernæ omnes partes tumidæ apparent. Et si digito comprimatur, cauæ remanent, in tympanite verò, & ascite superiora omnia gracilia sunt, inferiora autem inflata, & umbilicus emi-nens. Ascites à tympanite in hoc distinguitur: quod in ascite venter agitato non alium reddit sonum, quàm solet vter, vbi aqua semiplenus agitur: in tympanite verò, qualem supra diximus.

io
 ca Anasarca curatur quatuor remediorum generi-bus, primò, victu calido, & sicco: vt aëre æstiuo nas-tura, vel arte parato, fuga frigidi, & humidi, qualis est pluuiialis, & nebulosus. Pauco cibo, & raro, facili concoctu ob facultatis naturalis imbecillitatem: & tenui potius quàm crasso, vt pane biscocto, carni-bus auium montanarū, & herbis diureticis: vt scœnia-culo, asparagis, & senationibus, cinamomo, zinzibe-re, gariophyllis, pipere, aniso, vino albo, et pauco. Si vires valent, exercitatio, quæ sudorē excitet, est sa-luberrima. Quare semper tergendū aut vice ei⁹ fri-ctio multa, mollis, & mediocris, vigiliæ, & affectus animi exsiccantes vtilis sunt, nisi deficiant vires.

ta Secundo, apparatibus pituitam per totum corpus sparsam: vt rodomelle, oxymelle simp. syrupo de hys-sopo, de duabus radicibus, oxymelle composito, & sy-rupo de quinque radicibus cum aquis, aut decocto herbarum calidarum, & quæ pituitam parant.

Tertio

Tertio, vacuantibus pituitam per medicamenta Vacuatio
 phlegmagoga aliquādo tamen utilis est sanguinis mis-
 fio, si ex mensibus, aut hæmorrhoidibus suppressis
 fiat, & nunquā aliās, nisi eger esset maximè san- Sectio ue-
 guineus, & iuuenis, sanguisq; pituitæ esset permix- na.
 tus, sed semper parcè extrahatur sanguis, ne iecur
 imbecillius reddatur, à cuius imbecillitate fit. In pri- Quæ ue-
 mis duobus affectibus venæ tibiæ, aut pedum na secan-
 sunt secandæ, in tertio vena hepatis: sed in hoc affe- da.
 ctu cautè sanguis est mittendus. Sint medicamenta
 purgantia in hac, & in omni specie hydropis, beni-
 gna, & quæ hepar non lædant: vt agaricus, hiera
 simp. y diaphænicon; vt R. diaphænicon ʒ iij. aga- Purgatio
 rici trochiscati ʒ j. f. rhodomellis ʒ j. aquæ fenis-
 culi quod. f. misce, & fiat potus; vel, R. pilularum
 de hiera simplici ʒ ij. agarici trochiscati ʒ j.
 fiāt cum aqua absinthij pilulæ septem; vel, R. Hie-
 ræ simplicis ʒ j. frequens vsus, & longus hieræ sim- Laus hie-
 plicis est utilis & necessarius huic, & omni spe- ræ simp.
 cie hydropis. Vacuatur quoq; materia hæc diure- Diuretica
 ticis: vt syrupo de duabus radicibus, de quinq; radi-
 cibus, aqua, vel decocto quinq; radicū diuretica-
 rum, vel prasij. Cantharides à quibusdam laudan- Canthas-
 tur in hac, & ascite, sed vitandæ sunt, quia poten rides im-
 ter, vesicam vlcérant, & hepati multum nocent. probatu.
 Materiam hanc resoluunt, sol æstiuus incidens in
 nudum corpus, aut arenæ calefactæ sole, aut igne: fo-
 tus ex vino, & reb⁹ calidis, suffitus per lapides igni-
 tos ex decoctis in vino folijs lauri, camomillæ, ruta,

DE CVRAN. MORB.

vore marino, origano, salvia, pulegio, & similibus
Balneum salsum, aluminosum, aut sulphureum, natu-
rale & artificiale mirificè prodest.

Alteratio. Quarto, tollentibus dispositionem hepatis, &
tio. causam anasarcae, vt obstructionem hepatis, aut du-
ritiem remedijs dictis cap. 42. de obstructione he-
patis, & contrarijs sanantibus intemperie frigidam
simul & obstructionem, & corroborantibus: vt dia-
lacca, diacurcuma, trochiscis de absinthio, de rha-
barbaro, de eupatorio cum pulvere rosata nouella,
aut diarhodō Abbatis, si calida intēperies timeatur

Curatio. Tympanites curatur quatuor remediorum gene-
Tympani- ribus, primo, victu calido, & sicco flatu resoluente,
nit. vt fame, siti, exercitatione, pane biscocto, & cū ani-
Victus. so, & fuga eorum omnium, quæ flatu gignunt: vt
sunt legumina, herbe frigidae, & crudæ, pisces, &
similia.

Prepara- Secundo apparantibus pituitam: vt rhodomelle,
tio. & alijs dictis superius hoc capite de curatione anas-
sarcae, quāuis in hac specie sit minus necessaria eua-
Observa- cuatio, quā in anasarca, & ascite, in quibus multa
discrimē. est copia humoris, & pauca flatu, in tympanite ve-
rò plus flatu est, & minus humoris.

Vacuatio Tertio, vacuantibus materiam frigidam, vt aga-
rico trochiscato, hiera simp. benedicta, & similibus

Historia tam per os sumptis, quā per clysterē iniectis. Qui
mira dam medicus doctus, & senex curauit pilulis meze-
reon sacerdotem quendam senem tympanite labo-

Resolutio rantem. Flatu resoluunt balneum sulphureum, sal-
sum

sum; arena calfacta sole, aut igne: fatus, & suffusus
 per lapides ignitos, & alia dicta tertio genere reme-
 diorum superius hoc capite. Pulvis hic optime resol-
 uit flatum; vt R^x. anisi anethi, seminis foeniculi, car-
 ui, cymini, origani, cinamoni, gariophyllorū an. ʒ iij.
 sacchari ʒ iij. misce, & fiat pulvis. Dosis cochlea-
 rium vnum ante cibum cum vno, & summo mane.
 Diagalāga, diamoschus, theriaca magna, mithridatū
 diatriumpiperon, diacyminū, & similia resoluunt,
 & euacuant flatum. Sacculi quoq; ex sulphure, sale, Sacculi.
 milio, camomilla, Kalendula, origano, pulegio, an-
 thos, & similibus, vētri actu calidi admoti dissipāt.
 Cucurbitula magna flāma multa vmbilico affixa vā: Cucurbi-
 lenter resoluit. Hoc cataplasma potentissimē discu- tula.
 tit flatum multis diebus ventri admotum; R^x. ster- Catapla-
 coris vaccini, columbini, & caprini an. p. j. pulueris sma.
 cymini, carui ameos, baccarum lauri, origani, rutæ
 syluestris, & anthos an. ʒ ʒ. sapæ. q. s. misce, & fiat
 cataplasma, adde aque vitæ vncias duas.

Quarto & vltimo, tollentibus hepatis affectio- Altera-
 nem, mali causam per contraria, & corroborantibus tio. & cor-
 hepar, de quibus dictum est superius quarto genere roborae
 in curatione anasarcae, & de his dicemus in curatio- tio.
 ne Ascite

Ascites curatur quatuor auxiliorum generibus, Curatio
 victu calido, & sicco, dicto initio huius capituli. Car- ascite.
 nes semper sint faciles coctu, & boni sanguinis, & Victus.
 magis tostæ, quàm elixæ. Præpara-
 tio.

Secundo, apparatibus humorē aquosum, & cor-

T v ruptum

DE CVRAN. MORB.

ruptum; ut R^x. syrupi endiuie compositi & de scolopendria an. \mathfrak{z} ij. rhodomellis \mathfrak{z} iiij. misce. Item R^x decocti, vel aquarum absinthij, fœniculi, & capillorum Veneris an. \mathfrak{z} iiij. misce, parato humore hoc vel simili medicamento.

Purgatio

Tertio, vacuantibus aquas excitantes hydropem, primo, purgatorijs non valentibus, & nocentibus iecori, ut sero lactis caprimi: aut ouini, agarico, myrobalanis citrimis, & Kebulis simul, puluere hieræ simplicis vel hiera simplici, succo, aut pul-

della la gram uere brassicæ marinæ, (quam vulgus soldanellam, Arabes chachitam vocant) citra molestiam pur-

Duo ne-
cessaria.

Laus sol-
danellæ.

gante aquam, & hepar roborante : quæ duo sunt summè necessaria ad curandum hydropem. Dos-
sis est à drachmis duabus vsq; ad drachmas quatuor
& ego exhibui drachmas septem frequenter ma-
ne laborantibus hoc genere hydropis, & felicis-
ter successit. Aliquando hic morbus ob sui vehe-
mentiam eget valentioribus purgantibus, etiam si

Valenter
purgãtia

ab ijs iecur lædatur : inter quæ succus radicis ireos dempto sedimento ab omnibus laudatur. Dosis à
drachmis duabus vsq; ad drachmas tres semel in
hebdomada, dummodò inter has vacuationes va-

Hepar
corrobo-
rantia.

Laus pul-
ueris ire-
os.

lentes iecur corroboretur puluere diarhodon Ab-
batis, vel trochiscis de rhabarbaro, vel syrupo de
absinthio, vel puluere hepatis lupi, vel alimento
ex viuis passis, ex auellanis, & ex limacibus. Hoc
succo ireos multi hydropici deplorati fermè sana-
ti sunt.

Pilulæ

Pilule de serapino, de euphorbio, & mezereon Molestè
 potenter purgant aquam, sed molestè, & violenter purgātia
 quare ijs non nisi raro, & coacte vtendum est. Dos-
 sis est ab scrupulis duobus vsq; ad drachmam vnam.
 Succus quoq; cucumeris agrestis siccatus, quem elat- Elatériū.
 terium vocant, potentissimè purgat, & omnium ma-
 ximè durat, autore Plinio, seruatur enim centū an-
 nis integer. Sauanarola medicus sua etate celeberrimus Sauanarola ex-
periētia.
 dabat scrupulum semis huius succi ficati men-
 se. Augusti, & mixti cum speciebus elephanginis re-
 dactis in pilulas cum succo absinthij, & multos cu-
 rauit hoc medicamento. Syrupus hic ex decocto
 radice cucumeris agrestis est efficax in curatione
 hydropis & ascite & eruditissimus doctor meus
 Iacobus de Leō Compluti Architriclinum illustris Doctoris
de Leon
syrupus
eximius.
 Comitis de Salinas hydropicum confirmatum cura-
 uit; Rx. radice cucumeris syluestris ℥ iiij. deco-
 quatur in libris duabus aque ad dimidium, deinde
 accipe mellis libras duas, aque libras octo, bulliant
 per se ad dimidij vsq; consumptionem, cui percola-
 to adde libram vnam decocti radice cucumeris syl-
 uestris percolati quoq; & fiat syrupus, addendo in
 fine pulueris dragaganti vnciam vnam, cinamomi
 electi drachmam vnam. Dosis quolibet mane co-
 chlearium vnum. Medicamentum bene paratum Galenī
medeca-
mentum.
 ex cantharidibus in maximo hydropē, tam ascite,
 quàm anasarca, ex Galeno purgat per vrinam valen-
 ter aquosum hunc humorem, sed ijs non vtendum,
 nisi cum alia non contulerint.

Valefcus

DE CVRAN. MORB.

Valeſci Valeſcuſ tamen de Taranta vir doctiſſimus, & mag-
curatio. nae experientiae hoc medicamento multos laboran-
 tes Anaſarca, & Aſcite ſanitati reſtituit. Caſtigan-
 tur cantharides abſciſſis capiribus, & pedibus, non
Error aliſ (vt quidam male docent contra Hippocratem
quorūdā. & Plinium, & veritatem) accipe ergo vnam can-
 tharidem abſq; capite & pedibus, quatuor ſeminum
 frigidorum maiorum mundatorum an. ʒ ſſ. ſaccha-
 ri cādi violati ʒ ij. gumi ceraſi, vel dragaganti ʒ vi.
 miſce, & fiat ad modum pulueris. Doſis eſt vncia
 vna ſummo mane: ſed defende veſicam admouendo
 ei lac caprinum, vel oleum roſatum tepidum: autore

Veſica de
fenſio. enim Aetio cap. de dolore capitis ſexto ſermone,
 cantharides capiti admotae nocent veſicae, & quod

Vis cātha magis incredibile videtur, quidam chirurgus Me-
ridū quā- diolanenſis bis ſanguinis profluuiū correptus fuit
ta ſit. per vrinam ſolum portando cauterium ex canthari-
 dibus in Byrſa. Tria grana alkekeengi in puluerem
 redaſta cum vino albo curant hydropem, vacuando

Purgan- per vrinam. Quae per vrinam clementer purgant,
tia p uri- & corroborant iecur, ſunt diacurcuma, dialacca, &
nam & ie trochiſci de rhabarbaro: hi enim obtinent principa-
cur corro tum in hoc curando morbo, quibus curatus fuit ex-
borantia cellentiſſimus Dux Mediolanenſis Franciſcus. Do-
Historia. ſis à drachma vna uſq; ad drachmas duas. Propter
 illorum amaritudinem ſiāt pilulae cū aqua abſinthij.

Altera iſdē trochiſcis curaui ego magnificā vxorem mag-
nō minus nifici Franciſci Marci, quae laborauit principio aſci-
inſignis. tae cū febre ſermē habitudinali: cui dedi præter hos
 trochiſcos

trothiscos multis diebus lac asinae, quae pasceretur
 herbis diureticis, lac enim non nocet hydropi, ut mul- Lac an
 tis grauissimis medicis placet, praesertim, si ab ea ani- noceat
 mante emulgeatur, quae pascatur herbis diureticis. hydro-
 Ideoq; à quibusdam laudatur lac caprarum Arabica ficis.
 rum propter pastum. Clystères acres purgant hanc Clysteres
 aquositatē, & flatum. Vacuatio haec tutior est alijs lauātur
 purgationibus: quare frequens illorum vsus est vti-
 lis, & necessarius. Hic clyster, vel huic similis est op-
 timus; R. furfuris, camomillae, sticados an. p. j. rutae Clyster
 & saluae an. m. j. hellebori, agarici, & turbit an. ʒ ij. optimus.
 carthami ʒ f. roris marini, cyclamini an. m. j. fiat de
 coctum. De quo percolato accipe libram vnam, olei
 de ruta, & de lilio an. vncias duas, salis drachmam
 vnam semis, misce, & fiat clyster. Pilulae haec purgant Pilulae.
 materiam hydropis; R. cinamomi, squinanti, cuscua-
 tae, croci, calami aromatici, seminis apij, fu, prasij, nar-
 di, asari, mastichis, mirrhæ an. ʒ f. serapini, agarici,
 an. ʒ iij. euphorbij, turbit, colocynthidis an. ʒ j. rha-
 barbari ʒ iij. aloes ad pondus omniū, misce, & cum
 succo absinthij fiant pilulae. Dosis qualibet hebdo-
 mada drachma vna. Sex vnciae feri caprini cū drach- Serum ca
 ma vna semis pulueris spicae nardi mane saepe sump- primum.
 tae purgant clementissime hanc aquositatem. Succus
 maioranae cum oxymelle, si mane frequenter suma- Maiora:
 tur, hydropem hanc curat, purgando aquositatem. na.
 Idem facit succus prasij desiccatus, & mistus cum Prasium
 vino albo. Idem praestat sanguis coturnicis. Resol- Coturni
 uunt ventris aquositatem omnia superius dicta in re
 soluendo

DE CURAND. MORB.

De tympanite. soluendo flatu in tympanite: quamvis valentioribus
Topica. egeat ascites, cum difficilius vacuetur humor, quam
Cataplasma flatus posita parilitate. Hoc, aut simile cataplasma
smata re est optimum in resoluendo; **Rx.** foliorum althææ
soluentia m. ij. radicum cucumeris sylvestris, & ireos an.
 3 j. ficus siccos numero. 20. omnia decoquantur in

vino albo, & fiat cataplasma; vel, **Rx.** fellis tauri,
 nitri, an. partem vnam, piperis puluerizati, partem
 semis, cum melle, fiat ad modum cataplasmatiss,
 quod per dimidiæ horæ spatium admoueat ventri,
 ne vesica, aut vlcera intumescant; vel, **Rx.** ster-
 coris bubuli, & caprimi an. p. j. cineris quercini, &
 vitis an. p. f. salis, sulphuris an. 3 f. baccarum lau-
 ri, staphisagriæ an. 3 j. Ex his decoctis cū vino fiat
 cataplasma, cui adde vnguenti Aragon, & marcia-

Cauteria ton an. uncias duas. Cauteria multa ventri sæpe ad-
 mota non profunda purgant hanc materiam, & his

Historiæ. curauit quidam Agareus duos Valentinos nobiles.
 Idem præstant cauteria tibijs infixa, vt per ea mate-
 ria vacuetur, quia illarum vlcera in hydropse diffi-
 culter curantur nisi prius hydrops tollatur. Aliqui
 scroto setarum immittunt, vt eo multis diebus, &

Incisio sensim vacuetur materia. Postremo, si æger fuerit
 prudenter iuuenis & satis robustus, incisione ei extrahatur
 facta. hæc aquositas, non vna educatione, sed multis, &

Exemplum sensim ad vires conseruandas, præcedente tamen
 mortis præsagio, ne nobis ascribatur: nam præsentē
 Sauanarola, & alijs doctissimis medicis Patavij Ioan-
 nes Lodouicus vtriusq; iuris doctor eximius sexage-
 narius

narius subita facta incisione in manibus chirurgorum interijt. Eodem tempore quedam mulier quinquaginta annos nata laborauit Ascite sex annis, & exemplum ex casu in lapidem fuit vulneratus venter eius, per admirandum quod vulnus subito omnis aquositas euacuata fuit, incidit illa quidem in animi deliquium, sed post in ptocondacho Patauino bonis alimentis pristinam recuperauit sanitatē. Quæ res digna est admiratione: si atobl iquigitur incisio musculi dextri ascendentis, si primo fuerit hepar affectū, & sinistri si lien: prius cute deorsum reuulsa, vt post incisionē, & aliquā aquæ extractionem locū naturalē repertens foramen obturet, ne aqua effluat largior, vel immisso syphone in hiatum. Aqua autem quotidie bis, aut ter syphonis operculo ablato mittatur, tunc ager roboretur cibus optimis.

Quarto, affectionē hepatis causam mali tollētibus per cōtraria & corroborātia hepar, vt puluere diarrhodō Abb. hepate lupi, & alijs iam dictis superius. Alteratio & corroboratio.

De lienis obstructione.

C A P. XLV.

Lien perinde, ac hepar obstructione quoq; laborat, quod bifariam continetur. Descriptio. git aut obturato eo meatu, per quem humoris melancholici, qui sanguinis velut limus est, ad splenem fit derivatio vt hepar purgetur, & sanguis purior reddatur: aut eo, qui eundem humorem ad ventriculū eructat

*videat b m mo ex m x m r. calp pro Causa
fossuntand hene m spongia effusio
veand m vide inged m de calp.*

DE CURAND. MORB.

Causa. Cause cap. de hepatis obstructione dictæ iā sunt. **No**
Nota. tæ hæ sunt. In primis Galenus quinto de locis affe-
 Galeni ctis cap. 7. solo colore cognoscebat hepatis, & sple-
 peritua. nis affectum nulla audita præteritorum accidētium
 enarratione imò (quod grauius est) non inuestiga-
 to viscerum affectu per tactum: hoc tamen intellige
 cum ab hepatis, vel splenis vitio fit icterus. Si ob-
 structio in eo meatu fiat, qui crassum, atrumq; san-
 guinem ad splenē mittit, nullus in splene tumor, aut
 grauitas sentitur: cutis tamen color, præsertim fa-
 ciei nigror euadit adeò, vt ater icterus sæpe oriatur
 impuro scilicet sanguine per corpus fuso. Quod si
 non huius, sed alterius meatus, qui ad ventriculū
 atram bilem defert, obstructio infestet, & tumor,
 & grauitas sinistri hypochondrij adsunt, & ventri-
 culus ea commoda non sentit, quæ cum humorem: in
 ipsum delatum sequuntur: hæc sunt cōstructio eius,
 atq; corroboratio: cuiuscunq; tamen meatus obstru-
 ctio sit, qui sic afficiuntur, timorem, atq; tristitiam
 patiuntur, spiritus præterea difficultatē, & somnos
 turbulentos habet & hepar per consensum ijs quam
 primum leditur, vnde in aquam intercutem sæpe
 incidunt, præsertim si lien induratus fuerit consen-
 tiente iccore, vt docet Galenus sexto de locis affe-
 ctis, capite primo.

Curatio Lienis obstructio curatur quinq; remediorū ge-
obstru- neribus, quemadmodum hepatis obstructio, sed va-
ctiois. lentioribus, propter maiorem distantiam, & partis
Indicatio ex natu- ignobilitatem. Cōsideranda sunt ergo, quæ diximus
ex natu-
ra partis

cap. 42. in. 4. tamen genere remediorum præcedenti Topica.
 fotu ex aceto, tamarisco, & ceterac simul decoctis Fomentū
 bis in die ventriculo vacuo vngatur liē hoc vnguen
 to, aut huic simili; Rx. oleorum amigdalorum amara Vnguen
 rum, & de capparibus an. ʒ ij. armoniaci dissoluti tum.
 in aceto ʒ iij. vnguenti Aragon, & dialthææ com
 positæ an. ʒ f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum. Scirrhus
 Scirrhus lienis curatur quinq; remediorum generis curatio.
 bus, primo, victu tenuante, & mediocriter calido, ne victus
 parte tenuiori resoluta augeatur durities. Sint ergo
 cibi boni sacci, & faciles concoctu, & tenuis sub
 stantiæ, & humidi vt iura pingua cum radice petro
 selini vel fœniculi, vel folijs raphani, & similibus.

Secundo, apparantibus materiam terrestrem hac, Præpara
 aut simili mixtura; Rx. syrupi de scolopendria ʒ iiij. tio
 syrupi buglossæ, & rhodomellis an. ʒ ij. misce.
 Item Rx. aquarum aut decoctionis buglossæ, capilli
 Veneris, ceterac & tamarisci an. ʒ iiij. misce.

Tertio, vacuantibus hanc materiam melancholicæ Purgatio
 cam, hoc, aut simili potu; Rx. confectiois diasenæ
 ʒ f. confectiois medicaminis hamec ʒ iij. agarici Potus.
 trochiscati ʒ j. syrupi buglossæ ʒ j. aquæ borragi
 nis. q. s. misce, vel si magis amat pilulas; Rx. pilula
 rum indarum, & de fumoterræ an. ʒ. f. diagry
 dij, grana. iij. cum aqua buglossæ fiāt pilulæ septem.

Quarto, curantibus duritiem internis, & exter Mollien
 nis mollientibus; vt Rx. caricæ numero. xx. vuarum tia
 passarum sine granis. p. j. foliorum maluarum, & Sumenda
 althææ an. m. j. seminis lini, & fœnugræci an. p. j.

DE CVRĀND. MORB.

fiat decoctum in libris sex aque ad dimidiū: de quo percolato accipe libras duas semis, & cum libra vna mellis fiat ad modum syrupi non perfectē decocti.

**Admouē-
da.** Adde syrupi de scolopendria, vncias sex. Dosis quo libet mane vncia quinque. Lien bis, vel ter in die vngatur hoc, vel simili vnguento; Rx. olei sesamini, & amygdalarum dulcium an. 3 j. olei de capparibus 3 f. axungie gallinae, & anatis, medulle crurum vituli. an. 3 ij. f. dialthæ simplicis & hyssopi humidae an. 3 iiij. armoniaci dissoluti in aceto 3 ij. ceræ quod sufficit, misce, & fiat vnguentum, ante tamen vntionem semper lien hoc, vel si-

**Cautio
Fomentū** mili fotu præmuniatur; Rx. caricarum, vuarum pasarum sine granis, seminis lini, & fœnugraci an. p. j. radice althæe, & tamarisci an. 3 j. f. aceti albi lib. iiij. fiat decoctum ad medietatem. Lien hoc aut simile emplastrū imponatur; Rx. emplastri de meliloto, & filij Zaccharie loco ceræ quod sufficit extendatur super alutam ad formam lingue bubule, adde armoniaci dissoluti in aceto drachmas tres, palueris radice ireos drachmam vnam.

**Corrobo-
rantia.** Quinto, corroborantibus lienem, vt trochiscis de rhabarbaro, & de capparibus simul, & puluere dia rhodon Abbatis cum syrupo de scolopendria: &

Fotus. hoc aut simili fotu; Rx. radice scolopendrie m. ij. radice capparis. p. j. rosarum m. j. aceti chalybeati lib. ij. fiat decoctum ad medietatem.

De suppress.

De suppressione vrinæ.

CAP. XLVI.

Vppressionem vrinæ Græci ischu- Descrip-
riā nomināt, ea fit, quoties lotiū in tio.
totū supprimitur, ita vt de eo egro-
tantes nihil reddant. Hæc fit nōnun Causæ.
quā propterveficæ imbecillitatem,
cū id, quod in ipsa continetur, cōprehendere non
potest, ita, vt exprimat. Interdum etiam obstructo
inferiori meatu, aut à crassīs humoribus, aut ab im-
pacto lapide, aut à pure, aut à carūcula, vel callo ibi
genito, aut à sanguinis grumo. Aliquādo accidit ab
inflammatione, aut aliquo alio huiusmodi tumore
præter naturā. Quorū occasione vel angustior red-
ditur meatus, aut in totum obstruitur. Propter obtu-
sum quoq; vesicæ sensum suppressam vrinā aliquan-
do vidimus, & Galenus de quodam scribit, cui tora-
pēte vesicæ sensu ob male affectos nervos vrina fue-
rat cohibita. Accidit & sanis sæpe, vt ait Aetius, vri-
nam ipsorum cohiberi, aut ob negotiorum importu-
nitatem, aut in concionibus, aut foro iudiciario, aut
somnia, si diutius continuerint lotium. Hactenus de
causis, nunc de notis agamus. Si ab imbecillitate vesti
cæ vrina supprimitur, frigidā eius intemperie consi-
derare oportet, & nū ipsa manu cōpressa vrinā red-
dat: si enim hoc contigerit, & insuper eam intēpe-
rie frigida laborare ex proprijs notis conijcimus, ar-
gumentū certissimū habebimus suppressionis vrinæ

Notæ ex
imbecillia-
tate.

V ij causam

DE CVRAND. MORB.

Ex obstru causam vesicæ imbecilitatem extitisse. Si obstructus
Etione. inferior meatus sit à glutinosis humoribus, ante
 actam vitam disquiremus, num in otio educatus sit,
 (vt inquit Galenus) qui sic affectus est multis cibis
 crassis, viscososq; humores generare valentibus fue-
 rit vsus. Si à lapide: notas ex sequenti capite desu-
Ex calcu memus. Si à pure: inuestigabimus per proprias notas
lo. num in renibus, vel in parte aliqua renibus superio-
Ex pure. ri abcessus aliquis fuerit, quo abrupto pus in renes,
 & vesicam fuerit transmissum. Pretereà num vesi-
 ca malo aliquo laborauerit, ex quo ea puris generas-
Ex carun tio potuerit prouenire. Si à caruncula, aut callo geni-
cula. to: ex præcedētibus vlceris notis colligitur. Si à san-
Ex san guine in grumum concreto: præcessit sanguinis per
guine. eam partem excretio. Atq; in huiusmodi coniecturis
 maximus est æneæ fistulæ vsus, siue lapidis interpo-
 sito, siue glutinosorum humorum, siue carunculæ,
 aut grumosi sanguinis obstructus meatus fuerit, ex
Æneæ fi eo, quod traiecto cathetere (sic enim æneæ fistula
stulæ us Græcis appellatur) mingitur, sæpe obstructis rei
 vestigia apparent. Si oborta inflammatio, aut tumor
 aliquis meatum vrinæ angustio-rem reddat, aut omni-
 no obstruat, vt in eo accidit, qui vulneratus in ea
 parte, quæ semen appellatur, (est autem spatium
 anum, & penem intercedēs, Græci perimæo dicunt)
 vrinæ passus est suppressionem, vt refert Galenus
 primo de locis affectis cap. 1. notæ facile patent. Re-
Curatio liquas causas ex ægrotantis sermone discēs.
suppress Si ab inflammatione renū, vel viarum vrinæ fiat,
 curatur

LIBER PRIMVS. 155

curatur, primo, victu tenui, & simili victui dicto *urinæ e*
cap. 41. de curatione inflammationis hepatis. *inflamm*

Secundo, auertētibus per sanguinis miſſionem ex *tionē.*
venis tibiārum, aut pedum autore Hippocrate apho *Reuulſio.*
riſmo. 36. ſexti libri, & 48. ſeptimi. Confirmat id
Galenus cōmentario. 36. ſexti libri aphoriſmorum,
quamuis in libello de curandi ratione per ſanguinis
miſſionem doceat poſſe in morbis renum tam venas
brachiorum, quā tibiārum ſecari, licet Arabes, & *Arabum*
pleriq; alij non contemnendi medici tam in initio in *opinio.*
flammationis rerum, quā veſicæ primo ſecant ve-
nas brachiorum deinde tibiārum, ſi æger ſit multo
ſanguine repletus, ne prius ſectis venis pedum tra-
hatur ad infernas partes à toto, augeaturq; inflam-
matio.

Tertio vacuantibus bilem: vt rhabarbaro, caſia *Purgatio*
fiſtula, manna, tamarindis, & ſimilibus: vt Rx. me-
dullæ caſiæ recens extractæ 3 vj. infuſionis 3 iiij.
rhabarbari in aqua endiuie, per noctem bene factæ
ſyrupi violarum 3 j. aquæ bugloſſæ. q. ſ. miſce, &
fiat potus.

Quarto, parti affectæ ſunt ſæpe admouenda non *Topica*
repellentia ſtiptica, ne claudātur meatus: ſed tempe *mediocri*
ratē frigida, vt ſunt lac caprinum, ouinum, oleum ro *ter frigis*
ſatum, & ſimilia. *da.*

Viſimo, digerentibus, & reſoluentibus, vt oleo *reſolutio*
camomillæ, de ſemine lini, & decocto radicis al-
thææ, & ſimilium: de quibus actum eſt cap. 41.

Si à ſola intemperie fiat, curatur contrarijs al- *Sublatio*

V iij terantibus

DE CVRAN. MORB.

aliorum terantibus. Si à vesicæ imbecillitate corroboranti-
 causarū. bus: vt fotu vini rubri, & similium. Si à lapide re-
 num, aut vesicæ per illorum abscissionem, de qua ca-
 pite sequenti loquemur. Si à callo genito in vijs vri-
 narijs curatur per recisionem calli, per medicamen-
 ta temperatè corrodentia imposita callo, seu carni
 additæ, candela cerea vel tenui ligno petroselinis:
 hæc tamen à prudēti chirurgo sunt experta, eligens

Historia daq; ne vlcus fiat in vijs vrinarijs. Quidam Lusita-
 Valentinæ nus Romæ nostris temporibus multos curauit labo-
 rantes hac vrinæ difficultate: & inter alios Valen-
 tie curati sunt perfectè nobilis Gaspar Aguilar, &
 filius magnifici Ximen Peres de Pertusa. Si fiat à

Curatio si fiat à grumis aut à pu-
 re sanguinis, vel à pure implente vias vrima-
 rias, curatur primo sanguinis missiōe, si fuerit æger
 sanguineus, per sectionem basilicæ dextræ, deinde,
 si opus fuerit, purgatione. Postea mollientibus, &
 aperientibus vias vrinarias, vt balneis, fotibus, vn-
 guentis, & cataplasmatis, quæ dicemus capite se-
 quenti.

Vltimo vero, curatur dissoluentibus, & vacuanti-
 bus grumos sanguinis medicamentis necessarijs, vt
 theriacamagna aut mithridato à drachma semis vsq;
 ad drachmā vnā cū vncijs duabus aquæ rubæ tin-
 ctorū, vel milij solis, vel ℞. coaguli hædi ʒ ʒ. aque
 quinq; radicum ʒ v. syrupi capillorū Veneris ʒ j.

Si à pitui misce, & fiat potus. Si fiat à pituita crassa obstruēte
 ta. vias vrinarias, curatur, primo, victu calido, attenuan-
 te, & aperiente. de quo sequenti capite loquemur.

Secundo.

Secundo, apparantibus materiam frigidam breui tempore propter necessitatem, quāuis pituita egeat per se longa, & magna concoctione; vt R̄. rhodomeellis ℥ vi. decocti capillorum Veneris, vel sceniculi ℥ ix. misce hoc, vel simili medicamento sumpto primodie summo mane, meridie, & duodecima hora noctis.

Tertio, vacuantibus medicamentis phlegmagosis, vt vncia vna hieræ simp. vel drachma vna semis agarici trochiscati; uel saltem vacuetur hoc, aut simili clystere: R̄. foliorum vtriusq; maluæ, & parietariæ an. m. j. furfuris, camomillæ, seminis lini, scœnogræci an. p. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe uncias ix. olei sesamini, & amygdalarū dulcium an. ℥ j. f. butyri recentis, & benedictæ an. ℥ j. salis ℥ j. misce, & fiat clyster. Vacuatio quæ fit per clysteres, est tutior in his, & similibus affectionibus præter naturam, tutissima autem, quæ fit per suppositoria, quæ minorem extensionem in intestinis efficiunt, minusq; comprimunt vias urinarias.

Purgatio

Clyster

Quæ vacuatio sit tutissima & suauissima.

Quarto, prouocantibus urinam primum mitioribus, ut compressione imi ventris, glande acri ex sale, aut felle, aut frictione perinæi, & pudendi prope ignem, pediculo immisso in primam virilis membri partem, qui motu titillet, & irritat expultricem facultatem sopitam, aut ægri iacentis supra dorsum tibiæ, & pedes in altum saepe, & ualide moueantur: quæ si non sufficiant, pestem illinatur oleo Scorpionum, & Lilij cum pinguedine

Vrinæ prouocatio.

DE CVRAN. MORB.

- Vnguentum.** cuniculi, vel imponatur parietaria friza, vel apium vel hoc vnguentum; Rx. olei scorpionum ꝓ ij. olei sesamini & axungie cuniculi an. ꝓ j. croci puluerizati ꝓ j. cera. q. s. misce, & fiat vnguentum. *Vas*
- Fotus.** lentior est fotus imi ventris ex spongia cum camomilla, radice althææ, semine lini, scœnugræco, origano, pulegio, abrotano, mentastro & similibus: & in
- Spuma saponis.** sessus ex decocto prædictorum, & similium. *Spuma saponis vmbilico admotâ urinam prouocat, sed valentius Galerius vetus (quo vtuntur fullones, genibus imposto ad lanam oleo imbutam apparandam) cum aceto acri, calido, vmbilico admotus. Oleû amygdalarum dulcium, vel sesaminum cum saccharo vri*
- Galerius fullonum.** nam prouocat, meatusq; reddit molliores, & ideo ra esse de prius his vtendum, vel hoc; Rx. decocti maluæ syluebeant. stris ꝓ iij. butyri recentis, & mellis an. ꝓ j. misce, Potus ualens & fiat potus; vel, Rx. pulueris seminis dauci ꝓ f. rj. aquæ milij solis ꝓ ij. syrupi de duabus radicibus ꝓ j. misce & fiat potus; vel, Rx. pulueris corticû ouorum è quibus pulli egressi sunt ꝓ j. sacchari candi ꝓ ij. vini albi optimi ꝓ ij. misce, & fiat potus, vel valentius; Rx. duo capita alliorû, vini albi optimi ꝓ vj. de coquantur ad medietatē: cui percolato adde theriacæ magnæ ꝓ j. In hyeme & sene tutior est hic potus, vel; Rx. corticum limacum parum adustarum ꝓ ij. decocti capillorum; Veneris ꝓ iij. vini albi ꝓ j. misce, & fiat potus. Hoc potu multi ex suppressiõe urinae morti propinqui sunt ad pristinam sanitatem restituti. Vinum alke kengi valenter, & certissime

urinae

*et si non est in potu...
fr. amy in butyro...
et si non est in potu...*

Vrinam prouocat. Vide historiam ab Arnaldo de Vi-
 lanoua traditam, qua demonstrat Cardinalem quen-
 dam affectum suppressione vrinæ quatuor diebus
 hoc vino fuisse curatum à medico quodam indocto,
 & nullius ferè nominis, qui ex paupere diues fa-
 ctus est hac sola curatione. Fiat vinum alkekengi
 hoc modo, accipe poma rubra (quæ ab antiquis di-
 cuntur solanum rubeum) quo tempore vinum fit,
 quum hæc poma rubescunt, vt cerasa, & sunt plena
 granis paruis, similibus granis ficuum, habentq;
 tum saporem bonum cum amaritudiue quadam,
 conseruaturq; per annum filo appensa: & vbi hoc
 caremus vino, accipe quinque, vel septem poma in
 puluerem redacta, & vino albo parum decoquan-
 tur: quod percolatum bibat æger. Vrinam quoq;
 prouocat calamus gallinæ oleo tinctus, si meatui
 penis imponatur, vel candela cerea, vel algalia ar-
 gentea à viro experto, (quā catheterem appellant
 Græci) vt si à vesica ad penis extremitatem sit ali-
 quid impediens exitum vrinæ, facilius in vesicam re-
 deat: sed hoc non est faciendum nisi à viro docto,
 & in hoc multum exercitato, ne viæ vrinariæ exul-
 cerentur, vt sæpe fit.

Historia
eximia.

Vinialke
Kengi cō
fectio.

Admonio
tio.

De renum calculo, & vesicæ.

CAP. XLVII.

V V Renum,

DE CVRAN. MORB.

Causæ.

Materia

Efficiens

Discrimē

Puerorū
natura.

Notæ.

Sabulum

Scalptio.

Suppres-
sio.

Enum, & vesicæ calculi duplex est causa: altera, vt materia: altera, vt efficiens. Materia, est humor viscidus, & pituitosus in ventriculo ob assiduas cruditates genitus. Efficiens tum renū, tum vesicæ calor materiam adassans, & in lapidem indurans..Differunt inuicem hi lapides: nam renum minores sunt, friabiliores, asperiores, & rubri: vesicæ, contra; & quantum ad colorem attinet, albi sunt, aut paulū ad cineris colorem declināt. Præterea illis prouectæ ætatis hoīes sæpius, quā pueri; his pueri, quā ætate prouecti frequē-
tius corripuntur. Voraces enim sunt pueri, cibisq; largius vtuntur, & nulla tēporis, ordinis, & illos sumendi habita ratione: quiescere à cibo ingesto non possunt, perpetuoq; mouētur: vnde crudū alimentū per venas, & vniuersum corpus distribuitur. Molalia verò cū sint illorū corpuscula, & facilē cedentia, obturari renes nō patiuntur. Crassissimæ igitur vrinæ in vesicæ amplitudinē nullo impediēte recipiuntur, ibiq; velut in vino sex, & in aqua limus, crassum illarū sedimentū subsistit, & à caliditate, quæ multa in pueris est, cogitur desiccatum, & lapidescit: quo fit, vt frequentius in vesicæ lapidem pueri incidant, quem cū patiuntur, vrinas habent aquæ similes, in quibus subsident sabulosa quedam; ipsi insuper assiduē pudendū scalpūt, idq; vel laxū, vel intentū præter rationem. Vrina repentē aut in totum supprimitur, aut non nisi guttatim redditur.
De vris. h. e. p. r. u. n. p. u. i. t. i. a. u. r. i. n. i. s. s. e. p. e. r. i. b. u. s. v. i. d. e. t. u. r. l. a. p. i. d. e. s. v. e. l. g. r. a. m. a. g. n. a. p. e. r. i. t. Sæpē

Sæpe etiã comitatur ani proidentia: certius tamen Prociden-
 nullum signum est, quam digitus immissus in rectum tia ani.
 intestinum: sic enim, num lapis vesicam infestet, &
 quantus ille sit, detegitur. Renū calculus sic depre- Nota cal-
 benditur: renem grauis dolor, & infixi aculei in- culorū re-
 star, nullo foris tumore apparente infestat. Spina nam.

star, nullo foris tumore apparente infestat. Spina
agrè inflecti potest, crus stupet: quod è directo la-
boranti reni respondet. Vomitus præterea, & cibi
fastidiū adest. Urina inchoante obturatione pauca,
& aquosa mingitur, post in totū supprimitur. Al-
vus cum iam nihil excernat, ad egerendum subinde
mouetur. Calculo è renibus emoto urina subsiden-
tiam arenosam habet, & sanguis plerunq; excerni-
tur, ob violentiam videlicet asperioris calculi ex-
cussi. Porro cum dolores coli sæpe cum nephritide
confunduntur, nō ab re fuerit signa, quibus inuicem
distinguantur, proponere: sunt autē, quæ sequuntur.

Renum dolor, breue occupans spatium, vno loco innititur immobilis, aut saltem per vteros decliuis ad vesicam protenditur: colicus verò magnam apprehendit sedem, hac illac reuoluitur, & ab vno latere incipiens in alterum fertur, dolore interim ventriculo per transitum infestato. Præterea co-

licus affectus à cibo intenditur, nephritis remittitur. Denique in colico dolore vehementior est ac magis frequens & vomitus, & nausea: per vomitum verò excreta tum biliosa, tum pituitosa sunt. quibus assumpti cibi aliquid admixtū videtur. Sunt & alia signa, sed brevitati studētibus hæc sufficiāt.

carriada de un buey de cona que se usaba para
jalar la guiraca en gran cantidad de Lapis

Lapis

DE CVRAN. MORB.

Curatio. Lapis in renibus, & vesica gigni prohibetur: pri-

Victus. mo fuga eorum, quæ augment pituitam in corpore, calculi scilicet materiam: qualia sunt alimenta frigida, crassa, lenta, & difficilia concoctu, vt caseus, præ-

Quæ nocent. fertim antiquus, salsus, panis azimus, animalium partes pingues, & nervosæ: vt sunt intestina, ventriculus, cor, & similes partes: aues aquaticæ, sus, bos, lepus, hircus, pisces, præsertim grandiores, legumina demptis cicerib⁹: herbæ frigidæ, & crudæ, cibus largior, & à cibo somnus, venus, labor, & balneum, & animi perturbationes, vt ira, tristitia, timor, & similes, quæ omni tempore nocent: sumendi ergo sunt cibi parcus, quàm pro appetentia, boniq; sint succi, & faciles concoctu quales sunt pullus gallinaceus, gallina, motacilla, quæ dicitur à quibusdam cauda tremula, coturnix, perdix, hœdus, carnes arietinæ præsertim in Hispania, & similes. Potus sit vinum album, aqua liquiritiæ benè dilutum, vel aqua cinnamomi, vel aqua sola optimi fluuij, aut fontis, vel pluuialis percolata lapide Balearico, vel saltem sine arena, & terrestri residentia.

Reuulsio. Secundo, pituitam genitam nobis praua victus ratione vtentibus (ne ad renes ruat) retrahentibus, & auertentibus, vt iniecto bis in hebdomada clystere

Clyster leniens. hoc leniente, vel simili; Rx. decocti maluarū, radicis althææ, seminis lini, & fœnugreci lib. j. butyri recentis, & benedictæ an. ʒ j. olei sesamini, & camomillæ an. ʒ ij. salis ʒ j. misce, & fiat clyster,

Cfua. vel ʒ j. medullæ casie fistularis sumpta in hebdomada:

mada, vel ꝑ. diacatholicon, semel in hebdomada Catholis sumpta; vel terebinthina benè lota aqua capilli Veneris, vel maluæ, & postea cum saccharo mixta: hæc enim ventriculū, intestina, renes, & vesicam purgat sine alicuius partis detrimento. Vel pilula vna elephangina, aut ex hiera simp. singulis diebus, vel alternis sumpta.

Tertio, pituitosam materiam, si vijs vrinarijs hæsit, ne in renibus, aut vesica lapidescat, expellemus vreticis, vt drachmis sex decocti maluæ syluestris cum vncia vna sacchari candi, vel vncijs quinq; decocti cicerum, & liquiritiæ, aut vncijs septem seri caprini, decoctionis liquiritiæ cum vncia vna semis sacchari candi, vel vncijs octo iuris galli gallinacei decrepiti decoctionis liquiritiæ, maluarum, & capilli Veneris, seminis lini, & fœnugræci.

Quarto, temperamus calorem harum partium, calculi causam effectricem emulsione, quatuor seminum frigidorum maiorum, syrupis violato, nenupharino summo mane sumptis, oleo violato tepido renibus, & vesicæ sæpe admoto, lacte caprimo, vnguento santalato, & similibus: vitamus tamen astrigentia, ne materia calculi retineatur, sæpe, præsertim æstate lumbos aëri aperimus, pelles, plumas, cæteraq; calorigifica contingere lumbos prohibemus.

Calculus concretus in renibus si dolorem efficiat vbicunq; fuerit, sed potissimum in vreteribus, expellentibus curatur, frangentibus scilicet lapidem, lubricantibus, aperientibus, dilatantibus, & vrinam prouoc.

con.

Terebinthina.

Pilulæ.

Diuretica pituitosam materiam expellunt.

Expende

De curatione calculi renu.

DE CVRAND. MORB.

prouocantibus: prius tamen obseruare oportet necessariam esse corporis euacuationē ante vretica, & la-
Sanguis pidem frangentia medicamēta, siue per sanguinis mis-
nis misio sionem, si dolor fuerit magnus, & aeger carnosus, ne
 partes dolētes inflāmentur, siue per vomitū, si vētri-
Vomit culus abundauerit cruditatibus: siue per clysteres si
Clyster. intestina, & meatus propinqui, siue per alia medi-
 camenta purgantia, si fuerit his opus, ne trahantur
 excrementa à ventriculo, vel alijs partibus ad vias
 vrinarias & ibi augeatur dolor, vel vrina omnino
 Clyster potioni supprimatur.

anteponendus. Secundo, considerandum satis est, tutiorem esse
 purgationē, quæ, fit per clysterem lenientem, & pa-
 rum acrem, ea, quæ fit per potionem purgātem, seu
 pilulas, præsertim, si sit paucus clyster, ne suo pōde-
Cur po- re extendens cōprimat vias vrinarias, doloremq; in
tio non ipsis augeat: quia medicamentis purgātibus, præser-
probetur tim valentibus moti humores per corpus à partibus
Opinio dolētibus, attraherētur. Nōnulli hāc euacuationem
nonnullum. per suppositoria, seu glandes faciendam esse tutius
 censent, quos ego non omni ex parte laudo.

Dolor in Tertio, sciendum est necessariā esse ante lapidis
primis se fractionem doloris curationem omni auxiliorum ge-
dandus. nere, potionibus videlicet, clysteribus exiguæ quan-
 titatis, sotib⁹, vnguētis, cataplasmatibus, & balneis
Potus. vt hoc, aut simili potu; R^x. decocti radicis alibææ, fo-
 liorum maluæ: & seminis lini ꝯ iiij. sacchari ꝯ j.
 misce, & fiat potus; vel, R^x. olei amygdalarū dulciū
 recentis ꝯ iiij. sacchari ꝯ j. misce. Vel R^x. deco-

cti camom

Eti camomillæ, & radicis althææ ʒ vj. sacchari
 ʒ ij. misce, & fiat potus. Hic, vel similis clyster do
 lorem harum partium curat, intestina purgat, ac va
 tramq; viam lenit, R. parietariæ, foliorum malua- Clyster.
 rum, bismalæ an. m. j. seminis lini, scœnugræci,
 & camomillæ an. p. j. fiat decoctum, de quo per
 colato accipe ʒ vj. olei sesamini, & de semine li
 ni an. ʒ ij. benedictæ, & butyri recentis an. ʒ j.
 salis ʒ j. misce & fiat clyster. Dolor quoq; cura Fotus.
 tur hoc, aut simili fotu ex decocto seminis lini, scœ
 nugræci, camomillæ, meliloti, radicis althææ, mala
 uæ, parietariæ, & similiū. Idem facit hoc, aut
 simile vnguentum sæpe renibus & vesicæ, & vijs
 vrinarijs admotum, R. olei scorpionum, sesamini, Vnguent.
 & camomillæ an. ʒ j. axungie cuniculi ʒ ij. mu
 cilaginis, seminis lini, & scœnugræci, & pulueris
 croci an. ʒ j. ceræ quod. s. misce, & fiat vnguen
 tum. Vel admoueatut hoc, aut simile cataplasma bis
 in die renibus, & vesicæ; R. foliorum parietariæ,
 fenationum, apij, & herbæ medicæ, hæc est alsalsa Catapla
 an. m. j. decoquatur omnia, deinde cum oleis scor- ma.
 pionum, & de semine lini sufficientibus fiat cata
 plasma, addendo farine camomillæ, scœnugræci, &
 de semine lini an. ʒ f. axungie cuniculi, vituli,
 & gallinæ an. ʒ iij. croci puluerizati ʒ ij. Op
 timum quoq; est in hoc genere remediorum sæ
 pe admouere renibus, aut vesicæ parietariam, vel
 herbam medicam diuisam in partes paruas, & pa
 rum cum vino albo decoctam, vel rorem marinum Tabalet.

cum

DE CVRAND. MORB.

Tortella. cum cimeribus calidis, & pauco vino, quod à nostris
fœminis dicitur tabalet. Tortella ex ouis quinq; aut
sex cum aqua nasæ bene permixtis: & postea frixa
cum cape albo diuiso in partes minimas, & cum pin-
guedine porci, & oleo scorpionum iuuat multum.

Inseffus Inseffus vsq; ad vmbilicū in balneo per semihoram
in balneo ex decocto radicis althææ, seminis lini, fœnugræci,
parietariæ, camomillæ, ficuum, quinq; radicum diu-
reticarum, foliorum alliorum & ceparum, capilli
Veneris, liquiritiæ, & similibus. Et dum æger sedet
in balneo, bibat potum aliquem lapidem fragentem,
de quo postea dicemus, his peractis si dolor augea-
tur, aut sit vehemens, nec spem vllam frangendi lapi-
dem det sine periculo vitæ, tunc narcotica sunt ne-

Narco- ea. cessaria mixta medicamentis externis, vel clysteri-
bus, vel potionibus, semper attentè considerando,
quæ diximus in vsu narcoticorum capitibus superio-
ribus, præsertim cap. 40. de curatione colici doloris

Theriaca in hoc tamen dolore drachma vna theriacæ magnæ
tutior. fermè recentis sex, vel octo mensium est tutior alijs
narcoticis, quia simul sensum morbi eripit, vrinam

Potus. prouocat, & lapidem frangit; vt Rx. theriacæ mag-
næ sex, vel octo mensium vsq; ad annum 3 j. aquæ
capilli Vneris 3 ij. syrupi de duabus radicibus 3 j.
misce, & fiat potus. His sic adnotatis accedamus ad
medicamenta, quæ lapidem frangunt & vrinam pro-
uocant, quorum quædam à qualitate manifesta id fa-
ciunt, alia tantum à substantia tota, seu proprietate
alia sunt, quæ à proprietate, & qualitate simul ma-
nifesta.

nifesta. Quæ à manifesta qualitate agūt amara, non
 vehementis caloris: quia vehemēs caliditas exiacan
 do, & resoluēdo lapidem duriores faceret: incisio
 enim in his maior solet esse caliditate: quæ tamen la
 pidem renum frangunt (præter pauca) possunt ve
 sicæ lapidem frangere, quamuis maiori vi egeat la
 pis vesicæ ob magnitudinē, duritiem, & distantiam
 maiorem. Medicamenta quæ rectè lapidem renum,
 aut vesicæ frangunt, multis facultatibus, ac naturis
 egent, quæ raro, vel nunquam in simplicibus repe
 riuntur. Primò, urinam prouocant, ac humores secū
 ad vias urinarias trahunt. Secundo, in renibus, aut
 vesica ipsa, vel facultates earum tempore debito
 detinentur, vt possint lapidem frangere. Tertio, re
 nes, & vesica ab ipsis corroborantur, vt postea la
 pidem fractum expellere possint: hoc Galenus do
 cet. 10. de cōpositione medicamentorum secundum
 locos. Simplicia, quæ lapidem renū & vesicæ fran
 gunt, à grauissimis & antiquis medicis, & à me se
 pè experta hæc sunt, vinum scilicet, præsertim ala
 tum, radix graminis, semen maluæ syluestris, cete
 rac, capillus Veneris, pentaphyllon, radices cana
 narum, blitis, crocus, cinamomum, polium maius,
 cicera nigra, radices quinque diureticæ, aspara
 gi scilicet, petroselini, foeniculi, brusci, & apij,
 raphanus, bdellium, cortex cipêri Aegyptij, cor
 tex radicis capparis, armoniacum, ameos, saxifra
 gia, vrtica, chamæpitys, milium solis, amygdalæ
 amara, nuclei cerasorum, graua hedera, nuclei pera
 sicorum.

DE CVRAND. MORB.

ficorum, siliqua fabarum, eryngium, cuius vim in hoc morbo vide apud Aetium. Aqua, seu decoctum ex his, & similibus quantitatem unciarum quatuor vsque ad uncias sex cum melle in hyeme, & saccharo in aestate ventriculo vacuo est exhibendum: semper tamen præcedat lenitio, & mollificatio viarum urinæ per oleum sesaminum recens, vel amygdalarum dulcium cum saccharo cando, vel per decoctum malvæ sylvestris cum butyro, & melle, vel per terebinthinam benè lotam.

Valentio
ra.
Lapis Iu
daicus. Sunt etiam & multa alia valentiora medicamenta lapidem frangentia, ut lapis iudaicus (de quo Dioscorides quinto lib. capit. nonagesimo tertio) quantitate ciceris, præparatus in lapide marmoreo ad modum sieph, lapidem vesicæ frangit cum uncis quatuor semis decocti diurectici, ut capilli Veneris: aliqui tamen, ut Galenus nono de facultatibus simplicium medicamentorum, lapidem solum renum frangere existimant. Quidam huius lapidis præparati drachmam semis præbent cum paucis vino albo.

Cinis
scorpionum. Cinis scorpionum affatorum validè, & violenter calculum vesicæ frangit pondere granorū quatuor hordei cum vino maluatico. Ego non aude-rem eo uti: oleum tamen scorpionum peccini admodum sepe confert, & eius injectio per penem.

Lapis
spongiæ. Lapis spongiæ renum tantum calculos frangit, ut quibusdam medicis gravissimis placet, Dioscorides tamen scribit frangere etiam vesicæ lapidem.

Cuius

Cuius dosiſ eſt à drachma ſemis ad drachmam vnā cum pauco vino, vel decocto aliquo vretico.

Lapis lyncis calculos renum, & veſicæ frangit. Lapiſ
Doſiſ eſt drachma vna cum pauco vino albo, aut li. lyncis.
quore aliquo vretico.

Cinis leporiſ combuſti valenter frangit lapides Cinis lea
renum, & veſicæ. Doſiſ cochlearium vnum, vel poris cōa
drachma vna uſque ad drachmam vnā ſemis. For. buſti,
ma comburendi leporeſ tradita eſt à multis, & à
Matthæo de Gradi, capit. de lapide renum, & veſi
ficæ, & ab omnibus ſerme pharmacopolis cogni
ta eſt: Plinius tamen libro vigeſimo octauo ſcri
bit renes leporiſ exiccatoſ lapideſ renum, & veſi
cæ frangere.

Cinis corticum ouorum aduſtorum, à quibus Cinis cor
pulli ſunt egreſſi, valenter frangit lapideſ renum, ticū ouo
& veſicæ, à me ſæpe eſt expertum hoc medica- rum gaba
mentum. Doſiſ à drachma ſemis uſque ad drach- linaceorū
mam vnā cum uino albo, vel aliquo alio liquo-
re vretico.

Sanguis hirci præparatuſ valenter frangit lapi- Sanguis
dem renum, & veſicæ, eſt expertuſ à multis, & à hirci.
me, facileq; obtinet principatuſ in curando hoc
morbo. Eiſ doſiſ eſt à drachma ſemis uſque ad
drachmam vnā.

Ciniſ motacillæ, quam caudatreſ mulam uocant, Ciniſ ma
valenter frangit lapideſ renum, & veſicæ, & caro tacilla.
huiſ auiculæ tam elixa, quā toſta habet eandem
facultatē.

DE CVRAN. MORB.

Lapis Lapis hominis, vel porci lapides renum frangit hominis, autore Galeno, sed aliorum sententia renalis lapis vel porci frangit renum lapides, & vesicæ calculus cōminui vesicæ calculum. A me non est expertū medicamentum, neq; à meis præceptoribus.

Pulvis c Pulvis cimicis lapides quoq; frāgit. Dosis drachma semis cum vino albo, vel aliquo alio liquore vritico. Non sum expertus: viua tamen per penem immissæ urinam prouocant, quemadmodum pediculi.

Ossa me Pulvis ossium mespilorum lapillos renum, & vesicæ frangit. Dosis à drachma semis vsque ad drachmam vnā. Est à multis, & à me hic pulvis sæpe expertus.

Pulvis Pulvis corticum auellanarum frangit lapidem corticum auellana- Dosis drachma vna. Decoctum etiā earū eadem rum. vi pollet. Est expertum medicamentum.

Pulvis an Pulvis anseris cōbusti cum paucō vino albo frangit lapidem, vt aliquibus autoribus placet.

Pullorū Pulvis pullorum hirundinum combustorum frangit lapidem. Dosis drachma vna. Carnes earundem nū pulvis eadem facultate præditæ sunt.

Lapides Lapides inuenti in capitibus gallorū, & columborum veterum frangunt lapidem cum paucō vino gallina- albo. Dosis à drachma semis vsq; ad drachmā vnā ceorū, & autore Plinio lib. 30. Crista galli gallinacci habet coluborū eandem vim, vt quidam arbitrantur.

Pulvis ue Pulvis vesicæ mustellæ frangit lapidem. Dosis sic mu- drachmæ duæ.

Pulvis ue Pulvis vesicæ apri cum vrina exiccata (Plinio
autore

autore libro decimo quinto) frangit lapidem. Mul- uesicae
ti alij volunt solam urinam apri hac eadem ui prae- apri.
ditam esse.

Puluis cornucervi affati frangit lapidem. Dosis Cornu
drachma una. cervi.

Puluis foliorum mori ualenter frangit lapidem. Puluis fo
Dosis drachma una. liorū mo-
ri.

Pellicula interior uentriculorum pullorum galli- Pellicula
naceorum frangit lapidem: ut docet Plinius lib. 30. interior.

Lapides inuenti in uesica fellis bouis frangunt Lapides
lapidem uesicae fel-
lis bouis.

Puluis renum asinorum frangit lapidem, ut scri- Renes asi-
bit Plinius lib. 18. norum.

Cinis glandium frangit quoq; lapidem, ut docet Cinis glā-
Plinius lib. 24. dium.

Lumbrici terrestres frangunt lapidem, autore Lūbrici.
Plinio, lib. 30. Lapides

Lapides reperti in hepate apri lapidem quoque hepatis
frangunt, ut uult Plinius lib. 28. apri.

Cinis Erinacei combusti rumpit lapidem, praeser Cinis eri-
tim si reperiatur iuxta rubum, quia rubi fructus ha- naci.
bent hanc uim, ut ego sum expertus. Dosis à drach-
ma semis usq; ad drachmam unam.

Stercus columbinum mistum cinamomo, & the- Stercus
riacae magnae frangit lapidem; ut R. pulueris ster- colūbinū.
coris columbini, cinnamomi, & theriacae magnae.
an. 3 f. aquae capilli Veneris 3 ij. syrupi de dua-
bus radicibus 3 j. misce, & fiat potus.

Puluis scarabei combusti, & apis fortiter cōmi- Puluis
scarabei.

X ij null

DE CVRAN. MORB.

huit calculū. Dosis ab scrupulo semis vsq; ad drachmam semis.

Cinis leporis. Cinis leporis, & præsertim capitis valenter frangit lapidem, & carnes eiusdem habent eandem vim, si comedantur.

Pulvis cātharidū, cicadarū, & noctilucarum. Pulvis cantharidum præparatarū, cicadarum, & noctilucarū valentiſſime frangit lapides, & eo non est vtendum, nisi cū alia nō suffecerint. Præparandi forma scripta est cap. 44 de curatione hydropis: quam etiam hic decreui indicare. Accipe duas, aut tres cantharides demptis capitibus, & pedibus tantum, vt Hippocrates, & Dioscorides docent, & nō alis, vt Arabes volunt, benè pīstas: quibus adde draganti, & gummi Arabici in aqua maluarum dissoluti. an. drachmas tres: postea in vmbra exiccantur, & eodem modo bis, vel ter infundantur omnia in decoctum maluarum, & tandem fiant trochisci. Quorum dosis est ab scrupulo vno cum pauco oleo sesamino, vel amygdalarum dulcium, vel decocto maluarum.

Composita lapides frangentia. Composita medicamenta, quæ lapides renum & vesicæ frangunt, parari possunt omnia necessaria, & vilia huic morbo, melius quàm simplicia, vt superius diximus. Et quamuis sint multa à doctoribus tradita, in præsentia nobiliora, & magis experta trademus: vt R̄. cineris vitri, cineris scorpionum, cineris caulis nabati, cineris leporis, spongiae, sanguinis hirci præparati, cineris corticum ouorum, à quibus pulli egressi sunt, lapidis Iudaici, gummi nu-

Cōfectio saluberrima. cis, 400

ſis, acori. an. partes æquales, ſeminis petroſelini,
 dauci, pulegij, gummi Arabici, ſeminis althææ, &
 piperis. an. partem vnam, & ſemis, mellis. q. ſ. miſce,
 & fiat conſectio. Doſis, drachmæ tres cū aqua, vel
 aliquo decocto vretico. eſt medicamentū expertum
 & ſaluberrimum. Hoc quoque medicamentum eſt
 optimū, & ab erudiſſimis medicis probatū; R̄. la- Altera
 pidis Iudaici, gummi ceraſi, lapidis ſpongiæ, corticis conſectio
 melonis, liquiriciæ. an. ʒ iiij. ſeminis dauci, vitri cō
 buſti, abrotani. an. ʒ j. medullæ granorum pini, &
 amygdalarū dulciū. an. ʒ iiij. mellis. q. ſ. miſce, &
 fiat conſectio. Doſis drachmæ tres. Hoc etiam me-
 dicamentum eſt vtiliſſimum, & valenter frangit la-
 pides renum, & veſicæ; R̄. ſanguinis hirci præpa- Tertia,
 rati, lapidis Iudaici, lapidis inuenti in veſica fellis
 vaccæ, aut tauri, aniſi, aſari, amygdalarum amara-
 rum, ſeminis cucumeris, bdellij, coſti. an. æquales
 partes, mellis quod ſufficit, miſce, & fiat conſectio.
 Doſis drachmæ duæ cum decocto rubræ, vel aſari,
 vel camomillæ. Hoc medicamentum Galeni. 10. de
 compoſitione medicamentorum ſecundum locos va-
 lenter frangit lapides, & purgat renes, & veſi-
 cam, & dolores curat; R̄. caſſiæ lignæ ʒ ij. ſe- Quarta,
 minis apij ʒ iiij. myrrhæ ʒ. x. piperis ʒ ij. olibani
 ʒ iiij. lapidis de ſyria maſculi, vel foemine ʒ j. ſe-
 minis paſtinacæ, aniſi. an. ʒ ij. ſpicæ nardij ʒ ij.
 amygdalarum amararum, aſari. an. ʒ iiij. ſtoracis,
 ircos. an. ʒ iiij. ſeminis papaueris albi ʒ ij. ſeminis
 cypêri ʒ ij. mellis quod ſufficit, miſce, & fiat
 conſectio.

DE CURAND. MORB.

Medici **confectio.** Quidam medicus eruditus laudat non pa-
cuiusdā rum ad lapides frangendos cibum, qui fit ex hepate
cibus, aut pulmone, renibus, & testiculis cum priapo hirci, cū
holus. croco, cinnamomo, & melle, & postea imple inte-
 stina hirci hac mixtura. Dosis sunt duæ, aut tres
 buccellæ. Habet tantam uim hoc medicamentum ad
 lapides expellendos, ut non solum à renibus, & ue-
 fica, sed ab annulo comedentis fracti omnes excus-
 tiantur. Res est monstruosa, si uera est. Præter supra-
 dicta quatuor medicamenta composita sunt, multa
 alia à doctōribus laudata, & probata; inter quæ li-
 trōtipon à drachma una usq; ad drachmas duas, the-
 riaca magna, & mithrydatum, electuarium ducis,
 dialacca, & diacurcuma sunt magis in usu, & magis
 experta: quamuis multa alia scripta sint, & etiam
 componi possint ex simplicibus superius dictis, &
Observa similibus: semper tamen, ut superius admonuimus,
tio. præcedant hæc uretica, & quæ lapidem frangunt
 mollientia, & anodina externa, & interna: de qui-
Clyster. bus iam satis diximus. Sed præter illa utilis erit hic,
 aut similis clyster semel, ut minimum in die: ℞. flo-
 rum canomille. p. iij. meliloti, fœnigræci, seminis li-
 ni. an. p. ij. f. seminis fœniculi ʒ f. olei lib. vj. ui-
 ni lib. i. decoquantur omnia ad uini consumptionem,
 postea conseruetur oleum percolatum. Dosis cuius-
 libet clysteris uncia sex. Sæpe in die, uel saltem ter
 ungatur pecten, femur, & tota regio uescicæ, & re-
Unguen- nes, si opus fuerit, hoc unguento; ℞. axungie capi-
tu. ʒ j. axungie anatis, gallinæ, & cuniculi. an. ʒ f.
axungio

LIBER PRIMVS. 165

axungie vrsi, medullæ crurum vrsi, vel vitali, & theriacæ magnæ. an. ʒ iij. emplastri filij Zaccharie ʒ vj. olei scorpionum, lumbricorū, camomillæ, & anethi. an. ʒ f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum. Sæpè quoq; admoueatur parti dolenti vesica Vesica ad porci, vel hirci plena sequenti olco; Rx. olei lib. j. mouenda florum camomillæ. p. j. f. vini optimi lib. f. decoquantur omnia donec vinum consumatur: cui percolato adde olei lumbricorū de lilio, & sesamini. an. ʒ iij. olei scorpionum ʒ ij. misce, his impletur prima vesica. Ad implendas alias vesicas Rx. florum camomillæ, meliloti, vtriusque stichados, iuæ artetice. an. p. j. foliorum vrticæ. m. ij. parietariæ. m. iij. radicū althææ ʒ ij. maluarū. m. ij. f. seminis lini, fœnigræci, & milij solis. an. ʒ j. seminis fœniculi, & carui. an. ʒ iij. liquiriciæ ʒ j. f. fiat decoctum in libris duodecim aquæ, donec tertia pars cōsumatur. Inter ea, quæ maximè vtilia, & necessaria sunt ante vsum, & in vstu vreticorum, sunt balnea vsq; ad vmbilicum ex decocto rerum dictarum superius, quæ vias vrimarias aperiunt, molliunt, & dolores sedant: hæc tamen temperatè, & non in frequentissimo vstu conferunt, ne pars dolens, & ægra fiat nimis apta ad recipienda excrementa totius corporis, & humores, & iterum generentur lapides: semper tamen ventriculo, & intestinis vacuis oportet ingredi balneum. Præter hæc balnea, quæ fiunt ex rebus vreticis, & lenientibus, sunt alia multa naturalia balnea calida, sulphurea, vel salsa, quæ ha-

Balneorū
usus mos
deratus.

DE CVRAND. MORB.

bent vim manifestam, & occultam prouocandi vrinam, & lapidem frangendi: quæ quotidie experimur apud Italos, Gallos, Hispanos, & præcipuè inter Vasconiam, & montes Perinæos sunt optima balnea dicta de Cautes. De his Philosophus vigesima quarta particula problemate ultimo.

Proble.
ultimo
24. part.

Cautè In exhibendis ureticis medicamentis debet esse diuretica prudens medicus, & non audax: sed semper, si fieri esse exhibenda. potest, ab ijs absteat, præsertim valentibus, nisi urgente dolore, & præsentè calculo, & necessitate: quia sæpe ex usu eorum immodico fiunt vlcera, vel ardor urinae, vel urinae profluvium, & tandem alij morbi perniciosi.

Cucurbitula. Cucurbitula renibus admota mouet lapidem, & postea admota per breteres uersus vesicam ducit ipsum ad eam.

Si urina suppressatur. Aliquando lapis inter vesicam, & penem infixus urinam supprimit; & instrumento argenteo dicto cathetere, seu algalia impellenda est ad vesicam vel scapo petroselini, vel calamo gallinae, vel candela cerea. Si verò appareat, ferreo instrumento extrahatur. Aliquando necessaria est incisio in penem. Si fuerit prædurus, & magnus lapis in vesica sola incisione extrahi potest: hæc tamen facienda est

Incisio, et eius curatio. à viro perito, & docto: incisio verò pro magnitudine lapidis erit facienda, quæ cognoscetur immisso digito per anum: & postea curetur vlcus per consolidantia, & glutinosa, & per cibi, & potus abstinentiam. Si sanguis in vesicam descenderit, ibique coalescat

lescat, antequam putrefiat, theriaca magna, vel coagulo hœdi cum decocto liquiritiæ euacuabitur per urinam.

De ardore urinæ.

CAP. XLVIII.

Ardor urinæ, quam medici & stran- Descri-
guriæ, & stillicidium urinæ nomi- prio-
nant, tum fit, cum ægri assidue ad
meiendum irritantur, urinæq; paula-
tim, & guttatim redditur. Prouenit Cause.
propter urinæ acrimoniam, quam ipsa acquisiuit vel
ob caliditatem hepatis, aut rerum acrium vsum, ma-
iori tamen ex parte ob bilem cōmixtam, quam natu-
rasæpe per eam partem expellit: à quacunq; tamen
causa proueniat, ea qualitate prædita est urina, vt
& ad meiendum continuò stimulet, & renes sæpe,
atq; vesicæ exulceret. Nonnunq̃ etiã accidit hæc pas-
sio ex vlceratione vesicæ, aut ex abscessu rupto vel
in renibus, vel in vesica. Puris enim acrimonia idẽ,
quod de urina dictũ est, præstare potest. Caterum Notæ
si ex acri urinæ qualitate hoc contingat, urinæ sunt
biliosissimæ, & vniuersus corporis habitus, & reli-
quæ etiã notæ bilem testantur. Si vel ex vlcere, aut
abscessu, ex proprijs tum vlceris, tũ abscessus notis
hoc ipsum dignoscitur. Monēdi in hoc morbo tyro- Vitanda
nes in medica arte sunt, ne cōniuentibus, quod aiunt esse medi-
oculis causas huius mali inspiciant: decipiuntur enim camenta
passim credentes ex vesicæ calculo oriri, vnde medi lapidem
cinæ comminuendis calculis accommodatas miseris frangen-
ægotan tia.

DE CVRAN. MORB.

egrotantibus ministrant, quod in eorum perniciem
vertitur: augetur enim per ea medicamenta, quæ cas-
lida facultate sunt prædita, urinae acrimonia: unde
ulcus aut in renibus, aut in vesica generari neces-
sum est, ideoq; iugi cruciatu torqueri, qui in tam im-
pias carnificum manus inciderunt: quemadmodum
cuidam meo tempore contigit, qui initio remedia
necessaria fugiens, post empiricorum omnia reme-
dia amplectens in urinae multitudinem lapsus est,
& eos morbos, à quibus deinde periti medici leua-
re minimè potuerunt.

Historia
observan-
da.

Curatio.

Stranguria, si à calculo fiat, curatur ijs, quæ dixi-
mus superiori capite. Si ab ulcere, abstergentibus,
mundificantibus, & incarnantibus (ut ita dicam) ul-
cus: de quibus cap. 28. de curatione sputi sanguinei

Si ab a-
crimonia
curatio.

diximus: quanquam hic miscenda sunt, quæ clemen-
ter ad vias urinarias alia medicamenta deferant. Si
ab acrimonia, auferentibus causam. Primò, si bilis

Victus.

est urinae mixta, victu frigido, & humido, ut usu la-
ctuce, portulacæ, cichoreæ, utriusq; maluæ, cremo-

Quæ fu-
gienda.

ris hordei, & similium: quatuor tamen semina frigi-
da maiora sola nocent prouocando urinam. Pro-
dest fugere acria, salsa, acetū, coitum, labores ani-
mi, & corporis.

Sectio ue-
næ.

Secundo, sanguinis missione per sectionem vene
hepaticæ dextræ euacuando sanguinem plenitudini
& robori respondentem. Hæc refrigerat hepar, bi-
lem vacuat, & à vijs urinarys auertit.

Prepara-
tio.

Tertio, purgantibus bilem prius sumpto syrupo
rosarum

rosarum ex infusione siccarū cum aqua portulacæ
 per tres, aut quatuor dies ad tollendam bilis acrimo-
 niam, & caliditatem, medicamentibus clementibus; Purgatio
 vt cassia fistulari, manna, tamarindis, myrobalanis ci-
 trinis, & rhabarbaro, vt hoc, aut simili potu; Rx.
 medullæ cassiæ fistularis recens extractæ ʒ j. rhas Potio.
 barbari electi infusi per noctem in aqua endiuie ʒ
 iiij. syrupi violarum ʒ j. aquæ borraginis. q. s. mi-
 sce, & fiat potus. Et quia morbus est diuturnus,
 hac confectione fiat vacuatio frequens; Rx. medul-
 læ cassiæ fistularis recēs extractæ ʒ j. medullæ ta- Cōfectio
 marindorum, & diaprunis solutiui, & conseruæ ro ad usum.
 sarum recentis. an. ʒ f. mucilaginis seminis psyllij
 in aqua maluarum extractæ ʒ iiij. pulueris diarbo-
 don Abbatis ʒ ij. sacchari dissoluti in aqua rosarū
 ʒ iiij. misce, & fiat confectio. Dosis qualibet heb- Dosis.
 domada cochlearia duo. Hoc etiam, vel simili cly-
 stere purgatio frequens est utilis; Rx. foliorum mal-
 uarum, lactucæ, violarum, & portulacæ. an. m. j. bor Clyster.
 dei excorticati. p. j. seminis psyllij, & cydoniorū.
 an. ʒ ij. fiat decoctum: de quo percolato accipe vn-
 cias decem, cui adde olei violarum vncias tres, cas-
 siæ fistularis preparatæ vnciam vnā, vitellos ouo-
 rum numero duos, misce, & fiat clyster. Ex solo la-
 cte ouino, vel caprimo clyster est optimus, & eius
 frequens vsus vtilissimus huic morbo.

Quarto, refrigerantibus hepar, renes, & totum Altera:
 corpus internis, & acrimoniam vrinæ tollentibus, tio.
 & externis auxilijs, vt balneo solius aquæ tepidæ, Balnea
 electua

DE CVRAN. MORB.

Electua- electuario diatrium santalorum, diarhodonis Abba
ria. tis, conseruis violarū, rosarum, nenupharis, & ace-
Confer- tose; aquis, vel decocto portulacæ, endiuie, cicho-
ux. reæ, acetosæ, & similiū. Vnguento santalato hepati

Aqua. & renibus bis in die admoto; vel hoc, & simili vn-
Vnguenta guento; R^x. oleorum rosarum, nenupharis, & vio-
 larum aqua rosata lotorū. an. ʒ j. mucilaginis se-
 minis psyllij, & cydoniorum aqua rosata extractæ.
 an. ʒ ij. santalorum omnium, & trochiscorum de
 camphora. an. ʒ j. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguen-
 tum. **Vsus ui-** **Vsus longus vitellorum ouorum recentium**
tellorum cum syrupo violato tollit vrinæ acrimoniam, &
ouorum stranguriam. Puluis hic curat quoq; eam; R^x. semi-
laudatur. nis papaueris ʒ j. seminis lactucæ, & portulacæ pa-
 rum tosti. an. ʒ iij. pulueris liquiriciæ, quatuor se-
 minum frigidorum maiorū mundatorum. an. ʒ j.
 sacchari candi violati ʒ iij. misce, & fiat puluis,
 qui cum ouo recenti summo mane, vel cum iure an-
 te cibum quantitate vnus cochlearij sumatur. **Syrupus**
eximius. syrupus de mucilagimibus ex Matthæo de Gradi cu-
 rat hanc vrinæ acrimoniam, & prohibet vlcus fieri
 in vijs vrinarijs: est q; medicamentū singulare, opti-
 mum, & expertum, cuius hæc est descriptio; R^x. se-
 minis albæ, maluarum, & cydoneorum. an. ʒ j.
 dragaganti ʒ iij. infundantur in aqua tepida deco-
 ctionis maluarum, seminis papaueris albi, & grano-
 rum alke kengi. an. quantum sufficit: postea fiant
 expresseiones dictorum seminum, & dragaganti, de
 quorum mucilagimibus fiat syrupus; vt R^x. prædi-
 ctarum

Harum mucilaginum ℥ j. f. decoctionis predictæ
 ℥ iij. sacchari optimi ℥ ij. misce ad vnam dosim,
 quæ per sex, vel octo dies exhibenda est: & si fue-
 rit vehemens caliditas, adde parum mucilaginis, se-
 minis psyllij. Aliquando in maxima acrimonia, &
 caliditate vrinæ oportet syringe argenteo per pes-
 nem lac ouinum sæpè iniicere, vel aquam plantagi-
 nis, vel hordei decoctum cum mucilagine seminis
 psyllij, vel cydoneorum, vel collyrio albo Rhase si-
 ne opio, & in maximo dolore cum opio.

Iniicienda
 per syrin-
 gem.

De mictu sanguinis.

CAP. XLIX.

Anguinis mictus sæpe à causis exte-
 rioribus fit, nonnunquam etiã ab in-
 terioribus. Exteriores sunt casus, et
 mictus, maximè cùm partibus, quæ iu-
 xta vrinæ instrumenta sunt, inseruntur:
 rumpitur enim ex hac occasione vena aliqua in
 illis locis, vnde sanguinis mictio cõtingit. Præterea
 rerũ calidarũ vsus, & immoderata corporis agita-
 tio, & ea oia, quæ sanguinẽ attenuare, & ad renes
 & vesicã propellere possũt, hoc malũ pariũt. Inter-
 ne sunt corporis plenitudo, hepatis imbecillitas, re-
 num in attrahendo valida facultas, eorundẽ, atq; vesti-
 cæ exulceratio. Calculus porrò in renib⁹, aut absces-
 sus aliquis, & naturæ iudiciũ, quam crism appellat,
 causæ sunt. Si à causis externis proueniat hoc malũ,
 egrotum, quod milles dictum est, interrogabimus.

Causæ.

Externæ.

Internæ.

Si ab

DE CVRAN. MORB.

Si ab internis, in causarum cognitionem sic deuenimus: si corporis plenitudo in causa fuerit, per methodos superius traditas, maximè cap. de cephalalgia signa patebunt. Si hepatis imbecillitas, vrina emittitur cruenta, carnum recens casarum lotioni non ab similis. Si renum in attrahendo robur, vrina pari ratione cruenta, sed aliquanto albidior. Si exulceratio renum, aut vesicæ, sanguis puri commixtus, & modicus excernitur; ad hæc dolor sentitur circa locum, cui vlcus inest. Si calculus renum, aut abscessus, signa ex proprijs capitibus mutuari oportet. Si natura iudicium, iuuari ab eare laborantem cernimus.

Curatio. Mictus sanguinis, qui à redundantia fit, vel criticus, nisi vires deiciat, non est suppressendus. Si fiat ab vlcere corrodeute, curetur prius vlcus: si ab immodico coitu, instauratione & glutinatione succurrendum est. Si à recenti solutione, victu frigido astringente, sanguinis missione, & astringētibus medicamentis externis, & internis curabitur: de quibus dictum est cap. de sanguinis profluuiio è naribus, & hîc quoq; de ijs agemus. Si ab imbecillitate retentricis facultatis renum curabitur, primò victu frigido astringente: de quo capitibus de curatione profluuij sanguinis è naribus, & de curatione sputi sanguinei.

Seçtio ue Secundò, sanguinis missione, à quacunq; fiat causa.
na. Sa, dempto coitu, per sectionem venæ iecorariæ.
Prepara Tertiò, concoquentibus bilem, vel pituitam, vel
tio. atram

atram bilem, si alius humor fuerit sanguini mixtus, quem cognosces colore, & multis alijs argumētis.

Quarto, vacuantibus per medicamēta dicta cap. Vacuatio primo, & cap. 21. de profluvio sanguinis à naribus.

Quinto, astringentibus, & glutinantibus inter- Astringitio nis, & externis, vt syrupo rosarū ex infusione sic- & cōglu- carum, myrtillorum, cydoneorū cum aqua, vel de- tinatio. cocto plantaginis, portulacæ, & similiū, lacte oui. Astringē- no chalybeato cum pauco bolo Armeno, conserua- tia.

rosarum antiqua: vel hac mixtura; R̄. micletæ, con- Cōfectio- serua rosarum antiquæ. an. ʒ j. pulueris corallij ru-

bri preparati, Karabe, lapidis hæmatitis preparati, spodij, dragaganti, corticum glandium, boli Arme-

nici, quatuor seminum frigidorum maiorum munda-

torum. an. ʒ j. syrapi rosarū, quod sufficit, misce, & fiat confectio. Dosis cochlearium vnum cum Vnguentum aqua portulacæ, vel plantaginis summo mane, & omni hora, præsertim vacuo ventriculo. Renibus,

& vesicæ admoveatur vnguentū santalatum, vel ce-

rotum santalatum, & panni linei persusi hoc, vel si-

mili liquore; R̄. succi plantaginis, & portulacæ. an. ʒ iiij. aceti rosati ʒ j. misce. Aliquando neces-

saria sunt narcotica simul, & astringentia, vt sunt Potus trochisci de spodio, de terra sigillata, & de Kara-

be, quorum dosis est à drachma semis vsq; ad drach-

mam vnam. Et in maximo sanguinis mictu sequens

Y per mē-

DE CVRAN. MORB.

per medicamenta dicta cap. 28. de spūto sanguinis,
qualia sūt theriaca magna, coagulū hœdi, & similia.

De Diabete.

C A P. L.

Descrip-
tio.

Historia
inaudita.

Diabetes à quibusdam fluor vrinæ di-
citur, ab alijs hydrops matula, &
dipsacon à nonnullis nominatur: dis-
fert non parum ab vrinæ multitudi-
ne: nam in syncera diabete potus non
mutatus, vt in lienteria cibis, expellitur. In non ve-
ra, quamuis aliquando vrina potum superet, muta-
tur tamen, & non sunt omnia signa veræ diabetis.
Puella olim Mediolanensis per sexaginta dies sin-
gulos sexdecim matulas vrinæ mictu impleuit, cum
biberet circiter tres ampullas, corpus tamen persua-
nate puellæ parum conciderat magno exempli mi-
raculo; medici illius temporis credebant aërem in
vrinam conuerti. Hæc igitur spuria diabetes, si nō
curatur, in synceram transit, quæ à Galeno tantum
bis visa est, & à me quater, ab Aegyptijs tamen sæ-
pe, siue propter cœlum, siue propter aquam Nili.
Est, autore Galeno. 6. de locis affectis. cap. 3. affe-
ctus renū proprius, in quo tantus inest vrinæ fluor,
vt totum corpus exhauriatur, quo quicquid bibi-
tur, quale sumptum est, tale per vrinam redatur:
qua parte similis est hæc affectio ventriculi, inte-
stinorumq; leuitati, illi proportionē respondens.

Causa. Prouenit ex imbecillitate retentricis facultatis re-

ad
ad
ad

nū, attractricis verò magno robore: attrahunt enim ad se renes vehementer aquosum id excrementum, quod in sanguine est, quod cū retinere ipsi præ imbecillitate non possint, ad vesicam demittunt, quæ res cū continuò fiat, cōtinuus quoq; adest vrinæ fluor, adeo vt poculenta omnia nulla sui qualitate mutata per vrinam cōtinuò excernantur. Comita-
 tur sic affectos sitis vehemens, & quæ satiari alicuius liquoris haustu non possit, vnde etiam assidue bibere cupiunt, aut bibunt, nec ab re: cū id quod fuerit iniectum, continuò ad renes, & vesicam delabatur. Viscera præ nimia caliditate exuri videntur: tumor autem magnus lumbos, testes, ac coxas infestat. Quod si amplius viscerum calor increuerit, superior venter corrugatur, & venæ, quæ in ipso sunt, attolluntur. Vniuersus habitus corporis gracilescit, & tæbe quadam generali afficitur.

Signa.

Multitudo vrinæ, quæ propriè nō est diabetes, si Curatio.

à potu largiori fiat, curatur abstinentia potus. Si à ^{semen vnt. f. 10} ^{bibat. car. septem} ^{rut vide la. gm.} ^{radum ag. lac} qualitate falsa, & acri cibi, & potus, vt largo esu alliorum, caparum, & porrorum, abstineat ab ijs. Si à frigore externo calidis internis, & externis, de quibus dictum est cap. 31. de imbecillitate ventriculi. Si à iecoris imbecillitate, vt ascites curabitur. Si à paralyti, per ea quæ diximus capit. 13. Si à musculo rupto, vel dilacerato, curatio est difficilis, & fermè impossibilis, vt in quibusdam à partu laborioso vidimus. Si autē inuitis vrina excidat, vt pueris, & alijs quandoq; dormientibus, causa aufe-

DE CURAND. MORB.

- tatur per euacuationem, si sit humor calidus, medicamentis cholagogis, de quibus cap. 1. & alijs multis locis dictum est: deinde per refrigerantia dicta superiori capite, & in hoc in curanda diabete. Si
- Ex pituitoso humore curatio.** sit humor frigidus pituitosus post illius concoctionem, & vacuationem per ea, quæ dicta sunt cap. 1. & etiam cap. 13. de paralyti, curabitur his pilulis;
- Pilulæ.** R^x. castorei, myrrhæ, mastichis, thuris, pyrethri, compularum glandium. an. partes æquales, cum syrupo myrtillorum fiant pilulæ septem pro drachma. Dosis drachma vna. Hi trochisci, autore Arnaldo de Vilanoua, sunt optimi in hoc affectu, quibus curatus fuit iuuenis affectus diabete, & urinae profluvio in lecto; R^x. rosarum, spodij. an. 3. v. seminis portulacæ, liquiriciæ, boli Armenici, sumac. an. 3 j. seminis lactucæ, coriandri, santalorum, berberis. an. 3 f. dragaganti, gummi Arabici, balaustiar. an. 3 j. cum succo malorum granatorum acidorum fiant trochisci. Dosis drachma vna in die cum syrupo rosarum, & aqua chalybeata.
- Curatio verae diabetes.** Diabetes, seu transitus urinae non mutatae curatur sex remediorum generibus; primo, victu refrigerante, & astringente, demptis cidoneis, quæ vretica sunt, & ex eorum esu serenissimus Rex Neapolitanus Alfonsus incidit in diabete: vehementer enim nocent huic morbo calida vretica, & etiã animi, & corporis labores, & coitus. Potus sit aqua chalybeata non frequens, neq; magnus, quamvis caliditas immodica ipsum semper appetat, & eo egeat: quare
- Victus.**
- Historia.**

quare si potus multæ aquæ frigide euomatur, est
vtilis: refrigerat enim, & humectat ventriculum,
iecur, & renes, à quorum immodico calore attrahi-
tur potus non mutatus.

Secundo, auertentibus, & refrigerantibus simul, Reuulsio
vt sanguinis missione per sectionem basilicæ in ini- & refris-
tio cum vires adsunt: & frequenti vsu chysteris hu- geratio.
ius, vel similis; R^x. foliorum lactucæ, violarum, mal-
uarū, & portulacæ. an. m. j. hordei præparati. p. j. Clyster
fiat decoctū, de quo percolato accipe libram vnā, sepe ini-
cui adde olei rosarum, & papaueris. an. ʒ ij. cassiæ ciendus.
fistularis præparata, & diacatholiconis. an. ʒ j.
sacchari rubri ʒ j. f. misce, & fiat clyster. Cōcoctio

Tertio, concoquētibus bilem, vt syrupo rosarū,
violarū, myrtilloꝝ, & papaueris, & aquis vel deco-
cto portulacæ, lactucæ, bursæ pastoris, & similium.

Quarto, vacuantibus bilem, vt cassia fistulari, ta: Purgatio
marindis, manna, rhabarbaro, myrobalanis citrinis,
& alijs, si opus fuerit, valentioribus; vt R^x. medul-
le cassiæ fistularis, & tamarindorum. an. ʒ f. rha-
barbari electi infusi per noctē in aqua endiuie ʒ j.
diaprunis solutiui ʒ ij. syrupi rosarum ʒ j. aquæ
buglossæ. q. s. misce, & fiat potus.

Quinto, refrigerantibus hepar, renes, & totum Alteræ
corpus internis, & externis, vt electuario diatrio- tio.
santalorum, diarhodonis Abbatis, diamargaritonis
frigidi, conseruis rosarum, violarum, nenupharis,
& acetosæ, & trochiscis de camphora, & alijs mul-
tis, vt hac mixtura; R^x. mucilaginis, seminis psyllij, Cōfectio
Y ij aqua

DE CVRAN. MORB.

aqua rosarum extractæ ꝓ j. conseruæ rosarum ꝓ ij. conseruæ acetosæ, violarum, & nenupharis. an. ꝓ f. trochiscorum de camphora, pulueris diatrium santalorum, & diamargaritonis frigidi. an. ꝓ ij. syrupi myrtillorum, quod sitis est, misce, & fiat confectio. Dosis duo cochlearia quolibet die summo

Balneum mane cum aqua, aut decocto refrigerante. Balneū
laudatur aquæ tepidæ est in hoc genere optimum auxilium
 sed non bis in hebdomada ventriculo vacuo. Multi etiam
 aqua fri viri prudentes balneum aquæ actū frigidæ ab um-
 gida. bilico ad partes infernas laudant: ego tamen nisi in

Epithe- Hepati, & renibus admoueantur epithemata, &
ma. vnguenta refrigerantia; vt R. aquarum endiuie,
 rosarum, & portulacæ. an. ꝓ iij. aceti rosati ꝓ j.
 sandalorum omnium, & trochiscorum de campho-
 ra. an. ꝓ j. misce, & fiat epithema ad hepar, &
 renes, quod post hoc, aut simile vnguentum sepe
 admoueatur tepidum, & in æstate frigidum actu;
Vnguen- R. olei rosarum, & myrtillorum. an. ꝓ j. f. vn-
tum. guenti populeonis ꝓ f. pulueris mastichis, thu-
 ris, sanguinis draconis. an. ꝓ j. cere, quod sufficit,
 misce, & fiat vnguentum.

Corrobo Sexto, corroborantibus renes, vt lacte onimo,
rantia. vel caprimo epoto, & per clysteres sepe iniecto
Vis lami cum succo renum arietis, & lamina plumbi tenuis-
 sime plum sima, & perforata supra renes, & lumbos posita
 bea. curat non solum hoc vrinæ profluuium, sed etiam
 gonorrhæam.

De Lum

De Lumbricis.

CAP. LI.

Lumbricorum (vt autor est Galenus ^{Differen}
 tertio Aphorismorum, cōmentario ^{tia.}
 vigesimo sexto) tres sunt differen-
 tiæ: quidam enim rotundi, seu tere-
 tes sunt; alij lati; alij, quos Græci
 Ascarides appellant. Rotundi, seu teretes in supe- ^{Rotundi}
 rioribus intestinis magis generantur magnitudine
 palmari, & aliquando maiori, & ad ventriculum
 ipsum nonnunquam ascendunt, ibiq; pessima exci-
 tant symptomata: in ipso tamen ventriculo vermes Ab Ari-
 gigni non possunt, vt docent Aristoteles, & Hiero stotele
 nymus Gabucinus libro suo de lumbricis: quamuis dissentit
 in auribus, dentibus, renibus, & matrice aliquando Amatus
 fiant: intestinis tamen magis, & plures generantur: Lusitan^o
 ego enim anno. 1545. vidi puellam nobilē expulisse ^{centuria.}
 mille ferme vermes paucis diebus, & spatio quatuor ^{1. cura-}
 horarū quadringentos, quorū aliqui erant viui, & ^{tione. 6.}
 alij mortui, & vixit, viuitq; nunc incolumis, Deo fa- ^{Historia.}
 uēte. Sæpe etiā per os, & nares eijciūtur. Ascarides ^{Ascaria}
 tenues sunt lūbrici, qui in parte inferiori crassi inte- ^{des.}
 stini magis gignūtur, & plurimi manifestē apparent
 in iumentis malē cibū cōcoquentibus, quorū malam
 cōcoctionē fætor indicat excrementorū. Latus lum- ^{Lati.}
 brieus rarò accidit, longissimus tamen est, & sæpe
 per tota extēditur intestina. Paulus verò Aegineta
 libri quarti. cap. 57. & Aetius lib. noni, capit. 40.

DE CVRAND. MORB.

affirmant lati lumbrici generationem permutatio-
nem esse membranæ intrinsecus tenuia intestina am-
bientis in corpus quoddam viuum, quod continuos
Causæ. stomachi morsus infert. Generantur in humano cor-
pore huiusmodi animalcula ex frigidis, & pituito-
sis humoribus, putredini tamen accommodis, & vi
caloris animatis, perinde ac exterius cætera anima-
lia videmus gigni, quæ non ex semine, sed ex putre-
Notæ. dine ortum habent. Signa, quibus singulas lumbrico-
rum differentias cognoscas, ex Paulo, & Aetio in
hunc modum desumpsimus. Teretes lumbricos ha-
bentes morsu tunc ventriculi, tum etiam intestino-
rum corripuntur, & tussi item arida, & nõ magna:
verum frequenter irritanti. Quidam etiam singula-
riunt, & dormientes tremunt, & præter rationem
expergesciunt, quod nonnulli vociferantes faciunt,
atq; prosilientes, sed rursus in soporem conuersi
prosteruntur. Pulsus inordinatũ habent, febres q;
citra ordinem errantes, refrigeratis extremis parti-
bus augentur, tertiam, interim quartam die, vel nos-
te, siue ratione accessionem habentes. Pueri verò,
& grandiores natu linguam exerunt, atque oculis
clausis silentium, & taciturnitatem amant, ideoq;
excitantibus irascuntur ob imbecillitatem vigilare
nequeunt. Quibusdam, dum dormiunt, lingue ac-
cidit manducatio, & conformatio oris in modum la-
tentium, aut accipientium cibos: qui aliquando
etiam dentibus strident, & conuiuent oculis, qui ali-
quando sanguine suffusi sunt, & habent faciem, ma-
xime

ximè iuxta malas rubicundam, quæ rursum mutato
 colore liuescit: breui verò hæc, & ex intervallis
 fiunt. Quibusdam in ventriculum ex intestinis ascē
 dunt nauscarū ibi, atq; vellicationum causæ futuri:
 vnde laborātes cibū auersantur, quos si ad comedē
 dum impuleris, nauseabundi, quod dentibus terunt,
 aut non deglutiunt, aut ilicò euomunt. Venter non
 nunquam corruptos cibos excernit, & tympani mo
 do intumescit: reliquum verò corpus tabe citra ra
 tionem consumitur, neq; inedia, neq; immodica va
 cuatione aliqua exinanitum. Multi quasi delirans
 tes absurda in somno loquuntur, alij decubitū huc
 illuc mutantes, ex loco ad locum sese vicissim proij
 ciunt. Qui ab ascaridibus infestantur, vehementem
 habent ani pruritum, subindeq; ad egerendum irri
 tantur, & post excretionem, vt plurimū melius ha
 bent. Quibus verò lati lumbrici fiunt, ij morsus in
 ventriculo vellicantes sentiunt, & ad cibos poten
 tem, & qui corrigi non possit, appetitum habent:
 rapiunt enim, atq; consumunt huiusmodi animalia,
 quicquid alimenti oblatum fuerit: vnde denuò ci
 bos assumi expedit, alioqui erodentur intestina; &
 ideo quædam puella (vt diximus cap. 33.) ob ver- Historia
 mem duodecim cubitorum incidit in famem cani
 nam. Consequitur sic affectos corporis gracilitas,
 & imbecillitas cum tarditate: minimè verò fallax
 signum erit, si cum recrementis quædam cucurbi
 tæ semini similia excernantur.

Duplex est lumbricorum curatio, prima eorum Curatio.

Y v gene

DE CVRAN. MORB.

- generationem prohibet, secunda eos genitos enecat, & expellit; de quorum omnium speciebus, & generationis locis multi multa scripserunt: inter quos edidit librum Hieronymus Gabucinus Fanensis de lumbricis. Præcautio itaq; fit per ea quæ pituitam gigni prohibent, à qua, & cruditatibus putrescentibus fiunt vermes. Neccessaria est tunc alimmentorum pituitam generantium priuatio, nocetq; immodicus cibus, & deprauata victus ratio, vt si cibus crassior præcedat tenuem, si à cibo animi & corporis labores adsint, vt coitus, præsertim si sit immodicus, & si manus & pedes à cibo lauentur aqua calida. Frequens quoq; vacuatio per picram simp. nō solum enecat vermes, sed ipsos fieri prohibet, vacuando materiam pituitosam, & crudam.
- Præcautio.** Lumbrici iam geniti curantur primo, victu tenui, calido & sicco, acri & amaro. Aliquando eorum victus. rum morsus, si fame sæuiant, rebus dulcibus est placandus.
- Necantia uermes.** Secundo, medicamentis enecantibus à tota substantia, seu proprietate, vel à qualitate manifesta calida in tertio gradu, & amara, quæ sua vi & natura eos enecat. Et horum quedam sunt simplicia, de quibus Hieronymus Gabucinus cap. 22. sui operis: & quedam composita, de quibus idem autor cap. 25. loquitur: in præsentia aliqua meliora, & probata scribam, quæ ventri admoventur, sunt tutiora, & infantibus, & pueris magis admouenda.
- Quæ tutiora.** Sed interna per os aliquando exhibentur: præsertim

tim cum in superioribus intestinis reperiuntur: aliquando per clysteres, si locus vermium sint intestina inferiora.

Calida medicamenta simplicia, quæ vermes ene: Calida cant, sunt mentastrum fluxiale, cordumeni, semen simplicia porri, nigella, nuclei, & folia persicorum, cortex arboris celsi, & succus eius, radix filicis, myrrha, aqua rutæ, semen apij cum lacte, aut syrupo acetoso, nasturtium, semen cruce, semen Alexandrinum Seminis obtinet inter omnia principatum, quæ vermes ene: Alexan- cant. Dosis eius cum aceto infusi drachma vna. dini ex- Absinthium vtrunq; , abrotanum, allium præcipue cellentia. cum aceto, amygdalæ amaræ, amonium, aristologia, præsertim longa, calamentum, radix camaleontæ, eupatorium, gith, succus lapathij breui tempore, centaurea, costus, enula, lupini, puluis marrubij statim, origani succus, poiium, scabiosa valenter, semen vrticæ, hyssopus, Zedoaria, granū milij indum. Succus chelidonie, raphani succus, cardamomō, puluis dictami, santonicum valenter, gentiana, semen brassicæ valenter, omnis matricaria; herba, quæ à Laus her nostris Valentinis dicitur cuquera, seu lombrigera, bx cōtra quæ in littoribus inuenitur, & sub aqua maris iuxta saxa nascitur, vt in oppido de Xabea regni Vā: vermes. q moschus marinus lentini, & alijs multis locis: hæc enim vermes hominis non solum interficit, sed terrestres, si imposta ipsis fuerit, vt à pharmacopōla fide digno accepi, à Diosco- & nos sæpè experti sumus hoc. Dosis in infantibus ride dici- est scrupulus semis vsq; ad scrupulū vnum cū melle tur.

& aqua

DE CVRAN. MORB.

Error for minarum *Et aqua portulacæ, seu graminis: errant nostræ forminæ Valentiniæ, quæ opinantur huius herbe vsum vermes efficere, cum sit falsum, et rationi contrarium: vulgò dicitur à quibusdam corallina, et à Dioscoride lib. 4. cap. 84. marinus moschus, vide quid de ea sentiat Antonius Musa, libro de examine simplicium.*

Frigida simplicia *Frigida medicamenta, quæ vermes interficiunt, sunt, granum coriandri, si sæpe comedatur, sumac, acacia, hypoquistis, portulacæ semen, et aqua, et succus, malum granatum acidum, cortex mali granati, flos, et radix ipsius, plantago minor, endiuia, cichorea, lactuca, acetosa, rubus, lac asinæ, succus citrangularum, acetositas citri, et omnia acida, quæ pituitosam materiam incidunt.*

Composita *Composita medicamenta, quæ vermes interficiunt, multa sunt, vt theriaca magna, mithridatum, syrupus de absinthio, syrupus de menta, syrupus de prasio, syrupus de calamento. Et hic syrupus valenter*
Syrupus. *ipso enecat; R. succi mentastri, succi radicis enulae, succi absinthij, succi rutæ. an. ʒ iiij. succi lactucæ asinæ, succi cichoreæ, succi graminis. an. ʒ vj. sumac, cornu cerui vsti, seminis portulacæ, et corticis granatorum. an. ʒ iiij. fiat decoctum ad medietatē, de quo percolato, et sufficienti quantitate mellis, vel sacchari in estate, et egro bilioso fiat syrupus: cuius dosis ab vncia vna vsq; ad uncias duas. Hoc medicamentum potenter vermes interficit.*

Cōfectio *cit, et est vtile omnibus; R. theriacæ de citro ʒ j. rasuræ*

rasura cornu cerui adusti, seminis Alexandrini. an. 3 ij. f. seminis portulacæ, corticis mali granati. an. 3 ij. nigellæ, myrrhæ. an. 3 j. theriacæ magnæ 3 j. f. rasura eboris, corticis mori celsæ. an. 3 iij. syru pi de absinthio. q. f. misce, & fiat confectio. Dosis est cochlearium vnum cum aqua portulacæ, vel graminis. Hiera simp. Galeni à drachmis tribus vsq; ad *Hiera.*
unciam vnam vermes enecat, & expellit. Agaricus *Agaricus*
trochiscatus habet eandem vim, & rhabarbarum *Rhabar-*
quoq; , vt ego expertus sum. Et si prius bibat lac, *barum.*
vel per clysterem mittatur, citius peribunt vermes.
Si infans habuerit vermes, & noluerit bibere po-
tum ex hiera simplici, vel ex alijs medicamētis ver-
mes enecantibus, ventri, & vmbilico admoueat *Topica.*
fel arietis, vel bouis, cum pauco puluere aloes, lupi
norum, centaureæ, colocynthidæ, & similium. *Catapla-*
Hoc cataplasma ventri sæpè admotum vermes in- *sma.*
terficit; R. centaureæ vtriusq; , absinthij, polypodij
quercini. an. 3 ij. centonicæ 3 f. decoquantur om-
nia cum aceto, & postea cum felle arietis, vel bo-
uis fiat cataplasma. Hoc vnguentū valenter eos in-
terficit; R. absinthij, costi amari, calamenti, origa- *Vnguen-*
ni, pulegij, persicariæ, foliorum persici. an. m. j. de- *tum.*
coquantur omnia in aceto, & post pmsantur, &
percolentur ad modum carnis cydoneorum: cui ad-
de aloes, agarici. an. vnciam vnam, colocynthidæ
unciam semis, olei amygdalarum amararum, & fel-
lis bubuli, quod sufficit, misce, & fiat ad formam
vnguenti.

DE CVRAND. MORB.

De Hæmorrhoidibus.

CAP. LII.

Descri-
ptio.

Hæmorrhoides, vt ex Aetio lib. 14. capit. 5. alijsq; grauissimis autoribus colligere possumus, venarum in sede sunt explicationes, dilatationesq; à crebro sanguinis defluxu sic appella-

te, qui nos à multis morbis lethali- bus liberat, au- tore Hippocrate lib. 6. Aphorismorū: quamuis Ga- lenus lib. 6. de symptomatum causis, cap. 2. velit om- nem sanguinis fluorem præter naturam toto gene- re esse, excepto eo, qui mulieribus ab vtero defluit: hæmorrhoidum tamen fluor, si ordinem seruet, & non sit immodicus, melancholicum morbum, affe- ctionesq; renum curat, & ipsæ longo tempore sup- pressæ hydropem, & tabem faciant, autore Hip- pocrate aphorismo. 12. lib. sexti. Quare idem pater, & magister noster Hippocrates lib. quarto Apho- rismo. 26. sanguinem supra emissum, malum esse, & infra bonum vult; & Galenus in commentario con- firmans sententiam, dicit; si ab hæmorrhoidibus, & mensibus fluat. Quidam putant aliquos ex genere Hebræorum hoc sanguinis fluore esse singulis men- sibus affectos diuina ultione: alij credunt ob perpe- tuum timorem ipsos sanguine atro abundare, &

ideo hoc sanguinis defluxu indigere. Harum quæ-
Differen- tia. dam sunt cæcæ, quedam apertæ: cæcæ à Græcis con-
Manar- dylomata dicuntur: Manardus tamen lib. 7. epistola
di opinio rum dicit condylomata esse tubercula in ambitu ma-

*ex fluxu sanguinis et in modis v. h. l. tris-
tibus, resoluit in alia et con-
soluunt. lagoma. 2. d. h. l. p. 10*

tricis sanguinem fundentia à similitudine extremorum in pugno clauso in quatuor digitis nodorū. Nihil ex his sanguinis euacuatur, aut parum: perpetuò tamen intumescunt, & illarū variæ sunt differentie & species, si Arabibus, barbaris, & experiētiae credimus, verrucæ videlicet, vucæ, morales, & vesicales propter variam earū figuram, & naturam sanguinis. Apertæ verò sunt, à quibus certis temporibus defluit sanguis, aliquādo seruato, vt diximus, ordine, sepe nō seruato, nec debita quantitate. Et omnes, præsertim cæcæ, reperiuntur cū dolore, & aliquando sine ipso. Proueniūt utræq; ex copia, & ma Causæ. litia sanguinis melancholici, cuius causæ externæ, et internæ solent esse variæ, vt ex cap. 9. huius libri cognoscere possumus. Signa quibus hoc malum de: Signa. prehenditur, sunt satis nota: cæcas tamen sepe comitatur dolor ani, cū stercus excernitur.

Hic fluxus immodicus curatur quatuor auxiliorū Curatio. generibus. Primò, victu frigido astringente, & in- Victus. crassante sanguinem, sensim tamen, & cautè: nam si fuerit antiquus, nō omnino est astringendus, cū ex doctrina Hippocratis Aphoris. 12. lib. 6. si vna earū non fuerit relictæ, periculū est ne fiat hydrops, vel tabes: neq; enim Aetius. 14. sermone, cap. 5. est au- Aetius re- diendus, qui contra Hippocratem, rationem, & ex- prehendi- perientiam docet omnes has venas esse claudendas, tur. post antiquum sanguinis profluium, si ægri vtantur debita victus ratione. Sit ergo victus similis victui illi, qui præscribitur in profluuio sanguinis è

*vermo arabum enj. les. elmi. confert naribus
per se me r. f. id. ob. la. g. ma. de. p. r. e. r. o.*

DE CVRAN. MORB.

Aduerte. dictū est: quamuis hic sit aluus leniēda vuis passis si ne granis, prunis damascenis, iure mercurialis, & blitis, ne stercus sua duritie noceat.

Reuulsio Secundo, auertentibus, vt secta vena iecoraria dextra vacuatione larga, & quæ respondeat plenitudini, & naturæ egri. Et cucurbitulis hepatis, & partibus superioribus affixis, & vinculis, & frictionibus earundē & fotibus, post sanguinis tamen missionem, vel sine ipsa, si ob virium defectum vena rumpenda non sit.

Obturtio. Tertio, contrahentibus, & glutinantibus ora illarum venarum, & refrigerantibus, & incrassantibus

Sumenda sanguinem sumptis, & admotis, vt syrupo rosarum, malorum granatorum, myrtillorum, cydoneorum, aquis, vel decocto portulacæ, plantaginis, acetosæ, solani, & similium; Conserua rosarum antiqua, conserua cydoneorum. Bolo Armeno, terra sigillata, Karabe, hæmatite lapide, sanguine draconis, spodio, & similibus. Hæc mixtura est utilis, &

Cōfectio necessaria huic profluvio; R. micletæ, conseruæ rosarum antiquæ. an. ʒ i. f. coraliū rubri præparati, lapidis hæmatitis, Karabæ, gummi dragaganti. an. ʒ ij. sanguinis draconis, thuris, mastichis. an. ʒ j. syrupi cydoneorum. q. s. misce, & fiat confectio. Dissis cochlearium vnum summo mane, & omni hora cum aqua sanguinariæ, vel portulacæ, vel plantagi-

Narcotica. Aliquando necessaria sunt narcotica, si fuerit nimis. Si supradictis, & similibus

non est

non curatur, inter quæ trochisci de Karabe, vel spodio, vel de terra sigillata à drachma semis vsque ad drachmam vnā sunt optimi, & athanasia, & requies magna ab scrupulo vno vsque ad drachmam vnā cum aqua, aut syrupo astringente: aliquando seruatis legibus, & ordine cap. 36. descripto de curatione scilicet diarrhææ est necessarium philoniū maius, vel Persicum, vel Romanū ab scrupulo vno vsq; ad drachmam vnā. Sistit hoc profluuium al- Admo-
bumen oui mixtum aqua rosata, & puluere masti- uenda.
chis, sanguinis draconis, thuris, & aliorum medica-
mentorū astringentium ipsis venis actu frigidum
admotum; de his tamen abundè diximus cap. 21. de
curatione profluuij sanguinis è naribus. Aliquando
in hoc sanguinis profluuiō, quemadmodum in alijs,
sunt necessaria cauteria, vel medicamenta narcoti- Cauter-
ca, vt suppositoriū ex rebus astringētibus cum pau- ria.
co opio, seruata tamen vna, si antiquus fuerit flu-
xus, vt diximus cum Hippocrate. Si verò summa Si fluxus
esset imbecillitas virium, totus est sistendus fluxus sit cū im-
hic, & postea facultate per alimenta optima corro becillitas
borata iterū posset scindi aliqua vena ex ijs, ne hy- te conium
drops, vel tabes, vel mania fieri possint. ctus.

Quarto, emendantibus sanguinē victu, & alijs: Emenda-
nam si sanguis largior sit in corpore, victu tenui cu- tio sanz
ratur, & sanguinis missione. Si biliosus, victu frigi- guinis co
do, & purgatione per myrobalanos citrinas, rha- profl.
barbarum, tamarindos & cassiam fistularem. Si pi- Biliosi.
tuitosus, victu sicco cum temperata caliditate, & Pituitosi

Z

astrictio

DE CVRAN. MORB.

Emēdan- astrictione, & purgatione per myrobalanos Kebu-
tia san- los, agaricum, & alia medicamenta phlegmagoga:
guinem dummodo ipsis misceantur astringentia. Emendant
post eua- sanguinem postea electuariū diatrion santalorum,
uationē. diarhodonis Abbatis, conserua buglossæ, rosarum,
 & cydoneorum. Scamma ferri debite præparata,
 sepe videlicet in aceto infuso, & decocta & exic-
 cata prodest. Eius drachma vna, vel duæ bis in heb-
 domada sumptæ ventriculū, & hepar roborant, &
 humorum malignitatem leniunt & castigant.

Curatio Dolor hæmorrhoidum curatur per causæ abscis-
doloris. sionem, quando nō est vehemens, nec facultatem ni-
 mis resoluit: nam si vehemens dolor est, amouendus
 etiam erit per narcotica, vt sepe dictum est, nō ha-

Doloris bita ratione causæ. Dolor, si ab inflammatione fiat,
ab inflā- primo, curatur victu tenui, & refrigerante. Secun-
matione do, auertentibus, vt sanguinis missione per sectionē
curatio. basilicæ, & vinculis, frictionibus, & fortibus para-
Reuellen tium superiorū. Tertio, repellentibus, vt aqua ro-
tia. sarum, portulacæ, plantaginis, & candido oui cum
Repellen oleo rosato, mucilagine seminis psyllij, & cydoneo-
tia. rum. Quarto, in augmento, & vigore repellenti-

Repellen bus simul, & resoluentibus, vt oleo camomillæ, &
tia & re- rosarū misto. vel hoc vnguento; Rx. olei rosarū, &
soluentia camomillæ. an. ʒ j. mucilaginis seminis psyllij, &
Resoluen scœnugræci, & seminis althææ. an. ʒ ij. ceræ. q. s.
tia. misce, & fiat vnguentū. In declinatione resoluenti-
Suppura bus tantū curatur. Si inflāmatio in suppurationem
tionis cu- transeat, ab arte est natura corroborāda, & iuuāda:
ratio.

quæ ta

quæ tamen post primã dictã tutior est duabus alijs, nempe quæ in lapidificationẽ, vel corruptionẽ finiãtur: pessimi enim sunt hi duo vltimi modi omniũ tumorum præter naturam, præsertim huius partis, cuius affectus, autore Galeno. 9. de cõpositione medicamentorũ secundũ locos, difficulter curantur quatuor de causis, Prima, ob eius sensum. Secunda, propter vsum partis: excrementa enim sua vi acri mouent facultatem expultricem. Tertia, medicamenta vtilia nõ detinentur tẽpore necessario in ea parte.

Quarta, ob caliditatem, & humiditatem partis huius: ideoq; amat hic locus siccantia, & refrigerantia medicamenta; vt sunt metalla, præsertim tuthiam. Suppurata ergo inflammata parte à natura, & ab arte per medicamenta suppurantia, de quibus ferme omnibus Iacobus Hollerius lib. 1. cap. 5. de materia chirurgica abundẽ scripsit: mixtura tamẽ ex farina tritici sine fursure, aqua decoctionis maluarum, & oleo satis suppurationem efficit, est triapharmacũ Galeni, & si addas parum croci, & vitellos ouorũ, erit efficacior; deprehendes pus genitũ esse perfectius, & doloris remissionẽ. Post necessaria est puris extractio apto suppurato loco ferro, aut igne. Tandem curatur abstergentibus, & vltimo cõsolidantibus: sed in hoc cõsule doctũ chirurgũ, & sequere Iacobum Hollerij librũ secundũ de materia chirurgica. Quando dolor hic à sanguine implẽte has venas absq; inflammatione, & fluxu fit, quod per tumorem, & colorem deprehẽdes, sanguis ab illis est mittendus.

Mixtura
suppurans.
Extras-
tio puris.
Abster-
sio & cõsolida-
rio.
Doloris à
sanguine
tundine cu-
ratio.

Z ij præcipuẽ

DE CVRAN. MORB.

præcipuè si ægroti soliti sint habere hunc fluxum, quod fiet, primo, magnis frictionibus partium infernarum, & pudendarum: secundo, cucurbitulis admotis partibus internis coxarum, & parti, quæ est inter anum, & testes. Tertio, secta vena saphena, vel poplitis. Quarto, apertione harum venarū lanceola, vel ferro tenuissimo. Et si ipsæ nō appareant exterius magna compressione versus inferiora, & magna cucurbitula fient manifestæ. Et ex ipsis una, vel plures rumpantur, & secundū tumorem vnius, vel plurium extrahatur sanguinis copia respōdens plenitudini, id fieri potest per hirudines. Quinto, acubus argenteis, vel aureis, præsertim si fuerit sanguis tenuis, vel sceminarū. Sexto, frictionibus per medicamenta acria, qualia sunt calamentum, origanum, cyclaminus, piper, nitrū, & fel, quod est alijs potentius. Septimo, per medicamenta excoriantia, qualia sunt folia ficus, scylla, & alia lacticinia, & pulvis cantharidū, qui est alijs valentior in hoc morbo. Octauo, per ignem, seu cauterium actuale: hæc tamen apertio non fit, nisi cum est initiū corruptio nis, & gangrenæ. Tutius ab eis mitritur sanguis quarto & quinto auxilijs sanguinem mittentibus. Emisso sanguine sufficienti locus affectus curandus est mundificantibus, & abstergentibus clemētibus, & consolidantibus hoc, aut simili vnguento; Rx. vnguēti basiliconis ℥ ij. olei de chrysomellis, terebinthinae abietis, bene lotæ. an. ℥ j. camphoræ, & rubia præparate. an. ʒ j. ceræ albæ ʒ iij. misce, & fiat vn-

Aperien-
tia orifi-
cia uena-
rum.

Vnguē-
tū deter-
gens &
consoli-
dans.

fiat vnguentum. Quando dolor est ob earū magnitudinem, & fluxum immodicum, & antiquum, curatur exiccantibus, & resoluētibus post debitas vacuationes, & auersiones. Ligatura earum in radice filo tenui serico sensim arctius astringendo, donec in totum abscindantur, est probata, & satis tutata. Apertio earum secundum longitudinem per cauteria parua admouendo porci pinguedinem non salitam, donec eschara, seu crusta decidat: & postea secundo, & tertio, & quarto iisdem paruis cauterijs eodem modo apponendo pinguedinem, donec crusta, & tota substantia earum putrida consumatur. Aliqui in hoc morbo laudant medicamenta corrodentia: sed ego nō laudo ea, neq; ignem actuale. Hec sunt experta, & tutiora ad hæmorrhoidas bas exiccandas, & ad curanda earum, & ani vlcera, & incisuras, drachmæ scilicet dimidium pulueris radicis, vel floris lilij cum paucō vino rubro multis diebus sumptum. Eandem habet vim dimidium drachmæ vnius pulueris radicis pentaphilonis cum paucā aqua frigida in æstate, & calida in hyeme sæpe mane sumptum. Idem fit squinantij puluere. Drachmæ duæ galbani ter sumptæ cum aqua frigida potenter exiccant has hæmorrhoidas. Ego hoc sum expertus. Puluis capitis piscis saliti, & casei antiqui æquis ponderibus idem facit. Electuarium de scorïæ ferri, & pilulæ de bdellio valenter exiccant has hæmorrhoidas, si interius sumantur. Multa quoq; sunt quæ admota ano valenter exiccant, & sanant has

Doloris & fluxu immodico, & antiquo cura-
tio.

Quorum opus
dam opinio im-
probat

Vsu non
satis proba-
ta.

DE CVRAN. MORB.

Vnguentum. hæmorrhoidas, quorū aliqua meliora, & experta in præsentia adducam, vt R^x. mellis ʒ j. f. aceti ʒ j. vitreoli viridis, floris æris, tuthiæ preparatæ, lithar gyrij, plūbi vsti. an. ʒ ij. mel, & acetū prius ferue fiant, deinde extra ignē misce pulueres, & fiat vnguentū. vel R^x. radicis hyari sine cortice. ʒ ij. radicū liliorū alborū ʒ j. f. pulueris panis porcini, & pulueris panis furfuracei. an. ʒ j. f. pulueris nucū cupressi ʒ j. granorū myrti, seminis plātaginis, thuris, sandaracæ Arabū. an. ʒ f. farine fabarum. ʒ ij. olei laurini, & de chrysomellis. an. ʒ ij. misce, & fiat ad modū cataplasmatidis addendo parū decocti radicū præcedentiū, anteq̃ admoueaturo ano fiat fotus cum vino rubro exiccat, & resoluit has hæmorrhoidas, & repellit humores fluētes ad eas. Balnea naturalia, quæ habēt vim desiccādi, sunt optima in hoc, vt sulphurea, salsa, aluminosa. Balneū, vel fotus ex decocto cannarū, filipendulæ, granorū myrti, radicū hyari, & similiū valēter exiccat. Suppositoria, seu glandes ex radice peucedani, vel gētianæ, vel hyari, vel ireos valde has hæmorrhoidas exiccāt. Suffitus etiā stercoris vaccæ, vel spoliij serpentis est in hoc optimus, & suffitus huius pulueris. R^x. anacardi ʒ ij. galbani ʒ j. stercoris colūbini, & stercoris vaccini. an. ʒ j. f. misce, & fiat puluis. Hoc vnguentū hæmorrhoidas has curat exiccādo, resolūdo, & aliquādo aperiēdo. R^x. melongenarū in partes paruas diuisarū ʒ iiij. radicū iridis in partes paruas diuisarū ʒ ij. olei lib. j. vini ʒ vj. fiat decoctū ad vini cōsumptionem:

nem: cui percolato adde axungie anatis, & gallinæ.
 an. ʒ j. olei scorpionū ʒ j. f. cera. q. f. misce, & fiat
 vnguentum. Ego expertus sum quendam nobilem
 affectum his antiquis hæmorrhoidibus cum dolore *Historia.*
 vehementi & rhagadibus, seu scissuris post multas
 vacuationes, & auersiones incidisse ex crassa natu-
 ra, & constitutione corporis in satis macram: cura-
 tum tamen fuisse fotu frequēti ex decocto rubi, &
 additione post fotum pulueris eiusdem rubi, & vn-
 guenti pōpholyngos. Sed quia dolor in hoc morbo
 est grauissimū symptoma & ad se omnem curationē
 trahit, nulla habita ratione causæ eius, omni studio
 oportet ipsum curare. Quare considera benè, quæ
 Iacobus Hollerius scripsit cap. 5. tertij libri: in præ-
 sentia tamen aliqua probata adducemus Primo, cu-
 ratur dolor hic, & quicunq; alius fotu, & lotiōe fre- *Doloris*
 quenti ex decocto croci. Secūdo, ex fotu, & vnctio *curatio.*
 ne sapæ. Tertio, R̄. pulueris camomillæ ʒ ij. pulue-
 ris anethi ʒ ij. croci puluerizati ʒ j. vitellos ouorū
 numero. ij. sapæ. q. f. misce, & fiat cataplasma: quod
 valentius dolorem curat duobus prioribus auxilijs.
 Quarto, R̄. olei rosati ʒ iiij. vitellos ouorū nume-
 ro. iiij. croci puluerizati ʒ j. misce, & fiat ad mo-
 dum vnguenti, quod est præstantissimū remedium.
 Quinto, R̄. olei nenupharis, anethi, & camomillæ.
 an. ʒ j. succi lactucæ ʒ ij. farinæ hordei ʒ j. si-
 mul parum feruefiant, & in fine adde croci pul-
 uerizati ʒ j. vitellos ouorum numero. ij. misce,
 & fiat ad modum cataplasmatidis. Si dolor fuerit

Z iiij maximus

DE CVRAN: MORB.

maximus adde iusquiami, vel mandragoræ, vel opij
 3 j. Maximum hunc dolorem curabit etiam suppositi-
 torium ex solo philonio. Hoc vnguentū est in hoc
 Vnguen- symptomate optimū; R̄. olei de nenuphare, & olei
 tum. de papauere. an. 3 j. olei mandragoræ 3 j. f. cros-
 ci puluerizati 3 j. tuthiæ, cerusæ, lithargyrij. an.
 3 f. amydi, terræ sigillatæ. an. 3 ij. opij 3 f. vi-
 tellos ouorum numero. iij. misce, & fiat ad modum
 Cata- vnguenti in instrumento plumbeo. Hoc cataplasma
 plasma est valentissimum in dolore curando; R̄. radicū al-
 theæ lib. f. radicū liliorum 3 ij. foliorum malua-
 rum, & iusquiami. an. m. j. camomillæ 3 j. meliloti
 seminis anethi. an. 3 f. farinæ scœnigræci, seminis
 lini, & hordei. an. 3 j. f. olei sisammi 3 ij. opij
 3 j. misce, & fiat cataplasma cum decocto herba-
 rum, & radicū præcedentium.

De procidentia ani.

C A P. L I I I.

Descri-
 ptio.

Vm anus aut propter musculorum
 obliquorum sedem sursum reuella-
 tum imbecillitatem, & resolutionē,
 aut propter ingentem in egerendo
 conatū procidit aliquando ab inflam-
 matione, vel alio tumore præter naturam, cuius cu-
 ratio necessario præcedere debet reductionem inte-
 stini, malum fit nulli nō notissimum, quam prociden-
 tiam ani nominamus, barbari exitum ani, aut langao-
 nis dicunt.

Si ani

Si ani procidentia sit à sola intemperie contra-Curatio.
 rijs curatur scđi admotis in forma vnguenti, vel ca-
 taplasmatis, vel fotus: in omni tamen quiescat altis
 clunibus, & iunctis, præcipuè ano reducto in suum
 locum. Si sit ob imbecillitatem, vel resolutionem,
 seu paralyšin musculorum, curabitur primò, victu
 exiccante, & calfaciente, de quo cap. 13. Secun-
 do, pituitam apparantibus. Tertio vacuantibus
 medicamentis conuenientibus, de quibus eodem. 13 ^{Vnguen-}
 cap. egimus: quarto, & vltimo, dissipantibus, & re- ^{tum.}
 soluentibus, vt hoc, vel simili vnguento; R. olei co-
 stini, & castorei. an. 3 j. olei rutæ 3 j. f. pulueris
 castorei, & anthos. an. 3 j. pulueris mastichis 3 f.
 ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum. Ante cuius ap-
 positionem pars affecta fotu huius decoctionis præ-
 paretur; R. camomillæ, anthos, saluæ, balaustiarũ,
 foliorum lauri. an. p. j. nucum cupressi, & gallarum
 an. paria. vj. fiat decoctum in libris sex aquæ, do-
 nec tertia pars consumatur.

Si infans, aut puer laboret ani procidentia humi-
 dis, & frigidis corporis humoribus purgatis per
 hieram simp. vel agaricum trochiscatũ insideat de-
 cocto saluæ, absinthij, stæchados, abrotani, rutæ,
 origani, roris marini, facto ex vino chalybeato, &
 aqua alumimosa, vel sulphurea: & vngatur anus vn-
 guento superiori, vel simili, & quiescat multis die-
 bus clunibus elatis, & clausis. Pix comesta curat ^{Curãtia}
 ani procidentiam, & eius suffitus parti affectæ im- ^{prociden-}
 missus. Folia porri, vel thapsi barbati decocta cum ^{tiam ani.}

DE CVRAND. MORB.

vino, & ano admota valenter curant ani procidentiam. Suffitus ex corio anguille salito est optimus in hac ani procidentia curanda. Idem fit suffitu plumbi vsti. Cinis canceri fluuiatilis admotus ano curat eius procidentiam, & scissuras. Pilulae de bdellio sumptae idem faciunt.

De procidentia vteri.

CAP. LIIII.

Descrip-
tio.

Vando vterus ita euertitur, vt exte-
rius emineat (autore Aetio lib. 16.
cap. 78.) malum fit, quam ipse proci-
dentiam vteri nominat. Arabes autē
præcipationem matricis, & exitū

Causæ.

appellant. Cuius causæ quàm plurimæ sunt: nonnun-
quam enim accidit ob casum ab alto decidente scili-
cet muliere in coxarū vertebrae: rumpuntur enim
tunc membranae quædam, quibus vulua propinquis
partibus annectitur: vnde procidere ipsam necesse
est sepe ob ingentem conatū, quo premitur mulier
in laborioso, & difficili partu, maximè verò in abor-
tu, vt secundam expellat. Aliquando propter incon-
sideratam partus extractionem, aut nimiam spiritus

Laborio-
sus par-
tus.

Labor
corporis
& animi.

detentionem, aut immensi ponderis eleuationē, aut
percussionem vteri, aut animi vehementes affectio-
nes hoc ipsum accidit: & ob humoris plurimi, ac te-
naces de fluxum, partuumq; frequentiam: laxantur
siquidē, atq; soluantur appendices profundo vtero
superius inherētes. Iam & sine vlla causa istarum
hic mor

hic morbus cōtingere solet, cum debilitato corpore membranæ, musculiq; vuluam sustinentes exoluuntur, quod ingrauescente ætate fieri cōsuevit. Morbus satis per se patet, cum vterus ipse procidēs oculis cerni possit. Procidit autē secundū os eius, & qđ pendet struthiocameli ouū similitudine refert maioris tantū, & minoris ratione differens. Causarum porrò notæ tum ex ægrotantis sermonibus, tum ex corporis constitutione notatæ intelligentur.

Similis est hæc curatio præcedenti: causa enim in illa, & in hac est auferenda, si possit, & vterus loco natiuo est restituendus, nisi impediatur tumor uteri magnus, quem dissipabis fotu, & lotione ex decocto cymini, anisi, baccarum lauri, camomillæ, & similium facto vino rubro. Post insperges pulueribus stipticis, ne recidat, de quibus superiori capite dictum est. Suffitus rerum graue olentium, ut penarum perdicis, assæ foetidæ, castorei, solæ combustæ, capillorum, sulphuris, & similiū exceptus per vuluam in fundibulo, vel cathedra perforata est necessarius. Ouum sub gallina fractum, agitatū, lanis inuolutum, & vuluæ admotum vterum reducit ad proprium locum: quia vterus maximè abhorret foetida, & ab ijs fugit. Amat non parum redolentia, quare naribus admouenda sunt, ut moschus, ambra, vel alia minoris pretij, ut galia, & flores citranguli, rosæ, violæ, & similia. Cucurbitula magna fixa umbilico vterum ad proprium locum trahit, & conseruat. Reducto vtero ad propriū locum cubet.

Curatio

Dissipantia patu.

Suffitus rerū graue olentium.

Vterus maximè amat redolentia.

Quæ uterū ad suū locū trahunt.

DE CVRAN. MORB.

cubet clunibus sublatis in sublime aliquot diebus,
 & vmbilico imponatur hæc mixtura: cōseruat enim
 Medica- vterum in propria sede, confert etiam suffocationi,
 mentū cō- & omni inordinato motui vteri; R̄. *alix muscate*,
 seruans *galix muscate*. an. ʒ iij. *ambra*, *musci*. an. *grana*
 uterū in v. vtriusq; *storacis*. an. ʒ ij. *f. resina electa*. ʒ ij.
 suo loco. omnia cum oleo ex storace misceantur, & extendan-
 tur super pannum coccineū forma rotunda ad præ-
 sidium vmbilici.

De immodicis mensibus.

CAP. LV.

Quid mē-
 suū immo-
 dicū pro-
 fluuium.

Causa.

Immodicè fluere menses in foeminis
 tunc dicimus, autore Aetio, quando
 conferta sanguinis menstrui copia
 pluribus diebus effluxerit, quod mul-
 tis de causis accidit. Prima, quia iu-
 sto tenuior redditus sit sanguis: quæ res ab externis
 vt plurimum causis euenire solet, tamen si ab inter-
 nis etiam contingat. Etenim & legimus ipsi, & vi-
 dimus aliquando in muliere, quæ se plus æ quo exer-
 cuisset, huiusmodi mensium defluxum contigisse, qui
 multis medicorum præsidijs sisti non potuit, & in
 mulieribus temperamento bilioso hoc ipsum acci-
 dere quotidie experimur. Porro quæ sint causæ
 tum externæ, tum internæ, quæ sanguinem possint
 attenuare, superfluum esset recensere, cum sæpius
 dictæ sint, & per se lector facile inuenire possit.
 Accidit præterea hoc symptoma propter vasa ali-
 qua

qua aut aperta, aut fracta, aut etiam erosa, siue magna ea sint, siue parua. Nonnunquam etiam ob partus grandiores, & post abortus, quos ut plurimum mensium immoderatæ purgationes solent consequi. Cæterum si à sanguinis tenuitate oriatur hæc affectio, considerare oportet anteaactam vitam, & eas omnes causas tam exteriores, quàm interiores, quæ sanguinem tenuiorem solent reddere. Si verò vasorum accidat vitio, vel quia fracta, aut erosa sunt, erumpentis sanguinis multitudinem (ut inquit Aetius) conuenit considerare: cuius verba hæc sunt: amplioribus vasis fractis, aut apertis magna, & conferta sanguinis copia defluit; ab angustioribus verò oppositum accidit, sicut ab erosione paulatim, & cum maximo dolore delabatur. Ab alijs causis si accidat facile ex egroti sermonibus deprehendetur. Consequitur sic affectos cutis decoloratio, appetitus imbecillitas, cōcoctionis difficultas, nonnunquam pedum, & totius corporis tumores quidam laxi, & generatim ea omnia, quæ excedentem hæmorrhoidum defluxum consequuntur.

Si immodicus fluor mensium est à sanguinis copia, curatur victu tenui, & astringēte, ut cydoneis, pyris, agrestis, acetosa, amydo, & oriza cum lacte amygdalarum, vel caprarum chalybeato, fuga carniū, ouorum, & vini, & aliorū sanguinem augmentum. Secetur vena interna dextra, extrahaturq; sanguis respondens plenitudini, & viribus egri. Si à bile ob bilem mixtam sanguini, præcedenti victu frigido, &

Notæ.

Curatio
quādo est
à sangui-
nis copia
victus.
Sectio ue-
næ.

DE CVRAND. MOR

do, & astringente, de quo capitibus vigesimo primo
Purgatio. mo, & vigesimo octavo, de sanguinis profluvio è
naribus, & de spūto. Vacuetur bilis cholagogis,
vt myrobalanis citrimis, rhabarbaro, tamarindis,
cassia fistulari, & similibus; vt R^x. medullæ ta-
marindorum, & medullæ cassiæ fistularis recens
extractæ. an. ʒ f. pulueris corticum myrobalan-
norum citrinorum, & rhabarbari electi infusi
per noctem in aqua endiuivæ. an. ʒ j. syrupi rosæ-
rum ʒ j. aquæ portulacæ, quod satis est, misce, &
fiat potus.

Quæ si Deinde sanguis refrigeretur, & sistatur syru-
stunt san po rosarum, granatorum, myrtillorum; cydoneo-
guinem. rum, de agresta, & de ribes, & aquis portulacæ,
plantaginis, sanguinariæ, & similium. Dosis quolibet
bet die summo mane syruporū vnciæ duæ, & aquæ-
Purgatio. rum vnciæ quatuor. Si ob mixtam pituitam (quod
tia pituita. color sanguinis albus ostendit, quemadmodū flauus
bilem) phlegmagogis vacuetur, vt myrobalanis Ke-
bulis, agarico, & alijs; vt R^x. diacatholiconis ʒ f.
corticum myrobalanorū Kebulorū, & agarici tro-
chiscati. an. ʒ j. diaphæniconis ʒ ij. rhodomellis
ʒ j. aquæ sceniculi. q. s. misce, & fiat potus: præce-
denti tamē pituitæ aquosæ cōcoctione per syropos
de absinthio, & rhodomel cū aqua sceniculi, & abs-
Attram sinthij. Si ob atram bilem mistam (quod niger color
bile pur- indicat) vacuetur epithymo, myrobalanis indis, se-
gantia. ro, & alijs; vt R^x. confectiois diasenæ ʒ iiij. pul-
ueris epithymi, & corticū myrobalanorū indorum.
an. ʒ j.

an. ʒ j. syrapi buglossæ ʒ j. aquæ borraginis. q. s. misce, & fiat potus: prius tamē apparetur bene atrabilis per medicamenta dicta cap. 1. & cap. 9. de curatione melancholiæ. Facta iam corporis euacuatio Auertene, & factis etiā auersionibus omnibus tum per sanguinis missionem, tum per purgationes, per frictiones partiū superiorū, & ligaturas dolorificas, & fortum earundem, & per frequētes cucurbitulas scapulis, & potius mānis affixas. Sanguis omni studio refrigerāndus, & incrassandus est, vt quiete animi, & corporis. Scimus enim vicecomitem ipsam Castriboni perijisse menstruorū immodico fluore, cuius causa fuit magnus motus: confecit enim pedibus iter triū leucarū, vt vocant, ad visendam imaginem virginis Mariæ de Serranca. Et alijs etiam omnibus inter-
 nis, & externis stipticis, & refrigerantibus est incrassandus, vt drachma vna pulueris Karabe, & corallij rubri multis diebus sumpta cum paucosyrupo, vel aqua frigida, & astringente, vel iure arietis, vel pedum suis, vel vituli, vel amydo prædicto iure decocto, vel lacte chalybeato. Dimidium vnciæ conseruæ rosarum vetustæ cum syrupo, vel aqua astringente per aliquot dies sumptum sistit hunc fluxum sanguinis. Idem fit drachmis tribus micletæ, vel Rx. micletæ, conseruæ rosarum antiquæ. an. ʒ j. f. pulueris spodij, sanguinis draconis, Karabe, lapidis hematitæ preparati, balsamistarum, rosarū, corallij rubri preparati, mastichis, cornucervi vsti, thuris, acaciæ, gummi dragaganti, & gurami

Refrigeratio, & quies.
 Historia.

Stiptica sanguine incrassantia.

Mixtura maxime astringēs

DE CVRAND. MORB.

Et gummi Arabici. an. ʒ ij. syrupi myrtillorū. q. s.
 misce, & fiat confectio. Dosis est cochleariū vñū
 cum aqua plantaginis, portulacæ, vel sanguinariæ.
 Vtero ad Vteri loco anteriori, vt & posteriori medicamenta
 mouenda astringentia, & frigida actu, & potentia admodum
 sistūt hūc sanguinis fluorem: ut sunt succi, vel aquæ
 plantaginis, portulacæ, solani, & similium cum ace-
 to, & bolo Armeno, & alijs pulueribus astringen-
 tibus. Stercus asini cum non solum interius sumptū
 cum syrupo aliquo, & aqua astringente: sed exte-
 rius admodum cum aqua chalybeata, & pauco aceto
 sistit hunc sanguinis, & quemcunq; aliū fluorem, vt
 ego expertus sum. Hoc vnguentum est in hoc gene-
 re probatum; R. olei myrtillorum, cydoneorum, &
 mastichis. an. ʒ j. pulueris boli Armeni preparati,
 sanguinis draconis, & trochiscorum de Karabē. an.
 ʒ j. aceti cochlearium vnum. ceræ. q. s. misce, &
 fiat vnguentum. In vteri cavitatem necessariæ, &
 vtilissimæ sunt iniectiones medicamentorum astring-
 gentium, glutinantium, & ora venarum ruptarum
 consolidantium, quales sunt aquæ, vel succi portu-
 lacæ, plantaginis, solani, sanguinariæ, & similium;
 Galeni Galenus enim diebus quatuor solo succo plantagi-
 nis infuso per metrenchitas curauit antiquum men-
 struum. Si his liquoribus addas pulueres astringētes, erit au-
 xilium efficacius. Pessulus, seu pesarium longum ex
 supradictis succis, & pulueribus astringētibus cum
 terebinthina, vel pice & lana pudendo mulieris
 affixus

affixus valenter sistit hunc fluorem. Suffitus sterco- Suffitus.
 ris ouini, vel asinini per vuluam susceptus inhibet
 hoc sanguinis profluuiū. Suffitus ranarū cōbustarū Hystoria
 egregie retinet hunc defluxum sanguinis, vt ego ex-
 pertus sum in excellentissima domina mea duce Car-
 donæ & Sugurbi anno. 1544. hoc fluore affecta se-
 ptem ferme mensibus, quæ diuino fauore ad pristi-
 nam restituta est valetudinē. Suffitū vngulæ mulæ
 sistere mirifice hūc sanguinē, expertus sum: quam- Vngula
 uis ab eo fiat p̄ mensem sterilis fœmina, vt quibusdā mulæ.
 placet. Hoc medicamentum multas nobiles Cottala-
 nas laborātes hoc affectu satis antiquo curauit. R̄.
 corticum duorum ouorum recentiu adūstorum, thu-
 ris, mastichis. an. 3 f. margaritarum electarū, co-
 rally rubri præparati, Karabe. an. 3 ij. lapidis hæ-
 matitæ, & smaragdi præparati. an. 3 f. farine hor-
 dei sine fursure. p. ij. albumina quatuor ouorum;
 & si opus fuerit, adde parum aquæ chalybeatæ, &
 fiant duo panes, seu placentæ, & coquantur in fur-
 no, vt possint in puluerem redigi: dosis huius pulue-
 ris est à drachma semis vsq; ad drachmam vnā cum
 iure pedum arietinorum summo mane. Vltimo cura-
 tur hic fluor, vt cæteri, narcoticis seruatis omnibus,
 quæ sæpe diximus, præcipue cap. 40. de curatione
 colici doloris: quia periculosiora sunt narcotica in-
 terius sumpta ijs, quæ iniiciuntur, vel admouentur
 parti inferiori, & omnibus minus periculosa sunt
 exterius admota: inter ea, quæ sumuntur, requies
 magna est clementius narcoticum, deinde athana-
 ternū.

Narcotis
 ca ultima
 auxilia &
 externa
 minus pe-
 riculosa.

Ordo in-
 ternū.

DE CVRAN. MORB.

Monitio fla, postea trochisci de Karabe, de spodio, & de terra sigillata, postea philonium maius, vel Romanum, vel Persicum, vel Tharsense: hæc tamen nullo modo sunt admouenda, neque exhibenda, quando facultas est imbecilla, ne paucus natiuus calor extingatur à medicamentis tam frigidis: sed potius facultas est roboranda succo carniū & iure optimo cum succis cydoneorum acetosæ, & agrestæ. Sed quia in hoc sanguinis fluore, & alijs omnibus ventriculus imbecillior redditur, prudenter alimentis frigidis est nutriendus æger, ne magis debilitetur, & externis dictis cap. 31. est corroborandus, li corros & nullo modo internis, ne sanguis calefactus aptior boratio. sit motui.

De suppressis mensibus.

C A P. L V I.

**Descri-
prio.
Quibus
fœminis
mensēs
nō fluunt** Vemadmodum menstruæ purgationes cum modum excedunt, multarū ægritudinum causæ sunt, ita quoque cum in totū supprimuntur, multos pariunt morbos, vt ex aphorismo 57. sectionis quintæ colligitur: de suppressis igitur mensibus pauca dicamus: suppressos autem menses tunc dicimus esse quoties cum secundum naturam fluere deberēt nō fluunt: debent autē secundū naturam fluere in ijs, quæ neq; grauidæ sunt, neq; infra decimū quartum annū, aut supra quinquagesimū cōstituantur, & præter has etiā illæ, quæ aut cantatri *vide la ymna & desideria & odore & hinc.* ces sunt, *ex g. & m. & c.*

ves sunt, aut saltatrices, aut immodicè se exercent,
 menstruis purgationibus naturaliter carèt. Atq; vt
 summatim dicam, iuxta sententiam Aetij, mulieres
 calidioris temperaturæ, validisq; exercitationibus
 addictæ, & agrestes parum admodum purgantur.
 Præter has quæcunq; suppressos habent menses ex
 grotare necesse est: supprimuntur autem menses, vel *Causæ.*
 quia summa adest sanguinis plenitudo venas replen
 tis, atq; obturantis, vel quia sanguis sit crassus, visci
 dus, ac lentus, à quo etiam venas obstrui necesse est.
 Non purgantur etiam mulieres, quæ longa aliqua
 ægitudine, aut acuta laborant, vt phthisi, quartana
 hectica, feбри ardenti, atq; alijs id genus. Præterea
 ea quæ insigni aliqua vacuatione sunt exinanitæ,
 vt sanguinis missione, vomitu, sudore, sanguinis è
 naribus profluvio, alui fluore. Ad hæc & quibus
 puris copia alicunde emanat, & pustulæ in cute ef
 floruerunt. Ob peculiare vteri vitium menses
 quoque interdum retinentur, verbi gratia, ob pin
 guedinis copiam, aut carnis excrefcentiam, aut calu
 lum, aut cicatricem ex vlcere, quod in vtero an
 teceffit. Hæc enim vasorum vteri ora obstruere
 possunt. Causæ facile patere possunt: generaliter *Note.*
 verò quibus menses præter naturam retinentur,
 dolores circa lumbos, femora, collum, sinciput,
 & oculorum radices accidere solent. Corporis
 præterea grauitatem, quæ sic laborant, patiuntur,
 nauseant, cibū auersantur, atq; fastidiunt, & horri
 dos quosdā per vniuersum corpus discursus habēt,
 a ij quales

DE CVRAN. MORB.

quales ijs, quæ conceperunt, accidere solent vrina interdum in nonnullis difficulter redditur, interdum plane supprimitur. Cæterum mensium suppressio si à pituita copiosa, & venarum ora obstruente contingat, videre est laborantem somnolentam, ad omnem motum segnem, colore candidam plumbi quoque interdum colori similem pituitam assidue excreantem, & aliquando euomentem. Vrina quoque aquosa esse solet.

Curatio Menses si ob sanguinis inopiam ex inedia, aut vi quando exctu parco, aut longo morbo, aut alia vacuatione per sanguinis defectu fit. se constitierint, proprie non sunt suppressi, nec cieri possunt, anteaquam mulier redierit ad propriam naturam. Si vero alia de causa suppressi sint per abscessionem causæ euocantur, ut si à siccitate fiat, rebus

A siccitate. humidis curatur, non calidis, & exiccantibus, ne augeatur morbus. Si ab obstructione à qua ferè semper fit, curatur primo victu tenui attenuante & aperiente, de quo capitibus. 42. & 45. de obstructione hepatis, & lienis.

Sanguinis missio Secundo abigentibus causam suppressionis, & obstructionis, quæ, si sanguis fuerit, per sectionem sapienter, aut venarum pedum abigetur: quamvis Matthæo de Gradi videatur primam sanguinis missionem

Matth. esse faciendam ex basilica, quando corpus est multo de Gradi sanguine plenum, ne attracto sanguine multo ad infernas partes augeatur obstructio. Deinde euocandi sunt menses frictionibus, ligaturis, & cucurbitulis partium internarum, & coxarum, lotionibus, & fortibus

fotibus earundem. Vltimo per medicamēta aperien-
 tia, & diuretica, de quibus statim dicemus; clemen-
 tiora tamen in hac cōueniunt, quā in facta ab hu-
 moribus pituitosis, & crassis: quæ primo curatur
 victu tenuante, & aperiente, vt diximus. Secundo A pituita
 apparantibus pituitam rhodomelle, oxymelle simp. Victus cō
 syrupo de duabus radicibus, & alijs dictis. 1. cap. coctio.
 cum decocto, vel aquis eodem cap. dictis ad conco-
 quendam pituitam. Tertio vacuantibus phlegma Purga-
 gogis eodē. 1. cap. dictis, vt agarico, turbit, diaphæ-
 nicone, electuario indo maiori, & alijs similibus, vt
 Rx. pilularū de agarico, & cochiarū. an. 3 f. cum
 aqua sceniculi fiant pilule septem. Quarto menses Quæ mē-
 omni arte sunt euocandi, cucurbitulis videlicet co-
 xis affixis, frictionibus, ligaturis, & fotibus par-
 tium infernarū, & syrupo capilli Veneris, de arte-
 misia, de duabus, & de quinque radicibus quantitate
 duarum vnciarū quolibet mane sumpto per multos
 dies cū aquis duplis, vel decocto radicū diureticarū
 croci, cinamomi, calamenti, artemisiae, sauinæ, & si-
 milium. Fotus, & in seffus ex decocto medicamen- Fotus, &
 torum supradictorum aperientium in tempore con- in seffus.
 suetæ purgationis valenter ciet menses, præcipuè,
 si sumatur tunc potus hic, aut huic similis. Rx. hæma Potus ua-
 gogi 3 j. aquæ capilli veneris, & sauinæ. an. 3 ij. lent. r me-
 syrups de artemisia 3 j. misce. ses edu-

Et si menses inceperint, sanguinis misio ex po- cens.
 plite, vel pede valenter euocat menses. Suffitu per
 vuluam excepto rerum aperientium, & redolentiū Suffitus.

DE CVRAND. MORB.

cum Hippocrate quinto aphorismorum. 28. aphorismo menses euocantur. A fotu, & infessu vnguentur locus anterior, & posterior vteri hoc vnguento; R. olei de lilio, sesamini, & scorpionū. an. 3 j. axūgie cunicali, & gallinæ. an. 3 ij. pulueris croci, spicæ, & sauinæ. an. 3 j. ceræ quod sufficit misce, & fiat vnguentum. Hoc medicamentum valenter menses euocat. R. diacurcumæ, & dialaccæ. an. 3 ij. trochiscorum de myrrha & de capparibus. an. 3 iij. pulueris spicæ, croci, & cinamomi. an. 3 j. f. syrūpi de artemisia quod sufficit misce, & fiat cōfectio.

Mixtura
optimain
hoc gene
re.

Dosis cochlearium vnum quolibet die mane cum vncijs tribus decocti, vel aquæ capilli veneris, vel artemisiæ, vel sauinæ. Drachma vna, vel duæ theriacæ diateffaron cum decocto, vel aqua prædictarum rerum menses prouocat, valentius tamen theriaca magna, & mithridatus id efficiunt cum electuario hæmagogo. Hoc medicamentum optime menses excitat etiam suppressos septem annis. R. myrrhæ, calamenti montani. an. 3 iij. medullæ passularum 3 ij. rutæ recentis. 3 iij. sauinæ 3 vj. Ex omnibus contusis bene, & sufficienti quantitate mellis fiat cōfectio. Dosis drachmæ duæ cum decocto rubæe tinctorum. Pesi longi ex superiori cōfectione, & felle tauri cum lana in vuluā & vterum affixi aperiendo venarum ora menses prouocant.

Alia mix
tura in
hoc potē
tissima.

Pesi. Pessus ex radice rubæe tinctorū cum felle tauri, vel alicuius animalis rapacis clementer menses euocat. Idem facit hic, R. pulueris castorei. 3 j. f. musci grana.

in theo
di feto

grana. iij. olei sambucini, & terebinthina. an. quod
 sufficit misce, & cū lana fiat pessus lōgus: vel R̄. me
 dulla caricarum 3 f. succi mercurialis 3 j. pulue-
 ris radice gentiane, & pulegij. an. 3 ij. pulueris
 nigelle. 3 j. cum pauca terebinthina, & lana, vel
 gossypio fiant pessi seu pessarij duo, vel tres longi.
 Pessi facti ex armoniaco, opopanace, galbano, saga-
 peno, & euphorbio sunt valentiores ad menses euo-
 candos alijs dictis superius, præcipue si addas cycla-
 minum, cuius radix valentissime menses ciet, & vt
 quibusdā videtur, si super eam foemina trāseat etiā Radix cy-
 menses euocat. Si vulua, & uterus ab his, & simi-
 libus pessis, & alijs medicamentis calidis aperienti-
 bus afficiantur calida intemperie, initio vlcerum
 necessarium erit consilium docti chirurgi. Interim Calidita-
 fotus, & lotio ex decocto plantaginis, & maluarū tē, & ul-
 iuuat multum hoc affectu vexatos, & vnguentum eius curās
 album camphoratum. Pilule hæ valēter menses euo-
 cant; R̄. musci, mirrhæ. an. 3 ij. stæchados, rubæ tin-
 cturū, pulegij, corticum citri, piperis longi, corticis
 casie lignæ, granorū pœonia, calami aromatici. an. 3 iij. spicæ nardi 3 j. cum aqua artemisiæ fiant pilu-
 le septē pro drachma. Dosis drachma vna: syrupus
 hic egregiè menstrua mouet; R̄. rubæ tincturum,
 arthemisiæ, sauina. an. m. f. mentæ, absinthij, radi-
 cum fceniculi, radicum acori, squinantij, anisi, ori-
 gani, neprite, matris syluæ. an. 3 f. gariophyllorū,
 melissæ, linguæ bouis. an. 3 iij. cyperis, galangæ, ca-
 lami aromatici, fceniculi, ameos, cymini rustici. an.

Pilule.

Syrupus.

DE CVRAND. MORB.

3 ij. cinamomi, medullæ passularū. an. 3 v. fiat decoctum secundū artem cum quo percolato, Mellis sufficienti fiat syrupus. Dosis vnciæ tres.

De vteri suffocatione.

C A P. L V.

Varia no
mina.

Teri suffocationem, alij strangulatū
vteri, alij hystericam suffocationem,
alij spirationis ob vterum ablatio-
nem, alij vterinam apnœam vocant
(quam animi defectio præcedit, vt

docet Galenus. i. de arte curatiua ad Glauconem) quamuis Stephanus Atheniensis discrimen esse inter apnæam, & vterinam strangulationem velit: fit enim, ipso dicente, apnæa ex superfluitate seminis putrescentis, prauasq; quasdā exhalationes, ac præsertim frigidas ad cor mittentis ipsum, atq; ita spirationem intercipientis. Contigit verò quandoque melancholicas exhalationes, quæ ex ipso semine feruntur sursum, ad cerebrum recurrere, symptomataq; melancholica facere. Strangulatio apud eum fit ex spasmo matricis sursum tractæ, & per continuitatem intestina, ventriculum, septum transversum, ac respiratoria alia membra cōprimentis. Sed quia frequenter ab vteri strangulatione fit morbus comitialis, & syncope per consensum, propria, & vera huius affectus definitio erit hæc: malum tunc accidens, cum vterus vaporis copia ita intenditur, vt modo sursum, modo in latus retrahi videatur.

Αρναα.

Definitio

Non v'ha un'v'erit' di carità d'altro m'antagonista
 che alle fidele d'abbate un'ij conjugio **JEHUS**
 un'figa frant'ij del'ij d'ap' infelice ne

Eius due in vniuersum cause sunt retentum scilicet semen genitale, & menstrue purgationes cessantes. ^{Cause.} Et licet nunquam hæc affectio accadat, quum aliterutri horum accepta referenda sit, frequentius tamen euenire solet seminis detenti causa, & quæ ob hanc causam fiunt vteri suffocationes, vehementius solent affligere, & symptomata multo seuiora inducere, vt copiose Gale. disputat. 6. de locis affectis. ^{A semine sape eius symptomata.} cap. 5. Quem locum si quis optime consulat, multa, quæ ad hanc affectionem pertinere videntur, & speculatione digna sunt, dilucidè à Galeno tractata cõperiet: eos igitur ad eum librũ remittimus, quicumq; diligentes naturæ inquisitores magna interdum admiratione tenentur quærentes quĩ fiat, vt cum in hac affectione intercepta nõnunquam respirationis in totum sit, & arteriarũ pulsatio intermissa: ægrotans tamen viuat, & paulò post ad solitas operationes, perinde ac si tale quippiam nõ esset passa, reuertatur. Cur præterea tãta varietas accadat symptomatum pro intentionis remissionisq; modo differentium, & quo modo detentum semen cum mole quam minimum sit, tam grauium symptomatum sit causa. Quarum omnium questionum causas ibi leges: nos enim breuitati studentes malumus his omnibus prætermisus ad signorum enarrationem conuerti, quam in ijs, quæ ad artis opera non sunt necessaria, diutius immorari. Ex signis igitur alia sunt, quæ ipsam accessionem solent præire, alia, quæ comitari. ^{Nota.} Præire solent, & maximè cũ accessio proxima est,

bibant 31 capitei una a v mentis
modico amissio diebus utatq; quædam
quia magna angustia in bruta est vultus ad morbum

DE CVRAND. MOR.

mētis torpor, pigritia, crurū imbecillitas, faciei pal-
lor, aspectus mœstus. Comitantur hæc, q̄ sequūtur, la-
borantes. Interdū iacēt sine sensu immobiles cū ob-
scuro, paruoq; pulsu, vel omnino sine vllō. Interdū
sentiunt quidē, & mouētur, integraq; sunt ratione:
ceterū animi defectione, & difficili sp̄ratione la-
borant. Interdū vero, & crura & brachia contra-
hūtur. Adest præterea inclinatio ad somnū, desipiē-
tia, detentio instrumentorū sensus, vox obmutescit,
& cōuelluntur nonnūquā. Cū iam inclinat accessio,
rubore suffundi malæ incipiūt, & oculi attolli, atq;
aperiri. Humiditas præterea quædā tactu percepti-
bilis è muliebribus locellis excurrit. Intestina immur-
murāt, atq; vterus ipse paulatim laxatur mēte scili-
cet, sensu, ac motu iam redeūtibus. Per circuitus ma-
lū hoc solet corripere infirmas, præcipue eas, quæ vi-
duæ sunt, aut alias viri concubitu sunt usæ, & cū om-
ni tēpore possit, maxime inuadit hyeme, & autūno.
Reliqua ex Galeno, Paulo, & Aetio sunt petenda.
In accessione oportet vniuersum corpus perfrica-
re, & extrema præcipue partes infernas ligare,
egrotamq; collocare ceruice, & scapulis accliuori-
bus, & femoribus, & inguinibus decliuioribus. Na-
ribus eius sunt admouēda foetida, vt funiculus lucer-
næ nuper extinctus, plumæ maximè perdicū, lanæ
soleæ cōbustæ, capilli, cornu capræ vsū, pix eliqua
ta super carbones, galbanū, castoreum, assa foetida,
vrina multorū dierum, & sulphur, quod valētissime
excitat ab accessione: in qua raro faciēda est vacua-
tio, nisi

Curatio
in accessio-
ne.

*stercus erethica herba haec et longiora in iunioribus
locis ut ligetur et ducatur*

DE CURAN. MORB.

quem diximus cap. 8. & 30. semper tamen habenda est prima curandi ratio partis eius, quæ prius affecta est, post aliarum, quæ per consensum laborant.

Extra ac Extra acceſſionem ipsam curatur per causæ ab-
cepſionē ſciſſionem, vt ſi ex ſuppreſſis menſibus naſcatur, ad-
curatio. hibeantur, quæ diximus capite ſuperiori. Si verò ex ſemine detento, & corrupto vocetur maritus. Si non poſſit viro vti, precibus, & ieiunio curabitur. Nutriatur ergo pane, & aqua: menta tamen & ruta, & agnus caſtus ſemen minuunt. Ad purgationē vteri miectus hic liquor ad modum clyſteris inſtru-
mento argenteo eſt efficax remedium; Rx. aquæ na-
phæ, ſeu florum aranciorū lib. j. aquæ ocymi ꝓ iiij.
galie muſcate ꝓ ij. galbani ꝓ iiij. muſci, & ambre
an. grana. v. ſyrupi de artemiſia ꝓ iiij. croci pulue-
rizati, cinnamomi & gariophyllorum. an. ꝓ f.
miſce.

De mola in vtero.

CAP. LVIII.

Descri-
prio.

Ola, autore Galeno, informis quædā caro eſt, aut, ſi mauis cum Actio, & Paulo, affectus quidam vteri ad ſcir-
rhi naturam tendens nunc in vteri oſtiolo, nunc in toto ipſo ad tactum lapidoſus apparens; à motus autem difficultate, &
Cauſa. grauitate mole nomen aſſumpſit. Fit hoc mali ge-
nus interdum poſt inflammationem præcedentem eueniens, interdū poſt locale vlcus cui caro ſuper-
creuerit:

creuerit. Nascitur etiam à semine muliebri & sanguine menstruo ad uterum utroq; fluente atq; retento, ibiq; caloris immodici vi tum coacto, tum in carnis formam transmutato. Signa ab Aetio sic ponuntur. Affectum tumor immitis consequitur cum hypochondriorum retractione, gracilitate, decoloratione, appetendiq; deiectione: ac primo cōceptionis opinio suboritur: nam & menses supprimuntur, mammae intumescunt, stomachus euertitur, lumbi grauantur, venter attollitur; tēporis verò progressu discernitur: molam enim dolor punctiois sensum inferens subsequitur, nec in ea motus ullus, sicut in vero conceptu percipitur, post toto corpore diminuto, & ventre ampliato certa hydropis imago deprehenditur: à qua tamen distinguitur: neque enim hic ut in hydrope manus impulsu tumor recedit, aut excauatur, aut tympani sonum reddit, neq; eiusdem manus concursu vlla fluctuatio percipitur: interdum tamen tempore præcedente iecur refrigeratur, & hydrops superuenit: animaduertere tamen oportet hæc omnia signa, ne cum sene. 135. annos Hystorie nato Auenzoar, & doctissimo Matthæo de Gradi decipiamur; ille uxorem uterum gerentem purgauit sexto mense: hic verò uxoris partum ad decimū tertium mensem expectauit; quæ post mola laborare inuenta, optimè ab eodem curata fuit.

Curatur uteri mola victu earum, quæ mensibus detentis laborant: de quibus cap. 56. diximus: post remedijs euocantibus menses, de quibus eodē cap.

Si ob

DE CVRAND. MORB.

Hystoria Si ob flatum fiat mola (vt cōtigit cuidā fœmine Iu-
stipenda dææ Olysiþonensi, quæ arbitrata se foetum in ute-
ro habere ventum tantum peperit) curatur primo
frequenti vacuatione per elephāginas pilulas, quæ
in hac & omni ferme causa obtinent principatum.

Pilula de Euacuato corpore flatus dissipandus est diacymino,
phagina diagalanga, dianthos cum decocto camomilla, semi-
Clyster nis foeniculi, capilli veneris, & artemisia. Clyster
fiatū po hic valenter dissipat flatum; R^x. camomilla. p. j. bacca
tenter dis rū lauri, anethi, cymini, seminis foeniculi, & anisi. an.
sipans. z i. anthos. sicados, calendula. an. p. j. fiat decoctū,

Peſi. mixtura, purgabit flatū vteri. Peſi ex rebus dictis cap. 56. ſunt optimi huic quoq; morbo, vt R̄. pulueris ſeminis melanthij, cardamomi. an. 3 j. pulueris euphorbij, & caſtorei. an. 3 ſ. ſucci mercurialis & terbintine. an. quod ſufficit, miſce, & ſiant cum lana, vel goſſypio duo peſi longi.

De partu laborioso, & fecundis detentis.

C A P. L I X.

Causas
et notas
petræ
Rhodiæ
nc.

Vius rei copiosam, & necessariam
doctrinam scriptam reliquit Eucha-
rius Rhodio suo lib. de hominis par-
tu, in quo cuiuslibet partus naturalis
& nō naturalis formas depinxit: nos

et alios sing. habent et anteq. ante q. mansa circa teni tamen
aptata. En mo rex. p. ista. l. sm i. con. isciandus est ut fely ab go.
litz. jone na. p. m. galeny. b. dely. affe. & s. in fine

tamen omiſſis cauſis, & ſignis breuitati ſtudentes,
 & ſuo ordine curationē tantū indicabimus. Quādo
 tēpus pariendi accedit vterū gerens vtatur exerci- Curatio.
 tatiōe moderata, nutriaturq; alimētis facilibus cōco Ante
 ctu, & molliētibus, quales ſunt vuae paſſæ ſine gra- partū ui-
 nis, carica, pruna, vuae, butyrum, malua, ius pingue. ctus.
 Balneū quoq; ex decocto rerum mollientiū eſt opti- Balneum
 mum, & neceſſariū, & ſotus partis inferioris vte- Fotus.
 ro proximæ, cuiuſmodi ſunt malua, biſmalua, ſemen
 lini, ſcœnogræcū, vuae paſſæ ſine graniſ, carica, me-
 lilotum, & ſimilia. Amet ea, quæ partum facilem fa- Quæ fa-
 ciunt, cuiuſmodi ſunt lapis ſnaragdus, iaſpis, co- cilem par-
 rallus, ſtorax, radix cyclamini, & radix artemiſiæ tum fa-
 ſiniſtræ coxæ alligata. Abſtineat ab ijs, quæ par- ciant.
 tum impediunt, vt eſt aēr frigidus comprimendo, Impediē-
 & intenſe calidus vires matris, & foetus diſſol- tia partiū
 uendo. Pyra à tota ſubſtantia impediunt partum,
 etiam ſi non comedantur. Cū tempus pariendi ap- Iuxta
 propinquat, prægnans ambulet pedetentim per lo- partū ui-
 ca decliua, & initio partus bibat ius pingue galli- ctus.
 næ cum facultate ſeminis lini, vel ſcœnigræci, adden-
 do parū croci, vel cinamomi, & parū vmi albi gene-
 roſi, vel rubri mediocris ſubſtantiæ. Partes etiā ven-
 tris inferioris, & pudenda hoc vnguēto benè calido Vnguē-
 vngātur; R. olei ſiſamini, & amygdalarū dulciū, & tum.
 de ſemine lini. an. ʒ j. vtriuſq; dialthææ, hyſſopi hū-
 midæ. an. ʒ. f. mucilaginis ſcœnogræci, & ſeminis li-
 ni. an. ʒ ij. axūgiæ gallinæ, & anatiſ. an. ʒ j. f. croci
 puluerizati ʒ f. ceræ. q. ſ. miſce, & fiat vnguētū.
 Comprimenda in ijs ſemencij ſcœnogræci
 vino albo et melle bibat

DE CURA MORB.

Lapis aquila. Comprimere anhelitum versus inferiora facilem partum reddit. Lapis aquila suspensus de coxa parturientis valenter trahit foetum, non solum viuum sed mortuum, & secundas ipsas: oportet tamen post partum statim lapidem amouere d coxa, ne attrahat ad se vterum. Difficilis partus fit vel ob defectum matris, vel vitium foetus, vel secundarum. Si vitio parientis, quia nimis crassa sit, vel animo pusillo, aut inexperta dolorum, aut suapte natura imbecilla, aut habeat vterum exiguum ob aetatem, aut propter errorem in cōpositione, aut quia laborat vteri inflammatione, vel aliarum partium vtero proximarum.

Causa laboriosi partus. Si ob primam causam ante partum est emacianda ciborum paucitate, & multo labore, multis vigilijs, & curis. Si sit timida, animus addendus est. Si doloribus non assuefacta, validissimè spiritum cōprimat, & locus vteri superiori vnguento, vel huic simili bene vngatur. Si imbecilla sit optimo iure caporū, vel gallinarum, & aqua carniū, vino bono, & odoribus nutriatur. Si ob paruitatem vteri superiori vnguento, vel oleo cōmuni, vel iure pingui, & similibus mollientibus partes pudendæ vngantur sæpè, & benè humectatæ, & mollitæ extendantur satis, & aperiantur in partu. Si ab inflammatione, vel alio vteri morbo propriam pete curationem. Si vitio foetus difficilis reddatur partus quia magnus sit,

Figura naturalis partus. vterus, & pudendum fotu, balneo, vnguento rerum mollientium egent, vt diximus, in exiguo vtero. Si ob figuram naturæ aduersam reducatur ad naturalem figuram

lem figuram: est enim naturalis figura partus, quando caput fœtus à principio, deinde reliqua membra manibus super femoribus porrectis, & capite in neutram partem declinante egrediuntur. Proxima huic figura est, quando pedes ambo priores apparent, & manus non supra femora, sed in sublime erectæ fuerint. Aliæ omnes figuræ præter has duas à natura abhorrent, quas omnes Eucharis Rhodio exactissimè suo libro demonstravit. Quando igitur est figura naturæ contraria à docta obstetrice habente manus, & digitos longos, & graciles, vel à pastore prudenti, & sene reducatur in primam figuram naturalem, & omnium optimam, vel in secundam ei proximam, si figura non naturalis sit ei propinquior. Deinde expectabis partum naturalem, & ver-
bis blandis bonam spem fœlicis partus, & masculi, Admonitio.
quo omnes ferè mulieres gaudent, dabis: & si opus fuerit, utrum & vias omni arte aperies, partumque facilem reddes. Inter alia tamen excitanda est ster-
nutatio parienti. Multa sunt præterea quæ partum facilem reddunt præter superius dicta, quorum aliqua à multis experta, & laudata in præsentia adducam. Si ob fœtus imbecillitatem fiat difficilis partus corroborandus est per restaurationem matris, de qua superius dictum est; & præter illa pariens hoc pul-
uere cum optimo iure corroboranda est; Pulvis.
R. cinna-
momi electi, cassiæ lignæ, & croci. an. ʒ j. osium
de corde cerui, & spicæ. an. ʒ f. ambre, & musci
an. g. x. sacchari optimi ad pondus omnium misce,
b & fiat

DE CVRAND. MORB.

**Fœtus
mortui
signa.
Expellen
tia moro
tū fœtū**

*in fœtū
in viuo tamē
educendo mitiora sunt
necessaria*

Et fiat pulvis. Dosis scrupulus unus. Si fœtus fuerit mortuus, quod cognoscēs frigiditate v̄etris inferioris, motu rei grauis ad motū matris, & fœtore nariū, & oris matris, hoc potu expelletur; R̄ pulueris assæ fœtidæ, & castorei, an. ʒ i. aquæ saumæ ʒ ij. Syrupi capilli veneris ʒ i. f. misce, & fiat potus. Hoc quoq; medicamentū valenter educit fœtū viūū, & mortuū: in viuo tamē educendo mitiora sunt necessaria; R̄ mirrhæ, castorei, storacis. an. ʒ i. f. cīnamomi, seminis, vel foliorū saumæ. an. ʒ i. mellis. q. s. misce & fiat cōfectio. Dosis drachmæ tres cū vīno albo, vel aqua quinq; radicū diureticarū, vel alia simili. Hoc medicamentū fœtū expellit, clemētius tamen q̄ duo superiora; R̄. assæ fœtidæ ʒ f. rutæ siccæ ʒ ij.

**Lac hu
manum.**

mirrhæ ʒ ij. misce. Dosis drachma vna semis cū genoso vīno. Lac humanū, si bibatur, expellit fœtū autore Arnaldo de Villanoua: est enim tutissimū auxilium, & clementissimum.

**Dieta
mus.**

Drachma duæ succi diætami, vel pulueris eius cum vīno, vel aqua calida expellit fœtū sine violentia. Drachma vna euphorbij aborsum inducit, & fœtum violenter extrahit.

**Euphor
bium.**

Suffitus.

Suffitus huius medicamēti frequens, & instrumēto cōueniente immissus educit fœtū viūū, & mortuū;

Vngula,

stercus

asini, spo

liū serpe

ntis.

R̄. timiamæ, ameos, opopanax, galbani, sulphuris viui. an. ʒ iij. cum felle vaccæ fiant formulæ cicerales, vel ad formam lupinorū. Suffitus vngulæ asini, vel stercoreis eiusdem fœtum educit. Suffitus spoliū serpentis similiter fœtū educit. Hi pēs molam veteri dissipant, & expellunt valenter, & fœtū quoq;

Pēsi.

R̄. armo

*Rx. armoniaci, opopanax, hellebori nigri, saxifragiæ, aristolochiæ longæ, & rotundæ, pulpæ colom-
 quintidæ. an. ʒ i. succi rutæ, cucumeris syluestris,
 & fellis vaccini. an. partes æquales, terebinthinæ
 parū, misce, & cū lana, vel gossypio fiant pessi lon-
 gi. Pessus ex succo rutæ, & scāmonio educit fœtū,
 sed minus valenter q̃ superiores. Succus gallitrici
 iniectus in vterum sanguinis profluuiū illius probi-
 bet, quod partum laboriosum, præcipuè post acria
 medicamēta, sequi sæpe solet. Si ob secundarū crassi-
 tiem partus sit difficilis, quia non auelluntur, neque
 abrūpuntur, obstetrix prudens digitis proprijs, vel
 forcipibus eas scindat, vt fœtus egredi possit. Si ve-
 rò ob earum tenuitatem ante debitū tempus rūpan-
 tur, & humor collectus in vtero fluat, & tandem
 vulua, & viæ sicciore factæ partum difficilem effi-
 ciant, oportebit pudendum, & partes iuxta vterū
 vnguentis, fotibus, infusibus, & balneis iam dictis
 humectare, & vias aperire.*

Succus
gallitrici

Obste-
trix.

*Si à partu in vtero secūdina detenta sit, summo
 studio educenda est, nō tamen subito, & violenter,
 vt multi imperiti faciunt: enixa enim fatigata labo-
 re partus benignè tractanda est, ne simul anima, &
 secundina educantur, vel prius anima agatur; multis
 enim diebus viuunt enixæ nō expulsis secūdis, quas
 potest natura sensim, & multo tempore expellere.
 Quiescat ergo enixa, & mente confirmetur, &
 statim à partu bibat libram semis olei communis, Oleum.
 cum drachma vna croci puluerizati; post vomitū,*

Ad secū-
dinam ex-
pellendā

*Asynanthi de cod. m. bibat b ij rufi,
 vt in qm. libro proprio in de laborib. p. 1*

DE CVRAN. MORB.

Vomitus tussi, sternutatione, & anhelitus cōpressionē exci-
 tus, ster tetur expultrix facultas ad expellendam secundā.
 nutatio. Si tamen his nō educatur, enixa nutriatur iure opti-
 anhelitus mo caporum, vel gallinarum, aqua carnis, ouis re-
 detentio. centibus, vino optimo, & auibus montanis. Vteri
 locus in seſſibus, vnctionibus, & ſotibus rerum mola-
 lientium eſt pſrandus, vt dictum eſt ſuperius in par-
 tu difficili. Poſt quæ foetum mortuū expellunt, con-
 ferunt, qualia ſunt ſuperius dicta, & præter illa, in-
 Inſeſſus. ſeſſus ex decocto foliorum, & granorum alio-
 rum, foliorum vſnen (eſt herba ſimilis vermiculari
 ſapore ſaſſo, ex qua fit ſal) camomilla, & folio-
 rum ebuli educit ſecundinam. Peſſus, & vnguentū
 Peſſus. ex leporis coagulo, & craco pudendo admotum ſe-
 Vnguentū ex leporis coagulo, & craco pudendo admotum ſe-
 Spolium cundinam educit. Suffitus ſpolij ſerpentis idem præ-
 ſerpentis ſtat, & cataplaſma ex eodem ſpolio ſerpentis cū ru-
 Suffitus. ta, artemiſia, & abſinibio coxæ admotū, & vuluæ
 ſecundinā educit. Suffitus vngulæ aſinæ, & capræ,
 ſtercoris bubuli, columbini, ſeminis porri, alij, cor-
 ticis, minoris pini, hellebore, Ariſtolochiæ longæ, ni-
 gellæ, & ſimilium educit valenter ſecundinam. In-
 Inſeſſus, ſeſſus, vel ſuffitus, ſeu euaporatio ex decocto rutæ,
 & ſuffi- præſij, abrotani cum oleo de lilio extrahit ſecundi-
 tus. nam. Peſi, & clyſteres ex allio, aſſalto, aſſa foeti-
 Peſi. da, baſſamo, ſtercore accipitris, galbano, gentiana,
 Clyſteres ſcrapino, ſcammonio, vite alba, ireos, & ſucco di-
 ctami: omnibus ſimul, vel aliquo ex his ſecundinam
 educūt. Vnciæ duæ ſucci ex aliquo horum medica-
 mentorum valenter educunt ſecundinam, dictami,
 ſcilicet,

scilicet, artemisiæ, pollitrichi, petroselini, præsij,
 mercurialis, verbenæ, porri, rutæ, pulegij, hyperi-
 conis, & similiū. Drachma vna pulueris huius cū vi Puluis
 no optimo, vel aqua diuretica valēter educit secun- potētiss-
 dinā; R. myrrhæ, castorei, seminis dauci, dictami, se mus.
 minis porri, pulueris lumbricorū terrestriū. an. ʒ. ij.
 misce, & fiat puluis, qui obtinet principatū in hoc
 morbo. Balsamū sumptū secundinam expellit, & es Balsamū
 ficit fœminam sterilem, vt quorundam fert opinio.

De Ramice seu Hernia.

CAP. LX.

Vum peritonæū (quam Arabes mem- Descri-
 branam sisach nominant) qua parte ptio.
 vasis seminarijs peruium est, aut la-
 xatur, aut etiam rumpitur, ita vt alis
 quid vel in inguina, vel in scrotum
 descendat, malum sit, quæ Græcis cele, Latinis tum
 ramex, tum hernia dicitur, barbaris ruptura. Porro
 cū variè hæc affectio cōtingat: plures enim eius nu-
 merantur differentie pro corporum & substantia- Differen-
 rum ad scrotum, aut ad inguina deuolutarū natura, tia uar-
 iis omnibus nomina imponuntur: nam si intestinum ris.
 descendit, enteroccele, hoc est intestini ramex: si
 omentum, epiplocele, id est, omenti ramex: si aqua
 hydrocele, hoc est, aquosus ramex: si melancholicus
 sanguis in vasorum anfractibus colligitur, circosele
 id est, varicosus ramex: si spiritus pneumatoccele,
 hoc est, flatuosus ramex: deniq; si caro dura intra
 b iij testium
 sed hinc quod in conspectu m. v. l. a. g. n. a. n. e. consp. l. i. 227

DE CVRAND. MORB.

testium tunicas increfcit, farcoccele, hoc eſt, ramex carnoſus dicitur.

Cauſa. Fit hoc morbi genus multis de cauſis: nam quod in inguina, aut in ſcrotum, tum inteſtina, tum etiam omentum deſcendant, perinde ac in enteroccele, & bubonoccele cōtingit, occaſionē præbere ſolent multa: cuiuſmodi ſunt iſtus, ſaltus, clamor, immenſe alius cuius molis ſublatio, & quicquid huiuſmodi corpori, aut extrinſecus, aut intrinſecus poteſt accidere: ab his enim cauſis facile peritonæū aut extenditur,

Nota. aut laceratur. Communes autē notæ utriq; inteſtinorum inquam & inguinis ramici hæc ſunt. Tumor in inguine, vel ſcroto conſpicuus cernitur, & in exercitationibus, itinere, ſpiritus retentione, & alijs occaſionibus maior quam ante apparens, qui ſi comprimatur, tardè quidē recurrit, celeriter autē rurfus deuoluitur. Cæterū quo diiudices, num propter peritonæi extentionem ramex ſit factus, an propter eiufdem ruptionem animaduertere oportebit, quoties ob extentionem peritonæi ramex abortus ſit, inteſtinū non vniuerſim, ſed particulatim temporis ſpacio, & ob cauſas quaſlibet deuolui, tumoremq; æquabilem ac profundum apparere inteſtino, quod deuolutū eſt, peritonæo conſtricto, ſecus ſit quā disruptum peritonæū eſt, ab initio enim inteſtinū vniuerſim deuoluitur, idq; ob cauſas violentas dumtaxat. Tumor præterea immenſe magnitudinis, inæqualisq; in cute protinus eminet, quod ſcilicet inteſtina extra peritonæū elabūtur. A quo ſi ramicis cauſa, ſimul

se, simul ac notæ, & differentie apud Aetium lib.
 14. cap. 22. hunc in modum leguntur. Hernia aquosa
 quandoq; ex occulta, quandoq; ex manifesta causa
 contingit, ex occulta quidem quum aquosus humor
 circa partes corpusculorum, quæ scrotum contextunt,
 ac implicat, sanguini admixtus collectus fuerit. Ex
 manifesta verò quum ex plaga collisis, aut fractis va-
 sis sanguis affluens ad aquosam substantiam transmuta-
 tur. Vbi igitur sponte constiterit aquosus humor col-
 lectus, subflauus, aut suppalidus is inuenitur. Vbi
 verò ex plaga, cruentam, ac fœculentam materiam
 reperies. Humor autem vel intra rubicundam tes-
 ticuli pelliculam consistit, vel extra ipsam inter
 eam & pelliculas adiacentes, vel in propria pellicu-
 la velut vesica quadam continetur, atque hoc genus
 herniam in tunica superagnata vocamus. Aliquando
 verò duplex hernia oboritur cum collectio & in ru-
 bicunda tunica, & in superagnata consistit, si quidẽ
 igitur in pellicula rubicunda humor collectus fuerit,
 tumor vnus coloris apparet sine dolore, in princi-
 pio dum adhuc parua est collectio ad contactum ce-
 dens: postea verò aucta collectione testiculus humo-
 re vndiq; circumdatus occultatur: at tumor in ambi-
 tu extensus, ac renitens ad tactum herniæ carnosæ suspi-
 cionẽ imperitis exhibet, possunt tamen tactu discerni: nam
 hernia carnosæ omnino renititur, sed aquosa digitis
 cedit. Si verò in superagnata tunica humor colligatur
 tumor ipse siue magnus siue paruus fuerit omnino
 circumscribetur: at si simul quoq; in rubicunda tunica

DE CVRAN. MORB.

collectus fuerit, duo tumores deprehenduntur, alter in superagnata, alter in rubicunda pellicula. Quod si extra rubicundam pelliculam collectio fiat, testiculus tactui occurrit. Ceterū ab hernia aquosa differt hernia intestinorū, quoniā in aquosa tumor eiusdē penitus magnitudinis semper, & in quolibet corporis situ persistit: neque enim humores velut intestina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquosa secundū naturā se habet, qua nota vel maxime aquosa ab omenti hernia distinguitur: nā in hernia omenti semper in scroto omentū persistit, neq; unquā transfertur, id quod etiā in aquosa cōtingit. Verū in omenti hernia inguen rarefactum deprehenditur. Atq; hæc de ramice sunt satis, nam quæ de alijs speciebus dici poterant cum vel ex ijs quæ supradicta sunt patere possint superuacaneum esset hic scribere: qui pleniorē tamen disputationē desiderant, adeant Aetij librum. 1. 4. & Galeni medendi methodum.

Curatio Flatuosa hernia curatur primo victu calfaciente
flatuosa. ægri, & nutricis si fuerit infans: secundo dissipantibus flatum internis, & externis, qualia sunt rosata nouella, aromaticum rosatum, diacyminum, diaga-
Infans. langa, dianthos, electuarium de baccis lauri. Infans qui non potest omnia medicamenta necessaria sumere, cum lacte sumat semen fœniculi, vel anisum mansum, vel parum aquæ nasæ, & parti affectæ admoveatur carica assata cum puluere cymini, vel carui, vel arancium assatum cum eodem puluere, vel mel
parum

parum decoctum cum stercore bubulo. Si ager fuerit puer, iuuenis, vel senex valētiorebus eget, de quibus cap. 3. 1. de curatione imbecillitatis ventriculi.

Aquosa hernia curatur primo victu calido & exiccante, de quo diximus cap. 44. de curatiōe hydropis Aquosa.

Secundo apparantibus humorem aquosum, vt rhodomelle, oxymelle simp. syrupo de duabus radicibus, & alijs dictis cap. 1. & multis alijs locis.

Tertio, phlegmagogis; vt agarico, puluere hieæ simp. turbit, diaphænicon, & alijs, de quibus eodem 1. cap. sed frequenter oportet purgare pilulis elephanginis, & de hiera simp. & agarico trochiscato: quia euacuant sine molestia.

Quarto, dissipantibus flatum medicamentis internis & externis dictis cap. 44. de curatione ascitæ. Vltimo verò omnis aqua euacuanda est filo transfixo in scroto, qua emissæ vlcera exiccantibus, & glutinantibus sunt curanda adhibendo tamen medicamenta partibus primo affectis, vt hepatis, lieni, & alijs.

Carnosa hernia, si antiqua non fuerit, & minus Carnosa dura curatur rebus emollientibus, & dissipantibus sc. carnem, vt hoc, præcedenti tamen debita victus ratione & corporis purgatione; R. igitur oleorum camomillæ, anethi, sesami, & amygdalarum dulciū. an. ʒ j. mucilaginis seminis lini, & sænugreci. an. ʒ f. pulueris rosatæ nouellæ, camomillæ, & croci. an. ʒ j. f. emplastri de meliloto, quod sufficit, misce, & fiat unguentum. Vtrunq; diachylon

DE CVRAND. MOR.

cum harmoniaco hanc herniam longo tamen tempore dissoluit.

Varicosa Varicosa hernia non sine magna difficultate curatur. Primo, victu dicto cap. 9 de melancholia. Secundo, apparantibus atrum humorem conuenientibus medicamentis, de quibus eodem cap. 9. Tertio, vacuantibus, vt confectione diasene, confectione medicaminis hamec, sero caprimo, epithymo, pilulis de fumo terre, Indis, & de lapide lazuli. Quarto, mollificantibus, & dissipantibus, vt medicamentis dictis superius in curatione carnosae herniae. Vltimo vero varices eximantur more cancerorum ferro candenti: quamuis hoc opus non ab omnibus ferri possit. Alij omnes modi & differentiae earum, quae fiunt ex laxato dydimo, aut rupto peritoneo, siue omentum decidat, siue intestinum in infantibus, & pueris sunt faciliores curatu, praesertim si recentes fuerint: antiquae enim sine opere manuum non possunt curari.

Aliarum
specierum
curatio
difficilis.

Intestina
lis.

Hernia haec curatur primo victu astringente, & glutinoso, de quo cap. 28. de curatione sputi sanguinis: & somno, & quiete, fugaq; cibi flatuosi, vehementis saltus, & clamoris. Postea si intestinum fuerit extra peritoneum agro resupinato, sublatiis cruribus sensim reducatur intestinum ad locum proprium, nisi stercus, vel flatus hoc impediat, quo tempore flatus est dissipandus iam dictis, & stercus mollius factum fotibus, vnguentis, suppositorijs, & balneis ex butyro, muscilagine scœnugraeci, seminis lini,

lini, oleo sisamino, & amygdalarum dulcium est eua-
cuandum: intestino tamen in scrotum lapso, vel ex-
tra peritoneum iniectio clysteris est suspecta, & Clyster
maximè timenda, quum multi nostris temporibus ^{periculosus}
sine voce subito perierint excepto clystere post ^{sus habet}
motum intestinum à proprio loco, ad quem redu- ^{ribus inte-}
ci non potest plenum postea substantia clysteris. ^{stinu ex-}
Intestino ad locum suum reducto à chirurgo do- ^{tra.}
cto, & prudenti conserua ipsum idoneis instrumen-
tis, & ligaturis. Scissuram quoq; astringe, id tamen
fiet à viris in hoc & in lapidibus à vesica extrahen-
dis exercitatis & probatis. Et incisioni impone me-
dicamenta glutinantia, & constringentia, vt empla-
strū cōtra rupturam in omni regione satis cognitū,
& ab omnibus pharmacopolis confectū. Hoc quoq;
est optimū; R. picis naualis ℥ j. lithargyrii cere Empla-
albæ & citrinæ, colophonix, armoniaci, galbani. an. stru opti
3 v. f. visci quercini, thuris, myrrhæ, gypsi. an. 3 ij. mum.
& 3 iij. boli armenici, nucis cupressi. an. 3 j. & 3 iij
dloës, caballini, cōsolidæ maioris, & minoris, masti-
chis. an. 3 v. f. aristologiæ longæ & rotundæ. an. 3
ij. & 3 ij. & 3 ij. gallarū 3 ij. & 3 ij. terebinthia-
ne lotæ forti aceto 3 ij. & 3 iij. sanguinis huma-
ni 3 iij. acaciæ, sanguinis draconis, mumie. an. 3. f.
his oībus puluerizatis accipe ilia pellis arietinæ sine
pilis diuisa in partes paruas decoquatur in aqua, do-
nec liquefiāt; quibus adde glutinis ligni fabrorū &
scriptorū, & pisciū. an. 3 j. His oībus liquefactis ad-
de pulueres, & fac secūdū artē emplastrū in magda-
leonibus,

DE CVRAN. MORB.

leonibus, cuius quantitas, quæ satis sit, extensa su-
 per alutam ad magnitudinem rupturæ semper ei ad-
 hereat. Lactens quoq; his externis facillime cura-
 bitur, præsertim si nutrix debita ratione victus utatur.
 Puer, vel iuuenis præter iam dicta si per. xx.
 dies, vel. xxx. resupinus quiescat, & quolibet die
 mane accipiat 3 j. pulueris consolidæ maioris, vel
 minoris cum iure pedum arietis, vel alio liquore
 astringente, vel paucò vino rubro astringente, vt
 est Saguntinum, mihi crede curabitur hernia, maxi-
 mè si non fuerit antiqua. Eandem habet vim pulvis
 seminis, vel dactylorum palmæ sylvestris, si multis
 diebus, & in eodem pondere sumatur. Dimidia
 drachma pulueris radicis valerianæ cum paucò vi-
 no rubro decem, vel quindecim diebus sumpta cu-
 rat herniam, vt fide doctissimorum virorum habeo
 compertum. Vnciæ duæ succi scabiosæ sumptæ ma-
 ne quolibet die curant herniam. Hoc medicamen-
 tum paucis diebus curat herniam; R. mastichis, oli-
 bani, colophonæ, boli Armenici, sanguinis draco-
 nis. an. 3 j. pilorum leporis incisorum in partes mi-
 nimas 3 iij. mellis, & farinæ orobi. an. q. s. misce,
 & fiat mixtura. Dosis drachmæ tres, vel quatuor.
 Pulvis radicis pentaphyllonis curat herniam. Gui-
 do de Cauliaco doctissimus medicus & chirurgus
 aliorum & sua ipsius experientia curauit herniam
 scrupulo vno limaturæ chalybis sumpto singulis die-
 bus mane per triginta dies, cum paucò vino rubro,
 & aqua decoctionis hepaticæ, dummodo per ali-
 quos

quot dies ante & pone emplastrū ex magnete, & apostolicone, & contra rupturam parti affecta adherēs portet, permutatione eius facta tertio quoq; die. Hoc emplastrum est optimum quamuis sit paucorum simplicium, quod per mensem curauit her-
 Empla-
 strum bo-
 num pau-
 corū sim-
 plicium.

Quando supradictis auxilijs hernia non curatur Opus p
oportet ad opus chirurgicum aggredi. Aliqui par- inftrumē
tem per quam descendit intestinum contrahunt fer ta.
ro candenti: alij caustica potentia admovent: ab alijs
acu perforatur, & meatus astringitur, ne in intesti-
num, vel omentum descendat. Sed quia admodum
difficile est laxationē, vel peritonæi incisionem an-
tiquam curare sine testis extractione, ab erudito,
& in hoc exercitato diu viro testis, vel testes cum
dyndimo abscindantur, & extrahantur, cuius mo-
dum & formam Paulus lib. 6. cap. 62. & Albuma-
sis scripserunt.

De Arthritide.

C A P. L X I.

Rthritis tunc fit, cum in vniuersum Descri-
omnes corporis articuli propter alie- ptio.
num à natura humorem ad eos con-
fluentem dolor occupat, Latini hunc
morbum articulare appellat, bar=

V. de copias impelleris in cantabrigia
 longmanus 340 capitulo 245. bay ar
 longmanus 340 capitulo 245. bay ar

DE CVRAND. MORB.

Species. bari arthriticam passionem: verum animadvertere oportet arthritidem, podagrā, chiragram, & ischiadem affectiones esse genere easdem loco tantū differre, cum alioqui una sit cōmunis omniū origo: est enim arthritis, cū in oībus articulis dolor insidet, podagra cū in pedibus tantū, quemadmodū chiragra cū manus obsederit dolor. Ischias autē cū eam iuncturā, quam Græci ischian, Latini coxam nominant. Quare nō ab re fuerit, nobis præsertim, qui breuitati studemus, harū omniū affectionū curationem hoc capite comprehendere: tametsi de arthritide caput

Causæ tantū inscribatur. Fit autē arthritis multis de causis **externæ.** quarū quædā internæ sunt, quædā externæ. Externæ sunt casus, percussio, corporis immodica exercitatio, vt lucta, cursus, aliæq; id genus, præsertim si statim à cibo fiant: articulorū præterea luxationes, & quicquid extra incidens articulos ita potest debilitare, vt ad recipiendos derivatos aliunde humores idonei sint, inter quæ Veneris immoderatus vsus & solitæ exercitationis intermissio numeratur. Mœrores præterea, curæ & vigiliæ, cæteræq; animi perturbationes ex eorū gñe sunt, quæ arthritidem, podagram, & cæteras articulorū affectiones possunt efficere, nō modo quod corpus imbecillius reddant, sed quod noxios quoq; humores procreent. Inter alia quoq; quæ maximè hanc affectionem inducunt, sunt assiduæ cruditates, crapulæ, et eorū alimentorū vsus, quæ & difficilia coctusunt, & pituitosos insuper humores generāt. Docet hoc Gal. cōment. 28. *nastrum hinc si confirmamus legem et famulib. 6. in modum empli quod dicitur hinc & de humores* *an di of corid q.*

lib. 6. aphorif. dicēs, etate quidē Hippocratis pauci podagra laborabāt, propter vitæ moderantiam, non stris verò tēporibus vsq; adeo auctis edulys, vt nihil addi posse videatur, infinita est podagrarum copia, cum nōnulli sint, qui nō exercētur, & cruditatibus atq; ebrietatibus obruūtur, & ante cibū assumptū bibūt vina generosa, ac Venere vtūtur immoderata: nōnulli verò etsi nō in his omnibus, in aliquibus saltem eorū quæ dicta sunt delinquūt, sed cum peccatū fuerit magnū, sepius in vno eorū, quæ diximus deliquisse satis erit. Ob hanc igitur causam etiā eunuchi podagra corripitiūtur: quanuis nō vtantur Venere: talis enim est eorū desidia, insatiabilitas, ebrietasq; vt etiam sine venereorū vsu podagra possint corripī. Confirmās hanc sententiā Gal. cōmen. 30. eiusdē libri, Eunuchos, inquit, itaq; videmus quosdā podagra laborātes, pueros verò nō vidimus: quia illis Venus nō nocet, nec vitæ immoderantia in cibis ob caloris copiā: sed ego vidi, quod Hippocrates & Galenus nō viderunt, nobilē videlicet puerū septē, aut octo annos natū Vallesiiū laborantē nō tantū podagra, sed arthritide vere & autūno, cui nō fuit hære ditarius morbus articularis, & satis ille biliosus erat vsus etiā vreticorū præsertim à cibo multo & diffusi cili cōcoctu hāc generat affectionē. Cōpertū quoq; est vini meracioris, præsertim vetusti, assiduū vsum huius affectionis causam q̄ maximā esse: ac proinde medicorū omniū decreto huic malo obnoxius vini vsus quamprimū interdicitur. Sed neq; silentiū illud

Quare
tempore
Hippo-
cratis
pauci la-
borabāt
arthritia
de.

Galenus
vidit eu-
nuchos la-
borantes
podagra
& nō pue-
ros: no-
stro tēpo-
re vixus
est puer
podagra
laborans
erit,

*aperte inuenitur. vnde in podagra in qua inuenitur
morbi podagria sunt in podagra in qua inuenitur
generis inflammationis sunt in podagra in qua inuenitur*
DE CVRAN. MORB.

Morbus erit, quod saepe à parentibus hoc vitium in postea-
heredita- ros dimanarit, vnde hereditarij morbi esse consue-
rius. uerūt arthritidis, & podagra: quod nec diffitetur Ga-
lenus. 6. apho. cōmento iam dicto. 28. multos dicēs
laborare podagra, quòd auos & patres podagri-
cos habuerint. Parrò internæ causæ sunt humorū

Causa multitudo, aliquando sanguineorum, biliosorū non
internæ. nunquam, atq; melancholicorum: frequentius tamen
Tria sūt crudorum, atq; pituitosorum, qui articulorum caui-
tantum tates replentes tumores & dolores, quales in inflā-
causarū mationibus reperiuntur, excitant; quam rem pluri-
genera mum iuuat tum articulorū ad recipiendum propter
huius imbecillitatem aptitudo, tum cæterorum membro-
morbi. rum ad expellendum fortitudo, quo fit vt qui in uni-
uersum causas colligere vellet, in tria genera parti-
retur, humorum, inquam, copiam, articulorum imbe-
cillitatem, & cæterorum membrorum robur: hoc ta-
men admonere vellem prius quàm ad signorū enar-
rationem, & curationem deueniatur, frigidos, cras-
sos, & pituitosos humores ad ipsos articulos facile
deferri non posse, & neruorum compactæ substan-
tiæ insinuari, nisi ab aliquo humore, cuiusmodi est

Bilis uis. bilis, deducatur, cuius beneficio fit, vt tametsi crassi
consistentia sint, angustissimos tamen meatus per-
meent, tenuissimo scilicet humore viam aperiente.
Vnde veræ curandi methodi præceptū est medica-
mentis, quæ ad hos humores vacuandos propinan-
Nota. tur, aliquid misceri debere, quod bilem educat. Si-
gnis, quibus morbus cognoscitur, non est opus, cū
vel dolor

vel dolor ipse articulis innitens morbi speciem statim exprimat. Cause verò, humores scilicet abundantes quicunq; sint, siue biliosi, sanguinei, melancholici, aut pituitosi: nam procatarctica cause ex ægrotatis sermonibus sunt petendæ, & per traditas superius methodos, maximè capite de cephalalgia dignoscuntur. Cum Paulo verò Aegineta hunc in Paulus Aegineta modum inuestigabis, libet autè verba eius hic sub-
 scribere. Variæ itaq; sunt afflictionis huius ceu dictum est cause humorum tamen negotium facientium differentia haud difficulter locis, quibus impati sunt, perspicuè redduntur, tum coloribus, tum cæteris accidentibus prodita. Biliosus nanq; fluxus colore sublurido, & ruffo deprehenditur. Idem coloris insuper sensum ingerit, cruciatumq; acerbiorē efficit, & protinus ad supremam cutem citra amplum tumorem erumpit, calidarum rerum impo-
 situ magis exacerbat, quemadmodum è diuerso Sed hæc est in diuersis partibus frigorificis placatur; quod quidem cæteris ferè omnibus magna ex parte, peculiariter verò alijs biliosis euenit. Febris item sepe numero in acceßionum summis vigoribus accedit, valdeq; sitibundi redduntur. Consimili modo, & in melancholicis atrioris coloris corpus deprehendat, sicuti in pituitosis album & aquosum corpus cernitur, unde minus cruciantur, & serius tument particule; perinde atq; si sanguineus humor in corpore abundat, cruentum colorem membra præferunt. Sed ad exactiorem indicationē iuuabit te superior victus ratio, & cætera.

DE CVRAND. MORB.

Curatio
calida.

Dolor iuncturarū à causa calida cū humore curatur sex remediorū generibus. Primo, victu tenui, & refrigerante, & calidorū abstinentia, præsertim vini & veneris: hæc enim in causa etiā frigida nocent.

Secundo, phlebotomia partis oppositæ: vt in arthritide dextræ manus, venā cubiti sinistri secamus, & in podagra dextri pedis venā cubiti dextri incidimus: quamvis aliqui cū Galeno venā poplitis sinistri secandam esse volunt. In dolore tamen iuncturæ dextræ coxæ (à Græcis dicitur ischias) vena poplitis dextri est secanda, vt Galenus ostendit in libello de curandi ratione per sanguinis missionem, & in plerisq; alijs locis. Multi initio, & corpore pleno existente venam cubiti eiusdem partis secant, quod Galenus visus est docere. 10. de compositione medicamentorum secundum loca.

Tertio, remittētibus sanguinis feruorem frigidis & astringentibus, vt syrupis rosarum, granatorū, myrtillorum, cydoneorum cum dupla aqua portulacæ, plantaginis, acetosæ, & solatri per tres, aut quatuor dies; in dolore tamen magno absq; syrupis, &

Quando tuor dies; in dolore tamen magno absq; syrupis, & uacuāduſ concoctione euacuanda est bilis: quamvis nō sit tur est huiusmodi gida proprie, nam quēadmodū in vehemētissimo dolore narcotica sunt necessaria, quæ dolorem non auferendo causam curant, ita coactæ vacuandus est huiusmodi mor dolorem pariens vehementem sine concoctione in hoc symptmate. ne, quia maius est auxilium nocumento.

Quarto, vacuantibus bilem, vt pilulis hermodactylorum minorū à drachma vna ad scrupulos quatuor;

tuor; veldrachmis quatuor electuarij de succo rosarum, aut diaprunis solutiui.

Quinto, anodynis, à quibus incipiendum aliquan Anodydo est, & repellentibus, vt cassia fistulari dissoluta na. in oleo rosato, farina hordei, muscilagine psyllij, vel cydoneorū extracta aqua rosarū, & pauco aceto ad penetrandū magis, vel succo, aut aqua solani, plantaginis, vel portulacæ. Prodest quoq; panis medulla lacte macerata, & parū cocta addendo vitellos duos ouorū & oleū rosatum. Oleum rosatū, cū quo vermes terreni sint cocti, frigidum applicetur. Hæc oīa dum calescūt, sunt mutāda, & sepe. Si dolor est intolerabilis, prædictis addes opij drachmam vnam, croci ad penetrationē parū. Hoc cataplasma est optimū in doloribus iuncturarū intolerabilibus à causa calida; R. farinæ hordei sine fursure, & medullæ panis. an. p. ij. foliorū iusquiami, maluarū, & violarū. an. m. j. florū camomillæ & corticis papaueris albi. an. p. j. Ex his decoctis fiat cataplasma addendo oleorum lumbricorū, & papaueris. an. ʒ j. opij & croci. an. ʒ f.

Admonitio.

Caplasma ad magnum dolorem.

Sexto, dissipantibus id quod fluxū est, vt oleo camomillæ, de lilio, anethi, decocto camomillæ, radicis althææ, scœnugræci, & meliloti, vino austero facto sum. vel aqua marina, stercore vaccino, vel hoc, aut simili vngueto; R. olei camomillæ ʒ ij. olei de lilio & Vnguenti de semine lini. an. ʒ j. muscilaginis scœnugræci, & seminis althææ. an. ʒ ij. pul. rosatæ nouellæ, et stercoris bubuli. an. ʒ j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentū.

c ij Arthri

DE CVRAN. MORB.

Frigide. Arthritis à causa frigida pituitosa curatur primo
Vinum. victu parum calido cum astrictione, quare vinum
 in ea nocet, quia crudos humores ad iuncturas tra-
 hit, in quibus, vt & in nervis facile in acetum con-
 uertitur. Bibat ergo laborans ex hoc dolore aquam
 cinamomi, vel decoctum seminis fœniculi, vel anisi.
 Quod si vinum vehementer appetat, sit rubrū, &
 astringens, vt Saguntinum, & aqua multa dilutum.

Secundo, apparantibus pituitam, vt rhodomelle
 cum aquis, aut decocto fœniculi, mellisæ, & simi-
Admoni- lium, dummodo valentia diuretica non sumantur,
rio. præcipuè ante purgationem, quia humores ad iun-
 cturas ducerentur, & ideo calculo renum, aut vesi-
 cæ affecti ex vsu longo diureticorum in arthritis
 dem incidunt.

Tertio, vacuantibus pituitā à iuncturis, vt drach-
 ma vna pilularum hermodactylorum maiorum ad
 scrupulos quatuor, vel drachmis quinque diacarthas-
Frequens mi ad drachmas sex. In hac causa, quia est diuturnus
purgatio dolor bis, vel ter in mense fiat vacuatio per has pilu-
Pilula. las; Rx. pilularum artheticarum, hermodactylorum
 maiorum, & agarici trochiscati. an. 3 j. turbit ele-
 cti 3 ij. diagridij optimi 3 j. cum aqua yuæ arthre-
 ticæ fiant pilule triginta. Pro dosi tres. Vel si non
Conse- potest transglutire pilulas hæc mixtura fiet; Rx. dia-
ctio. catholiconis 3 j. f. diacarthami 3 j. agarici tro-
 chiscati, & turbit electi. an. 3 ij. conseruæ buglos-
 se 3 iij. pulueris rosatæ nouellæ 3 j. f. rhodomellis
 q. s. misce, & fiat confectio. Dosis cochleariū vnū
 qualibet

qualibet hebdomada. In hac, & in omni materia ar-
thritidis utilis, & necessaria est vacuatio in vere
per sanguinis missionem, & per medicamenta pur-
gantia, etiam si non actu dolore afficiantur, vt do-
cet Hippocrates Aphorismo. 47. lib. 6. & Galenus
in commentario.

Admonitio in
præserua-
tione.

*quæ hunc
tollunt
dolorem.*

Quarto, dolorem sedantibus statim principio ad-
hibendis, vt oleo camomillæ, oleo lumbricorum, de
terebinthina, de semine lini, de lilio, de vulpe, & si-
milibus. Cataplasma ex farina camomillæ, meliloti,
fœnogræco, semine lini, & puluere stercoris vacci-
ni cum oleis supradictis valde sedat dolorem. Cata-
plasma ex muscilagine seminis fœnogræci extracta
cum aceto, & aqua cum melle est probatū, & effi-
cax auxilium, si per tres dies hæreat loco dolenti.

Quæ hunc
tollunt
dolorem.

Quinto, dissipantibus, corroborantibus, & resol-
uentibus moderatè, ne tenui dissoluto crassum duri-
tiem lapideam suscipiat. Hæc omnia quoq; dolorem
mitigant, qualia sunt dicta in quarto genere auxilio-
rum, & hoc vnguentum; Rx. oleorum camomillæ,
vulpini, & de lilio. an. ʒ i. vnguenti Aragon, &
marciaton. an. ʒ f. muscilaginis seminis fœnogræ-
ci, & seminis lini. an. ʒ iij. pulueris mastichis, & ro-
sarum. an. ʒ f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum.

Dissipantia.

Præstantissimum quoque est partes dolentes ab hac
frigida materia oblinere sæpè adipe anseris pinguis
exenterati & farti lumbricis terrestribus, fœnu-
græco, croco, terebinthina, consuti & tosti. Secun-
dus adeps qui defluit in vas aceto albo plenum est

Præstan-
tissimum
auxilium

melior:

DE CVRAND. MORB.

melior: fofus, & balneum ex decocto camomillæ, meliloti, fœnugræci, yuæ arthreticæ, roris marini, feminis lini cum aqua falſa, vel qua chalybs, aut fer- rum candens extinguitur, eſt efficax remedium.

Terebin- Longus uſus pilularum terebinthinæ abietis de-
thinæ cies lotæ cum aqua yuæ arthreticæ curat hanc ar-
laus. thritidem antiquam, ſi curabilis eſt, quia ſoluere
nodofam nescit medicina podagram. Doſis tertio
quoque die tres magnitudine ciceris. Potus aquæ

Lignum ligni guaiaci per triginta, vel quadraginta dies eua-
guaiacū cuato corpore ſolet curare hanc antiquam arthri-
tidem: muta tamen eius facultatem ſecundum va-
riam naturam ægri, & morbi.

Iſchias Dolor iuncturæ coxæ, quæ à Græcis dicitur iſ-
ualentio- chias, & à barbaris ſciathica ualentioribus indi-
ribus cu- get remedijs propter huius iuncturæ magnitudi-
ratur. nem, qualia ſunt pyrethrum, coſtum, naſturtium,
ſinapis, nitrum, ſtercus bubulum, ciconiæ, & le-
poris. Cataplaſma ex his omnibus, vel aliquibus cū
oleo ſcorpionum, vulpino, & folijs lauri, rutæ, cy-
clamini, & ſquillæ eſt optimum; vel unguentum.
Cataplaſma ex pice, ſulphure admotum huic ma-
gnæ iuncturæ antiquam iſchiadem curat. Aliquan-
do ſunt neceſſaria maximè attrahentia, & quæ ve-
ſicas efficiunt, & adurunt, ut eſt cataplaſma ex fo-
Vrtica. lijs vrticæ bis in die loco dolenti admotum, poſt la-
uetur locus decocto ſaluie, & roris marini cum a-
qua falſa.

Cata- Cataplaſma ex ruta viridi, & ſcordeon cum pin-
plaſma. gue dme

guedine porci, & aceto valet multum sua facultate in hoc morbo. Maioris vis est cataplasma ex radice cucumeris syluestris cum pinguedine suilla, Cucumer syl-
 vel ex allio. Hoc etiam est optimum & exper- uestris.
 tum; Rx. absinthij, radicis ebuli, furfuris. an. p. j. Aliud ua-
 stercoris columbini libram vnā semis, salis com- lentius.
 munis libram vnā: omnia in aceto decoquantur,
 & fiat cataplasma; vel fiat ex sinapi, & ficis. Om-
 nium quæ diximus est potentiſſimum cataplasma Cantha-
 ex cantharidibus & fermento, & staphisagria fa- rides.
 ctum, à quo fient vesicæ, quæ apertè per dies ali-
 quot conseruentur folijs brassicæ, vel fermento, &
 pinguedine porci. Cataplasma ex melle anacardo- Mel ana-
 rum est valens causticum in hoc probatum à quo- cardorū.
 dam doctissimo medico: fit hoc modo. Anacardi pi-
 sti infundantur in aceto per septem dies, postea sen-
 sim, & igne paucō decoquantur, donec tertia pars
 consumatur. Post caloris absentiam quod superna-
 tat, collige, quia illud est mel anacardorum anti-
 quorum.

Sapientissimus quidam medicus multos suo tem- Expertū
 pore laborantes coxendico dolore curauit, & v- & potens
 num affectum eo per annos decem & octo causti- auxilium
 co facto ex capitello viuæ calcis & aluminis, cu-
 ius crusta butyro, vel axungia porci non salita est
 amouenda, deinde locus apertus à docto chirurgo
 est conseruādus salsa carne, vel ligno busci per sex
 menses, vt possit materia per vlcus euacuari.

DE CVRAN. MORB.

Ignis. Aliqui medici satis eruditi igne actu aperiunt locum supra iuncturam, primo, & secundo supra coxam, & tertio sub genu: semper tamen particularia auxilia sequantur vacationes totius corporis: quamvis tutius esset, si sex digitos infra iuncturam dolentem aperiretur locus igne, & apertus per aliquot menses conseruaretur. Sed si de his auxilijs omnibus pyroticis perfectam, & integram doctrinam accipere cupis, lege cap. quintum libri tertij Iacobi Hollerij de materia chirurgica.

FINIS PRIMI LIBRI.

LIBER SECVN-

DVS, DE CVRATIO-

ne Februm.

De febre sanguinea, seu continentia, quam synochum cum putredine appellant.

CAP. I.

Ynochos Græcis, continens
Latinis, est febris, in qua v:
na accessio ab initio ad fi-
nem perpetuò manēs in mul-
tos dies porrigitur. Hæc du-
plex est, altera sine putres-
dine, quæ similis est diariæ,
de qua in præsentia nō agi-

Definitio

Diuisio.

mus, cum rarò medicus ad curandas diarias vocetur:
quomodo autem solus sanguis non putris febrim effi-
cere possit, quando calidus & humidus existens pu-
tredini magis expositus videtur, non est hoc loco
& tempore explicandum. Altera est synochus cum
putredine, de qua nunc agimus, cuius tres sunt dif-
ferentia. Nam quædam à principio ad finem æquali
magnitudine perdurant, has Græci omotenas vo-
cant, in eodem vigore permanentes; alia enim tria
tempora occulta sunt: quædam verò semper augen-

6 b tur, eas

DE CVRAN. FEBRIB.

tur, eas Græci acmaſticas, id eſt, incrementum ſuſci-
pientes, aut inualeſcentes nominant, principium, vi-
gor, & declinatio in his occulta ſunt, quemadmodū
in vltimis tria tempora priora. Aliæ paulatim dimi-
nuuntur, & decreſcūt, paracmaſticas, hoc eſt, decre-
ſcentes appellant: de his ſuſius Gal. 9. metho. & lib.
2. de differentijs febrium. cap. 2. & lib. 2. de criſi-

Error A. bus. cap. 7. agit. Quare fallitur Auicennas credens
uicenna. Galenū negaſſe dari febrem ſanguineam putridam.

Cauſa. Fit ſynochus ex putredine ciborum multorum, &
ſanguineorum, multa exercitatione, præſertim à ci-
bo & vere, & in iuvene carnoſo: otium immodi-
cum auget ſanguinem, & humores omnes, à qui-
bus in vasis maximis potiſſimum (quæ circa alas &
inguina exiſtunt) putreſcentibus ſynochus hæc fie-
ri ſolet, præcipuè ſi obſtructiones adſint, quas Ve-

Nota. nus gignit à cibo, & ebrietas. Signa huius febris po-
nuntur à Galeno nono methodi, quæ multa ſunt, ru-
bor ſcilicet faciei magnus, & totius corporis ſoma-
nus immodicus, calor magnus, qui acrior eſt eo, qui
ſequitur ſynochum ſine putredine, minus tamē mor-
dax, quàm in ardenti. Pulſus ijs maximus, vehemēs,
celer, creber, & inæqualis, ſi conferatur cum ſy-
nocho ſine putredine, æqualis tamen ſi cum alijs fe-
bribus putridis comparetur. Vrina rubra & craſſa.

Curatio. Curatur hæc ſex remediſſimorum generibus. Primò,
viſtu frigido & humido, minus tamen humido, q̃ bi-
lioſæ febres, & tenui, vt ſucco malorū granatorum,

Viſus. cremore hordei, lacte amygdalarū dulciū, cichorea,
lactuca

lactuca cocta, si ventriculus est imbecillus, vel cruda cū aceto & saccharo, si est validus, carne cydoneorū saccharo cōdita, radice buglossæ saccharo cōdita, pyris, & malis cotoneis assatis, pane loto. Si facultas sit imbecilla, vel post sanguinis missionē, & alias vacuationes nutriatur iure, & carne pulli gallinacei refrigeratis agresta, acetosa, hordeo decorticato; semper tamen considerata est natura ægri, ætas, regio, cōsuetudo, & anni tempus in quātitate, qualitate, & numero cibi sumendi, vt Hippocrates docet. 17. aphorismo primi libri. Potus sit aqua hordei, & in declinatione vinum album benè dilutum, præsertim si ventriculus fuerit imbecillus.

Secundo, secta basilica dextra, & misso sanguine Sectio usque ad animi deliquium, si vires adsint: ego semper nō nostris temporibus extraho sanguinē non semel, sed bis, aut ter, & quandoque quater vno, vel duobus diebus: numerus tamen dierū non est semper inspicendus. In hac tamen febre à principio oportet mittere sanguinem, ita tamen vt respondeat plenitudini, & robori virium. Ante tamen sanguinis missionem si non times subitam suffocationem, & semel in ipso quoque febris die hoc, aut simili clystere alius linienta est, & intestina purganda; R. foliorum maluarum, violarum & mercurialis. an. m. j. fursuris & hordei sine cortice an. p. j. fiat decoctū, de quo percolato accipe lib. j. & ℥ iij. cui adde cassiæ fistule præparatæ, & diacatholiconis. an. ℥ j. olei rosati ℥ iij. sacchari ℥ ij. misce, & fiat clyster.

Tertio,

DE CVRAN. FEBRIB.

Potus a- Tertio, potu magno aquæ frigida, qui, Galeno au-
quæ frigi- tore. 9. methodi post sanguinis missionem in hac fe-
dæ. bre maximum est præsidium, nisi quæ illum impe-
Impediē- diant, æger habeat, ut sunt tumor, partis principis
tia potū obstructio, magna inflammatio, vel imbecillitas ali-
quæ fri cuius visceris, defectus caloris innati, & natura cō-
gida. traria potui aquæ frigida: solet enim potus multus
 aquæ frigida hanc febrem, præsertim non putrem,
 & putrem quoq; post sanguinis missionē, & humo-
 ris biliosi concoctionem curare sudore, vel ventris
 profluio, vel aliquando febrem hanc & ardentem
 in pituitosam mutare: quo autem modo id fiat, non

Aduerte. est præsentis instituti, nec sanguis, nec bilis possunt
 in pituitam verti, cum coctū nō possit fieri crudum.

Cōcoctio Quarto, concoquentibus, refrigerantibus, & bi-
 lis, quæ fit ex sanguine tenuiori, acrimoniam remit-
 tentibus, ut syrupis granatorū, acetosæ. S. violarū,
 rosarum, & endiuie. S. & cōp. & similiū cum aquis
 vel decocto duplo endiuie, cichoreæ, acetosæ, sca-
 riole, & similium sumptis per duos vel tres dies.

Purga- Quinto, vacuantibus bilem, ut cassia fistulari, ta-
tio. marindis, rhabarbaro, myrobalanis citrinis, manna,
 diaprunis solut. & electuario de succo rosarum, ut
 Rx. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ, & me-
 dullæ tamarindorum. an. ʒ. f. infusionis rhabarbari
 in aqua endiuie per noctem factæ ʒ. j. squimanti
 g. iij. diaprunis solut. ʒ. iij. syrupi violarum ʒ. j. de-
 cocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus;
 vel si est diues, Rx. mannæ electæ ʒ. j. f. rhabarbari
 electi

Præscri-
prio diui-
ti accom-
modata.

electi infusi per noctem in aqua endiuia, deinde eie-
cta substantia 3 iij. decocti florum cordialium. q. s.
misce, & fiat potus. Si tamen abhorret liquida me-
dicamenta purgantia; R. pilularum de rhabbarbo Pilulæ.
3 j. cū aqua cichoreæ fiant pilulæ septem, & auren-
tur. Sed ego in hac, & in alijs biliosis, non laudo pi-
lulas: quia præterquam quod omne medicamentum
purgans (autore Galeno cōmen. 24 primi aphoris.) Vfus pilu-
larū dan-
per se calfacit vehementer, forma pilularum magis natur in
calfaciet propter siccitatem cōiunctam, quæ simul morbis bi-
cum caliditate nō potest minui, quemadmodū in mi-
lios.
xta cum syrupo, & decocto, & cassia, & tamarin-
dis in potibus fieri solet. Quare post potionem ma-
gis laudo bolos, seu buccellas; vt R. rhabbarbari ele-
Boli lau-
cti puluerizati, & pauca aqua endiuia madefacti 3 dantur.
j. medullæ cassiæ fistulæ recens extractæ 3 vj. sac-
chari. q. s. misce, & fiant boli quinque, vel septem: &
ideo in his, & biliosis febribus medicamēta purgan-
tia valenter, & insalubria etiam castigata nocent, Quæ no-
ccant.
vt est scammonium, colocynthis, helleborus, & si-
milis, solebat dicere eruditissimus Tornamira medi-
cos eis in his febribus vtentes non esse curatores, Dicitur
Tornami-
sed interfectores. re.

Sexto, refrigerantibus, & corroborantibus cor,
iæcur, & totum corpus internis & externis, vt ele-
roborat-
ctuario diatriū santalorū, diarhodonis Abbatis, dia-
tio.
margaritonis frigido, cōserua rosarū, conserua vio-
Sumēda.
larum; vel hoc electuario, R. pulueris diatriū santa-
Electuas
lorū 3 ij. pulueris diamargaritonis frigidi. an. 3 j. rīū cum
conseruæ aquis.

DE CVRAND. FEBRIB.

conseruæ acetosæ 3 iij. sacchari dissoluti in aqua rosarū. q. s. misce, & fiat electuariū in tabellis pon-
dere 3 ij. Dosis quolibet mane 3 iij. cū. 3 iij. aquæ cichoreæ, vel acetosæ, vel endiuie, vel decocti hor-
dei sine cortice, vel cum vino albo benè aqua dilu-
to. Cordi sæpe admoueat^r hoc epithema tepidum,
Admouē vel actu frigidū in æstate, & ægro iuuenē; R̄. aquæ
da cordi. rosarum 3 iij. aquæ acetosæ, & buglossæ. an. 3 iij.
aquæ mellisæ 3 ij. pulueris diamargaritonis frigidi,
& trochiscorum de camphora. an. 3 j. misce, &
Epithes fiat epithema cordi admouendū omni tempore ante
ma. & post vacationes: quia cor nō potest obstructio
Vnguens ne affici. Hoc vnguentū bis admoueat^r cordi, quod
tū biliosis in omnibus febribus biliosis, & pestilētibus est opti-
& pesti- mum, eo q̄; Carpetani medici vtuntur, & est Gaine-
lentibus rij; R̄. olei nenusaris 3 iij. pulueris nenusaris 3 ij.
f. bribus. santalorū rubrorum, seminis acetosæ, coralli rubri
preparati. an. 3 j. margaritarū electarum, ossis ex
Hepati corde cerui. an. 3 f. camphoræ g. iij. misce, & fiat
epithe- vnguentū. Hepati bis in die ventriculo vacuo ad-
ma. moueat^r vnguentū santalatū, vel cerotū santalatū
& hoc epithema tepidum; R̄. aquæ endiuie & ci-
choreæ. an. 3 iij. aquæ rosarum & absinthij. an. 3
ij. santalorum rubrorū 3 ij. spodij 3 j. aceti rosati
Balneum cochlearium vnū, misce, & fiat epithema. Balneum
aque tepidæ in hoc genere auxiliorum est optimū
huic, & alijs febribus, præsertim hecticæ, vt dice-
mus capite octauo huius libri. Totum enim corpus
refrigerat, & reliquias materiæ resoluit.

De feбри

De febre ardente.

CAP. II.

Ardens febris Latinis, causos Græcè Descri-
 cis, est febris biliosa de genere con-^{prio.}
 tinuarū; errant igitur qui cū Arabi-
 bus volunt à salsa pituita posse pro-
 creari: errant quoq; qui cum iisdem ^{Errores}
 ponunt discrimen inter ardentem febrem & tertia-^{duo digni}
 nam cōtinuam: quia neq; hæc à bile flaua putrescen-^{memoria}
 te in venis, quæ à corde distant, fit, neq; illa ab eadē
 bile putrescente in venis cordi propinquis tantum,
 sed (Gale. autore in varijs locis, præsertim cōment.
 59. lib. 4. aphor.) febris ardens eiusdem est generis
 cū tertiana exquisita intermittēte, eò quòd ab eodē
 humore bilioso ambæ procreentur. Differt tamen
 ardens à tertiana exquisita, quòd in hac flaua bilis
 per totum corpus fertur, in ardente autem febre
 ipsa bilis in venis vnà cum sanguine continetur.
 Omnia quæ bilem flauam procreant, efficere poss-^{Causæ.}
 sunt febrem hanc, Aër scilicet nimis calidus, ali-
 menta aëria, & admodum calida, vt piper, siná-
 pi, cepæ, allia, vinum vetus, & similia, & animi
 & corporis labores. Ex his enim flaua bilis gigni-
 tur omni tempore, & atate, præsertim æstate, &
 iuuentute; à qua in venis putrescente fit ardens
 febris. His notis cognoscitur, lingua eorum, qui ^{Notæ.}
 hac febre laborant, arida fit, aspera & nigra,
 ventriculi erosio, sitis intolerabilis, vigilia, capitis
 dolor.

DE CVRAN. FEBRIB.

dolor, nonnunq̃ etiam deliriũ, mouentur fermè semper ab vna parte in aliã, vt animalia turgida & venere capta, & vt humores turgidi, à quibus sæpè fit hæc febris. Quare deiectiones alui eis liquide, & pallide sunt, quamuis sæpè aluus dura sit. Pulsus celerissimus, & creberrimus, vrina flaua, & aliquando alba, quæ delirium futurum significat: fiunt aliquãdo surdi hi, & nonnunquam muti. Septem remediorum generibus curatur. Primo, victu tenui refrigerante satis, & humectante, vt aëre in æstate parato aqua rosata inpersa sæpe per totam habitationem, solijs etiam lactucæ, myrti, salicis, floribus violarum, nenupharis, & rosarum, fuga anhelitus multorum, iræ, & aliorum, quæ calfaciunt. Nutriatur cremore hordei, succo granatorum, lactuca, præcipuè cum aceto, & saccharo, cichorea, cucurbita, lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminũ frigidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, vel hordeo sine cortice; semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphoris. primi lib. & etiam eorum, quæ. 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates; in quibus habetur, in vigore morborum & iuxta vigorem nõ esse cibum exhibendum, neq; in his, in quibus vigor est omnis morbus, vt in apoplexia, vel maxima febre; At in alijs plus cibi esse

Curatio. do surdi hi, & nonnunquam muti. Septem remediorum generibus curatur. Primo, victu tenui refrigerante satis, & humectante, vt aëre in æstate parato aqua rosata inpersa sæpe per totam habitationem, solijs etiam lactucæ, myrti, salicis, floribus violarum, nenupharis, & rosarum, fuga anhelitus multorum, iræ, & aliorum, quæ calfaciunt. Nutriatur cremore hordei, succo granatorum, lactuca, præcipuè cum aceto, & saccharo, cichorea, cucurbita, lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminũ frigidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, vel hordeo sine cortice; semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphoris. primi lib. & etiam eorum, quæ. 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates; in quibus habetur, in vigore morborum & iuxta vigorem nõ esse cibum exhibendum, neq; in his, in quibus vigor est omnis morbus, vt in apoplexia, vel maxima febre; At in alijs plus cibi esse

Victus. rante satis, & humectante, vt aëre in æstate parato aqua rosata inpersa sæpe per totam habitationem, solijs etiam lactucæ, myrti, salicis, floribus violarum, nenupharis, & rosarum, fuga anhelitus multorum, iræ, & aliorum, quæ calfaciunt. Nutriatur cremore hordei, succo granatorum, lactuca, præcipuè cum aceto, & saccharo, cichorea, cucurbita, lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminũ frigidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, vel hordeo sine cortice; semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphoris. primi lib. & etiam eorum, quæ. 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates; in quibus habetur, in vigore morborum & iuxta vigorem nõ esse cibum exhibendum, neq; in his, in quibus vigor est omnis morbus, vt in apoplexia, vel maxima febre; At in alijs plus cibi esse

Loci refrigeratio. larum, nenupharis, & rosarum, fuga anhelitus multorum, iræ, & aliorum, quæ calfaciunt. Nutriatur cremore hordei, succo granatorum, lactuca, præcipuè cum aceto, & saccharo, cichorea, cucurbita, lacte amygdalarum dulcium, & quatuor seminũ frigidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, vel hordeo sine cortice; semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphoris. primi lib. & etiam eorum, quæ. 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates; in quibus habetur, in vigore morborum & iuxta vigorem nõ esse cibum exhibendum, neq; in his, in quibus vigor est omnis morbus, vt in apoplexia, vel maxima febre; At in alijs plus cibi esse

Cibus. gidorum. m. cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, scapo lactucæ condito saccharo, dicitur à Valentinis gorga daniel. Si sit æger imbecillus, nutriatur iure pulli cum lactuca in eo elixa, vel hordeo sine cortice; semper tamen habenda ratio eorum, quæ diximus capite præcedenti cum Hippocrate. 17. Aphoris. primi lib. & etiam eorum, quæ. 8. & 10. Aphorismo eiusdem lib. docuit Hippocrates; in quibus habetur, in vigore morborum & iuxta vigorem nõ esse cibum exhibendum, neq; in his, in quibus vigor est omnis morbus, vt in apoplexia, vel maxima febre; At in alijs plus cibi esse
dandum

dandum in initijs, & semper versus vigorem minuē-
 dum, cuius contrarium consiliū nostræ scēminæ quo Error for
 tidie sequuntur, dant semper in morborū initijs pa- minarum
 rum cibi, & augent ipsum continuò vsq; ad vigo- in uictu.
 rem, & ipsum sæpe augent, vel multum saltem præ-
 bent, quo errore non pauci ægri pereunt. Potus sit Potus.
 aqua hordei sine cortice solum. In prandio & cœ-
 na, & cum julep violarum, & rosarum, & syp. ace-
 tositatis citri quacunq; alia hora.

Secundo, secta basilica dextra si fuerint signa Sectio
 sanguinis, rubedo scilicet totius, venæ magnæ & uenæ.
 plenæ, vrina rubra, & ætas florida, & robur viriū.
 Cū verò in hac febre non apparent signa sangui-
 nis, nō est necessaria sanguinis missio: sed purgatio An secan-
 bilis, neq; in omni putrida febre est secanda vena, da sit uen-
 na in om-
 ni febre
 putrida.
 ut multi recentiores medici cum Galeno. 1. 1. metho-
 di volunt. Nam non deprauato sanguine, primo vel
 secundo loco per mixtionem vel corruptionem po-
 tius noceret, & ideo ipse Galenus lib. 1. de arte cu-
 ratiua ad Glauconem cap. de curatione tertianæ ex-
 quisitæ, nihil de sanguine mittēdo dicit: & post eo-
 dē libro cap. de tertiana notha: quòd si, inquit, san-
 guinē mittere oporteat: neq; hoc quoq; omittendū,
 sed ab initio statim adhibita earum rerum, quas scis
 distinctione tantum mittendum, quantum præsens
 exigit status: & capite de curatione quartanæ eo-
 dem libro, deinceps de quartanis dicemus, quas etiā
 ab initio mediocriter ac leniter tractare oportet,
 nullum acre medicamentum, aut euacuationem exhi-
 dentes,

DE CVRAND. FEBRIB.

bentes, nisi sanguis fortè vehemèter superabundans appareat, & si vena incisa is, qui fluit, niger videatur ac crassus, præcipuè verò in ijs, qui liene laborant, huiusmodi cernitur, audacius mittendus est; quod si tenuis, aut flauus extiterit, statim suppressendus. & postremò eodem libro cap. de curatione continuarum, Sanguinem verò, inquit, mittere oportet, & ob morbi magnitudinē, & quibus multò plus ruboris insit, quàm naturæ conueniat, & maior, quàm pro consuetudine corporis tumor, & venæ eminentiores atq; magis extensæ; his omnibus est auferendus, nisi vires, aut ætas, aut aliquid eorū quæ supra cōmemorauimus, prohibuerit. Concludamus cum Galeno his in locis, sanguinē non esse mittendum in omni febre, quæ dependet ex putredine humorum. Huic libro est maxima fides adhibenda, quia scripsit in eo de febribus ex professo & propriam disputationem de ijs tantum instituit, in methodo verò generalius omnia persequitur. Deinde librum hunc ad Glauconem scripsit, qui in philosophia & medicina diu multumq; versatus erat.

Cur magna fides adhibenda lib. de arte curandi ad Glauconem.

Neque Galeni autoritas, vndecimo methodi repugnans (vt diximus) huic nostræ, vel potius Galeni sententiæ & veritati; neq; etiam commentarius. 23. primi libri aphorismorū, vt aliqui recentiores medici censent, est contrarius nobis, in quo non docet Galenus omnem febrem ardentem indigere sanguinis missione vsque ad animi deliquium. nam non verum id est, nisi quando sanguis peccat cum bile.

cum

Cum enim sola bilis putrescit, sanguis nullo modo mittendus est: quia eius vacuatio simul cum spiritu & nativo calore vel mortem, vel maximum periculum induceret. Bilis ergo putrescens in hac febre ardenti si sit turgida absque concoctione, & si turgeat. ne sanguinis missione vacuanda est hac, aut simili potione; Rx. medullæ tamarindorum, & medullæ cassiæ fistularis recens extractæ. an. ʒ. f. infusio- nis ʒ. iiii. rhabarbari in aqua endiuivæ per noctem factæ, diaprurnis solutiui ʒ. ij. f. syrupi violarum ʒ. j. decocti florum cordialium. q. s. misce, & fiat potus. Vel, si est diues; Rx. mannæ electæ ʒ. j. f. infu- sionis ʒ. ij. rhabarbari in aqua endiuivæ factæ, iuris pulli gallinacei, decoctionis florum cordialium, quod satis est, misce, & fiat potus. Si fuerit pauper, fiat vacuatio per priorem potionem sine rhabarbaro, die sequenti, & omnibus diebus, dempto die euacuationis, per medicamenta purgantia hoc, vel simili clystere aluus lubricetur; Rx. foliorum maluarum, violarum, lactucæ, cichoreæ, & mercurialis. an. m. j. furfuris, hordei sine cortice, quatuor seminum. f. m. conquassatorum. an. p. f. fiat decoctum, de quo percolato accipe ʒ. xv. olei violarum ʒ. iij. sacchari rubri, & cassiæ fistulæ preparatæ. an. ʒ. j. misce, & fiat clyster. Si maxima fuerit caliditas febrilis, adde trochiscorum de camphora ʒ. j. mucilaginis seminis psyllij, & cydoneorum. an. ʒ. iij. ma- olei papaueris ʒ. ij. Cordi à primo die omni hora admoueri, admoneatur hoc epithema, aut simile; Rx. aquarum dum-

d. ij. rosarum,

DE CVRAND. FEBRIB.

rosarum, & acetosæ. an. ʒ iiij. aquæ buglossæ ʒ ij.
 aquæ mellisæ, & aceti rosati. an. ʒ f. pulueris dia-
 margaritonis frigidi, & trochiscorū de camphora.
 an. ʒ f. misce, & fiat epithema pro corde. Vnguen-
 tum cardiacum Gainerij, cuius descriptio cōtinetur
 cap. præcedenti, sæpe cordi admoueaturn tepidum.

**Prepara-
tio bilis
non tur-
gentis.** Tercio, si materia biliosa nō turgeat, apparatur
 syrupo endiuie. S. violarum, granatorum, endiuie
 compos. acetositatis citri, acetositatis limonū, nenu-
 pharis, de papauere, cum duplo aquæ, vel decocti
 endiuie, cichoreæ, acetosæ, scariolæ, lactucæ, & si-
 milium concocta hac bile.

**Purga-
tio.** Quarto, vacuantibus bilem, vt cassia fistulari, ta-
 marindis, rhabbaro, & alijs dictis primo cap. pri-
 mi lib. ex quibus simplicibus & cōpositis variæ &
Potio. multæ fiunt formulæ; vt R. medullæ cassiæ fistulæ
 recens extractæ, & medullæ tamarindorū. an. ʒ f.

infusionis ʒ j. rhabbari electi in aqua endiuie
 per noctem factæ, diaprunis solutiui ʒ iiij. f. syrupi
 violarum ʒ j. decocti florum cordialiū. q. s. misce,
 & fiat potus. Die sequenti aluus leniatur, & lauen-
 tur intestina clystere descripto cap. præcedēti, aut
 simili; vel bibat ʒ iiij. decocti hordei cum cortice
 cum vncia vna sacchari. Si omnino eger non possit
 bibere potum purgantem, vel eius ventriculus sta-
 tim ipsum expellat, fiant boli, aut buccellæ, vt dixi-
 mus capite superiori.

**Alter-
tio.** Quinto, refrigerantibus cor, iecur, & totū cor-
 pus internis & externis, vt potu aquæ frigidæ in
 magna

magna quantitate, obseruatis omnibus, quæ diximus capite precedenti, tertio genere remediorum. Nam in hac febris ardenti vtilior est & magis necessarius, & hac mixtura; R̄. conseruæ violarum, nenupharis, acetosæ, & rosarum. an. ʒ j. conseruæ borraginis ʒ f. pulueris diamargaritonis frigidi, & diarrhodonis Abbatis. an. ʒ j. sacchari. q. s. misce, & fiat conditum auro coopertum, quo sæpe vtatur, præcipue tempore sitis cum aqua hordei; vel R̄. julep ro sati, & violati. an. ʒ iiij. syrupi acetositis citri ʒ ij. misce, & vtetur cū eadem, vel simili aqua tempore sitis. Summo mane per aliquot dies accipiat drachmas quatuor electuarij diatrion santalorum; vel diarrhodonis Abbatis, vel diamargaritonis frigidi, cum pauca aqua acetosæ, vel cichoreæ, vel hordei, vel pauco vino albo benè diluto. Syrupus ex aqua, vel succo cucurbitæ valenter extinguit sitim & calorem febrilem. Hoc electuarium corroborat, & refrigerat, & est suaue gustatui; R̄. sacchari dissoluti in aqua rosata ʒ iiij. fiat electuarium in tabulis ponderantibus ʒ iiij. si adderes pulueris margaritarum electarum, & ossis de corde cerui. an. ʒ j. esset magis cardiacum, quod omni tempore est vtile. Hæc enim confectio est bona, præsertim si cor afficiatur palpitatione, vel alio affectu animi, scilicet deliquio, & simili; R̄. theriacæ de citro ʒ j. conseruæ acetosæ, & nenupharis. an. ʒ f. confectiois de Hiacyntho ʒ ij. pulueris diamargaritonis frigidi, & coralli rubri præparati. an. ʒ j. foliorū auri d iiij numero

Sumenda

Potus aqua frigida hic utilisimus.

Conditum Mixtura ad bibendum.

Electuarium.

Electuarium suaue

Confectio cardiaca

DE CVRAND. FEBRIB.

- numero. iij.** syrupi acetositatis citri. q. s. misce, & fiat confectio. Dosis omni hora cochlearium vnum cum pauca aqua acetosæ, vel buglossæ. Admouenda tur sæpe in die, & omni tempore cordi epithema descriptum in fine secundi generis remediorum huius capitis, in æstate actu frigidum, & in hyeme tepidum: & bis in die admoueatur vnguentum cardiacum Gainerij, de quo capite præcedenti, aut simile.
- Hepati.** Hepati quoq; bis in die admoueatur cerotum santalatum, vel vnguentum tepidum, & sæpe in die hoc, aut simile epithema; Rx. aquarum endiuivæ, cichoreæ, & scariolæ. an. ʒ iij. aquæ absinthij ʒ ij. aceti albi cochlearium vnum, pulueris santalorum omnium, & pulueris diarhodon Abbatis. an. ʒ j. misce, & fiat epithema pro hepate. Hæc non sunt admouenda hepati, nisi post vacationes. Renibus, & spinæ admoueatur bis in die vnguentum, vel cerotum santalatum.
- Observatio.** Sexto, corrigentibus symptomata videlicet oris, & linguae siccitatē, & nigrorem; capitis dolorem, & vigilias immodicas. Siccitas linguae & oris, & nigror curantur continua ablutione facta aqua rosata cum pauco aceto rosato, vmo albo bene aqua diluto, lacte amygdalarum non decocto, & sine saccharo: humectantibus quoq; ut mucagine seminis psyllij & cydoneorum aqua rosarum extracta: & hac mixtura seu loch, quæ sitim quoq; extinguit, sæpe & parum ex ea transglutiendo; Rx. mucilaginis seminis psyllij, & cydoneorum. an. ʒ f. sacchari candi violati puluerizati ʒ j. syrupi violarum. q. s. misce, & fiat confectio

confectio. Capitis doloris curatio tradita est cap. 3. primi libri; quamuis curata febre, illius causa curetur. Symptoma hoc, dolor scilicet, aliquando trahit ad se curationem ob sui magnitudinem. Vigiliæ immodicæ curantur, vt diximus capite quarto prioris libri, emulsione scilicet seminis papaueris, syrupo papaueris, vnguento populeonis fronti admoto, & fotu seu lotionē tibiarum ex decocto foliorum arundinis, lactucæ, salicis, myrtillorum, corticum papaueris albi, & similium: & hoc potu sumpto hora nona, vel decima post solis occasum; R. confectio-
 nis Alkermes 3 f. Syrupi papaueris 3 j. f. a-
 quæ nenupharis 3 j. misce, & fiat potus.

Doloris
capitis.

Vigiliarū

De Tertiana exquisita.

CAP. III.

Exquisita tertiana, febris intermittēs Definitio est, à sola bile flaua proueniens extra tertianæ venas putrefacta: quare periculo ca-
 ret, vt docent Hippocrates & Gale-
 nus Aphorismo. 43. libri quarti, etiā si sit acutus morbus autore Galeno cōment. 20. lib. tertij, cuius contrarium tradere videtur commen-
 tario trigesimo libri quinti aphorismorum in ini-
 tio. Duplex est tertiana sincera, prima vnica, al-
 tera duplex: vnica verò est, cū tertio quoque die
 semel accessio fit. Altera duplex, scilicet, ea cū bis
 in die accessio exquisitæ bilis fit, vel quolibet die
 solius bilis accessio apparet.

d iij

Externe

DE CVRAN. FEBRIB.

*Causæ
exquisitæ
tertianæ*

*Signa
tertianæ
exquisitæ*

Externæ causæ sunt similes causis febris ardentis, quamvis minores, Galeno autore cōment. 59 libri quarti aphorismorū. Vtraq; à flaua bile fit. Interna est bilis flaua mota per corpus totū, & extra venas putrescens, autore Galeno eodem commentario. Hæc statim ab initio in singulis accessionibus affert rigorem vehementem, pungentem, ac vulnerantem: quia mouetur acris humor per partes sentientes, & in hoc differt ab ardenti febre, in qua nō accidit rigor, nisi ante crisin bonam, vel malam: bilis quoq; vomitu expellitur. Est in hac tertiana synctica ordo exactus, & æqualitas pulsuum, qui in augmento accessionum ad vehementiam, ac magnitudinem, atq; frequentiam excitantur. In vigore sitim inuehit magnam, post calor æqualiter per totū corpus diffunditur, & primo contactu sentitur plurimus, ac mordax, & statim à manu tangente vincitur. Et sermè semper desinit cum sudore accessio, quæ intra duodecim horas terminatur: si verò diuturnior, ac longior fuerit accessio, non est exquisita tertiana. Urina eius similis est urinae eius, qui febre ardente corripitur.

*Curatio.
Vitus.
Aduerte
quādo in
accessione
cibandus
sit æger.*

Curatur quatuor remediorum generibus. Primo, victu simili ardentis febris, per omnia ferè: quamvis hæc tertiana remissionibus egeat, & in ipsa accessione æger nullo modo sit nutriendus, Hippocrate auctore aphorismo. 11. primi libri, nisi facultas esset imbecilla, aut natura ægri biliosissima parata ad hecticam, qua in re non solum est cibus dandus in ipsa accessione,

cessione, sed in eius tempore deteriori, in statu scilicet. Præter hæc ante ipsam accessionem, saltem per septem horas est nutriendus, & post ipsam: semper tamen sequi oportet, quod docet Hippocrates aphorismo. 17. primi libri: in vigore tamen accessionis æger bibat copiosè aquam frigidam hordei cum syrupo violato, vel saccharo, præsertim si bilis sit concocta: sudore enim superueniente statim finietur accessio, & etiam totus morbus. Somnus maxime nocet in principio accessionum, & in augmento minus, & in vigore forsitan non nocebit, in declinatione maxime iuuat, in qua si noceat, est signum lethale, cum Galeno cõment. 1. libri. 2. aphorismorum.

Somnus.

Signum
lethale.

Secundo, apparantibus bilem, de quibus dictum est cap. superiori tertio genere remediorum, & primo cap. primi libri.

Præpara
tio.

Tertio, vacuantibus bilem in die post accessionē quartam, quæ solet esse status huius morbi, præsertim quando finitur in septem circuitibus, aliquando unico, vel duobus circuitibus terminatur: intellige de vacuatione, quæ fit per inferiora. Nam in ipsa

Purga
tio.

accessione non est facienda vacuatio ab arte, ne addamus laborem labori: per vomitum verò in initio, & per sudorem in fine accessionum sæpe natura, & ars ipsam sequens solent euacuare. De medicamentis, quæ bilem purgant, simplicibus, & compositis dictum est cap. superiori quarto genere remediorum, & primo cap. primi libri, & in multis alijs locis, præcipuè. 1. 3. & 4. capitibus primi libri.

Aduerte.

Quarto,

DE CVRAND. FEBRIB.

Alteratio Quarto, refrigerantibus, & corroborantibus cor,
& corro- iecur, renes, & totum corpus, internis, & externis
boratio. dictis quinto genere auxiliorum, cap. præcedenti:
 quamvis hic paulo mitiora conueniant.

De Tertianâ nothâ, seu spuria.

C A P. I I I I.

Descri-
ptio.

Tertiana nothâ, seu spuria, est febris
 intermittens, quæ fit ex flaua bile vin
 cente, & pituita pauciore: & hæc
 dicitur à barbaris maioris famæ; quia
 sæpius accidit: vel à bile flaua domi-

Causa.

nante, & atra bile pauciori, putridis extra venas
 & per totum corpus, & hæc dicitur à barbaris mi
 noris famæ, quia rarò accidit. Externæ causæ sunt
 omnes, quæ bilem simul, & pituitam gignunt, vt de
 ipsa agamus, quæ magis accidit. Sed vincentibus cau
 sis bilem efficientibus vide, quæ diximus cap. 2. hu
 ius libri, & cap. sequenti de quotidiana, & ex ijs
 compara tecum causas: notæ enim mixtæ sunt, non
 simplices, vt in sincera, & exquisita tertiana, aut
 in quotidiana pura: & ideo incipit accessio cum ri
 gore mitiori, & leniori, quàm in exquisita tertia
 na: licet sit longior horror, sententiaturq; frigus
 actu à frigidis enim humoribus rigor syncerus, &
 vehemens fieri nequit. Longius etiam principium
 est accessionis, quemadmodum omnia tempora ac
 cessionis, & etiam totius morbi: nam excedit duode
 cim horas, & quâto maior est accessio, tantò magis

Notæ.

ex

ex pituita gignitur, & quāto longior accessio, tan-
 tō totus morbus longior: aliquādo enim incipit ter-
 tiana notha initio autumnī, & finitur verē: exquisi-
 ta verò longissima septē circuitibus iudicatur. Sitis
 in hac est minor, & sudor: quamuis aliquādo aegro-
 ti sudent copiosē, quōd si frigidus sudor fuerit, ma-
 ximā iudicabit longitudinē. In ventre apparent ob-
 struções, aliquādo in hepate, & aliquādo in sple-
 ne. Quod si in membris durities aliqua fiat, hydropē
 indicat imminētem. Curatur sex remediōrū generi Curatio.
 bus. Primo, victu refrigerante, & humectante ma-
 gis, quā calfaciente & exiccante, habita ratione
 multitudinis vtriusq; humoris, quæ p̄ signa cogno- Victus.
 sci potest: ideoq; Gal. primo artis curatiuæ ad Glau-
 conē optimē miscet parum piperis cū cremore hor-
 dei non nimis tenui, quia morbus hic diuturnus est,
 duratq; multos menses, aliquando sex: semper ta-
 men nutriendus est aeger extra ipsam accessionem,
 vel in declinatiōe ipsius, nisi aeger fuerit imbecillus,
 vt diximus capite præcedendi. Nutriatur ergo iure
 gallinæ teneræ, & carnibus arietinis cum hordeo
 excorticato, & paucis ciceribus nigris, vel radice
 petroselini. Nutriatur quoq; carnibus ipsius galli- Cibus.
 næ nō solū elixæ, sed etiam assatæ, & pullo gallina-
 ceo, corturnice, perdice, & hædo, & frusto aliquo
 cuniculi. In initio cænæ comedat cappares sine sale,
 & cum saccharo, vel senationes cū melle, & aceto,
 vel folia raphani, & similia. In fine verò cortices
 citri saccharo conditos, vel nucleos pini conditos
 etiam

DE CVRAN. FEBRIB.

- Potus.** etiam saccharo, & similia. Potus sit aqua cinamo-
mi, vel aqua ceterach, seu scolopendriæ Græcorū,
non officinarum, quia est lingua ceruina, & phylli-
tis Dioscoridis, quæ astringit. Quod si appetentior
De scolo- vini sit, debet album parari, vel rubrum tenuis sub-
pendria. stantiæ. Somnus in primis tribus temporibus acce-
sionis magis nocet, quàm in exquisita tertiana. Mo-
tus, & exercitatio extra ipsam accessionem mode-
rata est utilis, & necessaria, saltem frictio totius
corporis.
- Horroris** Secundo tollentibus horrorem, & rigorem, qui
& frigo- sua longitudine, & vehementia solet ægrum crucia-
ris abla- re: vt pannis lini actu calidis partibus extremis ad-
tio. motis, & parti ei, quæ inter testes, & anum inter-
iacet. Oleo ex camomilla, vel lilio, vel ruta bene ca-
lido illis partibus admoto mederi possumus. Paucū
Potus ui- vinum, si bibatur, curat hunc rigorem cū horrore:
ni sedat & si sit cum infusione trium radicum plantaginis
rigorem. erit efficacius remedium. Aliqui in hoc genere re-
Hepata mediorum laudant tria hepata ranarum cum pauco
ranarum vino. Quæ si in initijs trium accessionum sumātur,
solent curare hos vehemētes horrores, & rigores.
- Sectio ue-** Tertio, secta vena cubiti dextra, si fuerint signa
na. sanguinis (de quibus cap. 2. huius libri de febre ar-
denti diximus) sanguinisq; copia extrahatur resspō-
Clyster dens plenitudini, naturæq; ægri; inuito tamen ven-
ante ses- triculo, & intestinis per hunc, vel similem clyste-
tionem rem; R. foliorum maluarum, & foliorū violarum
uena. nigrarum. an. m. j. fursuris & camomillæ. an. p. j.
seminis

seminis carthami 3 ij. fiat decoctum, de quo percolato accipe uncias quindecim, in quo dissolue diacatholiconis unciam vnā, benedictæ unciam semis, olei violarū uncias tres, olei camomillæ unciam vnā salis drachmam vnā, misce, & fiat clyster.

Quarto, apparantibus bilem cum pituita, quam præparatis habita ratione pituitæ quantitatis, vel qualitatis sint vel augenda, vel multis diebus sumenda calidum. da hac, vel simili forma; vt R. syrupi de bizantijs, & endiuie compositi. an. 3 ij. rhodomellis 3 vj. misce. Item R. aquarum capilli Veneris, cichoræ, fœniculi, & endiuie. an. 3 vj. misce, vel decocti earundem rerum libras duas. Hæc sumantur per sex dies, vel si opus fuerit plures his, donec paratus sit humor: quamuis ob sui diuersitatem non vnica, sed pluribus vacationibus indigeat, semper præcedentibus concoctionibus multis.

Quinto, vacuantibus materiam mistam ex bile Purgatio vincente, & pituita pauciori; vt R. diacatholiconis 3 vj. diaprūnis solutiui 3 ij. diaphaniconis 3 ij. rhodomellis 3 j. decoctionis cōmunis. q. s. misce, & fiat potus. Vel R. pilularum aggregatiuarum 3 j. Pilulæ optimi diagridij grana tria, cum aqua buglossæ fiāt pilulæ septem, & aurentur. Vel; R. pilularū de rha Alia pilula barbaro 3 ij. agarici trochiscati 3 j. optimi diagridij grana. iiij. cum aqua borraginis fiant pilulæ septem, & aurentur. Aliqui hac notha tertiana affecti solo vomitu sunt liberati, vt vult Galenus primo exercitatio de arte curatiua ad Glauconem, qui si spōte satis nō excitatio

excitatio

DE CVRAN. FEBRIB.

- Vomitus excitatio.** excitatur, potest arte moueri, vt syp. acetoso simp. cum decocto seminis raphani, & alijs similibus. Si tamē prior, & vnica euacuatio nō suffecerit, quemadmodum raro in his notis tertianis sufficit, iterum
- Iteranda euacuatio.** corroboratis ventriculo, hepate, & corde, & refrigeratis per ea, quæ dicemus sexto sequenti genere remediorum, est humor concoquendus syrupis, & medicamentis iam dictis genere quarto præcedenti, vel hoc, aut simili medicamento; R̄. quinq; radii secun cum diureticarum, liquiritiæ an. ʒ. j. capilli Venetis, ceterac, cichoreæ, endiuie, scabiosæ, absinthij, borraginis an. m. j. fiat decoctum, de quo percolato accipe libras tres, sacchari libram vnā, syrupi de bizantijs, & endiuie comp. an. vncias quatuor, trochiscorū de rhabarbaro vnciam semis, pulueris diarodonis Abbatis drachmas duas, pulueris cinnamomi drachmam vnā, misce, & fiat syrupus non perfecte decoctus. Dosis vncie sex quolibet die. Et qualibet hebdomadā semel, vel bis fiat vacuatio per
- Pilul.** has pilulas; R̄. pilularum de rhabarbaro, & aggregatiuarum an. drachmam vnā fiant pilulæ quindecim, & aurentur, si non est pauper. Dosis tres.
- Cōfectio** Si opus fuerit, adde cuilibet earum granum vnum optimi diagridij, vel si non amat pilulas, vel non potest ipsas transglutire; R̄. diacatholiconis vncias duas diaprūnis solutiui vnciam vnā diaphaniconis vnciam semis agarici trochiscati, & conseruæ borraginis an. drachmas duas rhodomellis, quod sufficit misce, & fiat confectio. Dosis coclearium vnum

vnus cum aqua absinthij, vel buglossæ.

Sexto, refrigerantibus iecur, & totum corpus Refrige-
internis, & externis, & aperiētibus obstructions rantiæ &
venarum meseraicarum, hepatis, & lienis si fuerint aperiētia
quæ in hac notha tertiana sæpe reperiuntur, præ-
sertim quando est longa: quamuis obstructio cu-
randa prius sit, quàm vacuanda materia, imò sine
eius curatione nunquam curabitur febris: apparen-
te ergo obstructione fiat fots in ipsa, & toto
ventre inferiori ex decocto quinq; radicū diu-
reticarum, camomillæ, seminis lini, scœnugræci, ab-
sintij præcedenti fots hoc, vel irrigatione fa-
cta sponsia bis in die vacuo ventriculo vnguatur
venter versus splenem hoc vnguento; R. olei
de capparibus & amygdalarum amararum an. 3 i.
vtriusq; dialthææ, & vnguenti Aragon an. vnciam
semis armoniaci dissoluti in aceto drachmas tres, ce-
ræ quod sufficit misce, & fiat vnguentum: adde
pulueris trochischorum de myrrha drachmam vnā.

Obstru-
ctio prius
curanda,
quàm va-
cuanda ma-
teria.

Vnguen-
tum sple-
ni admo-
uendum.

Hepati laboranti obstructione admoueatur hoc, Hepati
aut simile vnguentum, R. olei amygdalarum ama-
rarum vnciam vnā, olei nardini vnciam semis, tro-
chischorum de rhabarbaro drachmam vnā semis, ce-
ræ quod sufficit misce, & fiat vnguentum. Et si opus
fuerit vti non solum externis dictis, sed alijs, & in-
ternis ad has obstructions necessarijs, vide quæ di-
ximus capitibus quadagesimo secundo & quadra-
gesimo quinto primi libri. Curatis his obstructio-
nibus, atque euacuata iam materia refrigeratio,
& cor

DE CVRAN. FEBRIB.

Refrige-
ratio &
corrobo-
ratio.
Hepati.
Ventricu-
lo.

& corroboratio per electuarium diarhodon Abba-
tis facta per aliquot dies erit utilis, & necessaria,
sumptis quolibet drachmis quatuor cum paucio vi-
no albo aqua diluto. Et hepati admoueatur hoc, aut
simile vnguentum; R^x. vnguenti santalati ℥ j. f. o-
lei nardini ℥ f. pulueris diarhodonis ʒ j. misce. Si
ventriculus laborauerit aliqua imbecillitate, ei ad-
moueatur hoc, aut simile vnguentū; R^x. olei de ab-
sinthio ℥ j. olei laurini ℥ f. pulueris gariophyllo-
rum, cinamomi, & rosæ nouellæ. an. ʒ f. ceræ. q. f.
misce, & fiat vnguentū. Et si opus fuerit, vide alia
scripta cap. 3 1. de imbecillitate ventriculi. lib. 1.

De quotidiana.

CAP. V.

Diuisio.
Causæ.

Quotidiana febris duplex est, altera
intermittens, quæ fit à pituita extra
venas, & per totum corpus putri-
da, singulis diebus accidens: altera
sine intermissione, quæ fit à pituita
putrida in venis. Vtriusq; febris causæ sunt alimen-
ta pituitosa, vt pisces, herbæ frigida, legumina, &
Signa. otium. Quotidiana intermittens haudquaquam cū
rigore primo statim die inuadit, sed temporis pro-
gressu refrigeratio potius, quàm rigor occupat; &
quanto pituita est frigidior, tanta maior est refrige-
ratio. Quare in ea, quæ ex acida, vel vitrea contin-
git pituita, erit maior, quàm in ea, quæ ex dulci ge-
Pulsus. neratur. Pulsus, cū primū accessio fit, inordinatus
est, &

est, & inæqualis, tardus, paruus, ac debilis. Neq; in augmento magnitudo, velocitas motus, & frequentia quotidianæ accidunt. Calor illi non tam acris, ac Calor. vehemens, quàm in tertiana, neq; multum, ac crebro spirare compellit, sed anhelitus, expirationes humide, fumosæ, & multum vaporosæ sunt. Tarde, ac egre accenditur, ac tempus longum consumit, dum ad summum inualescendo peruenit. Non sitiunt ij. Vrinæ. Vrinæ albæ, & aquosæ, tenues, vel crassæ, aut turbulæ. Nullus sudor in primis diebus erumpit, neq; exacta quies apparet, donec ad finem totius morbi deuentum sit. Spatium accessionum est decem, & Spatium. octo horarum, & quietis falsæ sex. Has omnes notas, & plures alias scribit Galenus primo de arte curatiua ad Glauconem, & secundo de differentijs febrium, & secundo de crisibus. Sed quia Hispani, & Febris qui habitant calidas regiones rarissimè his febribus quotidianæ exquisitis laborant, his prætermiſſis ad curationem na rarissimè accedo. ma apud

Curatur quinq; remediorum generibus. Primo, nos. Curatio. victu incidente, & extenuante, de quo capitibus Curatio. sexto, septimo, & octauo, & alijs locis prioris libri dictum est, dum modo non nutriatur nisi in fine accessionis, & extra ipsam, nisi deficerent vires. Victus. Vi ctus quoq; non sit tenuis propter morbi longitudinem. Nutriatur ergo iure columbi cū ciceribus, & Cibus. radice petroselini, vel iure gallinæ cum eadem radice, & folijs raphani, vel perdice, vel turture & Potus. milibus cum pipere, cinamomo, croco, & alijs aro- C matis.

DE CVRAN. FEBRIB.

maticis. Potus sit aqua cinnamomi, vel radicis petroselinici.

Potus.

Frigoris

correctio

Secundo, corrigentibus rigorem, vel potius frigus oleis calidis spinae toti admotis, ut rutæ, lauri, de lilio, de castoreo, & extremis apponantur panni benè calidi. Drachma una theriacæ magnæ, vel mitridati, vel rubæ trochiscatæ cum paucò vino, decoctionis rutæ, saluæ & abrotani est optimum remedium, in hoc præcipuè post. 14. diem, & parùm purgato corpore.

Cãcofio

Tertio, concoquentibus pituitam medicamentis
dictis primo cap. & alijs de morbis pituitosis prio
ris lib. per. 8. vel. 10. dies.

Purgatio

Quarto, vacuantibus pituitam exhibitis tempo-
re false quietis: de quibus dictum est cap. 1. & alijs
prioris libri. Aliquando est utilis vomitus in hac
febre, præcipuè si natura indicauerit, quæ decocto
seminis raphani, & anethi cum oxymelle simp. po-
terimus prouocare.

Vomito=

riam.

Correbo

ratio.

Quinto, corroborantibus ventriculum, & hea
par: vt eleſtuario roſatæ nouellæ, aromatico roſato
Gabrielis, theriaca magna, mithridato, conſerua
acori, ſticados. Doſis horum eſt drachma vna uſq;
ad drachmas duas cū vncijs duabus, vel tribus aquæ,
vel decocti faniculi, aniſi, petroſelmi, mellisæ, &
ſimiliſim.

De quartana.

C A P. V I.

Quartz

Vartana duplex est, quædā cōtinua, Diuisio.
quæ fit ex atrabile putrescente in
venis: altera intermittēs, quæ fit ex
atrabile extra venas & per totū cor
pus putrescente. Et hæc duplex est,

vnica intermittens quartana, cuius accessio accidit
quarto quoque die: vel duplex, cuius duo circuitus
fiūt in quinque diebus. Accessio primi respōdet quar
ti diei accessioni, & secundi accessio quinti diei ac
cessioni, tertius verò est dies quietis tantum. Cuius
causæ sunt alimēta melancholica, vt salsa omnia, car
nes hircinæ, bubulæ, leporinæ, ceruinæ, cochleæ, le
gumina, animi & corporis labores immodici, et alia
rum febrium longitudo, præcipuè si fuerint sine or
dine, & in autumno. Hæc febris nō statim, & primo
die cū rigore vehemēti inuadit, sed talis est, qualis
ijs, qui frigescent gelu vehemēti progrediente &
adaucta febre vna cum rigore augetur, inualescitq;
quotidie vsq; ad totius morbi augmētū. Sensus rigo
ris nō est pūgentis, & stimulantis cutē, sicut in ex
quisita tertiana: sed inducētis algorē vehemētē, et
tanquā ossa frangētis. De differētia rigoris tertia
næ, & quartanæ vide Gal. 2. de differētij febriū.
ca. 5. & 2. de crisi bus ca. 3. Et si vis scire, an frigidi
humores rigorē efficere valeant, vide cōmētarium
doctissimi Valleriolæ ca. 5. li. de symptomatū causis.
Pulsus in ea sunt satis tardi, ac in principio accessio
nū rari, & duri, in augmēto, & vigore fiunt velo
ces & frequētes: quāuis si cōferātur cum pulsibus

Causæ.

Notæ.

D E C V R A N . F E B R I B .

febriū biliofarū, & sanguinearū, sint tardiores, & rariores: in hac enim paulatim humor veluti lapis, aut testa, aut os succenditur, & semel incensus diu conseruatur. Quare longiores sunt accessiones, & morbus lōgissimus est, ferè semper durat vnū annū, aliquādo duos, & quandoq; duodecim annos scimus durauisse: atra enim bilis vehemēter resistit, & tarde mouetur, & gri cutis dura est, & densa, et tēpus, in quo fit, frequētius est inæquale, autūnus videlicet.

negligens **Vrinæ** egrotantium sunt tenues, albæ, & aquosæ.

Curatio. Curatur sex remediorum generibus. Primo, victu humido, & parū calfaciēte, vt iure arietis, & gallinæ cum buglossa, & borragine, & alijs omnibus dictis cap. 9. prioris lib. dūmodo æger sumat alimentū extra accessionē, nisi vires deficerēt. Cauēdum est, ne sint alimēta flatuosa, & melancholica, vt legumina, salsa, & alia his similia. Potus sit vinū rubrū mediocris substantiæ, & ætatis mediæ, dilutū aqua decoctionis radicis buglossæ. Utatur quiete corporis, & animi, & somno. Bis saltē in hebdomada venter hoc, aut simili clystere leniatur, & lubricetur. R. foliorū maluarū, mercurialis, borraginis, & buglossæ. an. m. i. epithymi. ʒ. f. furfuris. p. i. prunorū damascenorū paria sex fiat decoctū, de quo percolato accipe librā vnā semis. cui addæ diacatholiconis. ʒ. i. decoctionis medicaminis Hamac. ʒ. f. oleorum sesamini, & camomillæ. an. ʒ. ij. butyri recentis. ʒ. i. f. salis. ʒ. i. misce, & fiat clyster.

Sectio vena. Secūdo, si omnia ferme sanguinis signa adsint se-

Et a vena interna cubiti dextri, & misso sanguine, qui plenitudini, & viribus respondeat autore Gal. 1. de arte curatiua ad Glauconē: quāuis in hac longissima febre sanguis parçè est mittendus. Aliqui lie An secun
nis venam secant in hac febre, vt Sanauarola vir do da sit ue
ctissimus in ipsa coniunctione secat iecorariam fini na iecora
stram, & se multos laborātes quartana pristinae sa ria sinis
luti restituisse dicit. stra.

Tertio, post tres mēses ab initio febris concoquē Cōcoctio
tibus, & apparātibus atrā bilē, de quibus cap. 1. &
9. prioris libri dictum est. Sed propter tyrones; R. Syrupi.
syrupi borraginis, & buglossæ an. 3. viij. syrupi de
fumo terræ simp. & de epithymo. an. 3. iiij. syrupi
de scolopendria. 3. iiij. misce, & R. aquarum buglos
sæ, borraginis, scolopendriæ, & capilli Veneris. an.
3. x. vel decocti horū. lib. iiij. f. Aqua, ut
decoctū.
Purgatio

Quarto, materia aliquo modo apparatā vacuan
da est hoc, vel simili medicamento; R. dia senæ, &
medullæ cassiæ fistularis recēs extractæ. an. 3. f. pul Potio.
ueris epithymi. 3. ij. f. decocti florum cordialium
quod s. misce, & fiat potus, quē in secundo die quie
tis accipiat, si vnica sit quartana: si duplex, in die
quietis: si verò cōtinua, in die minoris laboris. Qui
non possunt purgās liquidū bibere, vel statim ipsum
euomunt, has, aut similes pilulas hora consueta su
mant; R. pilularum Indarum, & de fumo terræ. 3 Pilulæ.
f. optimi diagridij grana quinq; cum aqua buglos
sæ fiant pilulæ septem, & aurentur. Post debitā va
cuationem propter siccitatem à pilulis relictam lo

DE CVRAN. FEBRIB.

eo iuris sine sale, bibat uncias sex decocti fructuum
& florum cordialium cum vncijs duabus sacchari.

Admoni-
tio.

Sed quia hæc materia est eterogenea, & terre-
stris, non satis est una præparatio, & purgatio, sed
pluribus eget, dummodo inter eas corpus, & par-
tes corroborentur medicamentis, quæ dicemus in
quinto remediorum genere: hic tamen syrupus est
optimus, & probatus in huius materiæ præparatio-
ne, R^x. pimpinellæ, buglossæ, borraginis, lupulorum
an. m. ij. capilli veneris, scolopendriæ, absinthij. an.

Syrupus
p̄parans
materiã
secundo lo-
co.

m. j. fiat decoctum: de quo percolato accipe lib. ij.
cui adde succorum sine residentia borraginis, endi-
viæ, & feniculi. an. lib. .j. succi pomorum redolentia-
rum. lib. iij. sacchari. quòd. s. misce, & fiat syrupus.

Potio se-
cunda.

Dosis vnciæ tres cum aqua, vel decocto scolopen-
driæ, & borraginis. Post cuius usum fiat vacuatio
hoc, aut simili medicamento; R^x. casie fistularis re-
cens extractæ. 3. vj. diasenæ, & confectionis medi-
caminis Hamec. an. 3. iij. decocti florum cordialium
facti in sero caprino addendo parũ, epithymi quòd
s. misce, & fiat potus. In hebdomada semel fiat va-
cuatio per hanc mixturam; R^x. diacatholiconis, dia-

Cōfectio

senæ. an. 3. j. f. confectionis medicaminis Hamec. 3.
j. pulueris epithymi. 3. iij. conferuæ buglossæ. 3. vj.
syrupi borraginis. quòd. s. misce, & fiat confectio.

Vomit-
us.

Dosis cochlearia duo: aliquando tamen initijs acces-
sionum est conueniens vomitus ab arte factus, & à
natura: quàmuis hæc materia suo pondere aprius
per inferiora expellatur, vt autor est Hippocrates

quarto

quarto aphorif. propter causas nobis occultas gra-
uè ascendit, & leuè descendit. Prius natura tentans
te bibat in initio acceſſionis vncias quatuor deco-
cti ſeminiſ raphani & anethi cū vncia vna oxymel-
lis, vel infuſionem vel decoctum raphani cum vir-
tute hallebori in oxymelle ſimpl. factum.

Quinto corroborantibus ventriculū, hepar, ſple Corrobo-
nem, & totū corpus, vt conſerua bugloſſæ, borra- ratio.
ginis, cortice citri cōdito, electuario roſatæ nouel-
le, electuario diamargaritonis frigido. Doſis drach-
mæ duæ cum aqua, aut decocto, vel ſyrupo de abſin-
thio, vel de ſcolopēdria. Hæc cōſectio eſt in hoc ge-
nere optima; R. cōſectionis Gētilis cordialis contra Cōſectio
melācholiā, & cōſerua bugloſſæ. an. 3. j. conſerua corrob-
borraginis, & corticis citri cū ſaccharo cōdita. an. rans.
3. ſ. pulueris latitiæ Galeni, & latificantis Rhaiſis,
& roſatæ nouellæ. an. 3. ij. ſyrupi de pomis. q. ſ. mi-
ſce, & fiat conſectio. Doſis eſt omni hora cochlea-
riū vnū cū aquis melliffæ, & bugloſſæ. Si ſplen labo-
rat obſtructiōe, vel mēſes, vel hæmorhoides ſuppreſ-
ſæ ſint, conſidera, quæ diximus cap. 45. 52. & 56.

Sexto, rigore, et frigus curātib; quāuis hoc ſym Curatio
ptomā ob ſui vehementiā aliquādo poſt ſecundū ge horro-
nus auxiliorum ſit amouēdum præcipuè mitioribus
remedijs, vt pannis benè calidis in initijs acceſſionū
partibus extremis ſepè admoris, & ſpinæ ſimili-
ter, madefactis oleis de lilio, de ruta, laurino, & de Vis The-
caſtoreo. Drachma vna theriacæ magnæ, vel mi- riacæ ma-
thridati cum pauco vino optimo curat rigorem gnæ &
e iij. & ii. mithrida

DE CVRAN. FEBRIB.

- Et frigus, Et quandoq; ipsam quartanam, maxime
 post debitam purgationem, Curat similiter hoc sym-
 ptoma, Et ipsam quartanam drachma vna pulueris
 seminis hypericonis, vel pulueris millefolij cū pau-
 co vino optimo. Eandem vim habet drachma vna
 asse fetide. Hæc mixtura est optima in hoc; R. pul-
 ueris asse fetide, piperis longi, rutæ sicce an. ʒ. ij.
 mellis. quod. s. misce, Et fiat confectio. Dosis drach-
 mæ duæ cum vino optimo, vel aqua roris marini, vel
 saluæ. Hic puluis est in hoc genere optimus; R. bac-
 carū lauri. ʒ. j. Zingiberis, Et radicis gētianæ. an. ʒ.
 ij. misce Et fiat puluis. Dosis scrupulus vnus cum vi-
 no albo optimo. Rigor, frigus, Et aliquando quarta-
 na curantur, præsertim si extrema pānis, tegulis, Et
 lateribus ignitis calefiant, Et dorsum hoc vnguen-
 to benè calido vngatur, R. theriacæ magne. ʒ. ij.
 gariophyllorum, spicæ nardi. an. ʒ. j. f. olei. antiqui,
 Et optimi vini. an. ʒ. ij. f. omnia prunis imposita va-
 se aliquo serueant. Vnguentum Aragon in hoc ge-
 nese laudatur. Quidam in hoc genere laudāt drach-
 mam vnā pulueris cranei humani cum vino opti-
 mo. Alij experientia longa curabant simul rigores,
 Et quartanas succo plātaginis, Et aqua mellis. Mul-
 ti liberati sunt à rigore, frigore, Et quartana hoc
 medicamento; R. mithridati. ʒ. iiij. succi plantagi-
 nis. ʒ. ij. misce. Hoc auxilium ter in principijs acces-
 sionum exhibitum curat rigorem, frigus, Et quar-
 tanam; R. succi radicis thapsi barbati Et vini albi
 odoriferi an. ʒ. ij. misce. Expertum medicamentū

tum in hoc genere est vnum os de corde cerui red-
 ctum in puluerem cum paucis decocto dictami, sala-
 uie camedreos, & camepитеos. Puluis ossis leonis cu-
 rat rigorem, & frigus quartanæ, vt quibusdam pla-
 cet. Granum vnum musci cum vino est in hoc gene-
 re optimū, præsertim si naribus & ori admoueatur Vngu-
mentum.
 oleum rutæ. Hoc vnguentum est valentissimum in
 hoc genere; R. pulueris castorei, theriacæ magnæ
 an. 3 v. myrrhæ, olei laurini an. 3 iij. mellis de-
 spumati. lib. f. misce, & fiat ad modum vnguenti,
 quo initio accessionis vngantur plantæ pedum, vo-
 le manuum, tempora, frons, & pulsus, & nares: sit
 bene calidum, & bibat drachmam vnā rubæ tin-
 cturæ cum vino optimo. Succus calamenti, si bibe-
 tur ante accessionem, curat quartanam: animaduerte Admonitio.
 tamen, ne hæc nimis calida ante euacuationem exhi-
 beantur, ne ex vna fiat duplex, vel ex intermitten-
 ti continua. Timor magnus ab inimicis incussus cu-
 raui quartanam vnius anni. Quidam initio accessio-
 nis in flumen deiectus curatus fuit: quidam etiam su-
 bito, & præter spem audiens tonitru artificiale à
 quartana liberatus est, hoc tamen prudenter fieri
 debet: nam etiam si gaudium magis possit interfice-
 re, quàm timor, tamen ipse timor magis, quàm ira,
 quæ nullo modo potest occidere hominem, autore
 Galeno.

De febribus compositis.

CAP. VII.

e v Difficilis

DE CVRAN. FEBRIB.

Difficilis est descriptio febrium compositarum, difficilior earum tantum cognitio, quod docet Galenus. 1. de arte curatiua ad Glauconem, dicens: Paucae febres sunt, quae ad sui dignotionem exquisita die quarta indigeant, difficillima curatio: sua enim contraria natura & longitudo hydropem, vel hecticam efficere solent. Sed antequam de ijs verba faciam, prius oportet scire tertianam notham non esse adnumerandam inter has compositas febres, quamuis ex bile, & pituita constet: quia seruat motum bilis vincentis, siue sit vnica forma simplex actu, & potetia duae, siue non. In alijs autem compositis, vt in haemitritæo sunt duae, vel plures formae humorum actu, vel saltem haec non seruant motum vnius humoris proprium. Harum compositarum febrium infinitae ferme sunt species, quum in primis omnia earum genera possint componi, & omnes etiam ex humoribus genitae cum alijs, vt hectica cum putrida & biliosa cum pituitosa, & melancholica sed quia omnium complicatio, confusio, & compositio in praesentia non est tradenda, ne noster sermo prolixior fiat, tantum agam de febris tertianae, & quotidianae compositione, cuius quatuor sunt complicationes auctore Galeno ca. 7. lib. 2. de differentijs febrium, & cap. 9. lib. 2. de crisi bus. Vna quum tertiana, & quotidiana commiscantur, altera quando tertiana inter mittens quotidianae continuae coniungitur, & haec proprie semitertiana dicitur, & haemitritæus: tertiana quando

Diuisio.

quando quotidiana intermittens tertiana continua
 miscetur: quarta, vbi quotidiana continua tertiana
 continua coniungitur: semitertiana (autore Galeno
 commentario de typis) alia est exigua, alia media,
 alia magna: prima spatium .24. horarum vertitur,
 secunda .36. magna vero .48. quæ & continua fe-
 bri propinqua est. Quidam volunt tres esse differen-
 tias, seu species hæmitritæi, maiorem scilicet mino-
 rem, & medium ponentes, apud quos maior est,
 quam continua biliosa intermittenti melancholica
 coniungitur: minor, quando biliosa continua quoti-
 dianæ intermittenti: medius, quando biliosa inter-
 mittens quotidianæ continuæ. Harum febrium cau-
 sæ, & signa ex notitia simplicium febrium cognoscun-
 tur, similiter & curatio. Considera itaq; dicta cap.
 de tertiana notha: nam eo ordine & ratione, qua cog-
 noscitur, & curatur illa, cognoscetur & curabitur
 quæcunq; alia febris composita: semper tamen formi-
 dandus est exitus harum febrium tamquam suspectus
 & maxime periculosus, præcipue quando febris me-
 lancholica alijs coniungitur. Multos tamen laboran-
 tes hæmitritæo siue semitertiana sanauit post vacua-
 tiones factis pilulis de rhabarbaro, pilulis aggre-
 gatiuis, vel confectione diaphanicon, præcedenti
 longa concoctione, & post auxilia interna & ex-
 terna, obstructionibus hepatis & splenis vtilibus
 remedijs, nimirum confectione ex testudine & syru-
 po, quorum hæ sunt descriptiones; R. carnem vnius
 testudinis bene coctam cum aqua hordei, pulueris
 eleotuarij

Causæ, fi-
 gna, & cu-
 ratio un-
 de petenda

Quibus
 remedijs
 curauerit
 autor has
 febres.

DE CVRAND. FEBRIB.

- Electuarium.** electuarij resumptiui ꝓ ꝑ. cinnamomi electi ꝓ i. ꝑ quatuor seminum frigidorum maiorũ mundatorum an. ꝓ i. medulle passularum, granorum pini in aqua rosarum calida prius infusorum, & amygdalarum dulcium sine cortice an. ꝓ ꝑ. sacchari dissoluti in aqua buglossæ. q. s. misce, & fiat electuarium ad formam manus Christi. Dosis quolibet die summo mane vncia semis cum vncijs quinq; huius syrupi;
- Syrupus.** ꝑ. mellisæ, borraginis, eichoreæ, absinthij, ceterach capilli vene. rostri porcini, scariolæ an. m. i. quinq; radicum diureticarum radicis buglossæ, liquiritiæ an. ꝓ i. fiat decoctum, de quo percolato accipe libras octo, sacchari libras quatuor, trochiscorum de rhabarbaro vnciam semis, diarrhodon Abbatis drachmas duas, misce, & fiat syrupus non perfectè decoctus.

De Hæctica.

C A P. VIII.

Descrip-
tio.

Hæctica febris est, quando calor præter naturam non solum in spiritibus & humoribus, sed in partibus etiam solidis consistit, neq; pendet ab humorum putredine, neq; à calore spirituum, est q; fixus ac confirmatus, difficulter q; soluitur, quemadmodum habitus. Fit serme semper sensim & longo tempore, ideoq; non sentitur, vt inæqualis intemperies: rarò tamen ob patientis affectionem & agentis vehementiam fit subito, & rarius non præcedentibus diaria & humoralis febre, vt contingit in fulmine

mine consumente ferrum intacto corio, & lana. Mæror ergo, ira, lassitudo, ieiunia, febres ardentes, & omnes diurnæ febres hecticā generant. Initio difficulter cognoscitur, quæ in marasmm incidit, cognitu facilissima est. Quare hectica quum cognoscitur, curari non potest. Quando verò est sanabilis est incognita, ideoq; non esse tres hecticæ species affirmo, ut Arabes, & alij non pauci voluerunt: neq; etiam quatuor humiditates cū Auicena pono nempe nomen non habentem, rorem, cumbium, & glutin, ob quarum consumptionem tres species constituntur: Galenus tamen. 7. Methodi quatuor siccitatis differentias recenset, à quibus forsā Arabes & alij multi iuniores occasionem arripuerunt diuidendi hecticam in tres species: nos tamem cum Galeno duplicem esse tantum credimus, primam fixam inherentem partibus solidis, quæ omnes corporis humores calfacit, alteram, quæ hectica marasmodis, aut simpliciter marasmus nominatur. Hæc omnes corporis partes colliquat, & consumit, omnemq; curationem respuit, ut diximus, cuius signa notissima sunt: alterius verò notæ deprehenduntur ex calore tantū percepto à cibo, & potu per duas horas, nam quemadmodum aqua calci infusa calorem excitat, ita cibi & potus humiditas à partibus solidis calorem occultum mouet, & elicit. Totius corporis siccitas, & ariditas, & sordes in ipsis aridæ apparent, pinguedo in excrementis quoq; videtur, & totius corporis extenuatio: non illa maxima, quæ in marasmo

Signa.

Error Arabum.

rasmo

DE CVRAND. FEBRIB.

rasmo spectatur. Pulsus tenuis, durus, debilis, & frequens & velocior est, qui augetur adhibito cibo, calorq; ut diximus, incenditur. Caliditas cum primum manus admouetur, debilis est, paulo post acris, & rodens erumpit: acriorq; sentitur, quum diutius arteriam tetigeris. Si vero his presentibus notis ventris profluvium superueniat, & pili defluant, mors propinqua est.

- Curatio.** Hætica febris, priusquam ad tabem deueniat, omni conatu curatur refrigerantibus, & humectantibus.
- Viçtus.**
- Acr.** Primo aëre arte parato (si naturalis reperiri non possit) violis, nenuphare, rosis, aqua rosata, folijs salicis, lactuca, & similibus. Cibis boni succi & facilibus concoctu & paucis, præcipue glutinantibus, qui substantiam difficilem dissolutu generant: quales sunt pedes animalium, præcipue suilli vnius anni, & ranæ, testudines, cancri fluuiatiles, & limaces: hi tamen egent præparatione: quamuis limaces inter alimenta, quæ atram bilem generant à Galeno numerantur, ideoq; à multis earum aqua, & ius magis laudatur. Modus præparandi tradetur. Nutriatur ergo iure gallinæ & cremore bordei, & iure arietis. Nutriatur etiam pullo gallinaceo, gallina tenera, perdice, atagine, coturnice, turture, cuniculo paruo, vitulo, affatis & elixis: ovis recentibus sorbilibus, piscibus paruis, & saxatilibus & anguilla, quæ in salubri aqua vixerit, si bene concoquatur: eius tamen aqua est tutior. Lac laudatissimum, & optimū alimentum est, nisi adsint, quæ eius usum impediant, de quibus
- cap. 29.

cap. 29. præcedentis libri de tabe: & hoc etiã cap. de ijs copiosius agetur. Et quia ob morbi longitudinem omnes ferme hectici carẽt appetitu cibi, oportet aliqua auxilia e cap. 34. superioris lib. in mediũ adducere, præsertim quæ huic feбри nõ nocẽt, quales sunt succus malorũ granatorũ acidulciũ cum saccharo, & pauco cinamomo, succus agrestæ, succus acetosæ. Alimentum etiam quod fit ex oriza, pectore galenico, lacte caprino (dicitur maniar blanco) utile est. gum.

Aliquãdo in ijs, atq; alijs grauißimis morbis cũ Hippocrate aphorismorũ lib. 2. cibi malipræponũtur bonis, & ideo senex Rhazes. 10. ad Almanforem cap. de hectica præbet infirmis huiusmodi cibum ex hepaticibus auium, ouis, croco & aceto simul fixis: laudat etiã intestina quadrupedũ plena carnibus, quæ lucanica dicuntur, à nostris löganzas. Fructus, qui huic feбри conferunt, sunt pruna damascena, vix præsertim per aliquot dies suspensæ, acida cerasa, quæ dicuntur gumdas, mora parum matura, mala punica acidulcia, & melones aliqui molliores, scilicet qui pepones dicuntur, & à Barbaris bathecæ, refrigerant, humectant, & prosunt satis, nisi humida cum hectica coniũgatur. Herbæ & olera bona sunt, vt lactuca, portulaca cucurbita, borrago, spinachia & similia. Si æger sit multum imbecillus, nutritur rebus liquidis, vt iure optimo gallinæ & te fit studinis cum cremore hordei, vel emulsione quatuor seminum frigidorum maiorum, vel succo acetosæ, vel agrestæ. Succus carniũ refrigeratus aliqua ex rebus

DE CVRAN. FEBRIB.

ex rebus supradictis, & mixtus iuri est optimus, & maxime nutrit: aqua tamen carniū est con coctu fa-
 cilior, maxime, citissime q̄; nutrit: sed eget hæc aqua
 carniū refrigeratione facta per ius & alia supe-
 rius dicta, ne calor febrilis augeatur. Fit aqua car-
 niū hac ratione; R̄. pectus vnius gallinæ iuuenis
 & pectus vnius capi, diuide in partes minutas, de m-
 de laua eas aqua rosata & buglossæ, vel malorū cy-
 doneorum, si sit vëtris profluuium, & filo suspende
 omnes has partes in vase vitreo paruo, cuius os bene
 occludatur massâ, pōst imponatur prædictum vas vi-
 treum ollæ semiplenæ aqua feruenti, donec aqua ex
 primatur à carnibus supradictis. Obseruandū tamen
 est, ne carnes admodū siccate, (à quibus omnis aqua
 per resudationem extracta fuit) ad seipsam trahât.
 Huius aquæ quinq; vel septem cochlearia præbenda
 sunt cum iuris pari quâtitate, sexta quaq; hora. Ali-
 qui Medici satis eruditi & probati in maxima viriū
 resolutione laudant aquam destillatitiam ex sangui-
 ne hominis iuuenis, & perfecte sani, dummodo ex-
 trahatur, cum primum fluit à vena secta, & instru-
 mento vitreo, & paucio igne. Quia superius dixi-
 mus alimentum frigidum & humidum, glutinosum
 esse vtile, & necessarium hecticis, vt ex testudinis
 bus, cancris fluiatilibus, limacibus, & anguillis, de
 his omnibus, & horum præparatione verba facie-
 mus initium sumentes ab anguilla, quæ si ex aqua sa-
 lubri capiatur: nam genita ex putredine, vel per con-
 iunctionem serpentis cum anguilla, est pessima, &
 sequenti

sequenti præparetur forma iuuabit multum. Diuisa Præpara
ergo anguilla prius semota eius pelle, & bene lota tio aquæ
aqua rosata salita imple eius carne præparata uens ex anguil
trem gallinæ iuuenis, & post cum sufficiente quan- la.

titate aquæ, & pauco hordeo excorticato conco-
quatur aqua, & anguilla, fiat aqua per destillationē
instrumēto vitreo, & igne pauco. Dosis vnciæ duæ
cum pauco saccharo. Multi medici eruditi ex testu
dinibus limacibus, & ranis parum decoctis cū her-
bis frigidis & humidis aquā per destillationem ex-
tractam non minus, quā factam ex gallina & an-
guilla laudant in hac febre. Cancris fluuiatiles ex bo

Ex cæcris
fluuiarili
bus.

na aqua electi vehementi lotione egent cū sale, sur-
fure, & cimeribus: deinde si aqua dulci lauentur, &
cum hordeo excorticato, sufficientiq; aquæ parte
decoquātur perfecte, sunt optimi alimenti bectis,
& faciles concoctu. Testudines nemorales pauca
egent præparatione: quamuis earum ius est facilius
concoctu. Limaces montani sunt meliores, & opti-
mè nutriunt, si per aliquot dies non pascantur: post
tamen saccharo, & farina nutriantur duobus tribus
ve diebus, dūmodo prius decoquantur aqua & pau-
co sale, postremò iure optimo gallinæ, vel arietis.
Hac ratione præparati refrigerant, humectant, &
bonum sanguinem generant, nec difficiles sunt con-

coctu: quamuis aqua ex ipsis solis per destillationē
expressa sit concoctu faciliior, & eandem facultatē
habeat, qua curatus fuit illustrissimus Marchio Ze

Laus aq
ex limaci
bus.

netanus ab egregio doctore medico Doleſa Valen-
tino.

Historia

DE CVRAN. FEBRIB.

timo. Inter omnia, quæ hanc febrem solent, & possunt
 Lactis p̄fectius & citius curare est lac, quia valenter nu-
 stantia. trit, humectat, parum refrigerat, & facillimè con-
 coquitur: humanum tamen est omnibus perfectius,
 & vtilius ob similitudinem, huic bonitate proximū
 est asininum, deinde caprinum, mox vaccinū, à quo
 butyrum extractum sit. Eligatur ergo iuuenis per-
 lacte hu- fecte sana, optima prædita natura, vel sanguinea, à
 manum. partu distans per duos, vel tres menses: si tamen ab
 horret à lacte humano, vel si haberi nō possit, elige
 Lac asini lac asinæ nigrae iuuenis à partu distantis per duos,
 num. aut tres, vel quatuor menses nutritæ hordeo, & her-
 bis frigidis, & humidis, aut lactuca, endiuiā, cicho-
 rea, & similibus: ante tamen lactis vsus aliqua sunt
 obseruanda prius, ea scilicet, quæ ipsum dari prohi-
 bent, vt sunt primū catarrhus, & destillatio, & ca-
 pitis dolor, secundū febris putrida, tertium quibus hy-
 Quæ phi- pochandria suspensa murmurāt, quartū vētris pro-
 beant, lac pochandria suspensa murmurāt, quartū vētris pro-
 exhiberi. fluuiū. Quod verò lac quodcunq; prædictis morbis
 maximè aduersetur, docuit Hipp. li. 5. aphorismorū,
 aphorismo. 64. lac inquit dare caput dolentibus ma-
 lum: malū verò & febricitantibus, & quibus ilia su-
 spensa murmurāt, & siticulosis, malū autē & qui-
 bus in febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, &
 quibus sanguinis effusio multa accidit. Conuenit au-
 tē & tabidis dare, qui nō valde febricitāt, & in fe-
 bribus lōgis, & paruis, si nullum ex supradictis sig-
 nis affuerit, & præter rationē absumptis: quod con-
 firmat Gal. varijs locis, præsertim cōmentario huius
 aphorism-

aphorismi, in quo demonstrat lac ab omnibus causis calidis celerrimè in nidorem fuliginosum verti: quãuis per se probum gignat succũ aliquid habens flatulentum: si tamen asininum sit lac, nullã habet acrimoniam, quum omnibus sit humidius Galeno autore lib. 4. de ratione victus in morbis acutis aphorismo 7. ideoq; ventrem solũ magis soluit, etiam si inter purgãtia omnia medicamẽta mitissimũ, tranquillissimumq; existat, & omni lacte sit humidius, ac proinde magis ventrẽ subducatur, vt idẽ Gale. censet aphorismo. 109. eiusdem. 4. lib. de ratione victus in morbis acutis. A quibus Galeni locis, & alijs sumpsit Iacobus Syluius ansam purgandi affectos vero causo lacte asinẽ cocto, quod pace tanti viri repugnat Hippocrati, Galeno, rationi, & experientiã: quãuis lac sua humiditate, & facultate mitissima, & acrimoniẽ experte minimè febribus ardentibus noceat, quia eius substantia facillè alteratur, & corrumpitur, maximè his, & similibus morbis aduersatur, si per os sumitur, sed coctum minus: tempore namq; Græcorum serum tutius alijs medicamentis acribus, & calidis purgabat: nostro tamen felicissimo tempore manna, rhabarbarum, castia fistularis, tamarindi, & myrobalani saluberrimè purgãt et his, alijsq; et siccis morbis minimè nocet. Quãdo igitur nihil est, quod lactis vsum impediatur, sugat eger ipsum ab uberibus fœminæ nutritæ rebus frigidis, & humidis, vel ter in die vetriculo vacuo, vel bibat primo lac caprinũ, vel asininũ ab. 3. ij. vsq;

Iacobus Syluius sententia non probatur.

Felicitas nostrorum temporũ

DE CVRAN. FEBRIB.

ad. 3. vj. dummodo ne alteretur ab aëre, quia facillime corrumpitur, cui semper adde parum sacchari, ne coaguletur in ventriculo, quod etiam valentius prohibetur à sale, vel melle si æger non possit sугere ab huberibus lac, extrahatur in vas actū calidū, ut conseruetur naturalis calor. Quod si sumptio laete sentiat acidus ructus, vel putredinem aliquā, abstineat ab eius usu & nutriatur cremore hordei, & iure pulli gallinacei, vel galinæ, & confectione ex testudine, de qua statim loquemur. Quamuis capit. 29. de tabe descripta sit à nobis confectio ex testudine, tamen in præsentia maioris doctrinæ gratia, duas proponam conficiendi formas, quarum prima est minoris pretij, ut R. carnis testudinis aquaticæ optimæ aquæ decoctæ cum hordeo excorticato. 3. ij. medullæ vuarum passarum, & amygdalarū dulciū sine cortice. an. 3. j. granorum pini in aqua rosata calida prius infusorum. 3. f. pulueris electuarij resumptiui. 3. f. seminis papaueris & cinnamomi electi. an. 3. j. conseruæ borraginis. 3. ij. sacchari dissoluti in aqua borraginis. q. s. misce, & fiat electuariū ad formam manus Christi. Altera cōfectio est maio-

Altera ris pretij ad diuites; Rx. carnis testudinis nemoralis
forma. decoctæ cum iure hordei sine cortice. ʒ. ij. carnis pe
ctoris gallinæ iuuenis & capi. an. ʒ. j. pulueris ele
ctuarij resumptui. ʒ. f. pulueris diarhodō Abbatis,
pulueris diamargaritonis frigidi. an. ʒ. ij. gūmi dra
gazati. gūmi Arabici, seminis papaueris albi, & se
minis portulacæ, seminis lactucæ, quatuor seminum

14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 5

frigidorum maiorum mundatorum, seminis bombas-
 cis. an. 3. j. amygdalarum dulcium sine cortice, me-
 dulle vuarum passarum. an. 3. j. nucleorum pini in
 aqua rosarū prius calida infusorū. 3. f. interioris ci-
 namomi. 3. j. f. sacchari dissoluti in aqua buglossæ. q.
 s. misce, & fiat electuarium ad formam manus Chri-
 sti deauratum. Dosis huius cōfectionis vncia semis
 cum vncijs sex cremoris hordei, & iure gallinæ, vel
 pulli gallinacei cum testudine, & ranis. Solum ele-
 ctuarium resumptiuum recens est satis vtile hecti-
 cis. Dosis vncia semis cum iure prædicto, vel aliqua
 aqua ex superius dictis. Inter prandium, & cœnam,
 vel quacūq; hora ventriculo vacuo bibat aquam
 hordeaceam, qua semper in potu vtatur, nisi ventri-
 culus admodū sit imbecillus, quia tunc vinum bene
 aqua dilutū, vel aqua cimamomi esset potus cōueniē-
 tior. Extra igitur mensam bibat aquam hordei cum
 hac mixtura; Rx. conferuæ violarum, rosarum, nenu-
 pharis, & borraginis. an. 3. ij. corticis citri saccharo
 condite. 3. f. quatuor seminum frigidorum maiorū
 mundatorū, seminis papaueris. an. 3. j. pulueris ele-
 ctuarij resumptiui. 3. f. sacchari. q. s. misce, & fiat
 conditum auro coopertum. Dosis cochlearia duo,
 vel tria. Iulep violarū, vel rosarum, syrupus de nenu-
 phare, & de cucurbita extinguit sitim & totū cor-
 pus humectat, & exiccat. Refrigerant, et humectāt
 hepar, & totū corpus clysteres ex solo lacte capri-
 no, vel ouino: aut ex oleis, violaceo, nenupharis, &
 papaueris, aut ex hordei cremore, et si opus fuerit

Electuas
riūresum
prium.
Potus.

Conditū

Extingue
tia jtrm

Clysterū
utilitas.

f. ij. adde

DE CVRAND. FEBRIB.

- adde casiam fistularem, vel butyrū recens. Hic clyster, vel similis est optimus; Rx. iuris pulli gallinacei, decoctionis hordei sine cortice, foliorū violarū & lactiue. ʒ. x. casie fistule præparate. ʒ. j. olei violarū. ʒ. iij. mucilaginis seminis cydoneorū. ʒ. iij. vitellos ouorum. ij. sacchari optimi. ʒ. ij. misce, & fiat clyster, si tamē adsit vētris profluuiū, abstine ab ijs. Vnguēta ex oleis, & rebus humectantibus & refrigerantibus spine, seu dorso, hepati, & pectori admodum bis vt minimū in die vētriculo vacuo sunt utilissima, & necessaria huic feбри, inter quæ hoc vel simile est optimū; Rx. oleorū violarū, nenupharis, rosarū torusius & papaueris lotorū benè aqua rosata. an. ʒ. j. muscilaginis seminis psyllij, cydoneorū, & althæe aqua rosata extractæ. ʒ. ij, butyri recentis, axungie gallinæ, medullæ crurum viruli. an. ʒ. iij. pulueris electuarij resumptiui, & pulueris diamargaritonis frigidi. an. ʒ. j. f. ceræ. q. s. misce, & fiat vnguentum. Balneū est huic morbo præsentissimū auxiliū, præsertim si nō coniungatur hecticæ catarrhus, febris putrida, Balneum obstructio, & similes affectus, quibus multū nocet ex aqua balneū, siue sit ex sola aqua frigida, siue ex tepida. Primū quāmuīs à Galeno laudatur. i. e. methodi cōtra Herophilū est suspectum, & aptū ad extinguēdum calorē imbecillū hecticorū, & præter hoc sua intensa, & actuali frigiditate per accidēs calfacit, & exiccat internas partes, ideoq; pituitosos et crassos humores (à quibus fit tetanus) resoluit, autore Hippoc. & Gal. 5. lib. aphorismorū. 2. 1. aphorismo: *sed de pro balneis galen. 5. lib. vnde in natura*
- Intra pny*

nā si laborans tetano carnosus, iui enis, in æstate & regione calida potest curari balneo aquæ frigidaë, hecticus quum nō possit esse carnosus, nō poterit sine periculo tolerare balneum aquæ frigidaë. Aliqui post balneum aquæ tepidaë laudāt balneū aquæ frigidaë, præcipuè si æger fuerit iuuenis, non multū imbecillus, & assuetus balneo aquæ frigidaë. Alij sensim hecticos à balneis parum calidis ad nimis calida & tandem ad frigida transferūt, ne ab vno extremo in aliud fiat transmutatio. Balneū aquæ tepidaë Quod balsolius, vel ex decocto lactucæ, soliorū & florū vio neū sit p larū, salicis, nenupharis, capitū & pedū arietinorū, bandum vel vitulinorum est tutius, & à me sæpè expertum, aliqua tamen prius oportet animadvertere ante balneū necessaria, & in balneo, & à balneo. Ante balneum per quatuor, vel quinque horas nutriatur æger neā seruāda. solo lacte asinino cum saccharo, vel optimo iure ex gallina, & testudine, & hordei cremore, vel duobus recētibus ouis, et sorbilibus et parū ante balneū sint vacua intestina. In vere hora balneū ingrediēdi sit octaua ante meridiē, in æstate septima, in autūno & hyeme quinta, vel sexta à meridie. Habitatio sit moderate calida quæadmodū & aqua, ne sudore & fatigatione afficiatur æger tēpus ergo balnei respōndeat volūtati, & delectationi egroti. Numerus balnei sit pro ratione morbi & ægri: quāuis semel in vno quoq; die sit satis, aliquādo bis, & ter in hebdomada. A balneo amisso actu humore externo per pānos lmi nō calidos, sed p frictionē moderatā, et blā

DE CVRAND. FEBRIB.

dam vngatur dorsum, pectus, & hepar vnguento superius scripto, vel simili, aut lacte humano, & asinimo, vel caprino, vel bubulo tepidis, deinde quiescat in lecto & nutriatur cremore hordei facto iure gallinae, & ramis, & testudine vel confectione ex testudine, & iure vel aqua ex limacibus, & alijs superius dictis.

De febre pestilenti.

C A P. IX.

Descriptio.

Estilens febris est febris epidemialis, pernicioſa, & venenosa, qua multi afficiuntur & pereunt vno tempore, & vna regione, vel ciuitate aeris ratione, vel vt (autor est Galenus lib. de theriaca ad Pisonem) pestis, quaedam bellua existit non paucos interimens, ciuitates quoq; totas depascens male conficit: quippe parua quaedam aeris ad corruptionem prompta mutatio efficitur, & homines cum respirationis necessitate periculum euitare nequeant, ipsum aerem veluti venenum quoddam a se per os attrahunt. Diferimē inter pestē epidemiam, & endemiū, siue endemiū demonstrat. Gal. cōmentario. 9. li. 1. de ratione victus in morbis acutis, in quo docet Hippocrate in lib. de aere, aqua, & locis egisse de endemio morbo, & de epidemio in lib. epidem. sed de peste nullum peculiarem librum confecit, quia vnum morbum ex epidemijs esse pestem, per libros epidemiorum monstrauit, & hac de causa. 3. epidemio

rum

rū lib. pestilentes quasdā tempestates descripsit, vnde
 de insert ex genere vulgarem morbum esse. *Causa.*
 Quam sunt multæ causæ pestis, tamen eas tantum,
 quæ medico sunt necessariae, recensebo. Fit itaq; omnis
 pestilentia à putredine aëris, autore Galeno. 7.
 de differentijs febriū cap. 5. In pestilenti aëris con- *Externa.*
 stitutione inspiratio potissimum est causa, cur homi-
 nes corripiantur pestem: aër enim nos circumstans à
 putrescente euaporatione vitatur, ab aquis videlicet
 putribus vt lacubus, paludibus, à multitudine cadas-
 uerum. A vi etiam cœlesti sæpe fieri solet, aliquan-
 do ira Dei mittitur nostris peccatis infensi. Semper
 tamen dispositio humorum, qui sunt in nostro cor- *Interna.*
 pore est interna causa satis potēs, & ideo in eadem
 ciuitate, vel domo aliqui afficiuntur peste, aliqui non
 et affecti nō omnes ab æquali causa moriuntur. Hinc
 etiam accidit: raro tamen vnum aëre nondum infe-
 cto peste laborare, quamuis propriè pestis non sit,
 sed particularis morbus venenatus & perniciosus.
 Lapsus magnus aeris ad calidum, & humidū est cau-
 sa satis magna pestis, & ideo Galenus. 1. de tempe-
 ramentis cap. 4. scribit temperamentum aeris pestis-
 mum esse calidum, & humidum. Qui etiam pleni
 sunt malis succis, & praua victus ratione vtuntur,
 facile in febres pestilentes incidunt. Inter omnia an-
 ni tempora exitum æstatis & autumnii initium vide-
 mus maximè febribus pestilentibus conuenire. *Signa.*
 Indicia futuræ pestis sunt aër minus calidus, & humidus
 multitudo exanthematum, & papularum, quæ à no-
 stris

DE CVRAN. FEBRIB.

stris Barbaris variolæ & morbilli dicuntur, multitudo etiã phrenitidis venenose, copia carbunculorum multitudo etiã murium, & animalium, quæ fiunt ex putredine. Si verò volucris aërem proprium fugiant & in ipso pereant, præsentem constitutionē pestilentem ostēdunt, & quū pisces fugiunt aquā & in ipsa moriuntur, ab aqua ortam esse pestem dices. Notæ, quæ hominem pestilentia iam correptū demonstrāt plurimæ sunt, febris scilicet ab initio maxima: quāvis sæpe exteriora frigeant, & interiora ardeant, capitis gravitas, oris siccitas vehemēs, vehemens sitis & vehemēs angustia, difficultas spirit⁹, vomit⁹ creber, oculorū aspect⁹ torvus ac varius, vigiliæ, & deliria, et aliquādo propensio magna ad somnū: inter tñ notas est si post aures, aut sub alis, aut circa inguinā potissimū bubones cū febre parva & magna oriātur & in alijs etiã partibus carbunculi, quod indicat robur facultatis expellētis venenū à partibus internis ad externas: si enim in collo appareat tumor præternaturam, cerebrum potissimū male affici ostendit, si ab alis, cor: si verò in inguinibus iecur, quod Hip. 6. epidemiorū, parte. 2. aphor. 4. voluit dicēs abscessus veluti bubones signa sunt earū partiū, vnde exuberāt. Sed quū nō semper appareāt bubones, alias notas bene cōsidera. Priusquā curationē præsentis pestis demoſtrems, quomodo præcauenda sit ostēdere conabimur, quod certissimò fiet, si ad longinquas & salubres regiones fugiamus, neq; reditum laudabo, nisi post perfectam & integram aëris alterationem
& communē

Præcau-
 tio pestis.
 Fuga.

LIBER SECVNDVS.

230

240

Et cōmutationem. semper tamen ad Dei iram placan-
dam cura animam tuā: sæpe enim corporis morbi ab
animi morbis fieri solent dicente domino languido,
quē sanauerat, vade, & noli amplius peccare, ne de-
terius aliquid tibi contingat, Et alibi si oculus tuus,
id est, anima tua simplex fuerit totū corpus lucidum
erit: nam propter peccata nostra iratus deus pestem
& sua fulmina in nos mittit, vt in lege veteri scri-
ptum est, & etiam in noua ante iudicii aduentum. ser-
uatore nostro docente. Quare ieiunijs, precibus &
elemosynis Dei iustitia placanda est, & intercessio
nibus beatissimæ Dei matris & omnium sanctorum
præcipuè Sebastiani, & Rhochi. Anima igitur cura
ta præcautio fiet victu cōuenienti. Primò, aëre mon-
tano, non propinquo aquis, alijsq; rebus putridis, ca-
daueribus scilicet, stercorebus, corijs, brasicis euul-
sis & alijs prauis arboribus. Eligatur ventus septen-
trionalis, vel orientalis: meridionalis enim est omnis
bus deterior, medius verò occidentalis. Habitatio
quoq; admodū propinqua centro, & cauernosa est
pestima. Radij solares optimi sunt, lunæ verò noxij,
quia putredinem efficiunt, autore Galeno. 3. de die-
bus decretorijs. Aëris alteratio & emendatio sum-
me necessaria est non solum in curāda peste, sed præ-
cauenda quod maximè vi solius ignis fieri solet, præ-
sertim ex quercu, & alijs arboribus salubribus: ha-
bemus enim exemplum luis illius, quæ ex Aethiopia
ad Græcos peruasit, quam Hippocrates multis mo-
dis admirandus curauit igne per totam ciuitatem
incenso

Anima
curatio.

Victus
Aër

Sol.
Luna.
Aër.

Historia.

DE CVRAND. FEBRIB.

incenso, vt Galenus eius fidiſſimus interpres lib. de
theriaca ad Piſonem ſcribt. Quanquam igitur ignis
maximam habet facultatē in aere alterando & pu-
riore reddēdo, multa tamen ſunt calida, & frigida
& temperata cardiaca, quæ aërē efficiunt ſalubrem
& illius qualitates prauas & contrarias tollunt. Ca-

Aerem ſa lida ſunt ambra, moſchus, thus, maſtix, ſandaraca
lubrē eſſi Arabum, lignum aloes, myrrha, aloë, reſina pini, re-
cientia. ſina cupreſſi, landanum, iuniperus, ariſtolochia, nux

Calida muſcata, gariophylli, gummi iuniperi, ebenus, acorus
ſimplicia. enulacampana, ſquinantum, baelium, vinum aroma-
ticum, cortex citri ſtorax liquida, laurus, ocymum,
been, cinamomum, crocus, calamentum, caſia lignea,
zedoaria, lilium album, doricū, meliſa, menta, ros

Frigida. marinus, & ſimilia. Frigida, quæ aerem calidum al-
terant, & purgant ſunt acetum, Karabe, roſa, labru-
ſcus, poma, pyra, cydonia, corallus, ſantali, acetofa,
viola, cichorea, endiuiā, nenuphar, balauſtiæ, corian-
drum, bolus armenus, terra ſigillata, argentum, myr-
tus, malum granatum, citrangulus, arancia, limones,

Tempera agreſta; & ſimilia. Temperata cardiaca, quæ aërē
ta. puriorem redunt, & peſtilentē diſcutiunt, numeran-
tur, borrago, bugloſſa, margarita, carbunculus, hya-
cynthus, Zaphyrus, & ſimilia. Ex his & alijs cardia-

Cōpoſita cis medicamentis multa cardiaca componuntur, vt
theriaca magna, mithridatum, conſectio gentilis cor-
dialis contra melancholiam, cōſectio de hyacyntho,

Laus cōſe cōſectio ex granis tinctorū, quā al kermes nomināt
cōſectio al hęc eſſicaciſſima multorum regum ac reginarum te-
Kermes.

ſtimonio

stimonio est probata, & à Valentinis omnibus ma-
 ximè cognita, & frequenter probata, præsertim in
 quibus natura languet ob longum, vel valde acutum
 morbum spiritum vitalem dissipantem: quamuis Va-
 lentini ob magnam corporum raritatem & aptitu-
 dinem ad caloris & spiritus dissolutionem hoc, &
 simili cardiaco medicamento magis egeant, & ideo
 ægri omnes illa semper amant & postulant. Quare
 nō sunt taxandi Medici, qui in hac regione sæpe vis
 utuntur, neq; quorundam, & Manardi ratio demon- Manare
 strat coccum baphicam solum astringere, & suo ru- dus
 bro colore sanguinem, & spiritum ratione similitu-
 dinis ad se magis distrahere, & dissipare, quàm co-
 gendo firmare: quia rubra visa mouet sanguinem, &
 imaginatio per visum ad externas partes etiam san-
 guinem euocat, sed interius sumpta si cardiaca sunt
 corroborat cor, quod meliorem generabit spiritum
 Neq; multorum recentiorum ratio probat lapidem De lapi-
 cyaneum, seu stellatum vomitu & deiectione pur- de cyaneo
 gare, & naturam turbare, humoresq; melancholicos
 exagitare: nullius enim momēti est ratio: nam etiam
 si rhabarbarū & lapis cyaneus largius sumpta pur-
 gantia sint, tamen si partiū sumantur, alia substan-
 tia astringente & cardiaca corroborant, & purga-
 toria imbecilla non mouent corpus, præsertim si be-
 ne præparentur, vt in hac confectioe alkermes la-
 pis cyaneus sæpe lotus, & in electuario ex gemmis
 rhabarbarum paucæ quantitatis. Neq; vera est mul- Error re-
 torum recentiorum etiam opinio dicentium cardia- centiorū

DE CVRAND. FEBRIB.

ea omnia esse odora, licet quodcumq; odorū sit cardiacum, ideoq; apud hos margarita nō est cardiaca,

Species neq; lapides pretiosi & sericum, aut similia: variae enim sunt medicamentorum cardiacorum differētiarū Med.

Prima. & species. Prima eorum est, quae temperatam obtinent naturam, quamvis Auerrois velit parum calida medicamēta temperatis magis corroborare. Secūda

Secunda. est illorum, quae qualitates habēt secundas corroborationi aptas, quales sunt stipticitas, odor bonas, ut in rosis, & moscho & similibus experimur. Tertia

Tertia. eorum, quae à proprietate agunt, siue sint coniuncta qualitati manifestae cardiaca, ut in spica & croco reperitur proprietas cardiaca cum bono odore, & stipticitate, siue per solā occultā vim agant, ut hyacinthus, margarita, & similes. Est tamen inter hae cardiaca tertij modi discrimen: egent enim, quae à proprietate coniuncta manifestae qualitati agunt, reductione de potentia ad actum, hoc est quod nativus noster calor agat in ipsa, & cū in actum redacta sunt, per evaporationem eorū vis, (quae à quibusdam tertia vis dicitur) ad cor movetur, ipsumq; corroborat: quae vero sola proprietate, & occulta vi agunt, nō egent reductione de potētia ad actum, sed tantum eorum vis ad cor defertur, (quae à nonnullis medicis quarta facultas nominatur. Præter superiores modos medicamentorum, quae per se & primo cor corroborant, sunt alij etiam modi medicamentorum cardiacorum per accidens & secundario, quae remouent nocumenta, & qualitates veneficas

beficas à corde vacuando, vt lapis stellatus & myro
 balani : quæ facultate propria tertia à corde magis
 euacuant, aut in contrarium alterando per primas
 qualitates, aut corroborando simul & prohibendo
 vaporū elationem, vt terra sigillata, & bolus arme
 nus : aut incidendo, vt facit aqua raphani contra
 fungos, & acrimoniam auferendo vt butyro faci
 mus. Sunt etiam alia medicamenta cardiaca non
 per se, sed mediate & magis per accidens, quàm su
 perius dicta nempe quæ aliorum medicamentorum
 vires ad cor deferunt, vt pulegium, stæchas & simi
 lia: & quæ prohibent aliorum medicamentorum so
 lutionem, vt opium. Ex his igitur & alijs car
 diacis compone medicamentum ad formam sphaeræ,
 quod dicitur pomum, vel trochiscorum, qui supra
 ignem positi, aut dissoluti in aqua & aceto aërem
 putridum & fœtidum salubrem efficiunt: gumosa
 tamen magis amant ignem, & alia humida, &
 liquida per habitationem inspersa conferunt. Hoc
 pomum est optimum in pestilenti constitutione fri
 gida; Rx. belzoni drachmā semis, storacis, calamitæ, Pomū in
 drachmam vnā, gariophyllorum, laudani optimi, li causa fri
 gni aloes, cinamomi, rosarum an. drachmas duas, san gida.
 talorū citrinorum, corticum citri, anthos an. 3 f.
 thymiāmi, storacis liquidæ an. 3 j. mentæ sicce, ca
 lami aromatici, macis, nucis muscatæ an. drachmā ses
 mis, musci, ambre an. grana. x. si fuerit diues, adde
 quantitatem ambre, & musci: omnia misceantur, &
 cū muscilagine gūmi dragaganti, & cera parca fiat,
pomum

DE CVRAN. FEBRIB.

pomum, vel duo poma perforata positis moscho & ambra in superficie. Hoc pomum aërem calidum pe-
Pomū in stilentem reddet salubrem, vel saltem puriorem, Rx.
causa ca- florum violarum, nenupharis, buglossæ, rosarum, cis-
lida. trāguli, et spodij an. 3 iij. corticū citri, macis, nucis
 muscatæ, storacis, calamitæ, cardamomi masticis
 splendidi, ligni aloes, cubearum an. 3 j. laudani
 3 j. f. musci & ambre an. garana. x. cum muscila-
 gine dragaganti dissoluta in aqua rosarum fiat po-
 mum, vel duo poma perforata. Aëre bene alterato
 præsertim igne ex lauro, rore marino, calendula, ius-
 nipero & similibus,

Cibi. Secundo, cibis facilibus concoctu, boni sanguinis
Putredi- & paucorum excrementorū: semper tamen ijs sunt
vi resisten- miscenda, quæ resistunt putredini, cuiusmodi sunt
tia. acetum, succus limonum, succus citri, succus granato-
Quæ no- rū, succus agrestæ, & acetosæ, & fructus acidi. Alij
ceant. omnes præsertim humidi nocent. Nocet quoq; lac
 & quæ ex lacte fiunt, & magis si cibus comedatur.
 Nocent similiter alimenta, quæ pinguedine super-
 abundant. Deniq; nocet ciborum multa quātitas, &
 varietas, & inordinatus sumendi modus, vt si cibus
 crassus præcedat tenuem, & prandio minime conco-
 cto canet homo. Cibus igitur utilis ijs est panis bo-
 ni tritici, carnes arietinæ Hispanæ, hædicæ, vituli-
 næ, aues mōtanæ, pullus gallinaceus, gallina tenera,
 cuniculus paruus, lepus paruus, oua recencia & sor-
 bilia, pisces parui, & saxatiles, & alij boni succi, vt
Potus. lucium. Potus sit aqua optima fluuiialis, vel fontana
 & vinum

& vinum album, aut rubrum mediocris substantie,
 & etatis medie bene dilutum aqua. Aliqui in hac
 præcautione pro potu & cura laudant acetum, &
 succū granatorum acidulcium: sed ego his non pro
 potu, sed pro medicamento in parua quātitate ad fu-
 turam putredinem præcauendam vtor. Somnus diu-
nus nocet & magis inassuetis: sit brevis in die, Somnus
 & per duas horas à cibo & in loco obscuro. Noctura-
 nus sit pro hominis natura sex aut septem horarum:
 nam ex Hippocrate aphorismo quarto, libri secun-
 di, somnus, & vigilia si modum exceßerint, utrunq;
 malum. Inanitio & repletio immodica nocent, fa-
 mes, ergo & sitis magna mala sunt, & calidis natu-
 ra pessima, quemadmodum plenitudo frigidis. Qua-
 re in hac præcautione & curatione quinq; maximè
 nocēt, fames, fatigatio, fructus, scemina, flat⁹, & alia Quinq;
quinq; maxime iuuant phlebotomia, focus, fuga, fri- nocent &
ctio, fluxus, ideoq; singulis diebus saltem semel ab totidem
stercoribus intestina sunt purganda clystere, aut sup profunt.
positorio, si natura hoc nō faciat. Animi pturbatio- Deiectio
nes, quæ calfaciunt, & spiritus motu impetuoso mo- Animi p-
uent, ac resoluūt, multū nocēt, vt ira, tristitia, odiū nes, turbatio
 et coitus, præsertim immodic⁹, et magis à cibo. Præ-
 ter hāc debitam victus rationem ad præcauendā pe-
 stē necessaria est sanguinis missio, si vitii sit in san-
 guine. Sæpe etiam purgatio est utilis, & necessaria Sectio ue
 in hac præcautione, præcipuè si fiat per pilulas Rufinæ.
 si quas multi Rhazis appellant, constant enim dua- Purgatio
 bus partibus aloes, vna myrrha, & medietate croci per pilu-
las.

DE CVRAN. FEBRIB.

Et vino albo. Dosis est drachma semis ad drachmā
 vnam. Semel in hebdomada purgant sine violentia
 Et putredinem impediunt. Aloe, Et myrrha mortua
 corpora nulla putredine, Et fetore affecta conser-
 uant, nedum viua. Hæ pilulæ sunt valētiores, Et me-
 alie præ-
 stāciores. liores multo, Et à multis maxime probata, Et ex-
 pertæ; R. aloes hepaticæ. 3. iij. myrrhæ. 3. ij. croci
 3. j. rhabarbari electi. 3. j. f. agarici 3. ij. gariophyl-
 lorum. 3. j. spcæ. 3. j. f. corticum citri. 3. j. seminis ci-
 tri. 3. ij. tormentillæ. 3. f. santalorum rubrorum, Et
 granorum ribes, vel seminis acetosæ. 3. f. corallorū
 rubrorum. 3. f. boli armenici præparati. 3. iij. prius
 agarico inciso, Et per sex horas in oxymelle simp.
 infuso, Et alijs omnibus in puluerem reductis cum
 syrupo acetoso simplici fiant pilulæ septē pro drach-
 ma. Dosis drachma semis ad drachmam vnam. Bolus
 armenius solus habet vim magnam in hac præcautio-
 ne. Dosis eius est drachma semis ad drachmam vnā
 cum vino albo, Et aqua rosata. Hoc medicamento
 vsus fuit quidam dux Mediolanensis, Et omnes eius
 familiares, quorum nullus fuit peste affectus. The-
 riaca magna non solum curat præsentem pestem, sed
 et generari prohibet. Dosis scrupulus vnus ad drach-
 mam vnā cum aqua acetosæ, vel rosarum per horas
 quinq; ante cibū, Et per sex vel septem post cibum:
 nonnulli tamen credunt hanc theriacā afficere vene-
 no sanos, Et veneno affectos curare, quorū opinio
 mihi displicet: sed Galeni verba lib. de theriaca ad
 Pisonē, Et auream de eius laudibus sententiā audi: in
 sum.

summa theriaca & extrinsecus apposita & epota
 rabiosorū morsibus præsentanei medicaminis cuius
 dā instar exactē opitulatur. Caterū nobis etiā in pe Theriacæ
 stisera lue solū hoc antidotū malo correptis prodes commēda
 se adeo visum est, vt nullū aliud præsidium ad resistē tio.
 dū huic malo fuerit idoneū. Radix tormētillæ (que
 est species pētaephylli, dicitur vincens toxicū) est op-
 tima in hoc genere. Dosis cū vino, vel aqua rosarū, Tormē-
 vel acetosæ est. 3. j. Radix dictami est etiā optima. tilla.
 Eandem habet vim scabiosa sola, vel cum aceto & Diētām.
 pimpinella. Hæ pilule cōducūt in hoc genere; R. xy. Pilulæ.
 loaloes. 3. f. tormentillæ. 3. ij. dictami. 3. j. Zedoariæ
 3. f. croci. 3. j. f. berbenæ. 3. j. cornu cerui. 3. ij. santa
 lorū rubrorū. 3. j. corallorum rubrorū, seminis ace-
 tose. an. 3. f. margaritarum electarum. 3. j. boli ar-
 menici. 3. ij. gemmarum, electuarij de gemmis. 3. f. Scabiosa
 cornu vnicorni. 3. f. cum syrupo de acetositate citri
 fiant pilule in æstate, vel in hyeme cū syrupo de mē
 ta. Dosis drachma semis vsq; ad drachmam vnam bis
 vel ter in hebdomada. Ex his, & similibus fieri pos
 sunt sacculi ad cor apti ad præcautionem, & ad cu-
 rationē aptiores. Sola tractatio hyacynthi, smarag-
 di, Zaphyri & carbūculi habet non paruam vim ad
 præcauendam pestem.

Ephimera pestilens periculosior est alijs, vt aliqui
 viri eruditi tradunt, quoniam venenum vitali spiri Curatio
 tui aduersatur, vt hellebori succus sanguini, & cere
 brum felis humano cerebro, & cantharides vesicæ:
 ideoq; si spiritus animæ seruiens veneno afficiatur per
 diaricæ.

DE CURA N. FEBRIB.

- se, & subito peribit, neq; hoc repugnat aphorismo
 55. lib. 4. ex inguinum videlicet tumoribus febres
 omnes male præter diarias Hæc igitur febris cura-
 tur statim & summa cum festinatione medicamen-
 tis cardiacis internis & externis, & ijs, quæ spiri-
 tuum calorem præter naturam extinguunt, & qua-
 litati venosæ resistūt & tandem spirituum disso-
 lutionem prohibent, & ipsos gignunt, qualia sunt
 primo ius gallinæ & arietis, vel succus eius, vel a-
 qua carnis cum succo agrestæ, vel acetosæ, vel suc-
 co limonum, vel citri, etiā si morbus acutissimus sit,
 egeatq; per se victu tenuissimo. Aliquando tamē in
 robustis & Castellanis solus succus granatorum cū
 saccharo & pauco pane loto est satis idoneū alimē-
 tum, vel succus limonum & citri cum saccharo, &
 pauco pane, vel pyra tostā, aut mala cydonia. Potus
 sit aqua hordei cū paucovino albo optimo, vel aqua
 rosarū, vel acetosæ, vel buglossæ. Inter prandiū &
 cænam bibat aquam hordei cum iulep rosato, & sy-
 rupo de citro, vel de limonibus, vel cū hoc condito;
 ℞. conseruæ acetosæ. ℥. ij. conseruæ rosarum, & ne-
 nupharis. an. ℥. j. coralli rubri præparati, margarita-
 rum electarum, pulueris radicis dictami, & boli ar-
 menici præparati. an. ʒ. f. sacchari. q. s. misce, & fiat
 conditū. deauratum. Si diues sit adde fragmento-
 rum lapidum smaragdi, hyacynthi, Zaphyri. ʒ. f.
 Omni quoq; hora iuuat multum hæc confectio; ℞.
 confectiois de hyacyntho. ʒ. f. confectiois Genti-
 lis cordialis contra melancholiam & conseruæ ace-
 tosæ

LIBER SECVNDVS.

235

235

rose.an.3.vj.theriacæ magnæ.3.ij.coralli rubri præ
parati,margaritarum electarum, boli armenici præ
parati, pulueris radicis dictami, tormentillæ &
seminis acetosæ.an.3.j. rasuræ cornu unicorni, of
sium de corde cerui.an.3.j.f.syrupi acetositatis ci
tri.q.s.misce & fiat confectio, adde lapidum præ
tiosorum.3.f.folia auri tria.Lapides hi et alia mul
ta vt sericum,os de corde cerui & similia cardiaca
cor corroborant, & spiritus pariores & lucidio
res reddunt à tota substantia,vel proprietate,vt nos
contra quosdam iuniores superius docuimus,neque
ratio quorundam valida est. Græci hæc & similia
inter cardiaca non scribunt, igitur non sunt cardia
ca,quemadmodum neq; hæc ratio valet, castia fistu
la, manna, rhabarbarum, myrobalani non scribun
tur inter medicamenta purgantia à Græcis, ergo nō
purgant:si magnes attrahit ferrum & Karabe pas
leam,& pæonia collo appensa prohibet morbū co
mitialem fieri à tota substantia,& non à manifesta
qualitate, poterunt quoq; multa medicamenta non
odora esse cardiaca. Admouenda sunt cordi sæpè,
imò semper quæ calorem febris extinguunt veneno
resistunt & ipsum cor corroborant in forma saccu
li vel vnguenti,vel liquida;vt R̄x. aquæ rosarū, ace
tosæ,& buglossæ.an.3.ij.aquæ mellisæ, & ocymi
an.3.j.aquæ florum aranciorum.3.f.pulueris dia
margaritonis frigidi.3.ij. trochiscorum de campho
ra.3.j.misce & fiat epithima ad cor.Putrida pestis,
quæ ferme semper fit, curatur primo, victu diariæ

Defensio
lapillorū

Epithima
cordi.

Curatio
putridæ.
Vicius.

DE CVRAND. FEBRIB.

pestis. Secundo sanguinis missione, si virium robur
 adsit, per sectionem utriusq; basilicæ simul, ne san-
 Sectio ue- guis qualitatis venenosæ particeps à parte dexte-
 na. ra in sinistram fluat; extrahaturq; sanguinis copia
 plenitudini respondens. In alijs etiam morbis, ut in
 apoplexia sanguinea, in articulari, & in phleg-
 mone amborum testium fieri solet sanguinis missio,
 ab utroq; brachio simul. Sed si tumor, vel carbun-
 culus in hac febre sit post aurem, cephalica eius-
 dem partis est secanda: si verò sub ala, basilica eius-
 dem partis: si tumor sit in inguine, vena tibiæ, aut
 da. pedis interna eiusdem partis: si in ambabus auribus
 simul, utraque cephalica simul est scindenda, &
 si sub duabus alis, utraque basilica simul: si verò
 in vnoquoque inguine, vena utriusque pedis, aut
 tibiæ. Pari modo faciendum est, si simul sit bubo sub
 ala dextra, & inguine dextro, simul secabis basili-
 cam dextram, & venam tibiæ, aut pedis dextri.
 Scarifica- Quando vires, & ætas prohibent in hac febre ve-
 tio. nae sectionem, sanguis est mittendus per cucurbitu-
 las cum scarificatione seruata semper rectitudine.
 Purgatio Tercio, purgatione sine concoctione, quia ma-
 sine con- teria venenosa semper est turgida propriè & per
 coctione. se, vel ob eius lesionem: statim enim & subito cor
 ledit, quod doctissimus Manardus vult libro de-
 cimotertio epistol. prima. Male igitur contrarium
 Aloisius contra veritatem docuit Aloisius Mundella episto-
 Mundel- la decimasexta: sed quia huius febris materia fer-
 la. me semper est biliosa, hoc aut simili medicamento
 vacuari

vacuari poterit; R^x medullæ tamarindorum & medullæ casie fistularis recens extractæ. an. ʒ. f. rha^{us} Potio.
 barbari electi infusi per noctem in aqua endiuie. ʒ.
 iiij. electuarij de succo rosarum. ʒ. tres syrapi acetositis citri. ʒ. vnam, aquæ acetosæ quod sufficit Pilulæ,
 misce, & fiat potus. Vel; R^x. pilularum de rhabar-
 baro. ʒ. i. fiant pilulæ. 7. Ab hac purgatione quoti-
 die & ante ipsam excrementa sunt depellenda saltē Clyster.
 clystere leniente.

Quarto, corroborantibus & alterantibus, vt sy-
 rupis, confectiōibus, cōditis, & electuarijs cardia-
 cis, de quibus dictum superius in præcautione & cu-
 ratione diariæ pestilentis. Drachma vna theriacæ
 magnæ vsq; ad duas est nobilissimū medicamētū, si
 detur cū vīno aut liquore cardiaco, egroto mox le-
 cto imposito, vestibus, & stragulis operto, quo su-
 dor erumpens sanitatis nuntius fuit sæpiissimē. Mul-
 ti quoq; antidotum celebre ad eundem vsum exper-
 ti sunt, cuius variæ sunt descriptiones: sed ego ma-
 gis eam laudo, quæ doctissimi medici Germani sunt
 vti, præcipuè Simon Riquinus Treuir summus philo-
 sophus & medicus Colonia in stupenda illa febre
 sudatoria prius Britannica, deinde Germanica dis-
 cta, quæ sic habet; R^x. ouū reiecto albumine per so-
 ramē angustum impleatur croco, & igne lenissime
 torreatur, donec cortex croceum præbeat calorē,
 postea ouum in pyla cōrundatur minutissimē, & cor-
 ticis reliquæ non appareant: huic pulueri adde me-
 dicatam oui, seminis cruce, radice tormentillæ di-

Corrobo-
ratio, &
alteratio

Antidotū
nobile.

DE CVRAN. FEBRIE.

Stami albi. an. 3. ij. seminis cardui benedicti, seminis acetosæ. an. 3. j. f. nucis vomicæ. 3. j. rasuræ cornu monacerini, vel cerui (si primum comparari nō possit) 3. f. theriacæ magnæ ad pondus omnium, deinde in mortario simul misceantur, & confundantur, vt formari possint trochisci, quorum dosis est drachma vna semis cum paucō acetō. Omnes ferè qui hoc antidoto diu vsi sunt, liberi à peste euaserūt. Hoc quoque medicamentū est præstantissimū in præcautione & curatione pestis, & expertum à multis principibus Germaniæ consilio doctissimorum medicorum; *Rasuræ unicorni, rasuræ eboris an. 3. j. xyloaloes, myrrhæ. an. 3. j. f. been albi, & rubri, doronici Romani. an. 3. f. agarici optimi per octo horas in aqua buglosse macerati. 3. ij. Zingiberis. 3. j. gentianæ. 3. j. f. carpobalsami grana. xxv. rhabbari electi. 3. j. f. corticum citri. 3. j. santalorum alborū, & citrimorū. an. 3. j. f. ossis de corde cerui. 3. f. seminis citri. 3. ij. fragmentorū quatuor lapidum pretiosorū. an. 3. j. limaturæ auri optimi. 3. f. pulueris liquiritiæ. 3. ij. coriandri præparati. 3. iiij. conferuæ enulæ, conferuæ rosarum. an. 3. iiij. mellis. q. s. misce, & fiat cōfectio, adde Syrupi acetositatis citri libram semis, conseruetur in vase argenteo, vel vitreo, & tanquā thesaurus habeatur: aduersatur enim non solū pesti, sed vniuersis ferè venenis. Dos in aurora drachma vna semis hæc cōfectio est nō minorismomēti, laudata & probata à multis sapientissimis medicis, eaq; nō pauci peste correpti, & ferè mortui ad sanitatē optimam*

*Cōfectio
laudatiss-
me.*

LIBER SECVNDVS:

231
248

optimā sunt reuocati: in præcautione quoq; est opti-
ma; R. sanguinis anatis maris & foemine, anseris, hæ
di, rutæ syluestris, seminis faniculi, cymini, anethi, Cōfectio
rapæ syluestris an. 3 iij. piperis albi & iōgi, costi, præclaris
anisi, cinamomi an. 3 ij. yadicis gentianæ, trifolij, sum.
squimanthij, thuris, rosarum siccarum an. 3 iij. aga-
rici maris. 3 ij. myrrhæ, spicæ nardi an. 3 vj. ben-
zoi, azari, ammoniaci an. 3 ij. carpobalsami grana.
xxx. ireos croci, reupontici, zinziberis, masticeis
an. 3 j. sticados 3 f. fiat puluis ex his tenuissi-
mus, & cum quadruplo melle fiat cōfectio, quæ con-
seruetur vase argenteo, vel vitreo tanquam res sum-
ma & ferè diuina ad pestem, & venena alia, & præ
ter hoc languentem ventriculū corroborat, statusq;
omnes valenter discutit. Dosis drachma vna vsq; ad
duas drachmas superioris medicamenti. Sed quia su-
pradiçta tria medicamenta calida satis sunt, ideoq;
febri nocent, necessaria præter illa erunt alia cardia-
ca frigida interna & externa, de quibus superius di-
ctum, & etiam cap. de febre ardenti & cap. 30. su-
perioris li. de palpitatione, & syncope. Si carbuncu-
lus huic febre superuenerit, præter vacationē per
sectionem venæ eiusdem partis purgationem debi-
tam, cordis cōfirmationem, febris, & venenose qua-
litis curationem iam dictam, chirurgus doctus omni
ni arte trahat exterius venenū ad mouendo carbun-
culo animalia viua gallum videlicet gallinaceū, vel
gallinam, cucurbitulas, & sanguisugas, vt aliqui vo-
lunt, vel ignem actu & potentia vt Angli faciunt.

Mixtura

Cōfectio
præclaris
suma.

Cōmoda.

Carbun-
culi cura-
tio.

Admoue-
da.

DE CVRAND. FEBRIB.

Mixtura Mixtura ex luteo oui & sale precedenti incisione, habet facultatem mitem attrahendi & abstergerendi.

Panis. Panis si actu calidus, dum à furno educitur, carbunculo admouetur, attrahit exteri⁹ venenū. Mixtura ex ficis siccis, et puluere salis, ireos, et aloes habet magnā in hoc facultatem fermentū cum oleo, & sale est eiusdem facultatis. Idem efficit mixtura ex opo-panaco, fermento, & sale. Cataplasma ex scabiosa, fermento & sale laudatur in hoc. Aliquando oportet ad valentiora procedere: postea tamen crusta inducta sensim & non violenter est euellenda solo butyro, aut pinguedine suilla, nō salita adhuc, vel cataplasmate ex radice althææ, butyro & pinguedine suilla nondum salsa; post crustam euulsam necessaria est vlceris purgatio, & carnis instauratio per medicamenta probata, cuiusmodi est mixtio ex sarcocola & melle vel diachylon sine gūmis, vel solijs ocy-mi, vel cōsolida maiori. Si fuerit cū hac febre tumor post aures, vel sub alis, vel in inguine, aut in alia parte habita prius debita, & iam superius dicta victus ratione, factisq; necessarijs vacationibus, & corde corroborato per ea, quæ superius dicta sunt, tumori sunt admoenda, quæ venenū exterius attrahūt. ut cucurbitula, & theriaca magna, quæ (Galeno auctore libello de theriaca ad Pisonē) non solū interius sumpta, sed exterius admotā est optimum remediū, cuiusdam

Extrahētia Veneum.

Crusta euulso.

Carnis instauratio.

de glimoribz

Medici Quidā medicus doctissimus & senex mixturam ex cantharidibus, butyro & fermento his venenosis tumoribus admoovere solebat. Factæ post bullæ scindan

tur, extrahaturq; humor venenosus, & crusta, & tandem facta debita abstersione, & incarnatione vlcerum multos affectos pestilentibus bubonibus Deo auspice cur auit.

De Exanthematis.

C A P. X.

Xanthemata Græcis, Plinio, et latinis ^{Descriptio.} papule, sunt tumores, & affectus cutis sponte florentes, vt Manardus de re medica optime meritis lib. 7. episto. 2. epist. autor, qua morborū om-

niū nomina à nostris recepta & ab antiquis prodita explicatur, quem hac in parte Fuchsius de omnibus bonis disciplinis nō secus meritis lib. 5. cap. 8. de curandis morbis sequutus est: quamuis eruditissimus Franciscus Valleriola lib. 1. enarratione octaua demonstret variolas & morbillos, qui in pestilentibus febribus sepe (vt hoc anno. 1555.) apparere per modum quendā iudicij solent, non dici à Galeno exanthemata, neq; esse herpes, vt idem Manardus vult sed missa nominum quæstione cum Valleriola herpes morbillos non esse pace Manardi affirmamus, quod optime probat omnium bonorum autorum sententia. Sunt ergo duplicia hæc exanthemata, quæ diuisio. dam sublimia & cū tumore satis apparere præsertim circa augmentū & vigorem ipsorū, quæ dicuntur à barbaris variolæ, & ab Hispanis viruelas. Alia sunt lata & sine

DE CVRAN. MORB.

Latas & sine sensibili tumore, barbaris medicis sunt morbi
Error illi & Hispanis sarampion. Qua in re fallitur Leonas
Juchsi. thus Fulchsius loco superius citato, & sensibus omni-
 nino repugnat, dicens variolas latas esse, & morbil-
 los sublimes: nec enim illud docet Galenus commen-
 tario nono, libri sexti aphorismorum, dicens pustu-
 las, & tubercula quæ fiunt ab humoribus calidis, in
 acumen tendere & altum petere, quæ verò à fri-
 gidiore, latæ sunt, & non admodum pruriunt,
 quia fiunt ab humore non acri, aut minus acri, ideò
 quæ variolæ sanguineæ magis pruriunt, & subli-
 miores sunt ijs, quæ à sanguine pituitoso fiunt.
 Morbilli tamē à biliosissimo fiunt sanguine et ob id
 minime petunt altum, nullumq; habent sensilem tu-
 morem, quemadmodum erysipelas: sanguis enim ma-
 xime biliosus in hac cutis affectione maculas, & pu-
 stulas pulicum morsibus similes procreat latas, &
 non sublimes, maiores tamen, latiores, & rubicun-
 diore ijs, quæ fiunt in pestilentibus & maximis fe-
 bribus, ab Hispanis dicitur pulgon. Hi morbilli spon-
 te in cute erumpentes breui tempore euanescent nul-
 la relictæ ulceratione. Quare nulla, postquam perse-
 ctæ eruperunt, egent curatione.

Causæ. Fiunt papulæ sanguineæ, seu variolæ à menstruo
 sanguine materno saltem aliqua ex parte, si Arabi-
 bus credimus, qui (vt inquit Valleriola nostræ ætatis
 eruditissimus) plenius de his, & quantū ad substantiæ
 rationē et curationē quā græci tractauerūt, Auicē-
 na præcipuè, q̄ sen pruna quarti post febris pestilē-
 tis

tis tractationem eximiam egit de variolis, & mor-
 billis indicans & à sanguinis & humorum feruore
 hæc papularum genera nasci, & per modum cuius-
 dam crisis fieri, transmittente scilicet, quæ nostrum
 corpus regit, facultate in extimas corporis partes
 vitiatos succos: vbi etiam ostendit quibus tempori-
 bus ætatibus, anni constitutionibus eueniant potissi-
 mum, & quæ ratione persanari possunt, idq; profectio
 non minus copiose, quam doctè. Atq; hæc ipsam præ-
 sentia de Auicenna, vt ostendam non omnino vt pler-
 iq; nunc volunt rati viri dogma abijciendum esse,
 sed sepius amplectendum atq; imitandum, vbi præ-
 fertim quid exacto iudicio illius methodum exami-
 nantibus rectè tractasse videatur, & vbi etiam apud
 Græcos & Latinos accuratam doctrinam non inue-
 niamus. Morbilli vero à sanguine biliosissimo gignun-
 tur, menstruo tamen aliqua ex parte & venenoso ad
 iuuante in his, & variolis procreandis, aëre veneno-
 so & praua victus ratione. Quare inter morbos epi-
 demiales numerantur, & futuram pestem indicant,
 quādo ijs multi eodem tempore eadem regione cor-
 ripiuntur. Si quis dubitat cur hoc papularum gene-
 re omnes, modo ad legitimam perueniant ætatem, se-
 mel afficiantur, quamuis aliquando bis, vt ego vidi,
 & nonūquam ter aliqui corripuntur, illi satisfaciet
 opinio quorundam Arabum, & aliorum apud quos,
 vt diximus, mēstruus sanguis est causa saltem aliqua
 ex parte huius mali, cum omnes in utero generen-
 tur ipso sanguine, ac nutriantur: nulla enim externa
 causa

Morbille
 rū origo.

DE CVRAN. FEBRIB.

causa potest esse tam communis omnibus: sæpius tam
 men pueri, & aliquando iuuenes, rarissime senes hoc
 morbo corripiuntur: natura enim corpus profundum
 expurgans senibus est imbecillior, pueris valentior,
 & illorum corpus magis rarum, paratumque ad plures
 morbos ob intemperantiam victus, et natura non po-
 test diu sanguinem prauum ferre. Deprehenditur
 hoc malum siens, & factum vno ex viginti signis.

Signa.

Dolor Primum variolarum signum est dorsi dolor, ob san-
dorsi. guinis feruorem: vena enim magna ascendens admo-
 dum plena est, partesque ei proximas, & musculos
 compressione, pondere, & calore dolere facit, ut in
 plethora experimur. Secundum est nasi pruritus; as-
Pruritus cendunt namque a sanguine efferuescente vapores
nasi. acres. Tertiū est timor in somno, hoc est, insomnia
Timor in illis sunt multa, et ipsos terrent; a toto enim corpore
somno. ascendunt vapores, et fumi imaginationem, cogitatio-
 nem, memoriamque corrumpentes: quo fit, ut dorsi
Punctio. mientes sæpe clament. Quartum est vehemens par-
 tium sentientium punctio, præsertim earum, quæ cu-
 ti subiacent: sanguis enim ardens, eiusque fuliginosus,
 & ignei vapores cutem distendunt, doloremque pun-
 gentem efficiunt. Quintum totius corporis pondus,
Tensio. & tensio a toto sanguine feruescente, partesque om-
Rubor. nes corporis extendente. Sextum faciei rubor, præser-
 tim oculorum, & maxillarum, quemadmodum in peri-
Lacrymæ pneumonia videmus. Septimū lacrymæ ob vapores
 a sanguine ascendentes calidos, & acres, a quibus, ei
 humoribus alijs destillant lacrymæ. Octauum sangu-
nis

nis, & humorum feruor, & calefactio per vniuersum corpus, qualis reperitur in synochis. Nonum est humorum frequens pādiculatio, quam halicem medici barbari ex Græcis, qui halm & halicin vocant, nominarunt: de qua Hip. aphorif. 57. lib. 7. & Gal. in cōmentario egerunt, quo in loco de pandiculatione & oscitatione fit sermo: quamvis Fuchsius dicat eos errare, qui pandiculationem vertūt halicin, cum anxietudinem significet, quam si habuerint sani Gale. autore semper præsens molestantur, & ab vno negotio, & actione ad aliam transeunt: eodem modo & egros illos anxios esse, qui accubitū non ferentes iacendi figuram euariant, quia semper præsens aggrauat eos. Hoc verò præcipue illis euenire cōsuevit, quibus in ore vētriculi, (quē nos abutentes vocabulo sæpe solemus stomachū nominare) certa quædā humoris qualitas continetur ventriculo molesta, quæ neq; plurima est, neq; in ventriculi fluitat cauitate, sed eam ipsæ imbibere tunica, sed meo quidem iudicio, licet illud sentiat Fuchsius, Galenus in commentario nō solum de oscitatione, quæ chasma dicitur græce, sed etiam de pandiculatione quæ Græcis est halici, agit dicens, sed & oscitari sicut pandiculari contenta aliqua in musculis, per quos tales sūt motus, quos pandiculationes & oscitationes nominamus, vel humidade flatuosa, vel spiritu vaporoso fieri est à nobis demonstratū. Sed et pādiculationē vocat Theodor⁹, et Mari⁹ Nizoli⁹ vir doctissim⁹, et teste Sebastiano Corrado in lib. oībus, sed maxime Tullianis versas⁹ conuertens

Feruor

Pandicus
latio.

Fuchsius

DE CVRAN. FEBRIB.

conuertens Galeni expositionem linguarū Hippocratis halysmon, & halicin hæsitationem & agitationem vocauit. Quin & Petrus Iacobus Steue linguarum omnium & rei medicæ peritus lib. 2. epid. sectione sexta aphorismo. 29. cōtra sententiā Euchsi halicin pandiculationem interpretatus est, ac vt Euchsium non impedimus, quominus anxietudinem conuertat, ita nos autoritate horum virorum pandiculationem verè appellabimus. Hic aphorismus secūdi epidimion similis est aphorismo. 17. lib. 7. aphorismorum, præterquàm quòd in calce aphorismi epidimion additur aut lac, quod pandiculationi, seu anxietudini, & oscitationi multum nocet, quum hæc symptomata à flatu, & frigidis humoribus fiant, & propterea vinum aqua temperatum ea curat, non lac. Quare adiectitiam esse illam partem fatemur: autore enim Galeno commentario. 34. lib. 6. aphorismorum, quando in libris sapientis alicuius sermo inuenitur aliquis manifesto falsus, non sine ratione contingit legentes dubitare & primo quidem sibi ipsis diffidere, quasi neque illa, quæ sint, manifeste noscentibus, deinde suspicari, quod mendum fuerit interiectum. Sed his prætermisissis redeamus ad signum nonum popularū. Tam igitur pādiculatio, quæ est, vt diximus, symptoma omnium musculorum, quàm oscitatio, quæ est eorum tantum, quæ sunt iuxta maxillas (hæc symptomata à somno fiunt) quàm etiam anxietudo egrorum, de qua diximus, indicant exanthemata ob vapores calidos acres, & multos à sanguine

à sanguine efferuescēte musculos omnes acriter feriētes, imò etiam totum corpus. Decimum est palpitatio, seu concussio (quā barbari saltū appellant.) Palpitatio.
 Hæc differt maximè à conuulsione, tremore, & rigore, vt docet Galenus lib. 5. capit. 2. de symptomatum causis. Vndecimum est anhelitus compressio à copia sanguinis, & vaporis, & fumi crassi thoracē comprimentis. Anhelitus compressio.
 Duodecimū est vox rauca. Decimum tertium sputum crassum à nimio calore. Raucedo Crassities sputi.
 Decimum quartum est capitis pondus, & grauitas. Decimum quintum dolor capitis, non solum cū grauitate, sed etiam pungens. Capitis grauitas.
 Decimum sextum est cordis palpitatio, quam Arabes caphan, & barbari tremorem cordis nominant. Fit à febre ardenti & sermè pestilenti. Dolor capitis pun- ges simul.
 Decimum septimum est oris exsiccatio, & ariditas, quæ semper solet febres ardentes consequi. Palpitatio cordis.
 Decimum octauum est, animi perturbationes, conuulsio, & syncope, ob materiam venenosam cerebrum, neruos, & cor ledentem. Oris siccitas.
 Decimum nonum est dolor thoracis, & gutturis. Vigessimum est tremor pedum, præsertim si supra dorsum iaceat æger, nerui in tali accubitu sanguine, & vaporibus impleti non libere animalem spiritum suscipiunt. Animi perturbatio.
 Vnde tremor pedum fit, & non solum pedum, sed aliarū partium, & aliquando totius corporis, vt ego vidi. Dolor thoracis & laryngis.
 Vigessimum primum est febris synochus putrida & ardens, præsertim in morbillis. Cuius febris principium, & augmentum occulta sunt: vnde tamen statim apparet, cū sit tempus iudicij. Tremor pedum.
Febris synochus.

DE CVRAN. FEBRIB.

Rhases tamen breuitati studens paucioribus notis demonstrat ortum variolarū, & morbillorum li. 10. ad Almanforem cum inquit: febris acuta, & conclusa, pueris præcipuè & iuuenibus, euenire cæperit, & cum ea costarum dolor, & nasi pruritus, & in somno timor, & capitis grauitas, & oculorum rubor, & in corpore sentitur punctio, argumentū est egro vel variolas, vel morbillos cito superuēturos: & libro diuisionum, hoc est aphorismorum signum, inquit, generationis variolarum est febris acuta, caliditas conclusa, & vehemētia doloris dorsi, & pruritus nasi, & timor in somno. Differt morbillus a variola, vt superius diximus, quia non habet sensibile tumorem: lacrymæ etiam in origine morbillorum sunt plures, & maiores, maior calor, maior respirandi difficultas, & dolor dorsi minor. Salutaria maximè omnium signa sunt febris, & omnium symptomatum remissio, facilis egressus, deniq; omnia boni iudiciij signa. Mala, & sæpè lethalia sunt durities, color viridis, violaceus, difficilis & tarda eruptio, tarda suppuratio variolarum, frequens syncope, & animi defectio, & si post eruptionem subito euanescant, malum indicant, & si contigua sunt omnia variolarum tubercula & ferme vnum efficiant, vel si vna supra alteram exoriat, est signum noxium & ostendit materiæ copiam. Peius etiā erit, & lethalius, si colore viridi, violaceo, vel nigro tingantur, & si colorē plumbi imitentur, etsi copiosius in thorace, & ventre, quàm in cruribus

Et extremis partibus efflorescant, sunt noxiæ. Signum etiam in his lethale est vrina sanguinea, et deinde nigra, præsertim si facultatis defectus comitetur: omnes tamen qui hoc laborant morbo, angina præfocati ferme semper pereunt, et aliquando ventris profluvio dysenterico: ut inferius de puero quodam dicemus.

Duplex est curatio exanthematum ante eruptionem et ab eruptione: prior utriusque est necessaria, altera vero tantum variolis, quæ ex sanguine non bilioso fiunt. Ante eruptionem curantur quatuor remedium generibus.

Primo, victu tenui, parum refrigerante, et humo-
rum motum prohibente; ut aëre parum frigido natura, vel arte parato, floribus, herbis, et aquis frigidis. Cibis frigidis, et pauci sanguinis, ut hordei cre-
more, lacte amygdalarum dulcium, cucurbita saccharo condita, radice buglossæ saccharo condita, succo malorum granatorum acidulcium, lentibus, pyris, pomis, et cotoneis assitis, et abstinentia carniū, ouorum, et vini. Potus sit aqua lentium bis coctarum. Omnia calida nocent, quare alimenta multum dulcia, et salsa, ut cete salsum et similia male à nostris feminis Valentini exhibentur, quod demonstrat senex Auenzoar: ipse enim puer quum esset, absente patre medico laborans exanthematis obesos pisces salsos, et sumptum mel consilio seminarum in perniciofa symptomata incidit.

Secundo, auertentibus, ut sanguinis missione

h ij

per

Ante eruptionem
uicinus.
Cibus.

Potus.

DE CVRAND. FEBRIB.

- Auerſio p** per venæ ſectionem in ætate ſlorentibus & robore
ſectione virium, vel per cucurbitulas cum ſcarificatione ſca
uenæ. pulis, aut natibus affixas, & per clementem & ſalu
 brem purgationem, quæ fiet caſia fiſtulari, tamarina
 diſ, manna, prunis damasceſis, rhabarbaro, & my
 robalanis, & non per vehementiora medicamenta,
 quæ dyſenteriam concitare valent: hoc enim ſym
Purgatio ptoma pernicioſum ſepè hunc morbum ſequitur,
ſit clemēs quo multi pereunt, vt ego ſepè vidi, præſertim hoc
 anno. 1555. inter alios Valentia obiit nobilis, &
 magnificus Iacobus de Sylua puer, ſex aut ſeptem
Dyſentes natus annos, qui cum à variolis magnis, & multis le
ria timen uatus eſſet, & poſt affectus morbillis ventris pro
da. fluuiſ correptus periit, & patiebatur anhelitus, &
 reſpirandi difficultatem. Optimus quoq; eſt hic cly
Clyſter. ſter in hoc genere remediorum; Rx. foliorum malua
 rum, violarum, & mercurialis. an. m. j. hordei ſine
 cortice, & furfuris. an. p. j. fiat decoctū, de quo per
 colato accipe. ʒ. xv. diacatholiconis. ʒ. i. olei roſarū
 ʒ. iij. ſacchari rubri. ʒ. j. f. miſce, & fiat clyſter. Sup
Suppoſi poſitoria, ſeu glandes ex melle, ſale, & oleo auxi
oria. lia ſunt vtilia, & neceſſaria etiam infantibus ante
 primū annū, & ſi oportuerit, adde parū pulueris
 bieræ ſimplicis. Clyſterem quoq; paucæ quantitatis,
 & vis exhibere pueris, & infantibus ſolemus: auer
Obſerua. tentia tamen per ſanguinis miſſionem, & purgatio
 nem nutrici, & non infanti conueniunt.
- Reſrege** Tercio, refrigerantibus cardiacis, vt ſyrupo
ratio per granatorum, ſyrupo roſarum, de agreſta cydo
cardiaca. nearum,

neorum, myrtillorum, de acetositate limonum,
 de acetositate citri solis, vel cum decocto lentium
 bis decoctarum saepe, & omni hora exhibitis in-
 fantibus quantitate vnius cochlearij, grandioribus
 verò maiori, & conferua etiam rosarum, violarum Cōserua
 nenupharis, cydoneorum, & acetosæ, vel hac, aut si
 mili mixtura; R. theriacæ de citro, & limonate sma Cōfectio
 ragdorum. an. ʒ. j. confectionis de hyacintho. ʒ. iiij.
 coralli rubri preparati. ʒ. iiij. conferuæ acetosæ & ro
 sarum. an. ʒ. iiij. syrupi acetositatis citri. q. s. misce,
 & fiat confection. Si eger fuerit pauper; R. theria- Pauperi
 cæ de citro, & limonate smaragdorum: an. ʒ. j. succi
 citrangularum, & malorum granatorū acidulcium
 an. ʒ. j. misce igne pauco.

Quarto, corroborantibus partes aliquas, ne os Corrobo
 fendantur, affectasq; curantibus, inter quas sæpius, ratio.
 & magis oculi, pulmones, & intestina leduntur, sta
 tim ergo initio febris ante eruptionem exanthemas Initio fe-
 tum saepe oculis instilletur hic, aut similis liquor fri bris.
 gidus actu; R. aquæ rosatæ. ʒ. iiij. seminis, cydo-
 neorum sumac. an. ʒ. j. misce. Zaphyrus lapis oculos
 suo tactu corroborat. Si incipiant eruptiones exan- visumcor
 thematum, adde parum croci medicamentis repellen roborans
 tibus, & parum aquæ feniculi: si tamen oculi labo- Quando
 rarint exanthematibus summo studio prohibenda est oculi labo-
 eorum maturatio per exiccationem factam mixtura rant uac-
 ex sale, camomilla & fursure actu calidis, aut ex se- riolis.
 mine feniculi, milio & ruta. Oculorum albugo, & Quibus
 cicatrix, ne visio pereat, curatur aqua corticum fas- curatur
 barum, albugo.

DE CURA MORB.

barum syrupo rosarū, rhodomelle, pulvere sacchari
candi, pulvere osis sepiæ, & alijs, de quibus cap. 18
& 19. superioris libri. Thorax, & pulmones corro-
borantur ab initio, & semper loch ex lentibus, cuius
duæ sunt præcipuæ descriptiones prior hæc; R. fa-
rina, vel pulueris lentium. 3. ij. seminis papaueris.

Corrobo 3. j. conserua rosarum. 3. ij. iulep rosati. q. s. misce. &
rãtia tho fiat loch: altera est in vsu apud Valerminos; R. len-
racem. tium. p. ij. vuarum passarum sine granis. p. j. seminis
Loch len papaueris. 3. ij. rosarum. 3. f. fiat decoctum ad pon-
tium cur dus lib. j. cui percolato adde sacchari candi lib. f. pul-
ius duæ ueris diadragagati frigidi. 3. ij. misce, & igne pauco
sunt des fiat loch, de quo accipiat sensim transglutiendo, vt
criptiões ab vna via in aliam permeet. Intestina corroborantur
Intestino clystere ex solo lacte, in quo lapides igniti extin-
rum cor- cti sint, vel chalybs. Si ventris profluuium adsit, ad-
roboratio de pulueris diadragaganti, masticeis, sanguinis draco-
Nariū au nis. an. 3. j. & si hoc non satis fuerit, illa necessaria
xilia. erunt, quæ cap. 36. 37. & 38. superioris libri dixi-
Post erup- mus. Naribus quoq; ne impediatur capitis purgatio
tionem. & refrigeratio, sunt ad mouenda oleum violaceum,

amygdalarum dulcium, sisaminum, vnguentum rosa-
tum, & ad maiorem purgationem succus betæ, vel
maioranæ cum aqua rosarum est bonus. Vlcera nas-
rium curantur tersione per mulsam, rhodomel, oxy-
mel simplex, & post per vnguentum lithargyrii cū
pauco pulvere tuthiæ preparatæ, vel consule doctū
chirurgū. Apparentibus exanthematis, si natura pro-
be illa ex creuerit, nullam oportet facere medici-

nam

nam iuxta aphorismū. 21. Hippocratis li. 1. quæ iudi-
cantur, aut iudicata sunt integre neq; mouere, neq;
nouare siue medicamentis, siue aliter irritādo, sed si
nere oportet, victus tamen est permutandus, nam om-
nia, quæ nō impediunt eruptionem, & ipsam facilem
reddāt, sunt necessaria, vt aër calidus, victus tenuis,
aperiens, & mouens ad cutem humores, vt est ius ex
ciceribus, folijs raphani, petroselini, & croco, & si-
milibus. Potus sit aqua hordei, & caricarū. Inspice-
re res rubras, & puniceas est summe necessariū, pro-
pter imaginationem enim feruntur ad cutem humo-
res. Aliqui inuoluunt infantes pānis puniceis, quod
non dāmo, sed primū magis laudo. Quod si natura
in expellēdis humoribus tardior, aut imbecillior sit
ipsaq; exāthemata difficulter egrediātur, & modo
emineant, modo aspectum fugiant, est signum per-
nitiosum: si id ob magnā plenitudinem aduenit, san-
guinis missio fiat se cta vena iecoraria, vel ab scapu-
lis sanguis mittatur per cucurbitulas cum scarifica-
tione: hæc enim vacuatio non impedit opus natu-
ræ, quemadmodum ea, quæ fit se cta vena. Deim-
de, etiam si non præceſſerit sanguinis missio quan-
do plenitudo non est, & robur virium, hoc, aut si-
mili medicamento vttere, quod tollit obstructions
clementer, humoresq; ad summam cutem ducit; R.
caricas. xv. seminis fœniculi, apij, laccæ. an. 3. ij. len-
tium sine corticibus. 3. j. f. gummi dragaganti, rosa-
rum, santalorum, seminis cydoncorum an. drachmās
duas decoquantur in libris. viij. aquæ ad medietatem
cui

Victus.
Aër.
Cibus.
Potus.
Inspectio
rerum r u-
brarum.
Quando
sanguis
uacuāus
Optimū
auxiliū

DE CVRAN. FEBRIB.

eui percolato adde croci in puluerem redacti. 3. ij. Dosis bis in die vncia vna. Hoc medicamentum est etiam expertum & optimum huic generi; R. lacca abluta. 3. vj. lentium sine cortice. 3. viij. gummi draganti. 3. iij. decoquantur in 3. viij. aquæ ad medietatem. Dosis omni hora est cochlearium vnum præsertim vetriculo vacuo. Si ei adderes syrupi de duabus radicibus, & capilli Ve. an. 3. ij. melius saperet et valeret. Suffitus rerū redolentium calidarum trahit quoq; humores ad cutē. Inuoluere etiam totū corpus pānis calidis suffitu rerū calidarum ducit ad cutē hu-

suffitus.

Puris uamores. Post integram exanthematū eruptionem, & euacuatio. & maturationē est necessaria puris euacuatio, & exiccatio. ruptis igitur exanthematibus acu aurea, vel argentea perfectius, & citius exiccabuntur, & in futurum parua remanebunt cicatrices: pus enim si diu ius permanserit, magnā efficiet cavitatē, maioresq; cicatrices apparebunt. Hoc medicamento desiccatur exanthemata; R. salis, farinae fabarum, & lentium an. p. j. farinae orobi, lithargyrii, cerusæ, an. p. f. misce. Exsiccatur similiter fotu solius salis, quo auxilio v-

laudatur
incisio.

Aa uesti-
gia tollē-
da.

rebunt. Sed si cupis exanthematum vestigia tollere, & faciem pristino nitore restituere, lege, quæ diximus cap. 22. Inter alia oleum roris marini, (quod optimum fit in oppido de Oñtinent & alijs Valētinæ dittonis oppidis) & balsamū in hoc sunt sepe probata

bata. Mixture ex optimo melle, ex puluere ossis se- Mixture
 pie, & puluere sacchari cādi sepe admota locis affe- optima.
 ctis omnes cicatrices, & maculas tollit. Eandem vim
 habet spuma maris. Post balneum frequens laua se- Spuma
 pe faciem, & alias partes affectas cicatricibus, & si- maris.
 gnis aqua calida cum farina orizæ, fursure, & amy-
 do, & curabis. Hæc aqua calida eundem præstabit
 vsum, si ea sepe calida lauentur partes; R. radices aqua pre
 serpentariæ lib. j. foliorum, florum, & corticum fa- statissima
 barum viridium. m. iij. succi saponariæ ʒ. iij. aque ro-
 sarum, & succi limonum an. ʒ. iij. misce, & fiat ex
 his aqua per destillationem. Idem præstat hoc medi-
 camentum; R. pinguedinis gallinæ ʒ. j. gummi draga-
 ganti, & arabici, florum fabarum. an. ʒ. j. f. fiat de-
 coctum in aqua decocti fursuris, quo reseruato in
 vitreo vasa laua partes has saltem bis in die. Hoc
 quoq; medicamentum est optimum in hoc genere re- Medica-
 mediorum; R. lithargyrii bene loti, cineris radicum mentū op-
 cannarum, ossium canis, vel leonis, farinæ cicerum, et timū quod
 orizæ, seminum melonum, cucurbitæ, been, costi an. dicitur nu-
 ʒ. f. misceantur omnia, & cum muscilaginibus scœnu- da.
 græci. seminis lini, & pauco melle fiat mixture, quæ
 à nostris scœminis dicitur muda, quæ sepe faciem &
 alias partes his maculis laborantes prima nocte, &
 summo mane lotas aliqua ex suprascriptis aqua, vel so-
 lo decocto fursuris proculdubio curabit, Deoq; au-
 spice, cui laus & gloria sempiterna tribuenda est.

FINIS.

Cum

Medica disputatio.

☞ An cannabis & aqua in qua molli-
tur possint aërem inficere.

Um febrium tam multarum, tamq;
grauium, quæ proximo autumnio Va-
lentiam inuaserunt, causam eruditissi-
mi medici scrutarentur, in eam opi-
nionem quidam inciderunt vt hæc
omnia detrimenta, quæ non solum ad Valentiam, sed
etiam oppida finitima redyissent, ad cõgeries aqua-
rum, in quibus cannabis emolliretur, referrent. Qua
sententia intellecta meam vt proferrem, iusserunt,
grauissimi Inquisitores nostri, quorum familiæ ego
medicus præpositus sum. Quibus vt libentissime
parerem, quid sentirem, volui declarare. Cannabem
igitur, & aquam, in qua infunditur atq; molli-
tur, aë-
rem inficere atq; corrumpere qui censent ex ingra-
to odore demonstrare conantur, qui effectus à putre-
dine cum sit, maximam vim affert ad aërem alteran-
dum quo alterato necesse est morbos procreari.
Quod argumentum videtur Galenus in libello de
theriaca ad Pisonem Hippocratis exemplo confir-
mare his verbis. Quamobrem inquit Hippocra-
tem illum multis modis admirandum laudo, qui luem
illam ex Aethiopia Græcos inuadentē nō aliter cu-
rauerit quam aëris mutatione, & alteratione, ne ta-
lis amplius inspiraretur. Præterea Auicenna sen pri-
ma,

ma, quarti libri, tractatu secundo, capite primo visus est velle aërem infici posse ab aqua, in qua cannabis maceraretur his verbis: putredo accidit aut propter cibum malum, quū est præparatus vt putrescat illud quod generatur ab eo propter malitiam suæ substantiæ, aut propterea quod velociter recipit corruptionem, quamuis sit bonæ substantiæ, sicut lac: aut quia est aquosus nutrimenti mali remouens sanguinem à substantia sua, sicut illud, quod generatur à fructibus humidis, valde tardis ad digerendū, aut quoniam ex illis est, qui non conuertuntur ad sanguinem bonum, imò remanet humor malus, frigidus, quē abhorret calor innatus, & putrefacit illū, sicut ille, qui generatur a cucumere, & citrulo, pyris & similibus, aut propter malitiā artificij eius, aut horæ ipsius, aut ordinis eius, secundum quod scis: aut propter oppilationem prohibentē respirationem, & euentationem propter complexionem corporis malā, cum non potest digestionē facere bonam: aut propter dispositiones extrinsecus ex aëribus malis, sicut est aër pestilentie, & aër lacunarū & locorum infusorū, in quibus huiusmodi res made fiunt, vt linum & spartum paulò post omnes ferme alias putredinis causas scribit Auicēna, motū videlicet, & balneū à cibo, & solem in æstate, & alimenta calida in secunda mensa. Sed omnibus ijs argumentis aduersatur experientia cui magna fides habenda est autore Gal. libris prioribus de facultate simplicium medicamentorum: sunt enim vrbes, & oppida multa in Hispania saluberrima,

DE CVRAN. FEBRIB.

ma, in quibus magna cannabis copia feritur, et emol-
 litur, Setabis videlicet, Tarraco, Alcagnicium, Re-
 quena, Vtielum, Vilanoua infantium, & de Alcar-
 aqua can-
 nabis non-
 inficere
 aërem.

Experien-
 tia docet

Ratio cō-
 firmās ex-
 perientia

Diosco-
 quid de cā-
 nabe.

Plinius.

ras (sunt hæc oppidorum nomina) in quibus & ple-
 risq; alijs homines & sanitate, & senectute fruuntur. Contra verò plurima oppida vidimus febribus
 vexata, in quibus nullus cannabis est cultus. Imò Va-
 lentia anno 1523. & 1530. maxima peste fuit cor-
 repta, quo tempore ne ferebatur quidem cannabis,
 nedum macerabatur: ab anno tamen 1530. ad hæc
 vsq; tempora magna vis cannabis alitur & molli-
 tur, nec pestilens constitutio genita est. Verum his
 experimentis multæ subiunguntur rationes, quarū
 prima est, non solum non alterare aërem, sed putre-
 dinem noxiam expellere & superare, quæ posset in
 aqua gigni. Atq; vt hoc intelligentius expediat,ur,
 quid de cannabe scripserint Physici, & medici ve-
 teres, videndū erit. Dioscorides ergo lib. 3. ca. 14. 1.
 Duplicem esse cannabem asseruit, vnam syluestram,
 quæ inflammationes lenit, tumores discutit, tophos
 articulorum, lapidosasq; durities dissipat, & funi-
 bus texendis est apta: alteram verò satiuam, cuius
 semen maiori copia sumptum genitale semen extin-
 guit, eiusq; succus auribus instillatus earum dolores
 curat. Plinius vero libro. 19. cap. 9. dicit eam ingra-
 tum habere odorem, quādo feritur, & quando vela-
 litur, cuius semen Italorum est cibus, & post libro
 20. cap. 23. dicit cannabis in syluis nata est nigrior
 re filo, & asperiore, semen eius extinguere genitu

tam virorū dicitur, succus vermiculos aurium, &
 quodcunq; intrauerit eiicit, sed cum dolore capitis:
 tantaq; vis ei est, vt aque infusus eam coagulare dis-
 catur. Radix contractos articulos emollit in aqua
 cocta, item podagras, & similes impetus. Galenus Galenus.
 medicorum post Hippocratem facile princeps pri-
 mo de alimentorum facultatibus lib. cap. de semine
 Cannabis, asserit quosdam ipsum contusum cū alijs
 tragematibus, id est, bellarijs secundæ mensæ potius
 gratia comedere, & lib. 7. de facultatibus simpli-
 cium medicamentorum eadem quæ Dioscorides scri-
 bit, additq; flatus eo dissipari. Cuius ergo tāta vis est
 vt hæc omnia quæ ab his autoribus scribuntur, effi-
 ciat, credi nō faciliè potest aërem infici ab eo posse,
 sed nec inficere posse. credendum est, cum gramina
 omnia, & herbe noxiæ ipsius vicinitate pereant. Enecæ
 Quod si hæc vires cannabi tribuuntur, non tantum herbas.
 putrefaciet aquam, quantum, quæ sit putredinem Ratio ua
 excutiet. Vires autem hæc cannabis, quæ calidissima
 & siccissima est, ac planè ignea, & ab scriptoribus
 proditæ sunt & eas experimur quotidie. Tam acri
 ergo facultate prædita cum sit, agricolæ vt ea vti
 possint, in aquis mergunt vt humiditate & frigidita-
 te contrarijs qualitatibus eius vis vinci possit, qua
 in pugna tam remissæ sunt vires harum qualitatū,
 vt cum neutra superet alteram, putredo noxia gigo-
 ni non possit: quæ tamē caliditate & humiditate su-
 perante generatur. In gratum verò odorem esse, &
 caput eo offendi ex Plinio scimus: non tamen valde
 putrem

DE CVRAN. FEBRIB.

putrem; nec enim id ullus autor affirmavit, nec ratione confirmari potest, sed cū tanta sit eius acrimonia, tamq; ignea sit eius facultas, potest offendere non solum odoratum, sed caput etiam ipsum, at hoc ad gignendos morbos populares, quales isti volebant satis esse non constitit nec ulla ratione demonstrarunt. Neq; locus ex Galeno indicat veram esse illorum sententiam, neq; eo uti potuerūt, nisi ostensum fuisset aëre cannabis aquam posse infici. nam alioqui infecto aëri sola eius mutatione & alteratione mederi possumus. De Auicennæ autoritate ita iudico, ut contra nihil faciat, cum in ea nulla cannabis fiat mentio, et si vera esset, loca, in quibus spartum emollitur, essent insalubria, quod experientia aduersatur, cum oppidum del Villar regni Valentini sit saluberrimum: infunditur tamen semper spartum. Præterea si in ijs omnibus esset credendum Auicennæ, alimenta mali succi, ut sunt fructus ab eo dicti, & etiam lac optimi succi, & alia multa, ut exercitationes, balneum, calida alimenta a cibo essent omnino prohibenda. Scio ego temperatam regionem esse omnium saluberrimam, quam non possident Valentini, ut Ledesma eruditissimus credebat; scio et hæc paratam esse ad morbos humidos, & pituitosos; quāuis ferè omnes sint biliosi, & propter ea multi apoplexia pereunt, & infantes plurimi morbo comitiali perimuntur; sed tamen hæc omnia non conuincunt ad cannabis lacunas causam morborum esse reijciendam. Sed his omnibus omisis non esse

In Auicennam.

Temperata omnium saluberrima.

Valentia quibus morbis obnoxia.

esse hæc curanda vellem, sed dico regionem hanc nõ
 ijs, sed alijs circūfufis aquis totam alterari, ideoq;
 pars, quæ ad mare pertinet, est infalubrior, vt do-
 mus Regia & omnes domus à via Saguntina vsq; ad
 mare non salubri loco sunt, sunt enim humiliores,
 nam loca montana salubria sunt magis. Si ingratus Loca mō
 cenfetur ab ijs odor cannabis ingratus multo magis tana.
 est odor brutorum, & vermium, quibus nostra Va-
 lentia sæpiſimè est plena si ingratus est odor canna-
 bis, multo grauior est odor excrementorum corpo-
 ris humani, quorum vacuatione carere non poſſu-
 mus, at multo magis ijs abūdat, quia cloacæ innume- Valentia
 ræ ſeuam exhalant graueolentiam, & ſemper aper- plena eſt
 tæ ſunt. Si principes ciuitates, & domus ſaluberri- malis odo-
 mas amant, & vaporum graueolentium expertes, ribus.
 eligant loca temperata, & alta, & à mari, & alijs
 aquis ſtagnantibus multum diſtantia, in quibus
 nulla arbor, nullaq; herba dērem aliquādo inficiant,
 qualis ſunt nux, ficus, ſambucus, belleborus, eru-
 ca & braſſica. Sed cum ex his intelligi poſſit pe-
 ſilentium morborum alio referendam fuiſſe
 cauſam, plures rationes non addam, cum
 tamen plures adiungi poſſint & ra-
 tioni & experientiæ conſen-
 taneæ.

INDEX.

Cardiacorum species 231. b
Cataplasma ad hydropem 149. a
Cæparum esus largus lethargum
 gignit 33. b
Cauterium in fluxu sanguinis quâ
 do necessarium 177. a
Cibi fastidium quid, causæ, notæ, &
 curatio 117. a. b
Cinis scorpicum 161. b
Cinis leporis corticum ouorū gal-
 linarū, & motacillæ 162. a
Clyster ex iure gallorū 136. b
Clyster cōis colici doloris. 135. a
Clyster potentissimus in mola
 191. b
Clyster periculosus habentibus
 herniam 198. a
Clyster in quartana 218. b
Commendatio hieræ 199. a
Comitialis morbi descriptio diuis-
 sio causæ & notæ 38. a. b
Comitialis morbus hæreditarius
 non curatur, nō hæditarius dif-
 ficulter maximè a viginti quinq;
 annis 39. a
Cholere descriptio causæ notæ &
 curatio 117. a
Colici doloris descriptio causæ &
 notæ 132. a. b.
Colici doloris curandi regulæ ob-
 seruandæ 134. a
Colifortis & repellētia. 136. a. b
Colocynthis subitanea nocet in-
 testinis 135. a
Cōposita lapidē frangētia. 163. b
Composita pituitam concoquen-
 tia. 4. b
Concoctio quid indicat 3. b
Concoctione non præcedēti vacua-
 tio non faciēda ibid.
Conditū in hectica 227. a
Confectionis hianec compositio
 & dosē 8. b

Confectio purgans ad Gallicum
 morbum 15. a
Confectio vtilissima mingentibus
 sanguinem 169. a
Cōtectio diabēti optima 171. a
Confectio vtilissima conuulsioni
 62 a
Confectio expuentibus sanguinē
 99. a
Confectiones duæ in quartana
 219. a. b
Correctio rigoris & frigoris in
 tertiana 217. b
Corrigentia symptoma febriliū pus-
 tridarum 211. b
Corroborandus ventriculus in ter-
 tiana notha 217. b
Constantinus 131. a
Consuetudo Carpetanorum in su-
 mendis syrupis 4 b
Consuetudo Valentinorum & Gal-
 lorū in sumendis syrupis 5. a
Cōsolida optima in hernia. 198. b
Conuulsioni descriptio species &
 diuisio 59. a. b
Conuulsioni causæ 60. b
Cōuulsioni notæ & curatio. 61. a
Conuulsioni purgatio sine conco-
 ctione 61. b
Conuulsioni admirabile medicæ-
 mentum topicum 62. a
Curatio achorū cū pileis 20. b
Curatio mista doloris colici & re-
 num 136. a
Curatio arthritidis calidæ. 201. b
Curatio arthritidis frigidæ. 202. b

D

Decidentix capillorū descriptio
 causæ & signa 1. a
Decidentia capillorū morbi Galli-
 ci symptoma est 2. b
 i n Decidentix

INDEX.

Decidentia capiti lorti curatio ibid.
 Decidentia capillorum à causa calida vnguentum 12. a
 Decidentia capillorum à causa frigida vnguentum ibidem.
 Decoctum fumicæ die purgationis melancholice 47. b
 Deluxus humorum à apite. 85. b
 Dentium dolores & de ipsis quoque denigratis & mobilibus & horum causis 79. b
 Dentium dolorum notæ & curatio 80. a
 Dentes maiori cum dolore medicamentis quam ferro euelluntur 81. a
 Dentium omnem dolorem curant serpentia exuuiæ 81. b
 Dentibus enascitur pueris multum morbi sunt ibidem.
 Deriuatio humorum in lethargum 34. b
 Deriuatio in vertigine pituitosa 37. b
 Diabetis descriptio & causæ. 169. b
 Diabetis historia inaudita ibid.
 Diabetis signa & curatio. 170. a. b
 Diaphanicon compositio & dos 8. a
 Deriuantia pituitam 26. b
 Diarhææ descriptio & diuio 119. b
 Diarhææ notæ & curatio. 120. a. b
 Diligentior epilepsiæ curatio in gratiam Valentinorum 40. a
 Discrimen doloris colici à magnitudine & humore acris 132. b
 Discutientia reliquias atræ bilis in melancholia & alteratia 48. b
 Dissipantia humores qui anginam pepererunt. 84. b
 Dissipantia in morbo laterali 95. a

Dissipantia in arthritide 202. a
 Discutientia pituitam 26. b
 Dissoluentia grumos sanguinis 98. b
 Distillationis à causa frigida curatio 86. b
 Distillationis à causa calida curatio 87. b
 Diuertentia in morbo comitiali 42. a
 Doloris aurium causæ & notæ. 72. b
 Coloris aurium curatio 73. a
 Dolorem sedantia 203. a
 Dormiendum ne sit an non sumpto medicamento purgante 2. b
 Dosis syruporum 4. b
 Dysentericæ descriptio causæ & notæ 128. a
 Dysentericæ curatio 129. a
 Dysentericæ antiquæ curatio. 130. b
 Dyspnoæ descriptio causæ & notæ 89. a

E

Electuorum omnium ferme purgantium compositio & quantitas simplicium valenter purgantium & dosis 8. b. 9. a. b
 Electuarium mirabile ad soluentiam epilepsiam 44. a
 Electuarium in febre composita. 221. b
 Electuarium in hectica 231. a
 Empyematis descriptio causæ & notæ 99. a. b
 Empyematis curatio 100. a
 Epilepsiæ descriptio, diuio, causæ & signa 38. a. b.
 Epithema cardiacum 210. a
 Epilepsiæ curatio 39. a
 Epithema cardiacis 105. b
 Error quorundam in purgantibus medicamentis 7. a
 Error Fuchii 238. b
 Error

INDEX.

Error quorundam in componen-
do diaphanicon 8. a
Error quorundam in componen-
dis pilulis cochys 10. b
Error Auicennæ 40. b
Error indoctorum in pleuritide
95. a
Error in explicatione icteri
143. a
Error in curandis hæmorrhoidi-
bus 179. a
Error iuniorum super affatione
rhalabari 118. a
Error quorundam in præparandis
cantharidibus 150. b
Error Auicennæ 205. b
Errores digni memoria. 208. a
Error focminarum in victu febriū
putridarum 209. a
Error Arabum in hectica 223. a
Error recentiorum in febre pestis
lenti 231. a
Erhina ad lethargū 334. b
Exempla duo vertiginis antiquæ
35. a
Excitantia & liberantia epilepti-
cum in accessione 41. b
Extinguentia sitim in hectica
227. a
Exanthematum descriptio, diuis-
sio, & causæ 238. a
Exanthematum origo 239. a
Exanthematū notæ multæ. 239. b
Exanthematū curatio 252. a

F

Facultas argenti viui an timens
da sit. 12. b
Facultas lapidis smaragdī. 124.
Fasidienti melancholico omnia (a
genera ciborū offerenda 47. a
Fasidia cibi qd & fames 115. a

Fasidij cibi seu appetitæ amissio
nis causæ notæ & curatio. 115. a. b
Febris ardentis descriptio, causæ,
notæ, & curatio 208. a. b
Febris ardentis a tertiana exquisi-
ta discrimen 208. a
Febris compositæ difficilis deseri-
ptio, difficilior cognitio & cura
tio 221. b
Febrīū cōpositarū diuisio. 221. b
Febrīum compositarū notæ, cau-
sæ curationes 222. a
Febris pestilens qd sit. 228. b
Febris pestilentis causæ & signa
229. a
Febris pestilentis victus ratio
230. a
Febris pestilentis curatio. 234. a
Figura naturalis parrus. 192. b
Fluxus sanguinis quando susinen-
dus. 177. a
Felicitas nostri temporis. 220. a
Focminæ Valentiniæ damnantur
in curandis infantibus 41. a
Formulæ purgantium omnes huius
mores 5. b
Formulæ omnium medicamentorū
purgantium caput per loca
propinqua 54. a
Forma præparandi cantharides
150. b. & 163. b
Frangentia lapidē a qualitate mar-
nifesta 161. a
Frangentia lapideā simplicia fere
me omnia ibid.
Fœtus mortui signa 193. b.
Fœtus mortuum expellētia ibid
Fœtus mortuum suffusus expe-
lens ibid.
Fuchsius notatur 28. b

G

Gracorum medicamenta pur-
gantia vehementia 94. a
i iij Gallici

INDEX.

Callici morbi descriptio causæ & signa 13. b
Callici morbi curationes multæ 14. a
Callicum morbum iuuantia & nocentia ibid.
Callici morbi antiqui curatio 16. b
Grandiorum epilepticorum curatio 41. b
Grauedo ad nares 85. b

H

HÆmorrhoidum criptio & differētiæ 175. b
Hæmorrhoidum causæ, notæ, & curatio 176. a
Hæmorrhoidum dolor quibus curatur 177. a
Hæmorrhoides quatuor de causis difficulter curantur 178. a
Hæctica quid sit 222. b
Hæctici notæ & curatio. 223. a. b
Hepatis inflammationis natura causæ & notæ 138. a
Hepatis inflammationis in caua parte curatio 138. b
Hepatis inflammati in gibba curatio 139. b
Herniæ differentię, causæ & notæ 195. a. b
Herniæ flatuosæ curatio. 196. b
Herniæ aquosæ & varicosæ curatio 197. a. b
Hernia facile curatur in infantibus 198. b
Hernia aliquando postulat operationem manuum 199. a
Hieræ logodionis cōpositio & dosis 9. a
Hieronymus Gabucinus 172. a
Hieræ simplicis laus 148. a
Historia kitu digna 78. b

Historia puellæ habētis lumbricos multos 182. a
Historia puellæ habentis lūbricum duodecim cubitorum 113. b
Historia Arnaldi de ictero. 146. a
Historia in tympanite mira 148. b
Historia de profusio mensium 185. a
Historia mira in hæmorrhoidum curatione 180. a
Historia de immodico mensū profusio 185. a
Historia admiranda in femina patiente statum 191. b
Historia febris pestilentis. 230. a
Historia doctissimi Dolese. 225. a
Historia quorundam autorū quomodo an vxores vterū gererēt non cognouerunt 191. a
Hædus bonus cibus etiam melancholicis 146. b
Hollerius 204. b
Homines Alexandria vescuntur carnibus asininis & camelinis 108. a
Horrorem & rigorem tollentia 214. b
Horris in quartana curatio 220. a
Hora balnei 228. a
Humores lethargum gignentes repellentia 36. b
Hydropis descriptio & species 145. a. b
Hydropis signa cōmunia 147. a
Hydropis formarū distinctio. 147
Hypochondriaca melancholia (b) quomodo dignoscenda 46. b

I

Iacobi Sylui error 226. a
Icteri descriptio & causæ. 143. a. b
 Icteri.

INDEX.

Icteri notæ & curatio 144. a
 Imbecilli aspectus descriptio cau-
 sæ, notæ, & curatio 68. a
 Incisio inter costas in tabe. 100. a
 Incisio quomodo faciēda in hydro-
 pe & eius duæ admirandæ histo-
 riæ 151. b
 Incubonis descriptio causæ & no-
 tæ 50. a
 Incubonis curatio 50. b
 Incurabilis tremor 65. a
 Infantiētium præ amore descriptio
 & notæ 50. b
 Infantiētium præ amore curatio
 51. a
 Infantum præseruatio ab epilepsia
 39. a
 In pharmacopolas 41. b
 Intemperies sicca quibus alteratur
 48 b
 Intestina lupi 153. a
 Ischiadis doloris remedia validio-
 ra arthritidis 203. b
 Ischuriæ descriptio causæ notæ &
 curatio 154. a. b

L

Lac virginicum 78. a
 Lactis chalybeatilais. 130. a
 Lactis facultas 100. b
 Lactis genera 101. a
 Lachrymarum melius ibid.
 Lacte si pro nō dormiendum ibidē
 Lac an noccat hydropicis. 151. a
 Lac humanum fatum mortuum
 expellit 199. b
 Lac an noccat dysentericis sumptū
 per os 129. b
 Lac dari quæ prohibet 223. b
 Lactis coagulationem quæ impe-
 diunt 226. b

Lapidis lazuli vis 5. a
 Lapidis armeni & lazuli visus res
 formidatur 47. b
 Lapidū renum & vesicæ causæ dis-
 scrimen & notæ 257. a. b
 Lapidis renū & vesicæ curatio du-
 plex 158. b
 Lapis iudaicus 161. b
 Lapis spongiæ ibidem.
 Lapis lyncis 162. a
 Lapis hominis & porci 162. b
 Lapides gallorum ibid.
 Lapis aquilæ 192. b
 Lapis cyaneus 231. a
 Laus aquæ ex limacibus 225. a
 Laus cōfectionis alkermes. 230. b
 Lethargi descriptio diuisio causæ
 & notæ 32. b
 Lethargi curatio 33. a
 Lethargicorū pulsus & vrina. ibid.
 Lethargicorum præcipua sympto-
 mata 35. a
 Leucophagū heciticis cōfert. 224. a
 Liquor sputum promouens. 95. a
 Lienis obstructiōis descriptio cau-
 sæ, notæ & curatio 152. a. b
 Loch ad sputū educendum. 94. b
 Longa melancholicorum vigi-
 lia 47. a
 Lucanica 224. a
 Lumbricorum differentia causæ
 & notæ 172. a. b
 Lūbricorū curatio duplex. 173. a
 Lunæ radij noxij sunt 230. a

M

Medicamenta duo præstantissi-
 ma ad vendicandos infantes
 ab epilepsia 39. b
 Medicamentum visum maximè
 cōfirmans 69. b
 Medicamentum visum vtile ibid.
 i iij Medica:

INDEX.

Medicamentum visui senum per-
utile ibidem.
Medicamentum interius pus effu-
ciens 95. b
Medicamenta necantia vermes
 174. a
Medicamentum conseruans vte-
rum suo loco 182. b
Medicamentum optimum ad mē-
sium fluorem 185. a
Medicamenta menses mouentia
 187. b
Medici audaces taxantur 45. a
Melancholiæ descriptio causæ &
diuisio a. b
Melancholicorum imaginatio in-
certa ratio redditur 46. a
Melancholiæ curatio 46. b
Mei an dari possit dysentericis cū
Galeno 129. b
Mensū immodicorū causæ. 182. b
Mensium immodicorū notæ & cu-
ratio 183. a
Mensium suppressorum causæ no-
tæ & curatio 186. a. b
Micleta asringit satis. 123. a
Moderate dissipatione in arthriti-
de frigida 203. a
Modus conficiendi aquam car-
nis 224. b
Molæ vteri descriptio & causæ
 190. b
Molæ vteri signa historię & cura-
tio 191. a
Morbi comitialis ex lacte coagu-
lato in ventriculis infantium cu-
ratio 40. b
Mouentia epilepsiam 42. b
Mundellæ error in purgandis pe-
sse laborantibus. 135. b
Musculus marinus 174. a

N

Narcoticorum vsus 31. a
Narcotica quomodo securio-
ra 125. a. b
Narcoticorum vsus in colico dolo-
re 134. a
Narcotica quo vetustiora securio-
ra 225. b
Necantia vermes 51. a
Nicolai Florentini curatio rara
 44. b
Nicandri laus. 106. b
Notantur mulieres exhibētes pue-
ris cerusam, argentum viuum &
minium 41. a
Notæ singularum causarum distil-
lationis & tussis 86. a
Notæ omniū causarū fluxus sangui-
nis & partiu a quibus fuit. 96. a
Nutrients clyster quādo melanco-
licis necessarius 47. a

O

Obseruatio elegans in miscendis
medicamentis 7. b
Obseruanda historia 35. a
Obseruatio in curanda vertigine
piruitosa 37. a
Obstructionis hepatis causæ no-
tæ, & curatio 141. a. b
Oculis noxia 68. a
Odora valenter vterum ad se tra-
hunt 190. a
Oleū ad secundā expellēdā. 194. a
Ophthalmiæ diuisio descriptio cau-
sæ & notæ 65. b
Ophthalmiæ curatio 66. a
Ophthalmiæ antiquæ curatio 67. b
Oribasii error 138. b
Orthopnæa quid 89. a
Orthopnææ causæ notæ, & cura-
tio. 89. b
Oña melpilorum 162. b
Oñsum

INDEX.

Ossium corruptio cauterio eget
17. b
Oxyrhodinū lethargo vtile. 34. a

P

Palpitationis descriptio notæ &
curatio 103. a. b
Paraphrenitis quid. 31. a
Paralysis descriptio 55. b
Paralysis causæ notæ & curatio
56. a. b
Paralyti utilis confectio 58. a
Paralyti topica medicamēta. ibid.
Paralyti curatæ puichra hūio-
ria ibidem.
Partū facillimū q̄ efficiāt. 192. a
Pectinatio assidua capillos auge-
t 22. b
Peleiana nō laudatur 41. a
Pentaphylli radix 198. b
Perdix assa & elixa asringit
121. a
Peripnēmoniz descriptio causæ &
notæ 92. b
Pessi in mola 191. b
Petri Iacobi steuclaus. 106. b.
240. b
Phthisis antiqua iſcurabilis. 103. a
Phthifica furnaria vixit. 28. an-
nis ibid.
Picta vermes necat 173. b
Pilularum omnium ferme, quæ in
vſu ſunt, compositio, doſis, quan-
titas medicamentorum valenter
purgantium. 9. 10. 11. a. b
Pilulæ ex helieboro 18. a
Pilulæ nobilissimæ 37. b
Pilulæ ad epilepsiam 43. b
Pilulæ laudatæ in asthma 91. a
Pilulæ menses euocantes 185. a
Pituitam concoquentia simplicia
& composita 4. a. b

Pituitam purgantia simplicia & cō-
posita 5. a. b
Pleuritidis descriptio causæ, & no-
tæ 92. b
Pleuritidis curatio 93. a
Pleuriticis quæ vena secāda. 93. b
Pleuriticis quæ medicamenta pur-
gatiua exhiberi possint 94. a
Plinius 162. a
Pomum confert in cōstitutione pe-
stis 232. a
Pomum in causa calida 232. b
Porrorū barbe cū hordeovis. 33. b
Portiones vacuantes concretum lac
in ventriculis infantium 41. a
Potus lethargicorū 33. b
Potus menses ducens 181. a
Potus aquæ frigide in syncho im-
pedimenta 206. b
Potus in quartana 218. a
Præseruatio ab arthritide 203. a
Præparatio ex anguilla 225. a
Præcautio pestis 229. b
Procidentia ani in puero quomo-
do curanda 181. b
Promouentia sputum & roborans
tia pulmones 91. a
Pulmonis suilli vis. 33. b
Pulmo vulpis & ericij 102. b
Puluis Ioannis de Vigo 17. b
Puluis saluberrimus ad melanco-
liam 48. a
Puluis ad dentes liuſcentes aut ni-
grescentes 81. b
Puluis ad fulciendos dentes mobi-
les 82. a
Puluis cimicis 162. b
Puluis anseris ibid.
Puluis pullorū hirundinum ibid.
Puluis optimus ad resoluendos ſta-
tus in hydropē 149. a
Puluis optimus in partu difficili
192. a
Puncturam

INDEX.

Punctura nervi convulsionem efficiat 64. b
 Purgatio in hydropse. per urinam 150. a
 Purgatio in tertiana exquisita quando faciendā 213. a
 Putredinis testimonia 232. b
 Pyra partum impediunt 192. b

Q

Quantitas clysteris in ventris pro huius cur pauca 130. b
 Quartanæ diuissio, causæ & notæ 218. a
 Quartanæ longa curatio 218. b
 Quæ dicuntur medicamenta benedicta 11. b
 Quæ canos reddunt capillos. 12. b
 Quæ nigros capillos efficiunt. 13. a
 Quæ in vertigine fugienda. 36. a
 Quæ vena secanda in melancholico 47. b
 Quæ abcessum rupant in peripneumonia & pleuritide 95. b
 Quæ necessaria sunt in hydropse curanda 149. a
 Quæ ano apposita hæmorrhoidas sanant 179. b
 Quæ hepati admouenda in febre putrida, & quando 211. b
 Quibus partibus admonendū vnguentum in cura morbi gallici. 17. a
 Quibus fieri debeat reuulsio in accessione vertiginis 36. a
 Quotidianæ febris descriptio, causæ, & notæ 216. b
 Quotidianæ curatio. 217. a

R

Raporum vis oculis prodest 68. b

Ratio cognoscendi quæ sint benignæ & quæ valentia medicamēta purgantia 7. b. & 8. a
 Raucedinis tussis corizæ cathartici eadem prope natura 85. a
 Raucedo ad asperam arteriam. 85. b
 Raucedinis causæ 85. a
 Refrigerantia & corroborantia iccur 207. a
 Refrigerantia cor, iccur & totum corpus interius & exterius in febribus 211. a
 Reliquias materiæ ex oculo vacuata & resoluta. 67. b
 Remedium optimum ad lauandū ventriculum & intestina a purgatione 2. b
 Remittentia feruorem sanguinis 201. b
 Repellētia humores anginæ. 83. b
 Repellentia medicamēta foris non sunt admouēda in pleuritide. 95. a
 Resolutia humores epilepsie 44. a
 Roborantia caput melancholicorum 48. b
 Rubedo faciei & eius causæ & reuulsio 77. a
 Ruptio abscessus in angina 85. a

S

Salubria medicamenta quæ dicuntur 24. a
 Sanguinem fluentem auertentia 66. a
 Sanguinis e naribus fluentis causæ & notæ 74. b
 Sanguinis profundi curatio. 75. a
 Sanguinem insuetā a tota substantia 76. a
 Sanguinem expuentibus optima purgatio. 97. a
 San-

INDEX.

Sanguinem medicamenta glutinā
 tia sistant 97. b
 Sanguinem fluentem narcotica cō
 peiscunt. 98. a
 Sanguinem sistentibus miscenda
 pectoralia 98. a
 Sauranarola laudatur 219. a
 Schirrus lienis quibu & curatur
 112 b
 Sedantia singultum 112. b
 Sectio venarū quando simul ex dua
 bus uenis 235. b
 Signa causarū sine humore & cū hu
 more cuiuscunq; doloris capitis
 22 a
 Singultus descriptio & causae. III. b
 Singultus notae & curatio. 112. a
 Sistentia fluxum humorum a capi
 te 87. a
 Somni profundi lethargicorū cu
 ratio 35. a
 Somnus arcendus sumpto veneno
 137 a
 Somnus quando cauēdus in access
 sionibus febrium 213. a
 Spatiū accessionis tertianae exquis
 itae 229. a
 Species medicamentorum cardia
 corum 231. b
 Spiratio lethargicorū qualis. 33. a
 Sputi sanguinis causae, & curatio
 96. a. b
 Sputi sanguinis reuulsio 97. a
 Sputo sanguinis vtilia ibid.
 Stercus lupi a tota substatia colicū
 dolorē mirū in modū sanat. 137. b
 Scille vis ad morbum comitialē 44. b
 Suffusionis descriptio, & causae. 70. b
 Suffusionis signa & curatio. 71. a
 Suppurationis descriptio causae &
 notae 99. a. b
 Suppurationis curatio 100. a
 Suppurati loci cognitio 100. b

Suppressionis vrinae descriptio, cau
 sae, notae & curatio 154. a. b
 Synochi descriptio, diuissio, causae,
 notae, & curatio 205. a. b
 Syrupus ex decocto ligni guaiaci
 Syrupus vtilissimus in he: (15. a
 patis obstructione 142. b
 Symp. in quartana scdo loco. 219. b
 Syrupus ad febres cōpositas. 222. b

T

Tapus barbarus tenesmo vti
 lis 132. a
 Tempus curandi morbum Galli
 cum 16. a
 Tentatoria curatio in pleuritide
 95 b
 Tenesmi descriptio 130. b
 Tenesmus vterum gerentibus mo
 lestus ibid.
 Tenesmi causae, notae, & curatio
 131. a. b
 Tenesmus quomodo aborsum fa
 ciat 131. a
 Tertianae exquisitae descriptio, cau
 sae notae & curatio 212. a
 Tertianae nothae descriptio diuissio
 causae & notae. 213. b
 Tertianae nothae curatio. 214. a
 Theriaca magna an sanos veneno
 afficiat 41. a
 Theriacae commendatio. 234. a
 Timoris vis 221. a
 Topica ad lethargum 34. a
 Topica ad spurum excitandum
 95 a
 Tormentilla 234. a
 Tremor ex imbecillitate neruo
 rum 65. a
 Tremoris notae causae & curatio
 ibidem.

INDEX.

Tres formulæ purgantes bilem flauam 6. a
 Tres formulæ purgantes pituitam 6 b
 Tussis causæ & curatio 87. a
 Tympanitæ causæ 146 b
 Tympanitæ notæ & differentiæ 147 a b
 Tympanitæ curatio 148. b

V

Vaccarū fereus vtile colico dolori 136. b
 Valentinarum mos ad tuendos infantes ab epilepsia 39. b
 Valleriana 198. b
 Variæ melancholicorū imaginatio nes 45. b
 Venenē conuulsionē facit 64. a
 Venenum educuntia ibid.
 Ventriculi gallinarū mergi & sirus thiocameli an corroborēt nostrū ventriculum 110. a
 Verbasculum 44. b
 Vertiginis descriptio & causæ 3 c. b
 Vertigo non differt ab scotomia ibidem.
 Vini multī vsus 65. a
 Vinum alkekengi valenter prouocat vrinam 156. b
 Vini alkekengi cōfectio 157. a
 Vires theriacæ & mithridati. 220
 Vis canthariū 150. b (a
 Visus imbecilli descriptio causæ & notæ & curatio 168. a
 Visum acuentia 69. a
 Visus quæ nocent exterius & interius. 68. a
 Vnguentum expertum ad morbum gallicum 17. a
 Vnguentum humectans melancholicos 48. b

Vnguentum filij Zaccharie. 140. b
 Vnguentum optimum ad suppressam vrinam 156. b
 Vnguentum optimum ad lapidē renum & vesicæ 160. a
 Vnguentū ad hemorrhoidas. 178. b
 Vnguentū ad partū difficilē. 192. a
 Vnguentum optimū biliosis & febribus venenosis 207. b
 Vnguenta spleni & iccori obscuris adinuenda 216. a
 Vnguentū ad quartanam. 227. a
 Vngula mulæ 185. a
 Vomitus prouocandus in dolore colico 137. a
 Vomitus excitatio in tertiana spuria 115. b
 Vomitus vtilis in tertiana. 217. b
 Vomitus laus in quartana 219. b
 Vfus pilularum damnatur & medicamenta vehementer purgati in morbis biliosis 207. a
 Vteri procidentie descriptio & causæ 181. b
 Vteri procidentie notæ & curatio 182. a
 Vteri suffocationis varia descriptio & varia nomina 188. b
 Vteri suffocationis causæ notæ & curatio 189. a. b
 Vtero adinuenda in profusione sum. 174. b

X

Xyloloe 244. a

Z

Zaphyrus. 230. b. 243. & 244. a
 Zebet 190. a
 Zedoaria. 230. b. 243. 244. a

Errata sic corrigito.

Fol.º.	pagina.	versu.	
	1	22	oxysacchara
5	1	16	humoribus
5	2	20	istæ
12	1	9	De compositione medicamentorum
26	1	7	oxymel
30	2	22	iusquiami
43	2	1	cucurbitulas
54	1	16	marrubij
66	2	22	sanandum
74	1	27	præditi
75	1	12	profluuium criticum
80	2	18	Casia fistula
89	1	14	crassorum
117	1	18	et
129	2	10	quod
132	1	10	saccus
131	2	9	ureteres
156	1	10	uncijs
265	2	19	impellendus
177	2	7	infusa
205	1	5	continente
206	2	17	acetosi simp.

VALENTIAE,
Excudebat Ioannes Mey Flander.

1556.

